

חדושים ובאורים

תמורה

א"ה, הדברים שבספר הזה יש מהם שנכתבו בדרך לימוד
מצלי עיון וצירור בעומק הסוגיות

ענין תמורה הוא המצקש להחליף מתנה שנתן
וליתן מתנה אחרת, וזה זלזול בכבוד המלך
אף אם בא להחליף רע בטוב, ואינו ענין כלל למצקש
להעביר קדושת הקרבן, כמצואר לקמן כ"ו ב', שזה
עוסק בהלכות הקרבן, בין אם אהנו מעשיו ובין אם
לא אהנו, ועי' מש"כ בזה עוד לקמן ט' א'.

ב' א' מתני' הכל ממירין כו', בגמ' מפרש לה
רב יהודה דה"ק הכל מתפיסין בתמורה,
ובאמת דמתני' גופה דקתני אלא שאם המיר מומר,
הרי מפורש דממירין היינו שמתפיס בתמורה, ור"י
אשמועינן דאף בלא סיפא הכי מתפרש מתני',
דהכל מתפיסין בתמורה קאמר, ומ"מ תני סיפא
לאשמועינן דאינו ראוי וסופג את הארבעים.
— ונראה דמ"מ קושטא הוא דבכלל הכל ממירין
נמי איסור תמורה, דהתפסה בתמורה ואיסור
תמורה תליין הא בזה, ובדליכא איסור תמורה גם
אין התמורה נתפסת, וכדמסקינן לקמן ב' בקטן
ועכו"ם, וכן רבותא דנשים הוא גם על הלאו
וכדדיינינן בגמ' מהא דהשוה הכתוב אשה לאיש
לכל עונשין שבתורה.

גמ' לאיתויי יורש, דאע"ג דלית ליה אלא כפרה
מקופיא, אפ"ה חשיב כזעלים לענין תמורה,
ונראה דה"ה גם אם אמר כל הרוצה להמיר ימיר,
דנמי מהני, דכזעלים חשיב לענין תמורה.

ויש להסתפק יורש שירש קרבן שותפים כגון שהיו
אביו ואמו שותפים בקרבן, ומתו, אם הוא
מימר, מי אמרינן כיון דעיקר הכפרה דמתים הוא

הר"ז כקרבן שותפים, או"ד כיון דהשתא יחיד הוא
דמני להמיר הר"ז מימר, א"נ כי היכי דמסקינן
לקמן ב' בהקדיש עכו"ם לכפרת ישראל דשמא בעי
דתיקו מתחלה ועד סוף ברשות מאן דעבד תמורה,
ה"נ הכא כיון דבשעת הקדשה לא היתה ברשות
דעבדה תמורה, הרי גם השתא לא עבדה תמורה,
ול"ע. — א"ה, עי' מש"כ בחו"ב זכאים ה' ב'
דבקרצן גר הזוכה בו אינו מתכפר כלל אף לא
מקופיא ואינו סומך ואינו מימר.

שם קרבנו ולא קרבן עובד כוכבים, היינו שאין
ישראל סומך על קרבנו של עכו"ם וכמש"פ
רש"י ערכין ב' ב', דעכו"ם נתמעט מסמיכה
מדכתיב בני ישראל וכמש"כ תו' מנחות ס"א ב'
ד"ה מצינו.

שם קרבנו ולא קרבן חזירו, היינו אפילו בלא
שליחות דס"ד שזו מצוה כללית ואף אחרים
אם סמכו מקיימים מצוה, ואע"ג דאימעטו אפילו
שלוחים במנחות ז"ג ב', מ"מ אי לאו קרבנו לא
הוי ממעטינן אשתו דהוי מוקמינן חד ידו למעוטי
חזירו וחד למעוטי עבד וחד למעוטי שליח, וזו
כונת תו' מנחות ס"א ב' ד"ה מצינו. (הערות מנחות).

שם ור' יהודה בעלי חוצרין לסמיכה לית ליה, אבל
לא בעי למימר דלית ליה ולא קרבן חזירו או

עכו"ם, דבתו"כ תניא הכי [לג' הגר"א שם גרסינן
עכו"ם, ובלא זה נמי כיון דנתמעט חזירו סברא
הוא למעט נמי עכו"ם] וסתם ספרא ר"י, ועוד
דבהדיא מסיק התם ולא קרבן אביו שר"י כו' הרי

בהדיא דר"י היא. (ערכין ב' א' מתוה"ד).

שם דהא לא מיחד קרבן דידהו, א"ה. ראיתי
להעתיק כאן מש"כ בזה בחו"ב ערכין ע"ד

אם רק קרבן ניצור וקרבן שותפין אין עושין תמורה, לא שייך לקרוא לזה לאו שאינו שוה בכל לענין אשה, וגם שלא תלקה אם המירה בשל אחרים, דהא רק סוג קרבן זה אימעיט, ולכן נראה מזה דשותפין צבהמת חולין נמי אין יכולין לעשותה תמורה על קרבן יחיד [שאמר כל הרוצה להמיר יבא וימיר], דשותפין אין ממירין, וכ"מ בתוספתא פ"א דאיתא התם השותפין אין עושין תמורה ובהמת השותפין אין עושין תמורה, ומשמע דהשותפין אין עושין תמורה אפי' בקרבן יחיד, ולכך חשיב ליה עונש שאינו שוה בכל.

ובכן בפסולי המוקדשין שנפדו דעושין תמורה כדתן בכורות י"ד א', נמי אם נימא דזה שפדאן עושה תמורה, אם פדאוהו שנים לא יהא בהן דין תמורה אף באמרו כל הרוצה, דכדין קרבן שותפין יש לדונם, ומיהו יש בזה מקום עיון דכיון דכל הקדושה שנשארה בהן הגורמת להן לדין תמורה, אין לפודה שום שייכות בה, א"כ למה שיעשה תמורה, ואף אם יעשה י"ל דהוא משום דסתמא דמילתא ע"י הפדיון הרי הצעלים מסר כל כחו לפודה, אבל לא משום שהוא כצעל הקרבן, וי"ע בזה.

שם אשה נמי כי עצדה לא לקיא קמ"ל, מזה מבואר דצבור ושותפין אם המירו אינם לוקין, ויש לתמוה מזה על הרמב"ם בפ"א מה"ת ה"א שכתב דלוקין, וגם בקצרה בפשוטו גם מלאו נתמעטו הצבור והשותפין, ובשטמ"ק ד' ב' אות ה' הביא גירסא שכתוב בה דלאו דתמורה שוה בכל דאיתיה גם בצבור ושותפין ועשה דיליה אינו שוה בכל דליתיה בצבור ושותפין, וכנראה זהו מקורו של הרמב"ם, אבל מסוגיין נראה דאין גירסא זו עיקר, דהא אמרינן דס"ד דגם אשה לא לקיא כי היכי דאינו בצבור ושותפין, ועי' בשטמ"ק י"ז א' אות א' דכתב לפרש לשון לקיא על כונה דהתמורה קדושה, ולא על מלקות, ושם הרמב"ם מפרש הכא נמי דכוותה.

שם צעי רמי צר חמא קטן מהו שימיר כו' או"ד כיון דלאו צר עונשין הוא כו', נראה דפשיטא לגמ' דאי משכח"ל תמורה דלית בה לאו, דאף לא תוקדש התמורה, דרק במקום שאמרה תורה לא יתליפנו ולא ימיר בזה נאמר והיה הוא ותמורתו יהיה קודש, אבל בקטן מיציעא ליה כיון דהוא גם

התו' שם. ערכין ב' א' תוד"ה לית והכי משמע פ' שתי מדות כו', בתמורה ב' א' גרסינן צעלי חוצרין לסמיכה לית ליה מ"ט דהא לא מיחד קרבן דידהו, וכן פירש רש"י שם דלא צעי סמיכה כלל, ובמנחות ג"ג א' הביאו גירסא דידן בתמורה והקשו מהא דצעינן למילף מתנופה, ונראה דאפשר לקיים גי' דידן בתמורה, דהא דצעינן למילף מתנופה אינו דלריך סמיכה בקרבן שותפות אלא דסגי בצמיכת אחד, והיינו דמסבירא היינו מלריכין סמיכה לכל.

וחד אלא שאפשר ללמוד מתנופה דסגי באחד, וא"כ יש לפרש דה"ק דר' יהודה סבר מסבירא שאין לחייב קרבן שותפות כלל בצמיכה דלא חשיב קרבנו, דלא מיחד קרבן דידהו וקרבן חצירו הרי נתמעט, ולכך לא דריש קרבנו לרבות לסמיכה קרבן שותפות, ואף רבנן מודו דאין לחדש סמיכה מקרבנו, אלא דסבירי מסבירא דאף קרבן שותפות חייב סמיכה, ולכך דרשי מקרבנו שיהיו כולם סומכין, ולא יליף מתנופה.

שם וקרבן עכו"ם וקרבן חצירו מחד קרא נפקא, כלומר דלא ס"ל לחלק משום דעכו"ם לאו צר סמיכה, וכמש"כ תו' מנחות ס"א ב' ד"ה מזינו בטעמא דרבנן, ולפ"ו מסתברא דאשה ועכו"ם ודאי אף לרבנן סגי בחד קרא, דכיון שכבר ידענו דאף כשאי אפשר לבעלים לסמוך, אין אחרים סומכים, כך שוין עכו"ם ואשה בזה, וכמש"כ תו' שם. (מנחות ג"ג א').

תוד"ה וסופג וי"ל דלא נחת למנין מלקיות כו', נראה דס"ל לקושטא דמילתא דמלשון וסופג את הארבעים אין ראה דלא לקי שמונים, לכך פירשוהו, אבל הכא כיון דבגמ' ט' א' עדיין צריכותא לתרתי לאוי, תו לא יתכן לומר דלוקה שמונים, אח"כ ראיתי בלח"מ פ"א מה' תמורה ה"א שנתקשה בזה.

ב' א' אשה מנין כו', נראה דאיצטריך רבותא לאשה צין כשהקרבן שלה, וצין כשהיא ממירה בקרבן אחרים שאמר כל הרוצה להמיר יבא וימיר, דאם הפרשה לא קאי אאשה, יש למעטה אף מקרבן אחרים, וכ"מ מהא דפריך מהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה. שם אבל הכא כיון דעונש שאינו שוה בכל הוא דתנן אין הניצור והשותפין עושין תמורה כו',

שם אצל בקדשי בדק הצית כו', עי' מש"כ בחו"צ ערכין ה' ב' ד"ה ולפי'.

שם קתני מיהא אין עושין תמורה, לכאורה זה דין בקרבנות העכו"ם וכמו שאין בהן מעילה ואין חייבין עליהן משום פגול נותר וטמא, ואף ישראל אין מימר בהן, ואכתי תיבעי לך אם עכו"ם מימר בקרבן ישראל, ואפשר דאדרשא סמך, דהא אמרינן לקמן ג' א' דהא דאין עושין תמורה נפקא לן מהא דמקמי הא דלא יחליפנו כתיב בני ישראל, א"י דאיתקש תמורת בהמה למעשר בהמה ומעשר בהמה למעשר דגן, ומהנך ילפותא איכא למעט עכו"ם שאינו ממיר כלל, אף לא בשל ישראל, ויש לפרש דהכי ילפינן לה דכיון דעכו"ם אינו באיסור תמורה, הרי מסתבר דגם קרבנו אין צו איסור תמורה, ואף לא לענין ישראל אם ימיר צו, והיינו דקתני סתמא שאין עושין תמורה, ונמצא דשמעינן מינה דעכו"ם אינו ממיר כלל אף לא בשל ישראל, דהיינו מיעוטא דבני ישראל.

יעריין בתוד"ה קתני דלר' יוסי באמת נפשטה בעיין דעכו"ם מימר, וז"ע דא"כ הו"ל לרצא למימר כהנאי, ואמאי שבקיה לר"י ופשיט מר"ש, ועו"ק דא"כ לר' יוסי כש"כ קטן דמימר, והו"ל למימר דבקטן אף ר"ש מודה, דלמעוטי בפלוגתא עדיף, ורהיטת הסוגיא דבעיא דקטן לא נפשטה, וכן פסק הרמב"ם, ולו"ד ז"ל היה אפשר לומר דאע"ג דלר"י קרבן עכו"ם עושה תמורה, מ"מ היינו רק בישראל דמאווה על איסור תמורה, דהא משמע דמסבירא הוא דמספקינן דשמא עכו"ם אינו ממיר כיון דלאו צר עונשין הוא, ולענין ספק זה לא מהניא דרשא דלה' דמרצה תמורה בקרבנו, דאכתי י"ל דהיינו צד חיצא, ואף דהעכו"ם עצמו אינו ממיר מ"מ באמר כל הרוצה להמיר יבא וימיר, שפיר ישראל מימר צו, ולפ"ז שפיר פשיט רצא מר"ש דחזינן דדריש בני ישראל למעוטי עכו"ם מתמורה, ודכוותה אית לן למימר דר' יוסי נמי דריש לה למעוטי עכו"ם, אלא דר"ש ממעט נמי קרבן עכו"ם ור' יוסי מרצה ליה מלה', והיינו לענין דישראל מימר צו, אצל עכו"ם תרוייהו שוין שאינו ממיר, צין בקרבנו וצין בקרבן ישראל.

שם כי קמיבעיא לי בהקדיש עכו"ם ומתכפר ישראל כו' מי בעינן מתחלה ועד סוף דתיקו ברשות מאן דעביד תמורה, למאי דמתפרש הגידון

במנזה זו, אלא דאכתי לאו צר עונשין הוא, הלכך שמא כיון דהקדשו הקדש דה"נ תמורתו קדישה. — ובאמת היה מקום לומר דנהי דאיתרבי קטן למנזה הקדש, אצל לתמורה דעיקרה עצירה מאן לימא לן דגם לכך איתרבי מופלא הסמוך לאיש, ומדלא הזכירו בגמ' נד זה, משמע דקים לגמ' דלכל עניני הקדש נתרצה, ולפ"ז י"ל דגם לענין מקדיש בעל מוס נתרצה מופלא הסמוך לאיש, אף דהקדשו עצירה, ומיהו יש לחלק דתמורה עדיפא דכאילו מאיליו קדוש ע"י תמורתו, אצל מקדיש בעל מוס גרע טפי, וז"ע.

שם עכו"ם מהו שימיר כו', אף בקרבן ישראל קמיבעיא ליה אם עכו"ם יכול להמיר, וכדמפרש טעמא כיון דלא אחי לכלל עונשין, ונראה דמ"מ איסורא איכא גם על העכו"ם אם בא להמיר, דהא בא להקדיש קרבן כישראל, וכיון דבישראל איכא איסור להמיר, הרי גם על העכו"ם חייל ענין זה, אלא דמ"מ אינו לאו וציווי, דהתורה לישראל ניתנה, ולכך קמיבעיא ליה, אצל אם משכח"ל גוונא דמותר להמיר, בזה פשיטא דלא מיתפסא התמורה.

שם לרבות את העכו"ם שנודרים נדרים ונדבות כישראל, מלשון כישראל משמע דדינם שוה, ונראה מזה דאף בגמר בלצו מתחייב וכדאמרין בישראל שבועות כ"ו ב' מקרא דכל נדיב לב, ואע"ג דשאני ישראל שישנן צמנות נדרים בצל יחל וצמוצא שפתיך, משא"כ עכו"ם שלא נתרצה אלא שנודר והיינו שחייב לקיים וחייב באחריותו, [ובישראל בנודר בלב חלין עליו כל דיני נדר, וכדחזינן בשבועות שם דבעי למילף מיניה לשבועות דעלמא, ואם איתא דבגמר בלצו אין עליו אלא סתם חיוב לקיים ולא דיני נדרים, א"כ איך אפשר למילף מיניה לסתם נדרים ושבועות, אלא ודאי קרא דכל נדיב לב גלי לן דהכא מתחייב בכל דיני נדר בגמר בלצו לחוד], מ"מ צמה שנתחייב יש להשוותו לישראל, ומ"מ נראה דלא מיחייב בצל תאחר, שזו מנזה נוספת וליתא בעכו"ם. (מנחות ע"ג ב').

שם ואין מציאין נסכים אצל קרבנו טעון נסכים כו', א"ה, עי' מש"כ במנחות ע"ג ב' ד"ה אורח בגירסת הספרים ואין מציאין עליהם נסכים, ועי"ש עוד דאין נסכים בלא בעלים, וע"כ דכשמציאין משל ליצור חשיב העכו"ם כבעלים.

שם והתורם משלו על של חזירו טובת הנאה שלו, נתבאר בנדרים ל"ו ב'.

לכאורה היה נראה דתמורה חשיבא כהקדש ראשון של הצעלים, ואם הוממה וזא לפדותה מוסיף חומש, ואף שהוא לא נתכוין להקדיש אלא כח תנא זו ותכנס זו, אבל רש"י בסוגיין ד"ה המקדיש כתב דתמורה כהקדש שני ואינו מוסיף חומש, וכ"כ לקמן ט' ב'.

ג' א' לא נהנין מדרבנן, יעוי' בחו' שדנו למה ליכא איסור הנאה דאורייתא כמו בקדשים קלים לדידן, והנה אם עכו"ם מתנדב שלמים, באמת ראוי לשאול שיהא איסור הנאה דאורייתא בשלמיו כמו בשלמי ישראל, דהא ליכא מיעוטא אלא ממעילה, אבל אם אין עכו"ם מתנדב אלא עולה, לכאורה אין לחדש איסור בעולה מלבד מעילה, וכיון דעכו"ם נתמעט ממעילה, לית לן לחדש איסור דאורייתא מחודש בעולה, [ועי' מש"כ בחו"צ ריש מעילה במקור האיסור הנאה דשלמים], ומדברי החו' נראה דאף בשלמי עכו"ם לא יהא איסור הנאה דאורייתא, וי"ע.

שם ובתרומה כתיב בני ישראל ולא עכו"ם, מצוה דאינטריק מיעוטא למעט עכו"ם, ועי' מש"כ בחו"צ דמאי ס"ב סק"ג.

שם אורח מביא נסכים ואין העכו"ם מביא נסכים, נראה דהך ברייתא תרתי קאמר חדא שאין העכו"ם חייב להביא נסכים, דמנות נסכים לישראל נאמרה, ואף שנתרבה העכו"ם לנדרים ונדבות כישראל, מ"מ לחיוב נסכים לא נתרבה, אבל אם רצה להביא נסכים לעולמו שפיר מביא, ואדרבה ראוי שיעשה כן שלא ינטרכו לתת בשבילו משל ציבור, ועוד דאינו יכול להתנדב נסכים בלא קרבן כלל, דאורח מתנדב נסכים ואין עכו"ם מתנדב נסכים, ולכך שנה התנא לשון אינו מביא דמשמע שאינו יכול להביא, והיינו בנסכי נדבה. (מנחות ע"ג ב' מתה"ד).

שם יכול לא תהא עולמו טעונה נסכים כו', למש"כ במנחות ז' ב' דחובת נסכים אינה חובת הזבח גרידא, אלא היא גם חובת צעל הזבח דכמו שנתחייב בקרבן נתחייב גם בנסכי הקרבן, מיושב בפשיטות הא דס"ד דכיון דליכא חיוב על צעל הקרבן, ממילא גם לא יהיה חיוב על הקרבן,

אם ישראל המתכפר עושה תמורה, יש לפרש דלעולם גם למקדיש זכות בקרבן, וגם הוא הגורם שיש דין תמורה, אלא דלענין להמיר הרי המתכפר העיקר ולכן הוא המימר, אבל כשהמקדיש עכו"ם אפשר דליכא כלל דין תמורה בקרבן זה, והיינו דקמיצעי' ליה, ולפ"ז ז"ל דלא אמר רמב"ח כלל הא דאח"ל קטן עבד תמורה דהא אחי לכלל עונשין, דהא לא שייכא כלל להך צעיא, דהא פשיטא ליה דעכו"ם לא עבד תמורה, ולא מיצעי' ליה אלא דעכו"ם שהקדיש לכפרת ישראל אם הישראל עושה תמורה.

והרמב"ם בפ"א מה' תמורה ה"ו פירש צעין אם העכו"ם מימר, וז"ל דהיינו כשאמר הישראל המתכפר כל הרוצה להמיר יבא וימיר, דכלא זה הרי אין המקדיש מימר, ולא נתפרש מה הדין בקרבן שהקדיש ישראל לכפרת ישראל ואמר כל הרוצה להמיר אם עכו"ם מימר זו, ואם אינו מימר, מה יתרון בזה שהקדישו עכו"ם, ואם בזה מימר, א"כ גם בשקדישו עכו"ם יש להשוותו לישראל, ואם ישראל מימר זו, ה"נ עכו"ם, והיה אפשר לפרש דה"ק דהתם קרבן עכו"ם הוא דאינו עושה תמורה, אבל אחי תיבצי לך אם עכו"ם עושה תמורה בקרבן ישראל שיש בו תמורה, אבל לפ"ז לא היה צריך שיהא המקדיש עכו"ם, וגם מאי האי דאמרינן מי צעין מתחלה ועד סוף דתיקו כו', וי"ע.

בדין המפריש קרבן לכפרת חזירו, יש לדון אי צעין למייתי עלה מדין עבד כנעני, דלמש"כ מרן זללה"ה בחו"מ סוס"ג דעכו"ם ליכא דין עבד כנעני, דעבד כנעני צעין דין שליחות, ואין שליחות לעכו"ם, א"כ מהא דאמרינן במנחות ע"ג ב' דעכו"ם יכול להפריש קרבן לכפרת ישראל הרי מצוה דלא צעין בזה לדין עבד כנעני, דהא ליתיה בעכו"ם, ועי' במנחת צדק סי"ט שהעלה דבקרבן של חובה שאין המפריש יכול להפרישו לעצמו, ע"כ למייתי מדין שליחות. (קדושין ז' ב' מתה"ד).

שם דא"י המקדיש מוסיף חומש כו', בפשוטו מתפרש שהמקדיש קרבן לכפרת חזירו והומם, וזא המקדיש לפדותו הר"ז מוסיף חומש, וכן פרש"י יומא נ' ב' וצובחים, וכן מצוה לקמן י' א', וכבר תמה הגר"א ז"ל בהגותו למה נאיד רש"י בכאן מזה.

ומיהו גם בלא זה נחא שפיר דס"ד דאזרח ממעט לקרנותיהם מחיוב נכרים, אי לאו קרא דככה. (סז).

שם דומיא דתרומה דקדוש קדושת הגוף כו', מסבא ראוי להחמיר בקדושת הגוף טפי מקדושת דמים, ואם נתמעט מעילה מקדושת הגוף היה ראוי למילף דכש"כ קדושת דמים, אבל נראה הטעם משום דקדושת הגוף מישך שייך ביה העכו"ם, דאין קרבן בלא בעלים, וכיון דהקדושה מתיחסת לעכו"ם הרי היא פגומה ונתמעטה ממעילה, אבל בקדושת דמים אין לקדושה שום יחוס למקדיש, והלכך אין חשיבותה נפגמת מחמת שהמקדיש הוא עכו"ם, ושפיר מועלין בה כמו בכל קדושת בדם הבית.

שם אר"י אמר רב כל לא תעשה שבתורה עשה זה מעשה כו', מהא דלא קאמר כל לא תעשה שיש זה מעשה, משמע דבא לומר דאף לא תעשה שיש זה מעשה אם עשה בלא מעשה כגון שחטמה בקול או הנהיג בקול אינו לוקה, ואם נחשוב זה כדציצורא אתעביד מעשה, א"כ נחא קושית תו' בזה דלא משנינן דשאני מימר דציצוריה אתעביד מעשה, דהא משמע דרב לא ס"ל הך סבא, אבל א"א לומר כן דהא ריה"ג בסמוך נמי נקט כי האי ליסגא אף שהזכיר מימר משום דציצוריה אתעביד מעשה, אלמא דמהאי ליסגא ליכא למידק מידי.

שם לאיתווי יורש ודלא כר"י כו', הו"מ לשנויי דאחי לאיתווי עכו"ם וכו' יוסי לפי' תו' לעיל ב' ד' דלדידיה עכו"ם מימר, א"כ לאיתווי קטן, אלא דאין כאן דוחק כלל לומר דסבא לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא כיון שאין שייכות זל"ז.

ג' ב' א"ל ר"י לתנא לא תחני ומימר משום דציצורו עביד מעשה, ע"כ גם טעמא דתנא דצרייתא דס"ל דלקי הוא משום דציצורו אתעביד מעשה, דהא לא מצינו שום ילפותא לומר דלוקין על תמורה אף דאין זה מעשה, אלא דמ"מ חשיב לה בזהדי הללו שאין בהם מעשה ולוקין, ור"י חשיב לה כמעשה גמור. — מהא דחשבינן לה דציצורא אתעביד מעשה, חזינן דהקדשת התמורה היא עיקר העצירה, וכמו מקדיש בעל מוס וכיו"ב, ולא חשבינן עיקר העצירה הרגון להוציא ההקדש הראשון לחולין, וכן מצאנו בגמ' ה' ב' דדיינינן

על הקדשת התמורה דנימא אי עביד לא מהני, וגם מזה קשה לדעת הרמב"ם דציצור ושותפין לוקין על התמורה אע"ג שאין התמורה קדושה, וכבר הקשה כן הגרע"א ז"ל.

שם דציצורו עשה מעשה, נתבאר בחו"ב כריתות ד' א'.

ד' א' ההוא אזהרת עשה הוא, יתכן לפרש דכיון דאזהרת עשה לא מהני למלקות, וממילא תו' א"א לאוקמי לקרא דמלקות צמוציא שם שמים לבטלה, תו' לא מוקמינן להאי קרא בזהי כלל, וליכא אף אזהרת עשה בזה, אבל פשטא דגמ' משמע דקושטא הוא דהאי קרא הוי אזהרת עשה למוציא שם שמים לבטלה, וכ"מ בתו' ר"ה ל"ג א', וכ"מ ברמב"ם פ"ב מה' שבעות ה"א, ומיהו בצרכה שאינה צריכה, כיון שמזכירו דרך שבה משמע דליכא איסור דאורייתא, וכמ"ס מרן זללה"ה באו"ח סי' קל"ז סק"ו, ע"ש.

שם משום ריב"ז אמרו אף המקדים תרומה לציבורים, בירושלמי תרומות פ"ג מ"ג נחלקו אם עובר על כל תאחר מיד בהקדמת המאחר, או רק באיחור המוקדם, ולכאורה צ"ע דהא גם לאחר שהקדים המאחר חייב להפריש המוקדם, ואין יתכן לקרא לזה עצירה בזמן שחייב לעשותה, ושמה להך מ"ד באמת אינו חייב להפריש המוקדם, אלא שאינו רשאי לאכול אלא"כ הפריש, וצבורים אמנם לא יפריש, גם צ"ע הא דאמר התם נפקא מינה בנשרף הכרי ולא אמר נפקא מינה אם לוקה מיד, או אם צריך להפריש אח"כ את המוקדם, וצ"ע, (מכות י"ז א' מתוה"ד. ועי"ש דסוגיין דחשיב ליה ניתק לעשה, ע"כ דס"ל דאין איסור באיחור המוקדם לאחר שהקדים המאחר). — א"ה, בענין מקדים תרומה לציבורים. א' עי' מש"כ בחו"ב ציבורים ס"ג סק"ג דמאיסור מקדים תרומה לציבורים מצוה דאפשר להפריש צבורים בתלוש, ועי"ש בסי' ה' סק"א ד"ה ור"ש, צדין מי שהפריש צבורים במחזור אם ילא מאיסור מקדים. ב. ועי"ש בסי' א' סק"ד דסגי בהפרשת הצבורים ולא בעי הצאה. ג. ועי"ש בהפריש ציבורים ממין אחד אם מותר להפריש תרומה משאר המינים, ושם בסק"ה צדין פירות טמאים דפטורים מציבורים אם שייך בהם איסור מקדים. ד. ושם צדין הפריש צבורים ממין אחד ומכר שדהו, דהלוקח חייב בצבורים ממין השני, אם הלוקח ישנו

בחו' דחלו המעשרות של זו ושל זו ושל זו, וכ"כ הרא"ש בדמאי דכן ראוי לפרש, אלא שמאנו בתוספתא דקתני קרא שם ומפריש מאיזה שירצה, עיי"ש, וכן בר"ש, אבל הדבר קשה לחדש שיהא ענין קריאת שם שלא חל כלל, ומ"מ נתחייב להוציא המעשרות מאלו, וכבר נתקשה צוה מרן זללה"ה בדמאי סי"א ס"ק י"ב עיי"ש.

ודעת הרמב"ם ג"כ נראה כפרש"י ותו' שכבר חלו המעשרות, וכמ"ש בפיה"מ וכן בפ"ז הי"ב, ומ"ש בהי"ג ובי"ד מעשרן ר"ל ובי"ד נותן מעשרותיהן, או שמוציא מאחת מהן ובהסכמת הלוי או שנותן לו מכל אחת כפי מעשרות השניה, וכן פירשו מרן זללה"ה שם, ולא הזכיר הרמב"ם שעדיין צריך להפריש תרומת מעשר שזה דבר מובן מאליו, וכיון שלא נתפרש בגמ' גם הוא ז"ל לא הזכירו, וצריך לבקש מעשר ראשון הטבול לתרומת מעשר ממקום אחר שהרי כאן הכל בתערוכות.

יש לעי' כיון דמפריש המעשר ראשון והמעשר שני כאחד, א"כ נשאר המעשר שני טבול למעשר ראשון, ושמא יש לומר דדעתו שיחולו צוה אחר זה, דהא אמר שכל מעשרותיהן תהיינה כלכלה בחצירתה, וכשם שנתכוין שלא יחול המעשר על מה שצריך לו לתקן הכלכלה השניה כמ"ש תו' ד"ה מעשרותיהם, ה"נ נתכוין שיסאר מעשר ראשון גם על המעשר שני, ומה שאמרו בגמ' דלוקה משום שמקדים היינו רק צרישא דמעשרות זו צו, אבל צירושלמי שצ"ש מבואר דגם בשניה עובר, וע"כ דקאי לכלכלה בחצירתה כמ"ש הר"ש, ומבואר דאינו צוה אחר זה, וז"ל דאח"כ נעשה מעשר ראשון דמעשר שני ג"ז מכלכלה לחצירתה, [ויצטרך להפריש תרומת מעשר גם על זה], דהא כל מעשרותיהן אמר שיחולו, וז"ע, ול"ע בסוגיא זו ונרשם לפו"ר.

צ"ע לאצי עירובין ל"ז ב' וכ"ת ה"נ והתנן תרומת הכרי כו', למה חשיב שיריה ניכרין כשאמר מעשרותיהן מעשר כלכלה בחצירתה, כיון שהכל מעורב, ושמא שאני הכא דרובן חולין. (דמאי סי"א סק"ז). — א"ה, עיין מש"כ בחו"צ תרומות ס"ג סק"ג צהא דהתרומה אינה מתבטלת צרוב החולין.

ד' ב' א"ר אצין שאני התם דלאו שניתק לעשה הוא דכתיב מכל מתנותיכם כו', ואע"ג

באיסור מקדים אף שהצעלים הראשונים כבר הותרו להפריש תרומה. ה. ובס"י ג' סק"צ צדין הקונה מחצירו פירות שעדיין לא הפריש מהם בכורים, שאין הלוקח באיסור מקדים, ואם חזר המוכר ולקחם ממנו אם חזר לאיסור מקדים. ו. ועיי"ש בס"י ג' סק"ד אם יש איסור להקדים לקט שכחה ופאה לביכורים. ז. ועיי"ש בס"ה סק"א אם סגי בקריאת שם לענין איסור מקדים, או דבעינן שיחול עליהם קדושת בכורים, ונפ"מ בצוסר אם נימא דאין הבכורים מתקדשים. ח. ושם בס"י א' סק"ג בכורים דרצנן דחייבין בתרו"מ, אם הישראל צריך להקדים ולתקנם, או דבעינן דאורייתא תקון ואסור להקדים תרומה לבכורים.

שם של זו ושל זו ושל זו הראשונה מעושרת, בפשוטו איירי דלכך נתכוין מתחלה ואמרן חוץ כדי דיבור, וא"כ לא נתכוין שיהא בשניה מעשר על כל הראשונה, אלא חוץ ממה שצריך ממנה לעשר השניה, וא"כ צדין הוא שגם השניה תהיה מעושרת, שהרי השאיר צראשונה טבל כשיעור מעשר השניה, ואם נימא שהטבל נתבטל צרוב החולין, וא"ל לעשותו מעשר על השניה, אבל אכתי למה הראשונה מעושרת הרי מעורב זה טבל או מעשר שנתבטל, וצ"ש פ"ז דדמאי הציא דצירושלמי מוקי למתני' כר"מ דתפוס לשון ראשון, אבל צ"ע דהכא אין שום סתירה בין דבריו הראשונים לאחרונים, ולעולם כשאדם מפריש מעשרותיו הרי מתפרש על השירים שדעתו עליהן, והרי נתכוין להשאיר טבל בכלכלה הראשונה כשיעור שהוא צריך לשניה, ול"ע כעת בדברי הר"ש שם, וז"ע.

שם מעשרותיהם מעשר כלכלה בחצירתה קרא את השם, לשון קרא שם מתפרש שכבר חלו המעשרות אלא שאינם מוצדלים, וכההיא דתנן דמאי פ"ד מ"ג וחכ"א קורא שם וא"ל להפריש, ושם מ"ד מי שקרא שם לתרומת מעשר של דמאי ולמעשר עני של ודאי לא יטלם בשבת ואם היו כהן ועני למודים לאכול אכלו יצאו ויאכלו ובלבד שיודיעם, ולא הוי מצי למיתני שתייהן מעושרות כיון שעדיין נשאר מעורב בהן מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו, לכך קתני רק קרא שם כלומר שהמעשרות חלו, וכן פרש"י שמיחל ואוכל מיד משתייהן, ומיהו צריך נמי לקרא שם לתרומת מעשר, וכן פירשו

יש כאן תוספת חומרא, וכאילו איכא תרי לאוי דיינין להו ולא סגי בחד עשה, וי"ע.

שם בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו כו', יש להבין כיצד משמע מזה שאין לוקין, והרי שפיר הותר הכתוב לקבוע מלות שריפה נותר, [ונמשכת לה נמי שיהא חייב להביא הקרבן אף צידוע שיבא לידי נותר, כגון בפסח שאין לו אוכלין מרובין שינטרפו אליו, דמ"מ חייב להביא הפסח שלא יתחייב כרת, ואף שיבא לידי נותר], ואפשר דכיון שכתבה תורה מלות השריפה בסמוך ללאו, הר"ז מתפרש כאילו בא הכתוב לומר שאם הותר אין לו עונש אחר אלא שמלותו בשריפה, וכעין מש"כ תו' כתובות ל"ב ב' לענין לא תענה, דאי הוי כתיב ואם ענה ועשיתם לו כאשר זמם דהיה מתפרש לאפוקי ללא תענה ממלקות, ועי' מכות י"ד סוף ע"ב ברש"י, ועי' תוד"ה ור"י דפירשו כן דמן הסמיכות הוא. (פסחים פ"ד א').

שם ר' יעקב אומר לא מן השם הוא זה אלא כו', יש לדקדק הא קושטא הוא דהו"ל לאו הניתק לעשה, אלא דר"י סבר דבלא"ה נמי אינו בדין שילקה עליו כיון שאין בו מעשה, והו"ל אינו צריך, אבל לשון לא מן השם הוא זה משמע דבא לאפוקי שאינו לאו הניתק לעשה, וי"ל דלמש"כ דכל הילפותא דניתק לעשה הוא מן הסמיכות בקרא, ומפרשין דלהכי סמיכה קרא לומר שאין לוקין עליו, א"כ אם לאו שאין בו מעשה אין לוקין, הרי ע"כ דהא דסמיכה קרא אינו לאפוקיה ממלקות דהא בלא"ה אין לוקין עליו, ועי' בתמורה ד' ב' דבאמת מפרשין התם טעמא למה סמיכה קרא אי לאו שאין בו מעשה אין לוקין, וכמש"פ שם בתו', ועי' ברמב"ם פ"ח מפסח"מ ה"ט שהזכיר טעמא דניתק לעשה, ובמש"כ שם בכ"מ ומל"מ. (פסחים פ"ד א').

בזבחים כ"ט ב' אמרינן דלרבי יהודה דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו, הרי המחשב בקדשים לוקה, ולכאורה הרי קדשים פסולין מלות בשריפה, והיה ראוי לחושבו כניתק לעשה כמו נותר, וכן אמרינן שם ל"ג ב' לר"ל דמטמא קדשים לוקה, ומשמע דרק נותר מחמת סמיכותיה דקרא חשבינן ליה ניתק לעשה, וי"ע, שוב הראוני בתו'

דבהקדים תרומה לזכורים, אינו יכול לעשות את התרומה כזכורים, דממון השבט הוא, מ"מ עדיין במלות זכורים קאי להביא משאר פירותיו, ועי' שטמ"ק אות ב' דדמי ללאו שקדמו עשה.

שם א"ל אביי וכל לאו שניתק לעשה כו', יעוי' בתו' שתמהו דמשניות מפורשות דלאו הניתק לעשה אין לוקין, ואפשר דהכא לא דמי לשילוח הקן ואונס שגירש, דהתם ע"י שילוחו והחזרתו הרי מתקן הלאו מכאן ולהבא, ונמצא שלא עבר עליו אלא לפי שעה, וכן בגזילה כשהשיב, אבל הכא שעיקר הלאו אינו אלא על הקדמת המאותר, הרי לאו זה כבר נגמרה עצירתו ולא יתוקן כלל במה שעתידי להפריש עכשיו זכורים או מעשר ראשון, והלכך לא דמי להני ניתק לעשה, [ונותר סוג ענין אחר הוא דכיון דחידשה תורה מלות עשה שלא תתכן אלא א"כ עבר הלאו, הרי לאו כזה לא דמי ללאו דחסימה], אבל ממיימר פריך שפיר דהתם נמי אין העשה מתקנת הלאו כלל, וזו נראה כונת הגר"א ז"ל בליקוטים הנדפסים בסוף מס' נדה, והא דפריך מאונס צריך לפרש כמ"ש תו' דבא לומר דניתק למקצתו לא חשיב כולו כניתק לעשה, [וי"ע בליקוטי הגר"א שם במש"כ דבאונס אין העשה מתקן הלאו], ומסיק דאע"ג דלא מחמירין במקדים זכורים לתרומה טפי ממקדים שני לראשון כיון דתרוייהו בחד לאו נינהו, אבל לענין כהנים כיון דריצה בהן הכתוב מלות יתירות שפיר י"ל דכיון דצדידהו לא הוי ניתק לעשה, שפיר לוקין, וי"ע.

שם הו"ל תרי לאוי וחד עשה כו', למאי דמזכירין להו לקמן ט' א', א"כ ליכא תרי לאוי, וכמ"ש תו' ב' א' בתירוצ' בתרא דאין לוקה אלא ארבעים, ואפשר דבאמת בתמורה הרי העשה חלק מן העצירה, וכדדיינין דה לקמן ה' ב' לומר דאי עבד לא מהני, דהקדשת התמורה הוא מאיסור התמורה, אלא דמ"מ מדמינן לה לניתק לעשה דמכל מתנותיכם, וכיון דהכא כתיבי תרי לאוי תו י"ל דלא דמי להתם ולא חשבינן לה ניתק לעשה כלל, והלכך אף דלקושטא דמילתא לענין מלקות אין כאן תרי לאוי מ"מ לענין ניתק לעשה חמירי טפי, [והרי משום צריכותא דלקמן ט' א' הו"מ למיכתב לא יחליפנו וימירנו, ומדכתב לא תרי זימני,

לא אהנו מעשיו ואינו צריך להחזירה, ופריך דהשתא נמי דאמרין גירושין דומיא דמיתה כמש"כ תו' ואהנו מעשיו, [א"נ אפשר דכיון דאי אמרה לא בעינא ליה הרי אהני הגט, הלכך לית לן לפרושי דקרא אחי למימר דאין הגט מועיל, דלא מפרשין כן אלא כשכלל גוויי אמרינן דלא מהני, ואף במקדים תרומה לצכורים הרי עכשיו בכל גוויי יתכן לפרש דלא מהני], מ"מ לית לן למיחשציה כניתק לעשה, דלא הוקטן חטא עי"ז דאהנו מעשיו, ומשני דקרא דכל ימיו אחי צהדיא לנתקיה לעשה, וכמש"כ תו'.

שם דאר"א מניין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה כו', לכאורה משמע מזה דר' אילעא כרבא ס"ל דאי עביד מהני דבלא קרא ראוי לומר דלא מהני, [ואע"ג דבסמוך קאמר ראשית לתרוצי לאציי, י"ל משום דהך דרשא קושטא אף לרבא כדמסקינן צתר הכי], ויתכן היה לומר דמכל חלצו הוי מפרשין ליה לתנאי צעיקר המצוה, וכמו כל דבר עיקרי דלא צעי שנה עליו הכתוב לעכב, [עי' מש"כ זכאים ד' צ'], ולא משום דלא מהני, אבל מהא דפרכינן לאציי ל"ל ולא תשאו עליו חטא ומשינין לומר דחשיב חטא, משמע דלאציי פשיטא דתרומתו תרומה, וע"כ דר"א כרבא.

שם אם אינו קדוש נשיאת חטא למה כו', יעוי' צתו' שהקשו דנימא דנשיאת חטא משום דעבר אמימרא דרחמנא, ולכאורה פשטיה דקרא קאי על השירים הנאכלים, ועל זה קאמר דלא תשאו עליו חטא אם הרמתם את חלצו ממנו, אבל אם לא הרמתם ממנו את חלצו תשאו עליו חטא, ומשמע דשייך לשמש בשירים גם אם לא הרימו את חלצו, אלא שיש צוה חטא, והיינו דאמרין דאם אינו קדוש ובהכרח יהיה לחזור ולהרים את חלצו ועד אז לא שייך לשמש בו, א"כ נשיאות חטא למה על השירים.

שם והרי ממין על שאינו מינו כו', מצוה דס"ל להש"ס שאין זה תנאי צעיקר המצוה כמו חדש וישן וכמו מן הפטור על החיוב, אלא הוא כעין מצות מן היפה, ולכך אין זה מעכב אלא"כ אי עביד לא מהני, והיה אפשר לומר דדוקא בתרומה גדולה אמרינן הכי דכיון דאין לה שיעור שפיר ס"ד דראשית דגן תירוש וינהרך מתפרש

כתובות ל"צ ב' ד"ה שלא דכשל נכתב בסמוך ללא לא חשיב ניתק לעשה כהאי גוונא.

שם אמר אציי כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני דאי ס"ד לא מהני אמאי לקי, יש לעי' ומנ"ל אמנם דלקי אהני דלא מהני, ועו"ק דהא שפיר שייך מלקות גם בעבר אמימרא דרחמנא, וכמו מקלל חבירו וכיו"צ, וה"נ צהני דגלי קרא דלא מהני כמו לא ימכר ולא יגאל דחרמים ולא תפדה דצכור נמי נימא דלקי, ותו י"ל צכולהו דלא מהני ואפ"ה לקי, ועו"ק דאמרין לקמן דלאציי אי לאו דכתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קדש הו"א דהחליפין מהני והיה יוצא הראשון לחולין והשני מתקדש תחתיו, ולמה נחדש דאיכא קדושת הגוף דנפיק לחולין, ואמאי לא נימא דבאמת לא מהני, ולא ילקה, דמאן לימא לן דגם אי לא הוי כתיב והיה הוא ותמורתו וגו' הוי לקי אלא יחליפנו, וכן פרכינן מתורם מן הרעה דלאציי ראוי לומר דמהני אע"ג דאין צו מלקות שאינו אלא לאו הבא מכלל עשה.

ובמב' זה נראה דמלקות דנקט אציי לאו דוקא, ועיקר פלוגתתם כיצד ראוי לפרש כונת התורה באזהרות בסתמא, דאציי ס"ל דכשאמרה תורה לא תפדה או לא ימכר, יש להצין דשייך צוה ענין פדיון ומכירה והתורה אסרתן, ואין לנו לפרש לא תעשה מעשה פדיון או מכירה אף שאינו כלום, אלא"כ יש לזה הכרח מכח הפסוקים, ואז באמת יתכן דגם ילקה משום דעבר אמימרא דרחמנא, ורבא ס"ל דלכתחלה אפשר לפרש האזהרה על מעשה זה אף שאינו מועיל, ומסביר לעולם ראוי לומר דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני, והלכך כל שאין הוכחה דמהני מפרשין דלא מהני, והאזהרה והמלקות על דעבר אמימרא דרחמנא, וכבר כתב כן מרן זללה"ה בצכורות סי' כ"צ סק"ד, ויש צוה קושית תו' לקמן ו' א' ד"ה והשתא דנימא דאציי ורבא פליגי אם לוקין צהני דגלי קרא דלא מהני, עי"ש.

ה' א' מיתבי אונס שגירש כו' ואי אמרת כיון דעבר אמימרא דרחמנא לקי הא נמי לילקי כו', יעוי' צפרש"י ותו', ולכאורה אפשר לפרש דלרבא דפשטא דקרא היה ראוי לפרש דלא מהני גירושין, ולפ"ז היה לוקה משום דעבר אמימרא דרחמנא, ולא הוי חשיב ניתק לעשה, דהא

מייתי לדר' אילעא אלא לומר דראשיתם מידרש ראשית לזה וראשית לזה, ולכאורה דרשא פשוטה היא, ואפשר דאי הוי כתיב ראשית דגן וראשית תירוש וראשית יצהר הוי פשיטא לן דלעיכובא הוא אף בלא קרא דכל חלב וראשיתם, דהוי מתפרש כן עיקר המלה, וכמו חיוז ופטור וחדש וישן, אלא משום דכתיב חד ראשית ס"ד שזו מלה כללית על תצואת זרעך וחילוק המינים אינו חשוב לחלק, וממילא השתא דדרשין מקרא דראשיתם ראשית לזה וראשית לזה הוי גילוי מילתא שזה תנאי בעיקר המלה ומו לא אינטריך קראי לעיכובא, ולכך אפי' דרשין לקרא רק לכדר' אילעא דהיינו לדגן, נמי ממילא שמעינן מינה דלעיכובא הוא בכולהו, דגילוי מילתא הוא דראשית אכולהו לחוד קאי, והא דאינטריך כל חלב לבתר דכתיב ראשיתם [ולרצא לכו"ע יש לשאל כן], כבר פירשו תו' בצכורות שם דאי לאו כל חלב לא הוי מפרשין ראשיתם אתירוש ויזהר כיון שאינם כלאים זה בזה.

שם אצל תירוש ודגן דגן ודגן דחד חלב כתיב זהו כי תרים מהאי אהאי כו', בתו' צכורות שם כתבו דלרצא לא אינטריך ראשיתם אלא משום דמילתא דאחיא בק"ו טרח וכתיב לה קרא, ולפ"ו צריך לפרש דהא דאמרינן הכא דס"ד דכיון דכתיב חד חלב שפיר דמי היינו אי לא הוי דרשין ק"ו, ולו"ד ז"ל אפשר לפרש דה"ק דס"ד דכל חלב תירוש ודגן לערובי תירוש דגן אחי ולומר דבחד חלב סגי להו ולאפוקי מק"ו קאחי, וכעין דבעינן למימר בצכורות שם בצקר ואף, ולמאי דגרסינן בסוגיין תרי לישני ובל"ק אמרינן דס"ד דצדיעצד מהני צדגן ודגן ובל"ק אמרינן דאף לכתחלה שפיר דמי, אפשר לומר אולי דמילתא דאחיא בק"ו לא אמרינן זה אי עבד לא מהני, והיינו דאמרינן בל"ק דצדגן ותירוש ודגן דגן דאחיא בק"ו כדאמרינן בצכורות שם ס"ד דצדיעצד שפיר דמי, [ובל"ק אמרינן דס"ד דאף לכתחלה שרי והיינו כמו שפירשנו דהוי מפרשין דלערב תירוש צדגן אחי], ולפי זה ניחא נמי הא דצעי ראשיתם לרצא, אצל ל"מ כן דמילתא דאחיא בק"ו נמי אמר רחמנא דלא ליעצד ודין הוא דלא ליהני, ואפשר דק"ו דאמרינן בצכורות שם אינו מוכרח די"ל דשינוי המינים לענין מעשר אינו תלוי בשינויים לענין כלאים, תדע דהא איכא למ"ד דאף שחורות ולצנות

שיתן מראשיתם ואף ממין אחד מהם סגי צדיעצד, וכעין מלות צכורים, [אע"ג דתרומה גדולה טובלת], אצל מעשר ותרומת מעשר כיון שהקפידה תורה בשיעורם אף במינס הקפידה, דעשירית מאותו המין בעינן, ולא שייך עשירית יין על דגן, [ואע"ג דצכורות נ"ג צ' דיינינן צמעשר בהמה ממין על שאינו מינו ושם נ"ז צ' ילפינן ממעשר דגן, י"ל דבעלי חיים שאני והענין להקריב קרבן אחד מעשרה וזה שפיר י"ל דכל הראויים לקרבן מנטרפין], אצל רהיטת הדברים ל"מ כן, אלא דכל מלות תרומות ומעשרות היא כללית על זרע השדה וחלוקת המינים אינה חשובה לחלק אי לאו דרבי רחמנא כל חלב יצהר וגו', ועי' להלן דאפשר דלבתר דילפינן מראשיתם חשיב תנאי בעיקר המלה. — א"ה, עי' חו"צ חלה ס"ה סק"ח דאפשר דכל דין מינו דנפקא לן מתרומה דכתיב חלב לזה וחלב לזה, אינו אלא דין בשעת הפרשה, אצל לא חל דין על הטבל באיזו הפרשה להיות נותר, וכל שמצורף עמו בשעת הפרשה ומתחייב מחמת צירופו חשיב כמינו. — ועי' מש"כ בחו"צ צכורים ס"א סק"ד צנידון אם מציאין צכורים ממין על שאינו מינו.

שם אמר לך אצ"י שאני התם דאמר קרא ראשיתם כו', כבר הקשו בתו' דצכורות נ"ד צ' מצואר דאינטריך ראשיתם לדגן ודגן דלא נימא דודגן משמע כל דגן אחד, ומה שמירצו דהך דהתם מראשית צ"ע דהתם נמי מתפרש ראשית לזה וראשית לזה, ואי הוי כתיב ראשית מנא הוי ידעינן דלאו כל דגן אחד, ובצכורות פירשו משום דסמך ראשיתם לדגן דרשין לחלק צדגן וקאי נמי אכולהו דכתיב צקרא ומהא ילפינן לעיכובא, וגם לפי זה קשה מה שהציאו בסוגיין הא דר' אילעא דצפשוטו הא דר' אליעזר אסוגיא בצכורות איתנייא דהקשו בגמ' דנימא ודגן כל דגן אחד וע"ז תירץ אצ"י וכן ר' אילעא דראשיתם כתיב, [ולכאורה ר' אילעא כרצא ס"ל מדמנריך קרא לתורם מן הרע על היפה שתרומתו תרומה, אם לא דנימא דאחי לאשמועינן שאין זה תנאי עיקרי במלות הפרשה כמו חדש וישן וכיו"צ], ומה מקום להזכיר לדר' אילעא הכא, דהא אדרבה אי לא דרשין כדר' אילעא דאדגן קאי כש"כ דאיכא למימר דלעיכובא הוא, דהו"ל מופנה להך דרשא, והשתא צ"ל דתתתי ש"מ, וי"ל דלא

מבטלין הרי גם זכור ראוי שיתבטל במרובה ממנו, לכך נקטו שנתערב דמן בכל העולין.

שם ולאצ"י מיציעא ליה כו', כלומר דלאחר שהקדימו בשבילים מיפטר, שפיר היה מקום לומר דאף הקדימו זכרי מיפטר.

שם ומה ראית כו', משה"ק תו' צ"ה י"ג ב' דמה סברא היא זו לחייב בשבילים ולפטור זכרי, אפשר דהיה מקום לחלק בין אם הפריש התרומה מעשר לאחר שנתחייב בתרומה גדולה לבין אם הפריש בשבילים, דהענין דהתרומה מעשר פוטר גם את חיוז התרומה גדולה, והלכך כשהקדים זכרי שכבר נתחייב בתרומה גדולה שפיר התרו"מ פוטר, אבל הקדים בשבילים, וגם הפריש התרו"מ בשבילים ואח"כ מירח היה מקום לחייבו בתרומה גדולה.

בהקדימו זכרי נראה דאין לחייב את הצעלים להפריש על המעשר תרומה גדולה משלו כדי שלא להפסיד ללו', דהא הלוי לא הפסיד דע"י שלא הפריש תרומה גדולה גדל כמות המעשר ראשון, ויש להסתפק אם הצעלים יכול להפריש תרומה גדולה מן המעשר, דהא המעשר של לויים הוא, ותרומת מעשר ילפינן מקרא בגיטין ל"א א' שרשות ציד ישראל להפריש, אבל בתרומה גדולה לא מלאנו דיהא רשאי, וגם כיון שיכול להרבות ולמעט איך יתרום צלל דעתו של הלוי, [ויש לדון אם גם בתרומה זו מן המעשר יהא נוהג עין יפה ורעה וצינונית דתרומה], וי"ע.

שם והרי אלמנה לכהן גדול כו', אע"ג דבקי"ד ולא בעל ס"ל לרבא קדושין ע"ח א' דאינו לוקה, מ"מ פריך דלאחר שבעל יוסקעו הקדושין, א"נ אף עד שלא בעל חשיבי הקדושין כעבר אמימרא דרחמנא, דרחמנא אמר לא יקח, אע"ג דמלקות ליכא עד שיבעול, והיה ראוי לומר לרבא דלא יחולו הקדושין.

שם והרי הקדיש בע"מ למזבח כו', למש"כ תו' לקמן ו' א' ד"ה אפי' דאף בהקדיש בע"מ לעולה לוקה אף דלא חייל הקדשו כלל כדמתן לקמן כ"ז ב', א"כ מאן לימא לן דבהקדיש לדמי עולה יש תוספת איסור צמה שהקדשו חייל, הלא אפשר דכל האיסור הוא להקדיש וצין אם הקדשו חייל צין אם אינו חל איסורו שזה, דצו"א מילתא, וממילא לית לן למימר דאי עביד לא מהני, וי"ל דכיון דעל

צ' מינים הם כדתיא חולין קל"ו ב', אע"ג שהם מין אחד לענין כלאים, ומתירוש וינהר נמי ליכא למילף דהם צ' מינים לענין הרכבה, אלא דמסברא קים ליה להאי תנא דאכל שינוי קפיד רחמנא, וה"נ איכא למימר דסוגיא דתמורה סברה דאיכא למימר דהשינויים לענין תרומה הם צסוג האוכל ואינם תלויים בהלכות כלאים, וממילא אפשר דתירוש וינהר חלוקים טפי מתירוש ודגן או מדגן ודגן והיינו דמנכרין ראשיתם לרבא, ופליגא אסוגיא דזכורות דדריש ק"ו, וצוה יחא דדוקא דדיעבד הו"ס ד' דשפיר דמי אבל לכתחלה פשיטא דכיון דחזינן דקפיד רחמנא אתרי מיני, דאית לן להפריש מאותו המין ממש, ומיהו לצתר דדרשינן ראשיתם שפיר קים להו לחז"ל לתלות הדבר בכלאים כדמתן פ"צ דתרומות מ"ו, ומסברא הכריעו כן, תדע דהא בחולין שם איכא תנא דפליג.

שם והרי חרמים כו', ר"ל דלאצ"י הו"ל לן למילף מדכתיב לא ימכר ולא יגאל דמהני מכירה וגאולה, וכן מתפרש הא דפריך להלן מזכור ומעשר, וכמש"כ לעיל.

ה' ב' הו"א תנא זו ותכנס זו, ע"י מש"כ צוה לקמן ט' ב'.

שם יש להן פדיון ולתמורותיהן פדיון חוץ מן הזכור ומן המעשר, האי ליטנא משמע דחומרא דזכור ומעשר אשמועינן, ולא קולא שאין דמיהן נחפסין, [וע"י רש"י דמשמע דפירש דקולא אשמועינן שאין תופסין דמיהן, וי"ע], ומתפרש לענין שאין נמכרין ונשחטין צאיטלין ואין נשקלין צליטרא, ואע"ג דכבר שנה דין זה צמתני' שם, מ"מ הדר פירש דמשום דאין נפדין הוא, א"נ משום תמורותיהן, א"נ שאין מועיל פדיון שלא ינטרך לתת הזכור לכהן אלא דמיו, משא"כ צשאר פסולי המוקדשין שנותן דמיהן להקדש, א"נ לענין איסור מכירה צמעשר, או הטלת מוס, ועוד, ע"י צספר מן זללה"ה צכורות סכ"צ סק"ד. (צכורות י"ד ב').

שם לימד על זכור ומעשר שנתערב דמן בכל העולין כו', פשטיה דקרא צכור שור וכצז ועז דעלייהו כתיב את דמס תזרק וגו' ומשמע אף צמעורצין, אלא לפי דקים לגמ' דאין לחלק צין תעורצת צכור צכור לצכור צשלמים, דאם עולין

דבמחלוקת שנויה, ושפיר אמרינן דמאן דסבר אי עבד לא מהני יותר קרוב שיסבור דשינוי אינו קונה, ומאן דסבר אי עבד מהני יותר קרוב שיסבור שינוי קונה, ואפשר דבאמת צ"ש דסברי שינוי אינו קונה דהוא משום דסברי אי עבד לא מהני, והני דסברי שינוי קונה הוא משום דסברי דאי עבד מהני, אבל אין לזה הכרח דשפיר י"ל דאחיו קראי צין למר וצין למר, ובאמת רבא הכי ק"ל דבית הלל דסברי שינוי קונה נמי סברי אי עבד לא מהני, דכשהתנאים דנו צדין שינוי שימשו גם בסברת אי עבד מהני או לא מהני למשקל ההכרעה, והיינו דאיכא צינייהו.

בשטמ"ק אות ד' פירש דפריך אמאי משלם כשעת הגזילה הו"ל לשלם כדהשתא אי לא מהני, ור"ל דאף אם ע"י השינוי נחשב כאילו החפץ נאצד מן העולם, אבל אחתי הו"ל לשלם כשעת השינוי ולא כשעת הגזילה, דעד השינוי החפץ ברשות הצעלים קאי כיון דלא מהני, ולפ"ז משמע דמקרא דאשר גזל שמעינן דמשלם כשעת הגזילה, דהא היינו דמשנינן, ולכאורה היכי משמע, [ועי' חו"צ צ"מ מ"ד ח' סק"א כתבנו דאפשר דמסברא קים לחז"ל דיש לשלם כשעת הגזילה שזו ההשגה המעולה ע"ש], ושמה הכי מתפרש והשיב את הגזילה אם היא כאשר גזל, ואם לאו ישיב דמים אשר גזל.

שם והרי פאה דרחמנא אמר לא תכלה פאת שדך בקוטרך, א"ה, עי' מש"כ בפאה ס"ד סק"ט דקרא דלא תכלה פאת שדך לקצור שהוא המוקדם בתורה, מתפרש בשקרא שם פאה וכלה, דהכי מתפרש לא תכלה את הפאה שהשארית, לקצרה, ואף שזהו תחלת הציווי, מ"מ תעוז מעיקרא משמע, ומתפרש קרא כשכבר קיים המצוה והשאר פאה, [וגם דומיא דלקט דכתיב זהאי קרא], וקרא דלא תכלה פאת שדך בקוטרך מתפרש שצשעה שאתה עוסק בקצירה לא תכלה את הפאת, והיינו בלא קרא שם, וצוה נוחא הא דמייטין הכא קרא המאוחר [ודקדק צוה במסורת הש"ס] דהכא הנידון בלא קרא שם וכלה.

שם והרי פאה דרחמנא אמר לא תכלה כו', יש לעי' אם אית לן למימר דאין פאה אלא במחזור, א"כ לרבא נמי תקשה דמה צריך דאי עבד לא מהני, אבל הרי אין כאן קמה במחזור,

ההקדש איכא איסור, הרי בכלל זה דגם חלות ההקדש הוא מה שאסרה תורה, וראוי לומר אי עבד לא מהני, וגם יתכן דההקדש לדמי אי הוי משכחת לה גוונא שאין הקדשו חייל, דלא היה צוה איסור, דהקדש לדמי לא צוה מילתא דכל שוה כסף ככסף ואפשר להקדישו, ורק משום דאיכא צמציאות עי"ז בע"מ שהוא קדוש לקרבן זה צוה מילתא, אבל אי לא הוי חייל הקדשו לא היה צוה איסור, ולא דמי למקדיש גופו לעולה דשפיר צוה מילתא אף דלא חייל כלל, ועי' בספר מרן זללה"ה סי' ל"א סק"ז.

ו' א' ותנן המקדיש תמימים לצדק הבית אע"פ שהוא בלא תעשה כו', מזורע ואכל אף אי אין משלחין קרבנותיהן, מ"מ אם הקדישו תמימים לצדק הבית נ"פ דעוברין בלא תעשה כיון שלמחר יוכלו להקריב, אבל צוה"ו נראה דלא חמיר ממטיל מום דאינו עובר כדאמר עי"ז י"ג צ'.

שם והרי גזל כו' תיבתא דרבא כו', נראה דלרבא יש לדון כאילו עשה הכלים והצגדים שלא בכונת גזילה, והרי הוא כיוורד שלא ברשות, ואינו קונה כלום, ומתריצין דפירוש ריבית תורה דאם אינו כאשר גזל קנה ומחזיר דמים.

שם ולאציי האי אשר גזל מיבעיא ליה כו', נראה דלרובא דמילתא קאמר לה, וצדומיא דאיניק פירכי, אבל הכא אף לאציי י"ל דמסברא אין שינוי קונה, דנהי דאי עבד מהני, מ"מ הרי חייב בהשגה דכתיב והשיב את הגזילה, ושפיר י"ל דאף בנשתנה אחתי קרינן ביה והשיב את הגזילה, ושפיר אינצטריך לאשר גזל דשינוי קונה, אלא לרובא דמילתא אמרינן דא"נ נימא דלאציי מסברא ידעינן דשינוי קונה, אחתי אינצטריך קרא למעוטי גזל אציו, ותדע דהא אציי גופיה אמר צ"ק ז"ג צ' דכמה תנאי סברי שינוי במקומו עומד, וכי פליגי עליה בזה דאי עבד מהני, ומיהו י"ל דאינהו סברי דוהשיב את הגזילה מרבה דאין שינוי קונה, וכדאמר צ"ק ס"ז ח' באיכא דאמרי, והא דאמרינן בשלהי שמעתין שינוי קונה איכא צינייהו, ופירש רש"י בלשון שני דפליגי צדין שינוי קונה, נראה דאין ר"ל דרבא כצ"ש, ועוד דהא קושטא הוא דאפשר למידרש אשר גזל כעין שגזל אף אי נימא דאי עבד לא מהני, אלא לפי דכל פירכי דפרכינן בסוגיין הם מהלכות פסוקות שאין בהם מחלוקת, משא"כ שינוי

דודאי איתא לעשה גם לאחר שנכנס למקדש, וה"נ תעוז יתירא כתעוז קמא ושניהם מעיקרא משמע, ומיתורא שמעינ דגם השתא עדיין בתעוז קאי, ורק למ"ד דתעוז השתא משמע לדידיה חשיב ניתק לעשה. — ור"ל דס"ל צמכות שם צ' דגם לאו שקדמו עשה אין לוקין עליו, ע"כ יטורך לומר דר"ע ור"י ס"ל דתעוז רק מעיקרא משמע, ואמאי מפריש מן הקמה, ושמא כרצא ס"ל ומפריש משום דאי עביד לא מהני, ובני מאיר נ"י העיר די"ל דתעוז גלי דהכא אי עביד לא מהני, ומפריש מן העמרים משום דאי עביד לא מהני, ולא חשיב ניתק לעשה, וז"ע.

ובזה ניחא נמי משה"ק בתו"י יומא שם לר' ירמיה דמוקי דפליגי בלאו דנצלה, דמשמע דלפ"ז לכו"ע תעוז מעיקרא משמע, וכינא יתיישב הא דמפריש מן העמרים, דמשמע דליכא דפליג בזה, ולמש"כ ניחא דאף אי מעיקרא משמע מ"מ מרבינן נמי מיתורא דחייב להפריש גם מן העמרים.

שם לא הפריש מן הקמה יפריש מן העומרים כו', מלשון זה נראה דהכל בחיוב הראשון קאי, ונפקא מינה שאם עירב שתי שדות שהיה דינן להפריש שתי פאות, דאף שעירבן בכרי נמי נריך להפריש מכל אחד לחוד.

שם דתניא המפקיר כרמו והשכים לשחר וצרו כו', נתבאר בחו"ב ד"ק כ"ח א'.

שם והשתא דשנינן כו' אציי ורצא במאי פליגי כו', יש לעי' נימא דפליגי בשוחד אם יוצא דדיינין, דבהא ליכא קראי כמו צרצית, ושמא עד שלא דן עדיין לא איקבע איסוריה, ולאחר שדן שוב לא יתוקן האיסור בחזרה, ועי' בנה"מ חו"מ סי' ט' סק"א.

עוד יש לעי' דנימא דאיכא צייניהו אם אפיק לטלה מיוחד בעשירי, דאיכא בזה לאו דלא יבקר כדאמר בכורות נ"ג ב', דלאציי חייל עליה שם מעשר, כיון דאי עביד מהני, ולרצא לא חייל, ואפשר דגם לרצא איתקש לתמורה דחייל.

שם צרצית קצוזה קמיפלגי וכדר"א כו' א"ל התם בסברא פליגי כו', א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ בזה בחו"ב ד"מ. בתמורה ו' ב' מבואר דמסברא היה ראוי למיתלי הך דינא בפלוגתא דאי עביד מהני, דלמ"ד אי עביד מהני דין הוא שלא

ואין נראה לומר דאם אי עביד לא מהני, ראוי לדנו כאלו הפריש פאה וקצרה, והרי הפאה מעורבת בעמרים, ועוד דא"כ איך אמרינן דמיתורא מעשרו ונותן לו, ובפשוטו היינו מיניה וציה, והרי הפאה שהיא פטורה מעורבת בו, ומיהו י"ל דמן התורה שיעור פאה כל שהוא, ואין אדם מזמנא מעשרותיו כ"כ, ומ"מ כיון דלא מהני, שפיר מחייבין ליה להפריש כשיעור שנתנו חכמים, ומיהו אכתי קשה דא"כ אמאי מה שמפריש פטור מן המעשר כדתנן פאה פ"א מ"ו הרי לא חשיבא פאה מן התורה, וי"ל דאם אי עביד לא מהני ראוי לומר דאיכא פאה נמי בתלוש מעיקר המזוה, דמסברא ראוי לומר שמהא המזוה גם בתלוש כיון דעיקרה ממון.

לטובת העניים, אלא דכיון דכתיב לא תכלה, אין לנו אלא במחזור, אבל אם אי עביד לא מהני מסתבר לפרש דלא תכלה היינו לכתחלה, וצדיעבד יפריש מן העמרים, א"נ גם בחד תעוז ראוי לדון אם מעיקרא משמע או השתא משמע כדפליגי תנאי יומא ל"ו ב', ואהני הא דאי עביד לא מהני למידרש דתעוז השתא משמע.

יש לעי' דבפאה פ"א מ"ו תנן לעולם הוא נותן משום פאה ופטור מן המעשרות עד שימרח כו' דברי ר"ע, אלמא דס"ל לר"ע דלא הפריש מן הקמה מפריש מן העמרים, וציומא ל"ו ב' מסיק אציי דס"ל לר"ע דתעוז מעיקרא משמע, ולא הוי לאו דלא תכלה ניתק לעשה, וכן ר' יהודה ס"ל חולין קמ"א ב' דלקי אלא תכלה דלא הוי ניתק לעשה משום דתעוז מעיקרא משמע, ובתוספתא הוצאה צר"ש וצר"ש פ"א מ"ג קאמר ר' יהודה לא נתן מן הקמה נותן מן העומרים כו', ומיהו לרצא דמפריש מן העמרים משום דאי עביד לא מהני ניחא דלא חשיב ניתק לעשה, אבל לאציי מאי איכא למימר, ואציי גופיה הוא דמפרש ציומא שם דר"ע ס"ל תעוז מעיקרא משמע, ואפשר דאף דמרבינן מתעוז יתירא דלא הפריש מן הקמה יפריש מן העמרים, מ"מ כיון דר"ע ור"י ס"ל דתעוז מעיקרא משמע, הרי גם תעוז יתירא מעיקרא משמע, אלא דאתי לאורויי דגם לאחר שקצר עדיין בתעוז דמעיקרא קאי, דתעוז לא קאי דוקא אקמה, והר"ז כמו וישלחו מן המחנה מכות ט"ו א' דחשיב לאו שקדמו עשה, אע"ג

קשה לן הא צברייתא גופא יליף מהשז תשיז כדמשני התם, לכאורה י"ל דאי בעלמא אי עביד לא מהני, לית לן למימר דקרא דהשז תשיז אחי לאשמועינן דהכא אי עביד מהני ואיכא מנות השז, וראוי לאוקמי לקרא לדרשא אחריתי, ורק אי בעלמא אי עביד מהני, צוה היה מקום לומר דאיסורא דעבד עבד וליכא מנות השז, לכך אינטריך השז תשיז וכדאמרינן לאציי בתמורה שם, והיינו דמקשינן לרבא, ודחקינן דהשז תשיז אחי לאשמועינן גם דהכא אי עביד מהני.

ו' ב' רי"א אפילו רבית קלוזה נמי אינה יולאה צדיינין, יש מקום לדון דשמא היינו טעמיה דר"י, דס"ל דחיוז המלוה שלא לטול רבית הוא חיוז על המלוה ולא כלפי הלוה, ואף דלא חסרה תורה אלא רבית הצאה מלוה למלוה, מ"מ אין צוה זכות ממוני ללוה, והרי גם נתינת רבית חסרה תורה, והלכך אין ענין בחזרה, ולפ"ז שפיר י"ל דאף לצאת ידי שמים אין חיוז לר"י, וכמש"כ תו' צ"מ ס"ז א' ד"ה תנאי, אא"כ גלי קרא למורה ניתן לפי ריב"ן.

עוד יש לפרש דטעמיה דר"י משום דכיון דבראון הלוה ניתן, הרי קנאו המלוה קנין גמור, ואם צא להחזיר הר"ז כנותן מתנה מכאן ולהבא, ולא שייך צוה ענין חזרה, דאיסורא דעבד עבד, ולפי טעם זה יש מקום לדון אם לצאת ידי שמים חייב להחזיר, עוד יש לפרש דחומרא הוא שהחמיר הכתוב בעוון זה לדמותו לשופכי דמים, דלא תיהני ליה השז, ולפ"ז מסתברא דליכא גם חיוז לצאת ידי שמים, דלא מלאנו חיוז לצאת ידי שמים אלא כשעוון קיל, ומחמת קולא דידיה ליכא חיוז בידי אדם, ולא כשמחמת חומרא ליכא השז צ"ד. (צ"מ)

ס"א ב' מחו"ד.

שם התם בקראי פליגי כו', יעוי' צשטמ"ק שכתב דלאציי אינטריך למורה ניתן ולא להשזון דלא נדרוש מוחי אחיך לחייב לאהדורי, ולמאי דמיייתין ללישנא אחרתא דאף לאציי מהדרינן, יתכן לומר דהוי ס"ד למידרש מוחי אחיך דחייב לאהדורי כדין אי עביד לא מהני, והוי מפקינן מיניה גלימא וגם מצריה הוי מפקינן, להכי אינטריך למורה ניתן ולא להשזון דאי עביד מהני, וחיוז ההשז הוא רק מדין וחי אחיך, ואינו חייב להחזיר החפץ שלקח, וגם לצריה לא אזהר רחמנא, וכן לרבא אינטריך

תנא צדיינין, אצל למ"ד אי עביד לא מהני הו"ל גול ויולאה צדיינין, אלא דקראי אפיקו לה מסברא ופליגי בקראי, והנה ר"א א"א לומר דטעמיה משום דאי עביד לא מהני, דא"כ צריה נמי יש לחייבו לאהדורי, ואמאי תניא הניח להם אציהם מעות של רבית אינם חייבין להחזיר, וע"כ דאי עביד מהני ולא תשיז גול, והחיוז לאהדורי הוא משום וחי אחיך עמך, ולדידיה אזהר רחמנא ולא לצריה.

ונראה דהני קראי דמיייתין אליבא דר"י, אפשר לקיימם אף אליבא דר"א, דאחו למימר דאין כאן גול, אע"ג דבעלמא אי עביד לא מהני, והיינו שלא ניתן להשזון כגול, וכן משמע דהא רבא מפרש טעמיה דר"י מגופיה דקרא, ורבא ס"ל דרבית קלוזה יולאה צדיינין, וכדאמר לעיל עד כאן יכין רשע וילבש נדיק והיינו שהבן אינו חייב להחזיר, אע"ג שהאז חייב, וכן קאמר ע"כ רבית קלוזה כו' ופרש"י דהיינו שכופין אותו להחזיר, וכן אמרינן בתמורה שם דלרבא מיהדר רבית, וה"נ צ"מ ס"ה א' אמר רבא כי מפקינן מיניה תריסר מפקינן כו', [ודברי תוד"ה רבא ז"ע, וכבר נתקשה בדצריהם צמהר"ס שיף שם], וא"כ אם אינא דלרבא לא יתכן לקיים הך דרשא מגופיה דקרא, ונמא דרבא ס"ל דהדרשא אינה אמת, ואיך יתכן לומר דה"ט דר' יוחנן, ואף אם הך דרשא קרובה מאיך, מ"מ לא משמע דרבא אמר דאי טעי ר"י צה טעי, אצל למש"כ ניחא דהך דרשא קושטא היא אף לרבא, דצא לומר דהכא אי עביד מהני, ואין כאן שעבוד נכסים, ומ"מ יולאה צדיינין מדין וחי אחיך עמך, ור"י לית ליה דרשא דוחי אחיך עמך, דמיציעא ליה לכדר"ע.

ומיהו צטעמיה דר"י היה אפשר לומר דס"ל אי עביד מהני, וז"ל דכל הני אמוראי דמפרשי טעמיה מקרא, ס"ל דאי עביד לא מהני, וצשטמ"ק תמורה שם צשם תו' כתבו דכל חד אינטריך לקראי דייליה לאפוקי דלא נדרוש קראי דאיך, כלומר דאף דאי עביד מהני, מ"מ היה אפשר למידרש מוחי אחיך לחייבו להחזיר. (צ"מ ס"א ב' מחו"ד).

תוד"ה מחזיר וא"ת מנלן דהא מתני' צמשכנו שלא צרשות כו', צתו' צ"מ קי"ג א' כתבו ואין לומר דסמיך אצרייתא דאלו מציאות דקתני משכנו שלא צרשות מנין כו' דא"כ מאי

למורא ניתן ולא להשכון דאי עבד מהני, וחיוז
ההשבה הוא רק מדין וחי אחיך.

שם דאמר אביי הדין דמסיק בחזריה כו', עי'
חו"צ ב"מ ס"ה א'.

שם ואלא במאי קמיפלגי אביי ורבא בשינוי קונה,
יעוי' בפרש"י, ולכאורה היה אפשר לפרש
דקמיפלגי אי שינוי קונה בשלא נתכוין לגזול, כגון
בלנצוב לו אדום ונצבו שחור, או בראשית הגז שלא
הספיק ליתנו לו עד שנצבו, עי' מש"כ בחו"צ ב"ק
ס"ה ב', ושם נמי באמת, וכן לענין פאה בעשה
עיסה כדמצינא לעיל א' ב"ק נ"ד א', דאי ס"ל
דבעלמא אי עבד לא מהני, וגלי קרא בגזילה
דשינוי קונה, שפיר ילפינן מיניה דבעלמא נמי שינוי
קונה, אבל אי בעלמא אי עבד מהני, א"כ לא
דרשינן אשר גזל לשינוי, ולית לן מהיכן למילף
דשינוי קונה.

שם אם כל תשטנו הרי כבר אמור למטה כו',
ואמור נמי בפ' שופטים, אלא דניחא ליה
למימר דבהאי פרשתא גופא איתא, ובכורות י"ד
ב' מוקמינן לקרא דשופטים בצמת יחיד.

שם מכדי אין הגורל קובע כו', יש לעי' ומה בך,
אבל אכתי אם הקדיש שניהם בעלי מומין הרי
אם אין חייבין על שעיר המשתלח, אינו חייב אלא
אחת, ואם חייבין גם על שעיר המשתלח משום
מקדיש בעל מום הרי הוא חייב שתיים, ושפיר
אינטריך לה' לרבות שעיר המשתלח, ודוחק לומר
דאף אם אין חייבין על שעיר המשתלח משום
מקדיש בע"מ, מ"מ חייב שתיים כיון דכל חד ראוי
לפנימי, ולא גרע מהקדיש בע"מ לאחריות לפנימי
דחייב, דסו"ס לא הקדיש אלא אחד לפנימי, והשני
למשתלח, ומיהו לגירסא דידן ז' א' בשלמא
מעיקרא לא ידענא אי האי מיקבע לשם כו', משמע
דר"ל דבספק שיקבע לשם חייב עליו צודאי משום
בעל מום, ועי' יומא ס"ב ב' דעד שלא הגריל חייב
על

שניהם בחוץ משום דראוי לשעיר הנעשה בחוץ
ושמא מה"ט נמי יש לחייבו במקדישו בעל מום,
ונ"ע, וי"ל דניחא לגמ' לפרושי דאי לאו דמרבינן
שעיר המשתלח הו"א דהוא כשר בצעל מום, ולא
רק דאין לוקין עליו.

והנה יש מקום עיון במקדיש שעיר המשתלח בעל
מום אם חייב משום מקדיש בעל מום, אף

לבתר דרבייה קרא, דנראה דמי שאינו חייב חטאת
והקדיש בעל מום לחטאת דפטור, דכיון דאף אם
היה חס לא היה חל הקדשו, הרי אין זה אלא
פטומי מילי ולית לן לחייבו, וא"כ המקדיש בעל
מום לקרבן חזירו י"ל דאינו עובר, דכיון דאינו
יכול להקדיש אלא ברצון חזירו, ואולי צעי נמי
שליחות, אף דזכות מקדיש נשאר ביד המקדיש,
וא"כ בצעל מום ודאי לא ניחא לחזירו, וגם אין
שליח לדבר עזירה, ובשל ציבור נוסף נמי דאף
במקדיש חס לקרבן ציבור, צריך שימסור גם זכות
המקדיש לציבור כיון שצריך שיהא משל ציבור,
וכמש"כ מרן זללה"ה באו"ח סימן קכ"ו ס"ק ל"ד,
והציבור ודאי לא ניחא להו להקדיש בעל מום, וא"כ
לא יתכן לחייבו משום מקדיש בעל מום, חדא שהרי
לא נתכוין שיהא מקדיש, אלא שימסור לציבור
והציבור יחשב כמקדיש, ועוד דבעל מום לציבור
לא ניחא להו, לא שייך כלל שיקדיש בשבילם, ואין
כאן אלא פטומי מילי, ואם כנים אנו בזה ניחא
הא דבגמ' לא פירשו ריבויא דמשתלח לענין מלקות,
דבשל ציבור לא שייך מלקות, וע"כ ריבויא לעיקר
הדין דבעל מום פסול, [ולשון הגמ' לגירסא דידן
אבל הכא כיון דאינכר שם לא לקי קמ"ל, יש לפרש
דלאו דוקא מלקות קאמרן, אבל קשה מהא דאמר
רבא כגון שהומם וחיללו על אחר, ולמה הוצרך
שחיללו על אחר, וע"כ כמש"כ רש"י ותו'
ובשטמ"ק דהוא כדי לאשכוחי מלקות במקדיש,
וא"כ מצוה דגמ' צעי לאשכוחי איסורא במקדיש
בעל מום, ולא רק לפוסלו להשתלח, ושם י"ל דעד
השתא באמת לא הוי איירינן באיסור מקדיש, אבל
כיון דבאוקימתא דרבא דמייירי בגזבר [ועי' להלן]
משכח"ל איסורא גם במקדיש שפיר נקטיה, ונ"ע.

שם רבא אמר לא נזכר כגון שהומם צו ציוס
וחיללו על חזירו, יש כאן חידוש דאף שאינו
מקדיש בע"מ בתחלה אלא מחלל בע"מ על בע"מ
אפ"ה קעבר משום מקדיש בע"מ. — לכאורה
חילול בשל הקדש לא משכח"ל אלא בגזבר, וא"כ
הרי הוא מחלל בע"מ של חזירו על בע"מ של
חזירו, ולא מסתבר שיהא חייב, ונ"ל דשאני גזבר
דכבעלים חשיב עי' ירושלמי ריש תרומות, משא"כ
מחלל של חזרו, דחזירו בעלים, ונ"ע.

ז' א' אורחיה דקרא משתעי הכי, לכאורה משמע
דר"ל דעל המזבח אורחיה דקרא הוא

דכיון דכתיב ואשה לא תתנו מהם שפיר מפרש על המוצת, ולא אחי לרצויי זריקה, וכ"ה צפי' רגמ"ה הנדמ"ה, אבל מהא דצרייתא לעיל קתני זריקת דמים מנין ת"ל על המוצת, משמע דקושטא הוא דילפינן זריקה מעל המוצת, וז"ע.

שם נפקא ליה מהא ומיד בן נכר כו' קד"א הואיל ולא נטוּוּ ב"נ כו', לכאורה ע"כ אף ריבז"י מודה דאִינטריך קרא לעכו"ם, דהא צהדיא כתיב ומיד בן נכר, וגם ס"ד דאמרינן דנשוה מקדש לצמה לענין עכו"ם סברא אלימתא היא, וצאמת צריך קרא, וז"ל דריבז"י ס"ל דהו"מ למיכתב ומיד בן נכר גבי לא תקריבו דמעיקרא, ולמיכתב וגם מיד בן נכר, והלכך אייתר ליה הך לא תקריבו לקבלת הדם, ורצנן ס"ל דשפיר כתב קרא לא תקריבו צבן נכר.

ויתכן עוד שמהא נפקותא בין רבנן לריב"ז איס
גם בשל עכו"ם עובר משום כל השמות
הללו, דלרבנן שהוא לאו מיוחד בשל עכו"ם, לית
לן מהיכן לרבות לאוין בזריקה והקטרה, והו"ל חד
לאו בשמיטה וזריקה והקטרה, אבל לריב"ז דלא
תקריבו לקבלת הדם, א"כ מתפרש דמיד בן נכר
מרבה לקרבן עכו"ם דתקרבן ישראל חשיב לענין
בע"מ, וא"כ הרי הוא נכלל בכל השמות הללו.

שם מפקינן לבמת יחיד כו', ז"ע דצצכורות י"ד
 ב' מפקינן לבמת יחיד מקרא דשופטים לא
 תזבח וגו', ושמא אי מהתם לא שמעינן אלא
 שחיטה, וז"ע, שוב הראונו שכבר העיר בזה ברש"ש
 וזכרים ק"כ א' עי"ש.

שם מתקיף לה ר"ל שמא לא שנינו כו', לפרש"י קשה היכן מצינו חילוק בין נולד בע"מ לנעשה בע"מ, כל שהקדשו כשהוא כבר בע"מ, [ואף דלגבי דרשא דממשקה ישראל חילקו בכך לענין טריפה מנחות ו' א', אבל אינו ענין לכאן], ועו"ק וכי לא ידע ר"ל קרא דשרוע וקלוט, ועו"ק לישנא דמתקיף דהא לאו אחתפתא היא, והול"ל בעי ר"ל.

ולפירוש תו' אתקפתא דר"ל אצרייתא היא דמנ"ל לתנא דבמקדיש בע"מ חייב גם על זריקתו והקטרתו, דילמא לא חייבה תורה זורק ומקטיר וה"ה שוחט אלא בתם ונעשה בע"מ דחיל עליה מעיקרא קדושת הגוף, ודמי כמקטיר בע"מ,

אבל צבע"מ מעיקרו דמעולם לא הוקדש אלא
לדמים, הרי זריקתו והקטרתו כזריקת והקטרת
חולין, ואף דחייב על הקדשתו, אבל לא על זריקתו,
ולשון שמא לא שנינו ק"ת דחוק לפ"י, דהא אקרא
קאי, דשמא לא איירי קרא אלא בתם שנעשה
צבע"מ, ובאמת דמהא דפריך ליה ר' יוחנן צתר
הכי מהא דבצצורה נמנו וגמרו נמי משמע דר"ל
לאו אצרייתא קפריך, [אף שכתב בשטמ"ק שם
דמהא דבצצורה נמנו וגמרו אליה ליה טפי, הדבר
דחוק], ויתכן לפרש דצרייתא לא מכרעא דבאמת
משכח"ל בחד קרבן כל החמשה לאוין, דאפשר
לפרש דיש בזה חמשה שמות מיהו לא משכח"ל
בחדא, אלא דבני הישיבה פירשו אצרייתא בחד
גברא קאמר, ואהא הוא דאתקיף לה ר"ל.
— לשון התו' אסיק אדעתיה כו' דלא מסיק
אדעתיה כו', ק"ק דהא לא ניחא להו בזה
לפרש"י, משום דכיון דהתרו ביה ע"כ אסיק
אדעתיה, ולפירושם השתא הוה טעמא משום דכיון
דבהמה לא נתפסה בקדושה הרי דינה כבהמה
חולין ולא אסרה תורה בזה זריקה והקטרה, ולאו
משום דאסיק אדעתיה ולא אסיק אדעתיה.

במזרח עוזר שפיר משכח"ל דעוצר ככל החמשה שמות גם לר"ל, דהא חלה קדושה עליו כדתנן בזכורות י"ד א', ודינו כחם ונעשה צעל מוס, ששפיר יתכן לאתקפתא דר"ל היא לזוקי לצרייתא רק צמוס עוצר, וניחא הא דפריך ליה ר' יוחנן בחר הכי מהא דבצבורה נמנו וגמרו, דהתם בידיע דלאו צמוס עוצר איירי, ולפ"ז גם יתכן לומר דצבע"מ קצוע גם אהקדש לא מחייב לפי אתקפתא דר"ל כיון דלא חייל הקדשו, אלא דדומק הוא לאוקמי איסור כל תקדישו רק צבע"מ עוצר, וגם הרי מומין הנזכרין בקרא התם באיסור שחיטה וזריקה לאו מומין עוצרים נינהו, ולכך נקטו תו' דבמקדיש מודה ר"ל דאע"ג דלא חייל הקדשו אפ"ה מחייב דבזיא מילתא צמעשה ההקדש, אבל בזריקה והקטרה דבחר הכי ס"ל דליכא למיסר כיון דבהמה חולין, ומיהו לשון הגמ' בחר הכי דיקלא לאו זילא מילתא מין עזים הוא כו' כיון דשביק תמימים ואקדיש צע"מ מיחייב קשה לפ"ז, דהא ר"ל נמי מודה דבזיא מילתא ומקדיש צע"מ חייב אף דלא חייל הקדשו, ורק בזריקה והקטרה הוא דס"ל דליכא לחיובי כשלא חל ההקדש, ומוזה משמע

מנדרו בצע"מ], וכן רש"י פירש הרצאה גופו שלא יקריבנו, ויש לתמוה לפ"ז א"כ מאי פריך היינו ת"ק הלא זהדיא מפורש בצרייתא דמקדיש לדמי איכא צינייהו, ומאי אמרין מאי לאו זהא קמיפלגי והיינו צמקדיש לדמי הא זהדיא דזהכי פליגי, ועו"ק דהא לעיל ה' ב' מייחין צרייתא המקדיש צע"מ לגבי מוצח אע"פ שהוא צל"ת מה שעשה עשוי והיינו שקדוש לדמיו, [דצמקדיש לגופו לא חייל הקדש לדמיו כדתנן כ"ז ב' הרי אלו עולה לא אמר כלום], אלמא דצמקדיש לדמיו איכא לאו ואמאי לא מסייעין לרצא מהך צרייתא, ואם היה אפשר לפרש בהרצאה גופו הכתוב מדבר דר"ל בהקדשו לקדושת מוצח ולעולם לדמי, היה ניחא הכל, דלפ"ז באמת רבי היינו ת"ק ממש ושפיר דייקין מאי צינייהו כדדייקין צעלמא דללא מסיימי ומוקמיין דפליגי צדמי נסכים והיינו צדמי נסכים דוקא הא צדמי עולה דכו"ע לקי וכצרייתא לעיל ה' ב', וכמו שפירשנו דחידושא דרצא הוא רק צדמי נסכים.

מתני' הכהנים ממירין בשלהן ישראל ממירין בשלהן, יש לדקדק דמשנה שאינה צריכה היא, ואפשר שזו משנה קדומה, ונחלקו בפירושה אם באה לומר שהכהנים אין ממירין בצכור דדוקא בשלהן ממירין, והיינו צמה שהם הקדישו או צכור שנולד ברשותו, או דצא לרבות דכהנים ממירין בצכור דשפיר חשיב שלהן, וציראל לא חשיב שלהן, דהא אין לישראל צכור אלא טובת הנאה.

נראה דהמתכפר בצכור הוא הכהן, דאין לישראל צכור אלא טובת הנאה, וכן פרש"י כאן שאין לישראל מתכפר צו, ואם חשב הכהן צוריקה לשם לישראל דינו כשניו צעלים, וישראל שהקריב הצכור עד שלא נתנו לכהן, חשיב שצט הכהנים הצעלים, ולפ"ז היה מקום לומר שהישראל לא יוכל להמיר צו אף כשהוא עדיין ברשותו, דחשיב אז כקרבן שותפים, וצטמ"ק אות ט"ו כתב דאפשר דאין תמורה צכור אלא כשנולד ברשות כהן, [ומיהו לאו מטעם שותפים, אלא משום דאין הישראל צעלים], אבל רהיטת הדברים דתמורת הצכור משכחת לה בכל צכור ואף הנולד ברשות ישראל, וכמש"כ רש"י צמתני', וכן צטמ"ק שם צס י"מ, ויש לפרש דכיון דכשיתנו לכהן יהא שלו ולא של השצט, הלכך לא חשיב קרבן שותפים,

דר"ל גם באקדיש צע"מ לא מחייב אלא צצע"מ עובר דחייל הקדשו, א"נ בתמורה, וצ"ע.

שם אמר רבא השתא דאמור טעמא דצע"מ דלקי משום דצויה מילתא אפי' אקדיש ליה לדמי נסכים נמי לקי, לפירוש תו' ק"ק הא דאמר השתא דאמור כו', דהא לענין מקדיש צע"מ גם ר"ל הוא ידע טעמא דצויה מילתא, ורק לענין זריקה והקטרה הוא דחידש ר"י דגם צויה צויה מילתא אע"ג דלא חייל הקדשו, מיהו לפי מה שצדדנו דאפשר דלר"ל לא מחייב המקדיש אלא צצע"מ עובר א"נ בתמורה דחייל קדושת הגוף ניחא, דהשתא לפי מה שחידש לו ר"י דאף צלא חל הקדשו צויה מילתא, הרי צכלל חידוש זה נמי דגם מקדיש צע"מ קצוע חייב משום דצויה מילתא, ואפי' מקדישו לדמי דחייל הקדשו כדאמר לעיל ה' ב' המקדיש צע"מ לגבי מוצח אע"פ שהוא צל"ת מה שעשה עשוי, נמי צויה מילתא, וחידש רבא דאף לדמי נסכים נמי צויה מילתא אע"ג שאין הצהמה ראויה לזה.

תוד"ה אפילו וה"ה מקדיש לדמי עולה, צצטמ"ק גרס כש"כ מקדיש לדמי עולה, [ועי' כ"מ ריש הלכות איסורי מוצח וצלח"מ שם], וצאמת רהיטת הדברים דחידושיה דרצא הוא רק צמקדיש לדמי נסכים אבל צמקדיש לדמי עולה פשיטא דלקי, וכדאמר נמי לעיל ה' ב' המקדיש צע"מ לגבי מוצח אע"פ שהוא צל"ת מה שעשה עשוי, והיינו שהוקדש לדמי.

בא"ד והא דאמר לקמן המקדיש נקצה לעולה כו' צ"ל דלקי, צ"ע מנין פסיקא להו ז"ל כן, דכיון שהיא תמימה וראויה לשאר קרבנות מאן לימא לן דצויה מילתא, דאטו המקדיש זכר לחטאת נמי נימא דצויה מילתא ולקי, ועי' מש"כ לקמן י"ט ב' דל"מ כן.

ז' ב' רבי אומר לא ירצה בהרצאה גופו הכתוב מדבר היינו ת"ק כו', יעוי' בהגהות הגר"א וכנראה ר"ל דת"ק מרצה מקדיש צע"מ לדמיו, ורבי מפרש דקרא צמקדיש צע"מ לגופו ואף דכבר איכא צל תקדישו איצטריך חד לנדר וחד לנדבה, [נראה דר"ל דצנדבה צויה מילתא טפי שמנדב צע"מ, משא"כ צמפריש צע"מ לנדרו לא צויה מילתא כולי האי, שאינו אלא כרוצה להפטר

לצית המקדש כדי שיזכה בצשרו, וכיון שהכהן קיבלו מחיים ומקריבו הרי הוא המתכפר, ראוי לומר דאף עד שלא קיבלו, אם הקריבו ישראל דנמי חשיבי הכהנים המתכפרים, דלית לן לחדש צכור שני מתכפרים אפשריים.

שם אין הכהנים ממירין לא בחטאת ולא באשם ולא בצכור, יש להבין מאי ס"ד שיהיו הכהנים ממירין בחטאת ואשם שאין להם בהן לא זכות מקדיש ולא זכות מתכפר, ורק זכאין באכילת הצפר, ויותר קשה זה דר"ע יליף בצמון צכור מחטאת ואשם, ומה ענין זה לזה, הרי צכור הוא קרבן הכהנים וכמש"כ לעיל, משא"כ חטאת ואשם, ואפשר דבאמת לא הוי ס"ד כלל שהכהנים ימירו בחטאת ואשם, ולא נקטוהו אלא לומר דזכיית הכהנים בצכור הוא משולחן גבוה כעין זכיית בחטאת ואשם, ולא שייך ענין תמורה אלא צמי שהציא דורון למקום שהוא יכול להיות נפגש בצרון להמיר ולהחליף, ואסרתן תורה, משא"כ צמי שקיבל דורון משולחן גבוה דלא שייך כלל צו ענין החלפה, והיינו דקמדמי ר"ע צכור לחטאת ואשם, (ויתכן עוד דאם לא היה איסור תמורה, דשפיר היו הכהנים רשאין להמיר בחטאת ואשם, לפי שהצעלים מסרוהו לידן שיקריבוהו כפי הצנחם, ולכך שייך להזכיר שאין ממירין בהן), ומ"מ אינטריך ליה לר"ע היקישא, דבלאו הכי היה מקום לומר דלאחר נתינה הרי הכהן במקום ישראל קאי.

גמ' אר"נ ארצ"א לא שנו אלא בזה"ו כו', נראה דצכור שנולד בזמן הזה דשפיר יקרב לכשיבנה ביהמ"ק ואין דינו כצא מחו"ל, וכ"מ בצורות נ"ג ב' דקאמר ה"נ בצכור צהמה מהרה יבנה בית המקדש ובעינן צהמה להקדשה, וגם לא חשיב דחוי, וכ"כ מרן זללה"ה בצורות סכ"ד סק"ג, ומ"מ שפיר מחלקינן דבזמן הזה מוכרין אותו וכמו שאמרו ע"ז י"ג ב' דבזמן הזה ליכא איסור להטיל מוס, [ומ"מ צכור שנולד בזמן שהמוצח פגום, לא מסתבר שיהא מותר להטיל צו מוס מדאורייתא, וכן שיהא זכאי למוכרו, ויש לחלק דהא דבידו לתקן המוצח מהני], ואפשר גם דזה שרשאי להטיל צו מוס מדאורייתא מהני שיהא חשוב ממונו למוכרו, שהרי בידו לעשותו ממונו.

ובזמן הצית דאמרינן דלית ליה זכייה בגוויה למוכרו, הרי בכלל זה, א. שאין הכהן יכול

[ומיהו אם נתנו לשני כהנים, דלא מנינו שיהא חייב ליתנו דוקא לאחד, וכ"מ בירושלמי דמאי פ"ו ה"ב], מסתבר דחשיב קרבן שותפים, אם כי הדבר נ"ע דסו"ס עכשיו עד שלא נתנו הרי קושטא הוא דשייך לכל שצט הכהנים, ואף דאשכחן בקרא דאיכא תמורה בצכור, וכדדרשינן לעיל ה' ב' לקמן כ"א א' הם קריבין ואין תמורתן קריבה, מכלל דעושין תמורה, הא אפשר לאוקמי קרא בצכור שנולד צרשות כהן, ונ"ל דכיון דמפרשינן אף תמורה צצית הצעלים לומר שהישראל עושה תמורה אף שאינו מתכפר, ובעלמא רק המתכפר עושה תמורה, הרי ע"כ דחשבינן להישראל ככאן יותר מסתם מקדיש, וכן נגרע זכות הכהנים דאין דינם כמתכפר בעלמא דעושה תמורה, דאם היה להם זכות מתכפר לענין תמורה, היה זה גורם שהישראל לא יוכל להמיר, וגם הרי לר"ע אף הכהן שזכה צו אינו ממיר, [וגם כיון דסתמא ניתן לכהן אחד], הלכך לא חשבינן ליה כקרבן שותפים.

שורש הדבר דהישראל עושה תמורה אף שאינו מתכפר, ובעלמא רק המתכפר עושה תמורה, נראה דהוא משום דענין תמורה שייך לבעל הדורון שהוא בעל דבר להחליפו ולהמירו, וכל הקרבנות החשיבו את המתכפר כבעל הדורון, והרי המקדיש צעד חצירו, הרי הוא נותן לו גם הזכות להחשב כבעל הדורון, אבל בצכור שקדוש מאליו במצות התורה, הרי החשיבה תורה את זה שנולד צרשותו שהוא בעל הדורון, והלכך הוא הממיר.

וישראל שירש צכור מצית אצי אמו כהן, אם הצכור נולד צרשות הכהן, שפיר מימר צו הישראל מדין יורש, והרי ירש גם זכותו צמה שיש לו צו ממה שנולד צרשותו, אבל אם הכהן קיבלו מישראל, לא עדיף הישראל מן הכהן שאינו מימר צכור, ומיהו לריצ"נ דהכהנים ממירין בצכור, אפשר דהישראל יש לו דין יורש גם לענין זה, ונ"ע.

עיקר הדבר שכתבנו שהכהן חשיב המתכפר בצכור, יש לסייע מזה שהצכור ניתן לכהן מחיים כדתנן במתני', וכן צמתני' דצכורות כ"ו ב' עד כמה הישראל חייב לטפל צו, ואם היה לישראל זכות מתכפר, היה ראוי לחייב הישראל להציאו לצית הצחירה להקריבו, והיה אסור לכהן לקבלו מחיים משום כהן המסייע צצית הגרנות, שהרי מוליכו

למוכרו לכהן אחר שיהא הוא צעל הקרבן. ב. ושאין הכהן יכול למוכרו לכהן או לישראל שיזכה בו אם יפול בו מום, דאף שכשיפול בו מום יהא חשיב ממונו, מ"מ השתא לאו ממונו הוא. ג. דאף ישראל שירש זכור מצית אבי אמו כהן אינו יכול למוכרו לכהן, דזכות הכפרה נשאר ביד המוריש, דהמפריש שלמיו ומת מקריבין אותו, והיורש מתכפר רק מקופיא, ולא ניתן למכירה, ואכילת הצער נמי לא שייך למכור דמשולחן גבוה קא זכו, [ומיהו לאחר שחטיה אפשר דרשאי לתת הצער לאיזה כהן שירצה, אבל לא למוכרו, דאף שאינו בחיוב נתינה מ"מ הרי אף אין חולקין מנחות כנגד מנחות, ואפשר שהוא לאנשי משמר, דכל שאין לצעלים אלא טובת הנאה בקרבן, הרי המשמר זוכה בו בהקדמתו, וכמו צער חטאת ואשם, ויתיישב צוה הא דאיתא בירושלמי פ"ד דחלה ובתוספתא דסוכה דהצבורות לאנשי משמר, עי' מש"כ צוה צחו"צ צבורות הועתק להלן], ומיהו יש לדון אם רשאי לעכבו עד שיפול בו מום, ואם עובר צבל תאחר, וזה מצוה צסוגיא לקמן ח' א' צכהנת שנתערב ולדה צולד שפחתה ובשטמ"ק שם, ועי' מש"כ שם.

ובראה דאם הישראל לא נתן את הצבור לכהן והקריבו צעמנו דודאי עדיין צמנות נתינה קאי, אבל שפיר י"ל דכיון שאין לישראל אלא טובת הנאה הרי המשמר זוכה בו כדרך שזוכה בצער חטאות ואשמות, דלא גרע צבור מהם, ושפיר מתפרש הירושלמי וכן התוספתא צכה"ג, [ואפשר נמי דילפינן לה מקרא דאיתא בצפרי זוטא פ' קרח והוצא צילקוט שם הקדשים לרבות עור הצבור, ובפשוטו אינו מובן מה צריך לרבות עור הצבור הלא כל הצבור מתנה לכהן, והמג"א צוית רענן שם כתב לפרשו צנמנא טריפה וכר"ע צצחים ק"ג צ', אבל גם זה צ"ע דלענין מתנה לכהן הרי הוא ככל הצבורים ולא פליגי אלא אם דינו בצריפה, ולמש"כ יתכן דצא לומר שאם הצעלים הקריב את הצבור עד שלא נתנו לכהן הרי הוא לאנשי משמר גם העור, ומיהו רהיטת הספרי שם דמרצי לה לעיקר הדין שעור הצבור לכהן ולא שהוא לאנשי משמר דומיא דמרצה התם עור העולה ועור חטאת ואשם, [דצצער חטאת ואשם דאסורים לזרים ממילא אין לצעלים אלא טובת הנאה, ושפיר זוכה המשמר בהם, אבל עור ראוי גם לצעלים ושפיר איצטריך קרא דגם העור לכהן], מיהו צ"ע מה צריך לרבות עור העולה הלא צהדיא כתיב, ושמא כל הנך רצוי דמרצה התם הוא לכללם צהך קרא דמן האש, ונפ"מ דדרשא דדרשינן קדושין נ"ב צ' וצ"ע].

למוכרו לכהן אחר שיהא הוא צעל הקרבן. ב. ושאין הכהן יכול למוכרו לכהן או לישראל שיזכה בו אם יפול בו מום, דאף שכשיפול בו מום יהא חשיב ממונו, מ"מ השתא לאו ממונו הוא. ג. דאף ישראל שירש זכור מצית אבי אמו כהן אינו יכול למוכרו לכהן, דזכות הכפרה נשאר ביד המוריש, דהמפריש שלמיו ומת מקריבין אותו, והיורש מתכפר רק מקופיא, ולא ניתן למכירה, ואכילת הצער נמי לא שייך למכור דמשולחן גבוה קא זכו, [ומיהו לאחר שחטיה אפשר דרשאי לתת הצער לאיזה כהן שירצה, אבל לא למוכרו, דאף שאינו בחיוב נתינה מ"מ הרי אף אין חולקין מנחות כנגד מנחות, ואפשר שהוא לאנשי משמר, דכל שאין לצעלים אלא טובת הנאה בקרבן, הרי המשמר זוכה בו בהקדמתו, וכמו צער חטאת ואשם, ויתיישב צוה הא דאיתא בירושלמי פ"ד דחלה ובתוספתא דסוכה דהצבורות לאנשי משמר, עי' מש"כ צוה צחו"צ צבורות הועתק להלן], ומיהו יש לדון אם רשאי לעכבו עד שיפול בו מום, ואם עובר צבל תאחר, וזה מצוה צסוגיא לקמן ח' א' צכהנת שנתערב ולדה צולד שפחתה ובשטמ"ק שם, ועי' מש"כ שם.

בהא דאין הכהן יכול לתמו לכהן אחר שיהא הוא צעל הקרבן, יש צוה חידוש, דצשלמא צעלמא דלא שייך לחול קדושת הגוף על הקרבן אלא צצירוף צעלים, דליכא עולה או שלמים צלא צעלים, הלכך שפיר צצר נקבע הקרבן כעולת ראובן ולא ניתן להעצירו, אבל צצבור שחלה עליו קדושת הגוף צלא כהן שהוא צעליו או שהצבט הוא צעליו, ומ"מ ניתן לתמו אח"כ לכהן מקוים, מנלן שהכהן הראשון שקיבלו צצר נקבע כשלו ולא יוכל לתמו לחצירו, ואשכחן צפסח דנמנין ומושכין את ידיהם ממנו, אף שגם הוא אינו קדוש צלא צעלים, כש"כ הכא, ומיהו י"ל דפסח חידוש הוא דחדית רחמנא, ואין למידין ממנו, וצ"ע.

רמב"ם פ"א מה' צבורות הט"ו ויראה לי שהצבור נותן לכל כהן שירצה, היינו לאפוקי שאינו ניתן לאנשי משמר, וכצר כתבו אחרונים ז"ל שהדבר מפורש בגמ' דתנן ערכין כ"ט צ' אומדין כמה אדם רוצה ליתן צצבור זה ליתנו לצן צמו או לצן אחרת, ותנן נמי צצבורות כ"ו צ' אמר לו הכהן צתוך הזמן תנהו לי כו', עוד הציא מרן ז"ל מהא

לעיל ה' ז' מקרא דהם ללא מהני פדיון, וע"כ דקרא ללא אחי, וה"נ למאי דס"ד דאיירי בתם. ועיי' בתוד"ה צכור שפירשו ללא תפדה צבע"מ אחי לאשמועינן ללא מהני ליה פדייה שיהא נמכר באטליז ונשקל בליטרא, ור"ל דלענין גיזה ועבודה פשיטא ללא מהני פדיון ללא גרע משאר פסולי המוקדשין דאסורין בגיזה ועבודה גם לאחר פדיון, והנה זה יתכן אי הא דאינו נמכר באטליז ונשקל בליטרא הוא דאוריתא, אבל לדעת רש"י והרמב"ן [וכן בתו' זכאים ע"ה ז' כתבו דסוגיא דהתם לא משמע דהוא מדאוריתא], דאינו אלא מדרבנן הדרה קושיא לדוכתה למאי אינטריך למעט מפדיון, וגם כזה יתכן ללא נאמר אלא ללא, אבל אפשר דצכור שקדושתו מאליו שפיר הו' ס"ד שיועיל לו פדיון גם להתיירו בגיזה ועבודה, וגדולה מזו כתב מרן זללה"ה צכורות סכ"צ סק"ג, דמה"ט אף צכור תם הו' ס"ד שיועיל לו פדיון.

שם משחררין זה את זה, צטו"א ריש חגיגה [זיינו הגרע"א ז"ל ביצמות ז"ט] הקשה למה כופין לשחרר ימכרו ענמם צעצד עברי ויהיו מותרים בשפחה, ותירץ משום דלא יקיימו פ"ו בשפחה, ובפשוטו ודאי ראוי לכופין לשחרר כיון דמשום לעולם בהם תעבדו ליכא שהרי ממילא אינם יכולים לעבוד זה בזה, וכגון זו כופין על מדת סדום, וכבר כתבנו כן בחגיגה ז' ז'.

שם צכור ירעו עד שיסתאצו, צטמ"ק אות ו' וי"מ דוקא צכור ודאי אבל צכור תערוצת ליכא כל תאחר כו', הכא איירי צספק כהן והצכור הוא ודאי צכור, אלא שצריך לומר דכונתו דצכור איכא כל תאחר על מלות נחינה [עי' תו' ר"ה ז' א' ד"ה הא], וזה על הצעלים, וצספק ליכא, דהמוציא מחצירו עליו הראיה, ועוד איכא כל תאחר לכהן שנמנע מלהקריבו, וכשהוא ספק כהן י"ל דכל תאחר דהקרבה נמי ליכא עליה, דאם הוא ישראל הרי אין עליו חיוב הקרבה אלא חיוב נחינה, וז"ע.

(מנחות ק"ח ב' ממוה"ד).

שם לייתי גזבר ולישקלא, כלל צכור לא מצאנו דאחי גזבר ושקיל כל זמן שאינו עובר צכל תאחר, וא"כ אם איתא דה"נ עובר צכל תאחר עיי' שטמ"ק אות ו', א"כ עד שלא הגיע צכל תאחר אין לגזבר למשקליה, וכשיגיע צכל תאחר כבר יציאוהו מענמם

ויש לעי' כשהצעלים מקריצין צענמם את הצכור מי חשיב צעליו לענין שינוי צעלים, ולכאורה צצט הכהנים הם צעליו, דלצעלים אין צו אלא טובת הנאה, ואף דלענין תמורה משמע צמתני' תמורה ז' ז' שהצעלים ממירין, אם לא נפרש התם צצכור שנולד אלל כהן עיי' צצטמ"ק שם, ז"ל דתמורה שאני, ואף ישראל שירש צכור מצית אצי אמו כהן, נמי נראה דאין לו אלא כפרת קופיא כדין יורשין דעלמא, דהא מצואר צצ"ק י"צ ז' דצומן הצית א"א למכור צכור תם, וירושא כמכירה, [ויש מקום עיון כזה דצכל הקרצנות שמתלת הקדשם לצעליהם, שפיר אמרינן דצכר נקצע הקרצן עזורו ולאו ממון צעלים הוא למכירה, אבל צכור שמתקדש קדושת הגוף צצית הישראל, למה נימא שכשהישראל נתנו לכהן הרי הוא נקצע כשלו, ואין הכהן יכול לימתו לכהן אחר, והרי צפסח דנמנין עליו גם לאחר שכבר נתקדש קדושת הגוף, הרי צאמת גם מושכין את ידיהם ממנו וחוזרים וממנים אחרים, חזינן דכל שאפשר להתמנות לאחר שכבר קדוש קדושת הגוף, אין מינוי זה קוצע שלא יוכל לתמו לאחר, וה"נ צצכור למה נימא שצנתינתו לכהן צכר הוקצע כאילו תחלת הקדשו לכהן זה ואינו יכול לתמו לכהן אחר, וז"ע]. (צכורות כ"ו ז').

תוד"ה לא וז"ל דהכא אחיא כרצי יוסי הגלילי כו', א"ה, עיי' מש"כ בתו' צ צכורות כ"ח ז' דלכאורה סוגיא דהתם מכרעא דאף לרבנן דרצי יוסי הגלילי צכור צעל מוס ממון צעלים הוא ושור רעהו קרינא ציה והמזיקו חייב לשלם, דהא לא מדכרינן צסוגיא דהתם פלוגתא דרצי יוסי הגלילי ורבנן, וההיא דשור ושור פסולי המוקדשין שנגחו צ"ק נ"ג ז' ראוי לאוקמי צשור פסולי המוקדשין שלא נפדה, וכמ"ש המ"מ פי"צ מנ"מ הי"ט, והרא"ה צצטמ"ק שם, וכבר נתקשה צריט"א מכאן לשיטת תו' כאן וצצ"ק י"צ דדוקא לרצי יוסי הגלילי חשיב צכור צעל מוס ממון צעלים, ועכ"פ נראה דלדעת תו' יש להכריע מסוגיא דהתם דהלכה כרצי יוסי הגלילי.

ח' א' אלא לאו בתם, צצטמ"ק הקשה א"כ פשיטא דלא אשכחן פדיון צתמימים, וז"ע מאי קשיא להו ז"ל הרי לא תפדה חשיב לאו על מעשה הפדייה אף דלא מהני, וגם למסקנא דמיירי צצע"מ נמי יש לשאול ל"ל, לאציי דנפק"ל

ליה זכות ממון, אבל מי גרע מדבר הגורם לממון כיון שאם יומם יהא ממון, וי"ל דלא חשיב גורם לממון אלא אם יש בו השתא גורם לממון לבעלים, אבל מה שיכולים לזכות אם יומם לא חשיב גורם לממון, וגם מאן יימר דיומם.

ובסנהדרין שם מתרץ שמואל דכיון דאם יומם יזכה בו הבעלים, לא מימעט משללה, ונראה דלא פליג אר"נ דהכא, ומודה דלית ליה זכייה בגויה מחיים, אלא דס"ל דבעינן שיהא שלל שמים מכל וכל, אבל אם משכחת לה שיהא שללה בצד אחד, שפיר קרינא ציה שללה, ונראה דהיינו משום שהוא כגורם לממון, וזכה"ג אף לרבנן דר"ש, לא מימעט משללה, דבגמ' התם לא אדכרו הא דגורם לממון לר"ש.

ונראה דפסח שצער הנדחת ימות משום דחשיב שללה, כיון דיכול למנות אחרים על פסחו ומעות שצידו חולין כדאמר פסחים פ"ט ב', ואין צריך בזה לטעם דזבח רשעים תועבה, ואף לר"ל בסנהדרין שם דלית ליה זבח רשעים תועבה לענין ירעו, מ"מ ימותו.

שם מי שנאכל בתורת צהממה כו', כבר נתקשו בתו' זכאים ע"ה ב' אם הא דאינו נמכר באטליז ונשקל בליטרא אינו אלא מדרבנן כדמשמע התם, א"כ היכי ממעטינן להו מזהממה, אבל רש"י בסנהדרין שם פירש שאינו נאכל בתורת סתם צהמה אלא דצהמת זכור ומעשר מיקרי, והוא מעין דממעטינן בעלמא צאית ליה שם לווי, והתם ל"ג הא דתנן כל פסולי המוקדשין כו', ואפשר שיש ענין באכילת זכור ומעשר בע"מ, דהא ציותה תורה לעשר גם בע"מ, וכן חייבה צנתינה זכור בע"מ, והרי לז"ש זכורות ל"ב ב' אסורין למי שטומאה יוצאה מגופו, והלכך אף דקיי"ל כז"ה שם דשרי אף לעכו"ם, היינו שאין זו מצוה חיובית ורשאי לבטלה, אבל מ"מ כשאוכלו הכהן וכן הישראל במעשר יש בה ענין מצוה, ושפיר אמרין דאינו נאכל בתורת צהמתך, וז"ע, ועי' מש"כ זכורות כ"ו ב'.

לבאורה משמע מסוגיין דכל פסולי המוקדשין אף לר"ש ימותו, ורק בזכור ומעשר קאמר, וגם לפרש"י בסנהדרין שם ניחא, דזכור ומעשר מצותן גם כשהן בע"מ, דחייב לעשר גם בע"מ, וזכור בע"מ ניתן לכהן, ושפיר נאכלין בתורת זכור

דלאו דרשיעי עסקינן, ולכאורה משמע מזה דהפטורים מנתינה אינם עוזרים צל תאחר וכמו שהציא כן בשטמ"ק שם, והלכך לא יקריבוהו עד שיפול בו מום, וראוי לגזור להשתדל שיקריבוהו אם לית להו זכייה בגוייהו.

ברם עיקר הדבר ז"ע דהא אף במעשר איכא צל תאחר כדאמר ר"ה ה' ב', אע"ג דלית צהו מצות נתינה ונאכלין לבעלים בממון, וה"נ בזכור שבעלי ספק כהן למה יהא רשאי להשהותו עד שיפול בו מום ולבטל מצות הקרבתו, ומיהו לא דמי דמעשר גם כשהוא תם נאכל לבעלי, ואינו מפסיד אם יקריבוהו, משא"כ כאן שאם יקריבוהו יהא נאכל לכהנים, ומ"מ לישנא דברייתא וכן לישנא דמתני' יצמות ז"ט ב' דמשמע דלכתחלה יהא זכרון רועה, קשה, דאף בדליכא צל תאחר, אין לבטל מצות הקרבת הזכור משום שינטרך ליתן הזכר לכהנים, ולכן נראה דהו"מ לאקשווי ולטעמין דאף אם אית ליה לכהן זכייה בגויה נמי אין ראוי להשהותו, אלא דבלאו הכי מפרש קושטא דמילתא דזמן הזה איירי.

ולפ"ז נראה דישראל שירש זכור מצית אצי אמו כהן, דאין לו לכתחלה להשהותו עד שיפול בו מום, אלא יש לו להקריבו, ואף דבירש ליכא צל תאחר כדאמר ר"ה ו' ב', ולמאי דקיי"ל כר"נ, אף אחי גזור ושקיל ליה.

רש"י יצמות שם כתב דהא דזכורו רועה איירי אף בזמן המקדש, וז"ע למה לא פירש כמסקנא דסוגיין, [וכבר הקשה כן הגרע"א ז"ל שם], ומיהו דרכו ז"ל לפרש כפי הס"ד כי היכי דלרהיט שמעתתא דס"ד, [ומיהו זה טעם כשהס"ד בדוכתא], והגרע"א ז"ל שם הציא דבקרצן עדה הקשה דהא איכא צל תאחר, וז"ע דאסוגיין הו"ל למיפרק, דא"כ אף אי אית ליה לכהן זכייה נמי ליתי גזור ולשקליה, וכבר נתבאר לעיל.

שם אלא אי אמרת לית ליה ל"ל מזהממה חיפ"ל משללה כו', לכאורה עיקר הנידון הוא אם בעודו תם יש לכהן בו זכות ממון משום שאם יומם יהא ממון, או דהשתא ממון גבוה הוא, ואין לכהן בו זכות כלל, ורק לכשיומם יזכה בו, ויש לעי' דהא לר"ש קיימינן דס"ל דבר הגורם לממון כממון דמי, ואמרין בסנהדרין קי"ב ב' דלדידיה קדשים שחייב באחריותן חשיב שללה, וא"כ נהי דבעודו תם לית

בפסולי המוקדשין שיש בהן תמורה נראה דלכו"ע זה שפודה מיד ההקדש הוא הממיר, ואם מכרן לאחר הרי הלוקח במקומו.

שם אמר רבינא הא נמי בצכור בחו"ל ור"ש היא כו', נראה דאגב דאמר אביי הכי לעיל ור"ש היא, אמר רבינא נמי הכי, אבל הכא שפיר הו"מ למימר נמי ור"ע היא, דהא ר"ע איירי במתני', ומבואר דאף למאי דס"ל דאף אם באו אינם קריבין, ס"ל נמי דאין הכהן עושה תמורה, וגם אין לומר דדומיא דחטאת ואשם קאמר, כמש"כ בתוד"ה ור"ש דדומיא דשלמים קאמר, דהא ר"ע הוא דמייתי מחטאת ואשם, [ו"ע בשטמ"ק שהזכירו תירוצו זה], א"נ נקט ור"ש היא, לרבותא דאע"ג דאם באו תמימים יקרבו, אפ"ה ס"ל לריב"ז דהכהנים ממירין, ולא דמי לצכור בארץ.

שם אלמא אית ליה לכהן זכייה בגווייה כו', לכאורה אם הוי קיימין דבהכי פליגי, היה ראוי לפרושי פלוגתא דריב"ז ור"ע נמי בהכי, וא"כ הול"ל ה"נ בצכור בחו"ל, דהיינו הא דמשני וכמש"כ תו', ובשטמ"ק אות ח' הביא גירסא דלס"ד תרוייהו כר"ע ס"ל, ו"ע איך אפשר דס"ל כר"ע, הרי אמרי דהכהן עושה תמורה. — מסתימת הברייתא משמע קצת דאף צכור צע"מ אין עושה תמורה צבית הכהן, וכבר כתבנו בזה לעיל.

שם צכור זה נתן לי כהן צמומו כו', ז"ע אמאי לא חיישין שיאמר שהכהן נתנו לו כשהוא חם ועכשיו נפל צו מוס, ויהא ישראל נאמן דהא לא נחשדו, וגם כשיצא הכהן עמו יאמת דצרי שמכרו או נתנו לו כשהוא חם, ומנא תי שצבר הקשה כן בשטמ"ק, ותירץ דאף למ"ד דישאל לא נחשדו על ספק צכורים, מ"מ ישראל שלקח צכור מכהן, ודאי נחשד הוא, ולא יתירוהו בלא עדים, דלמה זה קנהו מן הכהן לטפל צו עד שיפול צו מוס, אלא ודאי דעתו להטיל צו מוס, ורק כשאומר שקנהו מן הכהן לאחר שנפל צו מוס, בזה ס"ד להאמינו, ולפ"ז ראוי לקיים כן גם למסקנא שאין רואין צכור לישראל האומר שקנהו מן הכהן חם, ואפי' הכהן עמו, ויתפרש הא דא"ר אין רואין צכור לישראל אלא"כ כהן עמו, דהיינו דוקא כהן

ומעשר, משא"כ פסולי המוקדשין, ויש לעי' אמאי לא ממעטינן צכור ומעשר וכן שאר פסולי המוקדשין משום דאסורין בגיזה ועבודה, וי"ל דאין זה גורע מלהקרא בהמתה, דשפיר הוי כשלו לכל מילי, אף שאסורין בגיזה ועבודה.

ח' ב' אלא לאו בתם וקתני זכין צו בחייו, יש לתמוה מה ענין זה לנידון דר"ג, הרי חטאת ואשם לכו"ע לאו ממזבח דבעלים נינהו, ומ"מ ממירין בהן, כיון שמתכפרין בהן, ואף כשחזירו הפריש בשבילן, וה"נ צכור כשנתנו לכהן והכהן המתכפר צו שפיר ס"ל לריב"ז דממיר צו, אבל זכות ממון שיוכל למוכרו, לעולם אימא לך דלית ליה מחיים וכדר"ג, וי"ל דבחטאת ואשם שהמקדיש אינו ממיר אלא המתכפר, והיינו שהמתכפר חשיב בעל הדורון, וכמש"כ לעיל במשנה, שפיר ממיר המתכפר אף שאין לו צו זכות ממון, דע"י ההקדש נחשב הוא כבעל הדורון, אבל בצכור שהישראל שגולד ברשותו הוא ממיר צו עד שלא נתנו לכהן דהוא חשיב בעל הדורון, וכמש"כ לעיל במשנה, א"כ לא יתכן שהכהן ימיר צו אלא"כ יחשב כבעל הדורון, וזה לא יתכן שמקבל מהישראל זכות להחשב בעל הדורון, שהישראל אינו נותן לו משלו כלום, אלא חוצת נתינה, והלכך אם יש צו זכות ממון והכהן זוכה צו, שפיר נחשב עי"ז כבעל הדורון, אבל אם הוא ממון גבוה א"כ לא זכה צו הכהן שום זכות להחשב כבעלים, ואינו צדין שימיר צו, ומשנינן בצכור בחו"ל דאית ליה זכייה בגווייה כיון דלאו להקרבה קאי, ומ"מ ר"ע ס"ל דאף בזה אינו ממיר שאין הכהן בעל הדורון שאינו אלא כמקבל מתנה מגבוה ולא כנותן וכמש"פ במתני'.

וצ"ע בצכור בעל מוס אי מודה ר"ע שהכהן ממיר, דכיון דהוא חולין, שפיר נתרקן כח צעה"צ לכהן ובחריקאיה קאי, או"ד הכהן לעולם אינו אלא מקבל, ולא שייך צו ענין תמורה, גם י"ל דדרשא דר"ע היכן קדושה חלה עליו צבית הבעלים אף תמורה צבית הבעלים, מתפרשא אף צע"מ, ומאה דאמרינן אילימא צע"מ, אין ראה דאף למסקנא פליגי נמי צע"מ, ומ"מ רהיטת הדברים דלר"ע לעולם אין הכהנים ממירין צכור ואף לא צע"מ, וי"ע.

ויש להסתפק בכהן שאמר בתוך הזמן תנהו לו, ותן לי גם שכר טרחא ומוזני לזמן ההקדמה, אם שרי, או דחיישין שמא יחיל לו, ושמא איכא למימר דלל"ק דלא אסרינן אלא בדמוכחא מילתא, הכא לא מוכחא, אצל לל"ז הכא איכא למיחש דמוזיל דבזיגא הוא ולא קרא, ומיהו י"ל דהכא שכר טירחא ומוזני ידוע, וליכא למיחש כ"כ דמוזיל, וי"ע.

ט' א' מתני' ממירין מן הבקר על האנן כו', בכלל זה אף בקרבן שאינו בא אלא מן הבקר, דאפ"ה אם המיר על האנן נתקדש, וכן באינן, ונראה דאם המיר אשם על נקבה דנתקדשה הנקבה, אף לר"ש לקמן י"ט ב' דמפריש נקבה לאשם תמכר שלא צמוס, דתמורה עדיפא כדחנן ט"ז ב' לענין צע"מ.

שם ואיזהו טוב צרע צעלי מומין שקדם הקדישן את מומן, בכאן מפורש דטוב צרע מתפרש טוב דחולין צרע דקודש, ומתפרש קרא שלא ימיר אותו אפי' לתת טוב תמורת הרע, וכן בגמ' אמר אב"י ומה טוב צרע דעלויי קא מעלי ליה, ולפ"ז קרא מתפרש זו ואז"ל זו, [וי"ע אם אורחיה דקרא בהכי], וכן רש"י פירש דהראשון שצקרא הוא החולין, אצל צמו' פירשו איפכא דהראשון הוא הקודש, וסיפא דאיזהו טוב צרע נקט התנא שלא כלישנא דקרא, ונראה דהכריחם לזה גירסא דידן בצכורות י"ד ב' השתא רע צטוב אמרת לא טוב צרע מיבעיא, ובשטמ"ק שם באמת הקשה ממתני' והביא גירסת ר"ח דגריס התם איפכא השתא טוב צרע אמרת לא כו' עי"ש, ובאמת דהדבר דחוק לומר דהתנא נקט איפכא מלישנא דקרא.

גמ' ת"ר לא יחליפנו בשל אחרים, צפרש"י חילוף משמע ע"י ב' אנשים, ולכאורה ענינו להחליף דבר בדבר וכמו והחליף את משכורתי, ושייך גם באיש אחד, וכמו גזעו מחליף, ואף אם נאות יותר צב' אנשים, אצל עכ"פ צשתי רשויות ודאי שייך הלשון כמו צב' אנשים, וא"כ אם בא להחליף עם ההקדש ושחכנס זו ותאז זו, הרי זה ממש כשני אנשים, שהחולין מחליף עם ההקדש, ואין לפרש דמייטורא מפרשינן לה בשל אחרים, דאל"כ נכתוב רחמנא לא ימיר ולא צעי לא יחליפנו, והרי הבריייתא צאה לדרוש הקרא ולאוקמיה בשל אחרים, דהא אמרינן צתר הכי לכתוב רחמנא לא יחליפנו ולא צעי לא ימיר, אלמא דאי הוי כתיב לא יחליפנו

שעתיד לתתו לו, ולא כהן שהישראל לקחו ממנו, ובצהגרא"א אות ד' לא פירש כן, וי"ע.

שם אמר ר"ה צריה דר"י ה"ט דישראל אסור מפני שנראה ככהן המסייע בצית הגרנות, היינו משום שהוא דבר שאין לו שער, דמאן יימר דנפיל ביה מומא, ומתי, והלכך לעולם יש לחוש שמוזיל גביה כדי שיתן לו צעתיד, ואע"ג דלא אסרו לישראל שיקח מכהן דברים שאין להם שער ידוע, מ"מ צמתנות כהונה יש לחוש טפי דדעתו אמתנות שצעתיד.

והנה משמע מכאן דאסור מסייע בצית הגרנות הוא משום שמפסיד לכהנים אחרים, ע"י שמשדל שיתנו לו, וכמש"פ רש"י צכורות כ"ו ב', וה"נ מוזיל כדי שיתנו לו צעתיד, אצל לפמש"פ רש"י צסוגיין דמיחזי כמאן דשקיל למתנות צתורת שכירות, וכ"נ דעת הרמב"ם צפי"צ מה' תרומות ה"ח י"ט שהוא משום שאינו נוטל המתנות דרך כבוד, א"כ האיסור יהיה בצכורות העתידים אם יתן לו, ולא צמכירת צכור זה, והיה ראוי לומר דמותר למכור לישראל וצלצד שהישראל לא יתן לו צכורות אחרים, וי"ל דלעולם אסרו גם את הסיוע, שהוא הגורם, ולא רק את הנתינה אחר הסיוע, ועוד דאם היה ראוי למכרו לישראל, יש לחוש דצתחלת נתינתו את הצכור הראשון צבר יתפשרו על מכירתו צחורה לישראל ע"י תוד"ה לשון.

הא דתנן צכורות כ"ו ב' דאם היה צע"מ וא"ל הכהן תן לי שאוכלנו, או תם צזה"צ וא"ל תן לי שאקריצנו, מותר, לכאורה אתי שפיר אם איסור מסייע הוא משום כבוד המתנות, דכה"ג לא שייך לומר שנותנו לכהן צשכרו, אצל אם הטעם משום שיתנו לו המתנות צעתיד, הרי גם בכאן יש לחוש לזה, דסו"ס נהנה הישראל צמה שחוסך לו לטרוח צו ולזנו, וי"ל דמידע ידיע דכהן לרווחא דנפשיה עבד, ואין הישראל חייב לו טובה צזה.

שם א"ל התם מוכחא מילתא כו' ל"א כו', לכאורה י"ל דאיכא צין הני תרי לישני, דלל"ק אפי' אם מוזיל שרי כיון דלא מוכחא מילתא, ולעולם איכא דמוזיל, אצל לל"ז שרינן רק משום שאין לחוש שיוזיל, ומיהו י"ל דאף לל"ז כיון שאין לחוש שיוזיל משום המתנות, שוב שרי להוזיל, דאית לן למימר דגם לכהן היה מוזיל.

לחוד נמי הו' ידעינן בשל אחרים, וע"כ צ"ל דלענין תמורה נאות יותר לשון תמורה, ומדשינה הכתוב למיכתב לא יחליפנו, שמעינן בשל אחרים.

שם ולכתוב לא יחליפנו ולא בעי לא ימיר, יש לפרש דבשל אחרים קיל טפי משום דבעל הקרבן נמי שותף קצת בחטא, והו"ל מעין שנים שעשו, א"נ כשבשל הדורון בא להחליף הו' זלוול טפי, דמחשיב עצמו כבעל דבר בזה למשא ומתן על חליפין.

שם אצל ממיר דתרווייהו קא מקדיש להו כו', צריך פירוש הרי כל ממיר היינו להחליף שזה כל ענין תמורה וכמו ההמיר גוי וגוי ועמי המיר וגוי וימירו את כבודם וגוי, ובמקדיש תרווייהו, מזה קעבד ואינו ענין לתמורה, וגרסה לפרש דחליפין היינו שרצונו להחליף זה בזה, שחפץ להוציא לחולין את ההקדש, והרי הוא מחליפו באחר, ובשל אחרים לעולם כן הוא, אצל תמורה ענינו שרונה לתת קרבן אחר, דהיינו שחפץ שזה שנותן עכשיו ישמש לקרבנו, ומה שע"ז יוחזר הקרבן הראשון, הוא כפועל יוצא כיון שאין צריך שני קרבנות, אצל אף אם לא יוחזר הראשון הרי חפצו בתמורה קיים, [שהחזרת הראשון לחולין לא שימש כלל את רצונו להמיר, ואף אם לא חשב שיפסיד שניהם, ואם היה יודע אפשר שלא היה ממיר, מ"מ אין עיסוקו בהוצאת הראשון לחולין], והיינו דקרינן ליה דתרווייהו קא מקדיש, על אף דבסתמא חשב שיצא הראשון לחולין, דאל"כ לא חשיב תמורה. — וחסני הרי"מ נ"י העיר דאולי אפשר לפרש דאי הו' קתני לא יחליפנו הו"א דלא עבר אה"כ חשב דאהנו מעשיו, ע"י י"ז א', אצל אם ידע דהוא וחילופיו יהיו קודש לא עבר, אצל לא ימיר מתפרש אף כשידע דתרווייהו יהיו קדושים, דלשון תמורה משמש על הרצון להמיר.

— נמצאו בזה עוד דברים —

ענין חליפין ותמורה שוין כדאמר ב"מ מ"ז א' תמורה זו חליפין וכה"א לא יחליפנו ולא ימיר אותם, ובמקח וממכר ענינם להחליף חפץ בחפץ, כמחליף פרה בחמור, ולקמן כ"ו ב' תניא דאם העמיד בהמת חולין אצל קדשי צדק הציט ואמר זו חליפי זו זו תמורת זו לא אמר כלום, אצל אם אמר זו תחת זו או זו מחוללת על זו דבריו קיימין, ולמדנו מזה דחליפין ותמורה כמתנה תמורת מתנה הם, ולא כחילול, והרי כונת

המחליף שתהא נתינתו כהקדש ראשון ולא כהקדש שני, ושיהא הוא נחשב כמקדיש, ולא זה שהקדיש חילופו, וענין זה הוא שאסרה תורה בקדשי מזבח, ואף בצע"מ שקדם הקדשן את מומן, דאע"ג שיש להם פדיון, מ"מ צלי להעביר קדושתן אינו רשאי להקדיש אחר במקומן, ואף בקדשי צדק הציט היה מקום לאיסור זה אלא דנתמעטו מקרא י"ג א', והא דאמר ה' ב' דאי לאו דאמר קרא והיה הוא ותמורתו הו"א תנא זו ותכנס זו, היינו דהיינו למידין מהאי קרא דאף ע"י חליפין הקדש יוצא לחולין, דפשטא דקרא דלא יחליפנו משמע דאהני מעשיו, ואף דאין חליפין ענין חילול, וע"כ ענין מחודש הוא, דהא בקדשי מזבח תמימין נמי איירינן דאין להם פדיון, ואפ"ה הו"א דתנא זו ותכנס זו, ולצטר דכתיב והיה הוא ותמורתו אמרינן דלא נמחדש דבר בהלכות פדיון צהאי קרא, והא דהוא נשאר בקדושתו פשיטא דהא לא חיללוהו וגם הוא קדושת הגוף, ורבותא דקרא דגם תמורתו קודש אף שלא נמכרין להקדישה אלא אם תנא הראשונה, ואף דלא אהנו מעשיו מ"מ אסרה תורה דיצור זה.

והא דאמר דאי כתב רחמנא לא יחליפנו לחוד הו"א תנא זו ותכנס זו הוא דחילקי אצל מימר דתרווייהו קא מקדיש להו אימא לא לקי, צריך פירוש דהא תמורה היינו חליפין כדאמר ב"מ מ"ז א', [ולא משמע דהיינו רק לצטר דכתיב לא יחליפנו ולא ימיר, דודאי פירוש ענין תמורה בלשון הקודש ידוע בקבלה], ובתרווייהו כונת האדם דתנא זו ותכנס זו, שזהו פירוש תמורה וחליפין, אלא שאינו בדרך חילול, וצ"ל דאף דתמורה ג"כ ענינו חליפין, מ"מ לשון חליפין מורה טפי דהא צהא תליא, וכיון דאין כאן ענין חילול, אלא דמוקים לאחר בחריקאיה שישמש במקומו וממילא יצא הראשון, הלכך בחליפין מתפרש כאילו התנה שנותן חליפיו בתנאי שיצא הראשון, אצל בתמורה אפשר להתפרש שאין כאן תנאי אלא דכיון דהפריש אחר במקומו ממילא לא יוכל הראשון לשמש, אצל אם עי"ז עדיין אין הראשון יוצא לחולין וישאר בדין מותר או למיתה או לרעייה, לא איכפת ליה, והיינו דתרווייהו קא מקדיש להו, קמ"ל דאף כה"ג הוא בדין איסור תמורה ולקי. — והיה אפשר לפרש דה"ק דאי הו' כתיב רק לא יחליפנו דהיינו בשל

בזהמה, אמר להם דאדרבה מהאי קרא נמי איכא משמעות כותיה.

שם אמר ר"ל מודה ר"ש שממירין וחוזרין וממירין מ"ט קדושה ראשונה דהקדש להיכן הלכה, בטעמא דאיכא למימר דאין ממירין וחוזרין וממירין, יש להסתפק אם הוא משום דתמורה היא כעין התפסה מקדושת הראשון וכמש"כ רש"י לקמן ב' דהקדש שני חשיב, ואין צוהו להתפס אלא אחד, וכן משמע קצת מהא דאמר ר"ל דקדושה ראשונה להיכן הלכה, כלומר דצמילתיה קיימא ושפיר חוזר ומתפס, מכלל דר"י סבר דלאו צמילתיה קאי, ולפי טעם זה אף שני צני אדם אינם יכולים להמיר צוה אחר זה בצוהו קרבן, כגון שאמר בעל הקרבן כל הרוצה להמיר יבא וימיר, והמירו שנים צוה אחר זה, או צפס שהמירו הצעלים ומשכו ידם וגמנו אחרים, א"נ צפסולי המוקדשין שמכרו ראשון לשני, או"ד טעמא משום דכיון שכבר ציקש להמיר והוקדשו שניהם, תו לא שייך לבקש פעם נוספת להמיר, וכמו חילו היתה התמורה מועלת להוציא הראשון ולהקדיש השני, דתו לא הוא שייך לחזור ולהמיר, ה"נ גם כשאין התמורה מועלת להוציא, דמ"מ מאי דאפשר למיעבד כבר עבד, ואין שייך לחזור ולמיעבד, [זכר לדבר אפשר צמי שעבר והקדיש צע"מ לגופו, דאף דלא חייבא קדושתו, מ"מ י"ל דשוב לא יעבור אם יחזור ויקדישו פעם נוספת, עכ"פ אותו המקדיש], ולפי טעם זה אפשר דאדם אחר שאני ויכול להמיר, ואפשר עוד דגזירת הכתוב הוא דאין תמורה אלא פעם אחת, וכ"מ מהא דאמר בכורות ס' ב' דראצ"ש ס"ל דצמיעש צהמה אין קדוש אלא או תשיעי או אחד עשר ולא שניהם משום דס"ל כאצוה דאמר אין ממירין וחוזרין וממירין, וס"ל דטעות מעשר תמורה, והתם לא שייך לומר דקדושת המעשר מתפסה, דהא התשיעי קדוש עד שלא הוקדש העשירי, וגם לא שייך התם הסבא שכבר המיר, כיון דאין שם כונה להמיר.

שם ורי"א כשם שאין ממירין שנים באחד כן אין ממירין וחוזרין וממירין, משמע דפשטיה דקרא מתפרש למעוטי שנים באחד, ומסבא אמרינן דה"ה צוה אחר זה.

שם תניא כותיה דר"י כשם שאין ממירין אחד בשנים כו', אפשר דלאו דוקא קאמר ור"ל

אחרים, הו"א דדוקא התם לוקה משום שהוא לא הקדיש כלום ורק רוצה שתאזן וזו ותכנס, אזל מימר צל עזמו דאיהו הוא דמקדיש לתרוייהו, הו"א דלא לקי, דצהקדש של עזמו שפיר רשאי להחליף, קמ"ל, אזל לשון הגמ' ל"מ כן.

בראיה דצמיעש שני אם אמר הרי מעות הללו חליפי או תמורת פירות הללו, דנתחללו, דכיון דאין אדם יכול להתפס מעות למעשר שני, ע"כ כונתו לחילול, ואף דשימוש צלשון חליפין או תמורה אינו נכון על כונה זו, מ"מ איהו דחיק ומוקי אנפשיה, ולא גרע מידות או מעסוקין בצוהו ענין, ודוקא צהקדש שאדם יכול להקדיש ולהתפס אמרינן צלשון חליפין ותמורה מתפרש הקדש עצמי ולא חילול. (עד כאן).

שם אי נימא צהמה דהקדש ידיה וחולין דעלמא כו', ולא מצי לאוקמי כשאמר בעל הצהמת חולין כל הרוצה להמיר על צהמתי ימיר, דכה"ג אם נתכוין שהצהמת הקדש תכנס לרשות בעל צהמת החולין [אם היה אפשר להחליף] הרי חשיב שבעל צהמת החולין הוא הממיר, ובעל ההקדש שממיר שליחותיה קעבד, ואין שליח לדבר עבירה, ואף אם היה חל, היינו צל אחרים, וכבר עדיף טפי לפרושי צל אחרים כשאמר כל הרוצה כו', ואם נתכוין שצהמת ההקדש אם תאזן לחולין תכנס לרשותו, הרי נחשב הוא הממיר, וכאילו בעל צהמת החולין נתן לו את הצהמת חולין שימיר עליה, ואין כאן המרה צל אחרים כלל.

מתני' ממירין אחד בשנים, [ואם השנים הם עולה ושלמים, הרי"ז כתמורת עולה ושלמים], צגמ' אשכחן דרבנן צעו קרא לרבוי ור"ש צעי קרא למעוטי, ויש לדעת צל קרא מאי אית לן למימר, וקראי י"ל דאינטריך כל חד לאפוקי מדרשא דאידך.

שם אחד צמאה ומאה באחד, לכאורה אין צוה חידוש יותר משנים, ואפשר דאשמועינן דלא נימא דפטומי מילי צעלמא הוא, דלאו דרך תמורה הוא, שאין דרך להמיר אחד צמאה או מאה באחד.

גמ' אמר להו איהו מהתם נמי מצינן למילף טעמא ידי, נראה דעיקר דרשא דר"ש הוא מהוא ותמורתו, וכדדריש מעיקרא, וכמו שהוא צמתני, ורק כד אמרו ליה רבנן טעמא ידיהו מצהמה

והשניה תמורת תם, דאי אין ממירין וחוזרין וממירין, אף בזה כן, ונקט המיר והומם לרבותא דאף בזה קמיבעיא ליה שיחזור ומיר אף דשניהם שוין.

שם אמר אביי הי קמיבעיא ליה כו', פי' בשטמ"ק דפשיטא ליה ללאו שקולין נינהו הני תרתי איבעיי, והיה ראוי למיבעיא בחדא וכש"כ באידך, ומתרנין דבאמת באת"ל קאמר. — לכאורה נראה דאע"ג דלהך ליטנא לא אשכחן דמיבעיא ליה בשני גופין ושתי קדושות יחד, מ"מ קושטא הוא דבזה נמי קמיבעיא ליה, וכדחזינן לל"ק דלא צעי אביי לפלוגי ציייהו וכמש"כ, ומיהו ליטנא דגמ' או"ד אף על קדושה אחרת כיון דאותו הגוף הוא אין חוזר וממיר, משמע דבשני גופין שפיר ממיר, וכן רש"י פירש דלהאי ליטנא לא צעי מיד בשני גופין וב' קדושות, וז"ע. — שם בגמ' אי גוף אחר באותה קדושה כו' אכל בגוף אחר אע"ג כו' כנ"ל.

שם אמר ריב"ל הקדש ראשון מוסיף חומש ואין הקדש שני מוסיף חומש כו' מקדיש ולא המתפס, נראה דכל הנידון כשהמקדיש עצמו פדה הקדשו, דיש מקום לומר דגם על השני חשיב כמקדיש כיון שזה בא מכח הקדשו הראשון, אכל אדם אחר הפודה הקדש פשיטא דלא חשיב מקדיש, שאינו אלא כקונה מהקדש, וצרייתא דב"מ נ"ה א' דמייחנן לסיועיה לריב"ל נמי מייירי במקדיש, תדע דהא פרש"י התם דהקדשו פדוי מדין הקדש שזה מנה שחיללו על שזה פרוטה וזה ליתא אלא במקדיש כמ"ש תו' לקמן כ"ז ב', ומיהו אין לדבר הכרע ויתכן דגם כל פודה מהקדש ס"ד דיהא דינו כמקדיש, דסו"ס חפץ זה בא מידו להקדש.

יערי' בתו' ב"מ נ"ד ב' ד"ה הקדש דמעשר שני והקדש הפוכים זה מזה, דבהקדש אינו מוסיף חומש על הקדש שני, ואילו דמעשר שני הרי גם כשצא לחלל פדיון המעשר שני נמי מוסיף חומש, ואילו לענין חומש הרי דמעשר שני אינו מוסיף חומש על חילול החומש, ואילו דבהקדש חומש כחללת הקדש דמי ומוסיף חומש.

ויש להסתפק למש"כ תו' לקמן כ"ז ב' ובש"ד דהקדש שזה מנה שחיללו על שזה פרוטה מחולל, לא נאמר אלא על המקדיש דרשאי לפדותו בלא גזר, מה הדין דהקדש שני, אם גם בזה עדיין זכות המקדיש קיים לחללו בלא גזר וכן

כשם שאין ממירין שנים בחדא, וכדקאמר ר' יוחנן, ואי דוקא קאמר יש לפרש דה"ק דגזירת הכתוב הוא דרק אחד בחדא ותו לא, וכמו שאין ממירין אחד בשנים דלא שייך לחלק בזה בין צנת אחת לצנת אחר זה. — הו"מ נמי לסייעיה לר"י מבצירתא דבכורות ס' ב' דראב"ש לא מיתוקם התם אלא"כ אין ממירין וחוזרין וממירין.

שם ת"ל והיה הוא ותמורתו אפי' במאה, ר"ל משמע דמסבירא קאמר דממירין וחוזרין וממירין, דהא טעמא קאמר דקדושה ראשונה להיכן הלכה, ומהך צרייתא דמנכר קרא להכי משמע דמסבירא היה ראוי למעט גם שאין ממירין וחוזרין וממירין, ודלא כר"ל, ואפשר דאינו אלא אסמכתא, א"נ תניא כוותיה בעיקר הדין. — הך דרשא לא מפקעא מדרשא דמה הוא מיוחד, דר"ש תרוייהו דריש, [וא"ל לומר דהך צרייתא ס"ל דר"ש דריש רק מצהמה צמהמה], דהו"מ למיכתב ואם המיר והיו קדש, והיו מקשינן להו נמי להדדי דמה הוא מיוחד, ומדכתיב הוא ותמורתו משמע דכל תמורתו ואפי' טובא.

שם צעי ר"א לדברי האומר כו', העיר חתני רד"ח הכהן נ"י דהא דלאידך ליטנא קאמר לר' יוחנן, והכא קאמר לדברי האומר, אולי הוא משום דלקמן י"ג ב' אמרינן דלא מיתוקמא הך צעיא אליבא דר"ש, אלא אי איכא תנא דסביר כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא, ולכך קאמר לדברי האומר, משא"כ צליטנא בחדא דפלגיניהו לתרתי צעי, הרי צעיא קמייחא אחיא שפיר אף אליבא דר"ש לכך קאמר לר' יוחנן דאליבא דר"ש איירי.

ט' ב' אמר אביי מאי קא מיבעיא ליה כו', לא מסתבר ליה לאביי למימר דלא קמיבעיא ליה אלא שתי קדושות ושני גופין ביחד אכל ב' קדושות וגוף אחד או ב' גופין וקדושה אחת פשיטא ליה דאינו חוזר וממיר, וגם כל כי האי אי הוי פשיטא ליה, היה ראוי להקדים ולפרש ב' גופין לא קמיבעיא לי, ב' קדושות נמי לא קמיבעיא לי, כי קמיבעיא לי ב' קדושות וב' גופין, והיינו דמפרשינן דבאמת תרוייהו איבעיא ליה, ואת"ל קאמר, ועי' שטמ"ק.

הא דנקט דהמיר והומם, ה"ה דהומם והמיר, שאין נפקותא מחמת שהראשונה תמורת צע"מ

המתכפר מוסיף חומש דמקדיש חשיב, ולכאורה הכי מסתברא.

ולפ"ז נראה דהמקדיש לא יוסיף חומש זכה"ג, כיון דחשבינן למתכפר כמקדיש, ויש לעי' לפ"ז דהא דאמר רבא בסמוך דאם מקדיש עושה תמורה מצינו לציבור ממירין, כגון דאקדיש יחיד עבד, והא דציבור ע"כ שיהא הקרבן משל לציבור, וא"כ הרי יש למקור גם זכות מקדיש לציבור, וזכה"ג אין המקדיש ממיר, וי"ל דבקיץ המזבח מסתבר דלא צעי מסירה לציבור, [אם אפשר להקדיש לציבור עי' מלחמות זכרות כ"א], ושפיר קאמר דזוה מצינו לצור ממירין, א"כ עיקרו אשותפין פריך ולישנא דמתני' י"ג א' נקט.

יש להסתפק המוכר שלמיו לרבי יוסי הגלילי, [אם גם זכות הכפרה נמכר], או בפסח שמשכו המקדישים את ידם ונמנו אחרים, אם הלוקח והאחרונים חשיבי כמקדישים לענין חומש, דמה מכר ראשון לשני כל זכות שבאה לידו, או דלא שייך מכירה בזכות מקדיש, [ומיהו אכילת הצפר ודאי ללוקחים]

אע"ג דמקדיש אוכל צפר כמש"כ בחו"כ מנחות ע"ג ב', ומסתברא דקמא נסתלק לגמרי, וי"ע.

שם כגון דשוו שליח לאקדושי, א"ה, עי' מש"כ בחו"כ קדושין ס"ב א' סק"ו במש"כ הגרע"א ז"ל גיטין ל"ב לענין שליח להקדיש דאין בזה משום מילי לא מימסרן לשליח, דמה שהביא שם מסוגיין דשוו שליח לאקדושי, לא נתפרש, דהתם השליח מקדיש משל עצמו לכפרת המשלח, וכל מה דדיינינן הוא אם יכול להקדיש של המשלח.

שם מלבד אשר תשיג ידו שהפרישו לו אחרים, א"ה, עי' חו"כ מנחות ע"ג ב' דהא דאי לאו קרא דמלבד אשר תשיג ידו היה הדין דגם ישראל אינו יכול להקדיש קרבן לכפרת נזיר חצירו, היינו משום דאז הוא דרשין דלריך שיהא הקרבן משלו, ולא מחמת חסרון האחרים, וממילא לבתר דמרבינן אחרים, דהיינו שא"כ שיהא משלו, מו אין לחלק בין ישראל לעכו"ם. — וע"ע בחו"כ קדושין ז' ב' במפרש קרבן לכפרת חצירו, אי צעינן למימי עליה מדין עבד כנעני, דלמש"כ מרן זללה"ה בחו"מ סוס"ג דעבד כוכבים ליכא דין עבד כנעני, דעבד כנעני צעי דין שליחות, ואין שליחות לעבד כוכבים, א"כ מהא דאמרין במנחות ע"ג

שזה מנה על שזה פרוטה, או"ד רק על הקדש ראשון בעלותו קימת, ומסתברא דרק על הקדש ראשון, דהקדש שני לא חשיב איהו המקדיש וכמו לענין חומש, ודאחאן עלה יתכן לומר דלעולם כל שהאדם רשאי לחלל בעצמו אם הקדש או מעשר שני, חייבתו תורה בחומש, וכמ"ש הרמב"ם שלהי הלכות תמורה שהאדם חשוד לזלזל בפדיונו, והלכך צמער שני שגם בפדיון פדיונו הרי האדם שליט לפדותו בעצמו, ללא גזר, שפיר חייבתו תורה חומש גם בפדיונו, אבל הקדש דהקדש שני צריך גזר לפדותו, לא חייבתו תורה חומש, שהגזר כבר ישתדל שישומו אותו כראוי, וכיון דצמער שני לעולם מוסיף חומש, מו לא הקפידה תורה על החומש לחייבו בחומש, משא"כ בהקדש שאינו מוסיף חומש אלא על הקדש ראשון, שפיר החמירה תורה לחשוב החומש כתחלת הקדש, וזוה נמי מיושב הא דצמער שני אינו מוסיף חומש כשאין הפירות והמעוה דחד, דכל כה"ג שיש כאן שנים בעסק החילול, ליכא למיחש לזלזולי דכל חד מדקדק על של חצירו שישוה זה כנגד זה. — ולפי זה מהא דחזינן דהמקדיש קרבן לכפרת חצירו מוסיף חומש, יש לדקדק דבהומס הרי הרשות לפדות ציד המקדיש, וכן נצטרך לומר לפי זה דהמקדיש קרבן לעצמו והומס ופדהו על אחר והומס השני, דינצטרך גזר לפדותו, דהא הוא צדין הקדש שני, וי"ע זכ"ז. — מלשון הגמ' להלן דההיא קדושה איתוסף בה חדא זימנא חומש, משמע דהיינו טעמא דבהקדש שני אין מוסיף חומש, משום דבהקדש זה כבר ניתוסף פעם אחת חומש, וסגי בהכי, ולפ"ז י"ל דהיינו טעמא דצמער שני לעולם מוסיף, כיון שהוא לעצמו, ומיהו ע"כ טעמא דכבר הוסיף חומש לאו דוקא, דהא המקדיש ציתו ופדהו אחר אין המקדיש מוסיף חומש אם יצא לפדות את הפדיון, אע"ג דעדיין לא הוסיפו חומש בהקדש זה.

י' א' צעי רמב"ח מקדיש מוסיף חומש כו', יש לעי' המקדיש קרבן בעד חצירו כעין מסירה לציבור, דהיינו שיחשב כאילו המתכפר הקדיש משלו, [דבקרבות ציבור דין שיצאו משל ציבור, ולריך שהמקדיש ימקור לציבור גם זכות הקדשה, עי' מש"כ לעיל ו' ב'], אם זכה"ג

שם תורם משלו על של אחרים טובת הנאה שלו, נראה דמכאן יא' לו להרמז"ס בפ"ד מה' תרומות ה"ב דנפשטה בעיין דהתורם משלו על של חזירו א"ל דעת, דלשון זה משמע דהכל תלוי בדעתו של התורם, דאם איתא דלריך דעתו של בעל הכרי, היה ראוי לשנות בלשון זה והאומר לחזירו תרום על פירותי משלך טובת הנאה של התורם, וזו היה נראה כונת הכ"מ, ונתיישב משה"ק במל"מ, ומיהו בצ"י סי' של"א כתב דאם לריך דעת בעל הכרי ראוי שיהא טובת הנאה שלו, וזה ז"ע, ולזה נתכוין צהג"ר"א שם וכן במל"מ, ועי' בר"י קורקוס ואפשר דכונתו כמש"כ, ועי"ש במל"מ מה שהאריך למצא מקור לפסק הרמז"ס, ועי' מש"כ בדבריו בחו"ב בפרק י"א א'.

נראה דלמאי דמסקינן דטובת הנאה של התורם, דגם אם יתנה שיהא של בעל הכרי לא יועיל, אלא א"כ יקנה לו התורם, ואע"ג דצירושלמי בנדרים אוקמו למתני' למ"ד התם דטובת הנאה של בעל הכרי דאירי שהתנה שיהא של התורם, אמנם לזד דהוי של בעל הכרי יכול להועיל תנאי שיהא של התורם, אבל לא איפכא, ועיקר אוקימתא דירושלמי קשה דאם כבר התנה עם בעל הכרי, תו ראוי לחושבו כשלומו ולא ככל הרובה, גם לפ"ז לשון לדעתו דמתני' קשה דהא אירי בלדעתם דתרווייהו, וז"ע. (עד כאן).

מתני' האומר רגלה של זו עולה כולה עולה כו', נראה דהאומר רגלה של זו עולה, למ"ד פשטה קדושה בכולה י"א ב', או בדבר שהנשמה תלויה בו לכו"ע התם, ונשאל על הקדש הרגל, דפקע כל ההקדש, אף קודם שבא ר"ע ולימד דנדר שהותר מקצתו הותר כולו נדרים ס"ו א', דהכא כהותר כולו דמי, כי קמיבעיא לי אם נשאל על הקדש כולה ולא על הקדש הרגל מהו, מי אמרינן סו"ס ע"י הקדשו הוקדשה כולה והו"ל נדר שהותר מקצתו הותר כולו, או"ד כעין הקדש בזה אחר זה דמי, [ואינו אלא כעין בזה אחר זה אבל ע"כ חייב צבת אחת מדדיינין קדושין ז' בקדושי אשה לומר פשטה, עי' בחדושי הגרע"א ז"ל לקמן שם], והרי הרגל נשארה בקדושתה, וממילא שוב פשטה בכולה ולא הועיל היתירו כלום. — אם מתחלה הקדישה כולה, ואח"כ נשאל על רגלה, נראה דהיינו דין נדר שהותר מקצתו הותר כולו. (מיר י"א ב').

ב' דעובד כוכבים יכול להפריש קרבן לכפרת ישראל הרי מצואר דלא בעינן בזה לדין עבד כנעני, דהא ליחיה בעובד כוכבים.

שם אילימא לענין כפרה פשיטא כו', עי' מש"כ בחו"ב ערכין י"ז א' ד"ה ובאמת.

שם אלא לענין תמורה, לכאורה קרא לא איירי בדעבד עבירה, ומהיכא תיתי נימא דלענין תמורה קאמר, ואפשר דה"ק דקרא מתפרש דגם מה שהפרישו לו אחרים חשיב כקרבנו על מזו והיינו שהוא בעל הדורון, וממילא שמעינן מזה לענין תמורה, דבעל הדורון הוא הממיר, וכמש"כ לעיל ז' ב' לענין בכור.

שם תורם משלו על של אחרים טובת הנאה שלו כו', במעשר עני דילפינן חולין קל"א להזהיר עני על שלו דחייב ליתן לעני אחר, יש מקום לדון בעישר משלו על של חזירו אם ראוי ליתנם לחזירו או ליקחם לעצמו, ועי' בזה בספר מרן זללה"ה דמאי ס"ט סק"ג ומעשרות ס"ז ס"ק כ"ב, ולכאורה לא שייך כאן על בעל הפירות להזהירו על שלו, כיון שאין צידו ליקח דהא אין טובת הנאה שלו, וגם על בעל המעשר יתכן דלא הוזהר כאן על שלו כיון שאין חיוב ההפרשה עליו, [וזולת על עשירית שבזה המעשר התיר את עצמו], ואין תימא אם כה"ג שניהם מותרים, וז"ע.

שם תורם משלו על של אחרים כו', א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ בזה בחו"ב נדרים. נדרים ל"ו ב' בעא מיניה ר"י מר"ז התורם משלו על של חזירו טובת הנאה של מי כו', בכלל בעיא זו, אם בעל הכרי נפטר מחובת נתינה, דהיה מקום לומר דבכלל מצות ההפרשה גם חובת הנתינה ולא יתכן שבעל הכרי יפטר מחובה זו, והיינו נמי דפשיט ליה ר"ז דעל בעל הכרי קאי מצות ונתת. — יש להסתפק לזד דטובת הנאה של בעל הכרי אם כל הטובת הנאה שלו, או דעשירית המעשר שהתיר את עצמו, יהא לתורם, ועי' מש"כ לעיל לענין להזהיר עני על שלו בזה. — נראה דרק על טובת הנאה מספקא ליה, אבל המע"ש ודאי של התורם, דכל דליכא מצות נתינה, אין ליחס פירותיו של התורם לבעל הכרי, ומיהו אם התורם כהן י"ל דאכתי היינו בעיין, כיון דתרומת הכרי יש בה מצות נתינה לבעל הכרי, ומ"מ יש בזה מקום עיון, וז"ע.

חטאת, וא"כ כי היכי דאפשר להקדיש רגל זהמה לעולה וחיל עליה קדושת הגוף כדאמר י"א ב' יכול תנא לחולין כו', והיינו יכול תנא רק קדושת דמים, וכדפרש"י חולין ס"ט ב', ת"ל יהיה קודש דחל עליה קדושת הגוף, אע"ג דכל זמן שלא הקדיש הזהמה לא יתכן להקריב הרגל, מ"מ כבר חל עליה קדושת הגוף, וא"כ ה"נ למה לא יחול קדושת הגוף על העובר כיון שאם אח"כ יקדיש את האם יאכל העובר בקדושת חטאת, ואם חל על העובר קדושת הגוף שפיר יקרב אף כשנולד ואמו חולין.

ולפי זה יתכן לומר דקים לגמ' מסבירא דאם שיירו משוייר, דקדושה חלה על העוברין, ואע"ג דעבדינן זריכותא לתרתי מימרי דר"י, דהיה מקום לומר דאין עובר קדוש כשאמו חולין, דלא דמי כ"כ לרגל דלא למיפרש קאי, א"נ דאפשר שאף אם יקדיש אמו ויקריבנה לא יאכל העובר בקדושת אמו, דכיון דשיירו משוייר הרי הוא כחטאת לעצמו ואינו נותר בזריקת אמו, וממילא לא תחול עליו קדושת הגוף בעודו עובר, מ"מ כ"ז אינו אלא לזריכותא, אבל לקושטא דמילתא למאי דמסקינן דאם שיירו משוייר הולד נאכל בתורת חטאת, שפיר חיל עליה קדושת הגוף אף כשאמו חולין, כדין רגלה של זו עולה, ואף בר פדא מודה בזה, ולא פליג אלא משום דס"ל שיירו אינו משוייר.

ברם לפי זה קשה דמנ"ל למישוי פלוגתא דדין קדושה חלה על העוברין, הרי י"ל דע"כ לא קאמר ר"י דקדושה חלה על העוברין, אלא למ"ד שיירו משוייר, ובר פדא הרי לא קאמר אלא למ"ד שיירו אינו משוייר, ורהיטת הגמ' דפליגי נמי דדין קדושה חלה על העוברין, וכמו שהוא למסקנא, דפליגי בתם במעי זע"מ, וכן אמאי איתותב בר פדא מהא דמקדיש ולד וינא דרך דופן, הרי שיירו משוייר פלוגתא דתנאי היא כדמסיק לקמן כ"ה ב', ושפיר מנ"י אמר לך בר פדא דהאי תנא סבר שיירו משוייר, אלא משמע דמדנקטו סתמא הרי מתפרש דבר פדא ס"ל אין קדושה חלה על העוברין אף למ"ד שיירו משוייר, ולר"י קדושה חלה על העוברין אף למ"ד שיירו אינו משוייר.

ויותר נראה דר' יוחנן דס"ל שיירו משוייר לא איירי כלל אי שיירו אינו משוייר, ואפשר נמי דר"י לא שמיע ליה כלל זריכותא דהרי את

גמ' אתמר בר פדא אמר אין קדושה חלה על עוברין, לפ"ז הא דתניא לקמן כ"ה א' משיבוכר לה' אי אתה מקדיש אבל אתה מקדיש בצטון, יש לפרש בקדושת דמים, וכ"ה בשטמ"ק לקמן ב' אות ל"ו, ויש לעי' באיסור להקדיש מחוסר זמן דתניא יומא ס"ג ב', אם גם קדושת דמים למזבח בכלל, ואם נימא דלדמי לא מיתסר, יש לעי' מנ"ל לר' יוחנן דשרי להקדיש עובר קדושת הגוף ואין בו משום מחוסר זמן, דהא כתבו תו' דז"ה ואזלא דילפינן לה מהאי קרא דזכור דאתה מקדיש בצטון, והרי שפיר אפשר לאוקמיה לקרא במקדיש קדושת דמים, דאין בו משום מחוסר זמן, ולכאורה משמע מזה דאף קדושת דמים למזבח איסור להקדיש מחוסר זמן, ובאמת אם נימא דשרי, ולא חיל קדושת הגוף, דלא אמרינן מגו דנחתא כיון דיש איסור להקדיש מחוסר זמן, א"כ מנאנו חס נפדה, ומיהו משה"ק דהיכי נפק"ל דשרי להקדיש עובר קדושת הגוף לר"י, אפשר לומר דקרא דשרי להקדיש משמע כל קדושה דחיל על עובר, וממילא לר"י מתפרש אקדושת הגוף. (ס"ב סק"ו).

שם ואזלא רבי יוחנן לטעמיה כו', יעוי' בתוד"ה ואזלא שנתקשו מנ"ל דסבר בר פדא שיירו אינו משוייר, ומה שפירא דהוא ממתני' דלקמן כ"ה א', אכתי הרי מסקינן התם בסוגיא דפלוגתא דתנאי היא וא"כ אף אי מתני' מוכחא דשיירו אינו משוייר אכתי אפשר דז"פ סבר כאידך תנא, ולכאורה יש מקום לשאל מה הנידון אם קדושה חלה על עוברין, ובשלמא אם שיירו אינו משוייר דעובר ירך אמו, וקבעה תורה הלכות בקדושת הולד אם במעי אמו קדוש או בהייתו, וגם אין דין הולד ממש כדין האם, דאין הולד עושה תמורה, שפיר יש מקום לומר דא"א להקדיש הולד בקדושה עצמית, אף כשהאם חולין, דתורת ולד עליו, וחזינן דקבעה תורה ולד בהלכות אחרות, והרי אם יקדיש עכשיו את האם ראוי שיחול על הולד הלכות ולד, אבל אם שיירו משוייר דנמנא שהולד נידון לעצמו, למה לא יוכל לחול עליו קדושת הגוף, ואם תאמר משום שעכשיו א"א להקריבו וכמחוסר זמן דמי, הרי מבואר לקמן כ"ה ב' לפרש"י ותו' דאם שיירו משוייר אם שחט חטאת ומנא בזה בן ד' חג, הרי הולד נאכל בקדושת

הטעם דקדוש תם צמעי תמימה, דבר פדא סבר דהעובר לעצמו חשיב כמחוסר זמן ואינו צדין שיוקדש ורק אגב אימיה קדוש מידי דהוה ארגלה של זו עולה דנחית עלה קדושת הגוף משום שאם יקדיש המותר תקרב כולה עולה, וה"נ דכוותה אם יקדיש את האם לאחר שהקדיש העובר הרי יקרבו כקרבתן אחד כדאמר כ"ה ב' לפרש"י ותו' דלמ"ד שיירו משוייר נאכל העובר בקדושת חטאת, והאי טעמא ליכא בתם צמעי צע"מ, ור"י סבר דהעובר שפיר קדוש לעצמו אף דמחוסר יציאה לאויר העולם, ולא חשיב כמחוסר זמן, והלכך אף צמעי צע"מ קדוש. (פ"צ סק"ו).

שם ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר ר"י הקדיש חטאת כו', וצחו', נתבאר לקמן כ"ה א' סק"א.

י' ב' תוד"ה כי הא קתני התם והשני ימכר כו' ונ"ל כיון דנחת בראשון קדושת דמים נחת ציה נמי קדושת הגוף, בשטמ"ק נתפרשה קושיתם דהיינו למה לא ימכור שניהם לחולין ויקח דמי היפה שבהן עולה כדין נתערבו צע"מ דחולין ודקרבתן, וע"כ דהאחד שנתקדש אין מועיל לו פדיון, וזוהי הוכיחו דאמרינן מגו דנחתא, אצל ז"ע דהא חזינן בכוורות י"ד ב' דמתפס צע"מ קבועין לגבי מזבח דהולד נפדה תם אלמא דכה"ג שצשעה שנתקדש א"א היה שיחול עליו קדושת הגוף לא אמרינן מגו דנחתא וכמש"כ לקמן י"ט ב', וכבר נתקשה צוה מרן זללה"ה בצכורות ס"ח ס"ק ט"ו, ולכאורה י"ל דאף בההיא בצכורות נהי דנפדה תם, אצל אינו יוצא מידי מזבח מידי דהוה אמתפס תמימין לבדק הבית דאין יוצאין מידי מזבח כדאמר לקמן ל"ג ב', ונריך שימכרנו למי שלוקחו לקרבן, [אלא שיש לדון אם הקדישו לדמי עולה אם יכול למוכרו לשלמים], וא"כ ה"ה הכא שהתפס העובר לעולה דראוי לומר שאין יוצא מידי מזבח, וכיון שכן תו כבר ניחא ליה למכור לחייבי עולה שלא יצטרך לפדות את שלו ולחזור ולהקדישו, אצל אחי הדבר דחוק דהא צכה"ג דלא ידעינן הי עולה ידיה והי דחצריה, ע"כ לאוקמה בקרבן נשים כדאמר זכאים ע"ד ב', דאל"ה הא צעי סמיכה, ואילו אי הוי מוכרן וחוזר ולוקחן לקרבן, שפיר יכול לברורי לדידיה ולדחצריה ולסמוך, אצל אפשר דהכא שחפץ להקדיש העובר קדושת הגוף, אלא

שפחה וולדך צ"ח אם הייתה מעוברת זכתה לו, ולא מוקי למילתיה כתנאי, אלא ס"ל דלכו"ע אם שיירו משוייר, ולפ"ז לא אמר ר"י דחלה קדושה על העוברין אלא אי שיירו משוייר, ומיהו בר פדא דלא אשמועינן הכי ס"ל צדין אי שיירו משוייר, ראוי לפרושי למילתיה אף אי שיירו משוייר, וגם כיון דלפלוגי אר"י קאתי ור"י ס"ל שיירו משוייר ראוי לומר דגם אי שיירו משוייר קאמר דאין קדושה חלה על העוברין, וכש"כ אם שיירו אינו משוייר.

ולפי זה גם למסקנא דמודה בר פדא דקדושה חלה על העוברין, ולא פליג אלא בתם צמעי צע"מ, יתכן לומר דהיינו דוקא אי שיירו משוייר, דצוה מודה לר"י, אצל אם שיירו אינו משוייר דצוה לא איירי ר"י, תו י"ל דגם בתם צמעי תמימה ס"ל דאין קדושה חלה, ואף ר"י י"ל דמודה צוה, ואמנם לפ"ז יהיה מוכח דהאי תנא דאמר צמקדיש ולד יוצא דרך דופן, ס"ל שיירו משוייר, והא דלא מיייתנן ליה בצוגיא דשיירו משוייר, משום דאין לדבר הכרח, דשפיר י"ל דאף אם שיירו אינו משוייר נמי חלה קדושה על העוברין, ועי' לעיל דסוגיא דמנחות מתיישבת שפיר לפ"ז.

מסקנא דמילתא למ"ד שיירו משוייר מודו כו"ע דחלה קדושה על העוברין בתם צמעי תמימה, ובתם צמעי צע"מ פליגי בר פדא ור"י, ולמ"ד שיירו אינו משוייר נראה דבתם צמעי צע"מ לכו"ע אין קדושה חלה, דלא אשכחן דפליג ר"י אבר פדא למ"ד שיירו אינו משוייר, ובתם צמעי תמימה יש להסתפק, [ולא דמי לרגלה של זו עולה, דהתם לאו למיפרש קאי, והוא צדין גוף הבהמה, משא"כ ולד דלמיפרש קאי, וגם נאמרו בתורה הלכות ולד לחלקו מגוף הבהמה], ויותר נראה דאליצא דכו"ע מודה בר פדא דתם צמעי תמימה קדושה חלה עליו, ואף למ"ד שיירו אינו משוייר, וכן מתני' דולדה עולה והיא שלמים דבריו קיימים יש לפרש בקדושת הגוף, ולית לן לאוקמה דוקא כמ"ד שיירו משוייר, וכן מתני' דאין ממירין בעוברין, ומקדישין עוברים, ראוי לפרש למסקנא כפשטא דעוברין קאמר ולא צולדות קדשים, ואף למ"ד שיירו אינו משוייר.

טעמא דפלוגתתם בתם צמעי צעל מוס למ"ד שיירו משוייר, אפשר לפרש דהוא צעיקר

ובהקדישה מעוברת ודאי הולד קדוש לר"י, ואיך יתכן שבגמ' לא יזכרו אוקימתא זו כלל, ורק יזכרו אוקימתא מחודשת לבד פדא דבהקדישה מעוברת אין הולד קדוש אפי' בקדושת ולד שבהקדישה ואח"כ נתעברה, וכיון דגמ' מתפרשת בחד אוקימתא הרי ראוי למינקט הפשוטה, ואיך יתכן שיסתמו בגמ', ויסמכו שבין לא לפרש את הפשוט אלא את המחודש, ולפ"ז אין לנו לחדש לבד פדא בהקדישה מעוברת לא יוקדש הולד אף לא בקדושת ולדות קדשים.

הא דשרינן לאכול בשר העובר לכל אדם בלא פדיון אס וולדות קדשים בהוייתן הם קדושים, ולא אסרינן ליהנות מהן עכ"פ מדרבנן דקין כל גידולי הקדש, אפשר משום שלא ראו חכמים לתקן בהם פדייה, דאחי לאחלופי ולומר דמהני פדיון לבשר קרבן, א"נ אחי לאחלופי ולומר דולדות קדשים במעי אמן הם קדושים, וגם הוא מילתא דלא שכיחא כ"כ ולא גורו בו רבנן.

בתו' זבחים ל"ה א' הרחיקו מה שפי' רש"י שם דהשוחט לאכול שליל בחוץ לא פיגל, משום דלאו גופיה דזיבחא הוא, דהא פיגל בזבח נתפגל השליל, ולכאורה היה מקום לומר דבהקדיש מעוברת למ"ד ש"יר משוייר, דאף דנתחדש דזריקת אמו מחירתו ונאכל בקדושת חטאת, דמ"מ אס פיגל בו לא נתפגל הזבח דלאו גופא דזיבחא הוא דהא קדוש לעצמו ושיירו משוייר, זכר לבשר לחמי תודה מנחות ט"ו א' דאין מפגלין התודה והתודה מפגלתו, ורק למ"ד ש"יר אינו משוייר או בהקדיש ריקנית ונתעברה למ"ד ולדות קדשים במעי אמן הן קדושים בזה ראוי לשבץ כגופיה דזיבחא, ולא קאימנא האידנא בעיון בזה ורשמתי לפו"ר, ועי' חולין ע"ה א'. (ס"ג סק"ו).

שם לא נחלקו אלא בתם במעי צע"מ כו', היינו בזהמת חולין שהקדיש עוברת, דלר"י נתקדש העובר קדושת הגוף ואין מועיל לו פדיון, ולצ"פ לא נתקדש אלא קדושת דמים ומהני לו פדיון, דהא כתבו תו' לעיל י' ב' ד"ה ואזדא דהא דתנן כ"ה א' ולדה עולה והיא שלמים דבריו קיימין, לצ"פ מתפרש לדמי, אלמא דכל שהקדיש גופו ולא חייל, קדיש מיהא לדמי, וה"נ תם במעי בעל מוס לצ"פ, ולאחר שנולד מסתברא דגם לצ"פ שפיר קרב וא"ל לחזור ולהקדישו, דמגו דנחתא קדושת דמים נחתא

דאין קדושה חלה על העוברין, דבכה"ג ראוי לחשבו כאילו אמר שתחול עליו קדושת הגוף מיד כשתוכל לחול, והלכך כשנולד נחתא עליה קדושת הגוף, ואף אי בעלמא לא אמרינן מגו דנחתא קדושת דמים נחתא נמי קדושת הגוף, דהכא כהקדיש העובר קדושת דמים מעכשיו וקדושת הגוף משילד, משא"כ בזהיה דזכורות שלא הקדיש כלל את הולד והוא רק מתקדש מחמת אמו. (ס"ג סק"ז).

י"א א' ומנא זה בן ד' חי, עי' מש"כ לקמן כ"ה ב'.

שם ותניא אידך נאכלת לכל אדם כו', ואין כאן משום חולין בעורה, כיון דהעובר לאו בר שחיטה הוא דהא אינו אלא בן ד', וכמש"כ בשטמ"ק לקמן ב' אות ל"ח דמהאי טעמא לא פשיט אצ"י התם מהך ברייתא, ומיהו אף צבן קיימא דקין כן כדפשיט ליה ר"י התם. (כ"ה ב').

שם ואצ"ל חד תנא הוא חדא מהלין מתנייתא כו', הא דלא קאמר ואצ"ל דכו"ע בהוייתן הן קדושים, י"ל דהוא משום דלא הוזכרו שני תנאים מעיקרא, אלא שתי ברייתות ואמרין מאי לאו תנאי הוא ומשני לא חד תנא הוא, וממילא מובן דסבר בהוייתן הן קדושים למאי דמוקי הא דקתני דנאכלת לכל אדם בהקדישה ואח"כ נתעברה, והא דלא קאמר כאן שבהקדישה ואח"כ נתעברה כו', וקאמר חדא מהלין מתנייתא נראה דלישנא דירושלמי הוא דאשכחנא ליה במכילתין טובא, [וגם לישנא דחד תנא הוא נראה דהוא לישנא דירושלמי, דבתלמודן צ"ק פ"ט ב' גס בתרי ברייתות שימשו בלשון דכו"ע], אצל הדבר נראה רחוק לומר דנקטו האי לישנא לכלול בו תרתי אוקימתות הפוכות, ויתפרש לר"י דכו"ע בהוייתן הן קדושים וברייתא דלכל אדם בהקדישה ואח"כ נתעברה, וברייתא דלזכרי כהונה בהקדישה מעוברת, ולבר פדא יתפרש דלכו"ע במעי אמן הן קדושים, ולזכרי כהונה איירי בהקדישה ואח"כ נתעברה, ולכל אדם איירי בהקדישה מעוברת ומשום דאין קדושה חלה על עוברין, או שלא נתכוין לקדשה עי' בשטמ"ק, דאין זה שיטת הש"ס ולא אשכחן דכוותיה, וכל כי האי הוו מפרשי לה בגמ' בתרתי אצ"ל, ולפ"ז נראה באמת עיקר כפרש"י, דהך אוקימתא פשוטה ומוכרחת, דודאי למ"ד בהוייתן הן קדושים לא יתכן שהולד יהיה קדוש בהקדישה ואח"כ נתעברה,

קדושת הגוף וכמש"כ תו' לעיל י' ז' ד"ה כי, ומיהו במתפס בע"מ לגבי מזבח וילדו אמרינן בכורות י"ד ז' דנפדין תמימין שלא יהא טפל חמור מן העיקר, אלמא דלא אמרינן דהו מגו דנחתא, אלא שיש לחלק דשאני התם שלא הקדיש את הולד, והוא קדוש רק אגב אמו, ולפ"ז בהתפס בע"מ מעוברת למ"ד שיירו משוייר לא יפדה הולד, ועי' מש"כ בחו"צ בכורות י"ד ז' ולעיל י' ז'.

וגרמא דהקדיש חטאת מעוברת לר' יוחנן דשיירו משוייר וכמקדיש שתי חטאות לאחריות דמי, דגם אם הוממה האם דשפיר מתכפר בולד, לא שגא אם נולדה עד שלא נפדית האם, לא שגא אם נולדה משנפדית, ולא חשבינן לה כקדושה דחווה, כיון שהולד נתקדש לעצמו ואין פדיון האם מתחס אליו, דכשם שאם היה מקדיש רק את הולד בשעה שהאם כבר הוממה, דלא היה מועיל לולד פדיון, וכמש"כ לעיל דהיינו דקאמר ר"י דקדושה חלה על העוברין, ה"נ כשגם הקדיש את האם, אצל אם הקדיש חטאת ריקנית ונתעברה והוממה בזה

אם בא לפדותה הרי גם העובר נפדה על גב אמו מדאורייתא כמ"ש רש"י בכורות ט"ו ז', וכש"כ בהוממה ואח"כ נתעברה, ובכהאי גוונא חשיב הולד כקדושה דחווה, ואף אם יפרש בשעת פדיון שאינו פודה אלא את האם ולא את הולד. (ס"ז ס"ק י"ג).

י"א ב' מנין לאומר רגלה של זו עולה כו', יש להסתפק באמר רגלה של רובע ונרבע כו' לעולה, או רגלה של נקבה לאשם או לעולה, [ופירש דלקדושת הגוף קאמר], אי אמרינן פשטה קדושה בכולה, דאפשר דלא אמרינן פשטה אלא במידי דראוי להקרבה. (בכורות י"ד ז').

שם והא קמיימי בהמה מחוסרת אבר כו', משמע דפשטא ליה דמיקרב קרבה, ויש לעי' נהי דעולה באה בשותפות, היינו כששותפים בכל הקרבן, ואף שאין חלק כל אחד שוה, אצל הכה שלאחד יש רק רגל היכן אשכתן קרבן כי האי, ואטו יהא במזות סמיכה, ומה דינו לענין שלא לשמה, וכן מהא דמסיק כגון דאמר הרי עלי עולה בחייה, משמע דכל העולה שלו, דאל"כ הול"ל כגון דאמר הרי עלי עולה בשותפות, וגם נראה דבאמר הרי עלי עולה בחייה, לא ילא ידי חובתו אם יציא בשותפות, ומכל זה היה נראה לומר דבעל הקרבן

חשיב רק זה שכולה שלו, ולא חשיב קרבן שותפין, והמקדיש רגל לעולה הרי תחלת הקדשו שהרגל תשמש לעולה לצעל בהמה שיקדישנה כולה, [ועי' תו' ערכין ד' א'], והא דפרכין דמיימי מחוסר אבר, היינו משום דהאומר הרי עלי עולה נתחייב גם שיהא הוא המקדיש את כל העולה, וכאן על הרגל חשיב זכות מקדיש לזה שהקדישה, ורק בקרבן חובה אפשר שאחר יקדיש בשבילו, והא דלא מוקמינן דימכר לזרכי עולת חובה, י"ל דסתם מקדיש רגל לעולת נדבה קמקדיש, ודוחק, אצל רש"י פירש דרגל זה קרב לחובתו של המוכר, וי"ל דקים לגמ' דכל סוגי שותפות נתרבו, ואף שותף באבר מסוים, וי"ע. (בכורות ס"א סק"ד).

שם הקדיש אבר לדמיו כו', עי' מש"כ בכורות י"ד ז' בדברי רש"י כאן ד"ה הקדיש.

שם היא שלמים וולדה חולין כו' בהוייתן הן קדושין, הא דבעי אצ"י למ"ד ולדות קדשים בהוייתן הן קדושין, ולא בעי לכו"ע ובהקדישה מעוברת ושייר העובר, ואף למ"ד שיירו אינו משוייר, משכח"ל שפיר בבהמה דחד וולד דחד, י"ל דלרבותא נקטיה דאף כשהולד עומד להיות קדוש בהוייתו, ונמצא דעיכוז קדושתו היא רק מלד ההלכה, אפ"ה מספקא ליה דשמא הוי חולין בעזרה, וכש"כ כשהולד ישאר חולין. (כ"ה ז' סק"ג).

י"ב א' מאן תנא אמר רחב"א אר"י ראצ"י היא כו', נראה לפי זה דלעולם כל שרבו השאובין על הכשרים נפסלין הכשרים, ואפילו אין בשאובין כ' סאה, מ"מ כל שרבו השאובין [שנמשכו] על הכשרים או אף במחצה על מחצה נפסלין הכשרים ונריך שיצא מלואן, דאי דוקא בדאיכא עשרים סאה שאובין פוסלין, אצל בפחות מזה אין פוסלין אף כשהן רוצא, לא שייך למיתני שפוסלין לפי חשבון כיון שחשבון מסויים כ' סאה, כל שאין במקוה יותר מזה, והרי על ג' לוגין אין שייך לקרוא לפי חשבון, ואף דהכא בעינן שהכשרים יהיו מיעוטא מ"מ אין זה בלשון לפי חשבון, אלא ודאי לעולם כל שהשאובין רוצא נפסלין הכשרים, ושפיר קתני שאין פוסלין אלא לפי חשבון ר"ל לפי ערך הכשרים כנגד הפסולים.

תוד"ה אין וה"ה דמילתא דר"א כו', נתבאר בחו"צ תרומות ס"ו סק"ג ד"ה ברים.

רש"י שם באוקימתא דראצ"י דלישנא דמתני' דאין המים שאובין פוסלין אלא לפי חשבון, משמע דאחי לאשמועינן קולא, ניחא בפשוטו הא דמייחין התם ברייתא דאיכא תנא דסבר דאף מד' וה' כלים מצטרפין, ואחי מתני' לאפוקי מיניה ולומר דאין פוסלין אלא לפי חשבון של ג' כלים, ואילו במתני' ליכא תנא דסבר דמצטרפין ביותר מג' כלים, ולא הוי אחי שפיר מתני' דמשמע דקולא אחי לאשמועינן.

עוד שם במשנה ד' מכלי אחד משנים ומשלשה מצטרפין כו', לכאורה מכלי אחד דמצטרף ע"כ כפסק הראשון עד שלא התחיל השני, דאל"כ פשיטא, וכ"ה בצעה"נ הוצא צצהגר"א יו"ד סי' ר"א סק"נ, ונראה דגם בד' וה' פעמים יצטרף, וגם בליכא לוג בכל שפיכה, אף להסודרים דבג' כלים צריך שיהא לוג מכל כלי, ובא"ר כתב לפרש צירוף דמכלי אחד כגון צרור, אבל פשטא משמע דומיא דמשני כלים דהיינו צוא"ז.

ברם בצעל קרי החולה דקמני נמי דמכלי אחד מצטרף, וכן צטהור שנפלו על ראשו ועל רוצו שלשה לוגין מים שאובים דמצטרף מכלי אחד, לא מסתבר שיצטרפו בכל הפסק, ועכ"פ מסתברא דצריך שהמים הראשונים יהיו עדיין טופח להטפוח על גופו כשצאים השניים, עי' גיטין ט"ז א', והתנא מסתם לה סתומי, וזה מספק לן דשמא י"ל דאף מכלי אחד צריך שלא יפסוק הקילות, ואגב ד' וכלים נקטיה, וגם אשמועינן דקילות דק שצדקים נמי מצטרף, ולפ"ז גם לענין מקוה אין הכרח שיצטרף בהפסקים מכלי אחד, וכן הראצ"ד נקט לה בלשון נ"ל ומשמע דמתני' אין הכרח, ומיהו צצהגר"א שם כתב דכ"מ במתני'.

מש"פ רש"י דצריך שיהא לוג בכל כלי, צ"ע דהא גם בתשעה קבין דצעל קרי שנינו דמצטרף בג' כלים ולא ביותר, וכי נימא התם דצריך ג' קבין לכל כלי, [שו"ר בצעה"נ דאמנם צידד כן], וגם נראה דאף להלל בפ"א דעדיות מ"ג דמלא הין פוסל את המקוה, או לשמאי שם דשיעורו תשעה קבין, נמי בג' כלים מצטרפין, ולא בד', גם מהא דצריך שלא יפסוק הראשון עד שלא יתחיל השני, נמי משמע דשיעורו בכלים ולא במה שצחוק, וגם לא מסתבר דבג' כלים לא יצטרף אם יהא באחד יותר מב' לוגים ובשני פחות מלוג, עי' בזה צצ"י

י"ב ב' מכלל דרבנן סברי דצרייה ובהמשכה לא, לפרש"י לא מצינו כלל בצוגיין סברא לחלק בשאובין בהמשכה בין להצטרף למ"ס בין לענין שלא לפסול, ולעולם מיעוט גם מצטרף, ומחנה על מחנה גם פוסל לראצ"י, וכן רבנן דפליגי אראצ"י, בין אי פליגי להחמיר בין אי פליגי להקל, פליגי בין לענין צירוף לארבעים סאה בין לענין לפסול הכשרים, וסוגיין קמדייק מדמכשר ר"י כולה בהמשכה ע"כ רבנן דפליגי אראצ"י הכי ס"ל, וא"כ אין לפרש מתניתין דמשמע דאחי לאשמועינן קולא, דכראצ"י אחי, דא"כ חומר אשמועינן, ומצוה דס"ל לגמ' דליכא תנא דלא מכשר מיעוט בהמשכה, דאי איכא שפיר תני מתניתין בלישנא דקולא לאפוקי מההוא תנא, ומדנקטו בגמ' לעיקר דברי רבין משמיה דר"י, משמע דס"ל שדבריו עיקר, [דלא משמע לשון הגמ' דלרבין לחוד פריך היכי מתפרשא מתניתין], ומשמע דלית ליה דאר"י הלכה כסתם משנה, דהא תנן במקואות פ"ד מ"ד שאין שאובין נטהרין בהמשכה אלא במיעוט.

והא דתנן התם אימתי בזמן שנתערבו עד שלא יגיע למקוה היו מקלחין בתוך המים כו', ע"כ צריך לפרש כמש"כ תו' צסו"ד דהמים השאובין מקלחין צניורות שחקקוס ולצסוף קציעוס, וה"ק אימתי בזמן שנתערבו עד שלא יגיע למקוה שאז באין בהמשכה, אבל היו מקלחין לתוך המקוה והיינו שהצינור מגיע עד למקוה דליכא המשכה אם ידוע כו', [ואע"ג דפשיטא הוא דמים שאובין פוסלין את המקוה בג' לוגין, מ"מ אשמועינן כאן חידוש דצריך שצבר יהיו במקוה המ"ס אבל מה שמחוצרין ע"י ניזוק אין מועיל, וכן השאובין אינם פוסלין אלא כשנפלו למקוה אבל קודם לא אף שמחוצרין למקוה ע"י ניזוק, וגם הוא דבר רגיל במים שמתערבין צחצר לפיכך שנה הדין בצדר הרגיל אף שהוא פשוט], דצענין אחר ליכא לפרושי דהא מצוה בצוגיין דליכא תנא דפוסל מיעוט בהמשכה, ועי' חו"צ מקואות ס"ד ס"ק י"א.

(מקואות ס"ד סק"ט וע"ש צאורף).

שם לפי חשבון כלים ויוסף בן חוני היא כו', א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ בזה צחו"צ מקואות. פ"ג מ"ג וחכמים פוסלין, כתב הר"ש דבתמורה י"ב צ' הו"מ לאחיי מתני' אלא דניחא ליה לאחיי צרייתא דמוכיר שם התנא, ולפי מש"פ

וחמור, ודמי לכולם ואחת משתי אחיות דלא הוי אח וחמור אף אי קדושין שאין מקורין לביאה לא הוו קדושין כמבואר קדושין נ"א ב'. (תרומות ס"ג סק"ו).

י"ג ב' תמורת שמו נגאלת כו' ותמורת שמו אינה חלה אלא על דבר הראוי בלבד, פרש"י למעוטי צעל מוס, ואי"א קאי דהא קאמר נמי תמורת שמו קריבה, ונ"ע אם אפשר לפרש תמורת שמו דקאמר היינו צמה שנתחדש דתורת שלמים עליו, וזה אינו חל אלא על דבר הראוי, אבל אם היה הי"א צעל מוס לא חל עליו תורת שלמים כדרך שחל בתמורת שלמים, אבל תורת מעשר לעולם חייל גם על צעל מוס, דאין חילוק בין תשיעי לאחד עשר להלכות מעשר, ונלפי זה אין חילוק בין תמורת שמו לתמורת גופו לענין דינא בצעל מוס, ורק אמרינן דמה שנתחדש בתמורת שמו שקרב שלמים, זה ליתא בצעל מוס, אבל פשטא משמע דאיכא בינייהו חילוק דאין והיינו דאף קדושת מעשר ליכא בי"א אם הוא צעל מוס, ונ"ע, וכן הא תמורת שמו נגאלת היינו כשהיה תמים והומס, ואפשר דצוה פקע מיניה תורת מעשר לגמרי, ודינו כשלמים לכל מילי כיון שכבר נקבע כשלמים, ומיהו רהיטת הגמ' משמע טפי שאין הי"א מתקדש כלל אם הוא צעל מוס, ונ"ע.

שו"ר צאור שמח פ"ח מה' זכורות ה"ב שכתב לפרש דראוי ואינו ראוי דקאמר היינו ראוי למנות מעשר, ולאפוקי שכבר נתעשר או לקוח וכיו"ב, וצוה אמרינן תמורת שמו אינה חלה אלא על הראוי למעשר, משא"כ תמורת גופו, אבל על צעל מוס גם תמורת שמו שפיר חלה, ודפח"ת, אבל רש"י לא פירש כן, ונ"ע. (זכורות ס' א' מתוה"ד).

יש בקרבנות

י"ד א' מתני' וקרצנות הציבור אין חייבין באחריותן, א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ צוה צה"כ חגיגה. חגיגה ט' א' מתני' עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו, בפשוטו היה ראוי לומר אין לו תשלומין, [וכה"ג תנן בקוכה כ"ז א'], אבל מנאנו כה"ג בתמורה י"ד א' שקרבנות היחיד חייב באחריותן ובאחריות נסכיין וקרצנות הציבור אינו חייב באחריותן כו', והתם

סי' ר"א, והמחבר צו"ע שם סתם דצוה מעט וצוה מעט מנטרף וכלשון הטור, וכמ"ש צ"י שלא מנא בפוסקים דברי רש"י הללו זולת צה"כ, ומיהו גם בשער המים לרש"א כתב כן, ועי' בלשון התו' דמשמע נמי כפרש"י. (עד כאן).

שם דתניא הקדים עפר למים פסול כו' עליו לערבן, א"ה עי' מ"ש צוה צה"כ פרה ס"ג סק"ג אם העירוב מעכב ואין המים מתקדשין עד שיערב, וצדין עירב מקצת מן המים, וצדין אם שהה האפר במים עד ששקע מעצמו.

תוד"ה יוסף דמסתמא לא נפלו ג"ל מג' כלים כו', מרן (הכ"מ) זללה"ה בקמא סימן ה' סק"ז הקשה הא צעינן שיפסוק הראשון לאחר שהתחיל השני, ולמה להו למימר דמסתמא לא נפלו מג' כלים, ואפשר דלרווחא דמילתא נקטו אף אי דולים הרבה אנשים בהרבה כלים, א"נ אולי לא פסיקא להו אי הלכה כן, (דאף דתנן כן בצופ"ג דמקואות מ"מ כיון דבתמורה אמרו דהדבר במחלוקת, ומתני' דתמורה כיצ"ת, אפשר דצמה שלא למדנו הכרח ממתני' דתמורה דס"ל כוותיה לא קיי"ל כוותיה, אבל אין נראה כן). (מקואות ס"ד סק"י ח).

בא"ד ויש מחמירין שנוקצין את הדלי כו', עי' מש"כ צה"כ מקואות ס"א סוף סק"ג.

י"ג א' השותפין שתרמו זא"ז כו' תרומת שניהם תרומה, [מדאוריתא קאמר כדמוכח מהא דמפרשין מתני' דולא תרומה אחר תרומה לאפוקי מהאי תנא, וצדרינן אשכתן טובא תרומה ויחזור ויתרום, ואף בצב"א מתפרש דמדאוריתא קאמר], הא דלא אמרינן דהו"ל את וחמור שהרי תרם משלו ומשל חצירו, [וכדאמר צירושלמי הוצא צר"ש תרומות פ"ג מ"ג דבכל תרומה איכא מחצה טבול], יש לפרש בשפירש בשעת הפרשה שיחול משלו על שלו ומשל חצירו על של חצירו דהו"ל שני הפרשות, ומיהו סתמא שותף התורם אינו מפרש אלא אומר סתם הר"ז תרומה על הכל, ואפשר דכיון דיודע בלבו בשעת הפרשה שיש כאן שלו ושל חצירו מתפרש סתמא דמפריש משלו על שלו ומשל חצירו על של חצירו, ולא הו"ל את וחמור, אף שכללן בלשונן, ואפשר עוד דכיון דמה שתרם הוא עומד להתרם אלא שלא הסכים צעה"כ על ידו לא חשיב את

לר"י תמיד מדאורייתא רק עד ד' שעות כדלפינן לה מקרא שם כ"ח א', מ"מ מוסף כיון דכתיב ציום משמע צעירותו של יום והיינו בחלות והציון ליה שעה אחת לעשייתו].

שם מנחתם ונסכיהם כלילה, לפרש"י מנחות מ"ד ב' דמקראי דחג ילפינן לה, אפשר דהוא משום דמשמעות הכתוב דהמנחות והנסכים הם חובת הקרבן ולא חובת היום, דהוא ליה למיכתב אחר הקרבנות ומנחתם ונסכיהם ותו לא, והיה מתפרש דגם הנסכים חובת היום דומיא דהקרבנות, ומדכתיב ומנחתם ונסכיהם לפרים וגו' משמע דאינו חובת היום אלא חובת הקרבן, והיינו לומר דאפשר להציאם כלילה, [ושאפשר להציאם למחר ילפינן מקרא דדבר יום ציומו מלכד וגו'], וניחא בזה מה שנתקשו בתו' שם, וגם ניחא משה"ק תו' דקראי בצאים עם הזבח איירי, [ורק לפי' תו' שם דמקרא דפרשת אמור יליף כריך לתירון התו'].

שם אלא אמר ר"י סמי מנחת נסכים מהא מנחתא, וא"ת ולוקמה כר"מ דס"ל במתני' מנחות ט"ו ב' דהנסכים נקבעים בשחיטה כלחמי תודה כשצאים עם הזבח, וא"כ ראוי שיוקרב ציום ומשמע מזה דאף לר"מ הוי סבר ר"י דנקבעים להחשז כאימורים דומנן כל הלילה, וכן נראה מזה דאדם שמתנדב מנחת נסכים כדאמר מנחות ק"ד ב' נמי כשרה כלילה, ומיהו י"ל דסתם מנחת נסכים לא מתפרשא צבא בנדבה, אבל בשטמ"ק זבחים ח' א' בהשמות כתב לפרש הך ברייתא צבא בנדבה, ולא הזכיר סוגיא דתמורה, ונ"ע, ועי' בספר מרן זללה"ה או"ח סי' קכ"ו סק"כ דאפשר דמתנדבין מים צחג וכשרים כלילה.

שם מנין לנסכים הצאים עם הזבח שאין קריבין אלא ציום כו', יתכן דמהא דהקדים קרא נסכים לשלמיכם מוכח דצבאים עם הזבח איירי, ויתכן דמסביר מוקים לה לקרא לצאין עם הזבח, דלכו"ע יש יתרון לצאין עם הזבח וכמש"כ לעיל, וסבירא הוא לאוקמי קרא בהכי, א"נ כיון דאיכא קרא דמנחתם ונסכיהם כלילה ממילא ע"כ האי קרא צבאין עם הזבח איירי, וע"ע במש"כ בחו"ב מנחות ע"ט ב'. (מנחות ע"ט ב').

ט"ו א' מנין למקדיש חטאתו ואצדה כו' מנין שאינו מהן שירצה יציא כו' יכול יציא

נמי הענין שעבר יומו בטל קרבנו, ונראה מזה דהיה מקום לומר דקרבנות החג חובת גזירה נינהו, וכשם שילדת מתחייבת בקרבן עם הלידה ויכולה להציאו לעולם, כך גם כל אדם מתחייב בקרבנות החג עם זא החג ויכול להקריבם לעולם, וכן גם במוספי החג אי לאו דכתיב ציומו כדדרשינן התם בגמ', והיינו דאחי מתני' לאשמועינן דחובת היום נינהו ולא חובת גזירה, והנה החילוק שבין חובת גזירה לחובת היום, הוא החילוק שבין נדר לנדבה דנדרים חייב באחריותו ונדבה אינו חייב באחריותו, והיינו דקתני עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו כלומר דחובת הרגל הוא, וזה גם כולל אס הפריש ולא הקריב, וכן נמי בקרבנות הציבור אינו חייב באחריותו דחובת היום נינהו. (עד כאן).

שם אמר ר"מ והלא חזיתי כהן גדול כו', עי' יומא ג' א' ולכאורה איתותבו התם רבנן דמתני' דהכא דתלו טעמא דדחיית טומאה בקרבן ציבור, אבל נראה דבעינן נמי שיהא קרבן ציבור, ולא סגי בקציעות זמן, דהא פסח שני קבוע לו זמן וקיי"ל כרבנן פסחים נ"ה ב' דאינו דוחה טומאה, וכן יחיד בפסח ראשון אינו דוחה טומאה אע"ג דקביע ליה זמן, וחזיתי כהן גדול כקרבן ציבור דמי, דהא צמת כה"ג ולא מינו אחר תחתיו קריבה נמי כדתנן מנחות נ"א ב', וכן פרו ואילו של יוה"כ פ' צורך ציבור הוא, וכש"כ פסח דמעין קרבן ציבור הוא אע"ג דכל יחיד מקריב, ורבנן מעיקר הילפותא דמייחתינן פסח בטומאה ילפי דבעי שיהא קרבן ציבור, דהא ילפינן דאיש נדחה ואין ציבור נדחה, ולא דקבוע לו זמן אינו נדחה, וכל שאר קרבנות מפסח ילפי כדאמר פסחים ס"ו ב'.

(פסחים ע"ט א' מתוה"ד).

גמ' דבר יום ציומו מלמד שכל היום כשר למוספין, נראה דלהכי אינטריך קרא דמנחות כל היום, [דלמעוטי לילה מציום לוותו נפקא], דס"ד דהוא כהוספה לתמיד כדכתיב מלכד עולת התמיד, עי' יומא ע' א', ובזמן תמיד בעי למיעצדיה, לכך אינטריך דבר יום ציומו דכוליה יומא זמניה הוא. — [ור' יהודה דסבר ברכות כ"ז א' דמוספין עד שבע שעות אפשר דטעמיה דזמניה מיד אחר התמיד, ותמיד זמניה עד חלות מעיקר הדין, אע"ג דר"י ס"ל שם דזמניה עד ד' שעות, י"ל דאינו לעיכובא מדאורייתא, א"נ אף אי

יהא טעון לחם, וילפינן מקרא שאין השני קרב, ואפשר דרק מקרא דיציא הוי ס"ד לרבות שיקריבו שניהם, ומיהו פשטא ל"מ כן.

ויתבן עוד דכל ענין זה שאפשר להקדיש לאחריות שנתקשו בזה צתו' צממה דוכתי, ילפינן מהאי קרא דיציא, ואשמועינן קרא דאפשר להקדיש לאחריות קדושה מוחלטת, והיינו דאמרינן דאיו שירצה יקריב, ולא אמרינן דקדושת השניה היה רק אם לא תמצא האבדה דאי אפשר להקדיש שנים, אלא גם השניה קדושה בהחלט, ומיהו פשטא נראה דמסבירא יש לקיים שאפשר להקדיש לאחריות וכמש"כ לקמן כ"ג ז'. (ס"ד סק"ה).

בב"ק ק"י ז' פרכינן חטאת שמתו בעליה תיפוק לחולין דאדעתא דהכי לא אפרשה, ומשנינן התם הלכתא גמירי לה דלמיתה אולא, וצפשוטו היינו דממנות החטאת גם שיהא זה דין חטאת שמתו בעליה, וא"כ ה"נ ממנות החטאת שיהא זה דין חטאת שכיפרו בעליה וא"כ מאי פריך דנימא לב' ד"ד מתנה עליהן, וכבר הקשה כן מרן זללה"ה במנחות ס"ח סק"ח ע"ש, ונראה דבאמת המתנה בשעת הפרשת החטאת שאינו מקדישה אם ימות או תאבד, אין צוה שום איסור ולא מתנה על מה שכתוב בתורה, שהרי אם ימות איגלאי מילתא שלא היתה חטאת מעולם, וגם אפשר דלא חשיב טעדיקי למיפטר נפשיה מחטאת שמתו בעליה, דהא אין שום ענין שתודמן הלכה זו, אלא דהכא ס"ד דחטאת שמתו בעליה אין צוה שום ענין ומנוה, והלכך שפיר היה ראוי לחשוב כל המפריש חטאת כאילו התנה דאדעתא דהכי לא אקדשה, שהרי אין צוה שום תועלת, וע"ז מתרנין דהילכתא גמירי לה דלמיתה אולא, וא"כ יש גם צוה קיום מנוה, ותו אין לנו לומר מסתמא דאדעתא דהכי לא אקדשה, אצל אם התנה שפיר תנאו קיים ואין צוה איסור, ולכך בקרבנות ציבור דמעוה הקרבנות של הקדש, דנמצא דאם יתנו ב"ד יהיה צוה תועלת להקדש, שפיר ראוי לב"ד להתנות, שאין להפסיד מעוה הקדש כדי שיתקיים דין חטאת שכיפרו בעליה, כיון שאפשר למנוע הדבר, אצל מרן זללה"ה שם נקט דאין אדם רשאי להתנות שאינו מפריש החטאת אם ימות, וצאה"ע סי' קי"ח סק"ג כתב שאם התנה פסולה להקריבה, וע"י במנחות שם

שתייהן כו', ודכוותה תניא לקמן י"ח ז' ובמנחות ע"ט ז' גבי תודה שאבדה והפריש אחרת תחתיה מנין שאיו מהן שירצה יקריב ולחמה עמה כו' יכול תהא שניה טעונה לחם כו', ויש לדעת מה מקום היה לומר אי לאו קרא שיקריב איו שירצה, הרי שתייהן קדושים בקדושת חטאת ולמה לא יוכל להתכפר באיו שירצה, ואם משום דיש מקום לומר דמנוה צראשון וכדס"ל לר"י יומא ס"ה א', א"כ דיש מקום לומר דמנוה צני כדאיכא מ"ד הכי צירושלמי פסחים פ"ט ה"ו, הרי ע"כ האי קרא לא אחי לאפקוי מזה, דהא לצת' ילפותא דהאי קרא אחי ס"ל לר"י דמנוה צראשון, וגם משמעוה הדברים דעיקר הדין אחי לאשמועינן דיכול להתכפר באיו שירצה, והא דמנוה צראשון או צני פשיטא שאינו ענין אלא לכחלה, והאי קרא לא אחי לאורויי הלכות ההנהגה לכחלה, ועו"ק הא דקאמר יכול יציא שתייהן, ומהיכי תיתי נימא דאדם יכול להקריב שתי חטאות על חטא אחד.

ונראה דאף דאפשר להתנות שאינו מפריש השניה אא"כ לא תמצא האבדה עד שיתכפר בשניה, ובזה אם נמצאת האבדה תנא השניה לחולין, אצל מ"מ כל שלא התנה, הרי השניה קדושה בודאי, אף שלא יתכן לשמש בשתי חטאות, דמ"מ תקדוש אחת צדין מותר חטאת, וזה ידעינן בלא קרא, ואולי מהלכה, או ממדרשו של יהודע ע"י תו' פסחים י"ז ז' ד"ה הפריש, ובמש"כ לקמן כ"ג ז', [וע"י צ"ק ק"י ז' דפרכינן בחטאת שמתו בעליה דנימא דאדעתא דהכי לא אקדשה ומשנינן דהתם הלכתא גמירי לה דלמיתה אולא, והיינו דבכלל הלכות חטאת גם דין זה, וע"י מש"כ צוה צבועות י"א ז' (הועתק להלן)], והיינו דהוי ס"ד למימר דכשנמצאת האבדה הרי ראוי שההלכה תקצב איו קדושה בקדושת חטאת ואיו קדושה צדין מותר חטאת, ולא יהיה אפשר להתכפר אלא צו שראוי לומר שהיא קדושה בקדושת החטאת, ואשמועינן קרא שאין הדבר כן ושניהם ראויים להתכפר בהן, ובזה נמי יש לפרש הא דס"ד שיקריב שתייהן, והיינו שיהא דין מותר חטאת להקרב כחטאת צדין מותר, וכדאשכחן דקריבה תמורה כקרבן הראשון צדליכא הלכתא דתמות, ואמנם עיקר החטא יכופר צראשון, אלא שיהא גם השני צר הקריבה, כשם שקדושתו צמוחלט, וכן בתודה

מש"כ ליישב דאעפ"כ בשל הקדש שרי. (שבוטות י"א ז').

שם ואותה שניה מה תהא עליה כו', ליטנא דסתמא דגמ' הוא ומשום דצעי לאסקוי דאיכא צרייתא דפליגי תנאי זזה, א"נ שמא ליטנא דרב המנונא הוא, [עי' תו' ז"מ כ"א א' שכתבו כה"ג], אצל אין כאן צעיא מה צאמת דין השניה, דהא טובא משניות נשנו בדין חטאת שכיפרו בעליה.

ולבאורה נראה דאי לאו הילכתא אית לן למיכלל כולהו גווני במדרשו של יהודע לקמן כ"ג ז', דכל מותר חטאת לנדבה, ולפ"ז היה צהן מעילה מדאורייתא כדין דמי עולה, ויש לעי' לפ"ז דהא דאמרינן בזכרות ט"ז א' דאיטריך קרא דממפריסי הפרסה טמא לחמש חטאות המתות ואיטריך הלכתא, דאי מקרא הוה אמינא לרעייה, והשתא אם דינס לרעייה מאי איטריך קרא דממפריסי הפרסה למיסרינהו באכילה, תיפ"ל דהקדש נינהו ככל קדושת דמים למוצת, כדנפקא לן במדרשו של יהודע, ושמא הו' מוקמינן קרא דממפריסי הפרסה דאמי לאוסרן באכילה, אפי' בצחות משוה פרוטה דליכא מעילה, א"נ הו' מוקמינן ללאי יתירי, א"נ שמא צאמת לפ"ז לא הו' מוקמינן לקרא דממפריסי הפרסה לחמש חטאות הרועות, אלא דגמ' לא צעי לאורוכי ומפרש קושטא דמילתא דקרא אחי לבתר הילכתא למיסרינהו בלאו, וכדמפרש התם, דממפריסי הפרסה לא הו' ילפינן דמתות, א"נ תמורה לית לן למילף במדרשו של יהודע דלאו מותר הוא, ושמא ולד נמי לא הו' שמעינן במדרשו של יהודע, ועי' מנחות ע"ט ז' לענין ולד תודה.

ובזה נמי ניחא הא דאיטריך הילכתא גבי אשם דרועה, ולא סגי במדרשו של יהודע, דתמורה ליכא למישמע מינה, (וכן בזכרות שם נקטו לפרושי קרא דממפריסי הפרסה לתמורת אשם, [ועי' ש' בפרש"י ותו' דלפ"ז לא הו' אחי ללאו, אלא לומר דירעה]), ומיהו קשה דאם איתא דלא צעינן הילכתא לאשם אלא לתמורה, א"כ אם אחת ניתנה להן כדס"ל לר"נ לקמן ט"ז ז', אמאי לא פשטו דתמורה היא שניתנה להן, דהא משמע בזכרות שם דהילכתא הואי דכל שזחטאת מתה באשם רועה, ולא איטריך הילכתא לאשם אלא

לתמורה, דאינך ממדרשו של יהודע נפקא, ולמש"כ תו' דהילכתא הואי דכל שזחטאת מתה באשם קרב עולה, יתכן לומר דמדרשו של יהודע לא הו' שמעינן דהוא עצמו קרב עולה, א"נ שמא לא קים לגמ' דהילכתא צהאי ליטנא דכל שזחטאת מתה באשם רועה ניתנה, תדע דהא משמע דגם ולד חטאת בכלל הספק שהוא אחת שניתנה להן, וזזה הרי לא שייך לומר דכוותיה באשם, שהוא זכר, ועי' לקמן כ"ג ז' נתיישב.

ברם הרי בסוגיא ט"ז ז' מצוה דגם הרועות זחטאת אם ארבע או אחת ניתנו מהלכה למשה מסיני, אלמא דגם רעייה צעי הלכה ולא סגי במדרשו של יהודע, ולא משמע לומר דמשום דאיכא למיתה לכך איטריך הלכה לרעייה, דאל"ה הו' אמרינן דכולן למיתה, דצפשוטו ההלכה נתפרשה באיזו מהן נאמרה, ואין למידין מהלכה לאינך, ולכן י"ל דמדרשו של יהודע ליכא למילף לכל הני שכבר נתקדשו קדושת הגוף, תדע שהרי ס"ד בסוגיין שיהיו קרבינן לחטאת, ואיטריך קרא דיציאנה למעוטינהו, ואכתי י"ל דיקריבו עולה או ימותו, ומדרשו של יהודע שפיר איכא לאוקמי רק לכסף חטאת וכסף אשם, והלכך איטריך הילכתא לחטאת ואשם לרעייה, ועי' מש"כ לקמן כ"ג ז'.

בזחטאת העוף יש להסתפק אם נאמרה ההלכה דחטאות המתות, דהא תמורה וולד לא שייך צה, ושמא גם צזה אמרינן דצחד מקום גמיר, ועי' צזה בשטמ"ק מנחות ד' ז' אות כ"ח, [וע"ע במאירי קדושין י"ג צזה], ואף אי לא נאמרה ההלכה, מ"מ כיון דאין לעוף פדיון, ע"כ דיזיל למיתה, אלא דנפ"מ לענין לאו דממפריסי הפרסה, וכן אם מיתתו מצוה, והלוס ראיתי צשער המלך פ"ד מפסה"מ שהאריך בדין עופות זחטאות המתות, ונתקשה שם טובא צמה שהציא מדברי תו', והוא צפי' הרא"ש לקנים שלהי פ"ב, לקיים גירסא דהאשה שהציאה עולתה ומתה יציאו יורשין חטאתה דמיירי זחטאת העוף דלא גמירי דמתות, דאיך תתפרש מתני' דקינין רפ"ב דפרת לבין המתות, ולבאורה י"ל דשפיר מתפרש צנתכפרו בעלים צאחר, ואף אם אין צה הלכה דמתות, מ"מ ודאי למיתה אולא, דלהקריבה אי אפשר, וגם רעייה לא שייך צה, ואף אם נימא דאין צה איסור הגאה מדאורייתא, כדין קדשים שמתו, כיון שאין להקדש שום צורך

בהן, מ"מ כיון דאי אפשר להקריבה מדאורייתא, שפיר יש לדון בדין תערוכתה. (ס"ד סק"ב).
שם ר"י אומר תרעה כו' ואצט"א אידי ואידי בשעת הפרשה כו', עי' מש"כ לקמן כ"ג א' סק"י ד"ה ויש.

ט"ו ב' אר"פ אפילו כו' חטאת ליצור שמתו כו', כלומר דמסבא קאמר ר"פ דאין ליצור מתים, ויכולים להקריב עצורם גם לאחר מיחה, וממילא אין בהם דין חטאת שמתו בעליה, אף אי חטאת שכיפרו בעליה מתה אף בליצור. (הוריות ו' א').

בהוריות ו' א' דילמא לא מיימו מליצור כו', יתכן לפרש דמהקדשת הקרבן עד הקרבתו קאמר, ובשעת ההקדש אין מוכין אלא לאלו שחיים, אבל קשה דלא מסתבר דבידוע שמת אדם מישראל לאחר הקדשת הקרבן, דבאמת יחליפוהו באחר, ולכן נראה לפרש דבשעה שמקדישים הקרבן אפשר להקדישו רק עבור אלו שיהיו קיימין בשעת הקרבתו, דכלאו הכי בתרומת הלשכה ע"כ דמשמשינן בכח ברירה דהא תורמין על העתיד לגבות, אלא דכל זה מועיל לאלו שהקרבן לא נקנה מכספם ממנו, אבל זה ששקלו שולם עבור הקרבן ע"כ יש לו חלק בו, [נ"ב], ואין הדברים נראין שיהא יתרון לצעל המעות בצעלות הקרבן, ושל בית רבן גמליאל נחת רוח בעלמא הוא כדאמר בירושלמי שם, וסוגיין יש לפרש דממה שאמרה תורה להביא קרבנות הליצור מן מעות תרומת הלשכה, אין להוכיח מזה דגם בידוע שמתו מקריבין, דשאני ספק עתיד מודאי לשעבר], וכן משמע שיש יתרון לזה ששימשו במעותיו מהא דתנן בשקלים פ"ג מ"ג של בית ר"ג נכנס ושקלו בין אכזעיותיו כו' ודוחפו לקופה, ועל זה פרכינן דילמא מייט בעל המעות שבהם נקנה הקרבן, ובתמורה שם גרסינן הכי ודילמא מתו מרייהו דהני זוזי, ועל זה מתרצינן דמקריבין בחזקת שהוא קיים, ואין לנו לחוש שמת בעל המעות הללו מת.

עוד שם מי דמי התם כולוהו איתניון כו', ר"ל התם יש עכשיו חיוב עגלה ערופה, ושפיר מכפרת גם אמתים, אבל מנלן שמתים גורמים לחיוב, ומשני דבאמת ה"נ אין מתים גורמים חיוב, והביאוס על החיים, [עי' תמורה שם], ופריך דמיעוטא נינהו עכשיו, וא"א שהם לבדם יחייבו קרבן אפילו אם

עכשיו נודע להם שחטאו, וע"כ שמביאים לפי שבשעת חטא היו רוב, ונמנא המתים גורמים לחיוב קרבן וש"מ שאין ליצור מתים, ומשני דהשתא היו רוב, ומתפרש שכשחטאו היו רוב וגם עכשיו שנודע להם שחטאו הרי הם מרובים וחייבין בקרבן, ולעולם אימא לך דאף ליצור מתים, והא דאמרין הוריות ג' א' דמרובין ונתמעטו חייבין לרבנן, אלמא דמת אחד מן הליצור חייבין, י"ל דהתם למ"ד ז"ד מיימין, א"נ שנתמעטו ע"י שנתוספו דיירים בארץ ישראל, א"נ התם אי אין מיחה בליצור.

שם והרי מוידין הו, נראה דקושטא קאמר, אבל הוי מצי למידיחי דשמתא הני שהיו קיימין בבית שני לא היו מוידין, ובחוראת ז"ד עשו, דהא השתא קיימין שחיוב הקרבן רק בשביל אלו הקיימין, וגם חטאם היה בשעה שהיו רוב, והיינו נמי לאחר החורבן, אלא דפשיטא לגמ' שלא היה הוראת ז"ד והחוטאים צמוד חטאו, וכל השקלא וטריא אינו אלא להגדיל תורה.

שם הוראת שעה היתה, נראה דהשתא בכלל לא צריכין למימר שהיה כאן חוטאים מצית ראשון, ושפיר י"ל דכולם מתו, ומ"מ הוראת שעה היה להקריב שעיר ופר כדן העושים בהוראה. שם כנגד מי, דהא פשיטא שאין זה מספר שראוי להזכירו אם היה סתם נדבה.

משה"ק תו' בהוריות שם אלים וכבשים למה נשרפו, אינו מובן דהא הווי עולות, ושמתא משמע להו דכולהו שוין ונשרפו בחוץ, אבל בגמ' לא הושוו אלא שאין נאכלין, אבל לעולם העולות הוקרבו על המזבח והחטאות נשרפו בחוץ, גם מש"כ שהרי אין באין על עבודת כוכבים, אינו מובן דגם אם היו באין על עבודת כוכבים דינן שיה, דליכא חילוק בין עולה שצאה על ע"ז לסתם עולה. (הוריות ו' א').

תוד"ה וקא וי"ל דודאי כיון כו', יתבאר לקמן כ"ג א' סק"ג.

ט"ז א' וחטאת שמתו בעליה כו', עי' מש"כ לעיל ט"ו א' ד"ה צ"ק.

רש"י ד"ה ואיש חכמים צינוני כו', לפי דבסמוך מפרשינן לה על עני ובעה"ב ולא על עני ועשיר, לכך פירש הכא נמי דכוותה צינוני ולא בת"ת, וז"ע כונת הגר"א ז"ל.

דהוי כמקדיש צע"מ למזבח דאינס קדושים, פשטא דמילתא דאיירי שטעה וכסבור שהוא כותב שם של קודש ולכך קידשו, וכן מצואר צ"י שכתב דמדברי התשצ"ץ הללו מוכח דכל השמות נריך לקדש [ולאו דוקא שם הויה], דאל"כ איך הוי שייך למיטעי לכחוצ שם אלהים אחרים לשם קדושת השם, הנה פשוט ליה דהנידון צמי שטעה וכסבור שהוא שם של קודש, וגם סמימת הדברים כפירושם דצטועה איירי, וכן מצואר מראית התשצ"ץ מההיא דשצועות ל"ה צ' [אם כי הראיה אינה מוצגת דהתם אשמועינן עיקר הדבר כינא יש לנהוג בשמות הללו], וכן מראית הגר"א ממסכת סופרים, דאיירי בנתכוין לקדשו כדרך כל שמות הקודש, [ו"ע דצדרי מרן זללה"ה צוה].

ומה שדימו למקדיש צעלי מומין, כבר נתקשה בהגהות הט"ז דהא הם קדושים, ועו"ק דאמאי מדמינן ליה לצע"מ, אטו אם ידע שזה שם של חול, ונתכוין לשנות ולכחוצ כאן שם של קודש, מי לא קדוש, וכי גרע מקום זה מידות הכלים וכיו"צ, ועוד דעיקר הטעם היה ראוי לומר משום שהוא טעות וכמ"ש בגליון מהרש"א וזה לא הזכירו כלל.

ולכן נראה דכונתם ז"ל למקדיש צעלי מומין בטעות דלא קדשי, כדאמר תמורה י"ז א' דלא עשה שוגג כמזיד במוקדשין, דכסבור מותר להקדיש צע"מ והקדישן לא קדשי, וכמ"ש הראב"ד בפ"א מאיסורי מוצה ה"ג, ואף לאידך גירסא בגמ' שם דלא לקי אצל מקדש קדשי וכדעת הרמב"ם שם, היינו רק בכסבור מותר להקדיש צע"מ, דבזה אמרינן דאומר מותר שוגג הוא ולא טעות, אצל ביודע שאסור להקדיש צע"מ וכסבור תם הוא, בזה לכו"ע לא קדוש, וה"נ הכא כשמקום השם מוכיח שהוא חול, דהא כתב השמרנו לכס פן יפתה לבצקם וסרתם וגו' והרי מקומו מוכיח שהוא חול, ובכה"ג הקדש טעות לאו כלום הוא, ומיהו אם היה מתכוין לשם של קדושה, אף אם קידשו בטעות כגון שכתב השם פעמיים, דקידוש השני היה בטעות, מ"מ קדושה חלה עליו, כמצואר במסכת סופרים פ"ה ה"א צ', [וכ"ה בסמ"ג ל"ת ג' דאפי' בטעות קדוש], דעדיף אפי' ממקדיש תמימים בטעות כגון כסבור שחור ואמר לבן, ע"י תמורה שם דלא קדשי, ולכך הוצרכו לומר דהכא הוי כמקדיש צעלי מומין

ט"ז ב' וכי דנין אפשר משאי אפשר אמר ר"ל ארבעה ניתנו להן כו' רנ"א אחת נתנה להן כו', לפרש"י ותו' עיקר התירוץ הוא דר"ש צדח מקום גמיר להו, וכדאמרינן בהוריות ו' צ', וכש"כ אם חמש ניתנו להן דטפי מסתבר דצדח מקום גמירי, אלא אף אי ארבע או אחת ניתנו להן נמי אפשר לומר דצדח מקום גמירי, וקשה טובא דא"כ הא דר"ל ור"נ רק מאלמי אלומי לקושיא דוכי דנין אפשר משא"א, ואין בדבריהם כלל ליישב, ואמאי סדרו בגמ' את דבריהם כחירולא, ועיקר הדבר דצדח מקום גמיר לא הזכירו, גם יש להבין מאי פירושא דצדח מקום גמיר, דאם פורש דצדח מקום גמירי, א"כ הר"ז מפורש למעט ציבור וכיו"צ, ומי פליגי ר"ש ורבנן אם נאמר במפורש דביחיד דברים אמורים ולא ציבור, והא ודאי לא משמע כן דהא ר"ש קאמר ילמד סתום מן המפורש, ומה מנינו בולד חטאת כו', וע"כ צ"ל דר"ש מסבירא קאמר דראוי לומר דצדח מקום גמיר, ויש להבין היכי משמע הכי, ואולי אפשר לומר דכו"ע מודו דנאמר בהלכה דאיכא חמש הלכות בחטאת, [וכ"מ ברש"י], ואם היו כולן למיתה, לא היה מקום לדייק כ"כ דצדח מקום גמירי, אצל כיון דאיכא מינייהו לרעייה ואיכא למיתה, יש לדייק למה כללינהו לומר דאיכא חמש הלכות, לא הול"ל אלא דהני למיתה וזה לרעייה או איפכא, וס"ל לר"ש דכללינהו למימר דצדח מקום גמירי, ולפ"ז ניחא דהא דר"ל ור"נ לפרוש למשמעותא דצדח מקום גמיר קאתו, (ושמא י"ל עוד דלשון ילמד סתום מן המפורש לא מתפרש כ"כ על צדח מקום גמיר, דלא שייך בזה סתום ומפורש, לכך פירשו דד' או אחת ניתנו להם וה"ק לפי דהד' קים ליה דצדח מקום גמירי, לכך יליף מינייהו לאחת נמי דביחיד דוקא, והד' חשיב כמפורש משום דצדח מקום גמיר, ואיכא צינייהו עכ"פ חדא דשייכא נמי ציבור, ותו לא הוי אפשר משאי אפשר, אף אי האי חדא משכחת לה גם ציבור). (ס"ד סק"ד).

שם ארבעה ניתנו להן כו', ע"י מש"כ לקמן כ"ג א' סק"צ ו'.

י"ז א' מתני' ולא עשה שוגג כמזיד במוקדשין, בשו"ע יו"ד סימן רע"ו ס"ז בהגה"ה כתב שם אלהים אחרים לשם קדושה אינו פסול

קוגיא דתמורה א"ש טפי, דלפ"ו הא דלא עשה שוגג כמזיד צמוקדשין, מתפרש בהקדש דאסורא, דהיינו בע"מ, דומיא דתמורה, ולא צתם הקדש, ול"ע צקוגיא דהתם אס לכולהו אוקימתי מתפרש (הכ"י).

ובש"ה"ג סו"פ שצעת העדות כתב דהמקדש אלהים שהיה צריך להיות חול, הר"ז קדוש, ונסתייע מן הסמ"ג שכתב סתם דכותב שם צטעות נחקדש, וכן מן המסכת סופרים שכתבנו, ולמש"כ אין מכל זה ראייה, דלאו כל טעויות שוין, וכבר הכריעו התשצ"ץ והצ"י והרמ"א דכשר.

מדברי הרמ"א מצויר דאם היה חלה קדושה על השם היה הספר נפסל, והיינו משום דחוקר כאן השם של חול, דשם של קודש דיינין ליה כתיבה אחרת, וגם יש כאן ייתור של שם קודש. שוב עיינתי בדברי מרן זללה"ה יו"ד סי' קס"ד סק"ג, ונראה כונתו ז"ל דדברי התשצ"ץ שהם בקראי דעד האלהים יבא דבר שניהם וכל הארצות האל, מתפרשים שהכותב נמכוין שהוא כותב דברים אלו במקומם כמאונן אלא שחשב שצריך לקדשם לשם השם, וקידשם, וזוהי כתב דהוי קידוש צטעות, ולא חלה הקדושה והספר כשר, אבל מי שטעה וחשב שצריך כאן לכתוב שם השם וכתבו, שפיר נחקדש כמו בעל ידות הכלים וכיו"ב, אף שלא היה צריך כלל לכתוב כאן שם השם, ולפ"ו שפיר מתיישב ההיא דמסכת סופרים, וגם אין סתירה מדברי הש"ה"ג צסס סמ"ג. — שורש הענין דצטעה שפיקר כונתו לכתוב את הכתוב למאונתו, אלא שטועה בפירושו וכסבור שהכונה לשם השם, הר"ז קידוש צטעות ולא חלה הקדושה, משא"כ בטועה וכסבור שצריך לכתוב כאן שם השם וכתבו שפיר נחקדש אף שלא היה צריך לכתבו.

יש להסתפק צתמורה כגון שרטה להמיר על צהמה קטנה וטעה ואמר על הגדולה, אס גם צוה מרבינן שוגג כמזיד, ולכאורה צ"ש ילפי מתמורה להקדש ואס צתמורה אף צכה"ג חייל, ראוי לומר דאף בהקדש כן, וכיון דמסקינן צנויר ל"א צ' דבעין רעה מקדיש ואין דעתו על היותר טוב ראוי לומר דאף צתמורה כן. (נויר ל"א צ' מתוה"ד).

גב' אמר חזקיה כסבור שהוא מותר להמיר כו', יעוי' גירסת הספרים צשטמ"ק דגצי קדשים לא לקי כגון דהקדיש צע"מ כסבור שמותר

צטעות, דאילו הוי כמקדיש תמימים צטעות היה קדוש צכאן כמצויר צמסכת סופרים הנ"ל.

ויש לעי' דתניא צמס' סופרים פ"ה צהיה צריך לכתוב יהודה וטעה ונמכוין לכתוב השם אע"פ שהטיל צו דלי"ת [כג' הגר"א וכ"ה צשה"ג סופ"ד דצצעות] מחטצו וכותב יהודה אחר, והיינו משום שהתיצות שעד הדלי"ת נחקדשו, אע"ג דכשכתבם היה מוכח ממקומם דצריך לכתוב יהודה, ואפ"ה כיון שנמכוין לקדשם קדשי אע"ג שהיה צטעות, ואמאי לא חשיב כמקדיש צע"מ צטעות, וי"ל דדוקא כשאינו טועה צכתיצתו ומכוין לכתוב כפי הכתוב, צוה אמרינן דאלימי מעשיו שעושה כראוי, מן הטעות צצמחשצתו, אבל כשמכוין לכתוב תיבה אחרת, הרי כתיצתו צטעות ולא רק מחשצתו, והרי אינתיק ליה מן הספר, ושפיר דיינין ליה ככותב צטעות צסתם גליון, ולא דמי למקדיש בעלי מומין, דשפיר אפשר גם לכתוב שם צמקוס שאינו צריך, ואף שנודמן שהתיבה האחרת גם מתחילה באותיות שצריך לכתבם כאן מ"מ אין צוה כלום, ודיינין להו כאילו היו אותיות אחרות, כיון שכונתו לתיבה אחרת.

ולכאורה צקדשים גופא איכא לאשכוחי הני חילוקים, דהמפריש עולה משום שצבור שנתחייב צה ונמנא שלא נתחייב, נראה דצריך שאלה, [עי' נויר כ"ד א'], וזה דומה להיות צריך לכתוב יהודה וכסבור שצריך לכתוב השם וקידשו דקדוש, וכמצויר צמסכת סופרים פ"ה ה"א צ', וכמש"כ לעיל, ואס הסכים צליצו להקדיש שור השחור, ואח"כ אמר הר"ז קדוש משום שצבור שהוא השחור, ונמנא שהוא הלצן, י"ל דהוי הקדש טעות, ויתכן לפרש כן ההיא דתמורה י"ז א' דכסבור לומר שחור ואמר לצן, דצאיתקל מילוליה מסתצר דגם צתמורה לא קדוש דלא חשיב אפי' שוגג, ועי' לשון רש"י שם ול"ע, ואס אמנם כן הרי צמקדש שם של חול לא איצטריך לטעמא דהוי כמקדיש צע"מ, דאף צתמימין כה"ג הוי הקדש טעות, דשם של חול דמי כמתכוין להקדיש שחור והקדיש לצן, ואס נימא דבהקדש כה"ג נמי צריך שאלה, מ"מ צאס היה הלצן בעל מוס פשיטא דהוי הקדש טעות, ולפ"ו אחי שפיר דצמקדש שם של חול איצטריך לטעמא דהוי כמקדיש צע"מ צטעות, כיון דצתמימים כה"ג הוי קדוש, (ואס נפרש כן

הרמב"ם בפ"א מאיסורי מזבח ה"ג דגם במקדיש
בע"מ חל ההקדש, וכבר השיגו הראש"ד מסוגיין.

שם כסבור לומר תמורת עולה ואמר תמורת
שלמים, נראה דהיינו דנעשה תמורת שלמים,
דמה שחשב א"א שיהיה בלא דיבור דאין תמורה
במחשבה, ונראה דהיינו דוקא במתכוין להמיר, ולא
חשבינן לטעות כ"כ מה שהחליף בין עולה לשלמים,
כיון דאין מעשיו מועילים להוציא לחולין, והקדשתו
לזו היא בעצירה, אבל אם נתכוין לומר הר"ז עולה
וטעה ואמר הר"ז תמורת עולה, לא חל כלל, כדין
אתקיל מלוליה בעלמא דבעינן פיו ולבו שוין, והרי
לא נתכוין לתמורה. — וק"ק כיון דבקרר דיהיה
לא נרמז באיזו שגגה איירי, וכיון דאפשר לאוקמי
באומר מותר מנגלן לרבות אתקיל מלוליה, ועי'
בירושלמי נויר פ"ה ה"א דנחלקו חזקיה ור"י כדין
בא לומר חולין ואמר עולה, וי"ע.

הרמב"ם בפ"א מה' תמורה ה"ב פסק בכסבור
עולה ואמר שלמים לזוקה, אבל כסבור
מותר להמיר והמיר אינו לוקה, ונראה טעמו ז"ל
דנריך התראה למלקות, ולא משכח"ל באומר מותר,
אבל בכסבור עולה ואמר שלמים שפיר מתירין זו
שלא ימיר וכשמקבל התראה וממיר שפיר לוקה
אפילו טעה בין עולה לשלמים, דלא חשיב טעות
כ"כ.

שם רי"א באומר תלא זו ותכנס זו כו', סתם
תמורה כונת הממיר שתלא הראשונה לחולין,
וכמבואר ה' ב' דאי לאו קרא דוהיה הוא ותמורתו
וגו' הוי אמרינן דתלא זו ותכנס זו, וכן לעיל ט'
א' אמרינן דלא יחליפנו הכי מתפרש, ועי' מ"ש
לעיל ט' א', ויש לפרש דהכא הכי קאמרינן דאף
אם יאמר הממיר שאינו ממיר אלא"כ תלא זו ותכנס
זו, אפ"ה תחשב תמורה אף שלא נתקיים תנאו,
והיינו שוגג, ואי לאו יהיה, לא הוי ידעינן לה,
דהוי מפרשינן דרק בסתם ממיר אמר רחמנא והיה
הוא ותמורתו וגו' ולא במתנה בהדיא שתלא זו,
קמ"ל, ומיהו הא דמסיק גבי קדשים דכסבור דנפל
בהם מוס נאכלין בלא פדיון, לא דמי כ"כ דהאי
אומר מותר הוא, וי"ע.

יערי' בשטמ"ק שכתב דכל הני אמוראי מודו חד
לחצירה ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא
פליגי, וי"ל דמשמע להו דכל עיני שוגג יש לרבות

להקדישו אינו קדוש ולא עבר על לאו דמקדיש
בע"מ, ולמדנו מכאן דטעות צדין עושה מקח
טעות, ואם זכה חמץ מן ההפקר בפסח כסבור
שהוא מותר, הר"ז לא זכה, ואפשר דאף במקח
וממכר כן, ואם קנה חמץ מן העכו"ם בפסח
כסבור שהוא מותר, נמי בטל מקחו, דאף שיש כאן
בעל דבר נוסף ואין הענין צינו לצ"ע, מ"מ חשיב
טעות לבטל המקח.

והנה בתמורה ראוי לדון אם לחשוב תמורה
כמקדיש בע"מ או כעושה מו"מ, ותחבטל
המעשה מחמת טעות דאיסור וממילא יתבטל גם
האיסור, או דאיסור להמיר כאיסור לקלל וכיו"צ
דגם בשוגג חשיב מעשה עצירה, וממילא יש מקום
לומר דגם על זה נאמר והיה הוא ותמורתו יהיה
קודש, וכיון שהדבר שקול אף בלא קרא, שפיר
מרבין ליה מקרא דיהיה לרבות שוגג כמזיד
דדיינינן השגגה כמו באיסור מקלל וכיו"צ, וטעמא
דמילתא משום דהצקשה להמיר היא איסור
התמורה, שזה כולו כלפי מעלה שנותן וחוזר
ומבקש להחזיר.

והא דילפי צ"ש מכאן דהקדש טעות הוי הקדש
כדאמר נויר ל"א א', אע"ג דהכא רחמנא
אקדש"י משום שחטא בצקשתו להמיר, וחטא בשוגג
חטא הוא וכמש"כ, י"ל דס"ל לצ"ש דהא
דהתמורה קודש הוא מחמת רצון הממיר
להקדישה, עי' רש"י לעיל ט' ב' דתמורה כהקדש
שני חשיב, ומבואר דהממיר כמחלל ומקדיש חשיב,
ומשום זה היה ראוי לומר דאע"ג דחטא בשוגג
באיסור דלא ימיר, מ"מ לא תוקדש התמורה
דלענין להקדישה הו"ל הקדש טעות, ומדרבי
רחמנא יהיה קודש אף בשוגג ש"מ דהקדש טעות
הוי הקדש בעלמא, וצ"ה סברי דלא ילפינן תחלת
הקדש מסוף הקדש, והיינו משום דתמורה רחמנא
אקדש"י בצירוף רצונו להמיר.

הא דקאמר ריב"ז במתני' ולא עשה שוגג כמזיד
במוקדשין, הוא לאפוקי מצ"ש, ומסבירא הוא
דידעינן דשוגג חשיב טעות, וה"ק אע"ג דעשה
שוגג כמזיד בתמורה, מ"מ לא אמרינן מזה דגם
במוקדשין כן, וי"ע צפיה"מ שכתב דאין חולק על
ריב"ז, ושמא ר"ל דרבנן דמתני' לא פליגי עליה
אע"ג שנשנה בלשון יחיד, ומיהו באומר מותר כתב

שהמוס לא יעבור, אפ"ה אין פודין עליו, עד שיהיה מוס קצוע. (ס"ג סק"ז).

אשכחן דאפשר להקדיש קדושת הגוף בתחלה אף בפסולי קרבן, כדמצינן לקמן כ"ח ב' דהמקדיש רוצע ונרצע ומוקצה ונעבד ואתנן ומחיר, [בצרייתא שם איתא הרוצע והנרצע וכו', ובגליון שם הביא מן הילקוט דגרים כל הני, והוסיף גם כלאים וטריפה, וזוה"כ דהא בטריפה פליגי אמוראי י"ז א', ושם במתני' נזכר גם דין כלאים בהדי טריפה לר"א], הרי הם כקדשים שקדם מוס עובר להקדשן ונריכין מוס להפדות, ובכלל זה שדינן בכל הדינים כקדם הקדשן את מומן, וגם עושין תמורה כדמצינן בתוספתא ופסקה הרמב"ם בפ"א מה' תמורה הי"ח, וקצ"ע למה לא הביאו הך ברייתא בפלוגתא דטריפה שם, ולפרושי מה נשתנה טריפה לר"א מרצוע ונרצע ואינך, ובכל הני נראה דאפילו אמר בפירוש שאינו מקדישן אלא לדמיהן, אפ"ה חיל עליהו קדושת הגוף, דמיוגו דנחתא קדושת דמים נחתא נמי קדושת הגוף.

ובמפרשי נקצה לאשם לקמן י"ט ב' דנריכה מוס להפדות, נראה נמי דהטעם משום דלא גריעא מרצוע ונרצע ואינך, והלכך שייך למיחל עלה קדושת הגוף, אף שאינה ראויה לאשם, אלא דסתמא לדמים קמקדיש, ולכך אמרינן התם דאפ"ה חיל קדושת הגוף משום דמיוגו דנחתא קדושת דמים נחתא נמי קדושת הגוף, ורצא יליף מינה דכש"כ במקדיש זכר לדמיו דראוי להקריבה, דודאי אמרינן מו' דנחתא קדושת דמים נחתא נמי קדושת הגוף, ור"ש דפליג התם במתני' וסבר תמכר שלא צמוס, לכאורה נראה דפליג נמי אצרייתא דתניא שם כ"ח ב' ברצוע ונרצע ואינך.

יש להסתפק באמר רגלה של רוצע ונרצע כו' לעולה, או רגלה של נקצה לאשם או לעולה, [ופירש דלקדושת הגוף קאמר], אי אמרינן פשטה קדושה בכולה, דאפשר דלא אמרינן פשטה אלא במידי דראוי להקריבה. (בכורות ס"ד סק"ג).

בזבחים קי"ד א' תוד"ה וקסבר דהא אפילו בטריפה אשכחן דאמרינן מו' כו', ר"ל וא"כ ע"כ דצטומטוס ואנדורוגינוס צהוייתן אף קדושת דמים ליכא דאם היה קדושת דמים היה נמי קדושת הגוף, ורש"ג קאמר דאין קדושה חלה עליהן, אצל ז"ע דטומטוס ואנדורוגינוס לרש"ג

מקרא דיהיה, דלא מסתבר לומר דכל הני גווני שקולין הן ויבואו כולן.

שם אמר שמואל לא קדושין בתמורה כו', עי' מש"כ לקמן י"ט ב' סק"ג.

שם אמר שמואל המקדיש את הטריפה צריכה מוס קצוע לפדות עליו כו', נראה דשמואל סברא דנפשיה קאמר דטריפה לא גריעא מנקבה לעולה ולאשם, א"נ מרצוע ונרצע דחלה עליהם קדושת הגוף, והלכך צהא מסתברא דפליגי רבנן עליה דר"א, וקיי"ל כותייהו, אצל בכלאים ויונא דופן וטומטוס ואנדורוגינוס אפשר דלא פליגי רבנן עליה, א"נ אף אי רבנן פליגי עליה בכולהו [עי' תוספתא פ"א, ובכ"מ פ"א מתמורה הי"ז], לא קצע שמואל הלכתא כמאן, אלא בטריפה, דצוה ס"ל דרבנן דנקצה לעולה ולאשם נמי פליגי עליה דר"א, והלכתא כותייהו, אצל באינך אין ראיה דהנך רבנן פליגי עליה דר"א, ור' אושעיא סבר דליכא מאן דפליג עליה דר"א בטריפה, דלכו"ע דמי לעצים ואצנים, ומיהו לגירסת הילקוט לקמן כ"ח ב' גרסינן התם בצרייתא נמי כלאים וטריפה ומבואר דאיכא תנא דסבר דחלה קדושת הגוף אטריפה, וז"ל לפ"ז דהיינו טעמא דשנה ר' אושעיא משנתו כמימרא בפ"ע ולא אמר הלכה כר"א, משום דלא קים ליה דגם בתמורה אינן קדושים, דשמא לא גריעי מצע"מ דאע"ג דאינו מתקדש קדושת הגוף צפה מ"מ בתמורה מתקדש, א"נ שמא לא קים ליה אי הלכה כר"א באינך דשרו באכילה, ורק בטריפה קים ליה הלכתא דכעצים ואצנים דמי.

אבל הרמב"ם בפ"ג מא"מ ה"י ובפ"א מה' תמורה הי"ז פסק כר' אליעזר דמתני', וכמש"כ בפיה"מ דליכא חולק עליו, ומשמע ליה כן מהא דתנאי ואמוראי מפרשין דבריו, ואע"ג דשמואל ע"כ ס"ל דאיכא תנאי דפליגי עליה, וכן בצרייתא דלקמן כ"ח ב' לגירסת הילקוט, יש לפרש דמ"מ תנא דמתני' שנה דבריו שלא בפלוגתא, וכן בגמ' י"ט ב' דברי שמואל ממתני' צלשון דילמא, ומשמע דדיחויא הוא ועיקר כר' אושעיא.

שם אמר שמואל המקדיש את הטריפה צריכה מוס קצוע לפדות עליו כו', לכאורה תיבת קצוע נראית כמיותרת, דסתם מוס נמי מתפרש קצוע, ואפשר דצא לומר דאף שיש מוס עובר שלא יעבור עד י"צ חודש לטריפתה וטריפה אינה חיה, ונמצא

קיי"ד א' ד"ה וקסבר כתבו דלר"ש דכל מידי דלא חזיא לגופיה לא נחתא ליה קדושת הגוף, לא נחתא נמי קדושת הגוף לולדות צמעי אמן כשהם טומטום ואנדרוגינוס אף למ"ד צמעי אמן הן קדושין, ובסוגיין הרי מסקינן אליבא דשמואל דר"א כר"ש ס"ל דכל מידי דלא חזי לגופיה לא חזייל עליה קדושת הגוף, ואפ"ה קאמר ר"מ אליבא דמאחר דאין קדושין מהיכן מקדישין, ומוקי לה בולדות קדשים, הרי מפורש דאע"ג דלא חזיא לגופיה אפ"ה חזייל עליה קדושת הגוף צמעי אמן, וע"כ ז"ל דבאמת לא חזייל עליהו קדושה, והא דקרי להו קדושים הוא משום שצטודן צמעי אמן הו' מחזקינן להו בקדושה, ומיהו התם גופא בסו"ד נקטו בפשיטות דמהא דאמרין בסוגיין אי אתה מוצא אלא בולדות קדשים כו' מבואר דכלאים וטומטום ואנדרוגינוס קדשי בולדות עכ"פ למ"ד צמעי אמן הן קדושין, ואף לכשנולדו קדושתן עליהן וטעונין קבוצה, וא"כ הרי מוכח מזה דאף למ"ד דכל מידי דלא חזי לגופיה לא חזייל עליה קדושת הגוף, מ"מ צמעי אמן חל עליהן קדושה דהא לשמואל הכי ס"ל לר"א.

ובאמת דפשטא דשמעתתא מתפרש דבמקדיש בזהמה ואח"כ נטרפה או מקדיש ולד וינא דרך דופן, וכן כלאים וטומטום ואנדרוגינוס בולדות קדשים עכ"פ למ"ד צמעי אמן הן קדושים, חזייל עליהו קדושת הגוף והרי הם כקדם הקדשן את מומן לכל דבר, מלבד לענין תמורה לר"א, וטעמא דתמורה שאני אפשר משום דאיסור גזיה ועבודה וכן מה שאינם נפדין בלא מוס כל אלו שייך למירמי עליהו מחמת שהיו קדושין מעיקרא, משא"כ תמורה לא שייך שיעשו תמורה אלא"כ הם קדושים עכשיו, והא דמדמינן להו לזהמה טמאה, היינו לענין למיחל עליהו קדושה לאחר פסולן אם בהקדש פה או בתמורה, ודברי הרמב"ם ז"ע, ואין לדחוק דלאחר שיפול בהן מוס קאמר דפודין אותן, דהא פסק בפ"ג מא"מ ה"י דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, וא"כ אם צטודן צמעי אמן חל עליהו קדושת הגוף, הרי אף כשנטרפו אין לפדותן, וגם דברי התו' בזבחים זריכין יישוב, ואולי אפשר לדחוק שלא כתבו כן לקושטא דמילתא, אלא דמנ"ל לגמ' דסבר רש"ג דהוייתן הן קדושים דילמא סבר צמעי אמן וסבר דאפ"ה אין קדושת

דלא חשיב להו ספיקא, ראוי לדמותן לצע"מ, ובצע"מ לכו"ע לא שייך לומר מגו דנחתא, וע"כ דצע"מ גרע מטריפה, ושמא ס"ל דשמואל דקאמר דמקדיש את הטריפה עושה קדושה למות, נקט טריפה וה"ה כלאים וינא דופן וטומטום ואנדרוגינוס דנקט התם ר"א צמתני, וא"כ מבואר דס"ל דטומטום ואנדרוגינוס לא דמי לצע"מ, ועי' בתו' זבחים פ"ד ז' ד"ה ומוציא. (כ"ה א').

שם ת"ש ר"א אומר כו' ותניא אר"מ כו', ניחא לגמ' למיפרכ מהא דמוכח הא דניא ממש דמקדיש את הטריפה, דלא חל עליה קדושת הגוף, ולכך אייתי הא דר"מ, אכל בלא"ה נמי הו"מ להקשות דכיון דאין טריפה מתקדשת בתמורה, כש"כ דאינה מתקדשת בקדושת פיו, דהא צצע"מ חזינן דאין מתקדש בפיו, ובתמורה מתקדש. (פ"ג סק"ו).

שם ותניא אמר ר"מ ומאחר שאין קדושין מהיכן מקדישין אלא אי אתה מוצא אלא במקדיש בזהמה ואח"כ נטרפה כו' אלא בולדי קדשים כו', לכאורה משמע דה"ק דמקדיש ואח"כ נטרפה דחזייל עלה קדושת הגוף עד שלא נטרפה, הרי היא בקדושתה גם לאחר שנטרפה, ואינה נפדית בלא מוס, וגם לאחר שנפדית אסורה בגזיה ועבודה, ככל פסולי המוקדשין שקדם הקדשן את מומן, וכן בולדי קדשים בכלאים וטומטום ואנדרוגינוס עכ"פ למ"ד צמעי אמן הן קדושין, ובהני שקדושתן עליהן אינטריך ליה לר"א לאשמועינן דאין מקדישין והיינו שאין עושין תמורה.

אבל קשה לפ"ו דמהיכן קים ליה לר"א דדין תמורה שאני מכל הלכות פסולי המוקדשין, ובעלמא לא אשכחן לפלוגי צינייהו, וכל דאסור בגזיה ועבודה עושה תמורה, ועוד דבגמ' מפרשין טעמיה דר"א משום דחשיב להו כזהמה טמאה, וא"כ צדין הוא דלא ליהוי זהו שום דין מהלכות פסולי המוקדשין דומיא דזהמה טמאה, ועוד דברמב"ם פ"ד מה' תמורה ה"ח משמע דכל הני דמתניתין אם אירעו בולדות קדשים הרי הן נפדין בלא מוס וכמ"ש בלח"מ שם, אע"ג דהרמב"ם פסק

שם זה"ג והי"ג בולדות קדשים צמעי אמן הן קדושין, ועוד העיר בני יעקב נ"י דבתו' זבחים

אולד בע"מ, לא נתפרש דפשטא דגמ' דהאי קרא בתמימים איירי וזכר ונקבה לולד ותמורת בע"מ. (ס"ג סק"ד).

הגוף חלה עליהן כיון שאינם ראויין למנותן, וי"ע, ועי' בספר מרן זללה"ה סל"ז סק"ט. (ס"ג סק"ו).

אלו קדשים

י"ז ב' למאי הלכתא אמר שמואל ליקרב וחליצא דר"א כו', יש לעי' במאי קמיפלגי, הו"ל לכולהו למימר דלר"א ליקרב ולרבנן לרעייה, ולכאורה משמע מזה דלבר פדא ור"פ הרי אף לר"א לא מיתוקמא אלא לרעייה, והיינו דקאמרי לרעייה וד"ה, ולא קאמרי ורבנן, דאף לר"א לא מיתוקמא אלא לרעייה, וטעמא דס"ל כס"ד דאמרינן לשמואל, דעד כאן לא קאמר ר"א דהולד קרב שלמים אלא בעולה דאיכא שם עולה על אמו, אבל לא בולד בע"מ, ובהכי נמי א"ש טפי ליטנא דגמ' בזכרות ט"ו ב' דאיכא למ"ד קדשי ליקרב ואיכא למ"ד קדשי לרעייה, דמשמע דהוא פלוגתא דאמוראי אליבא דכו"ע, ולא שהוא פלוגתא דר"א וחכמים, ובאמת מזה משמע נמי קצת דלמ"ד ליקרב הוא אף לרבנן, וכמש"פ הרמב"ם.

וגראה דשמואל ורבא דמוקמי לברייתא כר"א, הוא משום דמשמע להו דדרשא דברייתא ראוי לפרשה ליקרב, דבשלמים הקרבים איירי קרא, ודומיא דולד ותמורה דתמימים, וע"כ דכר"א אחיא, ואף צדליכא שם עולה על אמו קאמר, ובר פדא ור"פ סברי דאפשר לפרושי ברייתא דלרעייה קאמר וממילא א"ל לדחוקי דאחיא כר"א, ולפ"ו גם אין ראיה דר"א ס"ל דקריצה אף צדליכא שם עולה על אמו, ולפ"ו לענין הלכה אם ראוי לפסוק כשמואל ורבא, דרבא בחרא ור"פ תלמידיה, וגם שמואל מרי דתלמודא טפי מזר פדא א"כ יש לפסוק כר"א, אבל הרמב"ם פסק כרבנן וכבר נתקשה בזה בלח"מ סופ"ד מתמורה, וי"ל דס"ל להרמב"ם דאע"ג דשמואל ורבא אוקמוה לברייתא כר"א, היינו דלדידיה אחיא טפי בפשיטות אבל אין הכרח דרבנן פליגי, והיינו דבזכורות נקטו סתמא כאילו הדבר בפלוגתא דאמוראי, ודחקינן בהכי כדי לאפוקי לסתם מתני' דפליגא אר"א לבר מהלכתא, דהנך ברייתות דמרבי לולדות ודאי יש לקיימם להלכה, דסתמא דגמ' מייתי להו הכא ובזכורות ור"ע ור"י, ולשמואל ורבא הרי מתפרשין להקדשה. — מש"כ בלקוטי הלכות דלתנא דמייתי לה מהכא מתפרש דקרא דועשית עולותיך וגו' קאי

י"ח א' אמר רב הונא אשם שניתק לרעייה ושחטו סתם כשר כו', יעוי' בתו' דההלכה למשה מסיני נאמרה דכל שזחטאת מתה באשם קרב עולה, והיינו דאשם שנתכפרו בעליו באחר או שמתו קרב עולה, ונראה דאשם ששהה בשעה שנפגם המזבח לר"י בזבחים נ"ט א' דבע"ח נדחין ונפסלו, דפסול אף לעולה, וכן בנשחטה בעליו או המיר, דכיון דהקרבן נפסל מדין דיחוי, לא מנאנו הלכה דאשם פסול יהא קרב עולה.

ומיהו נראה דזה דוקא בשנדחה מחמת פסול הפוסל גם בעולה, אבל אי משכחת לה דיחוי מחמת פסול הפוסל רק באשם, בזה עם דיחוי נעשה עולה, דגם מתו בעליו או נתכפרו באחר יש לחשוב כדיחוי, ועל זה הרי נאמרה דהלכה דקרב עולה, ומשום דעולה קריצה גם לאחר מיתה, או דקריצה לקיץ המזבח, וכן אשם שעברה שנתו ונתכפרו באחר בכלל ההלכה דקרב עולה, ומשום דפסולו רק לאשם. (כו"ב ס"ק ט"ו).

תוד"ה אפילו הואיל ואינו תחלת הקדש כו', נראה כונתם דהאדם לא הקדשם, דאיירי בהפרישה ריקנית, וכן תמורה לא נתכוין להקדיש תרומה, והלכך היה מקום לומר דאינם בכלל כי תדר נדר וגו' לא תאחר וגו' ואף לא בעשה דוהבאתם שמה, לכך אינטריך קרא דתשא ובאת, ומה שהוסיפו בגמ' ממרעייהו וממורגיהו הוא להוסיף גם כשהדבר טורח מרובה, ואפשר דמלשון תשא קדייק דמשמע אף כשנריך לישאנה על כתפו, אבל שפיר אינטריך קרא אף בצריאים, ולבאר דנתרבו מתשא ובאת, כללינן להו נמי בכל תאחר דפריך לקמן ב' אעזבא דר' פפייס. (ס"ג סק"ד).

י"ח ב' ולרבא דאמר קדשים כיון שעבר עליהם רגל כו' שהיה חולה בעצרת, משמע דכל שבעצרת לא נתחייב, שוב ראוי להשהות עד לרגל אחר, ולא אמרינן דבכל יום עובר בעשה, דלא דמי לבד תאחר שהוא איסור כללי על האחור, משא"כ האי עשה אינו אלא שכשצא ברגלים יציא חוצותיו.

הקדיש וזכר לדמיו, אבל לא דמי דהתם סתמא דמילתא רגון המקדיש שיוקדש קדושת הגוף, אבל כאן הרי התנה זהדיא שאינו חפץ שיוקדש קדושת הגוף, ויש להסתפק אם הוא מדאורייתא, דכיון דראוי למנותו אין כח ציד המקדיש לעכבו מלהתקדש, או דמדרבנן הוא, ופשטא משמע דהוא מדאורייתא עי' תמורה י"ט ז', וכעת נדמ"ח תו' הרא"ש לנדרים, ושם צדק כ"ט כתב דאינו אלא מדרבנן. (שבעות י"ח).

שם אשם בן שנה והציאו בן שנים בן שנים והציאו בן שנה כשירה ולא עלו לזעלים לשם חובה, הכא לא מצי למיתני אלא שלא עלה כדקתני בריש זבחים ומנחות, דהא לאו במילתיה קאי דהוא כשר לשם עולה כמו שפירשו תו', אם צניח לרעייה או בששחטו שלא לשמה.

שם אשם בן שנה והציאו בן שנים כו', יתבאר להלן סק"ד.

שם ר"ש אומר כל עומן אינן קדושים, יתבאר להלן סק"ה.

שם ת"ר המפריש נקבה לעולתו כו', יתבאר להלן סק"ה.

בענין ביגו דנחתא

א) שם איתמר הקדיש וזכר לדמיו כו' רבא אמר אינו קדוש קדושת הגוף כו', נראה דלמאי דהוי סבירא ליה לרבא דאינו קדוש קדושת הגוף, דהיה מוכרו שלא במוס, ודינו כקדש מומן את הקדשן, ויש להסתפק אם אמר שמקדישו הקדש דבע"מ שקדש הקדשו את מומו מהו, מי אמרינן דאמנא מתקדש בקדושה זו, וכמו מקדיש רובע וגרבע דתניא לקמן כ"ח ז' דדינא כקדש מוס עובר להקדשן וה"נ הכא כיון דלית לן מגו דנחתא, או"ד לא מנאנו קדושה זו בקרבן הראוי להקרבה, והלכך לא חייל עליה אלא קדושת דמים דקדש מומן, או דבכה"ג כיון דנחית לקדושת הגוף, מודה רבא דאמרינן מגו דנחתא וחייל עליה קדושת הגוף גמורה.

ויש לעי' היכי הוי מתרץ רבא למתנינן מקמי דהדר ביה, ונראה דהוי ס"ל דכשאמר סתם הרי נקבה זו לאשמי מתפרש שכל קדושת אשם שיכולה לחול עליה יחול, והר"ז כהקדישה קדושת הגוף, ואע"ג דמסתבר דטפי ניחא ליה שיוכל

והאי חולה פירשו ברש"י וכתו' בר"ה ו' דעל הקרבן קאמר והיה פסול להקרבה, אבל בפיר"ח הנדמ"ח שם כתב שהזעלים היה חולה, ומשמע דאע"ג שהיה יכול לשלוח הקרבן ע"י אחר, לא מחייבין ליה זהכי, דכל דלא קרינא ביה וזאת שמה לא קרינא ביה והזאתם שמה, ואפשר דרש"י והתו' באמת מה"ט לא פירשו דאזעלים קאי, משום דס"ל דהו"ל לשלוח ע"י אחר, אבל שם בתוד"ה הא נקטו דחולה כאשה, וז"ע.

שם מפריש תודה ואזדה והפריש אחרת תחתיה כו', עי' מש"כ בזה לעיל ט"ו א'.

י"ט א' רש"י ד"ה אביי, א"ה, דהא דמשמע קנא דגם דהפריש שני פסחים אין לו לעשות האחד לשלמים קודם הפסח, עי' מש"כ בחו"צ זבחים ט' א'.

י"ט ב' אמר ריב"ח ומודה ר"א במפריש נקבה לאשם דאין צנה קרב אשם כו', מכאן קשה למש"כ תו' לעיל ז' א' דבמפריש נקבה לעולה לקי דין מפריש בע"מ, דלפ"ז ה"ה במקדיש נקבה לאשם, וא"כ פשיטא דאין צנה קרב אשם, דהא אין אדם מתכפר בדבר הצא בעצירה כדאמר לקמן כ' ז', ועיקר דצריהם ז"ע מנין פסיקא להו ז"ל כן, והא לא דמי כלל לבע"מ.

שם פשיטא ע"כ לא קאמר ר"א אלא במפריש נקבה לעולה כו', יעוי' בתו' שנתקשו מאי פשיטותא, וליכא למימר דהך סוגיא אזלא אליבא דרבא לעיל י"ח ז' דר"א מודה בולד תמורת אשם דאינו קרב, ומשום כך פריך פשיטא, דא"כ כד משני דהו"א טעמא דר"א משום בולד חזי להקרבה, היה צריך לפרושי לפ"ז אמאי ולד תמורת אשם לא קרב.

מתני' המפריש נקבה לאשם כו', נתבאר לעיל י"ז א' ד"ה ובמפריש.

גמ' אמר רבא זאת אומרת הקדיש וזכר לדמיו כו', אפשר דנקטו זכר כלפי מתני' דאיירי בנקבה, וכן בפלוגתא דבסמוך, ועי' בתו' בכורות י"ד ז' שדקדקו בזה.

שם הקדיש וזכר לדמיו קדוש קדושת הגוף, הקונה זכר מדמי עולה נראה דא"צ קדושת פה, אלא בקנייתו מתקדש קדושת הגוף, ויש לומר דה"נ

בזה מגו דנחתא כיון שצשעה שהקדישה לא היתה ראויה אלא לקדושת דמים. — ואפשר דהא דמיציעא התם מעיקרא אס נפדין תמימין, דהיינו דוקא בנוול ולד הראוי לקרבן שהקדישו לאמו, אבל אס הקדיש אמו לעולה ונולדה נקבה, י"ל דפשיטא דנפדית תמימה, אף דמפריש נקבה לעולה צעיא מוס, דבזה ודאי לא אמרינן מגו דנחתא כיון שצשעה שהקדיש לא היה ראוי לחול קדושת הגוף, ורק צילדה זכר דדינו להמכר ולקנות בדמיו עולה, מיציעא ליה, דשמא הפוכי מטרתא ל"ל, והרי הוא ענמו מתקדש בדמיו.

במציינו למידין המקדיש בהמה לעולה או לאשם וכיו"צ הרי היא נתפסת בקדושה היותר חמורה שיכול לחול עליה, ואפי' אס המקדיש פירש שאינו חפץ להקדישה אלא בקדושה קלה של עולה או אשם, והלכך אס היא ראויה להקרבה, חייל עליה קדושת הגוף להקרבה, ואס אינה ראויה להקרבה אבל ראויה לחול עליה קדושת הגוף של צע"מ שקדם הקדשן את מומן, הרי חל עליה קדושת הגוף זו, ואפי' המקדיש אמר שמקדיש רק לדמים, ורק בשא"א לחול עליה אלא קדושת דמים, בזה חל רק קדושת דמים, ורצון ור"ש נחלקו באיזה סוג פסול אפשר שיחול קדושת הגוף דקדם הקדשן את מומן. (ס"ג סק"ה).

(ג) י' ב' תוד"ה כי הא קתני התם כו', נדפס לעיל במקומו.

(ג) י"ז א' אמר שמואל המקדיש את הטריפה כו', נדפס לעיל במקומו.

רמב"ם פ"א מה' תמורה הי"ז הממיר בכלאים או בטריפה ויואל דופן או בטומטום ואנדרוגינוס אין הקדושה חלה עליהן הר"ז כמי שהמיר בגמל או בחמור לפי שאין צמינן קרבן כו', נראה כונת רצונו שהמיר קרבן על בהמת חולין שהיא כלאים או טריפה וכו' וכן מבואר ממש"כ אין הקדושה חלה עליהן, לשון רבים, וכן הר"ז כמי שהמיר בגמל או בחמור, ואס הכונה שהמיר טריפה בגמל, אין כאן הוספה על בהמת חולין, סתם, דכך לי המיר בשור חולין או בחמור חולין, אלא ר"ל כמי שהמיר קרבן על גמל וחמור, ולשון הממיר בכלאים כו', גם מתפרש שפיר שהמיר קרבן בכלאים, ולגודל הפשיטות דהא לא משכח"ל כלאים וטומטום ואנדרוגינוס בקדושת קרבן, וגם טריפה

למכרה מיד ולהציא אשמו ממה שיצטרך להמתין עד שיפול בה מוס, אין זה אלא כפתח לנדרו ויכול להשאל ע"י פתח זה, אבל לא חשיב עי"ז כטעות בהקדשו, ושפיר חייל עליה קדושת הגוף כדין קדם הקדשו את מומן, ולמאי דהדר ביה אמרינן דבאמת הנודר לא נתכוין אלא לקדושת דמים, אלא דאמרינן מגו דנחתא קדושת דמים נחתא נמי קדושת הגוף, והרי הוא מתקדש כדין קדם הקדשו את מומן, ונריך מוס להפדות עליו, וכן כל הדינים השנויים במתני' בכורות י"ד א'.

ושמעינן לפי זה דאף באמר בהדיא שמקדישו קדושת הגוף נמי ס"ל לר"ש דתמכר שלא במוס, [ועי' לקמן סק"ה], דהא לס"ד דרצא הוי מתפרשא מתני' דבהקדישה קדושת הגוף לאשם דמי, ואפי"ה פליג, וכן שמעינן נמי דאף באמר בהדיא שמקדישה רק קדושת דמים, נמי חיילא קדושת הגוף לרצון, דהא למאי דהדר ביה רצא מתפרשא מתני' שלא נתכוין להקדישה אלא לדמים, ודומיא דהקדיש זכר לדמיו דאיידי ביה רצא, ואפי"ה אמרינן דקדוש קדושת הגוף, וכן שמעינן דבאמר בהדיא שמקדישה קדושת הגוף נמי מתקדשת לרצון, ולא דמי להדיא דלקמן כ"ז ב' דאמר על צע"מ הר"ז עולה לא אמר כלום, כיון דהני מתקדשין קדושת הגוף, ולר"ש עי' לקמן סק"ה.

ונראה דענין מגו דנחתא הוא דקדושת דמים וקדושת הגוף חד קדושה היא, וכל דאפשר לקדושת הגוף לחול, לא שייך להקדיש רק קדושת דמים, וכמו דלא שייך להקדיש עולה תמימה שמהא קדושה רק בקדושת שלמים, או שלא יהא בה איסור הטלת מוס, דכבר קבעה תורה הלכות קדושת העולה, וה"נ אס צא לומר שמהא קדושה רק קדושת דמים, הר"ז כאומר שהוא מקדישה לעולה ושיוכל לפדותה, דאין קדושת דמים לעולה בבהמה הראויה לעולה, וכשמקדישה קדושת דמים נחית לה קדושת הגוף, אבל אי משכח"ל בהמה דצשעה שמקדישה א"א לחול עליה אלא קדושת דמים, שפיר חייל עליה קדושת דמים, ואף אס אח"כ יוכל לחול עליה קדושת הגוף, לא יחול מעצמו, והיינו דאמרינן בכורות י"ד ב' דמתפיס צע"מ קצועין לגבי מוצא וילדה הרי הולד נפדה תמים שלא יהא טפל חמור מן העיקר, ולא אמרינן

לקרבן מתחלתו, ואמרינן דלעולם אין קדושת הגוף דמעיקרא גורמת, אלא דשייך למיחל קדושת הגוף דפסולי המוקדשין גם בפסולים, ונחלקו באיזה פסולים, ולר"ש בן יהודה משמיה דר"ש כ' ב' ס"ל באמת דלא שייך למיחל קדושת הגוף דפסולי המוקדשין על שום פסולים, ורק בקדש הקדשן הוא דאיכא קדושת פסולי המוקדשין. (ס"ג סק"ג).

(ד) י"ז א' למאי הלכתא אמר שמואל ליקרב כו', נדפס לעיל במקומו.

שם אשם בן שנה והציאו בן שנים כו', יעוי' בתו' כאן ובזבחים קט"ו א' ובמנחות מ"ח ב', ואם כונתם ז"ל בשלל לשמה דנעשה עולה, וכ"נ בשטמ"ק אות ל"ב, הדבר מוזן כדן מותר אשם, ואע"ג דאין אדם יכול להקדיש אשם שאינו חייב בו, מ"מ ס"ל לת"ק דהחייב אשם יכול להקדיש מחוסר זמן או שעבר זמנו וקדוש כדן מותר לעולה, ולפ"ז ל"ק דמצינו דבר דפסול לשמו וכשר שלא לשמו ותקשה לר"ה, דשאני הכא דהוא עולה, אם לא דגם לרחצ"ט כשר לעולה וגם ע"ז פליג ר"ה וכמש"כ בחור"ב וזבחים קי"ד ב' בשם מרן זללה"ה, ומיהו לשון לא עלה לבעלים לשם חובה ק"ק לפירוש זה דכיון דהוא עולה פשיטא דלא עלה לשם אשם לבעלים, והוא ליה למימר כשר לעולה ותו לא.

ואם כונתם ז"ל להכשירו בתורת אשם כדן אשם שלא לשמו, הדבר קשה מאד, מנלן להכשיר מחוסר זמן בגופו או שעבר זמנו לאשם שלא לשמה, ולא דמי לרחצ"ט דמכשיר מחוסר זמן בצעלים שלא לשמה דכיון דהאשם כשר לשם אשם אלא שבעליו מחוסר זמן שפיר י"ל דבשלל לשמה לא איכפת לן שהבעלים מחוסר זמן, אבל בן שנה או בן שנים שאין הקרבן כשר כלל למנחות מהיכי תיתי יוכשר שלא לשמה, וכש"כ לדעת מרן זללה"ה דאף רחצ"ט לא הכשיר אלא לשם עולה, וכן לתירוצו קמא שכתבו דהיא דמנחות כר"ש, ומשמע דלפ"ז איירי בלשמה וכשר בתורת אשם לרבנן, נמי קשה טובא היכן מצינו כשר ולא עלה בבן שנה ובן שנים, והא מבואר וזבחים ה' א' דבלא קרא אין לחדש דאיכא כשר ולא עלה וכש"כ באשם, ואולי קרא אשכח ואנחנו לא נדע, ועי' מנחות מ"ח א' כצ"י עזרת ששחטן צין לפני זמנן צין לאחר זמנן הדם יזרק והבשר יאכל ופרש"י הדם

ויואל דופן רק במאורע, הלכך לא חשש למינקט לשון הממיר בכלאים, אף שהוא מתפרש ברהיטות כשהקרבן כלאים, וגם כשהקרבן כלאים וכו' נוח טפי למינקט שאין עושין תמורה, וז"ע בלח"מ למה נטה מזה ונתקשה בדברי רבנו ז"ל.

רמב"ם פ"ג מהלכות איסורי מוצא ה"י המקדיש טומטום ואנדרוגינוס כו' ה"ז כמקדיש עצים ואצנים כו' וימכרו ויביא צדמיהם כל קרבן שירצה, ז"ע אם כשהקדישן למוצא פירש לאיזה קרבן, הרי באמת יש לחייבו להביא צדמיהם רק אותו קרבן, וכדתנן כ"ז ב', ואם נדר סתם למוצא, מה מקום יש שלא יוכל להביא קרבן שירצה, ושמא אם היו אלו הצהמות נקבה היה מקום לומר שלא יוכל להביא צדמיהם עולה, דלא נתכוין אלא לקרבן שהם כשרים בו, קמ"ל דעצים ואצנים דמו.

ויש לעי' דמנחות ק"ו ב' תניא הרי עלי למוצא יביא לבונה שאין לך דבר שקרב לגבי מוצא אלא לבונה, ופסקה רבנו בפט"ז ממעה"ק הי"א, וז"ל דהתם כשאמר סתם הרי עלי למוצא, אבל כשאמר על צהמות פסולי הקרבה הרי אלו למוצא, אמרינן דסתמא לקרבנות צהמה קאמר, ולפ"ז אפשר שלא יוכל להביא צדמיהן לבונה או מנחה, וז"ע. (ס"ג סק"ג).

כ"ח ב' דתניא הרוצע והנרצע כו' הם כקדשים שקדם מוס עובר להקדשן כו', חזינן מהכא דקים לגמ' דקדושת פסולי המוקדשין שאמרה תורה אינו משום שהיו קדושים קדושת הגוף מעיקרא עד שלא הוממו, אלא דשייכא קדושת הגוף גם בפסולי הקרבה, כהלכות פסולי המוקדשין, ותלוי בחומר הפסול, דהא בצע"מ לא חל עליו קדושת הגוף, וכן נחלקו בטרפיפה לעיל י"ז א' ובנקבה לאשם י"ט ב', ולכאורה כיון דחזינן דקדם מומן את הקדשן אינו עושה תמורה כדילפינן בכורות י"ד ב' דרע מעיקרו אינו עושה תמורה, ובקדם הקדשן את מומן נאמרו כל הלכות פסולי המוקדשין, הרי ראוי לפרש דקדושת הגוף דקרבן דמעיקרא היא הגורמת, ומנלן לחדש דאף בקדם פסולן איכא קדושת הגוף צרובע ונרצע ועוד, ואפשר דמהא דחזינן דאיכא קדושת הגוף בצכור ומעשר אף כשקדם מומן, וכן צהתפיס צע"מ בתמורה כדתנן ט"ז ב', חזינן דשייך למיחל קדושת הגוף דפסולי המוקדשין אף באינו ראוי

יזרק שלא לשמה ותו' פירשו לשמה, ויש לפרש דשלא בזמן שלמי נדבה נינהו, ואע"ג דלא אשכחן שלמים קדשי נדבה וגם אין ליצור מציאין שלמי נדבה, מ"מ כשהוקדשו למזותן ואינם ראויים שפיר נעשים שלמי נדבה, דשלמים נינהו אלא שניתוסף בהם קדושה כקדשי קדשים, ועדיין נ"ע שם. (וצח"ס קט"ז א').

(ה) שם ר"ש אומר כל עצמן אינן קדושים, לכאורה נראה דר"ל דאף קדושת דמים לא חל עליהן, ואפשר משום דאיירי דאמר הר"ז אשמי, והו"ל כההיא דתנן לקמן כ"ז ז' דאמר על צהמה טמאה וצ"ע מ"מ הר"ז עולה לא אומר כלום, א"נ הכא בטעה כסבור כשרים, והו"ל הקדש טעות, (ואף משום מתפס תמימים לצדק הצית ליכא הכא להנריך למוכרם לקרבן, דהא לא הקדישם כלל), אבל מתני' איירי דאמר לאשמי או לשון כיו"צ דמתפרש מיהא לדמי, ולכך אף לר"ש קדוש לדמים אלא שא"צ מוס, ומיהו קשה דהא למאי דס"ד דרצא דלא אמרינן מגו דנחתא ע"כ הו' מפרש למתני' דאיירי במפרש צהדיא שמקדיש הנקבה קדושת הגוף, וכמש"כ לעיל סק"א, וקשה א"כ אמאי קאמר ר"ש דתמכר שלא במוס, הול"ל דכל עצמה אינה קדושה, ושמה למאי דס"ד הו' מתרץ דמדרבנן קדושה מיהא קדושת דמים כיון דכשרה צארה קרבנות, ודכוותה צבן שנה וצן שמים, נמי הו' מפרש כל עצמן אינם קדושים מדאורייתא, אבל מדרבנן מיהא קדושים, אבל למאי דהדר ציה דאמרינן מגו דנחתא ומתפרשא מתני' צהקדישה לדמים, תו י"ל דצהקדישה קדושת הגוף אינה קדושה כלל לר"ש אף לא קדושת דמים, וי"ע.

שם ת"ר המקדיש נקבה לעולתו כו', נראה דלרבנן אין הטעם משום דאיכא שם עולה בעולת העוף, או שלמים נקבה בפסח, ומותר באשם, דהא אף ברובע ונרבע ואינך חייל קדושת הגוף לרבנן כדתניא לקמן כ"ח ז' אע"ג דפסולין בכל הקרבנות, וכן מוכח נמי מהא דלקמן כ' א' אמרינן קס"ד טעמא דר"ש משום דאיכא שם עולה בעולת העוף, ופרכינן אלא מעתה צכה"ג שהפריש פרה כו' יחיד שהפריש שעיר כו', ואם איתא דטעמייהו דרבנן נמי משום דאיכא שם עולה על אמו וכיו"צ, א"כ לרבנן נמי תיקשי, אלא טעמייהו דרבנן

דפסולין דלא מינכרי או דאית להו הכשירא בקרבנות אחרים, לא גריעי מצע"מ שקדם הקדשן את מומן דעושין תמורה, [ועי' לעיל סק"ג], ומיהו אכתי צעי טעמא לרבנן כה"ג שהפריש פרה או יחיד שהפריש שעיר אמאי אינם קדושים, ומ"ש מנקבה לאשם דקדושה, ומפני זה פירש הראצ"ד צפ"ד מפסולי המוקדשין הי"ח, דצאמת לרבנן גם כה"ג שהפריש פרה, ויחיד שעיר, או נשיא שעירה, קדושים, ורק לר"ש פרכינן דיקדשו גם לדידיה, ולפי דרבנן שנו צכולס דעושין תמורה גם באשם ופסח, שפיר י"ל דה"ה שעיר לחטאת ואינך ולא נחית לפרושי לכולהו, אבל לר"ש צכולס אין עושין תמורה לצד מנקבה לעולה, לדידיה אם איתא דגם שעיר לחטאת ואינך עושים תמורה, היה ראוי למיתנינהו, ומדלא תנינהו ש"מ דלדידיה אין עושין תמורה, ואפשר נמי דמהא דקאמר ר"ש באשם צן שנה והציא צן שמים דכל עצמן אינם קדושים, משמע לגמ' דכש"כ צשינה להציא שעיר צמקום שעירה, ושקלינן וטרינן לפרושי טעמיה, אבל דעת הרמב"ם שם וצפ"א מה' תמורה הכ"א דגם לרבנן אין קדוש שעיר לחטאת ציחיד, ואף קדושת דמים אין צו, והוא משום דמדפרכינן כ"כ צפשיטות לר"ש דתיקדוש, ש"מ דקים לגמ' דלא קדיש, וע"כ דאף לרבנן כן, וכמ"ש צכ"מ צה' פסולי המוקדשין שם, אלא דטעמא צעי אמאי, וכש"כ קדושת דמים, דאף עזים ואצנים קדישי, וכבר נתקשה צזה צלח"מ, וכן מרן זללה"ה צצכורות סי' י"ח ס"ק י"ג, ועי' מש"כ לעיל לענין אשם צן שנה והציא צן שמים לר"ש, אם קדוש קדושת דמים, ולענין קדושת הגוף יש מקום לומר דהא דקים לן דחיילא קדושת הגוף אפסולין מעיקרן, הוא מהא דאשכחן דחיילא תמורה ארע מעיקרו כדתנן ט"ז ז', ואמרינן דצפסולין דקילי טפי חיילא שפיר קדושת הגוף גם צקדושת פה שלא ע"י תמורה, עי' לעיל סק"ג, וכיון דצחטאת לא חיילא קדושה ארע מעיקרו ע"י תמורה, דהא תמורת חטאת למיתה, תו לית לן מהיכן למילף דתחול קדושת חטאת אפסולין, [ועי' צירושלמי פסחים פ"ט ה"ו דנחלקו אמוראי צהפריש נקבה לחטאת ליצור או נשיא אם חיילא קדושת הגוף, עי"ש], אבל קדושת דמים למה לא תחול, ויתכן לדחוק דאיירי דהקדישן קדושת הגוף, וכגון שאמר הר"ז חטאתי, דכה"ג צצע"מ

שם המקדיש נכסיו והיה זהו זהמה ראויה ע"ג מוצח זכרים ונקבות ר"ל אומר זכרים ימכרו לצרכי עולות כו', א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ בזה בחו"צ שקלים. ק"ק דהאי גברא למנוה קא מכיון, ואנן נימא דדעתו להתפס תמימין לצדק הצית דלכו"ע עבר בעשה כדאמר תמורה ו' א' ו' ב', ואף ר' יהושע לאו מה"ט פליג [גם אם היינו אומרים דלדידיה ליכא איסורא במתפס נקבות למכרן לשלמים ודמיהן לעולות], ע"י תמורה ל"א ב', והיה מקום לומר דעד כאן לא אמרינן דמתפס תמימים לצדק הצית קעבר בעשה, אלא כשדעתו למכרן לחולין, ואף דמתפס תמימים לצדק הצית אין יואלין מידי מוצח כדאמר תמורה ל"ג ב' מנחות ק"א א', מ"מ האי גברא לאו לכך נמכרין, אצל המתפס תמימים למכרן לעולה או לשלמים ושמיהן יהיו לצדק הצית, אין כאן איסור כיון דמתפסין שהן עצמם יקרבו אלא שימכרו לשם כך, והרי אינו מוציא תמימים מידי מוצח, והלכך כל מקדיש נכסיו סתם, דגם לר"ל מפרשין דעתו שהתמימים יקרבו ודמיהן יפלו לצדק הצית, אין כאן איסור, אצל בשטמ"ק תמורה ו' א' פירש הא דאמרינן התם ותנן המקדיש תמימין לצדק הצית אע"פ שהוא בל"ת מה שעשה עשוי, דהיינו מתני' דמקדיש נכסיו, ומבואר דגם בכה"ג קעבר בעשה, וקצת משמע כן דגם היודע דמתפס תמימין לצדק הצית אין יואלין מידי מוצח, נמי עובר בעשה זו.

ונראה הטעם בכל זה דמכירה לצרכי עולה ושלמים חשיבא מכירה לחולין, אלא שהלוקח יקדישם, ונמצא שהוא התפס תמימים למכרן לחולין, [ע"י רמב"ן גיטין ל"ח], והיינו איסורא, ואף אם יתנה שמרשותו יכנסו לרשות הקרבן, כגון שלא ימכרם אלא לעולה, או שימכרם תמורת דמי עולה, נמי כמכירה לחולין דמי, כיון שזכות מקדיש דלוקח הוי, אצל אם יתפס התמימים לצדק הצית על מנת למכרם לצרכי עולה ושלמים ושהוא יהיה המקדישם, לא יעבור בעשה, דחשיב כמקדיש תמימים לקרבנות לכפרת חצירו ומה שחצירו ישלם לו תמורת הנאתו מזה יהא לצדק הצית, ואין כאן מתפס תמימים לצדק הצית, ומ"מ סתם מקדיש נכסיו לא מתפרש שמקדיש הצהמות לקרבנות לכפרת אחרים, והלכך גם לר' יהושע בהקדשת הנקבות קעבר בעשה, [אם נימא דגם

לא אמר כלום כדתנן כ"ו ב', וה"ה בשאר פסולין בחטאת אם לא חייל קדושת הגוף, ע"י לעיל סק"א, וי"ע. (ס"ג סק"ה).

(ו) כ"ה א' קסבר רשב"ג ולדות קדשים כו', נדפס לקמן במקומו.

בתו' ד"ה זאת נתקשו במפריש נקבה לאשם דאמרינן מגו דנחתא קדושת דמים נחתא נמי קדושת הגוף, ומ"ש מאמר לדמי נסכים, ודחקו לומר דסוגיא דהתם אליבא דר"ש התם דלית ליה מגו

דנחתא, ולו"ד ז"ל אפשר דשאני נסכים דלית זהו קדושת הגוף בקדושת פה, הלכך לא שייך זהו מגו, שהרי אין צידו להקדישן קדושת הגוף בפיו, משא"כ נקבה לאשם, דשפיר חיילא קדושת הגוף דאשם בלא כ"ש אלא בהקדש פיו, וע"י תו' נזיר כ"ו ב' ד"ה אצל שחירונו בע"א קצת. (שצעות י"א א').

כ' א' שאין לך דבר עושה תמורה אלא הרועה להסתאב, ק"ק לשון זה דהא דין תמורה ודין דנפדה רק במוס שוין, והם דיון אחד, ומה שייך לתלות זה בזה, וע"י בתוד"ה רבי, ואפשר דכבר קדם ר"ש ונחלק ארבען במתני' דתמכר שלא במוס, וקאמר להו דכיון דא"ל מוס אין עושין תמורה. (ס"ג סק"ה).

שם רבי סבר לה כרבנן דאמרי מותרות לנדבת ציבור אזלי ואין תמורה בציבור, דהא דאזלי לנדבת צבור כבר סגי דתו לא דמי לפסת, דנדבת ציבור הוא קדושת דמים בעלמא לקרבן של אחרים, ולא שייך שחול קדושת הגוף מחמת זה, ויש לפרש דהא דאמר ואין תמורה בציבור שזה כהוספה, דגם בקדושת הגוף של ציבור ליכא ענין תמורה, וע"י תוד"ה רבי, וי"ע. (ס"ג סק"ה).

שם קס"ד ה"ט דר"ש כו', לגירסא דידן מתפרש דס"ד דסגי במה דאשכחן בעלמא עולה בנקבה, אצל למסקנא צריך שתהא אפשרות של נקבה באותו קרבן שמקדיש הנקבה, אצל לגירסא תו' דגם השתא איירי במצורע דציה גופיה איכא אפשרות של נקבה, ק"ק לשון ס"ד, וי"ל דהשתא ס"ד דסגי דהא דאי צעי מפקר נכסיה, ובמסקנא צעי שכבר עכשו יוכל למיפטר נפשיה בנקבה. (ס"ג סק"ה).

שם אלא מעתה בכה"ג שהפריש כו', ע"י מש"כ לעיל סק"ה ד"ה ת"ר המקדיש.

ודמיהן לצדק הצית, דרך צהני דלא שכיחי אמרינן
דאין יוצאין מידי מוצת.

במקדיש לדמי עולה קעבר בעשה עי' להלן ד"ה
יש.

ובזה נמי ניחא משה"ק השעה"מ פ"ה מה' ערכין
ה"ה צה"ל דאר"פ מנחות ק"א א' אי שמיע
ליה לשמואל הא דתניא המתפס תמימין לצדק
הצית אין פודין אותן אלא למוצת כו' הוי הדר
ציה, והרי מתני' היא דלר"א זכרים ימכרו לצרכי
עולות ונקבות לצרכי זבחי שלמים, והיינו משום
שאין יוצאין מידי מוצת, ומתני' ודאי שמיע ליה,
ולמש"כ ניחא דמתני' איכא למימר דהיינו משום
דדעת המקדיש כל נכסיו לכך שיעשה בהם היותר
ראוי להקדש, וליכא למישמע מינה לסתם מתפס
תמימים לצדק הצית, ודכוותה מקדיש מנחות
ונסכים, [ועדיין ז"ע אס שייך להכניס בהקדשו מה
שהלוקח יעשה בהן, וז"ע].

שם ר"א זכרים עומן יקרב עולות ונקבות ימכרו
לצרכי שלמים ויצא דמיהן עולות כו', בזבחים
ק"ג א' אמרינן דזכרים הקרבים עולות אין
עורותיהן לכהנים דכהקדיש העור חשיב, ואפשר
דגם העולות הנקנים מדמי השלמים נמי אין
עורותיהן לכהנים, דהמקדיש הקדיש כל מה שיכול
להקדיש לצדק הצית, ולפ"ז נראה דזהו צנכס
יינות שמנים ועופות דס"ל לר"א דימכרו ויצא
דמיהן עולות, דהני נמי אין עורותיהן לכהנים,
וצוה אפשר ליישב מש"כ הרמב"ם בפ"ה ממע"ה ק'
הכ"א וכן המקדיש נכסיו והיו צהן זכרים שדינן
שיקרב עולות אין עורותיהן לכהנים, ותמה שם
בלח"מ דהא בפ"ה מה' ערכין ה"ז פסק כר"א
דזכרים ימכרו לצרכי עולות וא"כ ליכא זכרים שהם
עומן יקרב עולות, ולמש"כ יש לפרש כונת
הרמב"ם דהיו צנכס יינות שמנים ועופות דפסק
שם ה"ח כר"א דימכרו לצרכי אותה המין ויצא
דמיהן עולות, וכיון דהוא הצעלים של העולות הרי
העור בכלל הקדשו לצדק הצית, ואין העור לכהנים,
ומתפרש לשונו צה' מע"ה ק' שם וכן המקדיש נכסיו
והיו צהן זכרים באופן שדינן שיקרב עולות אין
עורותיהן לכהנים, והיינו דהיו צהן זכרים שנלקחו
מן הדמים של היינות והשמנים, ואיהו דחיק ומוקי
אנפשיה, שו"ר צתו"כ ויקרא פרק כ"א דאיתא שם
דהעור של הנלקחים הוא לכהנים, ועי"ש בראש"ד
טעמא דמילתא, ואודא ליה מש"כ.

ויש לעי' צה"ל דאר"א דזכרים ימכרו לצרכי עולות,
ואמאי לא ימכרו לצרכי שלמים, דהא טעמיה
משום דמתפס תמימים לצדק הצית אין יוצאין
מידי מוצת כמ"ש רש"י ותו' תמורה כ' א' ל"א
צ', ובה לא אמרו אלא שאין יוצאין מידי מוצת,
ומשמע דגם אס לוקחן לשלמים שפיר דמי, ושמה
נלמד מכאן דלעולם צמתפס תמימים לצדק הצית,
יש לכתחלה לפדות זכר לעולה, וכן אפשר לדייק
מלשון הרמב"ם בפ"ה מה' ערכין ה"ה שכתב
צמתפס תמימים לצדק הצית שאין הפודה אותה
פודה אלא על מנת להקריבה למוצת למה שהיא
ראויה שכל דבר הראוי למוצת אינו יוצא מידי מוצת
לעולם, ולשון למה שהיא ראויה, אומר דרשני,
דפשיטא שלא יפדנה להקריבה למוצת למה שאינה
ראויה, ומשמע דר"ל שיפדנה למה שהיא יותר
ראויה שאם ראויה לעולה שכולה למוצת יש לפדותה
לעולה ולא לשלמים, וגם לטעמא דלא שכיחי מנחות
ק"א א' אפשר לקיים כן דלשלמים שכיחי טפי,
אבל אין הדברים נראין.

ואפשר דכל מקדיש כל נכסיו סתם אמדינן דדעתו
לעילויא ככל האפשר, וכדחזינן לר' יהושע
דאמרינן דדעתו שימכרו הנקבות לשלמים ויצא
דמיהן עולות, צומן ששאר הנכסים לצדק הצית,
והיינו משום דלעולות עדיף, ואמרינן דלא
שראייס לקרבנות נחזין שיצא דמיהן עולות,
וה"נ לר"א אף שהכל לצדק הצית, מ"מ אמרינן
שנחזין למכור הזכרים לעולות, ואף דלא דמי
דלר"י הרי העולות שמציא דמי השלמים הם קרבן
שלו ונדחתו, משא"כ הכא שהלוקח יקריבנה עולה,
מ"מ יש גם צוה יתרון לגצוה שנמשך כתולאה
מהקדשו, [אבל אין נראה לומר דגם כשהלוקח
מקריבו לעולה לא יהא העור לכהנים, דהמקדיש
הקדיש העור לצדק הצית, אע"פ שהוא בעצמו אינו
מקריבו, דל"מ כן, ואטו גם העור של השלמים
נימא שיהא לצדק הצית], וכן נמי חזינן צמתני'
דיינות ושמנים ימכרו לצרכי אותה המין, והיינו
לקרבן כנסכים ומנחות וכמ"ש הרמב"ם פ"ה
מערכין ה"ח, אע"ג דסתם מקדיש יין ושמן לצדק
הצית משמע צמתנות ק"א א' דשפיר נמכרין לחולין

בעודן תמים, ואח"כ נפל מוס בתמורה, א"נ אפי' המיר בהן כשהן בעל מוס קודם פדיון, אבל תמורת פסולי המוקדשין אחר פדיון מתה כדאמר לקמן ט"ז א'. (בכורות ס"א סק"י).

גמ' המטיל מוס בתמורת זכור כו', יש להסתפק בזכור בחו"ל בזמן הצית למאי דקיי"ל כר"ע דאפילו במוס תמימים לא יקרבו, אם יש בו איסור להטיל מוס מדאורייתא [ועי' מש"כ בחו"ב בכורות נ"ג א'], ומהא דאיבעיא הכא בתמורת זכור ולא איבעיא בזכור בחו"ל משמע קצת בזכור בחו"ל יש בו איסור הטלת מוס, ומיהו י"ל דבתמורה מיבעיא ליה אליבא דכו"ע משא"כ בזכור בחו"ל דהו"ל למיבעיא רק אליבא דר"ע, וצ"ע. (בכורות ל"ד א' מתוה"ד).

שם עשירי להוציא התשיעי, נראה דהיינו דמשמעויה דקרא שיש חילוק בין קדושת העשירי, לקדושת הטעות, והלכך יהצין ליה דין תמורה, ואין לומר דקרב שלמים, דמשמעויה דקרא הוא להקל ולא להחמיר, א"נ מדרבי רחמנא מן הצקר די"א קרב שלמים, מכלל דמדין מעשר אינו קרב, וכש"כ תשיעי, דהא לאחריו מקדש טפי כדאמר בכורות ס"א א'. (בכורות ס' א').

כ"א ב' אחרים אומרים כו', א"ה, ראיתי להעתיק מש"כ בזה בחו"ב ר"ה. ר"ה ה' ב' דתניא אחרים אומרים יכול יהא זכור שעברה שנתו כו', גם למאי דמסקינן דמאותו ילפינן דאין מאחר נדרו בלא ירצה, איצטריך היקשא דמעשר, דהכא לאו משום כל תאחר ס"ד למיפסליה אלא משום דכתיב שנה בשנה וכמו שפרש"י, ומ"מ לאחר דמקשינן למעשר ומכשירינן, שמעינן נמי מהאי היקשא להכשיר גם בעבר בבל תאחר, דאע"ג דמשכחת לה שנה בלא ג' רגלים כסדרן, ומשכחת לה נמי בלא ג' רגלים ככר"ה ו' ב', מ"מ איכא לאקושי למעשר דאף בדאיכא ג' רגלים לא נפסל, וזו כונת רש"י שהזכיר גם פסול מטעם שנה בשנה וגם משום כל תאחר.

בתו' שם ד"ה מה וקצת תימה בכולה שמעתין מה"מ לן דנפסל דאצטריך קרא דאינו נפסל כו', נראה דאי לאו קרא היה מקום לומר דזכור אינו נקרב אלא בן שנה, ואף זה בכלל שנה בשנה, ודין בן שנה אשכחן דהוא לעיכובא באשם כדתניא מנחות מ"ח ב', ואפשר דחשבינן ליה כדבר עיקרי

יש לעי' כיון דסתם הקדשו אמרינן שהוא לצדק הצית, נהי דזכרים אמרינן ללא שציק קדושת הגוף ומקדיש קדושת דמים הלכך לעולה נתכוין, אבל הנקבות שדינן שימכרו לשלמים, למה נימא דדמיהן לעולות ולא לצדק הצית, ואם נימא דמתפסין תמימין לדמי עולה ליכא איסורא, [עי' שזעו"ט י"א א' הא דאמר לדמי עולה הא דאמר לדמי נסכים], י"ל דלכך מפרשינן דלדמי עולה קאמר כי היכי דלא ליעבד איסורא, דלצדק הצית הרי עבר בעשה, ולעיל כתבנו דכל מקדיש סתם אמדינן לדעתיה דנתכוין להיותר ראוי, ולכך כל דבר ששייך ביה קדושת הגוף אמרינן דגם בדמיו נתכוין שיהא לקדושת הגוף, וכן ציינות שמנים ועופות ובירושלמי מפיק לה מקרא, [ואפשר דאינו אלא אסמכתא, מיהו מהא דממעט עופות מקרא דאין קרבין עולות אלא ימכרו לזרכי עולות משמע דהוא דרשא גמורה, וצ"ע]. (שקלים ס"ד סק"י).

כ"א א' מתני' כל הקדשים נמכרים באיטלו ונשחטין באיטלו כו', מדהקדים נמכרין לנשחטין משמע דנמכרין מחיים קאמר, ודכותה חוץ מן הזכור היינו נמי דנמכר חי, אבל חוץ מן המעשר לא מיתוקם אלא אמכירה דלאחר שחיטה, וכדמוקמינן בגמ' בכורות ל"א. — במש"כ תו' שם דמדאורייתא הוא, עי' בדבריהם זכחים ע"ה ב' דהשאירו בקושיא מסוגיא דהתם, ועי' מש"כ בזה לעיל ח' א', ועי"ש עוד בד"ה ועי' בשיטת רש"י והרמב"ן דהוא מדרבנן. (בכורות ל"א).

שם ויש להן פדיון ולתמורותיהן פדיון חוץ מן הזכור והמעשר, משמע דחומרא דזכור ומעשר אשמועינן, ולא קולא שאין דמיהן נתפסין, [עי' רש"י לעיל ה' ב' דמשמע דפירש דקולא אשמועינן שאין תופסין דמיהן, וצ"ע], ומתפרש לענין שאין נמכרין ונשחטין באיטליו ואין נשקלין בליטרא, ואע"ג דכבר שנה דין זה במתני' שם, מ"מ הדר פירש דמשום דאין נפדין הוא, א"נ משום תמורותיהן, א"נ שאין מועיל פדיון שלא יצטרך לתת הזכור לכהן אלא דמיו, משא"כ בשאר פסולי המוקדשין שנותן דמיהן להקדש, א"נ לענין איסור מכירה צמעשר, או הטלת מוס, ועוד, עי' בספר מרן זללה"ה בכורות ס"ב סק"ד. — הא דקתני ולתמורותיהן פדיון היינו כשהמיר בזה

האחרת מחמת שעצרה שנתה היא, ולא מחמת אצדעה, דאין אצדעה גורמת כלום [דסתמא דמילתא אין אדם מעבד חטאתו עד שזו שעצרה שנתה תסתאב ויציא צדמיה אחרת], והיה מקום לומר דגם אצדעה דינה כלא אצדה, כיון שלא נעשה כלום מחמת אצדעה, ותרעה, ונריך טעם למה לא שימשו בגמ' בסברא זו בצריכותא, ונ"ל דס"ל לגמ' דכל שהפריש בשעה שהשנייה אצודה הרי הוא כמפריש לאצוד, אף דגם בלא אצדעה היה נריך להפריש האחרת, דסו"ס בשעת הפרשתו א"א לנרפס, והלכך אין האצודה נחשבת כמותר מן המופרשת.

שם ושאצדה ונמנא צע"מ כו', יעוי' ברש"י ותו' בטעמא דנקט שנמנא צע"מ, ולכאורה י"ל דמשום דצעי למיתני סיפא דעד שלא כיפרו הצעלים עושין תמורה ומועלין בהן, והיינו אף כשהצעלים עומדים להתכפר באחרת שהפרישו ויהיה דין אלו למיתה, דזהו בכלל החידוש דמתני' וכמ"ס להלן, לכך הוצרך למינקט צנמנא צע"מ דצנמנא תמימה פשיטא דמועלין בה ועושה תמורה דהא יכול להתכפר בה, והשתא הוי דומיא דעצרה שנתה, דתרווייהו לא חזו להקרבא וחזו לדמי, ובהקרבא השניה, יקבעו למיתה.

שם אם כפרו הצעלים תמות, הא דנקט לשון יחיד, ולא ימותו כדקמני רישא, נראה דהוא משום דצעי לאסוקי צסיפא תרעה בלשון יחיד, דהא לא קאי אנמנא צע"מ דמסאבא וקיימא, הלכך נקט גם ברישא לשון יחיד, וכשם דצרישא קאי לתרווייהו ודינן שוה, ה"נ צסיפא דינן שוה, משא"כ אי הוי קתני צרישא לשון רבים וצסיפא הרי בהכרח היה שונה לשון יחיד, היה הדבר מציא להסתפק דשמא צסיפא דינן חלוק.

כ"ב א' ואם עד שלא כיפרו הצעלים כו' ויציא צדמיה אחרת כו', נראה דבכלל זה אף כשהפריש אחרת עד שלא נמצאו, דכלא הפריש אחרת אין שום ענין באצדתו, והו"ל למיתני חטאת שעצרה שנתה יכול להמתין עד שתומם ולהציא צדמיה אחרת, ודין סתם חטאת שהוממה תנן לקמן ב' דמוכרה ויציא צדמיה אחרת, וגם רישא דמתני' איירי בהפריש אחרים תחתיהן עד שלא נמצאו ובתרי הכי קתני אם כפרו הצעלים אח"כ, וכמו שפרש"י, וה"נ צסיפא אם לא כיפרו היינו נמי לאחר שכבר

דלא צעי שנה עליו הכתוב לעכב, וה"נ הוי אמרינן בצבור, לכך שפיר אינטריך היקישא להכשירו, ומיהו בתו' הקשו כן גם בהא דאמרינן ר"ה ו' א' לפי שנאמר לא תאחר לשלמו שומע אני אף מאחר נדרו צבל ירצה ת"ל אותו כו', והתם צבל הקרצנות דמשעת הקדשן קאי צבל תאחר, ולא שייך לקצוע בהן שנים כמו בצבור שקדוש מרחם, וגם התם צבל תאחר דרגלים איירי ולא בשנה, והלכך אף אם נפרש דלא קאי אלא אהפריש ולא אקריב נמי אכתי טעמא צעי מהיכי תיתי למיפסל, ושמא י"ל דהוי ס"ד למידרש והיה כך חטא דהיינו בקרבן חטא, אח"כ ראיתי בשטמ"ק זבחים כ"ט א' שכתב לתרץ גם כזה דהוי ס"ד דהאיחור משוה ליה כגון שמים במקום שצריך בן שנה, ונ"ע. (עד כאן).

ולד חטאת

מתני' ושעיצרה שנתה ושאצדה כו', מפרשין בגמ' דה"ק ושעיצרה שנתה ואצדה, ואצדה ונמנא צע"מ, ונראה דלכך שנה התנא חד אצדה לתרווייהו, למימר דכי היכי דאצדה ונמנא צע"מ איירי שאצדה עד שלא הפריש אחרת תחתיה, דכיון דהיא תמימה וראויה להקרבא למה זה יפריש אחרת, ה"נ בעצרה שנתה ואצדה נמי איירי שאצדה עד שלא הפריש אחרת תחתיה, דאם קדם להפריש אחרת תחתיה ואח"כ אצדה, תרעה, דהו"ל כהפריש שתי חטאות לאחריות דאפי' אצדה אחת אינה מתה כמש"כ תו' פסחים פ"ז ב', ואי הוי קתני עצרה שנתה ואצדה היה מקום לומר דאף בשכבר הפריש אחרת תחתיה קודם שאצדה נמי מתה, דהא משעצרה שנתה כבר הוצרך להפריש אחרת תחתיה.

ולבאורה יש כאן חידוש בהא דמהני אצדה בעצרה שנתה בין לרצי ובין לרצון, דהא פשיטא דאצדה ונמנא צע"מ עד שלא הפריש אחרת תחתיה, לאו שמה אצודה, דמה בכך שנעלמה ממנו שעה אחת, וכל דין אצודה היינו רק כשהפריש לאצוד, וזהו לרצי מתה אף כשנמנא צע"מ כפרה, ולרצון רק בהיתה אצודה גם בשעת כפרה, [לסתמא דגמ' לפי' תו' דלית ליה דר"א ור"ה], ובהיתה אצודה בשעת כפרה ולא בשעת הפרשה לכו"ע רועה, כמ"ס תו' פסחים שם, והנה בעצרה שנתה לעולם הפרשת

ואת"ל דיכול להציא מהם חטאתו, נראה דאם מתו הצעלים ילכו דמיהם לים המלח, דכיון דהדמים הם לחטאתו הרי הם כדמי חטאת דמיתת הצעלים ילכו לים המלח, אבל אם נימא דא"ל לשמש דמים לחטאתו, שכבר נקבעו דין מותר חטאת לנדבה, יש להסתפק אם דמיתת צעלים הולכים לים המלח, דמ"מ עדיין שם חטאת עליהם, או דכבר אינתקו לנדבה ואין לצעלים זהם שום ענין.

ובכן יש להסתפק בכל חטאת שכיפרו צעליה ואינה למיתה אלא לנדבה, מה הדין במתו הצעלים אח"כ, אם חל על הדמים דין חטאות המתות, או דכל שכבר נקבעו לנדבה חו לית זהו תורת חטאת, ואין להם ענין עם הצעלים.

ולבאורה יש להציא ראיה מהא דאמרין סנהדרין קי"ג ב' לר"ל דס"ל התם דמשום זבח רשעים תועבה לא נדחו הדמים מנדבה, ומוקי הא דקתני התם דקדשי מזבח ימותו, בקדשים קלים ואליבא דרבי יוסי הגלילי, דלכך לא קתני דר"א בקדשים קלים אבל בקדשי קדשים ירעו, משום דלא פסיקא ליה דהאיכא חטאת דהו"ל חטאת שמתו צעליה, הרי מצוה דחטאת שנדחת מלשמש כחטאת מחמת שהצעלים המיירו דהו"ל זבח רשעים תועבה, ועדיין הדמים ראויים לנדבה, דמ"מ אם מתו הצעלים הרי החטאת תמות, אלמא דאף לאחר שכבר נדחת מחטאת לנדבה, אפ"ה עדיין תורת חטאת עליה להיות נקבעת למיתה דמיתת הצעלים, ושמה יש לדחות דאף דשתחלת הסוגיא התם פרכין דילכו דמיהם לנדבה, היינו לרווחא דמילתא דמנדבה ודאי אין ראוי לדחותם, ועוד דהא הצעלים עומדים להרג וללא יוכלו להציא מהם חטאת לכשיסתאצו, אבל מ"מ לר"ל דס"ל התם דהדמים אינם נדחים, הרי אם חזר למוטצ יכול להציא חטאתו מהדמים, ולכך שפיר הו"ל חטאת שמתו צעליה כשהרגו אח"כ.

והבי מסתברא דכשכבר הוחלטו לנדבה, פקע מהם תורת חטאת וגם כבר אינתקו מצעליהם, ואף לר"י התם דזבח רשעים פוסל גם הדמים מנדבה, היינו דוקא כשתחלת הדיחוי מחמת זבח רשעים, אבל קרבן שנדחה מחמת שנפגס המזבח או נוגס וכיו"ב, וכבר נתכפרו צעלים באחר והוחלט לנדבה, שוב אף אם המיר הצעלים אח"כ שפיר

הפריש אחרת, והא דקתני יציא בדמיה אחרת, היינו עיקר הדין דראויה לכך, וגם אם אירע פסול צמופרשת, וגם בכלל זה אם עדיין לא הפריש, ויש בזה גם חידוש דאף בעומד להתכפר צמופרשת מ"מ כל זמן שלא התכפר הרי זו שעברה שנתה וזו שנמצאת בע"מ עושין תמורה ומועלין בה, דהא יכול להציא בדמיהן אחרת.

גמ' אמר ר"ל חטאת שעברה שנתה רואין אותה כאילו עומדת בצית הקצרות ורועה, הא דלא אר"ל למילתיה אמתני' דעברה שנתה ואצדה קאמר אבל עברה שנתה לחוד רועה, נראה משום דמזה אכתי לא הוי ידעין דחשיבא כעומדת בצית הקצרות, דהיינו ממש כמפריש שתי חטאות לאחריות, דהא בעומדת בצית הקצרות פשיטא דחשיבא מפריש לאחריות, ונפ"מ אם נאצדה לאחר שהפריש האחרת, ואח"כ נתכפר בה, דנמי רועה כדין מפריש לאחריות ונאצדה, [כמ"ש חו' פסחים כ"ז ב'], והנה אשמועינן ר"ל דעברה שנתה לא חשיבא כנאצדה ולא כדחוייה, אלא כדבר נדדי המעכב כמו עומדת בציה"ק.

ואפשר דיש ללמוד נמי מהא דכאילו עומדת בצית הקצרות, דאם עברה שנתה ונמלכו ב"ד לעבר השנה ואשתכח דעדיין היא בתוך שנתה [דהא נעשית בן שנה באדר השני כמ"ש בא"ח סי' נ"ה ס"ג], דחזרת להכשירה אף אי בע"ה נדחין, דעומדת בצית הקצרות לא חשיב דיחוי, ונ"ע. — ולפ"ז ניחא דלא אר"ל רואין אותה כאילו היא בע"מ דלכאורה זהו עיקר הטעם. (ס"ד ס"ק י"ג).

חטאת שעברה שנתה מצוה דמיתתין דדמיה הולכין לאותה חטאת כל זמן שלא כפרו הצעלים, ויש להסתפק בחטאת שנפסלה מחמת דיחוי כגון נפגס המזבח או שנשתטו צעליה וחזרו ונשתפו, דמיה לא נדחו, כדמוכח סנהדרין קי"ג ב' דרק בזבח רשעים תועבה ס"ל לר"י דגם לנדבה פסולין, וגם בזה פליג התם ר"ל, ומשמע דבשאר דיחויים שפיר לא נדחו הדמים, [עי' בתו' סנהדרין מ"ז א', ולקמן כ"ו ב' ס"ק י"ד ט"ו], אם אפשר לשמש בהם לאותה חטאת, והיינו דירעו עד שיסתאצו ויציא מהם חטאתו, או דכבר נפסלו ונקבע דינם כמותר חטאת דאזיל לנדבה, [וכן בנפסל מחמת רובע ונרבע או נוגס].

קרב דמיו לנדבה, דכבר אינתיק מן הצעלים, וכן באשם למ"ד קרב לנדבה ניבזר.

ובנידון אס חטאת דחוי שהומס מציאין מדמיו חטאת, נראה להציא ראה מהא דבסוגיין מדמיין מת אחד מן השעירים לעברה שנתו, ובעברה שנתו הרי תנן במתני' דעד שלא כיפרו ירעה ויציא אחרת צדמיו, וש"מ דאף בשעיר שמת חצירו ונדחה, נמי דמיו ראויין לאותו קרבן, דאל"כ אין שייך לדמותם. (ס"ד ס"ק י"ג).

שם תנן השני ירעה כו' הא דיחיד מתה וא"ר יוחנן כו', א"ה, עי' מש"כ לקמן ב' ד"ה ואפשר.

שם תנן השני ירעה כו' ואידך קמא הו"ל כי עיברה שנתה כו', בפשוטו משמע דפריך מ"ש דיחוי דשעיר מדיחוי דעברה שנתו דלר"ל הרי היא כעומדת בצית הקצרות ורועה, אבל לפ"ו הו"ל לתרץ דלא דמי עברה שנתו לדיחוי דשעיר, ולא לחלק בין דחויין לאצודין, וכבר נתקשו בזה ברש"י ותו', ויעוי' בזהגרי"א אות ג' ואפשר דכוונתו ז"ל דאי מפרשינן מתני' דעברה שנתה בלא אצדה, א"כ מצואר במתני' דדיחוי דעברה שנתה גורם שיהא לה דין חטאות המתות לכשיתכפרו באחרת, ודכוותה בשני שעירים מה שהשעיר נדחה במיתת חצירו הרי זה כמו עברה שנתה, וכשנתכפר באחר הרי דינו למיתה, א"כ ניחא שפיר הא דהשני ימות דכיון דנדחה במיתת חצירו הרי הוא כעברה שנתה וכשמתכפר באחר ימות, והיינו דאמרינן דאידך קמא הו"ל כעברה שנתה, אבל אס מפרשינן למתני' דעברה שנתה אינה מתה אלא באצדה, ומתפרש לרבנן באצודה גם בשעת הפרשה וגם בשעת כפרה וכמ"ש תו' במתני', דהא בהדי דאצדה ונמנא צע"מ קתני לה, והתם לרבנן צעינן אצודה בשעת כפרה, [לפוס סוגיא דגמ' דלא כר"א ור"ה], (והנה אצודה בשעת הפרשה יש בה ענין גם בעברה שנתה, דהא אס לא היתה אצודה היה אפשר להמתין עד שחטאצ ולהציא צדמיה אחרת, והרי אצדתה גורמת להפריש אחרת, אבל אצודה בשעת כפרה אין לה ענין בעברה שנתה, דהא גם אס היתה קיימת לא היה מתכפר בה אלא במופרשת, אלא דאפ"ה נאמרה הלכה למשה מסיני שזריך שתהיה אצודה גם בשעת כפרה, וכן בצע"מ,

דתרוייהו כדמים חשבינן להו וכיון דאפשר ליקח בהם אחר שפיר יש ענין באצדתן, וס"ל לגמ' דשעיר שמת חצירו אפשר לדונו כעברה שנתו ואצדה בשעת הפרשה, דהא ע"כ להפריש אחר, (וגם אס היה השעיר הקיים נאצד לא היה מוסיק צנורך להפריש אחר ולהגריל עליהם), וגם אס היה מסתאצ לא היה אפשר להשתמש צדמיו להציא אחר, דהא האחר צריך שיהא ראוי לשניהם, והלכך יש לדמותו לעברה שנתו ונאצד, [אע"ג דלא דמי כ"כ, דהכא הצורך להציא אחר אינו מחמת פסולו של הקיים, אלא מחמת המת, דהא אף לרב דהקיים אינו נדחה צריך להציא אחר, ואילו לעולם האצודה גורמת את הצורך באחר, דה"נ כל זמן שהקיים אינו ראוי להקרבה הרי הוא כאצוד, והרי הוא הגורם להציא אחר], ומיהו כ"ז בשעת הפרשה, אבל צעת כפרה אין כאן אלא דיחוי ודמי לעברה שנתו לחוד, דלאחר שהגריל על אחרים שפיר יש צראשון מורת דמים אס יסתאצ, וצטלה אצדתו, והיינו דפרכינן דאמאי ימות הלא אין כאן אלא כעברה שנתו בשעת כפרה ולא באצדה, ור"ל ורצא אמרי דעברה שנתו בלא אצדה בשעת כפרה רועה, ומשנינן דאצודין לחוד ודחויין לחוד, דאצודין דעתו עליהם בשעת הפרשה שמא ימנאו, והלכך כשנמנא קודם כפרה חזינן מתחלה כאילו הופרש לאחריות והו"ל מותר, אבל דחויין לא הדרי מתחזיין והלכך תחלת הפרשתו שישמש לעצמו, ולכך אף כשצעת כפרה אינו צתורת אצוד, נמי לא חשיב מותר, והרי הוא צדין חטאות המתות, והא דחשיב לא דר מתחזיין, אס גם כשהומס לאחר הגרלה א"א לשמש צו לחללו על אחר עי' להלן, ניחא בפשיטות, ואס אפשר לחללו, צ"ל דחשיב לא דר מתחזיין כיון שאינו צהוה שיומם צו ציוס ושיחללוהו, [ולצד דאי אפשר לחללו ק"ק דא"כ הו"ל כאצוד גם לאחר כפרה, ולא משמע דהיינו דקאמר לא דר מתחזיין, וצ"ע], ומש"כ הגרי"א וקתני דמתה אפי' קודם כפרה ר"ל אפי' נמנא קודם כפרה, וצ"ע.

שם דחויין לא הדרי מתחזיין, כל הדחויין דחויין לדמי כגון נשתטה והמיר ונפגס המוצח ורובע וגרבע וגו', מסתברא דירעו כדין עברה שנתה, דכיון דחויין לדמי הרי הם כצע"מ, וחטאת

והמופרש תחתיו כמופרש לאחריות, ואשמועינן רבא דאף אצידת לילה כן דלא חשיבא כאצדה בקרבן ולא נתחדשה צוה ההלכה לחשבו כלימיה, והלכך אף צנמשכה אצידתו ציוס והפריש אחר תחתיו ציוס נמי יש מקום לומר דאינו בכלל ההלכה דאצוד, וכדאמרין בחד לישנא.

ובזה נמי מובן הא דאמר אביי נקטינן אצודה ולא גנובה אצודה ולא גזולה, דאין לך צו אלא חידוש, ובאצודה הוא דנתחדשה הלכה לחשבו כלימיה.

והיינו נמי דדיינינן ה"ד אצודה, דכיון דנתחדשה הלכה מיוחדת באצודה לחשבה כמאן דלימא, ראוי לדון באיזו אצודה נתחדשה ההלכה, וכן ניחא לפ"ז הא דמיבעיא לן בקיבל דמה בשתי כוסות ונאצד אחד למ"ד כוס עושה חזירו שירים אם גם באצוד כן, [עיי' בשטמ"ק דהקרבן כשר, ואין הנידון אלא אם הכוס נשפך ליסוד או לאמה], ולכאורה מה ענין זה לדין חטאות הממות, אבל למש"פ דחידוש ההלכה הוא לחשוב את האצוד כלימיה, שפיר יש מקום למיבעיא אם גם בכוס אצוד כן דיש לחשבו כלימיה, לענין שזריקת הכוס השני לא תחיסם אליו לעשותו שירים, ואפשר דדוקא בחטאת קמיבעיא ליה, [ומה שאמרו בגמ' לעולם אליבא דרבי היינו אף אליבא דרבי], ועיי' לקמן כ"ג א' סק"ט.

ואפשר דבכלל ההלכה, דכל חטאת שא"א להקריבה ואינה צדין מותר דממות, וכדאמרין לעיל א' צמת אחד מן השעירים דביחיד הרי השני ימות, כשנתכפרו צעלים באחר, ולא מנאנו הלכה למשה מסיני בדחויין למיתה, אלא די"ל דכל חטאת שא"א להקריבה בכלל ההלכה, וה"נ אמרינן נזיר כ"א צ' באשה שהפר לה צעלה דהחטאת תמות כדין חטאת שמתו צעליה, אלא דצריפרו צעליה באחר לעולם יש לדון דהאחר כללאחריות הוא והרי הנשאר צדין מותר, ולא משכח"ל כיפרו צעליה באחר דממות, אלא"כ א"א ליחס את השני כללאחריות, וזה משכח"ל צדחוי כי הויא דשעירים, [אצל דחוי דנפגס המזבח ואינן כיון דחויין לדמי אם יסתאצו, הרי הם כדמי חטאת, ושייך לחשבן כמותר כשאין אצודין], וכן חידשה ההלכה דבאצוד לא חשיב כללאחריות דכמאן דלימיה דמי, ועיי' לקמן כ"ג א' סק"ט דל"מ כן.

שהוממה והקריב אחרת תחתיה, רועה, [כשלא היתה אצודה], ויש לעיי' דשעירים לכאורה נמי חויין לדמי כגון שמת הלעזאזל והציא שנים והגריל עליהם ואח"כ מת של שם מהזוג השני והומם השל שם מזוג הראשון, דלכאורה יכול לחללו על אחר שיזדווג עם הלעזאזל של הזוג השני, דבהומם וחיללו א"כ הגרלה כדאמר לעיל ו' צ' וציומא ס"ג צ', ואם אמנם כן קשה אמאי דיחיד ימות, ולר' יהודה גם צניצור, ושמה י"ל דהא דכל הדחויין אינם פוסלים דמיהם ויכול להציא מהם אותו קרבן, היינו דדיינינן לקרבן הצא מהם כהקדש עכשיו מתחלה, אבל בשעיר שנדחה לאחר הגרלה ואנו צאים לחללו על אחר הרי אנו צריכים לשמש בהגרלה הקודמת, וזה א"א, דכשנדחה צמימת חזירו הרי נתצטלה בהגרלה, ורק בהומם אפשר לחללו על אחר, ולא צנדחה ואח"כ הומם, אבל לפ"ז יש לשאול דאם לא חוי למידי, אמאי לא פקעה קדושתו כדין קדשים שמתו, כיון דלא חוי למידי, ואמאי חייל עליה דין חטאות הממות כשמתכפרין באחר, ולא משמע לומר דמה שהוא ראוי למיחל עליה דין חטאות הממות, מקיים קדושתו, דיש להקדש חפץ גם כדין חטאות הממות, דלא משמע דחטאת שנעשית טריפה יהא צה דין חטאות הממות, עיי' י"ז א', ונ"ע. (ס"ד ס"ק י"ד).

כ"ב ב' גופא אמר רבא אצודה דלילה לא שמה אצודה, פשטא משמע דרבא מסבא קאמר לה, ונראה הענין דחידוש ההלכה באצודה הוא דאצודה כמאן דלימא, דמסבא הוי דיינינן לה כאיתא צי גזא דרחמנא כל היכא דאיתא, וכשמפריש אחרת ה"ר"ז כמפריש לאחריות, והרי שתייהן משותפות כמו מעות, ותהיה האצודה צדין מותר, ואמאי הילכתא לומר דאצודה כמאן דלימא, וממילא המופרש תחתיה אינו כמופרש לאחריות אלא כמופרש לעצמו, והרי האצוד צדין נתכפרו צעליה באחר, והנה מסבא ראוי לומר דלא נתחדשה הלכה זו אלא בחטאת שאצדה, אבל אם אצדה לו כצשה והקדישה לחטאת בעודה אצודה אחורי הדלת דחשיב צרשותו וחל הקדשו, דעל זה לא נאמרה ההלכה דאצודה, ואם הפריש אחרת ונתכפר צה ואח"כ נמנאת הראשונה דתרעה כדין לאחריות, דכל שמעשה האצדה לא אירע בקרבן לא נתחדשה צוה הלכה, ומסבא ראוי לומר דאצוד כמאן דאיתא

הו"ל אחריות, ומ"מ הראשון אפשר דנשאר צדין
אצודה, וי"ע. (ס"ד סק"ח).

שם צעי ר"פ אצודה זכום מהו, עי' לקמן סק"י
ד"ה צרס.

שם כי קמיצעיא ליה כגון שקיבל דמה צשמי
כוסות, נחצאר לעיל ד"ה והיינו, ועי' מש"כ
לקמן סק"ט.

תוד"ה אפילו וי"ל דהאי שיטה לית ליה דר"א
כו', עי' מש"כ להלן סק"י ד"ה כחצו.

כ"ג א' וחכ"א אין חטאת מתה כו' ואין מעות
הולכות לים המלח כו', הא דאמרי רבנן
ואין המעות הולכות לים המלח אלא שנמלאו לאחר
שכיפרו הצעלים, ומשמע דרבי פליג, אע"ג דלפי'
תו' דטעמיה דרבי רק משום דמוצח עדיו, א"כ
צמעות ראוי שיוזח, ואף צאין שני הצדורין שיוז,
דהא יכול להציא משניהם, י"ל דאח"כ, ורק
כשנמלאו המעות לאחר שכבר הופרשה חטאת
אחרת פליג, וכשלא יוכל להשיג צמעות הנמלאות
מוצח כזה, א"כ שמא כל שיש קרבן מזומן לא
עשו תקנה לרבי להמתין עד שילך ויקנה כיו"צ
צמעות הנמלאות.

כשהאבוד מוצח אע"ג דחייב להתכפר צו
מחמת מוצח שצו לרבי, מ"מ לא
חשיב עי"ז כמשך, אם דעתו גם שעי"ז יהא
המופרש רועה, ומ"מ אף ששורת הדין כן הוא,
אבל לפ"ז נמלא דע"י מחשבה גרידא משתנה הדין
ממיתה לרעייה, וגם המחשבה אינה על דבר מסוים
אלא על הדין אם תמות או תרעה, וכל כה"ג הדבר
קרוצ שיחשו חכמים לטעות, והיה אפשר לומר
דאמנם כן דלרבי לעולם מורינן ליה להיות מושך
אחת והשניה תמות, דדוקא לרבנן דמורינן ליה
לעולם להתכפר צאצודה, הרי מעשה זה קובע את
האינו אצוד לרעייה, אבל לרבי דלעולם מתכפר
צמוצח, הרי מורינן ליה להיות מושך, ואחי שפיר
צזה טפי לישנא דרבי אחת מהן תקרב חטאת
והשניה תמות, דהיינו שיהא מושך אחת וצכל ענין
שניה תמות, אף אם נודמן שנתכפר צאצוד, אבל
ל"מ כן צרש"י וצתו', [כ"ד א' וצחים קי"צ א'],
וי"ע.

שם הא קמשמע לן דבר זה מחלוקת רבי ורבנן,
יתצאר להלן סק"ה.

שם אילימא אליצא דרבנן מאי איריא אצודה דלילה
כו', הקשה מרן זללה"ה צקי' ל"ה סק"ד הרי
המפריש לאחריות אפי' אצדה אח"כ נשארית צדין
לאחריות כמש"כ תו' פסחים ז"ז ב', וא"כ אם
אצדה צלילה ואצודת לילה לאו שמה אצודה והפריש
אחרת צלילה הרי"ז כמפריש לאחריות, ואפי' לא
תמצא עד אחר כפרה דין הוא שתרעה, ושפיר
איכא נפקותא צזה לרבנן, ושמא י"ל דהא דאמרינן
צמפריש לאחריות אפי' נאצד אח"כ אין עליו
תורת אצוד, דהיינו רק כשצשעת הפרשה היו ראויין
לכפרה, אבל כשהפריש לאצוד צלילה ונמשכה
אצדתה ציום צזה לא אחי מה שהופרשה צלילה
לחשבה כללית גס ציום, דהראוי לאחריות רק
צלילה א"א להפרישו לאחריות, אף שאם היה
מופרש לאחריות היה מתכשר לאחריות גס ציום,
דענין לאחריות קצרא הוא ששניהם מתאגדים יחד
שיהא הנקרב צשליחות שניהם, וזה לא יתכן כשידוע
צששעת הקרבה לא יהיו צמצצ שיוכל האחד לשמש
גס צשליחות צצירו.

שם אצודה ולא גנוצה, יתצאר להלן כ"ג א' סק"ו
ד"ה יש, ועי' לעיל ד"ה וצזה.

שם אר"א אפי' אחת צעדרו, יש צזה חידוש דאף
כה"ג חשיצא אצודה, אף שידוע שהיא צין
אלו צצעדרו, ונראה הטעם דס"ל לר"א דכל איצוד
שמונע הקרבה צכלל ההלכה, דחטאת שאצדה
וכיפרו צעליה צאחרת מתפרש צכל אצדה שגרמה
שיתכפרו צאחרת, והלכך אף שיש לו תקנה שימכרו
לצרכי חטאת וכל אחד יקרב לשם מי שהוא, אפי'
אם לא המתין ונתכפר צאחרת יש כאן דין אצוד,
ואפשר דר' יוחנן דקאמר אחורי הדלת אחי לפלוגי
דתערובת לא חשיב אצודה, דסתם אצודה היינו
אצודה ממש, וכ"נ ממה שהרמב"ם השמיט הא
דר"א וכ"כ צכ"מ פ"ד מפסה"מ הי"ג, וצשטמ"ק
הציא לישנא אחרינא דמיצעיא ליה אי ר"י פליג
אר"א.

ובהא דאחת צאחת יש חידוש אע"ג שלא נתצטלה
מן הדין, ואע"ג שאם יפריש המעורבת
ימצא גס את האצודה, דמ"מ עכשיו אינו יכול
להקריבה, ואין לנו לחייבו להפריש המעורבת, ומ"מ
אם הפריש המעורבת אפשר דחשיצא כללית
וכדמשמע כ"ד א' גבי שני שעירים דאמרינן דאידיך

ראוי כו', הדברים מחודשים לומר דחטאת שותפין קרבה לאחר מיתה, ועד כאן לא דיינין בהוריות ו' א' אלא במת אחד מן הב"ד, אבל מתו כל הב"ד משמע דאין יורשיהן מציאין, ולו"ד ז"ל היה אפשר לומר דכל הנידון כשנשאר שותפין החייבין, דבזה אמרינן דאם נאמרה הלכה דמתו בעליה תמות, הרי השותפין שמתו מעכבין את הקרבן, לא מיבעיא כשפרישו ביחד ומתו מקצתן, אלא אף כשצאין הנשארים להפריש לאחר מיתת האחרים, דכיון דהקרבן משמש לכולם, ויש מהן שמתו, הרי א"ל להקריבו, אבל אם לא נאמרה הלכה שתמות, א"כ אין כאן פסול חיובי, אלא דהמתים פטורין ודין חלקם כדין מותר חטאת, הרי אין זה מעכב בעד הנשארים החייבין מלהקריבו, [וכמבואר בהוריות שם לענין מת אחד מן הב"ד שזה תלוי אם בקרבן ב"ד איכא להלכה למשה מסיני דמתו בעליה עי"ש], וגמ' השתא נמי ידע דאיכא דנשארו עדיין בחיים, [לא מיבעיא לגירסא דידן והא הכא דאיכא דמתו בעליה, אלא אף אי ל"ג דאיכא, מ"מ קושטא הוא ללאו כולם מתו], וכן בסוגיא דיומא דמת רק הכהן גדול, שפיר מקריבין. — ולפי דברי התו' בשעיר נשיא, לפמ"ש"כ בצוחים קי"צ א' דלר"ש לית ביה דין מיתה כיון דלא משכחת לה גביה ולד, [וג"ז ז"ע דלו"ד ז"ל לא דמי לציבור שהם סוג אחר], א"כ יהיה קרב לאחר מיתה, והוא תימא.

ולבאוריה משכחת לה כהאי גוונא גבי פסח שמת אחד מן המנויין, ויורשיו מנויין על פסח אחר או שכבר הקריבו פסחם, ולא מכרו מה שירשו חלק אביהן לאחר לפסח, דנשאר חלקן בדין מותר פסח, ואין זה מונע משאר המנויין להקריבו, אף דמעורב בו חלק של מותר פסח, [ומיהו התם נראה דסתמא כך הותנה דהקיימים בשעת שחיטה יזכו בחלקן של המתים או שמשכו ידיהם או שנטמאו, עי' תו' פסחים ע"ח ב' ד"ה שאני, וכ"ה בתוספתא דפסחים פ"ז ה"ז דהקיימים אוכלים כולן], ונפ"מ גם בהלכות ממון אם היורשים יכולים לתבוע מצני החצורה תמורת חלק אביהן, דפסח כיון שניתן למוכרו הרי הוא ממון גמור לגבי ירושה.

ובענין זה נראה לדקדק בלשון המשנה פסחים ז"ח א' דקתני המפריש פסחו ומת לא

שם גופא אמר ר"ה א"ר הכל מודים שאם משך אחת כו', יתבאר להלן סק"י.

שם לא נחלקו אלא בצא לימלך כו', עי' מש"כ בזה לקמן כ"ו ב' ס"ק י"ז ד"ה אם.

שם והתניא יאכלו מה ת"ל כו', נראה דודאי לא איירי בדאיכא חשש נותר, דלזה לא נריך קרא, דפשיטא דחייבין להשתדל שלא לעבור על לאו דלא תותירו, וגם על הגסה דקאמר לאו אכילה גסה קאמר, דזה לאו אכילה היא, וכמאצד קדשים בידיים דמי, [וה"ע ברמב"ם פ"י ממעלה"ק הי"א שכתב אכילה גסה], אלא דכל שהוא טפי מעל השובע מיקרי על הגסה, אע"פ דאכילה גמורה היא לכל דיני התורה, והנה מלות אכילה לכתחלה הוא על השובע ולא אליצא ריקנא ולא על הגסה, ואשמועינן קרא דראוי להקדים ולאכול אליצא ריקנא אף שיכול לאכול על השובע, משום שלא יצא לאכול אח"כ על הגסה דגריעא טפי מאליצא ריקנא, וחזינן דעשו תקנה בקדשים לגרוע מן ההוה משום העמיד, ודכוותה הכא לרבנן לא מקריבין מוצחר כדי להזיל את השני ממיטה, אבל לרבי דאזיל בתר השתא וכיון דאיכא מצוה דמוצחר לא מצטלין לה משום הזלת השני, א"כ דכוותה התם לא היה לן לאכול אליצא ריקנא כיון שיכול לאכול על השובע, אף שע"ז יטערך אח"כ לאכול על הגסה.

שם ואידך בתרא הו"ל כמפריש לאיבוד כו', עי' מש"כ להלן סק"ז ד"ה בההיא.

רש"י ד"ה הכל הלכך תנא הך כו', יתבאר להלן ס"ק י"א.

תוד"ה דרבי ותיכך כגון שיש ריוח כו', עי' מש"כ להלן סק"י ד"ה וס"ל, ולהלן כ"ו ב' ס"ק י"ז ד"ה אם.

תוד"ה וטעמא ואומר הרר"י דאמתניתין לא מצי למיפרך כו', יתבאר להלן סק"ה.

בדין חטאות המתות

(א) ט"ו א' מנין למקדיש חטאתו ואצדה כו', נדפס לעיל במקומו.

(ב) שם ואותה שניה מה תהא עליה כו', נדפס לעיל במקומו.

(ג) ט"ו ב' תוד"ה וקא וי"ל דודאי כיון דלא אזיל למיתה אפילו לאקרוצי נמי

מהא דאמר פסחים ז"ח א' דמת קודם חלות אין
צנו ממונה עמו יציאו לשם שלמים, מבואר
דאף קודם חלות אס נשאר הפסח בלא צעלים
נפסל, ומשמע דאף לר' יהושע זכאים י"א צ'
דנשחט שלא לשמו כשר, דמ"מ כל כמה דלא עקר
שם פסח מיניה הרי הוא צדין פסח, וצמלצושי
י"ט פלפולים סכ"ח כתב לנשות מזה ע"פ התו'
רי"ד הנ"ל כאילו שאין הבן יכול להמנות על פסחו
של אביו אף כשהיה אחר מנוי עמו ולא נפסל
במיתתו, ולמש"כ אין כונת התו' רי"ד כן, וממילא
פשוט שאם היה אחר ממונה עם אביו דשפיר צנו
יורשו ומתמנה עליו.

לכאורה נראה דגר שמת ערב פסח אחר חלות
דאין פסחו קרב שלמים, דכל זמן שהיה
חי תורת פסח עליו, ופסח אינו קרב לאחר מיתה,
וכשנא להיות שלמים כבר אין לו צעלים, ואין נעשה
שלמים בלא צעלים, ולכן ימות, אבל אין לדבר
הכרע די"ל דפסח שמתו צעליו קרב שלמים, ואין
כאן צורך לבעלים בשעה שנפסל מפסח ונעשה
שלמים, דהכל דין בפסח, והכי מסתברא, וכן גר
שהפריש אשמו ומת לענין אס יקרב עולה, וז"ע.

כל קרבן אין הצעלים יכולים למשוך את ידם
ממנו, ובפסח נחשד שהצעלים יכולים למשוך
ידם, והנה המקדיש פסח ואח"כ משך ידיו ממנו,
הרי הפסח נשאר בצעלותו כקרבן שלמים, כדין
מותר פסח, ואע"ג שמשך ידו לא יאז הפסח
מצעלותו, ויש לעי' מ"ט, הרי כל המושך ידיו
מסתלק לגמרי מן הפסח, ומה צדק שהפסח נעשה
שלמים כשנשאר בלא צעלים, האם כח זה של
השלמים יש צו לגרום שהצעלים לא יוכלו למשוך
ידו, ואם לא היתה ההלכה שהפסח נפסל בלא
צעלים, מה היה הדין כשמשכו ידיו ממנו, האם
היה נשאר פסח הפקר או חולין, ונראה הענין
דפסח הרי הוא ככל הקרבנות שהוא מתקדש
בצעלים, ולא יתכן לעקור הצעלים ממנו, אלא
שנחשדה הלכה שהצעלים יכולים להתחלף, והלכך
כשהאחרון בא למשוך ידיו, אמרינן ליה דפסח ככל
הקרבנות שא"א לבעלים להסתלק ממנו, ואם היה
הדין דפסח שנשאר בלא צעלים אינו נפסל, הרי
היה נשאר בצעלותו של האחרון שמשך ידיו ממנו,
כדין צעלים בכל הקרבנות, והיה צדין פסח שצריך
עדיין למנות עליו מנויים, ועכשיו שהוא נפסל

יציאו צנו אחריו לשם פסח אלא לשם שלמים,
ובפשוטו לא היה צריך למיתני אלא המפריש פסחו
ומת קרב שלמים, ונראה דבא לומר דהבן ירש את
הקרבן והוא הצעלים, ואין דינו כירש קרבן אצו
דאינו מתכפר אלא מקופיא כדאמר זכאים ו' א',
ואין צו שינוי צעלים כדאמר שם ד' א', ולר' יהודה
אינו סומך ואינו ממיר, אלא חשיב קרבן של הבן
לכל מילי, דכיון דפסח ניתן למכירה, הרי הוא גם
ניתן לירושא, והרי אס היה אדם מן השוק מנוי
עם אצו, שלא היה הפסח נפסל, הרי ודאי יורש
הבן כל זכות אצו ויכול למוכרו לאחרים לפסח,
וה"נ כשרק אצו היה מנוי, והרי הא דקתני לא
יציאו צנו אחריו לשם פסח, ודאי מתפרש כקרבן
של הבן לכל מילי, ויה"נ תנן כריתות כ"ז צ' גבי
חטאת כי האי ליטנא דלא יציאו צנו אחריו,
ומתפרש כקרבן של הבן כמבואר שם בגמ'
ובפרש"י, וה"נ הא דמסיק אלא לשם שלמים היינו
נמי כקרבן של הבן לכל מילי, דאע"ג דשלמים אין
הבן יורש, אבל פסח הבן יורש, וה"נ אף שקרב
שלמים מ"מ ירושת הבן היא עד שלא נעשה
שלמים, והרי הוא כירש פסח, ומיהו אין לדבר
הכרע ואפשר דמשום פסח נקט צנו אחריו, אבל
כיון שהוא שלמים הרי הוא נשאר קרבן אצו, ואף
אם היה אחר ממונה עם אצו דשפיר ירש הבן
זכות אצו, מ"מ אס לא נמנה עליו ואח"כ מת
המנוי, י"ל דהו"ל שלמים של המנוי שמת ולא של
הבן של הראשון, וז"ע, והיינו דקתני לא יציאו
צנו אחריו כו' שהוא המציאו, ואשמועינן נמי
דאע"ג דהבן יורשו כדין פסח, מ"מ נפסל מלשמש
פסח דחשיב כהיה בלא צעלים.

והלל ראינו בתוספות רי"ד פסחים שם שכתב
דלכך לא יציאו צנו לשם פסח, משום
דאין ירושה בקרבנות וכמו שאמרו בזכאים שאין
הבן מתכפר אלא מקופיא, נראה דעתו ז"ל שאם
היה דין ירושה בקרבנות, לא היה נחשב הפסח
כנשאר בלא צעלים, ורק משום שאין ירושה
בקרבנות, ואין הבן יורש אלא זכות הממון, לכך
חשיבין ליה כנשאר בלא צעלים, ולו"ד ז"ל אין לזה
הכרע דשפיר י"ל דכל שנחלפו הצעלים חשיב
כנשאר בלא צעלים באמצע, ועי' בספר מרן זללה"ה
בהערות פסחים סי' קכ"ד צפ' האשה סק"ה.

דרכן משום דלעולם מורין ליה להביא מתרוייהו, הא אם הקריב אחד לעולם השני ימות, והא דברישא קתני דוקא הקריב הא לא הקריב ירעה, ומשמע בכל גווי, דהא איירינן מקמי דמתרנין דלא תני אלא מאי דפסיקא ליה, ל"ק, דהא דמשמע בכל גווי היינו אי אירי רבנן דהקריב אחד מהן ומשכח"ל דהשני ירעה, דלפ"ז ראו ללמוד מסתמא דדברים דלעולם כן הוא, ל"ש משך ל"ש נחפז בשאינה אצודה, אצל אי טעמייהו דרבנן דלעולם לא שרינן אלא להקריב משניהם, לית לן לדיוקי אלא דטעמא דקדש והקריב עד שלא נמצא האצוד, הא נמצא האצוד לעולם לא שרינן להקריב אלא מדמי שניהם, ואז המותר יפול לנדבה, ועי' להלן מש"כ ביישוב הסוגיא דלקמן.

כ"ג ב' תוד"ה הא תימה דלעיל פריך מינה וקאמר כו' וז"ל דלית ליה השתא כסוגיא דלעיל כו', כמדומה דבחד סוגיא וסתמא דגמ' אין הדבר מצי למיפריך סתמא כשהדבר מיושב למסקנא דלעיל, ועו"ק דהא דל סוגיא דלעיל הרי אמתניתין קשיא, דהא ר"ה ור"א לא באו אלא להוסיף גווי דתמות, ואנן דייקין השתא דאי לא מיייתי מאלו ומאלו תמות, ומשמע דבכל גווי, וקשיא אמתניתין דקתני דלרבנן אין חטאת מתה אלא כשנמצאת משכיפרו הצעלים, אצל לא אר"ה ור"א, ומש"כ תו' דאפשר לפרושי דרבנן רק מצרכי ששניהם ירעו ויביא משניהם קשה מאד וכמש"כ לעיל, אצל באמת שפיר אפשר לפרושי סוגיין למסקנא דלעיל דרישא רבנן וסיפא רבי וכמש"פ דר"ל דרישא שהקריב עד שלא נמצא האצוד, תמות לדברי הכל, וסיפא דהביא משניהם ירעה לדברי הכל, והנה הקושיא מרישא פשוטה דמשמע דלרבנן בכל גווי ירעה אם לא קדם להקריב, וסיפא אי אחיא כרבי והיינו דרק כשהביא משניהם ירעה, משמע הא אם הביא אחד או מדמי אחד לעולם ימות וקשיא לר"ה דלדידיה אף לרבי משכח"ל שלא ימות בנמלך ונחפז באצוד, וגמ' לא בעי לאורכי ופריך לתרוייהו אי אחיא כרבנן, כדפרכין מרישא, וגם התירוח פשוט כדמתרנין ארישא דלא תני אלא מאי דפסיקא ליה, ואמנם ראוי להוסיף בקושיא דלמאי דמוכח דאחיא כרבי אמנם ל"ק לר"א, אצל אכתי קשיא לר"ה, ולר"ה הרי אוקמינן גם לסיפא כרבנן, אלא דכיון דהתירוח דלא קתני אלא מאי

ונעשה שלמים, הרי הוא ג"כ נשאר בצעלותו של האחרון שמשך ידו ממנו, כשלמים שלו, וז"ע.

יש להסתפק לרבי יוסי הגלילי דקדשים קלים ממון צעלים ויכול למוכרו, [אף עם זכות הכפרה, כדעת מרן זללה"ה], מהו שיוכל להפקירו, ואת"ל דיכול להפקירו, מהו שיוכלו לזכות בו מן ההפקר, או שנפסל בהעדר צעלים, ואף אם אפשר לזכות מה דינו כשלא זכו בו, האם יקרב כדין מתו צעלים, או דהפקר גרע. (ס"ד סק"ג).

ד) ט"ז ב' וכי דנין אפשר כו', נדפס לעיל במקומו.

ה) כ"ג א' הא קמשמע לן דבר זה מחלוקת רבי ורבנן, נראה דלפ"ז מתניתין הכי מתפרש המפריש חטאתו ואצדה והקריב אחרת תחתיה ואח"כ נמצאת הראשונה תמות לדברי הכל, והמפריש מעות ואצדו והפריש אחרים תחתיה ואח"כ נמצאו הראשונות יביא מאלו ומאלו חטאת והשאר יפלו לנדבה לדברי הכל, ונמצאת חטאתו או מעותיו עד שלא כיפר, ולא הביא משניהם, פלוגתא דרבי ורבנן.

תוד"ה וטעמא ואומר הרר"י דאמתניתין לא מצי למיפריך כו' אצל נמצאת קודם כפרה ירעו שניהם עד שיסתאצו וימכרו ויביא מאלו ומאלו כו', הדברים קשים מאד, דהא איכא כל תאחר וכי"ז ימתין עד שיסתאצו, וגם בלאו הכי אין אדם משהה חטאתו כדתנן מה"ט דחייצי חטאות אין ממשכנין אותם, וגם בלשון המשנה מבואר דרבנן לא פליגי אלא אמאי דקאמר רבי והשניה תמות ולא על הא דאחת מהן תיקרב חטאת, וגם צמאי פליגי רבי ורבנן לפ"ז, וגם קשה למה הו"רכו לזה הרי כיון דפירשו דלר"ה ניחא, א"כ שפיר הקשו בגמ' לר' אצל דממתניתין דיומא מוכח כר"ה, ולעולם דברי חכמים יתפרשו כפשוטן כמו לר"ה, ואפשר דהכריחם לכך הא דפרכין לקמן ז' טעמא דמתכפר מאלו ומאלו הא מחד ילכו לים המלח, והתם קשה נמי דתקשה ליה מתניתין דקתני דאין חטאת מתה אלא שנמצאת מאחר שכיפרו הצעלים, ור"ה ור"א רק הקילו מן הקושיא במה שאמרו דאיכא גווי דמודים חכמים דתמות, והקושיא היא אמתניתין ולא עליהם, והתם לתרוייהו קשה, וע"כ לפרש דאי לאו דר"ה ור"א הוי מפרשין דטעמייהו

דפסיקא ליה, הוא פשוט וכמו דתרינין ארישא, לכך קיטרו בגמ' בזה.

(ו) כ"ג ב' זה מדרש דרש יהודע הכהן כו', נראה דכל מותר קדוש מסבירא כדתנן שקלים פ"ג ה"ג אלו לחטאתי שוין שהמותר נדבה כו' אר"ש מה בין שקלים לחטאת כו' ולחטאת אין לה קצבה, והיינו דמטעם זה המותר קדוש, ואף כשהפריש הרבה יותר מן הצורך, דוימנין דהוקרו כבשים או דמואל משוחח ביותר, וזימנין דבהמה נפסלת, והלכך בחטאת הקדשו גמר ומקדיש הכל, וכן כל מקדיש לאחריות גמר ומקדיש אף אם לא יצטרך לו, לא מייבציא בקדושת הגוף דהא לא יהא לו פדיון, אלא אף במעות נמי מקדישין לדמי חטאת דהחלט, [ועי' כריתות כ"ד א' דאף לר"מ דמקדיש אשם תלוי ונודע לו שלא חטא ינא וירעה בעדר, מ"מ דהפריש שמים לאחריות מודה], ובתו' פסחים ט"ז ב' נתקשו כיצד חיילא קדושה על השנייה, הא אין אדם מביא שתי חטאות על חטא אחד, וע"כ דהשנייה לאחריות וא"כ אם לא הוצרכו לה תיפוק לחולין ותירצו דכל כה"ג גמירי לה דרועה, ומשמע דבעי הילכתא לכך, וי"ע דהא במתני' דשקלים משמע דמסבירא קים לן דמותר קדוש, ואין זה דומה להא דפריך ב"ק ק"י ב' דחטאת שמתו בעליה תיפוק לחולין דאדעתא דהכי לא אקדשה, דהתם לא נחית לספיקא ולא אסיק אדעתיה שימות, ושפיר חשיב כטעות, אבל מקדיש מותר הרי הוא יודע שזה מותר, וכל שאינו מפרש שמקדישו על תנאי, הרי"ו הקדש ודאי, ולא מסתבר לחלק בין קדושת דמים לקדושת הגוף, שהרי אם לאחר שהקדיש אחת לחטאתו מנא נאה הימנה וחפץ להתכפר בה, הרי שפיר דמי, והראשונה ע"כ תשאר בקדושתה, וה"נ בנתכפר בראשונה, ועי' מנחות ס"ד א' דאפי' לאחר שחיטה ובשבת אומרים

הבא שמינה, ובמנחות ק"ח א' אמרינן אחד מ"ד דמותר עשירית האיפה של כהן גדול ירקב, והיינו משום דהמותר קדוש מסבירא, והוא קדוש בקדושת הקרבן שלשמו הוקדש, וכל שהקרבן בא בנדבה שפיר אפשר לשמש במותר לאותו קרבן כמו מותר מנחה למנחה ושלמים לשלמים ועולה לעולה כדתנן שקלים פ"ג ה"ד, אבל בעשירית האיפה של כהן גדול שאינו בא בנדבה ולא נאמרה הלכה מה

לעשות במותר ע"כ ירקב, ומדרשו של יהודע בא לחדש דמותר חטאת ואשם לנדבה, ואי לאו האי דרשה היה דינו נמי כמותר עשירית האיפה של כהן גדול דהיינו לאיצוד כיון שהוא קדוש בקדושת חטאת ואשם והם אינם באים בנדבה. — [ועי' מש"כ כריתות כ"ז ב']

ונראה דשלמים שאצדה וכיפרו בעליה באחרת ואח"כ נמנחת הראשונה, דהיא צדין מותר שלמים מסבירא, והדבר מבואר במנחות ע"ט ב' גבי תודה דאמרינן יכול שתהא שניה טעונה לחם ת"ל יקריבנו אחד ולא שנים, מכלל דהא דשניה קרבה אין צריך קרא, דרק בולדות ותמורות בעי בחר הכי קרא לומר דקריבין, [וג"ז רק לאחר שמצינו שמיעט הכתוב דקתני התם], ובחטאת נתחדשה הלכה דאצודה שכיפרו בעליה מתה, ואינה צדין מותר חטאת, ונראה דאף דאין למידין מהלכה, מ"מ אם לא היתה הלכה באשם דכל שחטאת מתה באשם רועה או קרב עולה, הוי מספקינן אם אשם שכיפרו בעליו הוא צדין מותר אשם, דדין מותר חטאת ומותר אשם אחד קרא נפקי, ואם מותר חטאת אינו כולל אצד ונתכפרו באחרת, מאן לימא לן דאשם אינו כן, ונהי דלא הוי ילפינן אשם מחטאת דימות, אבל גם לא הוי ידעינן דיפול לנדבה, ולכך איצטריך הילכתא.

ומיהו למאי דאמרינן ט"ז ב' דארבע או אחת ניתנה להן, מבואר דאפשר שניתנה הלכה דחטאת שאצדה וכיפרו בעליה באחרת רועה, ומבואר דמקרא דיהודע דמותר לנדבה לא הוי ידעינן לה, ואילו בשלמים כתבנו דמסבירא ידעינן לה, י"ל דשלמים דמותרת שלמים ידעינן מסבירא, [דלא אשכחן ילפותא להכי], דכיון דראויה למה שהוקדשה הרי היא צסתמא עומדת לכך, הלכך אף באצדה ונתכפרו באחרת כן, אבל בחטאת דמותרת בקדושת הגוף אינו קרב חטאת ילפינן ט"ו א' מקרא, וממדרש יהודע ילפינן דמשתנה לעולה, בזה י"ל דאין לנו אלא היותר פשוט להחשב מותר, והוא מעות אחד סידרא א"נ אפי' בתרי סידרי, אבל יותר מזה לא, ושפיר איצטריך הילכתא.

יש לעי' בהא דאמר אביי כ"ב ב' דנקטינן אצודה ולא גנוזה אצודה ולא גזולה, והיינו דמפרשינן דמה שנאמר בהלכה למשה מסיני דחטאת שאצדה וכיפרו בעליה באחרת מתה, דדוקא אצדה, ומנלן

ילפינן מהלכה דחטאת שאצדה וכיפרו צעליה
באחרת מתה, ושמעינן דזה לא חשיב מותר, [ועי'
מש"כ לעיל סק"ו דאי ההלכה היתה לרעייה מוכח
דמסבא ידעינן דאצדה וכיפרו באחרת לא חשיב
מותר], וראוי לדון בכל הדרגות שבאמצע אם הם
בדין מותר או כאצדה, והקרוצ ציותר להחשב מותר
הוא מעות אחד סידרא, או צתרי סידרי והציא
משניהם, ואח"כ מעות צתרי סידרי והציא מאחד
מהן, דעינן תרי סידרי צמעות אינו אלא דברים
שבצב, ואח"כ שתי חטאות לאחריות בין כשהפרישן
בצת אחת ובין צוה אחר זה, ואח"כ מפריש לאצוד
שבשעה שהפרישו ידוע שיש אצוד ושיתכן שימצא
ויהיו שניהם ראויין, ונתכפר באצודה, ואח"כ אצודה
בשעת הפרשה ונתכפר בשאינה אצודה.

הפריש חטאת ואצדה ונמצאת והפריש אחרת
הר"ז כמפריש שתי חטאות לאחריות,
כיון שהפריש בשעה שהראשונה קימת, ואין לנו
ענין צמה שהיתה אצודה, כיון שלא היתה אצודה
בשעת הפרשה, אבל כשהיתה אצודה בשעת הפרשה
נראה דאפי' יפרש שמפריש השניה שמהא קדושה
בדין לאחריות לא אמר כלום, דצוה נאמרה ההלכה
למשה מסיני דאצודה מתה ולא חשיבא מותר.

בההיא דשני שעירים שעם הפרשת השני יוכשר
הראשון, יש מקום לומר דחשיב כהפריש
השני לאחר שנמצא הראשון, דלא חשיב כאצוד
צכה"ג, ויש לדנו כמפריש לאחריות, ונראה דהיינו
דפרכינן דלרצ דאפשר להתכפר בראשון הוי ליה
איך כללאחריות, וזו נראה כונת תו', והא דלעיל
כ"ג א' חשבינן ליה כמפריש לאיצוד, י"ל דהיינו
משום דלא פסיקא ליה דכה"ג כללאחריות דמי, כיון
דסו"ס בשעה שצא להפריש השני, עדיין הראשון
כאצוד, ופריך דאף אם נימא דכה"ג כמפריש
לאיצוד דמי, נמי לא אתיא כרצון אליצא דר' אבא,
ולמאי דמסיק ציומא דכיון דס"ל לרצ דמנא
בראשון מעיקרא כמפריש לאיצוד דמי, היה מקום
לומר דאתיא אף כרצון, דהאי מפריש לאיצוד לא
דמי למפריש לאצוד דפליגי ציה רבי ורבנן,
דפלוגתא דמפריש לאצוד יש לפרש דהנידון משום
שכשמפרישו יודע שיתכן וימצא האצוד, וללד זה
הרי הפרשתו לאחריות, והלכך יש מקום לחשוב
כמותר חטאת, ומאן דקצר דמפריש לאצוד כאצוד
דמי, ס"ל דכיון דבשעה שמפרישו הרי האצוד

לפרושי הכי, הרי מהא דמספקינן דשמא הילכתא
לרעייה הואי, [אם נימא דאף לרצון כן ולאו דוקא
לר"ש, דהא לא אשכחן ילפותא אחריתי למעוטי
ציבור], מוכח דמסבא יש מקום לומר דאצדה
ונתכפרו באחרת אינה בכלל מותר חטאת דילפינן
מקרא דיהודיע דיפול לנדבה, והיינו דאיטריך
הילכתא לומר דגם אצדה וכיפרו באחרת רועה,
ובסבא ודאי אין לחלק צוה בין אצודה לגנובה,
[ואם נחלק נחלק לאידך גיסא דגנובה וגזולה
קרובין יותר למותר כדמחלק אביי לקושטא
דמילתא], וא"כ לפ"ז אצודה שנאמר בהלכה הוא
לאו דוקא, וה"ה גנובה וגזולה, וא"כ מנלן לומר
דאי הילכתא למיתה הואי, הרי אצודה דוקא, וי"ל
דכל דאפשר לפרושי ההלכה למשה מסיני דדוקא
הוא ראוי לפרש כן, והלכך אם ההלכה היתה
למיתה, דאפשר לפרש דאיכא שום עדיפותא באצדה
מצגניה וגזילה, [דהתם עכ"פ ידוע אם לצעלים
אם לגנב], לאפוקה מתורת מותר, שפיר מקיימינן
כן, אבל אי הלכתא לרעייה הואי ולמיכלל אצודה
בכלל מותר א"כ כש"כ גנובה וגזולה, הרי ע"כ
דאצודה לאו דוקא.

(ז) כ"ד א' אמר רב הושעיא המפריש שתי
חטאות לאחריות מתכפר באחת
מהן וחזירתה רועה כו', בכלל זה בין בהפרישן
בצת אחת ובין בהפרישן צוה אחר זה, [אף אי
ס"ל מנא בראשון עי' להלן], ואפי' אם כשהפריש
הראשונה לא היה דעתו להפריש השניה, ואין
חילוק בין נתכפר בראשונה או בשניה, וכמו
צמעות אחד סידרא דאפי' נמלך להוסיף מעות
אח"כ, נמי הכל שוה בדין חד סידרא, ה"נ בשתי
צמעות גם כשנמלך אח"כ, הכל שוה בדין שתי
סידרי בהפרישן בצת אחת, דכל שאין ההפרשה
מחמת אצוד הרי זה בדין לאחריות, ואע"ג
דכשהפריש הראשון לא הפרישו בספק אלא ע"מ
שיתכפר צו צודאי, מ"מ כשהפריש השני לאחריות
השוו שניהם להיות שוין, וכ"מ מהא דקאמר כי
קאמר רבי באצוד אבל באחריות לא, משמע
דאחריות דומיא דאצוד דהיינו שמפרישן צו"ז
שפיר חשיב כללאחריות וכן מוכח מהא דאצודה
ולא גנובה ולא גזולה, וכן מאצודת לילה.

וטעמא דמילתא משום דהא ילפינן ממדרשו של
יהודיע דמותר חטאת לנדבה, ולעומת זה

כטעות, אבל כשהפריש שניה ונאצדה ומפריש בשבילה, אין זה מפריש לאצוד כלפי הראשונה, דההלכה לאצוד כמאן דליתא לא נאמרה אלא על זה שמפריש במקום האצוד, אבל ז"ע לפ"ז א"כ מאי קמייבעיא ליה תמורה כ"ג ז' בכוסות, הרי התם אין הכוס הנשאר במקום האצוד, ועו"ק התם דהא בהפריש לאחריות ונאצד כתבו תו' פסחים ז"ל ז' דרועה, וכוסות יש לדמות לזה, וז"ל דהתם הרי איכא למ"ד דגם באינו אצוד כוס עושה חזירו דחוי, והלכך כל שניתוסף אצוד סגי בהכי לספוקי שיהא דחוי, כיון דבחטאות המתות חזינן דהחשיבה תורה אצוד כמאן דליתא עכ"פ כלפי המופרש תחתיו, וז"ע.

ויש לעי' למה שנה ר"ז בששלשתן עומדות, דהו"ל אצודה בשעת הפרשה, ומיתוקמא כרבי לר"א א"ר תמורה כ"ג א', ואמאי לא נקט באצודה בשעת כפרה וככו"ע, וכגון שנתכפר בשלישית בעוד הראשונה והשניה אצודין, והדבר מספק לן לומר דשמא בהיו אצודין בשעת כפרה אמנם מתים, ורק באצודין בשעת הפרשה, אמרינן דהשלישית או הראשונה נחשצין זה כלפי זה כללית, דכיון דלא הופרשו בגינה, אין כאן הלכה למשה מסיני לאצודה, וכיון ששניהם קיימין שפיר מתאגדים להיות כאחד וכדין לאחריות, וכמו דס"ל לרבנן דרבי בכל אצודה דנתכפר באצודה שאינה אצודה רועה, ה"נ ס"ל לרבי באצודה ושלישית כיון שהשלישית לא הופרשה לאצודה, וז"ע.

נראה דאם מתה שניה והפריש אחרת, דמודה ר"ז דראשונה תמות.

ויש לעי' הפריש אחת ונאצדה והפריש שניה וחזר והפריש שלישית לאחריות לשניה, ואח"כ נתכפר בה, מה דין הראשונה, ומסתברא דמתה. איתא בתוספתא פ"ג ע"ש באור הגנוז וכו"ה בתוספתא נוזר פ"ג דאם אחר הפריש לו חטאת ואח"כ הפריש לעצמו ונתכפר, דדין הראשונה כחטאת שכיפרו הצעלים, ונראה דהיינו כשהאחר הפריש לו שלא מדעתו, רק מדין זכין, ע"ש בתוספתא, וז"ל דס"ל דבשעת כפרה צריך דעת, אבל לא בשעת הפרשה, וזה דלא כדאמר ערכין כ"א, א"נ במחוסרי כפרה דא"ל דעת, והלכך ה"ז כאצודה, כיון שהצעלים לא ידעו ממנה בשעה שהפרישו שלהם, וז"ע.

אצוד, הרי זה כמפרישו יחיד, וכמו שהפריש את האצוד, ולא חשיב כמות, אבל הא דמנזה בראשון עושה את השני כמופרש לאצוד, הוא ענין אחר, דכיון דצידוע שלא ישמש לחטאת לא שייך לחשבו כמות, והרי הוא צדין חטאת שכיפרו בעליה באחר, וכן בגמ' ציומא ס"ה א' לא הזכירו דליתא כרבי, אבל רש"י שם ותו' צסוגיין לא נקטו כן, ובאמת דצסוגיין מוכח כן דהא ידעינן דרצ ס"ל דמנזה בראשון, ומ"מ מוקמינן לה רק כרבי.

נראה דהפריש שני שעירים לאחריות ונתכפר בראשון דהשני רועה אף לר' יהודה דגם חטאת צבור מתה, ואף לר' יוסי דמנזה בראשון, דכיון שמפריש לאחריות הרי הם כחד וחשיב מותר חטאת, ואף שצשעת הפרשתו יודע שמנזה בראשון, דאין זה מונע מלחשוב את השני כמות, ורק בשני שעירים ומת אחד מהן, דהפרשת השני אינה לאחריות אלא מחמת ההכרח להציא את חזירו במקום המת, בזה אמרינן דמ"מ אם היה גם השני ראוי להקרבה, היו מתאחדין בזה שניהם להחשב כללית, אבל כשרק אחד ראוי להקרבה, אין מתערבין זה עם זה, ולא חשיב חד מותר דחזריה, אבל כשמפרישו לאחריות הרי הפרשה זו מערבתן להחשב הנותר כמות חטאת.

הפריש שתי חטאות לאחריות ומת, נראה פשוט דשניהם למיתה כדין חטאת שמתו בעליה.

(ס"ד סק"ז).

(ח) כ"ב ב' גופא אמר רבא אצודה דלילה כו', נדפס לעיל במקומו.

(ט) מנחות פ' ז' אמר ר"ז וכן לענין חטאות הפריש חטאתו ואצדה כו' נתכפר בראשונה כו', מכאן מוכח דאיכא חטאת שנתכפרו בעליה ואינה לאחריות, ואפ"ה רועה, וזה דלא כמו שצדדנו לעיל כ"ג ז', והטעם דכיון דההלכה נאמרה כשמפריש אחר במקום האצוד, ובה הפרדה ציינה מוחלטת ציור שהרי מפריש זה שיהיה במקום האצוד, ולא שיהיו שניהם יחד, הלכך לית לן למילף מזה כשאין ההפרשה לאצוד, והשלישית ס"ל לר"ז דאינה במקום הראשונה, ויתכן דה"ה כשלא ידע שנאצדה והפריש לאחריות, אע"ג דכשיודע שנאצדה מסתבר דאינו יכול לומר שמפריש לאחריות, דההלכה קבעה לאצוד כמאן דליתא, ואפשר דגם כשא"י שנאצדה לא מהני, דחשיב

פליגי צוה רבי ורצנן, וקשה דסתם אחת צפנים ואחת בחוץ משמע צמשיך וגם משמע שאין חילוק איזו צפנים ואיזו בחוץ.

ויש לעי' מנ"ל לרצ' לאפוקי למתניתין מפשטה דרצנן בכל גוויי אמרי ירעה ואפי' צנתכפר בשאינה אצודה, ולרצ' בכל גוויי תמות אפי' נחכפר באצודה, ולר"ה י"ל דלא ניחא ליה לאוקמי למתני' רישא רצנן וסיפא רבי דמוקמינן לה לעיל אליבא דר' אבא, וכן מתני' דיומא לפירוש תו' לר"ה אחיא נמי אליבא דרצנן, וה"ק לפי שאין חטאת ציבור מתה הא דיחיד מתה צמשיך, אבל לר' אבא קשה, וי"ל דר' יהודה דקאמר צמתני' דיומא תמות, ולדידיה מתכפר צפני שצוג שני כמבואר ציומא ס"ד צ' דמודה רב אליבא, והו"ל מתכפר בשאינה אצודה ואמאי אצודה תמות, הא ר' יהודה לא ס"ל כרבי צברייתא ט"ו א', וע"כ לחלק דצנתכפר בשאינה אצודה גרע, ומיהו י"ל דכיון דס"ל צע"ח נדחין הו"ל השני שצוג ראשון כאצודה גם צשעת כפרה והלכך ימות אף לרצנן, כדין נמנא אחר כפרה, והיינו סוגיא דלעיל כ"צ א' למש"כ שם, אבל אכתי תניא יומא ס"ה א' דשעירי ע"ז שאצדו והפריש אחרים תחתיהם דימותו לר' יהודה, [וכן לר"א ור"ש שם אי הו' דיחיד, ומיהו ר"ש לטעמיה], ומשמע אף צנמלאו קודם כפרה, דהא והפריש קתני, וע"כ דמודה ר"י דצנתכפר בשאינה אצודה דאצודה תמות וכדמפרשין אליבא דר' יוחנן יומא ס"ה א' כרבי אבא א"ר, וצרייתא דלעיל ט"ו א' מתפרש רק צנתכפר באצודה, [דצרייתא דאיזה שירצה יקריב אינה רישא דפלוגתא דר"י ור"ש], ואפשר דלכך דחקו שם צגמ' לומר ואצ"א אידי ואידי צשעת הפרשה ול"ק הא ר' יהודה אליבא דרבי הא ר"י אליבא דרצנן, אף שהוא דוחק, וצמתני' דהתם אין שום דוחק לפרשה באצודה צשעת כפרה, כדמתרנין שם צל"ק, משום דידע הש"ס דמתני' דיומא דרי"א תמות וכן צרייתא דשעירי ע"ז שאצדו דרי"א ימותו ע"כ אליבא דרבי, אבל רב לא ניחא ליה צהכי, ולכך מחלק בין נחכפר באצודה לנחכפר בשאינה אצודה.

כתבו תו' לעיל כ"צ צ' דסוגיא דהתם דלא כר' אבא, וכן נמי דלא כר"ה, וכ"כ לעיל כ"א צ' דסוגיא דמנחות פ"א א' ופסחים ז"ז א' דלא כר"א, וכן נמי דלא כר"ה, [ומה שלא הזכירו תו'

(י' כ"ג א' גופא אמר ר"ה א"ר הכל מודים שאם משך אחת והקריבה שהשניה מתה כו', הא דאצודה צשעת הפרשה קילא ולדעת תו' לפי סתמא דגמ' אף צנתכפר בשאינה אצודה אצודה רועה, הוא משום דכי היכי דצמפריש שניה כשהראשונה קימת חשיבי לאחריות ומתאגדין יחד להיות הנשאר צדין מותר וכמו מעות בחד סידרא, ה"נ לאחר הפרשה כשנמנא האצודה הרי הם עכשיו נעשים זל"ז כללאחריות, ולר"ה ור"א מחלקין צוה דהאצודה שהופרש יחיד אינו חוזר להיות נחשז כמותר של האיני אצודה, אבל המופרש תחת האצודה כיון שהופרש צשעה שכבר הופרש האצודה לפניו ואפשר שימנא, הרי הוא יכול להחשז כמותר וכללאחריות של האצודה, והיינו מפריש לאצודה לאו כאצודה דמי, דאף שהאצודה אינו יכול להחשז כללאחריות של המופרש, אבל המופרש יכול להחשז כללאחריות של האצודה, ולר"א ס"ל לרבי דמפריש לאצודה כאצודה דמי, כלומר דדינו נמי כאילו הופרש יחיד, ואינו חוזר להיות נחשז כללאחריות גם כשנמנא האצודה קודם כפרה.

וס"ל לר"ה דענין זה להחשיב את המופרש כללאחריות של האצודה לאחר שנמנא, צריך דעת, ואינו נעשה מעצמו, וזהו ענין צא לימלך, ומודה רבי דאם נתכוין ליקח האצודה משום דהמופרש ניתן להחשז כמותר, דאמנא המופרש ירעה, ופליגי רק אם מוריין ליה כן לכתחלה, וכשהמופרש מוצח כמש"כ תו', ואע"ג דצמנחות ס"ד א' אמריין דאף לאחר שחיטה אמריין ליה הצא שמינה לכתחלה ושחוט, אע"ג דמפסיד את השחוט שהרי יצא לצית השריפה, ז"ל דציבור שאני, גם משום שאין המקריב אלא שליח, ולעולם הציבור חפץ במוצח, וגם משום דצקרבן ציבור ראוי טפי להדר, וגם משום שאין עניות צמקום עשירות.

הא דמוקמינן צוצחים קי"צ א' מתני' דהתם כרבי, היינו לר' אבא, א"נ לפי סתמא דגמ' כפי מה שנקטו תו' דפליגא אר"א ור"ה, אבל לר"ה מיתוקמא כרצנן ואשמועינן דדוקא צמשיך פטור באחת צפנים ואחת בחוץ, אבל צנמלך והקריב האצודה צפנים חייב על שאינה אצודה בחוץ, וכש"כ צהפריש שנים לאחריות, וצ"ע צתו' שם דנקטו דלר"ה מתפרשא מתני' צנתכפר בשאינה אצודה דוקא, ונתקשו לפ"ז א"כ מאי חידושא הרי לא

ר"ה, הוא משום דדין נתכפר בשאינה אצודה
לאצודה מתה לרצון, הוא נתפרש בהדיא בדברי
ר"א, ור"ה עיקר חידושיה שהוסיף במשך, לכך
הזכירו ר"א, וכש"כ ר"ה, ויש להוסיף דה"נ
סוגיא ט"ו א' מתפרש לאצודה דלרצון בכל גווני דנמנא
קודם כפרה רועה, דהא קצבו הדברים אצרייתא
דאיזה שיראה יקריב, וכן צרייתא דתני רש"י קמיה
דר"פ כ"ד א' לאצודה בשעת הפרשה לרבי מתה
לרצון תרעה, מפרש דלאצודה קאמר, והיינו
בנתכפר בשאינה אצודה, ואפי' הכי לרצון תרעה,
ואף שלא הקשו ממנה לר"א ור"ה, היינו משום
דאפשר לדחוקי דהאי תנא סבירא ליה מנזה
בראשון וממילא מתפרש שנתכפר באצודה ועל
שאינה אצודה קאמר דלרצון תרעה, אבל סתומת
הגמ' משמע דלאצודה קאמר, ומ"מ לענין הלכה
ז"ע אחרי שבגמ' קצבו דברי ר"ה ור"א ולא
פירשו בהדיא דאיכא דפליג עלייהו, והרמב"ם פסק
כר"ה, עי' בזה להלן, וז"ע.

ברם צעיא דר"פ כ"ז ב' באצודה בכוס לז"ק לא
יתכן לא לר"ה ולא לר"א, דהא לכו"ע
בנתכפר בשאינה אצודה אצודה מתה, והרי הדבר
כמפורש דר"פ מפרש למתני' כפשטה דלרצון כל
שנמנא קודם כפרה תרעה, ואלא דמי לסתמא
דגמ' באצודת לילה ובפסחים ובמנחות, דהתם י"ל
דסתמא דגמ' מפרש לא למילתיה בלא הא דר"ה
ור"א, ואפשר דאיכא נפקותא בצעיא דר"פ אס
יכול עכשיו להתכפר באצודה, דאס כזרק דמי וכבר
נקבע האצוד למיתה, שוב א"א להתכפר בו, ואין
חייבין עליו בחוץ, ואין בו מעילה, אבל אס לאו
כזרק דמי אכתי אפשר להתכפר בו, וחייבין עליו
בחוץ ויש בו מעילה, אבל אס זרק דס המופרש
לכו"ע דהאצודה תמות, וכדר"ה ור"א, וז"ע.

דברי הרמב"ם צפ"ד מפסה"מ ה"א וה"ח
מפורשין דנמנא קודם כפרה אפי'
נתכפר בשאינה אצודה, הרי האצודה רועה, שהרי
כתב דה"ח [כג' הכ"מ והלח"מ] דכל חטאת
שאצדה ונמנא קודם כפרה אינה מתה אלא תרעה
עד שיפול בה מום ויפלו דמיה לנדבה, הרי
בנתכפר בשאינה אצודה איירי, וקאמר דאצודה
תרעה ויפלו דמיה לנדבה, וכן דה"א כתב דנמנא
אחר שכיפרו הצעלים תמות ונמנא אחר שחיטה
קודם זריקה הרי הדבר ספק, הרי מפורש נמי

יא) כ"ג א' רש"י ד"ה הכל הלכך תנא הך
תקנתא יציא מאלו ומאלו והך
תקנתא ניחא ליה טפי מלומר יצא ויטרח לז"ד
וימלך כו', לפמ"ש"פ לעיל טעמא דנמלך דהוא
משום שמאגד עכשיו את המופרש ואת האצוד
שישמשו כחד וכלאחריות וכאלו חוזר ומקדיש את
המופרש לאחר מציאת האצוד, א"כ ראוי לומר
דכשאפשר ליקח מזה ומזה דהכי עדיף טפי שהוא
ממש מערבן להיות כחד, והנקרב ישמש בשליחות
שניהם במציאות, ולא רק במחשבתו, ואדרבה היה
מקום לומר דכל שיכול ליקח משניהם ואינו לוקח
דיחשב כמשך, דהיינו שאינו מחדש בהם דבר
וישאלו

שהיה המופרש עד שלא נמנא האצוד, ואף אס לא
אמרינן כן, אבל הא ודאי דלכתחלה הכי עדיף.
— ומש"פ רש"י יטרח לז"ד, ז"ע דפשוטו צא
לימלך היינו לאפוקי משך אחד מהן סתם, ור"ל
שבא לחשוב ומכוין להתכפר באצוד כדי שהמופרש
ישב כמותר, אבל אין צריך צ"ד לכך, [וכמו דה"א
בכהן הנמלך רפ"ג דקנים], וז"ע. (ס"ד ס"ק י"א).

כ"ג ב' א"ר אמי המפריש שני זיבורי מעות
לאחריות מתכפר באחד מהן ושני יפלו
לנדבה כו', מסקינן דלר"ש אינטריך, ויש לדקדק
אמאי נקט לה סתמא, וגם הא ר"ש יחידאה ולא

חטאתו מהן, אבל מעות שצא להפריש לאחר שקרבה חטאתו, זוהי י"ל דר"ש ורצון שוין, דייקן כאבוד שנמצא לאחר שנתכפרו הצעלים, דחוב כאבוד דמי, ולפי מה שדדנו בספר מעילה דכל שצא להפריש לאחר שקרבה חטאתו הרי זה בכלל מימרא דרבא לקמן י' א' דיפלו לנדבה שאין מפרישין מתחלה לאבוד, א"כ ע"כ כל הנידון על מעות שהופרשו משקנה חטאתו עד שלא קרבה.

משה"ק תו' צמעילה י' א' מהא דמודה ר"ש בצבורי מעות, לכאורה ה"נ כל שהוסיף לדמי חטאתו צאמת יפלו לנדבה, דהיינו בכלל מה שאמרו יוסיף ויציא חטאתו, דכלל זה גם כשמעות הראשונות יש בהן כדי החטאת היותר מוצתרת, וגם כשלא עירב המעות, דה"ק יוסיף מעילתו למעות הראשונות ויקנה חטאתו, והמותר לנדבה כדין מעות צדק סידרא, גם מה שחירצו ז"ע דהא אדרבה כל שמוסיף לדמי חטאתו הו"ל חד סידרא דפשיטא דמודה ר"ש דיפלו לנדבה. (ס"ד ס"ק י"א).

שם ששה לנדבה לעולה הצאה מן המותרות, מתניתין גופא נמי הכי מוכחא דמיתיי עלה מדרשו של יהודה, וא"כ לתזקיה ולר"י מנחות ק"ז ב' איירי מתני' צמותר חטאת ואשם, ולפ"ז לא נתבאר אם אדם הרוצה להתנדב לקיץ המוצא יכול נמי ליתן לאותן שופרות או לא, ואף לשמואל ור"א שם ק"ח א' דחילקו צין המותרות ותיקנו לכל סוג מותר שופר בפני עצמו, מ"מ י"ל דנדבה שפיר מצי לאיטרופי לכל סוג מותר, ומיהו יש גם מקום לומר איפכא דנדבה לא שייכא כלל למותרות, שהן כאילו המשך הקרבן הראשון, ולפרש"י שם צועירי דלענין המתנדבין קאמר, נראה מוכח דאפשר לערבן, דמסתברא דגם מותרות היו ניתנין להן שופרות, כפשטא דמתני' דכל שהוא צא משום חטא ומשום אשמה כו', והיינו מותרות, ומצואר דמערבין נדבות לקיץ המוצא צדדי מותרות, והכי מסתברא נמי מלישנא דר' יוחנן שם דקאמר מתוך שהנדבה מרובה כו', ואם רק ממותר נותנין לשופרות אלו, אין סבירא שיהיו כ"כ מרובין, וגם לשון נדבה לא אחי שפיר. (מנחות ק"ז ב').

במנחות שם וזעירי אמר כנגד פר ועגל איל וכשם גדי ושעיר ורבי היא כו', פרש"י דהמתנדב פר לנדבת ציבור לקיץ המוצא מציא מנה ונותנו לשופר פר וכן המתנדב עגל מציא חמשה

קיי"ל כוותיה, ונראה דצאמת גם לרבנן קאמר, דעיקרו אשמועינן דמעות צאני לצורין כחד ציבור חשיב, דאי הוו חשיבי כשנים, היה ראוי לכתחלה שיקח משניהם, כדי שישמשו שניהם לקרבן ומותריהן כמותר, ואשמועינן דיכול לכתחלה להתכפר בחד מהן והשני יחשב כמותר, דכחד חשיב, ונפ"מ לר"ש דלית ליה לאחריות צהמות, דמ"מ צמעות אית ליה, דתרי סידרי כחד סידרא.

ואפשר דאיכא עוד נפקותא צוה דחשיבי כחד, דנראה דאם הפריש שתי צהמות לאחריות ואצדה אחת והפריש אחרת תחתיה ונתכפר בה, ואח"כ נמצאת האצודה, דהאצודה תמות, דאין להשבה כמותר מן החטאת שנתכפר בה, אבל צמעות כהאי גוונא שהפריש שני לצורין ונאצד האחד והציא אחר תחתיו, אם יתכפר משני הצבורים הנמצאים, נראה דהאצוד ירעה, כיון דנתכפר גם מן הצבור שהופרש עמו לאחריות, [והמופרש לאחריות ירעה גם אם נאצד כמ"ש תו' פסחים ז"ז ב'], והרי הוא מותר, והשתא לפמ"ש פ' דשני לצורין כחד, א"כ גם אם יתכפר רק מן המופרש לאבוד, נמי יהא דין האצוד לרעייה, דכאילו נתכפר גם מן המופרש עמו לאחריות, דצמעות הכל משותף וחד סידרא, כל שהופרשו לאחריות, צומן שכולם קיימים.

במעילה ט' ב' יוסיף ויציא חטאתו, נראה דכל שהוסיף עד שלא קנה חטאתו, הרי אף אם קנה חטאתו רק מהדמים הקודמים, נמי יפלו לנדבה, ואפי' לא עירב המעות שהוסיף עם המעות הראשונות, דהו"ל כמפריש שני לצורי מעות לאחריות דאף לר"ש המותר לנדבה, אבל אם הוסיף המעות לאחר שכבר קנה חטאתו עד שלא הקריבה, צוה צאנו למחלוקת ר"ש ורצון דמעות וצהמה כשתי צהמות לאחריות דמי, דאמרינן תמורה כ"ד א' דלר"ש תמות ולרבנן תרעה, ויתכן לומר דרק משום זה מוקמינן לה כר"ש, דכלל דין הצרייתא כשהפריש המעות לאחר שכבר קנה חטאתו קודם שהקריבה, וע"ז קאמר דכשקרבה חטאתו ילכו לים המלח, [וגם לשון ילכו ויפלו מתפרש שהמעות קיימין והנידון עכשיו לאן שילכו, ומשמע שהופרשו עד שלא קרבן], ולא הו"מ למימר דמשהפריש חטאתו ילכו לים המלח, דהא עד שלא קרבה חטאתו עדיין בקדושתן קיימו דהא יכול להציא

ונותנו לשופר עגל, וכן אינך, [צ"ל] לא נזכר בפירוש דמתנדב לנדבה ציבור קאמר, אבל ע"כ זו כונתו, דעולת יחיד טעונה סמיכה בצעלים, וכן נסכים, וגם בעולת יחיד אף לרבנן דרבי המתנדב עגל והציא פר בשותפות לא יא, וא"כ ע"כ לעשות שופר גם לקטנים, וגם צמנה דשקלים מצואר דלנדבה ציבור קאמר דמייתי עלה דרשא דיהודיע, וכדאמרין נמי לעיל ק"ד א', ומיהו התם לאוקימתא דשמואל ור"א איירינן, ולכאורה ק"ק הא דתלינן לה דוקא אליבא דרבי, דאף לרבנן ראוי שיהא אפשר להציא גם קטנים לקיץ המזבח והרי אף בעולת העוף דיינינן בשבועות י"ג ב' אי מקייצין בהן, ואם יעשו שופרות רק לגדולים לא יהא אפשר להציא מהן קטנים, דגדול והציא קטן אף לרבנן לא יא, ואפשר דלרבנן ראוי למתנדב למסור הדבר לצ"ד אם יציאו גדולים או קטנים, דבלא"ה צ"ד משתדלין להציא גדולים כמה שאפשר דמזוה בגדולים, ואין ליחיד החפץ להתנדב גדול לבקש יותר מזה, וממילא אפשר לעשות שופר אחד לפר ועגל והמתנדב יתן לשופר זה על דעת צ"ד, וכן באינך, אבל לרבי שיש ענין מיוחד גם בקטנים, ע"כ לתת ציד המנדב להודיע חפצו אם גדולים או קטנים.

ובתמורה כ"ג ב' מייחין צרייתא דששה לנדבה דתנן היינו לעולה הבאה מן המותרות, ופירשו שם צחו' ובשטמ"ק דאף לזעירי צמותות איירי, וממותר פר יש להציא פר וממותר כבש יש להציא כבש, ולפ"ז י"ל דמשום המתנדבין לא היו חכמים שוקדים להכין שופרות לכל מין, לא לרבי ולא לרבנן, והיה על המתנדב למסור נדבתו על דעת צ"ד כפי שיזדמן להם, [וטפי מזה מצינו דכשתיקנו שופר לרבנן לגדולי עולה לנדבה יחיד נמי לא תיקנו אחד לתורים ואחד לבני יונה, אלא על המתנדב להסכים למה שיזדמן לצ"ד, ועי' צחו' יומא נ"ה שנתקשו בזה], ורק משום המותרות הותרו להתקין השופרות לכל מין, וזה דוקא לרבי דקטן והציא גדול לא יא, אבל לרבנן היה אפשר לתקן רק ג' שופרות לגדולים, והיו מציאין מכל המותרות רק גדולים, דקטן והציא גדול יא, אלא דלכאורה מותר מעגל וגדי לא משכחת לה, דליכא בהו לא חטאת ולא אשם, [ורק מותרות דהני אזלי לנדבה ציבור, כדתנן בשקלים בסיפא דמתניתין זה הכלל כל שהוא צא משום חטאת ומשום אשמה כו',

שם זה מדרש דרש יהודיע הכהן כו', נתבאר לעיל א' סק"ו ועי"ש בסק"ב.

תוד"ה הא תימה דלעיל פריך מינה וקאמר כו', נתבאר לעיל א' סק"ה.

כ"ד א' המפריש שתי חטאות לאחריות כו', נתבאר לעיל כ"ג א' סק"ו.

שם אצדה בשעת הפרשה כו', עי' מש"כ לעיל סק"י ד"ה כתבו.

תוד"ה ואידך ולא דמי להפריש כו', עי' מש"כ לעיל א' סק"ז ד"ה צההיא, ובסק"י ד"ה כשהאצד.

ביצד מערימין

כ"ד ב' מתני' ילדה זכר ונקבה זכר יקרב עולה והנקבה תקרב שלמים, לכאורה נראה דדין זה ליחא אלא צהמת הקדש דכיון דכונתו לאפוקי לולד מקדושתיה דאימיה וכגון חטאת כמו שפרש"י דצעי לאפוקיה ממיתה, הלכך אמרינן דצילדה שנים דעתיה להקדיש שניהם כפי מה שמתנה, ודכוותה צאם תלד אשתי זכר יטול מנה ונקבה מאתים צ"ב ק"מ ב' דילדה זכר ונקבה הזכר נוטל מנה ונקבה מאתים, דרזנוזו לתת גם לבנו וגם לבתו, וכמש"פ בשו"ע חו"מ סי' רנ"ג סכ"ז, אבל צהמת חולין אמרינן שאין דעתו להקדיש אלא אחד, דלא אסיק אדעתיה שתלד שנים, וכמו צילדה שני זכרים בסיפא דרק אחד קדוש, וימכר למי שחפץ לנדב ספק עולה ספק שלמים.

ולכאורה הרי מצואר צ"צ קמ"א צ' צמצרני
 דבאמר זכר ונקבה אחד אין בכלל זה
 אם ילדה תאומים זכר ונקבה, והא דצמחני' שם
 ק"מ צ' נוטלין כדצרי' גם צילדה תאומים זכר
 ונקבה הוא משום דאמדין דעתו דהיה חפץ לתת
 לבנו וצתו ואין סברא להפסידם משום שגולדו
 שניהם כמס"כ הראשונים ז"ל שם, ולפי זה נראה
 דגם צילדה שני זכרים או שתי נקבות לוקחין
 כדצרי', דהאי טעמא איחא גם בהם, ודכוותה
 צמחני' צילדה זכר ונקבה אין לומר דשניהם
 קדושים מחמת שהזכיר כל אחד לחוד דהא חזינן
 צמצרני שאין תאומים בכלל, וע"כ משום דזיל צתר
 טעמא צבהמת הקדש דצעי לאפוקי לולד ממיתה,
 וא"כ דכוותה צשני זכרים נמי, וסיפא רק צבהמת
 חולין, וצוה אף צוכר ונקבה לא קדוש אלא אחד,
 דסתמא היה דעתו להקדיש רק אחד, [ולא דמי
 למצרני דלא נחזין לתאומים כלל ואין לו כלום,
 דהתם משום נערה דאיחא או דלא יכול למיקם
 צסיפוקייהו או שחושש שאינם בני קיימא כמס"כ
 הרמב"ן צ"צ שם, והני טעמי לא שייכי הכא,
 דגם חשש שאינם בני קיימא ליכא הכא שהרי חשצ
 שיהיה רק אחד ומקדישו, וא"כ גם אם לא יהיו
 בני קיימא לא הפסיד כלום], והלכך שפיר חד
 מיהא קדוש], ודצרי הרמב"ם ז"ע.

ונראה דעת הרמב"ם דהאומר לראובן מה
 שצמעה של זו אם זכר הרי הוא נתון
 לך צמתנה והקנה לו צקנין, ואמר לשמעון מה
 שצמעה של זו אם נקבה נתונה לך צמתנה והקנה
 לו צקנין, וילדה זכר ונקבה, דזכו שניהם, ואינו
 יכול לטעון שלא חפץ ליתן מתנה אלא אחד, שאין
 זה חשוצ טעות, [ורק צנדר שייך להחשצ כפתח],
 דאף שלא עלה דדעתו לידת תאומים, מ"מ לכל
 חד הקנה מה שהקנה ומה שגולד עוד אחד אינו
 עושה טעות, שהרי אם לא היה מקנה אלא לראובן
 את הזכר וגולדו תאומים מה טעות יש כאן, הרי
 אדרבה הרויח שיש לו ג"כ נקבה לעצמו, וה"נ
 כשהקנה גם לשמעון, וה"נ עולה ושלמים כראובן
 ושמעון דמי, ולא דמי למצרני דהתם הנידון איזו
 לידה יצטרנו ואמרינן דלידת תאומים הוא סוג
 שלישי שלא התנה עליו, [וגם לפי הרמ"ה צ"צ
 שם הוצא לקמן צאמת גם התם זוכה גם בתאומים,
 וכן לפי מה שצדדנו עוד לפרש לקמן], והלכך אף

ולא אמור ע"כ מוכח מהאי צבא דרישא דמתני'
 צבהמת הקדש, [ומה"ט נמי הדר ותני
 אם זכר עולה אם נקבה זכרי שלמים, ולא קיים
 אצבי דרישא ילדה זכר ונקבה, דרישא לאו צחד
 גוונא איירי, דילדה זכר איירי בחולין, וילדה נקבה
 איירי צבהמת הקדש, ומיהו צ"צ ק"מ צ' נמי
 נקט כי האי לישנא אף דהתם ליכא האי טעמא],
 ויש לתמוה דצתו' הקשו דנוקמה לכולה מתני'
 צבהמת חולין, ודחקו לתרוצי משום דצעי לאוקמה
 אכיצד מערימין, ור"ל דגם הא דילדה נקבה משמע
 דאיירי צהערמה, וא"כ ע"כ לאוקמה צשל הקדש,
 ואמאי לא תירצו דהך צבא דילדה זכר ונקבה לא
 מיתוקמא אלא צשל הקדש, וכיון דהך צבא איירי
 צשל הקדש, תו פשוט לאוקמי נמי לרישא דילדה
 נקבה דכוותה צשל הקדש, ואפשר דכונת תו'
 צתירוטם אינו דראוי לפרושי כיצד מערימין דרישא
 גם צילדה נקבה והיינו צמערים להוציא הולד
 מקדושת אמו, אלא כונתם דלא יתכן למיתני כיצד
 מערימין על הצכור כו' ולסיים שהמערים גם אמר
 ואם נקבה זכרי שלמים, דכיון דהקדיש הנקבה
 לשלמים אף שאינה קדושה צצכורה, א"כ כונתו
 סתם להקדיש הולד, וא"כ גם מה שהקדיש את
 הזכר לעולה לא מתפרש להערים על קדושת הצכור,
 אלא כשם שהקדיש הנקבה כך הקדיש הזכר, והלכך
 ע"כ לפרושי דמה שאמר ואם נקבה זכרי שלמים
 לא קאי אצבהמת חולין המצכרת, והאי שינויא עדיף
 טפי מלאוכותי מסיפא.

אבל הרמב"ם צפט"ו ממעה"ק ה"ח העתיק
 לדינא דמשנתנו דילדה זכר ונקבה הזכר
 יקרב עולה והנקבה שלמים צבהמת חולין, וצ"ע
 מ"ש משני זכרים דאמרינן דהאחד חולין משום שלא
 נחזין להקדיש שנים, איצרא דמהא דפרכינן
 צסוגיין צשני זכרים אי צמה דהקדש היאך
 דאקדיש עולה להוי עולה אידך נהוי צקדושתיה
 דאימיה, משמע דאף צבהמה דהקדש אם ילדה שני
 זכרים אין שניהם קדושים, אצל יש לדחות דהכי
 פריך דלפי מאי דקתני מתני' שרק אחד קדוש
 מחמת הקדשו, א"כ אידך ליהוי צקדושה דאימיה,
 ולא חולין, אצל אה"נ דבאמת יש לשאול נמי
 דליקדשו תרוייהו צקדושת פיו, ולמאי דמסיק
 דמתני' צבהמת חולין י"ל דבאמת צבהמת הקדש
 קדשי תרוייהו.

בצמח חולין שפיר מתקיימא מחני' דהזכר יקרב עולה והנקבה שלמים, משא"כ בשני זכרים או שתי נקבות הרי לא הקדיש אלא אחד, והאומר לחצירו מה שצמעה של זו אם זכר הרי הוא לך צמתנה וילדה שני זכרים אין לו אלא אחד, ומש"כ רש"י צמתני' על שניהם חלה קדושת עולה, ר"ל מספק דלא ידעינן איזה הוקדש, והרי שניהם קדושים כדין ארבעים מתוך שמונים, אבל לא יתכן לפרש ששניהם קדושים צודאי, דלא יתכן להקדיש עולה בלא צעלים, ואם המקדיש הוא הצעלים לא יתכן למוכרו לאחר.

ובמיהו צנתן צמתנה לאחר ואמר אם זכר הרי הוא שלך צמתנה, וחזר ואמר גם אם נקבה הרי היא לך צמתנה, וילדה זכר ונקבה יש מקום לדון, דלא הקנה לו אלא אחד, ודכוותה בהקדש אם אמר מה שצמעה של זו אם זכר שלמים, ואם נקבה שלמים, ויש מקום לומר דאף בכה"ג קדשי תרומהו, דהא זה שהקדיש ראשון ראוי להיות קדוש צודאי, שהרי אם לא היה מקדיש את השני, וילדה זכר ונקבה, אין כאן טעות, דאדרבה ראוי לומר דכש"כ אם היה יודע שילדו תאומים שהיה מקדיש את הראשון שהקדיש, וכיון שהראשון קדוש צודאי, חו אין כאן נידון אלא על השני, וראוי לדון כאילו היו שני אנשים, ויש מקום לומר דבכה"ג קדוש הראשון ולא השני, דהראשון הרי קדוש צודאי ולעולם הקדש השני קאי על הראשון שכבר הקדישו אם הוא זכר, וכן צמתנה, ואכתי יש לדון כשנתן צמתנה צ"א צין אם הוא זכר צין אם הוא נקבה, וכן בהקדיש כאחד לשלמים, ויש גם מקום לומר דהקדש לעולם אם הקדיש צא"ז יש לדונו כלשני צנ"א, אף כשהקדיש שניהם לשלמים, וצ"ע בכ"ז.

(ס"ז סק"ז).

בב"ב קמ"א ז' והא זכר ונקבה לא אמר כו', צ"ע מאי פשיטתא דזכר ונקבה אין דעתו לתת למצטר כלום, הרי בפשוטו ראוי לומר אדרבה דשמת צתאומים יותר, ואף היה מקום לומר שיתחייב לתת מאתים דהא התחייב מנה לזכר ומנה לנקבה, אבל לומר שהדבר פשוט שאין לו ליטול כלום עד דקשיא צרייתא זה ודאי תימא, והטעמים שכתבו הראשונים ז"ל משום שמא אינם בני קיימא או שאינו יכול למיקם בסיפוקיהו או נערה דאיתתא כולם טעמים דחוקים, ועוד דהא פרכינן

ויתבן לפרש דצרייתא מתפרשא באמר רק אם זכר מנה, ולא אמר על נקבה כלום, או שאמר רק על נקבה מנה ולא אמר על זכר כלום, וזה ס"ל לגמ' דצילדה זכר ונקבה אין לו ליטול כלום, דכיון שנולד אחד שלא היה חפץ בו בטלה שמחתו, ומשני דאירי באמר גם על זכר מנה וגם על נקבה מנה, והלכך צילדה שניהם יש לו עכ"פ מנה, וכנראה שלפירוש זה נכתבין הרמב"ן להתאים סוגיין עם התוספתא והירושלמי, [והגירסא שלו צירושלמי, אינה תואמת עם התוספתא וגירסא שלנו, ונראה דגירסא דידן עיקר דהתוספתא והירושלמי חד], וסיים שאין פירוש זה נכון, ועי' ציד רמ"ה שכנראה פירש כן.

ואפשר לפרש דהא דפרכינן והא זכר ונקבה לא קאמר, דהוא מדוקיא דלישנא דכיון דמשה זכר ונקבה לא הו"ל להזכירם אלא לומר סתם המצטרני צמה נפטר רחמה של אשתי יטול מנה, דהשתא אכתי לא ס"ל להש"ס לומר דלמעוטי נפל קאתי, ומדקאמר אם זכר יטול מנה אם נקבה יטול מנה, ע"כ למעוטי זכר ונקבה קאתי, אבל אם אמר סתם המצטרני צמה נפטר כו' יטול מנה, שפיר נוטל גם צילדה זכר ונקבה, וכן אם אמר המצטרני זכר או נקבה יטול מנה נמי גם ילדה שניהם בכלל, ועכ"פ אית ליה מנה, ומשני דאמר נמי אם זכר ונקבה נמי יטול מנה, ור"ל שאמר לשון שצידוע שלא צא למעט תאומים, ואמירתו אם זכר מנה ואם נקבה מנה מתיחסת אף אם ילדה

ויש להסתפק אם גם צולדות קדשים אסריין להוריד מקדושתן, כגון ולד תודה אם רשאי להקדישו לשלמים, דאפשר דדוקא בצכור אסריין משום דמפקיע מנות צכור, ואף לעילויי היה ראוי לאסור, אי לאו דדרשינן מקרא לקמן כ"ה א', אבל ולדות קדשים אין מנא שיהיו ולדות קדשים ורשאי אף להורידן מקדושתן שעתידין להיות, דהא עכשיו עדיין אינם קדושים כלל, או"ד גם ולדות קדשים קיימי למנותן ואסור להורידן מקדושתן, והא דצולד חטאת שרי להקדישו לשלמים כמו שפרש"י בסוגיין הוא משום דולד חטאת למיתה אזיל, ואף את"ל לחומרא, מ"מ נראה דולד שלמים רשאי להקדישו לשלמים, ואף אי בעלמא צעינן עילויי ולא שרינן בדכוותה עי' מגילה כ"ו, דהכא מה שמקדישו קדושת פה לשלמים כזר יש צו עילוי, דהא ולד אינו עושה תמורה, וגם יש חומש בהקדש ראשון.

וצ"ע ברמז"ס פ"ד מה' תמורה הי"ב שכתב שאינו יכול להקדיש הצכור לשלמים שאינו יכול להפקיעו מקדושתו כדי ליהנות בו, ומשמע דהאיסור משום שמפקיעו מלינתו לכהן, וקשה דא"כ היכי ילפינן מזה בסוגיין לאסור להטיל בו מוס הרי בהטלת המוס אינו מפקיעו מן הכהן, דגם בע"מ ניתן לכהן, וז"ל דהוא מעין ק"ו אם אסור להפקיעו מן הכהנים כש"כ דאסור להפקיעו מלשמש כקרבן, ולפי דברי הרמז"ס אין לנו מקור לאסור הורדה מקדושה צולדות קדשים, דאף דאסריין להטיל מוס הוא משום שמצטלו מלהיות קרבן, משא"כ בהורדה מקרבן לקרבן, וגם י"ל דלהטיל מוס גרע, וכן צכור גרע, וי"ע.

שם סיפא אחיא לבהמה דהקדש, מצואר דאף שהולד נוצר לאחר שהבהמה כזר הוקדשה, אפ"ה ציד הצעלים לשנות קדושת העובר כיון דבהוייתן הן קדושים, ולכאורה היה נראה דמ"מ אין ציד הצעלים למכור הולד לאחר, דבמה זכה בו, והרי אינו יכול לשיירו חולין, דכזר הוא דדין קרבן לכל דבריו, ואע"ג דחזינן לקמן כ"ה ב' ולעיל י"א א' דאי ולדות קדשים בהוייתן הם קדושים אם שחט חטאת ומנא זה בן ד' חי בשרו נאכל לכל אדם, וא"כ מסתברא דיוכל גם למוכרו, היינו דוקא לאחר שחיטה כשכזר הוחלט שאינו יכול לשמש בקודש, אבל מחיים כיון שהבהמה קרבן והולד עתיד להיות צדין ולד קרבן, לא מסתבר שיוכל

שניהם, ואשמועינן דרייתא דאין לו אלא מנה, ולא מאחיים, ומשכחת לה כי האי ליסגא באמר סתם המצטרני צמה נפטר כו' הן זכר הן נקבה, יטול מנה, דלשון זה לא מתפרש למעט אם נולדו שניהם, דהלשון מתפרש כאילו אמר סתם המצטרני צמה נפטר כו' יטול מנה, ולא הזכיר לא זכר ולא נקבה, דמה שהזכירם אינו אלא כמפרש יותר, ולא צא למעט אלא נפל, אבל לא איירי בהזכיר גם זכר וגם נקבה וגם תאומים, ולפי זה בשלא השווה הזכר לנקבה אף בהזכיר כל אחד לחוד נמי תאומים ככלל, דהא לית לן למידק בלישניה דנחכוין למעט תאומים, שהרי היה צריך להזכירם לחלק בין זכר לנקבה, ובתשו' הרא"ש סוף כלל פ"א לא מצואר כן, וי"ע. (פ"ב סק"מ).

שם ילדה שני זכרים כו' והשני ימכר לחייבי עולה, ז"ע אם קדוש רק אחד א"כ אפשר להמתין עד שיפול בו מוס, ועי' ברש"י ובשט"מ ק. (מנחות ק"ח ב' מהו"ד). — עי' מש"כ לעיל י' ב' בדברי התו' שם ד"ה כי.

מש"כ רש"י על שניהם חלה קדושת עולה, ר"ל מספק דלא ידעינן איזה הוקדש, והרי שניהם קדושים כדין ארבעים מתוך שמונים, אבל לא יתכן לפרש ששניהם קדושים צודאי, דלא יתכן להקדיש עולה בלא צעלים, ואם המקדיש הוא הצעלים לא יתכן למוכרו לאחר.

גמ' עולה אין שלמים לא, נראה דאף כהן אינו רשאי להקדיש הצכור לשלמים, דאין הטעם משום שמפקיעו מלינתו לכהן, דהא מוכחינן מזה לאסור להטיל בו מוס עד שלא ינא לאויר העולם, ומוס זה אינו מפקיעו מלינתו לכהן, דגם צכור בע"מ ניתן לכהן, וא"ת א"כ מאי הורדה מקדושה איכא מצכור לשלמים הרי קדושת שלמים חמירא מקדושת צכור כדתנן זבחים ב' א' לשם נמוך מהן כו' שלמים ששחטן לשם צכור כו', וי"ל דמ"מ איכא נמי חומרא בצכור שאינו נאכל אלא לכהנים כדתנן זבחים נ"ו ב', וגם זה שיש בו מנות נתינה י"ל נמי דחשיב חומרא, ואפשר דאף צכור שיש בו מוס אינו רשאי להקדישו לשלמים, משום שמפקיעו מנתינה לכהנים, ומ"מ קים לגמ' דגם כהן אינו רשאי להקדישו לשלמים משום שמורידו מקדושתו, ומזה פרכינן לאסור להטיל בו מוס.

נראה דהא דלמ"ד במעי אמן הן קדושין א"א לשנות הולד לקדושה אחרת כמש"פ רש"י, אינו משום שקדמה קדושת הולד, דאף אם יקדים להקדיש עד שלא נוצר מאומה נמי לא עשה כלום, ואף אם אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם, ואף אם לא נימא דדברי הרב שומעין כדלקמן כ"ה א', דאי במעי אמן הם קדושים הרי כל משהו המתהווה דינו כהשמינה והר"ז כגוף הבהמה, ולא שייך להתפסו לקדושה אחרת, והיינו דאמרינן לקמן כ"ה א' דאי במעי אמן הן קדושים, תפסתינהו קדושה דאימייהו אף בטומטום ואנדורוגינוס.

שם אמרי אי צהמה דהקדש היאך דאקדיש עולה להוי עולה כו', צהמה דהקדש ודאי אין יתרון לזה שיצא ראשון, ומתפרש היאך דאקדיש עולה היינו אחד מהם, שהרי חשב שיש רק אחד, והרי אחד מהן קדוש בכח ארבעים מתוך שמונים, וה"נ צהמה דחולין אי לא איירי במזכרת, ואף במזכרת נמי נראה דאין יתרון לראשון, דהא בשעה שהקדיש לא אסיק אדעתיה דאיכא תרתי דנימא דנתכוין לזה שיצא ראשון, ועוד דחשיב ברירה כמו איזו שחלל בפתח תחלה גיטין כ"ד, ולפ"ז אין לפרש במזכרת דחולין, דא"כ כל אחד ספק כבור ספק עולה ואין להם תקנה, אלא איירי בסתם חולין כדמוכח מהא דאקדיש נמי נקבות, ונ"ע בשטמ"ק דמשמע דיש יתרון לראשון בין צדהקדש בין דחולין ומוקים דוקא דללא ידעינן הי נפק ברישא, ואפשר דבכח ארבעים מתוך שמונים לא סגי להחשב לשמה בקרבנות, כיון דבאמת אין כאן אחד מיוחד אלא שמצין השנים יש אחד בודאי, הא למה זה דומה לכותב שני גיטין ואומר שהאחד יהא להתלמד והאחד לשמה, מבלי שיכוין איזה לשמה ואיזה להתלמד, די"ל דכה"ג לא חשיב לשמה, וה"נ דכוותה, ומה"ט ע"כ לפרש שנתכוין לאחד אם זה שנוצר ראשון או שיצא ראשון, ולא ידעינן איזהו, ונ"ע. (ס"ב סק"י).

שם אידיך ניהוי בקדושתיה דאימיה כו', עי' מש"כ לעיל במתני' ד"ה אכל.

כ"ה א' קסבר רש"י וילדות קדשים צהוייתן הן קדושין כו' אמאי אין קדושה חלה עליהן כו', מדשביקין להוכיח מרישא דילדה זכר יקרב עולה ש"מ דצהוייתן הן קדושים, דל"ה הא

למוכרו, ואף להקדישו לצדק הצית יש להסתפק אם יכול, ואע"ג דלקדושת דמים למוצח שפיר מקדישו, דהא למ"ד אין קדושה חלה על העוברין ע"כ אין הקדשו אלא לקדושת דמים, עי' י' ב' תוד"ה כי, שאני קדושת דמים למוצח דצהוייתו נהפך לקדושת הגוף כמש"כ תו' שם, והר"ז כהקדישו לקרבן, אכל לצדק הצית לא מלאנו, ואף להקדישו לעולה לראובן היה נראה דאינו יכול, דכי היכי דאינו יכול למוכרו כך אין יכול להקדישו לו, ורק לקרבן לעצמו יכול להקדישו, אכל כל זה נסתר מגמ' ערוכה זבחים קי"ד א' דיכול לעשות הולד אמתן ומחיר, הרי מצואר שזה ממונו ממנו, ויכול למוכרו ולתתו צמתנה.

נראה דצדאיכא מקדיש ומתכפר, הרי המתכפר הצעלים לשנות קדושת הולד, שהולד עמיד לשמש לו לקרבן, ולא המקדיש, ויש להסתפק בכל מקדיש שהוא זוכה בצער הקרבן כמש"כ בחו"ב מנחות ע"ג ב', אם גם בצער הולד הוא זוכה, ואח"ל דגם צער הולד של המקדיש, אם המתכפר הקדיש הולד מהו, מי אמרינן הך קדושה אחריתי היא, או"ד כוליה צתר מקדיש גריד, ולפ"ז בשחט חטאת ומנא זה צן ד' חי דהצער נאכל לכל אדם נמי יש מקום לדון באם החטאת הזו הקדיש אחר, שיהא צער הולד הזה למקדיש, ונ"ע בכ"ז.

נראה דמתניתין הכי מתפרשא, כיצד מערימין על הצבור, אומר מה שצמעה של זו אם זכר עולה, ואם הוא מערים על וילד הקדש צריך שיוסיף נמי ואם נקבה זבחי שלמים, וצתר הכי קתני צהמת חולין שאם אמר אם זכר עולה ואם נקבה זבחי שלמים וילדה זכר ונקבה הרי הזכר יקרב עולה והנקבה שלמים, דתרוייהו קדושים וכמש"כ לעיל טעמא דמילתא, וכש"כ צהמת הקדש, וצתר הכי מפרש דין ילדה שני זכרים או שתי נקבות צהמת חולין.

וצריך טעם אמאי לא דקדקו בגמ' הכא דקסבר האי חנא ולדות קדשים צהוייתן הם קדושים, ורש"י פירש בסמוך דכולה מתני' רש"י א' היא, ור"ל דבגמ' דקדקו בסיפא וה"ה ברישא, וכ"ה צחו' זבחים קי"ד א', ואפשר דלפי דלא מפרשא צהדיא צמתני' דצהמה דהקדש איירי, לכך העדיפו בגמ' לפרש בסיפא.

דמים, אלא דלא אשכחן קדושת דמים בצאין מקדושת הגוף כדאמר מעילה י"ז ב' דציני תורין לא מועלין כיון דהתורין קדשי קדושת הגוף, ורק בתרנגולת הקדושה לדמים למזבח מועלין בציתתה, והטעם דקדושת הגוף הוא חפלא דמזבח ולא שייך שיוקדש הבא ממנה אלא למזבח ואין זה ענין דמים, והלכך טומטום ואנדורגיטום דלא חזיין לקרבן אינם מתקדשים כלל למ"ד בהוייתן הן קדושים, ומיהו למ"ד במעי אמן הן קדושין שפיר דיינין להו כקדם הקדשן את מומן, כיון שנתקדשו במעי אמן

קדושת הגוף, והיו ראויין לקרבן אם היתה אמם נקרבת עד שלא ילדתה.

ולפ"ז יש לפרש הא דפריך ר"ז בכורות י"ד ב' אימא תנהו ענין לולדות בע"מ דהואיל וקדשי אגב אמן כשהן בע"מ דנמי נקרבז בע"מ, דהיינו למ"ד ולדות קדשים במעי אמן הן קדושין, דלמ"ד בהוייתן הן קדושין, הרי מבואר בסוגיין דאין טומטום ואנדורגיטום מתקדשין, וה"ה שאר בעלי מומין, ולכאורה מדנקט לה ר"ז סתמא משמע דהכי ס"ל, ויש מזה סמך למש"פ הרמב"ם כמ"ד במעי אמן הן קדושין, עי' להלן ד"ה לכאורה], ועי' בתו"י יצמות פ"ג ב'.

ברם יש לדון בכל הני פסולין דקדשי קדושת הגוף אף בקדם פסולן כמו רוצע ונרצע ואיך דתניא תמורה כ"ה ב', אם מתקדשין בולדות קדשים בהוייתן, דאפשר דרק קדושת דמים לא שייך למיחל בולדות דקדושת הגוף, שאין לקרבן ענין בדמים, אבל קדושת הגוף שפיר חייל אף דלא חזי למזותן, ושפיר מתקדשין לכך בהוייתן, ולא דמי לטומטום ואנדורגיטום דלרש"ב אין קדושת הגוף שייכא בהן, דכצע"מ חשיבי, ושמא אף גריעי, דכיון דלא חשבינן להו כספיקי, הרי הם או כצע"מ או כצריה, ואף לשמואל י"ז א' דטריפה מתקדשא קדושת הגוף, בטומטום ואנדורגיטום מודה, או"ד לעולם אין מתקדשין בהוייתן אלא אם כן ראויין למזותן, ולכאורה מסתברא דקדושת הגוף הוא מהלכות הקרבן ושפיר שייך שתחול קדושה זו על הולדות, והרי אם גם האם נפסלה מליקרב ועדיין יש בה קדושת הגוף כגון שנרצעה, הרי שפיר ראוי לומר דולדה

תפסתינהו קדושה דאימיהו, וממילא הוי מוכח נמי דרש"ב ג' הכי ס"ל, דהא ודאי דברי רש"ב ג' ארישא קאי ואשמועינן דרק בילדה זכר או נקבה קדשי ולא בילדה טומטום ואנדורגיטום, ע"כ מוכח דס"ל לגמ' דמדרש"ב ג' מוכח טפי, והיינו דאף אם נימא דגם אם במעי אמן הן קדושין, מ"מ יכול לשנות קדושתן עד שלא נולדו, ואשר לפ"ז אין ראיה מרבנן דבהוייתן הן קדושין, מ"מ מדרש"ב ג' אכתי מוכח כן, דהא קאמר שהולדות טומטום ואנדורגיטום חולין נינהו, וע"כ דבהוייתן הן קדושים, דאל"כ נהי דלא קדשי מחמת הקדשו דלא נתכוין אלא לזכר ודאי ולנקבה ודאי, אבל אכתי ליקדשו מחמת אמן, וכן מבואר בתוד"ה קסבר שהקשו דילמא טעמיה דרש"ב ג' משום שלא נתכוין אלא לזכר ונקבה ודאי, ולעולם קסבר במעי אמן הן קדושין, ולכאורה תמוה דהא מ"מ מוכח מרש"ב ג' דזכר ודאי נתקדש בקדושת פיו, וש"מ דבהוייתן הן קדושין, דאל"כ הא תפסתינהו קדושה דאימיהו, וע"כ דיך לפרש הוכחת הגמ' מרש"ב ג', אף אם מת"ק ליכא הוכחה, והיינו אף אם נימא דאפשר לשנות קדושת הולד עד שלא נולד אף אם במעי אמן הן קדושין, ולפ"ז מפורש בגמ' דדדברי רש"ב ג' מבואר דאף מחמת אמן אינם קדושים, אף למאי דמתפרשא מתניתין כמ"ד בהוייתן הם קדושים, וכדנקטו רש"י ותו', [ועי' בספר מרן זללה"ה סי' ל"ב סק"ו שזידד לנטות מזה].

במציענו למידין דלמ"ד ולדות קדשים בהוייתן הם קדושים, אם נולד טומטום ואנדורגיטום, הרי הם חולין, ואף קדושת דמים לא חייל עלייהו, וכמש"כ תו' זכחים קי"ד א' נדה מ"א א' דאי הוי חיילא עלייהו קדושת דמים, היה ראוי לומר מגו דנחתא קדושת דמים נחתא נמי קדושת הגוף, ומיהו הוכחה זו ז"ע דהא ודאי המקדיש בע"מ לדמי עולה לא אמרינן מגו דנחתא, דבע"מ שקדם מומו לאו צר מיקדיש קדושת הגוף הוא, ולא מנאנו מגו דנחתא אלא בפסולים דשייך בהו קדושת הגוף כמו נקבה לעולה, וכן רוצע ונרצע, או טריפה לשמואל, וזכר לדמיו, אבל בע"מ דלא שייך ציה קדושת הגוף לא שייך נמי למידן ציה מגו דנחתא, וא"כ ה"ה טומטום ואנדורגיטום אי כצע"מ חשבינן להו או כצריה צפ"ע לא שייך בהו מגו דנחתא, ותו שפיר י"ל דקדשי מיהא קדושת

יהא כמוה, ויתקדש בהיותו בקדושה זו, וא"כ למה יגרע כשצאמו איכא קדושה ליקרב.

ועל פי זה מתישב שפיר סוגיא דגמ' זכאים קי"ד א' דאמרינן דאתנן ומחיר וכלאים משכחת לה בולדות קדשים למ"ד בהוייתן הם קדושים, ולא מימעטי מאל פתח, ונתקשו בתו' שם דהא חולין נינהו כמצואר בסוגיין בטומטוס ואנדרוגינוס ומה שיך לדון בהו על חיוז שחוטי חוץ, ולמש"כ ניהא דרך בטומטוס ואנדרוגינוס דדיין כבע"מ אמרינן דאין מתקדשין קדושת הגוף בהוייתן, דלא עדיפא הוייתן מאילו הקדישן בפיו דאין מתקדשין קדושת הגוף, וקדושת דמים לא שיך בולדות דקדושת הגוף, דאין בקדושת הגוף ענין דמים, אבל אתנן ומחיר וכלאים דאם הקדישן בפיו חיל עליהו קדושת הגוף ועושין תמורה, וכדחניא כ"ח ב' כגירסת הילקוט שהוצא שם בגליון, [ורק בכלאים פליג ר"א במתני' י"ז א'], שפיר מתקדשין בהוייתן בקדושה זו, וכיון דקדושין קדושת הגוף ועושין תמורה, שפיר אינטריך למיפטרינהו משחוטי חוץ, ונ"ע למה מיאנו התו' בדרך זה, וביצמות פ"ד א' כתבו בתו' שם דנרבע ומוקצה ואתנן ומחיר עדיפי מטומטוס ואנדרוגינוס וקדושין ומקדישין והציאו כן מן התוספתא, והיינו צרייתא דלקמן כ"ח ב', ובתו' זכאים פ"ד ב' צאמת נקטו דאתנן ומחיר ניהא דחיללא עליהו קדושת הגוף אבל כלאים יש לדמות לטומטוס ואנדרוגינוס, וצאמת בסבירא נראה כן, אבל הרי בצרייתא דלקמן אשכחן דאף בכלאים חיללא קדושת הגוף, ושפיר אפשר דסוגיין מוקי למתני' כהאי תנא. — דהא דלא מימעטו מאל פתח שפירשו רש"י ותו' משום שהיו ראויין לצא אל פתח אגב אמן, מסתברא דהיינו כשהיו קדושים קדושת הגוף אגב אמן, דבעודן חולין לא מסתבר לומר דקרינן בהו ואל פתח אהל מועד לא הציאו, דאין שום ענין בהצאת חולין אל פתח אהל מועד, [בכל פסולין שחייבין עליהן בחוץ כגון הני דאם עלו לא ירדו, קרינא בהו אל פתח אהל מועד לא הציאו עד שלא נפסל כמש"כ רש"י זכאים קי"ד א' ד"ה בשלמא], ושפיר מיתוקמא בשהקדישן בפה עד שלא נולדו כמש"כ תו' שם, וכיון שאם היה מקריב האם עד שלא נולדו היה גם עליהם דין קרבן שהרי הם קדושים קדושת הגוף אף שהם

פסולין, הוי מיקיים בהו שפיר שהוצאו אל פתח אהל מועד, והלכך לא מימעטי מהאי קרא.

בזבחים קי"ד א' תוד"ה וקסבר דהא אפילו בטריפה אשכחן דאמרינן מגו כו', ר"ל וא"כ ע"כ דבטומטוס ואנדרוגינוס בהוייתן אף קדושת דמים ליכא דאם היה קדושת דמים היה נמי קדושת הגוף, ורשב"ג קאמר דאין קדושה חלה עליהן, אבל נ"ע דטומטוס ואנדרוגינוס לרשב"ג דלא חשיב להו ספיקא, ראוי לדמותן לבע"מ, ובע"מ לכו"ע לא שיך לומר מגו דנחתא, וע"כ דבע"מ גרע מטריפה, ושמא ס"ל דשמואל דקאמר דמקדיש את הטריפה עושה קדושה למות, נקט טריפה וה"ה כלאים ויוצא דופן וטומטוס ואנדרוגינוס דנקט התם ר"א במתני', וא"כ מצואר דס"ל דטומטוס ואנדרוגינוס לא דמי לבע"מ, ועי' בתו' לעיל פ"ד ב' ד"ה ומוציא.

עוד שם בתו' וא"ת ולוקמה נמי הכא כמ"ד במעי אמן כו' ושייר העובר כו', לכאורה י"ל דאם העובר אינו מתקדש כלל מחמת אמו, לית לן למימר דקרינא ביה ואל פתח אהל מועד וגו' משום שאפשר שתשחט אמו עד שלא יולד, כיון שאין לו שום שייכות לקדושת אמו וכמאן דמנח דזיקולא דמי, ורק אם מתקדש מחמת אמו או עכ"פ גם מחמת אמו אפילו בהוייתו בזה אהני הא דאפשר שיצא לאהל מועד בשחיטת אמו. (פ"ג סק"ו).

שם יכול לא יקדישו בצטן ת"ל אשר יזכר כו', נראה דלא ס"ד שכבר חלה עליו קדושת זכור בצטן, דהא אחתי לאו זכור הוא דזכור בלידה ובפטר רחם תלי רחמנא, וכמש"כ רש"י בזכורות ג' ב', אלא ס"ד שיהא אסור להפקיעו מליקדש בלידה, משום שמפקיעו ממזוהו, וגם יש לדון משום איסור להקדיש מחוסר זמן, כמש"כ תו' י' ב' סוד"ה ואזלא, והיינו דאשמועינן קרא דשרי, ומ"מ מיעוטא דאך חלק לולדות קדשים, לא מפרשינן דאסור להפקיען ממזוהו אף שאינם קדושים, דלא מסתבר הכי דאין מזוה שמהיינה ולדות קדשים, ולכן מוכיחין מזה דבמעי אמן הן קדושין.

שם אבל אתה מקדיש בצטן כו', עי' מש"כ לעיל י' א'.

שם ת"ל אך חלק אלמא ס"ל ולדי קדשים ממעי אמן הן קדושין, יש לעי' לפמש"כ תו' לקמן ב' דלמ"ד שיריו אינו משוייר אם הקדיש בהמה

לכאורה נראה דראוי למיפסק דולדות קדשים
 בהוייתן הן קדושים, דסתם מתני' כ"ד
 ב' הכי, וכן סתם מתני' זבחים קי"ב א' כדמוקי
 לה שם קי"ד א', וכן מימרא דשמואל משום ר"א
 בזבחים ז"ח א' ומנחות פ"ג א', ומתני' דשליח
 מכליתין ל"ג ב' דקדשים שהפילו בקצורה, כבר
 יישבו תו' זבחים פ"ד ב' נדה מ"א א' אף למ"ד
 בהוייתן הן קדושים, אבל הרמז"ס צפ"ד מתמורה
 הי"ג פסק דממע' אמן הן קדושים, ושם בה"ג
 נתקשה בכ"מ מהא דכל מקום ששנה רש"ג
 במשנתנו הלכה כמותו, ואפשר דהרמז"ס לא ס"ל
 תירוצ' התו' ומוקי למתני' דקדשים שהפילו כמ"ד
 במע' אמן, וחשיב כמחלוקת ואח"כ סתם, כיון
 דמעיקרא נשנה בשם רש"ג, וכ"כ מרן זללה"ה
 בסל"ב סק"ח דהך מתני' ומתני' דחולין ע"ז א'
 וכן סוגיא דחולין ע"ה א' הכריעו למיפסק כמ"ד
 במע' אמן, עי' לעיל ד"ה ולפ"ז. (ס"ב ס"ק י"א).

שם א"ל ר"ע לר"ש אמר על הזכור עם יציאת
 רוצו עולה כו', יעוי' בתו' דאם אמר עם
 יציאת מיעוטו לא קמיבעיא ליה דודאי עולה חייל,
 ולכאורה איכא למיבעי לר"ה דס"ל חולין ס"ט ב'
 דלמפרע הוא קדוש, אם הקדיש רק את המיעוט
 שיצא, כגון יצא שליש והקדישו לעולה ואח"כ יצא
 רוצו מהו, מי אמרינן כיון שהקדיש השליש מיד
 פשטה קדושה זכולה והוי עולה, ותו לא מתקדש
 בצבורה, או"ד כיון דהוא לא הקדיש אלא שליש
 ומכי נפק רוצא איגלאי מילתא למפרע דהאי שליש
 כבר נתקדש בצבורה, וכדאמרינן התם לגבי מכירה
 לעכו"ם דלאו ידידה זצין ונתצטל ההקדש והוי
 זכור, ומסתברא דכיון דאם יחול הקדשו בשליש
 יוקדש כולו ונתצטל הצבורה, דשפיר חייל הקדשו
 והוי עולה, דדין פשטה כהקדיש כולו חשיב.

ומש"כ תו' דבהקדיש לעולה עם יציאת מיעוט
 לא קמיבעיא ליה דודאי עולה הוי, היינו
 אף לר"ה בחולין שם דלמפרע קדוש דהא ביציאת
 מיעוט הקדיש לעולה גם מה שצפנים ועדיין לא
 יצא, ונתקדש כולו לעולה וכבר לא יתקדש בצבורה
 כלל, ודכוותה יצא שליש ומכר לעכו"ם את כל
 העובר, נמי לא תיחול עליה קדושת זכור, וכי
 אמרינן שם בחולין דמכר לעכו"ם ביציאת שליש
 מתצטל מכירתו משיצא רוצו, היינו כשמכר
 לעכו"ם רק את השליש שיצא, ודברי התו' בחולין

מעוברת א"א לשנות קדושת הולד אף אם בהוייתן
 הם קדושים, א"כ מנ"ל דס"ל להאי תנא דממע'
 אמן הן קדושים, אימא דאך חלק זא ללמד שאינו
 יכול לשנות קדושת הולד אע"ג דבהוייתן הם
 קדושים, וי"ל דלא שייך ענין זה אלא בקדושת פה,
 שעל ידי הקדשתו הבהמה המעוברת לשלמים כבר
 קבע גם את הולד שישמש כולד שלמים, והלכך אף
 דבהוייתן הם קדושים ועדיין לא חלה קדושה על
 הולד ואם שחט לאם הרי הולד חולין, מ"מ כבר
 א"א לשנות קדושתו וע"כ יהא שלמים בהוייתו,
 אבל בסתם ולד שאינו קדוש אלא בהוייתו ראוי
 שיהא אפשר לשנותו כ"ז שלא נולד.

ועיקר הדבר מחודש לומר שהעובר נקבע בקדושת
 ולד שלמים וא"א לשנותו, ומ"מ אם שחט
 האם הרי הולד חולין, ונראה הענין כאילו זכה"ג
 מפרישין תחלה למותרות, שאפשר להקדיש העובר
 לקדושת ולד שלמים כיון שמקדישו בעודו עובר
 ומקדישו יחד עם אמו, והרי חל עליו מיד קדושת
 ולד שלמים מחמת הקדש פיו, ואף שהוא חולין עד
 שיוולד כדין ולד, מ"מ כבר הוקבע צדין ולד, וא"א
 לשנותו לקדושה אחרת.

ומה שדחקס ז"ל לחדש כן הוא משום דמבואר
 בסוגיא לקמן דאי שיירו אינו משוייר ניחא
 הא דהיא שלמים וולדה עולה דהוי הולד ולד
 שלמים לר"מ, ומשמע להו דאית לן לפרושי למתני'
 אי בהוייתן הן קדושים כמבואר במתני' דריש
 פירקין, וגמלא מפורש דא"א לשנות קדושת הולד
 לעולה, אע"ג דבהוייתן הן קדושים, ואם שחט האם
 הולד חולין כדמוקמינן לצרייתא דהשוחט את
 החטאת ומנא זב צן ד' חי כו', ולו"ד ז"ל לכאורה
 היה ראוי טפי לומר דלנצ' דשיירו אינו משוייר, הוי
 אמרינן דס"ל לר"מ דממע' אמן הן קדושים, וז"ע.
 (ס"ב ס"ק י"א).

נראה דמסברא ראוי לומר דולדות קדשים ממע'
 אמן הן קדושים, דתפסתינהו קדושה דאמן,
 אבל לומר שדמע' אמן הם חולין ומתקדשין בהוייתן
 הוא מחודש, ונראה דלכך איצטריך קרא להכי
 כדנפק"ל מאשם זבחים ז"ח א' וזמנחות פ"ג א',
 [וצתר הכי מפרשין נמי יהיו לך דדרשין מיניה
 ולדות בצבורות י"ד ב', דבהוייתן קאמר], והאי
 תנא דריש מאך, דלא נדרוש מאשם, אח"כ ראייתו
 בשטמ"ק אות ו' עי"ש, וז"ע.

להיות מותר, דכיון שנחתך קודם שינא הרי הוא כיונא דופן, דהנחת אבר חתוך לאו לידה היא, ובעיקר קושיתם יש מקום לומר דכשנתקדש רק מקצת מן הזכור אין עדיין איסור להטיל בו מום אף באותו מקצת, ול"ע. (פ"ד ס"ק י"ג).

בבכורות י"ד ב' ת"ש המתפס בעלי מומין קצועין לגבי מוצא וילדו ימכרו וא"ל מום כו', נראה דלמ"ד שיירו משוייר תמורה כ"ה, איירי דוקא כשנתעברו לאחר שהקדישן, דבזה אין קדושת הולד אלא מחמת אמו ואמרינן שלא יהא טפל חמור מן העיקר, אבל אם הקדישה מעוברת למ"ד שיירו משוייר הר"ז כהקדיש את הולד בפ"ע ולר"י תמורה י"א א' דקדושה חלה על העוברין בתם צמעי בעל מום כבר חל קדושת הגוף על העובר, ואף לזר פדא שם דאין קדושה חלה על העוברין, היינו דלא חל עליו קדושת הגוף, אבל קדושת דמים חייל כמבואר בסוגיא שם, וכיון דחייל קדושת דמים הרי מיד כשנולד נימא מגו דנחתא קדושת דמים נחתא קדושת הגוף, כמ"ש תו' תמורה י' ב' ד"ה כי, והכא לא שייך שלא יהא טפל חמור מן העיקר דלמ"ד שיירו משוייר הר"ז כהקדיש הולד בפ"ע, [אלא שיש לדון אם צ"פ ס"ל שיירו משוייר].

והנה אשכחן הכא תמים שקדוש קדושת דמים למוצא, ומסתברא שאם יאמר שיתחלל על עצמו ויוקדש קדושת הגוף דשפיר דמי, ומיהו ק"ק א"כ אמאי לא אמרינן שיעשה כן, ורש"י לעיל א' כתב דאינו קרב דמכח קדושה דחווה קאמי דאמו לא הוקדשה למוצא, ומשמע דלא יועיל אף אם יאמר עכשיו שיתחלל על עצמו, ול"ע, ועי' מש"כ לקמן כ"ו ב' סק"ו, ולקמן ט"ו ב' תניא דמתפיסו לכל זבח שירצה, ונראה הענין דשפיר חייל קדושת הגוף על דבר הקדוש קדושת דמים, ויתחייב לפדותו מקדושת הדמים ולהקריבו כקדושת הגוף שהקדישו, כגון שהקדיש את הצע"מ לדמי עולה, שפיר יכול להקדיש הולד קדושת הגוף לשלמים ויתחייב לפדותו מקדושת העולה, דמה שהוא קדוש לדמי עולה אינו מוציאו מרשותו, דהא העולה היא קרבנו, [ועי' תמורה ל"ב בכל הקרבנות דמקדישן הקדש עליו], וקדושת הגוף חמירא מקדושת דמים ושפיר חיילא, והרי הוא מחוייב להקריב שלמיו ולפדות דמי עולתו, והיינו דתניא התם דהרי הוא

שם ז"ע, אח"כ ראיתי שכבר נתקשה בזה הגרע"א ז"ל בחולין שם, ובגליון צו"ד סי' שי"ט.

נראה דולדי קדשים למ"ד בהוייתו, נמי אין מתקדישין אלא ביציאת רוב, ולפ"ז הוי מצי ר"ע למיבעיא גם בולדות קדשים שהקדישן לעולה עם יציאת רובן, ול"ע אם גם בזה שייך למימר דברי הרב ודברי התלמיד, דהא אין מנא שיהיו ולדות קדשים, ואין לחשוב הקדשן כהפקעה ממנא, ומ"מ מסתברא דגם בזה איכא משום דברי הרב, דכל שצבת אחת ראוי לחול על הולד קדושה מעצמו מנא ההלכה, הר"ז דברי הרב.

נראה דהא דמיבעיא ליה הך צעיא דאמר על הזכור כו' הכא, הוא משום דבעי לאשכוחי גוונא דקעבר בלא יקדיש כשמועיל הקדשו, דלעולם בסתמא איסור דלא יקדיש איש אותו הוא כשצא לשנותו אחר שנולד כמ"ש הרמב"ם בפ"ד מתמורה הי"א, ואז אין הקדשו מועיל כלום, אבל אם היה הדין דבאמר עם יציאת רובו כו' דהוי עולה, היה בזה איסור דלא יקדיש בגוונא דחייל דמשיבוכר הוא, ולמאי דמסיק דזכור הוי, פשיטא דעבר אלא יקדיש, כמו במקדיש אחר יציאת רוב.

בחולין ס"ט ב' תוד"ה ר"ה ההיא סוגיא דלא כר"ה דלר"ה צמיעוט ראש נמי איכא איסור כו', לכאורה י"ל דלא חיישינן שיטיל מום במה שינא, דמידע ידע דלא שרינן אלא עד שלא ינא לאויר העולם, אלא דחיישינן שמא ינא רובו וחזר ואז אף מה שצפנים כבר נתקדש ואסור להטיל בו מום, אבל צינא מיעוטו לא נתקדש מה שצפנים ורשאי להטיל בו מום, ולכן יש לפרש כונתם שיש לחוש שהמקום שיחתכו צפנים כבר היה בחוץ ונאסר להטיל בו מום, אף שינא מקצתו, כיון שעמיד להתקדש למפרע, ול"ד לחשש דיציאת רובו דאז כולו נאסר, א"נ שמא אף כשינא מקצת ס"ל שיש לאסור להטיל מום אף במה שצפנים, כי המום פוגם גם בחלק שינא והוא כבר נתקדש.

עוד שם בתו' ההיא נמי דלא כר"ה כו', כבר נתבאר לעיל מה שקשה בזה כמשה"ק הגרע"א ז"ל, דהתם הרי הוא מקדיש גם מה שצפנים.

עוד שם ע' א' תוד"ה מאי א"נ מחתך קודם שינא לאויר העולם, ז"ע דא"כ אף אם מחתך ומניח ואף אם למפרע הוא קדוש, ראוי

דנתרצה לקדושת הגוף אם להקרבה או לרעייה, בזה יש לדון אם קדושה זו באה במעשי אמן או בהוייתו, ועי' בזה בשטמ"ק אות ה' ונתבאר להלן ד"ה ב"ה זרם].

והנה בקדש מומן את הקדשן שפיר חייל קדושת הגוף על הולד אם יקדישו, וכמשנ"ת לעיל, דקדושת הגוף חייל אקדושת דמים, אבל בקדש הקדשן את מומן כיון דבזה כבר נקבע בצעל מוס גם קצת קדושת הגוף דהא עושה תמורה ואינו יוצא לחולין ליגזו ולהעבד, שפיר יש מקום להסתפק אם שייך להחיל עליו קדושת הגוף של קרבן אחר, ולפדותו מקדושתו דעד עכשיו, דהא גם אחר פדיון נשאר בו הלכות קדושה מסוימים, והיינו דמיציעא ליה רבינא מר"ש, ואהדר ליה דגם בקדושה זו של פסולי המוקדשין, איכא איסור דלא יקדיש איש אותו שלא ישנה אותו לקדושה אחרת, [ולענין דיעבד אם הקדישו לזבח אחר, אם חייל הקדש, יש מקום לדון, ואפשר שזה תלוי בדין כל מילתא דאמר רחמנא לא תעבד אי מהני דיעבד], ואין זה ענין להא דמבואר תמורה כ"ד ז' דאפשר להערים על זהמת הקדש להקדיש עוברה לקרבן אחר, דהתם בקרבן תמים ולמ"ד בהוייתו הן קדושים, דבזה לא חלה קדושה על העובר כלל, ואם שחטו האם נאכל הולד בתורת חולין כמבואר שם י"א א' כ"ה ז', משא"כ בצעל מוס דשפיר נתקדש העובר קדושת דמים, וזו כונת תו' שכתבו דד"ו הוא גם למ"ד בהוייתו הן קדושים, דקדושת צעל מוס שפיר חיילא אגב האם.

ומיהו לאותו זבח שפיר מקדישו, אע"ג שכבר חל עליו קדושת פסולי המוקדשין, דכיון שהוא תם ואפשר להוסיף בו קדושת הגוף לאותו זבח, שפיר חייל כ"ו שלא נפדית אמו, ונראה דהיינו דוקא עד שלא נולד, אבל משנולד כבר נקבע בדין פסולי המוקדשין למ"ד ירעה, ולא יועיל להקדישו שיקרב, ובלא"ה נמי לא מנאנו שהתפתחו לאותו זבח מועיל אלא שלא ימות וירעה, אבל לא להקריבו, כמש"פ רש"י, [ועי' ברמב"ם פ"א מא"מ ה"א, דמשמע קצת דלאחר שהתפסו יכול להקריבו אף כשנולד לאחר פדיית אמו]. — ולדן אסור דקתני במתני' מתפרש לר"ח אם לא התפסו לאותו זבח, ובזה שוין ר"ח ור"ה, אלא דלר"ה אין תקנה בהתפסה.

כחולין ואין לו צהן אלא מנזות עילוי, כלומר שאין צולד קדושת הגוף והרי הוא כחולין אלא שנריך לפדותו מקדושת הדמים שבו.

שם ט"ו ב' הא לפני פדיון מיקדש נמי קדשי כו' איכא למ"ד קדשי ליקרב כו', מצד הדרשא דקרא היה ראוי לומר שיקרב, דהא מרבינן ליה מהאי קרא דמרבינן ולד תם, וע"כ דמשום הלכות דחייה הוא דס"ל דירעה, והנה אם נתעברה עד שלא הוממה, יש כאן נראה ונדחה למ"ד ולדות קדשים במעשי אמן הם קדושים, אבל אם נתעברה משהוממה הו"ל דיחוי מעיקרא, ולמ"ד בהוייתו הם קדושים גם בנתעברה עד שלא הוממה יש לחשוב כדיחוי מעיקרא, ונ"ל דהך דיחוי גרע דבעודו במעשי אמו דינו כצעל מוס לכל דבר, והרי הוא נפדה מדאורייתא אגב אמו כמו שפרש"י, הלכך ירעה, ואפשר עוד דצעל מוס שקדם הקדשו את מומו, הוא סוג קדושה מיוחד שקבעה תורה הלכותיה, ואינו רק העדר קדושה כמו כל דיחוי דעלמא, וכיון שהוקבע בדין הזה אינו חוזר לדין קרבן מעצמו.

שם אר"ה כונסן לכיפה כו' מכח קדושה דחוויה כו' לא אלימי כו', לפמש"פ רש"י דהא דולדן אסור הוא משום גזירה שמא יגדל עדרים, יש לפרש דמדאורייתא אהני להו פדיון אמן, והרי הם כדין האם, ומדרבנן גזרו שלא יועיל פדיון האם לולד, והלכך לפדות הולד לעצמו אף לכשיומם, לא אלים למיתפס פדיונו, ולהקריבו א"א דמכח קדושה דחוויה קאמי, ואף אם יתנה בפירוש בפדיון האם שאינו פודה את הולד נמי לא יועיל שיכול לפדות את הולד, כיון דמדאורייתא בפדיון האם נפדה הולד, דאל"ה אמאי לא עבד הכי לר"ה.

שם מתפיסן לשם אותו זבח כו' מהו שמתפיסן לכל זבח שירצה כו', נראה דהכא לא שייך נידון במעשי אמן או בהוייתו, שלא נאמר אלא בקרבן שקדוש קדושת הגוף, והרי הנידון אם גם הולד אותו הקרבן, או שהוא חולין, אבל בצע"מ שאין קדושתו אלא קדושת דמים, פשיטא דגם הולד קדוש קדושת דמים, וכמו בקדש מומן את הקדשן, דפשיטא דגם הולד קדוש קדושת דמים כדלעיל י"ד ז' דדייניין רק אם נפדה תם, ה"נ בקדש הקדשן את מומן כיון שאין כאן אלא קדושת דמים פשיטא דהולד והאם חד, [ומיהו צנוולד לפני פדיון

שום קרא, אבל לאחר דאחי קרא דאם זכר לרצויי דולד צעל מוס קדוש ליקרב [ואף למ"ד לרעייה היינו מהלכות דיחוי, אבל קדושת הגוף שפיר שמעינן מהאי קרא], צנולד לפני פדיון, הרי נתחדש כאן דולד צעל מוס קדוש קדושת הגוף, ושפיר ראוי לדון אם צמעי אמן מתקדשין הקדושת הגוף או צהוייתן, ומסתבר דכמחלוקת צתס ה"נ פליגי בצעל מוס, והשתא אם איתא דצמעי אמן הם קדושין, איך פקעה קדושתן בפדיון אמן, כמש"פ רש"י דמדאוריתא יוצאין לחולין בפדיון אמן, ואמאי לא אלימי למיתפס פדיון כשיוממו, אלא משמע דסוגיין כמ"ד צהוייתן הן קדושים, אא"כ נימא דצעל מוס לכו"ע לא אמרינן דצמעי אמן קדושים קדושת הגוף, [מתנייתין דולדן אסור לאחר פדיון שפיר מיתקיימא אף אם צמעי אמן הן קדושין דמ"מ חשיבי דחויין כשאמן נפדית], ואף דקדושים צהוייתן, היינו קדושת הגוף, אבל קדושת דמים דקדם הקדשן את מומן שפיר חייל צמעי אמן, והלכך אין מתפיסן לכל זבח שירצה, אע"ג דתס צמעי תמימה מתפיסו, דהתס ליכא קדושת דמים לא צאם ולא צולד, וכיון דקדושת הגוף לא חייל אלא צהוייתן, הרי הולד חולין ושפיר מתפיסו לכל זבח שירצה כמצואר תמורה כ"ד ז', משא"כ בצעל מוס דהולד קדוש קדושת דמים כאמו, [ע"י מעילה י"צ ז' דמחלקינן לענין חלב המוקדשין וציני תורין צין אם הם קדושין קדושת הגוף לצין אם קדושין קדושת דמים למזבח, דקדושת דמים שפיר חייל על הכל], וכש"כ אם נימא דקדוש קדושת הגוף צמעי אמו דודאי א"א להתפיסו לזבח אחר, אלא דכבר כתבנו דמהא דמהני ליה פדיון אמן, משמע שלא נתקדש קדושת הגוף צמעי אמן.

והשתא מתיישבין שפיר דברי התו' שצטמ"ק אות ה' דפשיטא להו ז"ל דלא שייך לומר לא אלימי למיתפס פדיונו אם ליכא אלא קדושת דמים, וקשיא להו דא"כ למ"ד צהוייתן הן קדושין, צריך שתחול קדושת הגוף על העובר צהוייתו, והרי הוא נולד לאחר פדיון אמן, ואיך תגרור לקדושת הגוף הוייתו מזהמת חולין, ואם לא חיילא קדושת הגוף ראוי שיעיל להם פדיון, והיינו דכתבו דראוי לאקושינהו לצני ואיל ולמפרקינהו, דכלא פדיון פשיטא להו דאסורין, [ולא דמי לולדות תמימין דמצואר תמורה י"א א']

יש להסתפק איעבר קודם שהוממה למ"ד צמעי אמן הן קדושין, אם צוה מודה ר"ה דאין פדיון אמן מועיל להן מן התורה, ושפיר יהיו אלימי למיתפס פדיון כשיוממו, וגם י"ל לאידך גיסא דצוה אף לר"ח לא יועיל להתפיסן לאותו זבח, דכיון דפתיכי צוה קדושת הגוף ונדחו אגב אמן, תו לא שייך להשלים להן קדושת הגוף, ואם צלא התפיסן לא אלימי לר"ה, הרי גם לר"ח לא יהא להן תקנה.

בשטמ"ק אות ז' הקשה איך מועיל תוספת קדושה שיהא יכול לפדותו, וצ"ע מאי קשיא הרי כיון דאינו נפדה משום דלא אליס למיתפס פדיונו, הרי כשניתוספה קדושה שפיר אליס למיתפס פדיונו, וצויתר דהא קודם פדיית אמו שפיר אליס למיתפס פדיונו, דהא איכא למ"ד דרועה ופודהו כשנופל צו מוס, וא"כ ע"י הוספת קדושה שמתפיסו הרי הוא גורם דפדיון אמו לא מהניא לדידיה, והרי הוא כקודם פדיון דאליס למיתפס פדיונו.

עוד שם צאות ה' משמע דנקטו דלמ"ד צהוייתן הן קדושים גם תס צמעי צעל מוס אינו מתקדש אלא צהוייתו, וחידשו דגם הויה לאחר שנפדית האם מקדשת, כיון דעדיין אסורה בגיזה ועבודה, וצ"ע דאם צמעי אמן אינס קדושים אמאי אין מתפיסן לכל זבח שירצה, ומ"ש מתס צמעי תמימה דמתפיסו כמצואר תמורה כ"ד ז'.

ברם נראה ליישב, וגם נראה דסוגיין אזלא כמ"ד צהוייתן הן קדושין, והנה קדשים שקדמו מומן את הקדשן, פשוט לגמ' דגם הולד מתקדש צאותה קדושה וצריך פדיון, ואף נפדה תס שלא יהא טפל חמור מן העיקר, ודכוותה קדמו הקדשן את מומן ראוי לקיים מסצרא נמי שהולד יהא דינו כמו האם, דצקדושת דמים לעולם ראוי להשוות את הולד לאמו, ואף צוה היה ראוי לומר שיהא נפדה תס שלא יהא טפל חמור מן העיקר, [וע"י מש"כ צחו"צ צבורות י"ד ז' אמאי לא אמרינן הכי], ומיהו לענין אם אפשר להתפיסו לכל זבח שירצה צוה יש מקום לדון, דכיון דצקדס הקדשו עושה תמורה וגם נשאר צאיסור גיזה ועבודה גם לאחר פדיונו, תו י"ל דא"א להחיל עליו קדושה נוספת, ולא דמי לקדס מומו דלאחר פדיונו הרי הוא חולין גמורים, והיינו דצעי רצינא מר"ש, וכל זה צלא

שהולד יהא צדין ולד, ורק האם תשמש כקרבן, אם שיירו אינו משוייר.

ונראה דאף אי אין קדושה חלה על העוברין, דמ"מ אם הפריש העובר לחטאתו שפיר מתכפר צו כשילד ואין צריך לחזור ולהקדישו, דהא תנן לעיל כ"ד ב' מצברת שהיתה מעוברת אומר מה שבמעיה של זו אם זכר עולה ילדה זכר יקרב עולה, ואם אין קדושה חלה על העוברין חייל עליה קדושת דמים כדאמר לעיל י' ב', וכשנולד אמרינן מגו דנחתא קדושת דמים נחתא קדושת הגוף, והיינו דקתני יקרב עולה, עי' תו' לעיל י' ב' ד"ה כי, וזה בין אם שיירו משוייר ובין אם שיירו אינו משוייר, וה"ל בחטאת.

ויש לעי' לפי זה היכי מוכחין לעיל י' א' מהך מימרא דר"י דס"ל קדושה חלה על העוברין, ופי' תו' שם דמהא דאין צריך לחזור ולהקדישו לולד כשנולד קדייק, ומאי ראייה לעולם אימא לך אין קדושה חלה על העוברין, ובהפרכת האם לא נתקדש הולד אלא קדושת דמים, ואפ"ה שפיר מתכפר צו כשנולד מצלי לחזור ולהקדישו כדחזינן במצברת דאמרינן מגו דנחתא, וי"ל דכ"ז דוקא בשקדיש העובר, אבל כשהקדיש האם סתם, אין חלה קדושה על העובר כלל אם אין קדושה חלה על העוברין, אף לא קדושת דמים, והו"ל חולין, דכל שאינו שוה לקדושת אמו, הרי הפרשת האם לא חשיבא הפרשה לולד, דכשני גופין נינהו, ורק אי קדושה חלה על העוברין אמרינן דהוקדשו תרוייהו.

ב) שם מ"ט קסבר ר"י שיירו משוייר כו', היינו שאם הקדיש את האם לקרבן והתנה שהולד ישרא חולין, הרי הוא חולין, ואם הקדיש גם את הולד, הרי הולד קדוש כדין הקדש ראשון, ולא כולד, ויש לתמוה לפ"ז אמאי ס"ל לר"מ במתני' דהיא שלמים וולדה עולה דהולד שלמים, הרי שיר את הולד להקדישו לעולה, ומה ענין כאן לתפוס לשון ראשון, הרי בלשון ראשון לא התייחס לולד, ואף אם נימא דלא הקדישו בלשון היא שלמים דמשמע לאפוקי הולד, אלא אמר סתם הרי זו שלמים, מ"מ כיון דקיים והולד עולה הרי לא הקדישו כשאמר הר"ז שלמים, והיינו דין שיירו משוייר, בשלמא בתמורת עולה ותמורת שלמים, הרי תמורת עולה מתייחס לכל הצהמה, וכיון דתפוס

כ"ה ב' דאף בלא פדיון נאכלין כחולין קודם הוייתן, דהתם ליכא קדושת דמים וכמס"כ לעיל, ולכך נמי א"א להתפיסן לכל זבח שירצה, ותיירא דאף הויה מפסולי המוקדשין מקדשתו, כיון שאסורה בגיזה ועבודה, וכל קושיתם שיועיל להן פדיון כשיוממו, אבל צמעי אמן שפיר מפרשי כפרש"י דמשום גזירה תיקנו חכמים שלא יועיל להם פדיון, א"נ כיון שקדושין בקדושת פסולי המוקדשין אף לאחר פדיון, לא שרינן לפדותן תמימים אף דאיכא טעמא שלא יהא טפל חמור מן העיקר.

ולפי דבריהם ז"ל דגם בהוייתו אחר פדיון אמו מתקדש קדושת הגוף, היה מקום לומר דהא דילפינן מצשעריך בשעריך מצבור דאין מתפיסן לזבח אחר, דהיינו דוקא לאחר שנולד, דנתקדש קדושת הגוף, אבל עד שלא נולד דקדיש רק קדושת דמים, עכ"פ למ"ד בהוייתן הן קדושין, שפיר מקדישו לכל זבח שירצה, אבל מדר"ה מוכח דאף צמעי אמן אין מתפיסן אפילו לאותו זבח, וה"ה לר"ח לזבח אחר, וכדנקטו בתוד"ה מה.

בבורות ט"ז א' הא לאותו זבח מתפיסן כו', הו"מ לאקשווי מהכא לזכר פדא תמורה י"א א' דאין קדושה חלה על עוברין צמעי צע"מ, דלדידיה אף לאותו זבח אינו יכול להתפיסן, וע"כ יתרח כדמתרנין אליבא דר"ה.

בדין שיירו משוייר

א) גמ' אמר ר"י הפריש חטאת מעוברת וילדה רצה זה מתכפר כו' קסבר ר"י אם שיירו משוייר עובר לאו ירך אמו הוא כו', לכאורה אם קדם והפריש את הולד ואח"כ את האם, דין הוא דיתכפר עם איזה מהן שירצה, אף אם שיירו אינו משוייר ואף אם עובר ירך אמו, דהא תנן במתני' האומר ולדה של זו עולה והיא שלמים דבריו קיימים ולא מוכחין מינה דשיירו משוייר, אלמא דאף אם שיירו אינו משוייר, מ"מ בקדם והקדיש את הולד שפיר קדוש בפני עצמו, ולפ"ז בהקדיש צבת אחת את האם ואת הולד נמי יש מקום לומר דאף אם שיירו אינו משוייר ועובר ירך אמו דמ"מ יוקדש הולד כאילו קדמו והקדישוהו, וכדס"ל אמנם לר' יוסי, אלא דזה דוקא כשהזכיר בהקדשו גם את הולד, ולר"מ משכח"ל כגון שאמר על המעוברת אלו לחטאתי, אבל כשהפריש מעוברת סתם מתפרש

ראוי לסייע לר' יוחנן מסיפא, וי"ל דלשון זה דהר"ז ולדה שלמים יתכן גם לפרשו דולדה שלמים מתורת ולד שלמים, והרמב"ם בפט"ו ממעה"ק ה"א העתיק לשון המשנה דדר"י הרי ולדה שלמים, דהא לא אשכחן בגמ' דתיקנו גם דדברי ר"י למיתני הר"ז שלמים, דודאי מתפרש שפיר הרי ולדה שלמים שהוא הקדש ראשון לשלמים, ואדרבה פשטא הכי מתפרש, ובלח"מ פ"ד מפסה"מ ה"ו נתקשה בזה, וכנראה נקט דהא דאמרו בגמ' תני הר"ז שלמים קאי גם אדברי ר"י, דולדה דנקט מיותר, דהא איירי ביה, ומ"מ פשטא דמילתא כמש"כ דלא משצטין לסיפא כלל, אח"כ ראינו דבמשניות הגירסא גם דדברי ר"י הר"ז ולד שלמים, ומסתברא דגירסא זו עיקר ולכך לא הזכירו בגמ' מסיפא, דרישא וסיפא חדא נינהו, דבתרתייהו א"ל רב לתנא תני הר"ז שלמים, ולפ"ז לשון הרמב"ם מיושב, ודברי הלח"מ לא נתיישבו.

ג) שם מיתני האומר לשפחתו הרי את שפחה וולדך בן חורין כו', נראה דאם שיירו אינו משוייר אין הכרח אם יש לדנו כמשחרר חזי עבדו ויועיל השחרור לולד, או דיש לדנו כמשחרר רגל העבד, דלא מצאנו שחרור כזה, דרק חזי מכללות העבד שיך לשחרר ולא חלק מסויים, [ולשון הגמ' גיטין כ"ג ב' ז"ד, ועי"ש ברמב"ן], וגמ' לא קאמר אלא דאם שיירו משוייר ודאי א"א לשחרר העובר לחוד דאין אמו יכולה לזכות לו את השטר שחרור, [ולאו דוקא אמו אלא אף אדם מן השוק אין יכול לזכות לעובר, ועי' להלן], וממילא מוכח דהאי תנא סבר שיירו אינו משוייר, וגם מוכח דס"ל דלפ"ז אפשר לשחרר את העובר לחוד.

כ"ה ב' אמאי זכתה לו והתניא נראין כו', הו"מ למימר הא אין אין זכין לעובר דאף בן חורין אין יכול לזכות לו, ולאו דוקא משום שזה מן האדון של אמו, אלא לפי דכשמשחרר את השפחה עם ולדה, או אפילו כשמשחררה סתם, הרי משתחרר גם העובר, ונמצא שאמו זוכה את השחרור גם לעובר, לפיכך מפרש דהשתא אינה יכולה לזכות לו מן האדון שלה שידה כידו.

שם ותיוצתא דר"י תיוצתא לימא אם שיירו משוייר תנאי היא דתניא האומר לשפחתו הרי את בת חורין כו', לכאורה מסקנא דגמ' דהך צרייתא דדבריו קיימין ע"כ סברה דשיירו משוייר, ואפשר

לשון ראשון תו לא חייל תמורת שלמים, אבל כאן בלשון הר"ז שלמים לא נכלל הולד כשלא נתכוין לו ושפיר מסיים והולד עולה, והרי גם אם היה מכוין שגם הולד יהא שלמים הרי הוי חשצין ליה כהקדש נוסף לולד בפ"ע, ועי' לקמן כ"ו א' בתוד"ה האומר שכתבו דמיד שאמר היא שלמים חיילא קדושה אולד, וזה יתכן רק אם שיירו אינו משוייר, אבל אם שיירו משוייר הרי לא חיילא קדושת האם אולד.

וצ"ל דמ"מ כיון שאם היה אומר וולדה עולה לאחר כדי דיבור, הוי מחזקין ליה כנמלק, דסתם הר"ז שלמים מתפרש שמקדיש גם העובר, [והרי מצוה בפ"ע וכו' לקמן ב' דאף דשיירו משוייר וחשצין כהקדש מיוחד לעובר, מ"מ כשנשחטה מעוברת הרי הולד נאכל בקדושת חטאת לכל מילי, וחזין דנחשב כקרבן אחד עם אמו], הלכך שפיר שיך גם בזה לדון תפוס לשון ראשון, כיון דולדה עולה בא לאפוקי מפשטיה דהיא שלמים דבסתמא כולל גם העובר, והרי גם בתמורת עולה ותמורת שלמים יתכן שיחולו שניהם כגון באומר לא תחול זו אח"כ תחול זו, וה"נ היה ראוי לומר גם באמר תמורת עולה ותמורת שלמים כשנתכוין מתחלה לכך, אלא דהיתרון של תפוס לשון ראשון מכריע שיחול הראשון, וה"נ צה"א שלמים וולדה עולה כיון דהיא שלמים כולל בסתמא גם הולד.

ושייירו משוייר משכחת לה לר"מ כשאמר ולדה חולין והיא שלמים, דלמ"ד שיירו אינו משוייר גם כה"ג נתפס הולד צדין ולד שלמים, ואין תנאו מועיל, דהו"ל מתנה על מה שכתוב בתורה שינהוג צולד דין ולד שלמים, אבל למ"ד שיירו משוייר הרי הולד חולין, שהרי אינו קדוש מחמת האם, ויש לעי' אמר היא שלמים חוץ מולדה מהו לר"מ, וצ"ע בזה בסוגיא דנדרים כ"ו א'.

שם ואי ס"ד שיירו משוייר הר"ז ולד שלמים הר"ז שלמים צעי מיתנא כו', דולד שלמים דינו חלוק משלמים דהא אינו עושה תמורה, ובאמת יתכן לפרש הר"ז ולד שלמים דר"ל הרי זה הולד שלמים, ואפשר דהכי נמי קאמר תני הרי זה שלמים, דר"ל דהרי הולד שלמים, והנה צסיפא דמתני' קתני דדברי ר' יוסי הר"ז ולדה שלמים והיה ראוי למירמי מסיפא לרישא דהא ולדה שלמים מתפרש שהוא שלמים, ולא ולד שלמים, וגם היה

עוד הביא שם מש"כ הר"ן דברייתא דהרי את שפחה וולדך בן חורין דזכתה לו מיתוקמא שפיר גם אי שיירו משויר דידה כידו, ותמה הגרע"א ז"ל שזה נגד הסוגיא דמסקינן תיובתא לר"י מהא, וכן בגיטין כ"ג ב', ואפשר דס"ל להר"ן דעד כאן לא מותבינן לר"י מהא, אלא כל כמה דלא אשכחן תנא דס"ל שיירו משויר, דלכתחלה עדיף טפי למימר דמהא דמהני קבלת האם לעובר מוכח דירך אמו הוא ושיירו אינו משויר, אבל לר' יוחנן דמוקי דכולי תנאי כוותיה ס"ל דשיירו משויר, שפיר אית לן לדחוקי נפשין למימר דאף אי שיירו משויר, מ"מ מקבלת גיטו, כדין חצי עצד, ולא לחדש דאיכא תנא דפליג וס"ל שיירו אינו משויר, והרי אף אי שיירו משויר, ואין אדם יכול לזכות לעובר, מ"מ אם אמו משוחררת ודאי זוכה גט לעוברת לכו"ע, וה"נ י"ל דאף בעודה שפחה שפיר זוכה לו.

שם לימא כי הני תנאי דתניא השוחט את החטאת ומנא זה בן ד' חי כו', וא"ת אמאי לא משני דכו"ע שיירו משויר וכאן בששיירו דאמר ולדה חולין והיא חטאת דהו"ל חולין ונאכל לכל אדם, וכאן בשלא שיירו דהו"ל חטאת, וי"ל דלשון ומנא זה משמע דעד השתא לא הוו ידעי ציה או דעכ"פ לא איעסקו ציה, וע"כ דבהקדישו סתם איירי.

שם ותניא אידך נאכלת לכל אדם כו', ואין כאן משום חולין בעזרה, כיון דהעובר לאו בר שחיטה הוא דהא אינו אלא בן ד', וכמש"כ בשטמ"ק לעיל י"א ב' אות ל"ח דמהאי טעמא לא פשיט אצ"י התם מהך דרייתא, ומיהו אף בצן קיימא הדין כן כדפשיט ליה ר"י התם. — הא דבעי אצ"י התם למ"ד ולדות קדשים צהוייתן הן קדושין, ולא צעי לכו"ע ובהקדישה מעוברת ושייר העובר, ואף למ"ד שיירו אינו משויר, משכח"ל שפיר צבהמה דחד וולד דחד, י"ל דלרבותא נקטיה דאף כשהולד עומד להיות קדוש צהוייתו, ונמנא דעיכוז קדושתו היא רק מלד ההלכה, אפ"ה מספקא ליה דשמא הוי חולין בעזרה, וכש"כ כשהולד ישאר חולין.

שם מאי לאו תנאי דת"ק סבר שיירו משויר כו' כגירסת רש"י ותו', ולמדנו דאע"ג דקדושת הולד כקדושה ראשונה צהקדש פיו, ולא מכת האם, אפ"ה תורת חטאת עלה להיות כחד עם האם

דגם רבי יוסי הגלילי הכי סבר, וא"כ ע"כ תנאי היא, וקשה לפ"ז אמאי מסקינן לדר"י צתיובתא, הו"ל אמר לך ר"י אנא דאמרי כי האי תנא, וגם הוי לגמ' למירמי צרייתות אהדדי, דהא הך צרייתא סברה שיירו משויר, ולכן נראה דאין הכרח אם רבנן דסברי דבריו קיימין סברי שיירו משויר, דאפשר דאף אם שיירו אינו משויר נמי דבריו קיימין, דהא לא שחררו ואינו צדין שיהא נגרר אחר שחרור אמו, וכמו דצשחרר הולד לחוד אמרינן דהו"ל כמשחרר חצי עצד והוא משוחרר, ה"נ צשיירו שפיר נשאר עצד, אף כשאמו נשתחררה, [והרי גם צקדשים אשכחן דולדה עולה והיא שלמים דבריו קיימין], ורק למאי דהוי ס"ד דטעמיה דרבי יוסי הגלילי משום דסבר שיירו אינו משויר, ומשום זה הוי ס"ל נמי דהולד נגרר אחר האם לשחרור, לפ"ז הוי מפרשינן טעמייהו דרבנן משום שיירו משויר והוי כתנאי, אבל למאי דמסקינן דרבי יוסי הגלילי אף אם שיירו משויר קאמר דטעמיה מקרא, תו י"ל דרבנן נמי סברי שיירו אינו משויר ולית להו קרא דרבי יוסי הגלילי, ומסברא ס"ל דאין הולד נגרר אחר שחרור האם, כמו משחרר חצי עצדו, ותו ליכא תנאי, ושפיר איתותב ר"י, ועי' צתו' סנהדרין פ' ב'.

אח"כ ראיתי צתשובות הגרע"א ז"ל סי' ר"צ שהביא דברי הר"ן צפ"ג דחולין שכתב דאע"ג דר"י איתותב ודחינן הא דאמרינן תנאי היא, מ"מ ר"י מצי סבר כהני תנאי, ותמה הגרע"א ז"ל דהא למאי דדחינן הא דאמרינן תנאי היא, נמנא אדרבה דכו"ע סברי כר"י דשיירו משויר, ולמש"כ ניחא דצאמת למאי דדחינן הא דתנאי היא, תו י"ל דלכו"ע שיירו אינו משויר, שוב הראני צני יעקב נ"י דצשטמ"ק צסוגיין אות ט"ו הביא גירסא אחרת צסוגיין, וצרמב"ן חולין שם מצואר שהיתה לפניו הגי' כפי שהיא צשטמ"ק, ולפ"ז לצתר תיובתא דר"י לא מייחין אלא צרייתות דשוחט את החטאת כו', ואתיין דברי הר"ן כפשטא דהתם שפיר איכא למימר נמי דכו"ע שיירו אינו משויר, ומ"מ מהא דאסקו צתיובתא לצתר דכבר אייתו

פלוגתא דרבי יוסי הגלילי ורבנן, משמע כמש"כ דאין מזה הכרח דרבנן סברי שיירו משויר, ועי' צרמב"ן שם, וז"ע.

הקדש, הרי שפיר י"ל דס"ל אדם מתכפר בשבח הקדש, אלא דס"ל נמי דשיירו משויר דעובר לאו ירך אמו, והו"ל כמפריש שתי חטאות לאחריות, ור' אלעזר הצינ מדברי ר"י דהכי ס"ל, ולכך אקשי ליה ממתניתין דהיא שלמים וולדה עולה, אצל אה"נ דאף אי הוי ס"ל שיירו אינו משויר נמי היה יכול להתכפר בשניהם משום דאדם מתכפר בשבח הקדש, אח"כ ראיתי שכבר הקשה כן מרן זללה"ה.

במנחות פ' א' תוד"ה מאי נראה לפרש דדוקא בחטאת כו' ומתיישב צדק שמעתא דבסמוך אמר שמואל כל שבחטאת מתה כו', נראה כונתו דסוגיין פליגא אדרבא דתמורה וס"ל דבחטאת לא יתכן להתכפר בולד אם שיירו אינו משויר או אם נתעברה לאחר הקדש, אף אם בעלמא אדם מתכפר בשבח הקדש, דהכא נאמרה הלכה דולד חטאת למיתה, והלכך שמואל דקאמר כל שבחטאת מתה בתודה אין טעונה לחס ע"כ ס"ל דאין אדם מתכפר בשבח הקדש, דבחטאת לא יתכן להתכפר בולד דהא הלכה למשה מסיני הוא דולד למיתה אזיל, ודכוותה בתודה אין הולד טעון לחס, אף אם בא להקריבו ראשון, וע"כ דאין אדם מתכפר בשבח הקדש, אלא דק"ק דגם במכילתין לקמן פ"א א' מדכרינן סברא דרבא דדילמא ס"ל לר"י דשיירו אינו [כז"ל ודבריהם ט"ס] משויר ובחטאת ה"ט דמתכפר בולד משום דאדם מתכפר בשבח הקדש, ולא השאירו הדבר בחימא אלא בק"ק, משום דאכתי איכא למימר דסוגיין לא ס"ל הך סברא דגם בחטאת מצי להועיל אם אדם מתכפר בשבח הקדש.

אבל הדברים קשים דגם בסוגיא דתמורה לא דחו להא דרבא מסברא, אלא דמסתמא קים ליה לר"א דר"י ס"ל שיירו משויר, ולקמן שם נמי פרכינן דרבא, וא"כ מנ"ל לגמ' דשמואל פליג אדר"י, דילמא שמואל כרבא ס"ל וגם בחטאת מועיל הא דאדם מתכפר בשבח הקדש שיהא יכול להתכפר בולד, ורק בנתכפר באם הולד למיתה, וכמש"פ רש"י בתמורה, ושמואל נמי לא קאמר דאין הולד טעון לחס, אלא בנתכפר באם.

ולפמש"כ לעיל דלרבא מחלקינן צין הקדישה מעוברת להקדישה ואח"כ נתעברה, מתיישב הסוגיא שפיר, דלכו"ע בהקדישה ואח"כ נתעברה הולד למיתה, דהיינו ההלכה למשה מסיני,

ולהאכל בקדושת חטאת, ואפשר דזה דוקא צנן ד' דעדיין לאו בר קיימא הוא אצל צנן ה' לא, דלא מנאנו שתי זהמות קריבות לחטאת אחת, ומיהו אי שיירו אינו משויר, או אי איירי בהקדישה ולצסוף נתעברה, וולדות קדשים צמעי אמן הם קדושים, שפיר י"ל דאף צנן ה' נאכל בקדושת חטאת, דכיון דקדושתו מכא האם הר"ז כירך אמו, והא דקתני צנן ד' י"ל כמ"ש תו' לעיל י"א א' ד"ה ומנא כי היכי דתיקום גם אליבא דר"מ.

שם דמר סבר וולדות קדשים צהוייתן הן קדושים, מבואר לפ"ז דאף קדושת דמים ליכא עליהו צמעי אמן, ואף לא מדרבנן, דהא משמע דנאכלין לכל אדם בלא שום פדיון, ואף שהם גדולי הקדש.

ד' שם מתקיף לה רבא ממאי דטעמיה דר"י אם שיירו משויר דילמא ה"ט דר"י דאדם מתכפר בשבח הקדש, פרש"י וכי אמרינן ולד חטאת למיתה היכא דלא רצה להתכפר בולד אלא באמה, ומשמע דאף בהפרישה מעוברת אם שיירו אינו משויר הרי הולד למיתה, וקשה דא"כ אמאי קאמר ר"י רצה זה מתכפר רצה בולדה מתכפר, הרי היה ראוי לחייבו להתכפר בולד כדי שלא ילך למיתה וכדס"ל לרבנן לעיל כ"ג א' דעשו תקנה בקדשים צכה"ג, ועו"ק דא"כ למה נקט ר"י הפריש חטאת מעוברת, ולא נקט סתם הפריש חטאת וילדה, דהא אף בהקדישה ואח"כ נתעברה נמי כך דינו, ולו"ד רש"י ז"ל היה אפשר לפרש דלפי האי טעמא נימא דאין ולד חטאת למיתה אלא בנתעברה לאחר הקדשה, [וכ"ה בשטמ"ק מנחות פ' א'], ואפשר דהתם לכו"ע אינו מתכפר בולד, דהלכה למשה מסיני הוא דלמיתה אזיל, ואח"ל דגם התם מתכפר בולד, הרי באמת נחייבו להתכפר בולד, דעשו תקנה בקדשים שלא לגרום שילך למיתה, ור' יוחנן דוקא בהקדישה מעוברת קאמר, דבזה אף אם שיירו אינו משויר וטעמיה משום דאדם מתכפר בשבח הקדש, נמי לא ילך הולד למיתה אף אם יתכפר באמו, ולכך רצה זה מתכפר רצה בולדה מתכפר, ועי' בתו' מנחות פ' א', ונ"ע.

תוד"ה ואת אמרת חימא דהכא משמע דאית ליה לר"י אין אדם מתכפר בשבח הקדש כו', וכן כתבו ג"כ במנחות פ' א' עי"ש באורך, ונ"ע היכי משמע דסבר ר"י אין אדם מתכפר בשבח

האם, ואם הך דקיימא תודה יקדיש רק האם, ומרן זללה"ה בתמורה סי' ל"ג סק"י כתב להוכיח מזה דכשחוזר ומקדיש האם פקע קדושת הולד כתודה בפני עצמה והרי הוא חוזר להיות כולד תודה, והדברים מחודשים שתפקע קדושת הולד שנתחייב בלחם להיות כולד תודה, ועוד דאכתי יכול להתנות דאם הך דקיימא תמורה היא הרי הוא מקדיש את הולד עכשיו לתודה, ואת האם יקדיש לאחר שתלד, וע"כ ז"ל דלא רצו חכמים שתהא זהמת חולין ועוצרה קודש, דיש לחוש שיעשו זה מלאכה ולא יחשבו לכחש עובר, ע"י תמורה י' ב', והשתא דאחית להכי תו י"ל דאף להקדיש תיכף זוא"ז לא רצו חכמים, כיון דסו"ס מקדים קדושת העובר, ואף למש"כ סק"א דגם אם יקדישם כאחד שפיר דמי כל שזכיר בפירוש שמקדיש גם הולד לעצמו, אכתי י"ל דחשו חכמים שמא לא ידקדק בלשונו ויקדים קדושת האם, ומיהו מהא דמערמין על הבכור כדתנן תמורה כ"ד ב' חזינן דלא חשו חכמים

אם יהא הולד קדוש ואמו חולין כש"כ הכא דמספק תהא האם קדושה מיד, שהרי אם הך דקיימא תודה הרי הוא מקדיש האם מיד, וכבר יפרשו מלעבוד עמה מספק, ומיהו למש"כ לעיל דלא רצו חכמים שתהא בהמה ספק קדושה, י"ל דה"נ אם לצד שזו תמורה לא יקדיש האם עד לאחר הלידה, א"כ נמצא שתהא האם ספק קדושה עד הלידה, ומיהו הכא עדיף דהא בודאי מיתסרא האם בעבודה משום כחש עובר דהוא ודאי קדוש ממ"נ או מחמת עצמו או מחמת אמו, ומסתברא דלהקדים קדושת העובר חשיב כטנדק, וגם יש לחוש שיטעה ויקדים להקדיש האם, וגם יש חשש שיעבדו באמו, ואף בזכור י"ל דאינו לכתחלה אף שמעלו מזכור לעולה, והרי הוא גם ספק קדוש דהא אם נקבה היא אינו מקדישה, וז"ע.

ולמה שצדדנו לעיל י' א' דלמ"ד שיירו אינו משוייר מודו כו"ע דאין קדושה חלה על עוברין, ומתניתין דולדה עולה והיא שלמים דבריו קיימין מיתוקמא בקדושת דמים, ניחא, דהכא בעינן דתיחול עלה קדושת הגוף ולא יתכן אלא אם שיירו משוייר. (פ"ב סק"ה).

(ו) י' א' אחמר בר פדא אמר כו', נדפס לעיל במקומו.

אבל בהקדישה מעוצרת יש מקום לומר דאף אם שיירו אינו משוייר, מ"מ אין דינו למיתה ואפשר להתכפר בו אם אדם מתכפר בשבח הקדש, והיינו קושיא דרבא, והלכך שפיר דייקנין מדשמואל דאין אדם מתכפר בשבח הקדש, דהא קאמר דכל שצחטאת מתה כתודה אין טעונה לחם, ובהקדישה ואח"כ נתעברה דלכו"ע הולד למיתה, ע"כ שאין טעון לחם אפילו אם בא להתכפר בו בתחלה, ולענין תודה אין מקום לחלק בין הקדישה מעוצרת להקדישה ואח"כ נתעברה, ואם אדם מתכפר בשבח הקדש, יש להנריך לחם אף בהקדישה ואח"כ נתעברה, אם מתכפר בולד תחלה, וכיון דבהקדישה ואח"כ נתעברה אין הולד טעון לחם, ש"מ דאין אדם מתכפר בשבח הקדש, וה"ה בהקדישה מעוצרת אם שיירו אינו משוייר. (פ"ב סק"ד).

(ה) מנחות פ"א א' א"ל מאן לימא לן דאר"י אם שיירו משוייר כו', נראה דשפיר הוו ידעי הא דא"ל רב המנונא לרבא בתמורה כ"ה ב', דודאי ידע ר"א דטעמיה דר' יוחנן משום דשיירו משוייר, אלא דאפ"ה ליכא קושיא מהך ברייתא, דהא מסקינן התם דתנאי היא, ושפיר ס"ל להך ברייתא דשיירו אינו משוייר, אלא דלריווחא דמילתא קאמר דדיניה דר' יוחנן לא איתותב מהך ברייתא, דהא אפשר לקיימו משום דאדם מתכפר בשבח הקדש.

וא"ת ואי נמי שיירו אינו משוייר נמי אכתי ליחי בהמה מעוצרת ולימא אי הך דקיימא תודה היא, הך נמי תודה, וולדה ולד תודה, ואם הך דקיימא תמורה היא, ליקדשו שניהם לאחר שתלד כל חד כתודה לעצמה, וי"ל דאסור להקדיש מחוסר זמן, ואף אם נימא ליה שיקדישנו לאחר ח' ימים, יש לחוש דלא ניית, כיון דיודע שחייב להקדישו, וגם הוא כבר קדוש מספק, ולא מסיק אדעתיה לחלק בין עובר למחוסר זמן, ע"י תו' תמורה י' ב' ד"ה ואזדא, וגם י"ל דלא רצו חכמים שתשהה בהמה ספק תודה, דשמא מחמת ספיקה יזלוזלו בקדושתה, ואם יאמר שתקדוש סמוך ללידתה, כש"כ שיש לחוש שישתמשו בה ותלד פתאם ואיגלאי מילתא שעבד בקדשים.

ברם אכתי צריך ליישב משה"ק בשטמ"ק דאף אי שיירו אינו משוייר, אכתי יקדים להקדיש הולד לתודה אם הך דקיימא תמורה, ואח"כ יקדיש

ונראה דאם מת הלעזאזל מן הזוג השני שהגריל להזאות ההיכל, עד שלא הזה, דמציא זוג אחר ומגריל, דהלעזאזל הראשון לא יתכן שימש בשביל הזאות הפנימי מן הזוג השני, והרי הוא בדין המשנה דלקמן ס"ז א' אם משהגריל מת.

ומהא דמשמשינן בגמ' בטעמי דמנזרה בראשון או דגמר זו כפרה, משמע דמעיקר הדין כולם כשרים לשילוח, ולא דיינינן אלא את מי להעדיף לכתחלה, ולפ"ז נראה דאם מת הראשון, דגם לר"פ משמיה דרבא משלחין האחרון, הואיל וגמר זו כפרה, א"נ משלחין השני דגם הוא כראשון לגבי האחרון, ואם מת האחרון גם לר"ש משמיה דרבא משלחין הראשון, או דאיהו שירנה.

הא דר"פ משמיה דרבא ס"ל דראשון משלח אף לחכמים דאין מטמאין בגדים ואין נשרפין אצות הדשן אלא האחרון הואיל וגמר זו כפרה, נראה דהוא משום דטעמא דגמר זו כפרה דאמרי חכמים היינו דלא נאמרה בתורה מנזות שריפה אלא לאחר הזאה אחרונה, והלכך זה שממנו הוזה באחרונה הרי הוא במנזות שריפה, ולא אלו שלא הוזה מהם באחרונה, אבל הכא אין ההזאה אחרונה גורמת במנזות שילוח של הלעזאזל טפי מן ההזאות הראשונות, וסברא דהואיל וגמר זו כפרה דר"ש משמיה דרבא הוא כעין סברא דמנזרה בראשון, דאינו אלא יתרון קל, וזו נראה כונת התו"י ס"ז א' ד"ה אלא, והרי פשיטא דנאצד האחרון קודם שריפה, דאין שורפין את הקודם לחכמים, ואילו בשילוח

מסתברא דמשלחין הקודם לר"ש משמיה דרבא וכמש"כ לעיל.

משה"ק תו"י שם מהא דמתני' ס"ז א' דדיקא כוותיה דרב דמנזרה בראשון, אהא דר"ש משמיה דרבא דאחרון משלח, ז"ע דהתם עד שלא התחיל שום מעשה בזה, והרי שניהם שוין להתחיל בזה, ושפיר יש יתרון לראשון, דלמה זה נדחן ממנזות, אבל הכא דכל חד הוא בדין שער המשתלח מחמת הזאה אחת, שפיר יש מקום לומר דזה שגמר זו כפרה עדיף, ומה שחירצו דאפשר לפרושי למתניתין כר' יוחנן, קשה דהא אליבא דרבא קיימין ואיהו אמר לקמן ס"ד ד' דדיקא מתני' כוותיה דרב.

(ז) י"א א' לא נחלקו כו', נדפס לעיל במקומו.
(ח) בכורות י"ד ז' בסוגיא, נדפס לעיל א'.

כ"ה ב' תוד"ה דת"ק ותיכף דל"ל דקדושת האם כו', נתבאר לעיל א' ד"ה ת"ל אך חלק.

כ"ו א' דר"מ סבר מדהו"ל למימר כו', עי' מש"כ בחו"צ פסחים ס' ז'.

שם בהמה של שני שותפין כו', עי' לקמן סק"ד בהא דאשכחן שש מימרות דר' יוחנן בענין צע"ח.

כ"ו ב' ש"מ קדושת דמים נדחה, יתבאר להלן סק"ו.

בדין בעלי חיים נידחין

(א) יומא ס"א ז' צא מיניה רבא מר"נ כמה שעירים משלח כו', מבואר מזה דכל השעירים נתקדשו בקדושתן בזריקת הדם של הפנימי שלהן, וכן מבואר מהא דאר"ש משמיה דרבא דאחרון משלח הואיל וגמר זו כפרה, הרי דזריקת הדם של האחרון מתיחסת לשעיר שעלה בגורלו אתו, ולא לאחרים, וגם אם היה אפשר שכל הזריקות של הפנימיים יתיחסו לשעיר הראשון, היה ראוי לעשות כן, והיה משתלח רק הוא, והטעם נראה דלא יתכן שיהיו שלש פנימיים ואחד לעזאזל, דמנזותן שיהיו שוין בכל, והלכך אם יש שלש פנימיים ע"כ שיהיו כנגדן שלש חיצוניים, וכשם שהפנימיים מתקדשין בזריקה אחת או בפנים או צהיכל או במנזת הזהב, כמו"כ מתקדשים החיצוניים כל חד בזריקת הדם של הפנימי שלו, וכיון שאין הפנימי ממשיך, הרי גם החיצון גמר מנזותו, ושפיר מיציעא ליה אם כולן חייבין בשילוח, וכמו שהפנימיים כולן מתקדשין בדין הפנימי, להקריב אימוריהן, ולחד מ"ד אף לשריפתן.

ולאמור לא שייך להזכיר כאן נידון צע"ח נדחין, דכל חד שימש בדין שער בשעת זריקת הדם של הפנימי שלו, ויותר מזה לא יתכן שימש, והנידון אם נתחייב בשילוח מחמת שימוש בזה שעה, וכדפליגי נמי תנאי אם הפנימיים מטמאין בגדים ונשרפין אצות הדשן, אף דצחוטין לכו"ע שייך דיחוי, ועי' זבחים ע"ג ז' דמשמע דסבר רבא צע"ח נדחין.

נזדווג, וכן כשמת של עוזלזל אע"ג דכאן ממילא יזדווג של עוזלזל לזה שישמש לשם, דהא ליכא אלא חד של עוזלזל, מ"מ י"ל דמנחה לזווגן עד שלא יתחיל בעבודה, ומיהו לר' יוחנן משנה שאינה צריכה היא, וגם אין האמת כן שהרי אין החדש בא במקום המת, אלא שצא זוג חדש לשמש בעצמן, ואף דאמרינן בגמ' דדיקא מתני' כוותיה דרב, אבל אין זו דיקא אלא שהדבר כמפורש, ולא משמע דר"י נמי מוקי למתני' כמ"ד בע"ח אינם נדחין, ואמנם שני שזוג ראשון קרב, ולא קאמר אלא דאיהו ס"ל לדינא דבע"ח נדחים, ולכך משמשין רק החדשים, דהיטת הדברים דפירושא דמתני' נחלקו, וכן בצרייתא דמיייתין ס"ד ב' כוותיה דר"י קתני שני איני יודע אם שני כו', ופרש"י דאשני דמתני' קאי, ומשמע דמתני' לא מכרעא, אם כי ליטנא דפלוגתא דרב ור"י נשנה כאילו צדינא פליגי ולאו דוקא דפירושא דמתניתין, ושם י"ל דר' יוחנן לא קאמר דמתני' מכרעא כוותיה דשני שזוג ראשון ירעה, דהא ודאי מתני' אפשר לפרושי דרב, אלא דר"י קאמר דהכי הילכתא ומתני' לא מכרעא לא לכאן ולא לכאן, דהא תמות דקאמר ר"י ע"כ אשני שזוג ראשון קאמר, ואילו הא דזה שעלה כו' יתקיים תחתיו משמע כרב, וכן צרייתא דתניא כוותיה דר"י פרש"י דאמתני' קאי, וקתני דשני איני יודע אם שני שזוג ראשון אם שני שזוג שני, וזוהי ניחא נמי הא דקאמר רבא ס"ד ב' הא אמרינן דייקא מתני' כותי' דרב, וכבר תמהו דכו' מה תשובה היא זו, אבל למש"כ י"ל דכיון דהתנא צרישא לא הכריע, לכך שפיר פירש דר' יהודה, וי"ע.

שם והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה שאין חטאת צבור מתה, לרב ניחא שפיר דהו"ל מחטאות המתות, דנתכפרו בעליו באחר, אבל לר"י דעד שלא נתכפרו כבר נפסל מדין דיחוי, לכאורה אינו ענין לחטאות המתות, וגם ז"ע בכל הדחויין מחיים כגון שנפגס המזבח כדאמר זבחים נ"ט א' לר"י, אם המעות משמשות לקרבן או לנדבה, כיון דהזבח פסולו בקודש, וראוי שגם המעות יקבעו בפסול, [ועי' לקמן ס"ק ט"ו], ואם היינו אומרים דדיחוי דהכא אינו אליס למיפסל דדיעבד, ואינו אלא לכתחלה, ניחא דשפיר חייל עליה דין חטאת שנתכפרו בעליה, וגם היה ניחא

נראה דהשעירים שאינם משתלחים כונסן לכיפה, והפריש שאינם נשרפים לחכמים תעובר צורתן וינאלו לבית השריפה, אח"כ ראיתי בריטב"א ובש"י שהביא בשם המאירי דהשעירים האחרים ירעו, והדבר תימא, דכיון דשימשו צדין שעירים מה שיך רעייה, ומה יעשה צדמים.

הרמב"ם לא פירש איזה משלח, ונראה דסמך על מה שלא הזכיר דכשמציא שעיר אחר הרי הוא מציא שנים ומגריל, וכיון שלא הזכיר הרי מתפרש שהשעיר הראשון נשאר במקומו, וממילא מובן שהוא המשלח, והיינו דפסק כמ"ד ראשון משלח דמנחה בראשון, ומה שלא הזכיר דלעולם מציא שנים ומגריל, ושגם השעירים האחרים משמשים צדין שעירים אלא שאינם משתלחים, הוא משום שהדברים לא נתפרשו בגמ' בפירוש, וכדרכו ז"ל.

ובני יעקב נ"י העיר די"ל דהרמב"ם ס"ל כמ"ש בתו' הרא"ש דפירוש קמא דבעיא דכמה שעירים משלח אינה אלא לר"א ור"ש דכולן נשרפין ומטמאין בגדים, אבל לרבנן כי היכי דאין נשרף ומטמא בגדים אלא אחרון ה"נ אינו משלח אלא אחרון, וכיון דלא נתפרש בגמ' צהדיא לרבנן, לכך גם הרמב"ם סתם, וי"ע אם לפ"ז לא היה ראוי לפסוק כר"א ור"ש כיון דכולהו אמוראי איירו אליציהו, וגם אם צעיא דרבא מתפרשא לר"א ור"ש הרי הדבר כמפורש בגמ' דלרבנן אחרון משלח והיה ראוי לפרשו.

ב' ס"ב א' מתני' אם עד שלא הגריל מת כו', נראה דאם הפריש כמה זוגות שעירים לאחריות, והגריל עליהם, דשפיר נתקדשו כולם, וכדין מפריש שתי חטאות לאחריות, ויכול ליקח לשם מזוג זה ולעזאזל מזוג אחר, אבל בסתמא כששחט של שם נתקדש זוגו לעזאזל, ונראה שאינו יכול לומר בשעה ששחט לשם שיהיה צידו לצרור אח"כ איזה שיחפון לעזאזל, לא מיבעיא למ"ד אין צריה, דלא ידעינן הי נתקדש, אלא אף למ"ד יש צריה, אפשר דבעי שיהא מצורר בשעתו.

שם ויאמר אם של שם מת כו', ז"ע אמירה זו למה, ולרב יתכן דאמירה זו באה לזווג את הבא מזוג השני לזה שנשאר מזוג הראשון, דכשאומר שזה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחת זה שמת, הרי בכלל זה שיזדווג עם זה שהמת

כדחויין, דזשעת הקדשן ידוע שיש להקדים שחיטת הפר, [ומיהו סדרן של קרבנות אינו עושה דחוי אף במאורע, ע"י לקמן סק"ז], ואפשר גם ליישב בזה משה"ק בתו"י מאותו ואת בנו דלא חשיב דחוי כששחטו את אמו, דכיון דאם הקדיש שתייה, הרי בתחלת הקדשו זידוע ש"א"ל יהיה לשחטן ציוס אחד, הלכך אין כאן דחוי, דכהלכות עבודת הקרבנות חשיב, וה"נ כשהקדיש אחד מהן, דאין פגם בכבוד הקרבן ע"י דחוי זה.

שם ור"י מיעט רחמנא בהם הם הוא דכי עבר מומן ירצו הא כל דחויין הואיל ונדחו נדחו, והא דלקמן ב' יליף בצרייתא מיעמד חי ולא שכבר עמד, נראה דהוא משום דשעיר דעזאזל אינו ככל הקרבנות, וכדחויין דאינטריך קרא לפסלו מחו"ז ובע"מ לעיל ס"ג ב', וה"נ היה מקום להכשירו אף כשנדחה, וא"ת א"כ יליף השתא משעיר המשחלח לכל הקרבנות לפסול דחוי, ול"ל בהם, וי"ל דאדיליף משעיר המשחלח לפסול נילף מצע"מ עובר להכשיר, לכך אינטריך בהם, ונ"ע בתו' לקמן ב' ד"ה יעמד דלא פירשו כן ונדחקו לומר דחנא דצרייתא דיעמד חי ולא שכבר עמד פליג אדר"י.

תו"י ד"ה מי וא"ת ר"י מיהא אמאי לא יליף ממחו"ז כו', נ"ע דדחוי מעיקרא בחולין דומיא דמחו"ז אין סברא כלל לחשבו כדחוי, וכמו בן שנה דלא חשיב כדחוי לקרבן שזריך בן שנים וכמש"כ לעיל, ורק בהוקדש ס"ל לר"י דדחוי מעיקרא הוי דחוי וכמש"כ בתו', ובה מסברא קים ליה לר"י דיש לחשבו כדחוי, דהא דחוי מסברא ידעינן ליה כדפרישין מ"ט דרב, גם מה שחירצו דיליף מצע"מ דמי לא עסקינן בגולד צמוס עובר, קשה, דכיון דאפשר לאוקמי מיעוטא דבהם במאי דמסתבר לאסור דלא נילף מצע"מ להתיר, מנלן לחדש דבהם אחי לאשמועינן דין דחוי מחודש במאי דלא מסתבר לן מסברא לחשבו כדחוי.

ס"ד ב' אלא לרב דאמר צע"ח אינן נדחין אמאי ימות המשחלח, אע"ג דצנשפך הדם לאחר הזאת כפורת, שפיר ימות המשחלח למ"ד יומא ס"ב א' דאחרון משלח, וכמש"כ סק"א, היינו משום דהפנימי עבר מלותו בזהא אחת והרי הוא משמש לקרבן בזה, והלכך גם המשחלח נקבע בקרבן, וכיון דעכשיו יש להציא פנימי אחר, ה"נ יש להציא משחלח אחר, דיש להשוותן וכמש"כ

לפ"ז הא דקתני מתני' דיאמר שזה שעלה עליו הגורל יהא תחתיו של המת, ונתקשינו בזה לר"י דהשני גם נפסל מדין דחוי, א"כ אמירה זו למה, אצל אם לא נפסל אלא לכחלה שפיר ראו לקבוע מי ישמש, ויתפרש לר"י דזה יהא תחתיו דמת, וממילא זה שעלה עמו בגורלו ישמש כשני, אצל רהיטת הדברים דדחוי פסול דדיעבד, וכן בתו' זכחים שם נקטו דראוי שהיו פטורין עליו בחוק, וי"ל דבתמורה כ"ב א' אמרינן דאף בעברה שנתה מהני אבודה ונתכפרו בעלים באחרת למיהב לה דין חטאות המתות, כיון דהוא עדיין ראוי לדמי, וגם צדמים הרי איכא דין חטאות המתות, והתם מפרשין נמי דהשני בעברה שנתה דמי, עי"ש ובמש"כ לעיל כ"ב א'.

ג) ס"ד א' מ"ט דרב דיליף ממחוסר זמן כו', מבואר דמסברא ראוי לומר דצע"ח נידחין, ואע"ג דאשכחן חנן המצרי לעיל ס"ג ב' דלית ליה דחויין, שמה איהו נמי מצע"מ עובר הוא דיליף, אלא דיליף גם לשחוטין.

ויש לעי' בזה דצעי למילף ממחו"ז, דמאי דחוי הוא, אטו קרבן דצעי שיהא בן שנים מי שייך לחשבו דחוי כשהוא בן שנה, וה"נ דכוותה, [ועי' תו' זכחים י"ב א' ד"ה הג"ה], ומה בכך דמפסל לכל הקרבנות, ושמה היינו דדחין דהתם לא איתחזי כלל, א"נ שמה מלילה לקדושה ויוס להרצאה יליף דחויין דאפשר להקדישו מחו"ז ולא חשיב דחוי, וכשהקדישו שפיר יש מקום לחשבו כדחוי, עי' תו' דלר"י באמת חשיב דחוי כשהקדישו אף דדחוי מעיקרא דלא איתחזי כלל, א"נ קים לגמ' דחיילא קדושה גם אמחוסר זמן תוך ח', ואפ"ה לא חשיב דחוי.

יעזרי' בתו' בטעמא דלילה לא משוי לקרבנות כדחויין, ולכאורה י"ל דכל דחוי שהוא זידוע זשעת הקדשו שכן הוא עתיד להיות במנהגו של עולם, לא חשיב דחוי, דענין דחוי הוא הנהגה של כבוד דזה שנדחה משולחן המלך אין חוזרין לקחתו, וזה לא שייך בדבר שזהו בכל הקרבנות, וה"נ שבת ויוהכ"פ לא משוי לקרבנות כדחויין, אע"ג דחויין לשאר קרבנות שקבוע להן זמן, [ומיהו בזה י"ל דאף קרבנות יחיד אם הקריבן י"ל דכשרין ורק משום מזה הבאה בעצירה שייך לפסולן], ומה"ט אם הקדיש השעירים קודם לפר לא חשיבי

מעולם, אצל מודה ר' ירמיה דאס גם ענין זה יש לחושבו כדחוי, דשפיר גרע טפי משאר דיחויין דהכא קרבן נמי אידחי, ומיושב צוה משה"ק בשטמ"ק לפרש"י.

והנה אשכחן שם מימרות דר' יוחנן צענין דיחוי צע"ת, צהורו צ"ד, וצוה"ק שהקדיש חלקו, וצוה"מ, וצוה"מ, וצוה"מ המוצח, וצוה"מ שיערים שמת אחד מהם, וצוה"מ כזר נתפרש החידוש, וצוה"ק שהקדיש חלקו היה מקום לומר דאין זה דיחוי כשמקדישו לחצאין, וכמו רגלה של זו עולה, כמ"כ תו' לעיל א' ד"ה הג"ה, וכן מקדיש חצי עשרון למנחה וחוזר ומקדיש חצי עשרון, וואס חצי עשרון אינו מתקדש קדושת הגוף ע"י מנחות ח' א', אכתי מצינו גם בקדושת הגוף כגון שנתחייב מנחה של שני עשרונים, ומקדיש עשרון וחוזר ומקדיש עשרון, והיה דעתו להוסיף, וצוה"מ וצוה"מ כזר פירשו צגמ' הצריכותא, וצוה"מ המוצח היה מקום לומר דלא חשיב דיחוי, וכמו בזמן שנעולים דלתות ההיכל, דאף שאין שוחטים בשעה שהם נעולים כדאמר לקמן נ"ה צ', מ"מ לא חשיבי הקרבנות כדחויין באותה שעה, וצוה"מ שיערים שמת אחד מהן נמי היה מקום לומר דלא חשיב דיחוי, כמו אס מת הפר של הכהן גדול, דאע"ג דדינו שיקדים, מ"מ לא חייל שם דיחוי על המאחזר.

מפריש נקבה לפסחו או זכר בן שתי שנים דתנן פסחים ז"ז צ' חשיב דיחוי טפי מכל הני, דדחיי צידים מלשמש למה שהוקדש, והרי קדושתו דחיי, וכמ"ס תו' יומא ס"ד צ' דאף רב מודה צוה.

ויש לעי' צהא דצעי ר"א כריתות כ"ז א' אי צע"ח נדחין, ומה שייך למיבעיא סתמא, הרי אשכחן במתני' דפסחים שם דצע"ח נדחים, וכן דצרי ר"י יומא ס"ז א' דנשפך הדם ימות המשתלח, והוא ליה לפרש צהי גוונא מיבעיא ליה, וקצת משמע מזה דמאן דס"ל צעלי חיים אינם נדחים, מוקי למתניתין דפסחים כר' יהודה דיומא, ומפיק לה לזר מהלכתא, ולא ס"ל כלל דאיכא גוונא דצעלי חיים נדחים לרבנן דר"י, וכדנקטו תו' פסחים ע"ג צ'.

(ה) הרמב"ם ז"ל צפט"ו ממעה"ק ה"ד וצפ"ג מפסה"מ הכ"ג וצפ"ג משגגות

סק"א, אצל הכא דאייירי צנשפך הדם עד שלא התחיל להזות, דצוה הפנימי לא שימש כקרבן כלל, ושפיר המשתלח נשאר במקומו להצטרף לפנימי הצא, ועוד דלשון ימות המשתלח אינו נופל על קרבן שהוא משמש צהכשר, אע"פ שאינו משתלח וממילא ימות, והרי אס מת האחרון יתכן שמשלח את הראשון וכמ"ס סק"א.

(ד) זבחים י"ז א' מגדף צה ר' אבהו כו' אי דאפרשיה האידנא דחוי מעיקרא כו' נראה ונדחה כו', צעלמא כה"ג לא חשיב דחוי דאטו שיערי הרגלים א"א להקדישם קודם הרגל, וכן כל קרבנות היחיד שעברה עליהן השבת מי חשיבי נראין ונדחין, וכמ"ס תו' יומא ס"ד א' צטעמא דלילה לא משוי דיחוי, ונתצאר לעיל סק"ג דכל דזר צצהוה וידוע מתחלה שכן הוא סדר הדברים לא חשיב דיחוי, אלא הכא דטעם הדיחוי אינו משום דאכתי לא מטי זמניה, אלא אדרבה משום דפתיכי ציה זמן שלמים וזמן פסח, וכל חד דחי לחצריה, הלכך חשיבין ליה כדחוי, וזו כונת תוד"ה הגה"ה.

י"ב ב' צעי ר' ירמיה אכל חלב והפריש קרבן והורו צ"ד שחלב מותר וחזרו צהן מהו כו' כי פתח ר"י צדחויין מהא פתח כו', נראה דאכל כצור חלב והפריש קרבן ונתצבר שלא היה חלב, דתנא ותרעה צעדר, כדין אשם ודאי כריתות כ"ג צ' דהרי זה הקדש טעות, וגם לאו כל כמיניה להפריש חטאת כשאינו חייב צו, ואס חזר ונתצבר שהיה חלב הרי החטאת צקדושתו, ואין הטעות עושה דיחוי, דגם צשעת הטעות היה קדוש וראוי להקדשה, אלא שטעותו מנעו מלהקריב, ואס באותה שעה שחטו אדם צחוץ חייב חטאת, והכא הנידון צהוראת צ"ד משום דהס קוצעים את ההלכה, וצשעה שהורו שחלב מותר הרי האמת כן, וכשחזרו צהן הרי חזרתם רק מכאן ולהבא ולא למפרע, והלכך נמנא שהקרבן היה צאמת דחוי, דעד שלא הורו דחלב מותר הרי היה חייב צקרבן ושפיר נתקדש, וכשהורו דמותר נדחה מכאן ולהבא, וכשחזרו צהן צריך שיוכשר מכאן ולהבא, ושפיר הוי דחוי.

ונראה דספיקיה דר' ירמיה הוי אס ציטול ההלכה משוי דיחוי, דהא לצד שהוא קרבן אינו דחוי, ולצד שהוא דחוי יש לדונו כלא היה קרבן

עושה תמורה ז"ע דהא אין ממירין באברים, וכש"כ הכא שאין כולה קדושה, ועי' תו' לעיל א' ד"ה מהו, וקדושת דמים זו היא שעושה דיחוי.

ולפי זה ר"ש דס"ל לעיל כ' א' דמפריש נקבה לפסחו אין עושה תמורה ונפדית נמי בלא מוס, פליג אמתני' דפסחים ז"ז ב' וס"ל דהיא עזמה תקרב שלמים, דקדושת דמים בעלמא אינה עושה דיחוי, וה"נ באמת קאמר ר"ש בכריתות כ"ח א' דמפריש נקבה לפסחו וילדה זכר הוא עזמו יקרב פסח, ועי' להלן.

ויעויין בתו' בסוגיין ובשטמ"ק כריתות שם שכתבו לפרש דעשיר שהפריש קן לכבשתו לא חייל עליה קדושת הגוף, כיון דאם נימא מגו דנחתא קדושת דמים נחתא קדושת הגוף לא יוכל לשמש בו כלל לקרבנו דהא אין לעוף פדיון, והלכך לא הו"ל אלא קדושת דמים ממנו והרי הוא נפדה ויציא צדמיו כבש, [ובתו' בסוגיין בתחלת דבריהם דמשמע דנקטו דאפי' קדושת דמים אין בה, ז"ל דהיינו להנריך מוס, אבל קדוש כענים ואבנים, דאל"ה ודאי לא שייך ענין דיחוי כיון דלא חייל עליה שום קדושה כלל, והרי הפרשתו פטומי מילי בעלמא], ואפ"ה ס"ל לר' אושעיא דנדחה, ולכך פרכינן התם מר"ש דס"ל נמי דבנקבה לפסח לא אמרינן מגו דנחתא וס"ל דילדה זכר יקרב לפסח, אלמא דלא הוי דיחוי, ורצנן לא פליגי עליה אלא משום דסברי מגו דנחתא, אבל בקן לכבשתו דלכו"ע לא אמרינן מגו דנחתא, ראוי לומר דגם לרבנן לא הוי דיחוי, ודחי דר"ש לטעמיה דס"ל דבע"ח אינם נדחים אף בקדושים קדושת הגוף, ולפ"ז קיימא למסקנא דלר' אושעיא אף קדושת דמים בעלמא עושה דיחוי, וז"ע לפ"ז אמאי במקדש בע"מ למזבח אמרינן בצבורות ט"ו ב' דמתפיס לולדה לכל זבח שירצה ולא חשבינן ליה כדחוי, וגם בסברא הדבר קשה דעוף שהוא כחולין לכל דבריו יחשב כדחוי לענין קרבן, דהא כיון דלא אמרינן מגו דנחתא הרי הוא נפדה כבעל מוס שקדם מומו את הקדשו דהוי כחולין לכל דבריו, ולמה לא יוכל לשמש בו לקינו, ומיהו לאידך גיסא איך יתכן לומר מגו דנחתא ותחול עליו קדושת הגוף, הרי אם יתקדש קדושת הגוף דין הוא שתפקע קדושתו לגמרי כדין קדשים שמתו, דהא לא חזי למידי.

ה"ח פסק דבע"ח אינם נדחין, וז"ע דהא רב ור' יוחנן הלכה כר"י, וגם לא אשכחן שום אמורא דסבר כרב, ולעומת זה בזבחים י"ב א' משמע דר' אבהו ואבאי ור"פ ס"ל כר"י, ושם ב' ס"ל נמי לעולא ור' ירמיה דבע"ח נדחין, ובכריתות כ"ז ב' ס"ל הכי לר' אלעזר ור' אושעיא, ושם כ"ח א' קאמר ר"ה צריה דר"י דש"מ תלת, [וכן קאמר נמי בפסחים ז"ח א', אלא דהתם דעת הרמב"ם דרב נמי מודה], וכן נמי קאמר בפסחים ע"ג ב' דבע"ח נדחים, וכן סתמא דגמ' בתמורה כ"ו ובקדושין ז' אסקו לש"מ תלת מהא דר' יוחנן דבהמה של שני שותפין, ולא הזכירו בזה פלוגתא, וכן מתני' פסחים ז"ו ב' דנמנא קודם שחיטת הפסח יציא צדמיו שלמים, כמ"ד בע"ח נדחים, וכמ"ש רש"י שם ז"ח א', וכן בזבחים ע"ג ב' משמע דרבא הכי ס"ל, וכן בכריתות כ"ז א' משמע דנידון בע"ח נדחים הוא כולל כולהו גווני, וא"כ לרב מתני' דפסחים ז"ז ותמורה י"ח ב' צריך לאפוקינהו מהילכתא וכמ"ש תו' פסחים ע"ג ב', וכמס"כ לעיל סק"ד, ומש"כ הכ"מ דר"ש צרי משום ר' ישמעאל צר"י הכי ס"ל זבחים נ"ט א', אין בזה כדי להכריע, דה"נ איכא ר"ש דסבר הכי כדאמר כריתות כ"ח א', ולא מיפריך ר"י מזה, דטובא תנאי איכא כוותיה, ובזבחים שם נמי מיייתין צרייתא כוותיה, ומה"ט נמי לא מכרעא הא דאמר רבא יומא ס"ד ב' דדיקא מתני' כוותיה דרב, דאף אי משנה זו כרב, אכתי אשכחן טובא משניות כר"י בפסחים ז"ו וז"ז ותמורה י"ח, ור' יהודה ציומא שם, וז"ע, אח"כ ראיתי בזהגר"א יו"ד סי' ק"י סק"י שכבר השיג בזה על הרמב"ם.

(ו) תמורה כ"ו ב' ש"מ קדושת דמים נדחה, קדושת דמים ממנו שגפדה בלא מוס ואינו עושה תמורה, אינו עושה דחוי, כמבואר בצבורות ט"ו ב' דמקדיש בע"מ למזבח ולדה נפדה תם ומתפיסו לכל זבח שירצה, ואף שהקדיש אמו לשלמים יכול להקדיש הולד לעולה, וחזינן דקדושת הדמים לא דחתה, והכא בקדושת דמים של קדם הקדשן את מומן איירינן, דעושה תמורה וקדוש קדושת הגוף, אלא שיש לו פדיון כשיומם, דהמקדיש חצי בהמה אינה נפדית בלא מוס כדאמר לעיל י"א ב' באומר רגלה של זו עולה יכול תנא לחולין ת"ל יהיה קודש כו', [ומיהו אם

אכל מצות, ואם איתא דלילה לא חשיב דחוי, הרי איכא לפרושי דאם מיעטן צלילה כשר, אכל ציום צאמת הוי דחוי, ומשמע דגם צלילה חשיב דחוי, וכן ברש"י שם כתב דמשקידש היום חשיב דחוי, ומיהו התם בגמ' ס"ד דאף צאגדו ערב יו"ט חשיב כדחוי מעיקרא כשענציו מרובין, דאיגודו משוי ליה כדבר מצוה דשייך צו דיחוי, ואילו צקדשים לא אשכחן דליהוי דיחוי ע"י הזמנה בעלמא, וע"כ דמצוה שאני, דלעולם אין החפץ נתפס במצוה, ולשנה הצאה לעולם יוכשר, ולעולם יש לאחד את הצעלים עם החפץ לשווייה דחוי, וענין זה שפיר סגי גם צליל יו"ט.

הא דמת אחד מן השעירים חשיב השני כדחוי, ואף כשמת של שם, דעדיין הלעזאול לא היה ראוי למצותו, אע"ג דצמת הפר לא חשיבי השעירים כדחויין אף שאינם ראויין למצותן עד שיחטט הפר, הוא משום דכחד חשיבי דצמעה שעוסקין בפנימי צריך שיהיה החיצון קיים, וההוצאות של הפנימי קובעות את הלעזאול למצותו, וכדחויין דצנשפך דמו של הפנימי חוזרין ומציאין שנים להמשך ההוצאות כדאמר יומא ס"א ב', וכולן צדין שער עזאול כמצואר שם וכמש"כ סק"א, והלכך כשחט אחד הרי השני דחוי, [וכן צפורי מצורע וכדנתן נגעים פי"ד מ"ה נשפך הדם תמות המשתלחת מתה המשתלחת ישפך הדם], ומה"ט אף לר"ש דצמת אחד מציא חצרו שלא בהגרלה, וגם בתחלה ס"ל בהגרלה לא מעכבא, אפ"ה צמת אחד חשיב חצירו כדחוי, כמצואר כריתות כ"ח א' דמוכחין דסבר ר"ש דצ"ח אינם נדחין מהא דס"ל דצמת אחד מציא חצירו שלא בהגרלה, אבל מה שהפר מעכב את השעיר אינו אלא משום סדר העבודה, ואין שייך צוה דחוי.

(ח) זבחים ל"ד ב' רב אשי אמר כל שצידו לא הוי דיחוי, וה"נ אמר צמנחות נ"ט ב' צמנחת חוטא שנתן עליה לצונה דילקטנה ולא הוי דחוי כיון שצידו, וצריך טעם אמאי צנפגם המוצח חשיב דחוי לקמן נ"ט א' אע"ג דצידו לתקן, וכן בהמיר לעיל י"ב ב' ועי"ש בפר', ובפר' סוכה ל"ג א' כתבו דצריך לחלק בצדדים הללו, ונראה דהא דאר"א הכא דכל שצידו לא הוי דחוי, ר"ל דאין חיוצ שיהא הדם או המנחה כל הזמן צמנצ ש אפשר מיד לזרוק או להקטיר, ואם נותן

ושמא יש לפרש דהא דאמר בכריתות שם דהואיל ונדחה ידחה, דהיינו רק אם צא להתכפר צו עד שלא פדהו, דצוה מכה קדושה דחוייה קאמי, שהרי לא הוקדש אלא לדמים, אבל אחר שפדהו שפיר מתפסקו לכל זבח שירצה, וכן משמע בפרש"י בכורות י"ד א' שכתב צהא דאמרינן התם דולדות בע"מ שקדם מומן אסירי לפני פדיון, דמיקרב לא קרבי דמכה קדושה דחוייה אמו דאמס לא הוקדשה למזבח, ועל אלו הרי אמרינן שם ט"ו ב' דלאחר פדיון מתפסקו לכל זבח שירצה, אלמא שיש לחלק בין קודם פדיון לאחר פדיון, וקצת משמע כן מעיקר הדין דאם אפשר היה להקריב הולד היה ראוי לחכמים לחייב לעשות כן, ולא לפדות תם הראוי לקרבן, עי' לעיל כ"ה א' ד"ה והנה, ומיהו למ"ד בע"מ אינם נדחים ע"כ שיכול להקריבו, ומ"מ אמרינן דנפדין תמימין, אא"כ נאמר דהך צרייתא כמ"ד בע"מ נדחים, ול"מ כן.

ולפירוש תו' משמע מסוגיא בכריתות דאע"ג דאי צעי מפקר נכסיה חזי ליה הקן לקרבנו, אפ"ה כיון דהשתא עשיר הוא לא חייל עליה קדושת הגוף, [ועי' תו' זבחים י"ב ב'], ואע"ג דמשמע צירושלמי נזיר פ"ג ה"ב [והוצא צחו"צ מעילה י"ב א'] דאי לאו קרא היה אפשר להפריש קרבנות נזיר קודם הנזירות, שמא התם מיירי לאחר שכבר קיבל לנהוג נזירות, ואפי' אם גם צלא קבל, יש לחלק דנזירות מצוה היא, אבל מפקר נכסיה אינו צהוה.

(ז) יש לעי' נפגם המוצח צלילה אם עושה דיחוי, מי אמרינן כיון דצלא"ה לא חזו להקריבה אין כאן דיחוי, או"ד כיון דלילה אינו עושה דיחוי, שפיר אהני נפגם המוצח למידחינהו, ומהא דתנן יומא ס"ב א' דאם משהגריל מת יציא זוג אחר ויגריל עליהם בתחלה, ומתפרש לר"י שם ס"ד א' דשני שבזוג ראשון נדחה, אע"ג דמשהגריל מתפרש אף קודם שחטת הפר, דאכתי אין השעירים ראויים לשום מעשה, ואפ"ה חייל עליהו דיחוי, אין ראיה, דשאני התם דאין שום דבר המעכב צהם אלא סדר העבודה, והוא צידו, וחשיבי ראויים לכל מצותם, וכשמת אחד מהם שפיר נדחו.

ולבאורה יש להציא ראיה מהא דאמר סוכה ל"ג ב' דמהא דתנן ואין ממעטין ציו"ט משמע דאם עבר ומיעטן כשר מוכח דאין דיחוי

שענציו מרובין וכמש"כ לעיל, וצחו' כתבו דאיכא למידחי דשאני ענציו מרובין שצידו ללקטן, משא"כ תמרה שצראשו, ואם כונתם לההיא דרב אשי זכחים ל"ד ב' הנה לפמש"כ לעיל סק"ח לא דמי דהתם תחלת הנתינה לכלי חול לא חשיבא דחייה, אבל הכא ענציו מרובין שפיר משוי ליה דחוי כיון שהוא פסול, ואם כונתם לההיא דזכחים י"ב ב', הנה לא שימשו בזה אלא לשם נריכותא דאשמועינן ר"י דאף כשצידו חשיב דחוי, ועוד דהא בגמ' אמרו לימא כתנאי ולא דחו משום דצידו.

שם ואר"פ זאת אומרת אין דיחוי אצל מנות דר"פ גופא מיבעיא ליה כו', נראה דר"פ דאמר זאת אומרת אין דיחוי אצל מנות היינו אף לקולא, דאי מספיקא ולחומר אין כאן זאת אומרת כלל, ובחולין פ"ז א' הביאו מימרא דר"פ כמות שהיא, ולא הזכירו כלל דד תנא ספוקי מספקא ליה, וסתמו כפירוש דבדאי אין דיחוי, וטעמא דלא מסתבר ליה למימר דתנא ספוקי מספקא ליה ולחומר הוא דקאמר דחייב לכסות, דסתמא לית לן למימר דלתנא נמי מספקא ליה, וגם מדשנה סתם חייב לכסות משמע צורת ודאי ומזכרין עליו, וגם בעלמא לא אשכחן דכד פשטינן צעיא ממשה או צרייתא דנימא שמה איהו נמי מספקא ליה ולחומר הוא דקאמר, והא דאמרינן דר"פ גופא מיבעיא ליה היינו דר' ירמי' מיבעיא ליה בהך ראייה דר"פ, דשמה ספוקי מספקא ליה לתנא, אבל ר"פ פשיטא ליה, והלכך הא דמסקינן לקמן ב' דנראה ונדחה וחזר ונראה לא תפשוט היינו ממתני' דמשמע דעבר וליקטן כשר וכצרייתא דחכמים מכשירין, והיינו אליבא דר' ירמי', אבל לר"פ פשיטא ליה דאין דיחוי אצל מנות אף בנראה ונדחה וחזר ונראה כמו שהוא בביסוי, וה"נ אר"פ בזכחים ע"כ א' צנפל דס' לחוך מים דלענין ביסוי אינו נדחה לפי שאין דיחוי אצל מנות, ומשמע נמי דצורת ודאי קאמר.

וזו נראה דעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש שהעתיקו סתם דעבר וליקטן כשר, והשמיטו הא דאמרינן דנראה ונדחה וחזר ונראה לא תפשוט, וסתמו כפירוש דאף באשחור צו"ט נמי מהני עבר וליקטן, והיינו משום דפקסו כר"פ דפשיטא ליה ולא כר' ירמי' דמיבעיא ליה, [ואף דאסקו בגמ' בתיקו הא צתר הכי אמרינן לימא כתנאי, ואף למאי

לכלי חול לפי שעה אין נתינה זו דיחוי, כיון שצידו בכל עת להעביר לכלי שרת ולזרוק ולהקטיר, וכן להסיר הלבושה מן המנחת חוטא, וכן נשפך על הרצפה כנתינה לכלי חול, והנה הענין שאין כאן דיחוי כלל, ולא שיש כאן דיחוי, ומה שצידו לתקן מכשירו, והיינו לישנא דר"א כל שצידו לא היו דיחוי, אבל נפגם המוצא או המיר הרי פעולה זו היא דיחוי מוחלט, שכשהמוצא פגום א"א להקריב קרבנות, [ועי' מש"כ לקמן ס"ק י"א דאפשר דהיינו דוקא לצתר דילפינן מקרא דעליו דצעי מוצא שלם], וכן מומר, וצדיחוי לא מהני מה שצידו לתקן, וכדמפרשינן לעיל י"ב ב' דהיינו חידושא דר"י בהמיר דאף שצידו לחזור מ"מ חשיב דיחוי.

(ט) סוכה ל"ג א' צעי ר' ירמיה נקטם ראשו מעיו"ט ועלתה בו תמרה צו"ט מהו יש דיחוי אצל מנות כו', יש לעי' אם גם בהושענא דעכו"ם או דהפקר קמיבעיא ליה, ולכאורה לא מאלנו להנריך שמהא ההושענא מוכנה מצעוד יום, וצעודה הפקר או ציד עכו"ם לכאורה לא שייך לחשבה כדיחוי ממנה, ואף בישראל דאית ליה הושענא אחריתי נמי צ"ע אם שייך למיחשבה כדחוי, ואף צדלית ליה הושענא אחריתי עדיין אין ההושענא חפצא דמנה, כמו בקרבנות או בכיסוי הדם שהדיחוי בגוף המנה, ועד כאן לא נחלקו בקרבנות אלא אם יש דיחוי צדמים, אבל בהזמנה בעלמא בלא קדושת דמים פשיטא דלא שייך דיחוי, והכא בהושענא אין כאן אלא הזמנה בעלמא, וכל זה נוטה לפרש דצעי דר"י אינה אלא דברצון, [עי' צ"ח ס' תרמ"ו], אף אי יש דיחוי אצל מנות מדאורייתא כגון בכיסוי, ומיהו באשרה שציטלה דמיבעיא ליה צע"ז מ"ז א' יש מקום לומר דהוא נידון דאורייתא, דצעה שהיה איסורי הנאה, שפיר חשיב כדחוי מדאורייתא, [אם באותה שעה פסול מדאורייתא].

הא דמסקינן צעינן בתיקו, אע"ג דצתר הכי אמרינן לימא כתנאי, ועכ"פ איפשיטא צעינן לחכמים דמכשירין, דלית להו דיחוי, ושמה אף ראצ"ל לא פליג, אפשר לפרש משום דאכתי בנראה ונדחה לא איפשיטא וכדאמרינן לקמן ב' דרק דיחוי מעיקרא איכא למישמע מהא דעבר וליקטן, ועוד דלענין כסוי עדיין צעינן במקומה עומדת, דהתם הדיחוי בגוף המנה, ולא דמי להדס שנקטם או

ס"ה ס"ק ט"ו שכבר כתב דנתאכמו היינו אפילו קודם מתן תורה ואינו ענין לדיחוי, וגם כתב שם דבגדי כהונה מכשירי מזוה ניינה ואפשר דלא פסל בזה דיחוי, ע"ש.

(יא) זבחים נ"ט א' מנין למזבח שנפגם שכל הקדשים שנשחטו שם פסולין כו', מהאי קרא שמעינן דהנשחטין בשעה שהמזבח פגום פסולין, וגם לשון שנשחטו שם מתפרש שפיר שנשחטו שם באותה שעה, אלא לפי דקושטא הוא דמה"ט גם שנשחטו עד שלא נפגם נפסלין דהו"ל דחויין, לכך שנה לשון זה שנשחטו שם סתם דאפשר לכלול בזה גם שנשחטו עד שלא נפגם, ולא הו"מ למיתני שאין שוחטין דהו"א רק לכתחלה, והיה צריך להוסיף ואם נשחטו פסולין, [והא דלא בעי שנה עליו הכתוב לעכב, ז"ל דמשמע ליה דקרא אשמועינן דכליכא בית דמי, דהמזבח עיקר, וזה פשיטא דמעכב], גם לשון שנשחטו אחי לדיוקי דאלו שלא נשחטו אינם נפסלין דבעלי חיים אינם נדחין, וזה מצוה מלישנא דר"י אחד זה ואחד זה כו', מכלל דבלישנא דרב נתפרש שהצ"ח אינם נפסלין.

ויש לעי' אי לאו קרא דעליו דמשמע דהו"מ מכשרינן זבח שנוצח בעוד המזבח פגום, וגם הדם לא הו"מ חשיב כדחוי, דתחלת זביחתו על מנת לזרוק לכשיתוקן המזבח, [וכ"כ מרן זללה"ה בקמא סל"ד סק"ד דהו"מ חשיב כדיחוי מעיקרא], אם גם זבח שנוצח כשהמזבח שלם ואח"כ נפגם הו"מ מכשרינן, או דכה"ג הו"מ דיחוי בדם, דנראה ונדחה, ואפשר דהדבר תלוי בתירוץ דרב אשי ל"ד ב' דכל שצידו לא הו"מ דיחוי, וה"נ הכא, ורק לבתר דגלי קרא דעליו שהזבחים הנוצחים כשהמזבח פגום פסולין, שמעינן דמזבח פגום עושה פסול הלכך חשיב דחוי, דסברא דצידו לא מהני אלא לומר דגם בשעה שהוא דחוי, אינו דחוי, ואינו אלא כמשהה מלתקנו ולהקריצו וכמש"כ לעיל סק"ח, אבל כיון דילפינן מקרא דנפגם המזבח פוסל מלוצות, ע"כ דעושה דיחוי באותה שעה, ותו הו"ל דחוי אף שצידו לתקנו.

תוד"ה עד דחוי מעיקרא הו"מ דיחוי כו' אין צידו לתקן כו' מידי דהוה אמתוסר זמן כו', לכאורה סברא דצידו לתקן וסברא דמתוסר זמן הם עניינים שונים, דהא מתוסר זמן אין צידו לתקן,

דדחי מ"מ דיחוי מעיקרא מיהא איפשיטן, וכן בפרק כיסוי הדם ברא"ש שם סימן ח' כתב דאע"ג דכשהיה מכוסה נדחה מכיסוי אין דיחוי אלא מזוה, והיינו דר"פ, ובתורת ודאי שנאה, ולומר דמצרכין על כיסוי זה, [עי' במאירי בסוגיין שהצ"ח פלוגתא לענין צרכה, ובחולין כתב לצרך, ועי' בפ"ת יו"ד סי' כ"ח סק"ד שהצ"ח בשם הפר"ח שלא לצרך], ובצ"י סי' תרמ"ו נתקשה בדעת הרא"ש וכתב לפרש טעמו משום ההיא דרב אשי זבחים ל"ד ב' דכל שצידו, ולמש"כ לעיל סק"ח אין משם ראייה, גם בלא"ה אין דרך הראשונים ז"ל לדחות סוגיא שלימה במקומה מכא מימרא נדדית במקום אחר, וכל כי האי לא הו"מ שחקי מלמישקל ולמיטרא ולפרושי, אבל למש"כ ניחא, ועי' בצ"ח סק"ח א"ח שם מש"כ עוד ליישב. — ועי' שם בצ"ח שכתב דכל נידון דיחוי במזוה אינו אלא מדרבנן, ונ"ע דנהי דבאתרוג יתכן לפרש דאחמרו רבנן שיקח אתרוג שאינו דחוי, אבל בכיסוי למה יתקנו חכמים לעקור מזוה כיסוי דאורייתא, וא"כ מה ראייה מכיסוי לאתרוג, ועי' מש"כ בזה לעיל. — א"ה, וע"ע מש"כ בזה בחו"צ סוכה ל"ג ב'.

(י) הא דמיציעא לן בסוטה ט"ו ב' בכלי חרס שנתאכמו והחזירן לכבשן ונתלכנו אם אמרינן כיון דאידחו אידחו, יש לדמותן לדיחוי מעיקרא וכמיעטן לפני יו"ט, דפשיטא דשפיר דמי, דהכא הנידון בכלים סתם עד שלא הגיעו לסוטה, והרי זה כמו הדם קודם החג, וטעמא דמיציעא ליה הוא משום דילפינן מה מים שלא נשתנו אף כלי שלא נשתנה, ויש מקום לומר דאף שחזר ע"י הכבשן, מ"מ חשיב כנשתנה כיון שבאמצע נתאכס, ואינו ענין לנידון דיחוי אלא מזוה, ונ"ע בזה שם שדימו נידון דהכא לנראה וחזר ונראה דסוכה לענין הדם. — גם משה"ק שם מהא דזבחים פ"ח א' דמכבסין בגדי כהונה, אף שהם פסולין קודם כיצום, ולא חשבינן להו כנראה וחזר ונראה דלא איפשיטא, י"ל דזה דמי לנתן לכלי חול או לנתן לבונה ע"ג מנחת חוטא, דכיון דצידו לא חשיב כדחוי, וכמש"כ לעיל סק"ח, ואף דבעודן מגועלים פסולין, ה"נ התם בעוד הלבושה על המנחה אינה כשרה כמצוה מנחות נ"ט ב', ומ"מ אינו דחוי, דכנתנה לכלי חול דמי דאין בזה דיחוי וכמש"כ לעיל שם, אח"כ ראיתי בקפר מרן זללה"ה לידים

ואפ"ה לא חשיב דחוי, דכאילו תחלת הפרשתו לכשיבא זמנו, ואילו צידו לתקן ענינו שאין הקרבן כדחוי באותה שעה, שהרי יכול לתקנו ולהקריבו וכמש"כ לעיל סק"ת, ושמא כונתם דכל שהתיקון עומד לצא אם משום שאינו אלא מחוסר זמן אם משום שצידו לתקנו לא חשיב דחוי.

ובעיקר קושיתם נראה דדיחוי מעיקרא לא שייך לחסדו דיחוי אלא כשהוא פסול חיוצי בגוף הקרבן, כגון מפריש נקבה או זכר בן שתי שנים לפסחו, שנתפסו בקדושת דמים לפסח דשז אינם חוזרים להיותם גוף הקרבן, וכן צנהמה של שני שותפין חזינן כאילו אין אפשרות להקדיש החצי השני, והרי הוחלט צנהמה זו לקדושת דמים, וכן בקן לכשנשמו, וכיון שנתפסה בהן קדושה שאינה להקרבה, שז אינם חוזרים להיותם צענמס קרבן, אצל עד שלא נבנה המזבח לא נתפסה בהן שום קדושה פגומה שאינה להקרבה, שאין בהן ובהקדשן שום פגם, ושפיר מתקדשין כפי האפשר להן להתקדש, אלא שנריכין להמתין לתיקון המזבח, וכן במחוסר זמן, ולכך פשיטא לגמ' דעד שלא נבנה המזבח שפיר דמי אף לר"י, משא"כ צנראה ונדחה, הרי הדיחוי הוא מחמת שכבר היה אפשר להקריבו ונדחה מהקרבה וצוה אין לנו ענין בצבת הדחיה, שאין הסבה גורמת להיותו דחוי, אלא מה שהיה נראה ונדחה, ולכך גם נפגם המזבח עושה דיחוי, דסו"ס היה נראה ונדחה, וז"ע למה לא פירשו ז"ל כן, ועי' דצריהם לעיל י"צ צ' צמה שהוצרכו לדחוק לפי הטעם דצידו.

בא"ד וק"ל דצפ"ק פריך לצ"צ פסח היכי משכחת לה כו' מה צריך כיון דצידו להשקותו כו', ציומא ס"ו א' מצואר דפסח שהקדישו לפסח ראשון שפיר מקריבו בשני ולא חשיב כדחוי צמה שא"א היה להקריבו כפסח צין ראשון לשני, ויותר מזה מצואר התם דלרבי דשנה דצן שנה היינו שנת החמה, הרי הוא כשר לשנה הבאה, ומיהו י"ל דשאני פסח שהוא ראוי לשלמים צין פסח לפסח, והרי תחלת הקדשו שיהא משמש כפסח לפסח וצין הפסחים לשלמים, ומעולם לא נדחה, משא"כ לצן צמירה דצ"ד שחרית נדחה לגמרי, אצל אכתי אשכחן בשעירי הרגלים בשבועות צ' צ' דקריבין צרגל הבא, אף צין הרגלים לא היו ראויין ליקרב, ולא חשבינן להו כנראו ונדחו, ולא משמע דהיינו

דוקא לר"ש דלית ליה צעלי חיים נדחים, ולרצנן משום לצ צ"ד צמנה, דלא מוכחין מהך צמתני דר"ש אית ליה צעלי חיים אינם נדחין, אלא י"ל דכל שצמחלת הקדשו צידוע שימש או לרגל זה או לרגל הבא, לא חשיב דיחוי וכמש"כ לעיל סק"ג, והרי חשיבות הקרבן צמנתו קאי לשמש כשעירי הרגלים היא המונעתו מלהקרב עד שיגיע הרגל הבא, ואין כאן דיחוי, והא דפסח לצ"צ חשבינן ליה כדחוי יש לפרש משום דצבת דחיותו צ"ד שחרית היא משום שקדושת שלמים וקדושת פסח שולטין בו, והר"י כפסול חיוצי, שנתפסה בו קדושה שאינה ראויה להקרבה, והלכך אף אם אקדשה צנפרא חשיב דיחוי לר"י דדיחוי מעיקרא הו דיחוי, וז"ע אמאי הניחו הדבר בקושיא.

יצ' זבחים ע"ג צ' אמר רבא השתא דאמרי רצנן לא נקריב אי נקריב לא מרצי כו' הא כמ"ד צעלי חיים נדחין כו', יש לעי' מה ענין צעלי חיים נדחין לכאן, הרי התם הנידון לאחר שעבר הדיחוי אם חוזרין להכשרן, ואילו הכא הרי הנידון צעודן דדיחויין, וכיון דמתני' דקנין מכשרא, יש להכשיר אף למ"ד צעלי חיים נדחין, וי"ל דהכא לאחר שקרצו הרי ידעינן דמלצד אחד היו כולם כשרין, ואפשר לדונם כאילו עבר הדיחוי, ושפיר מליא צפלוגתא דצעלי חיים נדחין, ומ"מ נראה דאין מזה הכרח שאם הוכר הפסול, דהכשרים נשארים צפסולין למ"ד צעלי חיים נדחין, די"ל דדוקא צקרב צתערוצת קאמר, אם כי מהא דתלינן לה בצעלי חיים נדחים, משמע דהדיחוי חל צהן מחיים, ועי' להלן צטעמיה דרבא, ועי' צפרש"י דאיכא נוסחא דאף צהוכר התערוצת קאמר, אצל כנראה אין גירסא זו עיקר.

ונראה דטעמיה דרבא משום צתערוצת חד צחד ראוי למידן כן מעיקר הדין, דהא אף לאחר שקרב אחד, יש להחזיקו צפסול מכה ספק, וא"כ הרי הוא נדחה צודאי מלהקריב, והלכך אף לאחר שהקריבו גם את השני, והשתא ידעינן דחד מיניהו כשר הוה, א"א להכשירו כיון שהיה דחוי צאופן דאף לאחר הקרבתו יהיה פסול, והרי הוא נפסל צדיחוי זה למ"ד צעלי חיים נדחין, וצאמת היה מקום לומר דאף למ"ד צעלי חיים אינם נדחין יהיה פסול, דכאן אף לאחר הקרבתו הוא עדיין צדיחוי עד שיקריב את השני, ואז יוכשר אחד מכה

ומסתברא דכל שעדיין עוסקים להכירם, לא הוקצו בפסול.

ונראה דכיון דמימרא דרבא חידוש הוא, דע"י שנדחה מכח ספק, נעשה פסול ודאי מדין דיחוי, הלכך אין לך צו אלא חידושו בספק זה שע"י תערובת, וזנראה ונדחה, אבל מי שמסופק אם הקריבו חטאתו או עולתו, והפריש פרידה אחת לחובתו, כיון דדיחוי מעיקרא הוא, וגם אין כאן מעין איקבע איסורא ע"י תערובת כחתיכה אחת משתי חתיכות, אלא ספק בעלמא, בזה לא אמרינן דהוי פסול ודאי מדין דיחוי כיון דאמרינן ליה שלא יקריב, אלא הרי הוא צדין ספק, ואם הקריבו ואח"כ נודע דאמנם הקריבו כפי חובתו שפיר דמי, וכש"כ אם הוכר עד שלא הקריבו.

ובזה יש ליישב משה"ק הגרע"א ז"ל דמאי מהני הא דס"ל לחנא דקנים דבע"ח אינם נדחים, הא מיד כשמלק הו"ל דחייה בשחוטאים, דהא אמרינן ליה שלא יהא משום ספק עולה ספק חטאת, והו"ל דחוי, אבל למש"כ ניחא דדיחוי דשחוטאים דיחוי מעיקרא הוא, ובהו"ל דלא אמר רבא דחשבינן ליה כודאי מחמת דחייתו מכח ספק, גם בלא"ה י"ל דס"ל לחנא דקנים דדיחוי מעיקרא לאו דיחוי הוא, וכ"כ מרן זללה"ה בקמא סל"ד סק"ד.

ויש מקום להסתפק גם בזנראה ונדחה בספק שלא ע"י תערובת, כגון שהיתה לו פרידה אחת ושכח אם היא חטאת או עולה, אם חשיב דיחוי, כיון שאין כאן ספק כחתיכה אחת משתי חתיכות, וגם לא אירע כאן מעשה המספק.

(ג) זבחים ע"ז ב' אימר דאמר ר"ע דאי עבד לכתחלה מי אמר, ז"ע מאי קושיא הלא בשר חטאת אף דיעבד לכו"ע אם עלו ירדו, ואפ"ה בתערובת שפיר דמי, וא"כ כש"כ בעל מוס לר"ע דשלא בתערובת אם עלה לא ירד, דשפיר דמי לכתחלה בתערובת, וי"ל דס"ל לגמ' דאין שום קולא מחמת תערובת, ובשר חטאת היינו טעמא משום דצפירוש ריבית תורה דשרי להעלותן לשום עזים כדלעיל א', ומיהו ר"ה שמא באמת ס"ל דמשום תערובת שרי ר"א.

שם א"ה אפילו צעיניהו, ור"פ י"ל דסבר דלרבותא דחכמים נקטיה בתערובת, דאף

ממ"נ, אלא דממתניתין דקנין מוכח דכשר, וע"כ לאוקמה כמ"ד בעלי חיים אינם נדחין, ומוכח דלדידה כשר, והנה רבא אשמועינן דלאחר דמדרבנן חשיב כקצוב ודיינינן ליה כספק, הרי דינו כתערובת חד בחד מדאורייתא, ולמ"ד בעלי חיים נדחין אי הקריב לא מרזי, ונראה דאף בכזשינהו וניידי קאמר דכיון דאמור רבנן לא נקריב גם ע"י כל דפריש, הרי הם צדין ספק, גם כד כזשינהו וניידי.

ולא אמור שפיר מודה רבא דאיכא גווי טובא דאמור רבנן לא נקריב ואי הקריב מרזי, ולא הוי דיחוי כיון דלכתחלה דינו דאי הקריב מרזי, וכהיהא דתנן לקמן ע"ט ב' צניתינן למטה שנתערבו צניתינן למעלה דחכ"א ישפך לאמה ואם לא נמלך ותנן כשר, דהתם כשנתן למטה ידעינן דהוכשר הקרבן שדינו למטה, וכשנתן למעלה ידעינן שהוכשר הקרבן שדינו למעלה, ונמצא דהקרבנות לא הודחו, דמעיקרא ידעינן שאם לא ימלך ויתן יוכשרו, משא"כ כאן דאף לאחר שהקריב אחד יש להחזיקו בפסול מכח ספק, ולכך הוי דחוי, וכן במתני' מנחות כ"ג א' בקומץ שנתערב במנחה שלא נקמנה או נתערב קוממנה צשיריה או צשיריה של חצירתה דלא יקטיר ואם הקטיר עולה לבעלים, דמעולם לא נדחו, כיון שהם מתחלה צדין שאם יקטיר ירצה, וצטו"א באבני שהם ר"ה כ"ח הקשה מהנך מתניתין לרבא, ולמש"כ ניחא שפיר, דאין דברי רבא אלא בגוונא דאף לאחר הקרבה לא יוכשר דזה חשיב דיחוי, ולא מהני מה שלאחר הקרבת חצירו יוכשר אחד ממ"נ.

ברם מהא דפריך רהצ"י לרבא ממתניתין דקנים אף דאיירי בתערובת שוה בשוה, כדקמני מחנה כשר ומחנה פסול, מצואר דס"ל דאף בתערובת חד בחד לא חשיב דחוי ומשמע דאף למ"ד בעלי חיים נדחין, והטעם נראה דנהי דאינו ראוי לשמש בתורת קרבן ודאי, אבל לא אידחי מלשמש בתורת ספק, לענין דיעבד אם עבר והקריב, ולפ"ז י"ל דרבא נמי מדרבנן הוא דחשיב ליה דחוי אף בתערובת חד בחד, ולפ"ז יש טפי מקום לומר דעד כאן לא החמירו חכמים לחשבו כדחוי אלא כשנשחט עד שלא הוכר, אבל לא אם הוכר מחיים, אם כי מהא דתלינן לה בפלוגתא דבע"ח נדחים משמע דדחייתו מחיים, ולפ"ז כל שנים שנתערבו אפילו הוכרו לאחר שעה פסולין,

בתערוצת וכבר עלו ס"ל דלא יקרבו, ועי' להלן מש"כ בדברי התו'.

שם הא ע"י תערוצת ירלו כו', אם ר"א ס"ל כר"ע דבעל מוס אם עלו לא ירדו, וכדס"ל ר"מ אליציה צמנחות ע"ט א', ניחא בפשיטות הא דילפינן למישרי בתערוצת, דכיון דאין האיסור אלא ההעלאת לכתחלה, שפיר מהני התערוצת להחיר ההעלאת כיון שעוסק גם בדבר שמנא להקריבו ואין כונתו להעלות הבעל מוס, אצל אם בעל מוס אם עלו ירדו, וא"כ אין בהקצתן מנא, צריך להבין מה קצרה להחיר בתערוצת חד בחד כשהבעל מוס לא בטל, אם לא דמעלו לשם עניים ולא לשם הקטרה, ובתערוצת הדבר מוכח דמחמת הכשר מעלה לשניהם, ואין כונתו להקטיר הבעל מוס, אצל לשון הגמ' א"ה רואה הא רחמנא אכשריה משמע דמעלה שניהם לשם הקטרה, ונפ"מ שאם הוכר אחר ההעלאת לא ירד, דאל"כ מאי קושיא הא שפיר מפרש טעמיה דקרא משום דרואה את הבעל מוס כאילו הן עניים, אצל בתוד"ה אודו כתבו דר"א לא חייש לטעמא דלשום עניים מדמצינן קרא, משמע דקרא לא גלי אלא דלשום עניים שרי, דאל"כ הרי שפיר אינצטריך קרא לומר דחשיבא הקטרה, ונפ"מ בהוכר לאחר ההעלאת, וצריך לפרש דהא דפריך א"ה רואה הא רחמנא אכשריה, דרואה משמע דמקצרה קאמר, אצל אה"נ דטעמא משום דמעלה לשם עניים, וצ"ע.

שם לדבריהם קאמר להו כו', לכאורה נראה לדקדק מזה דגם באיברי חטאת שנתערבו באיברי עולה לא שרי ר"א אלא שנים שנים, דאם איתא דבאיברי חטאת שרי אחד אחד, א"כ לימא ר"א לנפשיה דיהא בשר בעל מוס כעניים ואף אחד אחד לישתרי, וכמו בחטאת, אלא ודאי אף כד שרינן מטעמא דכעניים חשיב נמי לא שרינן אלא שנים שנים.

תוד"ה אי תימה דלישני לדבריהם קאמר להו דמשני לצסוק, הגרע"א ז"ל תמה דהא ר"א לא שרי אלא בעלו על הכבש, וא"כ לא מהני ליה קצרה דלשם עניים להחיר להעלותן לכתחלה, אע"ג דס"ל דבעל מוס אם עלו לא ירדו, ואין יאמר לחכמים דראוי דקצרה דלשם עניים תועיל להעלותם לכתחלה אע"ג דבעל מוס לרבנן אם עלו ירדו, אצל צאמת ע"כ עלינו ליישב דברי ר"פ, ונהי

דגמ' פריך אפילו צעיניהו נמי, ודחו לדר"פ מחמת זה, אצל מ"מ לא איתותב ר"פ, דמצי למימר דאה"נ, ולרבותא דרבנן נקט בתערוצת דאף בתערוצת לא שרו, אצל מהא דר"א קאמר דרואה אני את בשר בעל מוס כעניים, הרי איתותב ר"פ, דאם איתא דס"ל דבעל מוס אם עלו לא ירדו, הרי הקטרתן הקטרה, ואין קרי לה לשם עניים, וע"כ דלדבריהם קאמר להו, ויש לפרש דהכי פריך דבעלו על הכבש ואנו צאים להורידן ונמנא שנוריד גם קרבן כשר שכבר עלה, דבזה ראוי לשמש בקצרה שיהא מותר להעלות את הבעל מוס לשם עניים מיהא ולא יצטרך להורידן, ולפ"ז הרי ע"כ דאפשר לפרושי גם אליצא דר"פ דר"א לדבריהם דרבנן קאמר להו, ורק בעלו, ושפיר הקשו דלפ"ז גם קושיא דאפילו צעיניהו נמי ל"ק כיון דלדבריהם דרבנן קאמר.

(יד) סנהדרין קי"ז א' ואמאי ימותו ירעו עד שיסתאצו ויפלו דמיהם לנדבה כו', סתם קדשי מוצח היינו עולה ושלמים, וכמבואר לעיל מ"ז א' דפרכין דיקרבו לאחר מיתה אם מיתתן כיפרה, ומבואר דאיירי בקרבנות הבאים לאחר מיתה, והיינו עולה ושלמים, וקשה דמותר עולה לעולה, ומותר שלמים לשלמים כדתנן בפ"ז דשקלים, והיינו דיציא צדמיהם עולה ושלמים לעצמו כקרבן יחיד, ולא אשכחן זהו דיפלו לנדבה דהיינו קרבנות צבור לקיץ המוצח, ואין לומר דרק אשם פריך, דמדקתני סתמא קדשי מוצח ימותו, משמע דאף אשם בכלל, ואשם הרי מותרו נדבה, וכמ"ק בחדושי הרמ"ה, דא"כ מאי קשיא ליה לר"ל וצעי לדחוק בקדשים קלים ואליצא דרבי יוסי הגלילי, הרי שפיר מצי איירי בעולה ושלמים ואליצא דכו"ע, דכיון דלא שייך זהו נדבה, הרי שפיר ימותו, דלהציא צדמיהם עולה ושלמים של יחיד א"א דכבר נדחו, דהא לא פרכין אעולה ושלמים שיציא צדמיהם עולה ושלמים, ורק אנדבה פרכין, ולנדבת ציבור לא שייכי ולכך ימותו, אלא ודאי לר"ל אפשר להציא מדמי העולה ושלמים עולות לקיץ המוצח שהם נדבת ציבור, ועי' ברמב"ן קדושין ז' שהציא גירסת ר"ח בפסחים ז"ז ב' דיציא צדמיה נדבה, ולפ"ז אשכחן מותר פסח לנדבת ציבור, אצל לגירסא דידן לא מנאנו, ואפשר דכל זמן דיתכן להציא צדמים עולה, וכן שלמים

ושמא מהא דאינטריך לר"י לאשמועינן בהמיר
דהקרצן נדחה משמע להו דרך הקרצן נדחה ולא
דמיו, ור"ע, ועי' לקמן ס"ק ט"ו כתבנו לחלק בין
המיר וחור לעיר הנדחת.

(טו) סנהדרין קי"ז א' והכא בקדשים שחייב
באחריות ור"ש היא כו', ואע"ג
דר"ש ממעט אפילו בכור ומעשר בע"מ, י"ל
דשאני התם דבמנותן קיימי כדינן להאכל במומן,
משא"כ הכא דהקרצן נפסל מדיון זבח רשעים, הלכך
שפיר חיילא מנות איבוד דעיר הנדחת על זכות
הממון של הצעלים.

שם הא מדסיפא ר"ש היא רישא לאו ר"ש כו',
הו"מ לשנויי דהאי תנא סבר לה כוותיה
בחדא ופליג עליה בחדא, אלא דעדיפא משני,
ואפשר דבאמת קושטא הוא דרישא לאו ר"ש,
דר"ש לית ליה דרבי יוסי הגלילי, ואף דאיידי ר"ש
בסיפא למעוטי בכור ומעשר, מ"מ אין מזה ראייה
דבאידיך דיני דרישא מודה, ועוד דהא אף אם
ס"ל כרבי יוסי הגלילי אכתי מוסיף הוא גם ק"ק
שחייב באחריות דגם הם ימותו, ותו אפשר דמפרש
דקדשי מזבח ימותו דוקא בחייב באחריות, בין
בק"ק ובין בקדשים קלים.

ודאמתאן עלה י"ל דאף לר"י דמפרש טעמא משום
זבח רשעים תועבה, דנמי לא אחיא רישא
כר"ש דהא עיקר הטעם משום דהואיל ונדחו ידחו
כדאמר מ"ז א', ור"ש הא ס"ל בע"מ אינס נדחין
כדאמר כריתות כ"ח א', וא"כ דדין הוא דהזבח
עצמו יקרצ מכי חזו זערא דקצרא פורתא דהו"ל
כפרה, ואח"ל דמודה ר"ש ברישא יש לפרש דהיינו
בקדשים שחייב באחריות ומשום דממון צעלים
נינהו, ולפ"ז ז"ע בדעת הרמב"ם שפסק בפ"ד
מה' עכו"ם הי"ג דקדשי מזבח ימותו משום דזבח
רשעים תועבה אע"ג דפסק בע"מ אינס נדחים.

ונראה דעתו ז"ל דכיון דכל דחיית בע"מ לא פסיל
אלא גופייהו, אצל לא דמיהם, וכדפרכין
בסוגיין דירעו ולא פרכין דיקרצו, משום דלענין
גופייהו ידעין דנדחו, אצל הדיחוי אינו מועיל
לדמים, וכן ציומא ס"ז א' תנן והשני ירעה אף
שהוא דחוי, הלכך כיון דמסיק ר"י דזבח רשעים
תועבה פוסל נמי הדמים, ה"ה דפסיל נמי למ"ד
בע"מ אינס נדחים, ואפשר דטעמא דזבח רשעים
תועבה דקאמר ר"י, היינו דכיון דא"א להפריש

מדמי שלמים, לא נדחין לנדבת ציבור, אצל בכאן
אם נדחו מכל קרצן יחיד, יתכן דיפלו לנדבה,
ומיהו לשון הגמרא בדר"ל דלכך שרי כיון דאשחתי
אשחתי, משמע דר"ל כיון דהקרצן אזיל ליה וקרצן
אחר צא מדמיו שפיר דמי, ולא משמע דסבת
ההיתר משום שאינו קרצן של אנשי עיר הנדחת
אלא קרצן ציבור, וגם מומר יכול לנדב קרצן
לציבור לקיץ המזבח, [ועי' מנחות ע"ג ב' בעכו"ם
שהפריש קרצן לכפרת ישראל], דא"כ הו"ל דלאו
זבח רשעים הוא דקרצן ציבור הוא.

ולכך נראה דאף אעולה ושלמים פרכין שיצאו
דמיהן עולה ושלמים לנדבת יחיד, ומשום
דאיקטול והוי להו כפרה אם מכי חזו זערא דקצרא
פורתא אם כשנתעכל הצער, וס"ל לגמ' דמה
שנדחו אף אי בע"מ נדחין אינו אלא בגוף הקרצן
ולא בדמיו, ונקטו דיפלו דמיהם לנדבה שזה לשון
כולל אף אשם, וממילא מובן דעולה ושלמים יפלו
הדמים לנדבת יחיד, ובאשם לנדבת ציבור, ולר"ל
אמנם כן דעולה ושלמים ירעו ויצאו דמיהן עולה
ושלמים לנדבת יחיד, ור' יוחנן חידש דזבח רשעים
תועבה מדחה אף הדמים וגם שלא ישמשו אפילו
לנדבת ציבור, והיינו דזבח רשעים תועבה דוחהו
מלשמש בשום דין של קרצן אף לא בדין מותר,
[ולפ"ז אין מזה ראייה לדין אם מומר הקדיש עולה
לנדבת ציבור לקיץ המזבח אם מקצלין ממנו, [אם
אפשר להתנדב לקיץ המזבח], דשאני הכא שהמומר
הוא הצעלים של הקרצן וזה המתעבד מלשמש בו
בקודש לגמרי], ובחדושים על שם הר"ן בסוגיין
ולעיל מ"ז א' הביא בשם הרמב"ן דהא דאמרין
לעיל שם והוינן בה אמאי ימותו כיון דאיקטול
הו"ל כפרה וליסקו לגבוה, היינו הך קושיא
דפרכין דירעו עד שיסתאבו ויפלו לנדבה, והיינו
דהכי פרכין אמאי ימותו הרי נתכפרו אם צמיחה
אם צעיכול צער ויקרצו, ואם תאמר שכבר נדחו,
אכתי יציא דמיהם עולה או שלמים או נדבה, וזה
על הדרך שפירשנו.

סנהדרין מ"ז א' תוד"ה הואיל וקצת תימה גבי
המיר דחו או נשתטה לא יועיל בהם
רעיה כמו בעיר הנדחת כו', ז"ע כונתם ז"ל
דבהמיר לר' יוחנן היינו באמת כמו עיר הנדחת
דזבח רשעים תועבה ומה תימה בזה, ואילו
בנשתטה מהיכא תיתי נימא דגם הדמים ידחו,

שנתכפר במיתתו, ואי אפשר להקריב קרבן למת
אח"כ נתחייב בו מחיים, הרי אנו זריכים לשמש
בחיוצו דמחיים כדי להקריבו, והו"ל זבח רשעים
תועבה, אבל בחור בו מחיים שאפשר להקריב קרבנו
מחמת חיוצו עכשיו שפיר אין כאן חסרון אלא
מחמת שנדחה, וזה אין פוסל את דמיו, וניחא מה
שנתקשו בתו' לעיל מ"ז א'.

ברמב"ן קדושין ז' כתב דהפריש מעות לחטאתו
והמיר וחזר בו הואיל ונדחו ידחו ולא
יקרבו לעולם, ונראה דמסוגיין הוא דכתב כן, דחזיון
דזבח רשעים תועבה דוחה גם הדמים, ומבואר דאף
בחור בו מחיים נדחו גם הדמים, והיינו כמש"כ
לעיל ס"ק י"ד, ומ"מ אף לפ"ז יש מקום לומר
דגם למ"ד צעלי חיים אינם נדחים מ"מ בהמיר
נדחים, דדמי חטאת גריעי מצעלי חיים, ואם הם
נדחים כש"כ צעלי חיים, וטעמא דמילתא דכל
הדיחויים הרי רק משום שכבר היו קרובים לקרבן
ונדחו, וזה הגורם לדחותו, ואף דדיחוי מעיקרא,
אבל זבח רשעים הוא פסול חיוצי שזה תועבה,
ושפיר דוחה לכו"ע גם צעלי חיים. וז"ע.

(טו) פסחים ע"ג א' אר"ה אמר רב אשם שניתק
לרעייה ושחטו סתם כשר לעולה כו',
יעוי' בתו' דההלכה למשה מסיני נאמרה דכל
שבחטאת מתה באשם קרב עולה, והיינו דאשם
שנתכפרו צעליו באחר או שמתו קרב עולה, ונראה
דאשם ששהה בשעה שנפגם המזבח לר"י זבחים
נ"ט א' דבע"ח נדחין ונפסלו, דפסול אף לעולה,
וכן בנשתטה צעליו או המיר, דכיון דהקרבן נפסל
מדין דיחוי, לא מצאנו הלכה דאשם פסול יהא
קרב עולה.

ומיהו נראה דזה דוקא בשנדחה מחמת פסול
הפוסל גם בעולה, אבל אי משכח"ל דיחוי
מחמת פסול הפוסל רק באשם, בזה עס דיחוי
נעשה עולה, דגם מתו צעליו או נתכפרו באחר יש
לחשוב כדיחוי, ועל זה הרי נאמרה ההלכה דקרב
עולה, ומשום דעולה קריבה גם לאחר מיתה, או
דקריבה לקיץ המזבח, וכן אשם שעברה שנתו
ונתכפרו באחר בכלל ההלכה דקרב עולה, ומשום
דפסולו רק לאשם.

ובין בפסח אם נדחה מחמת שנפגם המזבח או
שנשתטה צעליו או המיר, נמי נפסל אף
לשלמים, למ"ד בע"ח נדחים, דפסח פסול אינו קרב

קרבן בשביל מת, ללא אשכחן קרבן בלא צעלים, ורק
מי שנתחייב קרבן ומת נתחדשה הלכה דמציאין
לאחר מיתה, הלכך אף שנתכפרו במיתה וקצורה,
מ"מ אם אנו באים להקריב קרבנם אנו זריכים
לשמש גם במה שנתחייבו בהם מחיים, וזוהי איכא
משום זבח רשעים תועבה, והלכך א"א להקריב
קרבנותיהם וה"ה דמיהם גם לאחר שנתכפרו
במיתתו, דאכתי איכא משום זבח רשעים, והיינו
דסתם ר"י וקאמר זבח רשעים תועבה, ולא פירש
דיחוי זה גרע מכל הדיחויים שדוחה גם שלא
לשמש בדמים, דבאמת אין דיחוי זה חמור משאר
דיחויים, אלא דאכתי קיים הדיחוי גם לאחר
שנתכפרו כיון שאנו זריכים לשמש בחיוצו הקרבן
שלם בעודם ברשעותם בחיים, ולא שייך לשמש
בחיוצם עד שלא הודחו בע"ז, דכיון דבעודם חיים
בזר נתבטל מהם אפשרות ההקרבה, ע"כ להתחשב
בזה.

ורפ"ז סוגיא דלעיל מ"ז א' אולא אליבא דר"ל,
א"נ מקמי דידעינן הא דר"י דזבח רשעים
תועבה, ודיינינן רק למה א"א להקריב את הקרבן
עצמו לאחר שנתכפרו, וזוהי אמרינן משום שנדחה,
ובסוגיין פרכינן דנהי שנדחה גופו אבל למה א"א
לשמש בדמיו לקרבן עצמו או לנדבה, והיינו נמי
לאחר שנתכפרו במיתה וקצורה, דראוי לפרש סוגיין
כמסקנא דלעיל דבמיתה וקצורה נתכפרו, וחדש
ר"י דגם לענין דמיו אכתי יש כאן משום זבח
רשעים, כיון שא"א להקריב אלא מחמת שנתחייבו
בו מחיים, ולפי טעם זה אין ראיה דהואיל ונדחה
נדחה, דאכתי הדיחוי קיים גם עכשיו, ור"ל סבר
דכיון דאשתי אין כאן משום זבח רשעים, ואפשר
דלית ליה כלל טעמיה דר"י דהדיחוי קיים, ורק גופו
נדחה כדין בע"ח נדחים, אבל דמיו לא נדחו, והיינו
כסוגיא דלעיל דמוכחינן מהכא דהואיל ונדחה ידחה,
ואפשר דגם ר"ל אית ליה סברא דר"י דהדיחוי קיים
גם לאחר שנתכפרו כיון שא"א להקריבו אלא מחמת
חיוצו מחיים, אלא דס"ל דזה רק בגוף הקרבן אבל
לא בדמיו, דכיון דאשתי אשתי, ולפ"ז אין ראיה
מכאן לדין הואיל ונדחה נדחה דהמיר ונשתטה,
דשאני הכא שהדיחוי קיים כיון שצריך לשמש בחיוצו
שבעת הדיחוי כדי להקריבו.

ולאמור שפיר י"ל דבהמיר וחזר בו לא נדחו
הדמים, דהכא כיון שלא חזר בו אלא

אין פסול בשעיר הנשאר אלא שכבר נעשית מנחתו ועי"ז הוא נדחה, ודיחוי זה שפיר דוחהו להיות עולה, משא"כ הכא בפסח שצמיחתו בעלים הפסח נפסל משום שהוא בלא בעלים, וכמש"כ לעיל דאף למ"ד אין צע"ח נדחים נמי איכא פסול זה, ושפיר אמרינן דקדם להיות פסח פסול, ותו אינו משתנה להיות שלמים.

וא"ת והא תנן לקמן ז"ו ב' דפסח הנמנא קודם שחיטת הפסח אינו קרב שלמים, אע"ג שאין דחייתו אלא משום שנתכפרו באתר, וי"ל דהתם נמי כיון שאין נמנין על שני פסחים כדאמר פ"ח ב', הרי עם שחיטת האחד חשיב כמשכו ידיהם מן השני, [וכמ"ש רש"י צמתינן ז"ח ב'], והו"ל פסח שנפסל ותו אינו חוזר להיות שלמים, ומיהו דוקא צמנא קודם שחיטת הפסח דנקבע לפסח, אבל נמנא אחר שחיטת הפסח כיון שלא נקבע לפסח בחלותו וצומן שחיטה, שפיר אהני מה ששחטו אחר ומשכו ידיהם מזה, לדחותו לשלמים, וכמו קודם חלות.

מש"כ דפסח בלא בעלים הוא פסול מיוחד משא"כ באשם וכן בשני שעירים, לכאורה יש לזה משמעות צסוגיין דאמרינן דאי פסח צעי עקירה הו"ל פסולו בגופו כיון דלית ליה בעלים וישרף מיד, והיינו צמשכו בעלים את ידם קודם שחיטה כמ"ש בחוד"ה צדס, ואילו באשם שמתו בעליו, לכאורה הרי זה צכלל הא דאמרינן דפסולו צבעלים צעי עיבור צורה, ומיהו למש"כ תו' דחשיב כשלא לאוכליו, אין רציה דלפ"ז רק צשחיטה הוא נפסל, ומיהו לשון הגמ' כיון דלית ליה בעלים משמע דהיינו הא דאמרינן ז"ט א' וצלצד שלא יניחו את הפסח כמות שהוא, ומחיים הוא נפסל, וגם צתו' אפשר לכיון כן, וצ"ע.

ברם עיקר הדברים שכתבנו דהיינו טעמא צצקצמתי חלות או זמן שחיטה אינו קרב שלמים, משום דפסח פסול הו', וכמו נפגס המוצח וכיו"צ, דצזה לא משתנה לשלמים, לא יתכן, דהא אמרינן צסוגיין וכן לקמן ז"ח א' דלמ"ד אין צע"ח נדחין שפיר קרב שלמים, ואם איתא דפסח פסול מיקרי א"כ אף למ"ד אין צע"ח נדחין מ"מ כיון דלפסח הוא פסול כמבואר שם דאין צנו מציאו פסח, א"כ אף לא יקרב שלמים, אלא ודאי כיון דמתו בעליו אינו פוסל צשלמים, שפיר אפשר

שלמים, וכ"ז צפסול הפוסל גם צשלמים, אבל עברה שנתו או שמשכו בעלים את ידיהם ממנו שפיר קרב שלמים, וכמבואר צסוגיין דפרכינן צמתינן דשחטו ונודע שמשכו הבעלים את ידיהם ממנו או שמתו, דמרישא הו"ל שלמים.

פסח שמשכו בעלים את ידם ממנו שהוא נפסל כמבואר צמתינן ז"ח ב' וצגמ' ז"ט א', אינו משום שנדחה וצע"ח נדחין, דהא מבואר ז"ח א' דאף לר"ש צצע"ח אינס נדחין נמי מפריש פסחו ומת לא יציאו צנו לשם פסח, אלא גזיה"כ הוא דאם נשאר בלא בעלים נפסל, כדיליף ז"ט א'.

ע"ג ב' אלא אר"ה צריה דר"י הצ"ע כגון שהפרישו קודם חלות ומתו בעלים אחר חלות דהו"ל נראה ונדחה כו', וה"נ אמרינן לקמן ז"ח א' דצמת אציו אחר חלות קצמתי חלות ואין צנו מקריצו שלמים, [והיינו אף צמת קודם תמיד שלצה"ע, וצלא"ה אין כאן ענין משום איסור אחר תמיד], וצריך להצין מה צין זה לכל אשם שמתו בעליו דקרב עולה ולא חשיבין ליה כנראה ונדחה, ולמ"ד התם חלות קוצע ואם הפרישו אחר חלות שפיר קרב שלמים כדאמר התם, ניחא דאשם לעולם כהפרישו אחר חלות דמי דלית ציה זמן הקוצעו, אבל למ"ד קודם שחיטה ואחר שחיטה שנינו ואפ"ה צפסח נקבע, א"כ אשם נמי, וע"כ דפסח שאני, ולמ"ד קודם שחיטה ואחר שחיטה שנינו, הרי כל זמן הפסח כחלות דמי, וענין זה ליתיה באשם, ולכאורה הטעם דכיון דזמנו קצוע וחיוצו חמור, הרי זה קוצעו לפסח, וצמיתת בעלים חשיב כפסח שנפסל ואינו חוזר להיות שלמים, אף שאין הפסול אלא צפסח ולא צשלמים, וכמש"כ לעיל צנפסל צדיחוי דנפגס המוצח וכיו"צ, משא"כ באשם שאין זמנו קצוע שפיר נעשה עולה צמיתת בעלים, וכדין פסח קודם חלות, ואפשר עוד דבאשם ליכא פסול צמיתת בעלים, ורק שאין מי שיתכפר משא"כ פסח שנקבע צפסול, וכמ"ש להלן.

אבל קשה דצצצועות י"צ א' אמרינן נמי צמת אחד מן השעירים דמציא שנים ומגריל עליהם, דהשני צדין הוא שיקרב עולה אי לאו דגזירה אחר כפרה אטו לפני כפרה, והתם כיון שזמנו קצוע וגם צבר הגריל עליו יש לחושצו יותר כאיקצע למנחתו מפסח אחר חלות, והיה ראוי לחושצו דחוי מן הדין כשנתכפר באתר, וי"ל דהתם

אשם [כ"נ דל"ל אשם במקום עולה], שהקריבו בשחרית אשם הוא, ור"ל דדוקא בפסח שזמנו קובעו דעד חלות הוא שלמים וזבחות נקבע בפסח בזה אמרינן דבנראה ונדחה חשיב דחוי אף משלמים, אם זבחות או בכל זמן שחיטה, אבל אשם שאין לו זמן קבוע, אף כשמתו בעליו דנדחה מאשם לא נדחה מעולה, והרי דיחוי זה גורם לו להיותו קרב עולה, והוא כמבואר בסוגיא דלמ"ד חלות קבע, הרי גם בזמנא אחר חלות עד שלא נשחט הפסח הרי הוא עזמו קרב שלמים, ודכוותה אף למ"ד קדם שחיטה ואחר שחיטה שנינו, הוא דוקא בפסח שזמנו קבוע, אבל אשם לעולם יש לחשבו כאחר חלות למ"ד חלות קבע, ויקרב הוא עזמו עולה.

שם גמ' מידי הוא טעמא אלא לרצ הא אמר רב בע"ח אינם נדחים, במשה"ק תו' אמאי לא מוקי הך ברייתא דבחול כה"ג ישרף מיד כמ"ד בע"ח נדחים, י"ל דכיון דמסבירא אית ליה דבע"ח אינם נדחים, א"כ אין לנו לחדש דדר' יהודה דסבר בע"ח נדחים אלא במה דאשכחן דהיינו שנדחה ממה שהיה, אבל אין לנו לחדש דכשנדחה מפסח נדחה אף מלהקרב שלמים, ועכ"פ היה מקום לשאל כן אימור דשמעת ליה לר"י, ועוי"ל דלפרושי מתני' דוקא במתו בעלים ומשכו ידיהם ונטמאו אחר חלות הוא דוחק, דהא לעיקר דין המשנה לפוטרו אין נפקותא בין קודם חלות לאחר חלות, ואם ברייתא דבחול כה"ג ישרף מיד היינו דוקא באירעו אחר חלות, היה מן הראוי לפרש, והלכך אם גם לפ"ז עדיין נריך להוסיף ולאוקמה כיחידאה דהיינו כר"י דבע"ח נדחין, לא ניחא לגמ' בהכי.

שם דאי לא תימא הכי נטמאו בעלים מא"ל כו', ורצ אשי לא חש להך פירכא, דהא שפיר משכח"ל כשאינו ראוי לפסח שני כגון שכבר יהיה בן שתי שנים, וברייתא אחי לאשמעינן דלא בעי עקירה והו"ל שלמים ובעי עיצור זורה, וממילא מובן דנטמאו בעלים דומיא דמתו ומשכו ידיהם דלא חוי לפסח שני, [ומיהו הערני בני אי"ש נ"י דאכתי חזי לדמי, וסגי בהכי להצריך עקירה כדאמר חולין ל' א', ומיהו רש"י שם פירש משום דתחלת השחיטה הוי מוס, וי"ע], ורצ אשי חשיב דוחק לאוקמה כתנא דבי רב"א דאפילו פיגול טעון עיצור זורה, דא"כ למה שנה התנא דין זה כאן, ובפרט

שיקרב שלמים, ולא דמי לנפגם המזבח וכיו"צ וכמש"כ לעיל.

ולכך יש לפרש סוגיין כפשטה דכיון דפסח זמנו קבוע הרי חלות או זמן שחיטה קובעו לפסח, והרי חזינן דאצוד מדחיו מפסח אף שעומד בקדושתו, כיון שלמעשה נצטר מלהשתמש בו, וה"נ לאידך גיסא כששעתו קבועה והוא מוכן לכך ה"ו מאגדהו לפסח, וכשנדחה ע"י מיתת בעלים או כפרתו באחר חשיב כקרבן שנדחה, ואם בע"ח נדחין ה"ו פוגמו גם מלשמש כשלמים, ולא דמי לאשם שאין לו זמן קבוע ובכל שעה שנדחה מלשמש כאשם הרי זה קובעו לעולה, ולא חשיב כקרבן דחוי.

ומשה"ק מההיא דשני שעירים בשבועות י"ב א', נראה דרצא לשיטתיה דאמר ביומא ס"ד ז' דדיקא מתני' כוותיה דרצ דשני שבזוג ראשון קרב ושני שבזוג שני ירעה, ושני שבזוג שני מעיקרא כמפריש לאיצוד דמי כדאמר תמורה כ"ג א', ותחלתו לעולה קאי, ושפיר קשיא ליה דיקרב הוא עזמו עולה, [ואע"ג דרצא ס"ל בע"ח נדחין בזבחים ע"ג ז', מ"מ מתני' דיומא דדייקא כוותיה דרצ ע"כ סברה בע"ח אינם נדחין מדמקריב לשני שבזוג ראשון], וזוהי ניחא נמי הא דאביי בשבועות שם אייתי ברייתא דפר ושעיר של יוהכ"פ שאצדו, ולא אייתי הך מתני' דאייתי רצא דהשני ירעה, משום דרק לרצא לטעמיה דשני שבזוג שני ירעה קשיא ליה, אבל אי שני שבזוג ראשון ירעה שפיר ניחא דאינו קרב בעזמו כיון שנדחה, והא דלא אייתי אביי מתני' דאשם שמתו בעליו דמייתי רבינא התם, י"ל משום דבעי לאחויי מקרבן ניצור דביה איירינן התם.

ויותר נראה דטעמא דפסח שאני מאשם הוא משום דפסח קודם הפסח שלמים הוא, וזבחות או זמן שחיטה שנתחלף משלמים לפסח הוקבע דינו, וכ"מ בספר מרן זללה"ה, ועי' להלן.

ירושלמי פסחים פ"ט ה"ו ר"י בעי אף בתמורת אשם כן תמורת אשם קריבה ותמורת אשם אינה קריבה, ר"ל האם גם באשם נימא כמו בפסח דאם נמצא קודם שחיטת האשם יציא בדמיו עולה, ובזמנא אחר שחיטה יקרב הוא עזמו עולה, ומסיק אר"י פסח שהקריבו בשחרית אינה פסח,

כרצא דקרב שלמים, [וכ"מ צרש"י ז"ל א' ד"ה ת"ל], והנה לפ"ז נמצא דלאחר שהמיר באצוד עדיין דין התמורה מיתלי תלי וקאי מה יהא זזה שהמיר בו, שאם יתכפר בו הרי התמורה תקרב, ואם יתכפר בשאינו אצוד והאצוד ידחה הרי גם תמורתו תדחה, והדבר ז"ע דלעולם דין התמורה נקבע בשעה שממיר, ותו אין לנו ענין זזה שהמיר בו אם ימות או יתכפר בו, שכבר הוחלט דין התמורה, ולו"ד ז"ל היה נראה דאף בנתכפר זזה שהמיר בו, נמי התמורה תרעה, דהתמורה כפסח נוסף חשיבא, וכשנתכפר בפסח אחר הרי התמורה נדחית, והלכך אף בנתכפר זזה שהמיר בו נמי התמורה נדחית, וזו נראה דעת הרמב"ם שכתב בפ"ג מה' תמורה ה"א שאם המיר בפסח קודם חלות תרעה ואם המיר אחר חלות תקרב שלמים, ולא הזכיר כלל אצוד ונמצא, ועי' פ"ד מה' קרבן פסח ה"ו, ולקמן ס"ק י"ח, [אלא שז"ע למה פסק כר"ז דחלות קבע וכמו שתמחו שם בכ"מ ובלח"מ], הרי דאף בהמיר זזה שנתכפר בו אח"כ נמי ירעה, [ומיהו עיקר דבריו ז"ע דלא מנאנו בסוגיין דין המיר קודם חלות, ולא דין המיר אחר חלות קודם שהקריב פסחו, בפסח יחיד, וגם אם איתא אמאי לא פירשו ר' יהושע ור"ע זכה"ג ובלא אצוד, ועי' לקמן ס"ק י"ח], ומה שלא אוקמו קרא דהוא בהכי, נראה משום דזה נמי פשיטא כמו בנמצא קודם שחיטה והמיר קודם שחיטה, דלעולם שחיטת הפסח דוחה את התמורה שקדמה.

ובזה ניחא מה שנתקשו צתו' שם דממעטין מהם תמורת מעשר ותמורת פסח שאינם קריבין, ולא דמו אהדדי דתמורת מעשר לעולם אינה קריבה ואילו תמורת פסח בכל מקום שהפסח קרב אם לשם פסח אם לשם שלמים הרי גם התמורה קריבה, דלמש"כ באמת אין הדין כן, אלא דלעולם כל שהמיר בפסח הראוי לשמש כפסח אין התמורה קריבה, לא קודם שחיטת הפסח ולא אחריו, אלא עם שחיטת הפסח הרי היא נדחית לראייה, ומה דבהמיר בנמצא אחר שחיטת הפסח התמורה קריבה, הוא משום דתמורת שלמים מיקרי, ומיהו ק"ק מהיכן ידעין שאם המיר קודם שחיטת הפסח שאין התמורה קריבה קודם שחיטת הפסח שעדיין לא נדחית, ואם גם זה מדרשא דהוא, א"כ תו מנלן דגם בנמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר

דלא איירי בחול, אצל לר"א ניחא דעיקרו אחי לאשמועינן דלא בעי עקירה.

(י) פסחים ז"ל ז' מתני' אר"י שמעתי שתמורת פסח קריבה כו', מדלא קאמר קריבה שלמים דהא בהכי איירי כמצואר מדברי ר"ע, משמע דליכא תמורת פסח שקריבה פסח, וממילא סתם קריבה מתפרש שלמים, וזה כדעת ר"י בתוד"ה קמ"ל, וגם בספרא נראה כן דלא מנאנו שום תמורה בקרבן חובה, דבטאת מתה ובאשם קרב עולה ובכור ומעשר נמי אין תמורתן קריבה, ואין לנו לחדש דאיכא תמורה שקריבה פסח, וכש"כ פסח שנתברו בו מנאות יתירות, וגם קרב אחר התמיד, וצרש"י בכורות ט"ז א' ד"ה לתמורת כתב דאשם לא קרב נדבה הלכך תמורתו לא קריבה, ועוד דאם איתא דתמורת פסח עד שלא נשחט הפסח קריבה פסח, א"כ למה הוצרך ר"ע לומר דאחר שחיטת הפסח קרב שלמים, ואמאי לא אמר בקודם שחיטת הפסח גופא דעד שלא נשחט הפסח הרי התמורה קריבה פסח, ולאחר שנשחט יציא בדמיה שלמים, וגם לא מישתמיט בשום דוכתא שתהא תמורת הפסח קריבה פסח, וקרוצ הדבר דאף רש"י לא נתכוין שתהא התמורה קריבה פסח, אלא דחשבינן לה כפסח לענין זה שתהא נדחית ע"י שחיטת הפסח, וחיליה דרש"י מהא דאמרין כי קבעה שחיטה מידי דחוי ליה, דמשמע דר"ל דלכך בהמיר קודם שחיטה אינו קרב משום שהשחיטה דחאתו, ואם הוא שלמים, למה שחיטת הפסח מדחהו, אצל צתו' זכחים ל"ז ז' נסתפקו אם יכול להקריב התמורה לשם פסח קודם שחיטה, וצתו' יומא נ' ז' מצואר דתמורת פסח קריבה כפסח, וגם פירשו וכן תמורתו דמתני' דהיינו רק בנשתיירה אחר הפסח, וז"ע.

והנה מתניתין בהמיר באצוד ונתכפר בשאינו אצוד, אצל המיר באצוד ונתכפר בו או שהמיר באינו אצוד ונתכפר בו, או שזכלל לא היה אצוד והמיר בפסחו ונתכפר בו, לא נתפרש דינו, וצתו' זכחים שם נקטו דאם המיר זזה שנתכפר בו אח"כ, הרי תמורתו קריבה, דאל"כ אמאי איתותב רבא בלישנא צתרא, הוי לן לאוקמי מיעוטא דהוא בהכי דהיינו בהמיר זזה שנתכפר בו, אצל נמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה לעולם אימא לך

שחיטה דאינו קרב, ושמה כיון דלעולם ראוי להקדים הפסח שזמנו קבוע ויש בו חיוצ כרת וכש"כ אם הוא אחר תמיד, ואז התמורה תדחה, תו אית לן לומר שתחלת התמורה לידחות, ולאו בת הקרבה היא, וז"ע.

יש לעי' בהא דמשמע דר' יהושע לא היה לו לפרש גם מתי קריבה, ואמאי והא אמרינן דנמנא אחר שחיטה והמיר אחר שחיטה פשיטא דקרב שלמים, ולא אינטריך קרא להכי, ושמה היו ס"ל דלאחר שחיטה לא מיקרי תמורת פסח אלא תמורת שלמים כיון דכבר נקבע דין שלמים, וכש"כ אי לא בעי עקירה.

שם אמר ר"ע אני אפרש הפסח שנמנא קודם שחיטת הפסח כו', לא הו"מ למיתני הפסח שנמנא קודם חלות, או קודם זמן שחיטת הפסח ירעה לר"ו, דאז הו' משמע שדינו לרעות ואינו רשאי להקריבו לפסחו, אבל השתא מתפרש כשאירע ששחטו את השני, [ואף לר"י דמנא בראשון, משכח"ל כשהשני מוחר], ובצרייתא לא חששו לכך כיון שכבר נשנה דצרי ת"ק קודם שחיטה.

שם אחר שחיטת הפסח קרב שלמים וכן תמורתו, נראה דאף דנמנא בע"מ, נמי תמורתו קריבה, כדין תמורה בעלמא דאף בהמיר בצע"מ התמורה קריבה, ונמנא בע"מ קודם שחיטה והמיר זו קודם שחיטה, הרי התמורה תרעה, דהתמורה נתקדשה כדין תמורת חס, ובשחיטת הפסח נדחית, אבל אם המיר זו אחר שחיטת הפסח, בזה יש מקום עיון אם חשבינן ליה כאחי מכה קדושה דחוייה ולא קרבה, או"ד כיון דבע"מ הוא לא נדחה כלל בשחיטת הפסח דדחוי ועומד הוא, ושפיר תמורתו קריבה כדין תמורת בע"מ דעלמא, וז"ע.

אם נתכפר באצוד, לכאורה השני קרב שלמים, כדין הפריש שמים לאחריות לקמן ז"ו ב', דהשני לעולם תחלת הפרשתו בספק ולא חשיב דחוי, ועי' תמורה כ"ג דנחלקו אי מפריש לאצוד כאצוד גבי חטאת, [ויש להסתפק אם המיר זו קודם שחיטת האצוד מה דין התמורה, מי אמרינן לא גריעא מיני' ותקרב שלמים לאחר שחיטת האצוד, או"ד בתמורה לא שייך ענין ספק כמו לאחריות, והרי היא נדחית עם שחיטת האצוד, וז"ע], ויש לעי' לפ"ו אמאי לא מחייבינן ליה

להתכפר באצוד כדי שהשני יקרב שלמים, עכ"פ למ"ד תמורה כ"ג א' דעשו תקנה בקדשים, וי"ל דשאני התם דהשני למיתא אזיל, משא"כ הכא דרועה, וכיון דהשני מוחר, דבהכי איירי כמ"ש תו' תמורה שם דאל"ה למה לא יעשה תקנה, שפיר יש להעדיפו, עי' מנחות ס"ד א' דאף בשחט חטאת אצוד בשבת ומנא נאה הימנו דחוזר ושחט, אבל קשה דהא נחלקו חכמים ור"י צימא ס"ד א'

גבי פסח שאצוד דחכמים סברי איזה שירצה יקריב ור"י סבר מנא בראשון ואם היה השני מוחר ממנו יציאו, מכלל דפלוגמתן בשוין, ואפ"ה סברי רבנן איזה שירצה יקריב, ואמאי לא נימא ליה להתכפר באצוד כדי שהשני יקרב ולא ירעה, ושמה ס"ל לחכמים דאין בע"ח נדחין, ואף אם יתכפר בשאינה אצודה אצודה תקרב שלמים, אבל בתוספתא מסיים זה והשני ירעה ומשמע דס"ל דבע"ח נדחין, ואף דבחר דצרי ר"י קתני לה, מ"מ לא משמע דפליגי בהכי, וי"ל דאף בנתכפר באצוד השני ירעה ולא חשיב כהופרש לאחריות כיון דצעה שהופרש היה הראשון אצוד, וכ"מ קצת בתוספתא דגם לר"י דמנא בראשון השני ירעה, ולא רק בזה השני מוחר, אבל קשה דכיד יתכן דשניהם נחשבים כפסח דקבעינהו חלות או זמן שחיטה להחשב השני כדחוי עם שחיטת אחד, יותר מאשם אחד שמתו בעליו או נתכפרו באחר, וכל מש"כ בסק"א ליישב הדבר, אינו עולה יפה על שנים שבדאי אחד לא ישמש כפסח, וז"ע.

והרמב"ם צפ"ד מהלכות קרבן פסח ה"ו כתב דיקריב איזה מהן שירצה והשני יקרב שלמים, והוא לשיתיה דבע"ח אינם נדחים, אבל במש"כ שיקריב איזה שירצה נתקשו שם בכ"מ ולח"מ דהא הרמב"ם פסק כר"י דמנא בראשון, ולכאורה י"ל דס"ל להרמב"ם דעד כאן לא פליגי אלא כשהשני ירעה דכיון דהנידון אם יקרב או ירעה דס"ל בע"ח נדחין, בזה ס"ל לר"י דמנא בראשון, אבל בזמן ששניהם קרבים אחד לפסח ואחד לשלמים בזה לכו"ע יקריב איזה שירצה פסח ואיזה שירצה שלמים, וכבר כ"כ הח"צ צסי' מ"ה עי"ש, ובזה נמי ניחא מה שלא הזכיר שיקריב המוחר, דנראה פשוט דגם חכמים מודים לר"י שאם היה אחד מוחר שיציאו, ורק בשוין ס"ל

דברי ר"ע בתמורה אף דפסקא עזמו לא קי"ל כוותיה אלא יקרב שלמים כיון דבע"ח אינם נדחים, [וכמבואר בגמ' ז"ח א' ע"ג ב' דלפ"ו במתו בעלים קרב שלמים, ובפשוטו ה"ה בנתכפרו באחר] וכמו שפסק בפ"ד מה' ק"פ ה"ו, והיינו דר"ע אליבא דנפשיה פירש אף בפסקא דזימנין קרב וזימנין ירעה, ואליבא דפרישין דאם כן אמאי קיבל ר"י דתמורת הפסח זימנין קריבה וזימנין תרעה ולא קיבל כן בפסקא עזמו, ומשנינן דלרבותא נקטו תמורה, אבל ר' יהושע לטעמיה דבע"ח אינם נדחים באמת הפסח לעולם קרב שלמים ורק התמורה זימנין דאינה קריבה, והיינו בהמיר באבד או בשאינו אבד דכיון דפתיכי זהו גם פסח וגם שלמים דהא ראויים לתרויהו הלכך אין התמורה קריבה, דאית לן לקיים דברי ר"ע אף אליבא דר' יהושע דהא בא לפרש לו קבלתו, ואף שהדבר דחוק לפרש בדברי ר"ע טעם נוסף ברעית התמורה אף כשהפסח קרב, מ"מ אינו דחיק ומוקי אנפשיה כיון דר' יהושע ס"ל דבע"ח אינם נדחין, ומש"פ בפ"ג מה' תמורה ה"א דהמיר קודם חלות ירעה ולאחר חלות יקרב, לכאורה אין לו ענין עם סוגיין דלא איירי כלל בפסקא יחידי שממיר בו, וגם לא איירי בממיר קודם חלות, ובסברא הדבר ניתן לקיים לפמש"פ הרמב"ם בפט"ו מפסח"מ הי"ב כגון בחירא זבחים י"א ב' דפסקא ששחטו ב"ד שחרית שלא לשמו פסול, דאלמא גם קודם חלות כבר פתיכי ביה פסח ושלמים, וכדחשבינן ליה דחוי שם י"ב א' אס הפרישו קודם חלות, ולפ"ו שפיר י"ל דאין תמורתו קריבה כמ"ש בהלכות ק"פ שם כיון דראוי לתרויהו, ואחר חלות שפיר תמורתו קריבה, מדלא ממעטינן לה מהוא, ודחיקין לפרושי בנמנא קודם שחיטה והמיר אחר שחיטה, מכלל דתמורת פסח סתם קריבה, והא דלא פירשו כן לשמועתו דר' יהושע, הוא משום דר' יהושע פליג אב"ב בזבחים שם ומכשיר כאילו נשחט ב"ג, אלא דלא נתפרש מקור לדבריו ז"ל בזה, וגם כל הדברים יגיעים.

ואם ננקוט מכח קושית השטמ"ק מדר' יהושע דע"כ לקיים מתניתין אף למ"ד אין בע"ח נדחים, יש מקום לחלק בין פסח יחידי שמתו בעליו או משכו ידיהם לפסח שאבד והופרש אחר תחתי

דיקריב איזה שיראה, וא"כ היה ראוי להרמב"ם לכתוב שיקריב המוצח, ובשוין יקריב איזה שיראה, אבל למש"כ ניחא דבזמן ששניהם עומדים להקרבה לא מחייבין להציא המוצח לפסח.

(יח) פסחים ז"ו ב' תוד"ה קודם וטעמא דדחייה בידים כו', סברא דדחייה בידים גרע מאלו בזבחים י"ב ב' גבי המיר, ופשטא משמע דגם בזה ר' יוחנן הוא דקאמר לה ולטעמיה אב"ל דבע"ח נדחים, אבל רב גם בהמיר פליג, וכן בירושלמי גיטין פ"ו ה"א והוריות פ"א ה"ב פליג ר"ל על ר"י גם בהמיר, ולא מסייעין בסוגיין לר' יוחנן ממתניתין דתמורת פסח אינה קריבה, ולא מותבין מינה לר"ל בירושלמי, ורק להריכותא שימשו בגמ' בסברא זו דדחייה בידים.

גם מש"כ דמשכו בעלים את ידם לא חשיב דחייה בידים, קשה להבין, דבפשוטו אין לך דחייה בידים גדול מזה, ואם בסוגיא ע"ג ב' מוכח דאף במשכו בעלים את ידם קרב שלמים לרב דאין בע"ח נדחים, דהא לסוגיא זו נתכונו וכמ"ש מהרש"א, הרי באמת מוכח משם דאף דדחייה בידים ס"ל לרב דאין בע"ח נדחים, אלא דלכאורה אין ראיה משם די"ל דמשום מתו בעלים או נטמאו פריך דבאלו נמי קתני דישרף מיד, ובה קשיא ליה לרב דאין בע"ח נדחים הו"ל שלמים, אבל ממשכו בעלים את ידם י"ל דלא פריך דשאני משכו דהו"ל דחייה בידים, ועו"ק דלכאורה כל נתכפרו באחר ראוי לומר דקדמו למשוך ידיהם מן השני, דהא אין נמנין על שני פסחים כאחד, ולאחר שכבר משכו ידיהם ממנו ונפסל מלשמש בפסח, אין סברא דשחיטת האחר תחשב כדחייה בידים, לאחר שכבר הוא דחוי ועומד.

ברם אף דאין הכרח לפרושי מתני' אליבא דרב דבע"ח אינם נדחים, דהא מודה רב דפלוגתא דתנאי היא כדאמר יומא ס"ה אליבא דר' יהודה לא קאמינא, ושפיר מצי אחיא מתני' כר"י, אבל בשטמ"ק זבחים ע"ג ב' דהא דאמרין התם דתנא דקינין סבר בע"ח אינם נדחים, הקשו דהא קינין ר' יהושע תני לה, וא"כ איך מוקים ר"ע הא דשמע ר' יהושע דתמורת הפסח אינה קריבה בנמנא קודם שחיטת הפסח, הא לר' יהושע דבע"ח אינם נדחים ראוי שיהא התמורה קריבה כמו הפסח, ואפשר שזה דחקו להרמב"ם לקיים

שחיתת פסח אחד, כבר נפסל השני מלשמש כפסח כדן משכו ידיו, ואף בהפרש לאחריות, ויקרב שלמים, וי"ע.

הא דאמרין יומא ס"ו א' דפסח שלא קרב בראשון יקרב בשני, משכח"ל שפיר כשנטמאו בעלים אחר חלות, וכן לשנה הבאה, היינו נמי באירע שלא הקריבוהו, ואין מזה ראיה דפסח שנתכפרו בעליו באחר לא נפסל, ורש"י שם פירש ימכר לטמא, ויתכן נמי לפרש שימכר ב"ד בעוד שלא משכו כל הבעלים את ידם ממנו.

ושמא דעת תו' דמפריש לאחריות חשיב כמנוי רק על האחד, והשני שלאחריות אינו מנוי עליו, ואפ"ה נתקדש בדין פסח להיות כמותו, אם לא יתמנה עליו, וכן עדיין אפשר להתמנות עליו, אבל ז"ע מנין לנו לחדש דמשכח"ל פסח בלא מנויין, וי"ע. (סימן ה').

כ"ו ב' מתני' הרי זו תחת זו כו', נתבאר לעיל ט' א'.

תוד"ה ש"מ, נתבאר לעיל סק"ו.

כ"ז ב' אונאה אין להם ציטול מקח יש להם, הא דדיינין צסוגיין לגבי הקדש דציטול מקח יש להם, היינו כשההקדש נתאנה, אבל אם הפודה מיד ההקדש נתאנה, שפיר המקח קיים דאמירתו לגביו כמסירתו להדיוט כדאמר ז"צ קל"ג ז' ולא תשיימיה את, וחזיין דאף אם שמאו בטעות דיינין ביה אמירתו לגביו כמסירתו להדיוט, ואף אם נחלק בין שומא בטעות להוסיף בטעות, אבל עכ"פ צעי שאלה, וכן מתני' דהקדשות

אין להם אונאה, מתפרש כשההקדש נתאנה, דכשנתאנה הפודה מיד ההקדש, אין כאן נידון אונאה להקדש, דמה שציד הפודה כבר יצא לחולין, וכן הא דאר"ש קדשים שחייב באחריותן יש להם אונאה, היינו נמי כשנתאנה ההקדש שהוא חייב באחריותו, [ובס"ת ומרגלית שהנידון כשנתאנה לוקח, קחני המוכר].

והעיר בני יעקב נ"י דלפ"ז שמא יש לפרש גם הא דאמרין בקרקעות דציטול מקח יש להם, דהיינו דוקא כשנתאנה מוכר הקרקע דמכר בזול דומיא דהקדש, אבל אם נתאנה זה שקנה את הקרקע נדון צו דאין אונאה לקרקעות, דשוו כל

ואח"כ נמצא, דצדליכא אלא פסח אחד ונדחה אין כאן שום דיחוי ופגם בכח השלמים שבפסח, ושפיר אמרינן דאי אין צע"ח נדחים הרי כשבא עכשיו לשמש כשלמים שפיר דמי, משא"כ פסח שאבד ונמצא לאחר שכבר הופרש אחר, הרי פתיכי ביה כבר השתא כח שלמים דהא אפשר שהשני ישמש כפסח, [וגם יש כח שלמים בפסח אף קודם פסח], וכיון דפתיכי ביה כח שלמים הרי כשנדחה מפסח חשיב פגם גם בכח השלמים שבו, דסו"ס בהמה זו המשמשת כקרבן נפגמה בדיחוי, ולכך תרעה, ולא דמי למפריש שני פסחים לאחריות, דהתם כיון דמתחלה אחד לשלמים לא חשיב דיחוי כשמקריבין אחד, משא"כ הכא שהאבד הופרש לפסח כיחיד, ורק כשנאבד הפרישו אחר, וגם האחר שהופרש כשזה אבד הרי הופרש לפסח, והלכך כשנדחו מפסח חשיב דיחוי, וכיון דמעורב זהו כח שלמים נחשב גם השלמים כנדחה, וי"ע. (כל הדברים שבס"ק ט"ז י"ז נכתבו מקופיא, ועדיין ז"ע בכל הסוגיא).

(ט) פסחים פ"ט א' תוד"ה ונטרחו וי"ל הכא כשהפריש צ' פסחים לאחריות וניתותר לו אחד דאינו נפסל משום שהניחוהו יחיד, הדברים מחודשים, דאם ילפינן מקרא דפסח בלא בעלים נפסל, מנלן דבהפריש לאחריות ליתא להאי דינא, ולו"ד ז"ל נראה דלאחריות אין לו שום יתרון, וחשיב כמנוי על שניהם, דפסח בלא בעלים ליתא, וכשם שאדם יכול להפריש לעצמו שתי חטאות אע"פ שלא יתכפר אלא באחד, אע"ג דא"א להפריש חטאת בלא בעלים המחויב, דמ"מ השתא חזינן לשניהם כמיוחדים לכפרתו, ובשחיתת אחד ידחה חצירו, ה"נ בפסח הרי הוא מנוי על שניהם ובשחיתת אחד ידחה חצירו, והא דאמרין לעיל פ"ח צ' דאין נמנין על שני פסחים כאחד, היינו כמש"כ רש"י שם שיוכל לצרור לאחר שחיטה מאיזה שירצה, אבל עד שחיטה שפיר חשיב בעלים על שניהם, וסוגיין אם לא איירי במעות כמו שהזכירו רש"י ותו' [צ"ר שמעתי להעיר דבתוספתא וירושלמי מבוחר דאף מעות נפסלים במשכו בעלים את ידם או נתכפרו באחר, ול"ע בזה כעת], יש לפרש דר"ל שימצא מי שיש לו מותר פסח ועדיין לא שחט אחד מהן, ויתמנה עמו על אחד, ואח"כ ההוא יתכפר עם השני וישאר זה מותר, אבל לאחר

הנקנה מיד ליד ולא בקרקעות, ושפיר מוקמינן לקרקעות לענין אונאה כראוי מסביר ואפשר לקיים בהן ציטול מקח ואפשר לא לקיים, וטעמא משום דהא לעולם קמי שמיא גליא ומדאמר רחמנא דליכא אונאה הרי בכלל זה דאין ענין שיווי כלפי הקדש, והלכך גם דרך חילול מהני שוה מנה על שוה פרוטה, והיינו דאהני לן טעמא דשמואל למימר דליכא ציטול מקח גבי הקדש, ואף אי בקרקע איכא ציטול מקח. (ב"מ נ"ו א').

שם אינן בתורת אונאה דאפילו פחות מכדי אונאה חוזר, א"ה, ראייתי להעתיק כאן מש"כ בזה בחו"צ ב"מ. ב"מ נ"ז א' אצ"ע"א לעולם בכדי אונאה ולא תיפוך וצד"ח קמייפלגי דאמר מאי אין להם אונאה אינן בתורת אונאה דאפילו פחות מכדי אונאה חוזר, ז"ע מאי דוחקיה דר"ח לפרושי מחני' לנזדין דבקרקעות ואינך אין להם אונאה לקולא ובהקדשות אין להן אונאה לחומרא, גם קשה מהיכא יליף לה, וברש"י תמורה כ"ז ב' פירש דדריש דה"ק קרא איש את אחיו הוא דבשיעור שות משלם פחות משות לא משלם, הא הקדש אפילו פחות מכדי אונאה חוזר, וז"ע דחזרת אונאה ליחא בקרא ורק איסור להנות איתא בקרא, וראוי לפרש דרשא דאחיו לקולא, לומר דבהקדש ליכא לאו דאונאה, ומיהו בצכורות י"ג ב' דרשינן לעמיתך אתה מחזיר אונאה ואי אתה מחזיר אונאה לעכו"ם, ולו"ד ז"ל אפשר לפרש דר"ח קים ליה מסבירא דלא שייך בהקדש מחילה בפחות משות, דמאן מחיל, והלכך אפילו פחות מכדי אונאה חוזר, ולפ"ו יתכן לומר דגם ר"ח דריש אחיו למעוטי הקדש דליכא לאו דלא תונו בהקדש, דגם בהדיוט אם הלוקח יודע שיש במקח אונאה ואומר שאינו מוחל ועתיד לתבוע, לא מיקרי אונאה, ודכוותה בהקדש דקמי שמיא גליא והמאנה נשאר בחיובו להחזיר האונאה לא שייך ציה לא תונו, ואם נפרש מחני' דאלו דברים שאין להם אונאה דליכא לאו דאונאה, [עי' רמב"ן פרשת צהר ובמש"כ לעיל נ"ו ב'], הרי מתפרש שפיר הקדשות דומיא דקרקעות, ולענין חזרת אונאה הוא דס"ל לר"ח מסבירא דבהקדש לעולם חייב להחזיר אפילו פחות מכדי אונאה, וראיתי בכו' הרא"ש שכבר נתקשה בדרשא דאחיו שיתפרש להחזיר גבי הקדש, ובתרי הכי כתב דאיכא למימר דמסבירא אמרינן דהקדש אינו בתורת

כסף כדאמר ב"ק י"ד ב', וארוחנא בזה ליישב מה שנתקשו הראשונים מההיא דב"מ ק"ח א' דזבן במאתן ושוה מאה דאמרינן אין אונאה לקרקעות, וכן בקדושין מ"ז ב' לגי' תו' נמי אמרינן ביתר משתות דאין אונאה לקרקעות, ואילו הכא מסקינן דציטול מקח יש להם, ונדחקו לומר דפלוגתא היא וכמ"ש הרי"ף, א"נ ציטול מקח רק בפלגא אף שלא נזכר בתלמודין שיעור פלגא בקרקע, ולפמש"כ מחייב שפיר דבנחאנה לוקח הקרקע שפיר דיינינן אין אונאה לקרקעות דשוו כל כסף, ובהכי איירי ההיא דב"מ, וכן ההיא דקדושין נמי מתפרש כשנחאנה זה האם שנפלה הקרקע בחלקו, אבל כשנחאנה מוכר הקרקע אמרינן דציטול מקח יש להם ביתר משתות ככל ציטול מקח, וז"ע, ונלגירסת תו' כתובות ז"ט ב' והאמר הוא דאמר אין אונאה לקרקעות, אף דהתם בפשוטו מתפרש שטעה שליח ומכר בזול כמש"פ רש"י שם, י"ל דנפ"מ בטעה בכדי אונאה דבזה אין אונאה לקרקעות אף במכר בזול, ועיקר הא דמיייתי מדר"ג הוא דגם ע"י שליח אין אונאה לקרקעות]. (ב"מ נ"ז א').

שם לימא דשמואל קא מיפלגי, בצ"מ נ"ז א' מ"ד אקרקעות אבל אהקדשות לא כדשמואל דאמר שמואל הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל, משמע דמהא דשמואל חזינן די' לחלק בין קרקעות להקדש, ויש לעי' היכי משמע דילמא שמואל גם בקרקעות ס"ל דציטול מקח אין להם, ועו"ק דלשון הגמ' משמע דהא דשמואל הוא מעין נחית טעם לומר דהקדש שאני, וכ"מ בסמוך דאמרינן דדשמואל קמייפלגי, ויש להבין מה טעם הוא זה, ואפשר דאף אי אמרינן דבהקדשות אין להם ציטול מקח, אכתי אין ללמוד מזה דהקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל, דדוקא בדרך מקח דאיכא דעת מוכר ודעת לוקח אמרינן דחל שם מקח אף באונאה יתר משתות דאין אונאה להקדש, אבל בדרך חילול כשהוא בעצמו מחולל שוה מנה על שוה פרוטה גרע טובא ואין ראוי שיחול החילול, ומדאמר שמואל דמחולל ש"מ דס"ל דלענין הקדש אין כלל ענין שיווי, (ואפשר דיליף לה שמואל מקרא דאחיו דממעט הקדש, דמשמע דמותר לאנות הקדש, ולא דמי למיעוטא דקרקעות דרך גלי רחמנא דלאו דאונאה לא איירי אלא בצד

ז"ע חדא דלמש"כ לעיל לא אשכחן דאסרינן תקרובת צבעלי חיים, דמגדל דהרים ליכא ראיא, ועוד דלמסקנא בתמורה שם באמת אסרינן ציפוי דבעלי חיים אף להדיט וכמש"פ רש"י ותו' שם, וכבר כתבו בתמורה שם דלפ"ו ניהא.

בלשון רש"י בתמורה שם משמע דהא דלמסקנא אסרינן ציפוי דבעלי חיים, הוא משום דכיון דילפינן מקרא דמן הצקר דנעצד דבעלי חיים אסור לגזוה, א"כ תורת ע"ז עליו, ושפיר כללינן ליה צקרא דלא תחמוד כסף וזהב עליהם לאסור ציפוי אף להדיט, ולפ"ז המשתתה לזהמת חזירו דלא אסרה אף לגזוה דאין אדם אסור דבר שאינו שלו, הרי אף אם הניח עליה ציפוי יהא מותר, וקשה דלפ"ז איפשיטא צעיא דרמז"ח לקמן מ"ו א', דכיון דת"ק דמתני' אסר ציפוי דהרים ש"מ דהרים אסורים לגזוה, ולא משמע לומר דמיציעא ליה לרמז"ח אי ציפוי דמתני' איירי דוקא צנעצד גם הציפוי וכמש"פ תו', ומיהו דברי רש"י מקורם בגמ' בתמורה שם דמשמע דמעיקרא קים לגמ' לאסור ציפוי דבע"ח אף מקמי דילפינן לאסור נעצד צבעלי חיים לגזוה, ומכא ילפותא מאתנן ומחיר צעינן למילף היתירא לציפוי בע"ח, והך ק"ו מאתנן ומחיר להחיר ציפוי איתיה אף במחוצר אם נעצד במחוצר שרי לגזוה, ואפשר דבאמת ק"ו פריכא הוא דאיכא למימר מה לאתנן דאף ציפוי דתלוש שרי, משא"כ צנעצד דציפוי דתלוש אסור, שפיר י"ל דאף ציפוי דבעלי חיים אסור, ובגמ' תמורה שם לא חשו למיפדך לק"ו, דבלאו הכי כיון דכבר הזכירו לפרש דקרא דלא תחמוד כסף וזהב עליהם לא קאי אבעלי חיים, תו אף בלא ק"ו מאתנן לית לן למילף לאסור ציפוי דבעלי חיים, ואם מנאנו דאסורים אין מזה ראיא דגם גופן אסור, ולכך לא פשטינן צעיא דרמז"ח מהך ק"ו.

(ע"ז ס"ו סק"ב).

שם דתניא הרוצע והגרצע כו' הם כקדשים שקדם מוס עובר להקדשן כו', חזינן מהבא דקים לגמ' דקדושת פסולי המוקדשין שאמרה תורה אינו משום שהיו קדושים קדושת הגוף מעיקרא עד שלא הוממו, אלא דשייכא קדושת הגוף גם בפסולי הקרבה, כהלכות פסולי המוקדשין, ותלוי בחומר הפסול, דהא צבע"מ לא חל עליו קדושת הגוף, וכן נחלקו בטריפה לעיל י"ז א' וצנקה לאשם י"ט

אונאה משום דלא שייך ביה מחילה, ואפשר דכונתו כמש"כ דלפ"ז גם לאו דאונאה לא שייך בהקדש, וז"ע. (עד כאן).

שם מתני' דלא כר"מ כו', עי' מש"כ בזה בחו"ב ערכין ה' ב'.

בל האסורין

כ"ח ב' ומה אתנן ומחיר שציפוייהן מותרין כו' או חילוף כו', ובתו' ד"ה נעצד, א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ בזה בחו"ב ע"ז. ע"ז מ"ה א' ומה שעליהן אסורין שנאמר לא תחמוד כסף וזהב עליהם, פשטא דמתני' דאשמועינן דאיסור נוי ע"ז הנלמד מהאי קרא דלא תחמוד כסף וזהב עליהם איכא נמי צנוי דהרים וגזעות, ויש בזה חידוש דהרים וגזעות תורת ע"ז עליהם אף שאינם נאסרים, וגם דלא אמרינן דגם נוי שלהם כגופן שאינו נאסר, ודכוותה מצואר בתמורה כ"ח ב' דקים לגמ' דבעל חי הנעצד ציפוי אסור אף מקמי ידיעינן דנעצד אסור לגזוה, ורק דחינן דמילף מאתנן להיתירא, ולדעת הרמז"ח והרש"א והר"ן וכן לדעת ר"ת דהא דשרינן צשוחט לשם הרים היינו כשאנו מכיין לשם ע"ז הרי כל הדברים כפשטן, דתקרובת הרים וגזעות אסורה, וכן נוי הרים וגזעות, וכן צבע"ח.

ולפרש"י והר"י דתקרובת הרים שרי, נראה מוכרח מכאן דנוי גרע מתקרובת, וכ"כ הרמז"ן חולין מ' א', ולמש"כ תו' וכן בתו' הרא"ש חולין מ' א' דשריותא דתקרובת הרים ילפינן משריותא דמשמשין דהרים לקמן נ"א ב', דקרא דאסר משמשין מתפרש נמי משמשין דאלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם, [ומיהו ברמז"ן שם לא כ"כ אלא דגם משמשי הרים אסורין עי"ש], חזינן דתקרובת ומשמשין כי הדדי נינהו, ונוי שפיר יש מקום לומר דחמיר ממשמשין, אבל בתוד"ה תנא לא פירשו כן ונדחקו לפרש דציפוי הר איירי צנעצד אגב ההר, ואיסורו משום נעצד ולא מקרא דלא תחמוד, וקרא אסמכתא בעלמא, או דמדמינן ציפוי מחוצר הנעצד לנוי תלוש שאינו נעצד, ולא הוי האי ציפוי כציפוי דתמורה שם, והדברים ז"ע למה הוכרחו לכל הדוחקים הללו, ולא פירשו כמש"כ, גם משה"ק דצבעלי חיים שרינן ציפוי ואסרינן תקרובת איפכא מצהרים, נמי

חייל קדושת הגוף משום דמגו דנחתא קדושת דמיס נחתא נמי קדושת הגוף, ורצא יליף מינה דכש"כ במקדיש זכר לדמיו דראוי להקרבה, דודאי אמרינן מגו דנחתא קדושת דמיס נחתא נמי קדושת הגוף, ור"ש דפליג התם במתני' וסבד תמכר שלא צמוס, לכאורה נראה דפליג נמי אצרייתא דתניא שם כ"ח ב' ברובע ונרבע ואינך.

יש להסתפק באמר רגלה של רובע ונרבע כו' לעולה, או רגלה של נקבה לאשם או לעולה, [ופירש דלקדושת הגוף קאמר], אי אמרינן פשטה קדושה זכולה, דאפשר דלא אמרינן פשטה אלא צמידי דראוי להקרבה. (בכורות ס"ד סק"ג).

שם אר"ל אין אסור אלא מוקצה לשבע שנים כו', לפי גי' זו מתפרש כלשון ראשון שצ"ג, ומתפרש דקרא אחי למימר דאע"ג שהוא אסור כיון שהוא הוקצה לשבע שנים, אפ"ה תקריבנו, ומשמע מהאי קרא דרק מוקצה לשבע שנים אסור, ופרינן דנעצד נמי הוי וגם הוא הותר, ומה מקום לקרא להזכיר איסור מוקצה ביחוד כדמפרש ר"ל, ומשני ראצ"י דבאמת לא היה נעצד, ורצא משני דהרבה דברים הותרו ושפיר הזכיר הכתוב דגם מוקצה הוי וגם איסור זה הותר, ונראה דהא דר"ט צר מתנה אר"י דיליף איסור מוקצה מתשמורו להקריב לי, פליג אדר"ל, דמהאי קרא שמעינן שפיר דאפילו מוקצה לזמן מועט נמי אסור, וכן נראה דלפי פירוש זה הרי גם מימרי דעד שיעצדו ועד שימסרוהו לכומרי עכו"ם ועד שיאכילוהו כרשיני עכו"ם וכן צרייתא דעד שיעשו צו מעשה כולהו מתפרשי דהם תנאים לחלות האיסור, וכפירוש קמא דרש"י, ומדלא הזכירו תנאי דשבע שנים, משמע דפליגי אדר"ל, וממילא לא קיי"ל כוותיה.

ולפירוש שני דרש"י יש לקיים גירסת השטמ"ק אין מוקצה אסור אלא לשבע שנים, ומתפרש דקרא שריותא אחי לאשמועינן שכבר יאל מדין מוקצה כיון שכבר עצרו שבע שנים, [ואף לדעת הרמב"ן ע"ז מ"ז דאין מועיל ציטול לגזוה, ה"מ בע"ז ומשמעין, אצל במוקצה שפיר מהני, דהרמב"ן צ"צ קכ"ט הסכים לפירוש זה, ומיהו בע"ז שם כתב דאף למוקצה אין מועיל ציטול, ע"י חו"צ ע"ז ס"ז סק"י], ופריך דמה ענין שאינו אסור משום מוקצה כיון שהוא נעצד, ומשני ראצ"י

ב', ולכאורה כיון דחזינן דקדם מומן את הקדשן אינו עושה תמורה כדילפינן בכורות י"ד ב' דרע מעיקרו אינו עושה תמורה, ובקדם הקדשן את מומן נאמרו כל הלכות פסולי המוקדשין, הרי ראוי לפרש דקדושת הגוף דקרצן דמעיקרא היא הגורמת, ומנלן לחדש דאף בקדם פסולן איכא קדושת הגוף ברובע ונרבע ועוד, ואפשר דמהא דחזינן דאיכא קדושת הגוף בצכור ומעשר אף כשקדם מומן, וכן בהתפס בע"מ בתמורה כדתנן ט"ז ב', חזינן דש"י למיחל קדושת הגוף דפסולי המוקדשין אף צאינו ראוי לקרצן מתחלתו, ואמרינן דלעולם אין קדושת הגוף דמעיקרא גורמת, אלא דש"י למיחל קדושת הגוף דפסולי המוקדשין גם בפסולים, ונחלקו באיזה פסולים, ולר"ש בן יהודה משמיה דר"ש כ' ב' ס"ל באמת דלא ש"י למיחל קדושת הגוף דפסולי המוקדשין על שום פסולים, ורק בקדם הקדשן הוא דאיכא קדושת פסולי המוקדשין. (פ"ג סק"ג).

אשכחן דאפשר להקדיש קדושת הגוף בתחלה אף בפסולי קרצן, דתניא תמורה כ"ח ב' דהמקדיש רובע ונרבע ומוקצה ונעצד ואתנן ומחיר, [בצרייתא שם איתא הרוצע והנרצע וכו', ובגליון שם הציא מן הילקוט דגריס כל הני, והוסיף גם כלאים וטריפה, וזהו ז"ע דהא בטריפה פליגי אמוראי שם י"ז א', ושם במתני' נזכר גם דין כלאים בהדי טריפה לר"א], הרי הם כקדשים שקדם מוס עובר להקדשן ואריכין מוס להפדות, ובכלל זה שדיינס בכל הדיינים כקדם הקדשן את מומן, וגם עושין תמורה דתניא בתוספתא ופסקה הרמב"ם בפ"א מה' תמורה ה"ח, וקצ"ע למה לא הציאו הך צרייתא בפלוגתא דטריפה שם, ולפרושי מה נשתנה טריפה לר"א מרובע ונרבע ואינך, ובכל הני נראה דאפילו אמר בפירוש שאינו מקדישן אלא לדמיהן, אפ"ה חייל עלייהו קדושת הגוף, דמיגו דנחתא קדושת דמיס נחתא נמי קדושת הגוף. — א"ה, ע"ע צמס"כ לעיל כ"ה א'.

ובמפריש נקבה לאשם לעיל י"ט ב' דצריכה מוס להפדות, נראה נמי דהטעם משום דלא גריעא מרובע ונרבע ואינך, והלכך ש"י למיחל עלה קדושת הגוף, אף שאינה ראויה לאשם, אלא דסתמא לדמים קמקדיש, ולכך אמרינן התם דאפ"ה

כ"ט א' אמר רטב"מ אר"י מנין למוקפה מן התורה כו' ולא לאדון אחר כו', לשון זה מתפרש לאפוקי מוקפה להקרב לע"ז, דהיינו לאפוקי הנשמר להקרב לאדון אחר, אבל הראצ"ד הנדמ"ח בע"ז מ"ד ב' פירש ולא הנשמר להיות אדון, דהיינו מוקפה להיות נעבד, ומשמע שם דמוקפה להיות קרב לע"ז אינו בכלל מוקפה מן הדין, וכן בהשגות פ"ד מא"מ ה"ד נמי הזכיר שהקטוהו להיות ע"ז, אבל הרמב"ם בפ"ח מה' ע"ז ה"א כלל שניהם בכלל מוקפה וכ"מ ברש"י ותו' בסוגיין.

יערי' בהגהות הגר"א שפירש דלא יתכן למעט מקרא דמן האן מוקפה אם לא מאלו רמז בקרא דמוקפה מאיס, דהא אין שום משמעות בקרא דמן האן מה בא למעט, ובשלמא נעבד בידוע שהוא גנאי ככל ע"ז ואף שאין בעלי חיים נאסרים, מ"מ תורת ע"ז עליהם, ונוי וניפוי שלהן אסורין, והעובדו בסיף, אבל מוקפה מנלן.

שם ארצ"א אר"י אין מוקפה אסור אלא עד שיעבדו כו' עד שיאכילוהו כרשיני עכו"ם כו' עד שיעשו בו מעשה כו', לפירוש שני דרש"י יש להקשות דלא שייך לשון עד שיעבדו או עד שיאכילוהו, אלא צדצר שהוא עתיד להיות כפי ההוה, ואמרינן דאינו אסור אלא עד זמן פלוני, אבל בזמן שפעולות אלו משמשות כחרטה וכשינוי, ראוי לשנות בלשון מוקפה שעבדו בו או שהאכילוהו כרשיני עכו"ם הוה, כלשון הדן במאורע שנתחדש, וכיון דבתוספתא דמכילתין פ"ד, ופ"ו דע"ז, איתא בהדיא מאימתי נקרא מוקפה משיעשה בו מעשה, הרי זה מחזק פי' קמא דרש"י וכמ"ס בכ"מ פ"ד דא"מ ה"ד, גם האכלת כרשיני עכו"ם סבירא הוא דמחזק הקצאתם דלא יאכילו כרשיני עכו"ם להדיוט, [עי' ע"ז מ"ח א' דאין אוכלין מפירות אשירה], וגיזה נמי דגוזזין אותו ליפותו דהא עדיין אינו משמש לא לע"ז ולא לקרבן אלא שהקטוהו לכך, וגם עבודה לאורך העכו"ם שפיר אפשר דהיו נוהגין בה לחנוכו, עי' רמב"ם שם, ולשון אין אסור אלא עד, מצינו נמי בע"ז נ"ב א' מכאן אמרו ע"ז של עכו"ם אינה אסורה אלא עד שתעבד, ומתפרש כמו בלא אלא.

שם א"ר פפא דאמר קרא ממשקה ישראל כו', בגמ' ע"ז מ"ו א' אמרינן האל השוה

דאינו נעבד, ורצא משני דנעבד ומ"מ הוה, ואשמועינן קרא דמשום מוקפה לית ביה, אבל קשה דרצא מסיק למילתיה במימרא דראצ"כ דגם מוקפה הוה והיינו דלא כר"ל, ושמא לפ"ז יתפרש דר"ל ה"ק דקרא קאמר אע"פ שהוא עדיין בתוך שבע שנים, ושמעינן דלאחר שבע שנים שרי, והתם בתוך שבע שנים הו' וגם מוקפה הוה, גם עיקר הדבר קשה מה שייך לתת גבול דשבע שנים, הרי ראוי להיות הדבר תלוי לפי מנהגם, ואם יחליטו להקריב גם לאחר שבע שנים יש לאסרו גם אח"כ, ואם יקדימו לפסלו לאחר שש שנים יש להחירו, ומה ענין לקרא להשמיטנו דבשעתן לא הקריבוהו לאחר שבע שנים, וגם ר"ל הו"ל למימר אין מוקפה אלא כל זמן שעתידין להקריבו.

שם ארצ"א מוקפה לעבד ולא עבדוהו, משמע מכאן דסתם מוקפה הוא שישמש כע"ז, ולא שיקריבוהו, וגם בזה יש ענין דשבע שנים כפי שני הפירושים, ורש"י פירש מוקפה שיקריבוהו אח"כ לעכו"ם, ולפ"ז יש לפרש דענין שבע שנים נשתהו צין במוקפה להקרב וצין במוקפה לשמש כעכו"ם, צין לל"ק דרש"י וצין לל"ב, אבל הדבר ל"ע דאטו אם הקטוהו שישמש כעכו"ם בתוך שבע שנים מי ליכא למיחשציה כמוקפה לל"ק, גם לל"ב יש לפרש דהקטוהו לעבדו מיד ואירע שחלפו שבע שנים ולא עבדוהו ונקצב מנהגם דתו לא יעבדוהו, וג"ז דוחק, ועו"ק למה הו"ך ראצ"י לזה, ואמאי לא קאמר מוקפה להקרב ולא עבדוהו, ולכן נראה לפרש דראצ"י קאי אהא דפרכינן נעבד נמי הוה, והיינו דהיתה קבלה בידם עי' רש"י, וע"ז אמר דהיתה הקבלה שהקטוהו לעבדו ולא שעבדוהו, אבל המוקפה דאיידינן ביה הוא שהקטוהו להקריבו אח"כ, והיה מוקפה להיות נעבד ולהקרב, [ויש חומר בתקרוצת דלא מהני ציטול כדאמר ע"ז נ' א'], ולפ"ז י"ל דמוקפה להיות נעבד ונעבד לא שייך לחשבן בתרתי, דכל נעבד הוא גם מוקפה להיות נעבד שעה אחת קודם שעבדוהו, ואף אם צריך מעשה, מ"מ בנעבד כבר נכלל גם הקצאתו לכך, והא דחשבינן להו בתרתי הוא משום שהיה מוקפה לתקרוצת וגם נעבד, ולפ"ז י"ל דענין שבע שנים כפי שני הפירושים ליתא אלא במוקפה לתקרוצת ולא במוקפה להעבד, וצ"ע.

בזהמה והר שאין בהן תפיסת ידי אדם, ומשמע
 דבהמה נמי אין בה תפיסת ידי אדם, ויש לעי'
 א"כ מאי פריך הכא מנה"מ דמוקצה ונעבד
 מותרין להדיוט ומשני מדאינטריך למעטינהו
 דאסירי לגזיה מכלל דשרו להדיוט, ותיפ"ל דאין
 בהן תפיסת ידי אדם, [וצתו' ד"ה מנה"מ נתקשו
 מהיכי תיתי למיסר להדיוט, והגרע"א ז"ל תמה
 דמ"ש מכל הנעצדים, ולמש"כ אפשר דכונתם
 משום דאין בהן תפיסת ידי אדם, א"נ עיקר
 קושיתם אמוקצה, דאין הקדש לע"ז], וי"ל דאע"ג
 דאין בהן תפיסת ידי אדם מ"מ לא דמו להר
 דמחוצר, והלכך ליכא למילפינהו מהר וגזעה, אבל
 לבתר ידיעין שהם מותרים, שפיר אמרין דהנז
 השוה שבהן שאין בהן תפיסת ידי אדם, גם
 שמעינן מהכא להתיר גם התוספת בבהמה, אף
 דבאשרה אסרינן, עי' חו"צ ע"ז ס"ו סק"ה. (ע"ז
 ס"ו סק"א). — א"ה, עי' חו"צ ע"ז ס"ז סק"י
 בדברי הרמב"ן א"ס יש ביטול לנעבד, וצמה שהציא
 ביד אפרים ציו"ד ס"י קמ"ו להקשות דאם אין
 ביטול במוקצה ונעבד לגזיה היכי מוכיחין מהא
 דאימעוט נעבד לגזיה דלהדיוט שרי כדאמר
 תמורה כ"ט א', ודילמא לאחר ביטול הוא דאסרה
 רחמנא לגזיה, ולמש"כ צתו"צ שם דמדאורייתא
 לכו"ע מהני ביטול לגזיה, ניחא.

שם אלא ה"ק נתן לה ואח"כ צא עליה כו',
 א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ צוה צתו"צ
 ע"ז ס"ז צ' ס"ג א'. יש מקום לומר דאף למאי
 דהוי ס"ל להנך דאתו ואמרו לר' יוחנן, דהקפה
 נמי מיתפס בקדושת שביעית, [והרמב"ן חוכך צוה
 להחמיר אף למסקנא כשהפירות קיימין בזמן
 הפרעון], דהיינו דוקא בשקדס ולוה פירות
 שביעית, דאף שמשלם כשהפירות כבר אינם בעולם,
 מ"מ יש לחשוב שהתשלומין נתהוו ע"י הפירות,
 וכל המתהווה מהפירות הרי הוא בקדושת הפירות,
 אבל כשהקדים מעות לפסוק על הפירות כשאין
 לו [אלא שינא השער] ויש רשות למקבל להוציא
 המעות כמש"כ תו' צ"מ מ"ג א', הרי לא יתכן
 להתפס המעות בקדושה, דצעת קבלתן הרי ליכא
 פירות ביד המקבל, ואח"כ כבר המעות שלו, ולפי
 מאי דמשמע צרש"א היינו הא דפרכינן לקמן
 ס"ג א' אי דאמר לה קני לך מעכשיו פשיטא
 דשרי, ור"ל אף צלא קדמה והקריצתו, [וכ"ה

שם לבי צא עליה ליחול עלה איסור אתנן למפרע,
 נראה דהאי למפרע אין ר"ל שיהא אתנן
 משעה שנחנו לה, דלא יתכן שיהא שם אתנן כל
 זמן שלא צא עליה עדיין, ועוד דאם חל שם אתנן
 למפרע, צדין הוא דאף בקדמה והקריצתו דיפסל,
 דהא פשיטא דהנותן אתנן צעת ציאה ע"מ
 שירדו גשמים וקדמה והקריצתו ואח"כ ירדו
 גשמים דמיפסל למפרע, אלא האי למפרע ר"ל
 ע"י נתינה קמיתא שהיתה עד שלא צא עליה,
 אבל לעולם לא יחול שם אתנן אלא משעת ציאה
 ולהלן, וכן מצואר צלשון רש"י תמורה כ"ט א'
 ע"ש, ועי' מש"כ לקמן ס"ג א' ד"ה וצתו'.

ומיהו מהא דאינטריך לאשמועינן בקדמה
 והקריצתו דלא חייל עליו שם אתנן, ע"כ
 מוכח דהיה מקום לומר שיחול שם אתנן למפרע,
 דאל"כ פשיטא, והנה צסוגיין פרכינן דאי באמר
 קני מעכשיו פשיטא דשרי דהא ליתיה צעת ציאה
 ומתנה בעלמא הוא דיהיב לה, ומשני דאמר לה
 אי מצטריך לך קני מעכשיו, והדבר צריך פירוש
 דאכתי קושיא במקומה עומדת, אי דאמר קני לך
 מעכשיו פשיטא, וצין א"ס נפרש דפשיטא משום
 דקדמה והקריצתו, וצין א"ס נפרש דפשיטא משום
 דקנאתו מעכשיו, אכתי גם באמר אי מצטריך לך
 קני מעכשיו נמי הרי קנאתו מעכשיו, וגם הרי
 איירי בקדמה והקריצתו, וע"כ צ"ל דבאמר לה
 קני מעכשיו, הרי בכל גווני שנותן, א"ס כנתינה
 צתנאי שתבעל לו, או כעין הקדמת מעות על זה
 כמקדים מעות לשכירת פועל, או שאר גווני, מ"מ

אינטריך לאשמועין, דהא לא פרכין קדמה והקריצתו פשיטא, ואם אינטריך לאשמועין דין קדמה והקריצתו שפיר אינטריך לאשמועין גס צמעכשיו, אס צמעכשיו צלא קדמה והקריצתו יש מקום לדון, ולפ"ז ה"ה דהו"מ למיפרך אי צא"ל קני לך מעכשיו מאי איריא קדמה והקריצתו, אלא דעדיפא פריך דאף צלא קדמה והקריצתו אי אפשר לאוקמי, דג"ז פשיטא, והא דאמרינן דהא ליתיה צשעת ציאה, מתפרש שאינו קיים להיות נקנה לה צשעת ציאה, שכבר קניו הוא לה, ואי גרסינן נמי ומתנה בעלמא הוא דיהיב לה, משמע טפי דלאו משום שקדמה והקריצתו הוא, אלא דכל נתינה מעכשיו כמתנה בעלמא חשיבא.

שם ואי דלא א"ל קני לך מעכשיו היכי מצי מקרצה כו', נראה דה"נ הו"מ למיפרך אי דלא אמר קני לך מעכשיו, נתן לה ואח"כ צא עליה קרית ליה, הרי לא נתן לה כלום, וקושיא זו עדיפא שהיא על עיקר הצריכתא ולא על אוקימתא דר"א לחוד.

שם ואי מנטריך לך קני מעכשיו, כבר נתקשיו לעיל דכיון דסו"ס אמר לה קני מעכשיו, תו הו"ל פשיטא, ומה צריך דאמר כן צתנאי דאי מנטריך, והנראה מלשון רש"י ותו' דכשנותן מתחלה שתקנה מעכשיו הרי הדבר פשוט שהוא כעין מתנה צתנאי ואין זה אמת דקרא, אצל כשאמר להוי גבך עד שעת ציאה ואי מנטריך לך קני מעכשיו הרי רצונו שלא לזכות לה אלא בזמן ציאה, ואם תאמר רצוני לזכות מעכשיו, לא תוכל, כדמוכח מצעיא דקדמה והקדישתו, אלא שאם נשתמשה בו אין הדבר גול, א"כ אין נתינתו כמתנה אלא כשכר פעולה על העתיד, והיה מקום לומר דכה"ג חשיב אמת להאסר ואף שקנאיתו מעכשיו, דצאמת היה מקום לומר דאף צאמר לה קני מעכשיו דיחשב אמת כיון דלא נתן לה אלא כשכרה על העתיד, אלא דפשיטא לגמ' דכה"ג הו"ל כעין מתנה תמורת מתנה או כמתנה על תנאי, אצל כל שאינו נותן לה מיד מעכשיו, שפיר אינטריך לאשמועין דשרי, ודוקא בהקריצתו.

שם צעי רצ הושיא קדמה והקדישתו מהו כיון דאמר מר אמירתו לגבזה כמסירתו להדיט כמאן דאקריצתיה דמי כו', צריטצ"א פירש דהנידון אס דעתו להקנותה לה צכה"ג, וקשה

כיון שנתן לה רשות להשתמש בטלה צין אס הוא צתורת הלואה אס לא תקיים התנאי, צין צתורת מתנה, הרי הטלה כבר צמוחלט שלה, ולא שייך שיחול עליו שם אמת, אצל כשאומר ליהוי גבך עד שעת ציאה ואי מנטריך לך קני מעכשיו ס"ד או דקושטא הוא שאין לה רשות לקנות מעכשיו אלא אס אמנס תקיים תנאו, ורק אז יוצרר למפרע דקנאיתו מעכשיו כהקדמת מעות לאמת, והיה מקום לומר דכה"ג אף צקדמה והקריצתו יפסל, דכנעשה אמת למפרע דיינינן ליה, או דעכ"פ שעצודא דאמת קדים, והיינו דאינטריך לאשמועין צקדמה והקריצתו לא פסלינן ליה למפרע, ולא אמרינן דכיון דאי הוי קיים היה נעשה אמת למפרע, לא אמרה תורה שיהא אפשר להציא קרבן כי האי. — ומשכחת לה נידון הקריצה ועדיין הכל קיים, כגון צכורים דאמרינן צירושלמי צכורים פ"א ה"ו דפסולים צאמת, ואי נתן לה צליהוי גבך ואי מנטריך קני מעכשיו, והפרישה צכורים והציאה למקדש ואח"כ נצעלה לו, דאי כח אמת קדים דין הוא שיפקע מהם דין צכורים, ויתכן שיש לחלות ד"ז צצעיא דקדמה והקדישתו, ועדיין ז"ע צכ"ז.

שם ס"ג א' אר"א כשקדמה והקריצתו, אפשר דר"א משמע ליה הכי ליטנא דצרייתא דקתני נתן לה ולא צא עליה, ומתפרש צפשוטו דהנידון אי חל שם אמת עד שלא צא עליה, והיינו צקדמה והקריצתו, ואח"כ צא עליה, ואגב הכי קתני נמי צא עליה ולא נתן לה, ור"ל ואח"כ נתן לה, וצוה ניחא הא דאמרינן צסמוך דשמא ר"א נמי מספקא ליה בהקדישתו לחוד, ולכאורה למה נימא דר"א מספקא ליה, אצל אי ר"א לאו מסצרא קאמר לה אלא מדיוקא דצרייתא ניחא דשפיר מספקין דר"א הכי קאמר דקדמה והקריצתו שפיר שמעינן מצרייתא דשרי, ואילו קדמה והקדישתו אין הכרע.

שם ה"ד אי דא"ל קני לך מעכשיו פשיטא, פרש"י כיון דמקמי ציאה יהציה ניהלה לאו שכר ציאה הוא, ומשמע דאף צלא קדמה והקריצתו פרכין פשיטא, וכן כתבנו לעיל דגס צרשצ"א מוכח כן, וצאמת דגס צסצרא הדבר מוכח, דאם איתא דצמעכשיו צלא קדמה והקריצתו אין הדבר פשוט, א"כ אף צקדמה והקריצתו

בישראלית ובחזרה, ואפשר לפרש דאמר לה מעכשיו ולאחר י"ג חודש, ומתפרש דשייר לעצמו זכות פירות לי"ג חודש, אבל קשה דמסתבר דאם רק הקנה לה את הגוף לאתן ושייר לעצמו זכות פירות לעולם דנמי מיפסל משום אתנן, [וכגון שקנתה ממנו אח"כ את זכות הפירות והקריצתה], ואם הקנה לה את הטלה רק לאחר ל', לכאורה הו"ל בא עליה ואח"כ נתן לה, דהא בקאי בחזירה בעינן לאוקמי דשוויה אפותיקי וקנתה למפרע, ומשמע דאם קנתה אח"כ הו"ל בא עליה ואח"כ נתן לה, ויש לחלק דבקנין חזר לאחר י"ג חודש לא קנתה בשעת מעשה כלום, לכך הו"ל בא עליה ואח"כ נתן לה, אבל בזונה כותית דקונה מטעם כסף חשיב שפיר אתנן גם בזונה לאחר י"ג חודש, כיון שהקנין נעשה בשעת ביאה, וכן נראה ברמב"ם פ"ד מא"מ ה"ג. — וע"ע מש"כ בזה בחו"כ ע"ז ס"ג א'.

בשטמ"ק כאן ובתשובות הרשב"א סימן ש"ז משמע דאפילו קאי אתנן בחזרה בשעת ביאה לא קנאחו אם לא היה חייב לזאת ידי שמים, והדברים נ"ע חדא דמאן יימר דלא ידע דינא דקם ליה דדרבה מיניה ואפילו הכי התנה שתקנה את האתנן, ואם אינו מכר הרי הוא מתנה, וכדפשוט להו בתו' בסוגיין, ועוד דאף אם יתברר שלא ידע דינא דקם ליה דדרבה מיניה, מ"מ אין סהדי דהיה מסכים לתת לה האתנן במתנה, דהא היא לא היתה מסכימה לו בלא האתנן, ולו אין שום נפ"מ אם תזכה את האתנן במתנה או במכר, והר"ז בלבו ובלב כל אדם דחוסר ידיעתו דינא דקם ליה דדרבה מיניה אין בו כדי לעשות את הקניית האתנן כטעות.

ל' א' מתני' וכן שני שותפין כו', א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ בזה בחו"כ בכורות ממה"ד. בכורות כ"ז א' מיתבי וכן השותפין שחלקו אחד נטל עשרה כו', רש"י פירש דגדיים כנגד תישים וט' כנגד י' דין אחד להם, ולפי זה לכולהו אמוראי בגדיים כנגד תישים אין ברירה, וקשה א"כ מאי פריך הכא ואי אמרת יש ברירה כו' הא ליכא מאן דסבר הכי, ואי דידע הש"ס דאיכא מאן דסבר יש ברירה אף בחלקו גדיים כנגד תישים, הו"ל לאתוייה ובתר הכי למיפרך, ואם היינו אומרים דלר"א ב"ט כנגד ט'

טובא דא"כ הוא נידון פרטי בכונתו באי מנטריך לך, וראוי להיות תלוי בכל אדם כפי דעתו, וגם היה ראוי לפרש באיזה לשון אמר שהרי זהו עיקר הנידון איך מתפרש לשון זה, ועוד דלמה לא יהא הקדש בכלל אי מנטריך לך, הרי זה לורך הגון ולא גרע ממסירה להדיוט, ועוד דרהיטת הגמ' דהנידון אם חייל עליה שם אתנן כשצא עליה בעודו הקדש, אבל מידי הקדש ודאי לא נפיק, ולפי פירוש זה הרי ראוי להסתפק גם בלא בא עליה ואם יונא לחולין, דאם אינו בכלל אי מנטריך לך הרי לא קנאחו.

ובתו' משמע דהנידון משום שבתחלת הנתינה נשתעבד הטלה לאתנן שהרי לכך ניתן לה והלכך יש מקום לומר דכל שהטלה קיים קנת ברשותה עדיין בשעת ביאה, הרי אלים כח השעבוד לאתנן וחייל עליה תורת אתנן ומיפסיל לקרבן, אע"ג שהוקדש בינתיים, וישאר בקדושתו כדין מקדיש אתנן דקדוש כמקדיש בע"מ עובר כדאמר תמורה כ"ח ב', ולפ"ז יש כאן באמת ענין למפרע כלשון הגמ' לעיל, דהא אי קדים הקדש לא יחול אתנן כמש"כ תו' שאינו חל על מוקדשין, וע"כ דחל עליה אתנן מעין למפרע, ונ"ע בכ"ז.

מלשון הגמ' כיון דאמר מר אמירתו לגזוה כמסירתו להדיוט כמאן דאקריצתיה דמי, משמע דמסירה להדיוט מהני ולא יחול עליו תורת אתנן, דכהקריצתו דמי.

שם הא מחסר משיכה, ע' מש"כ בחו"כ ע"ז ס"ג א'.

שם לא צריכא דשויה ניהלה אפותיקי כו' ואי לא שקליה באתנניך, יש לעי' היכי דמי אי דא"ל שקליה באתנניך מעכשיו, פשיטא, [וכן אי אפותיקי בעלמא נמי למפרע הוא גזוה, אלא דלפ"ז י"ל דהיינו דאתי לאשמועינן], ואי דא"ל שקליה באתנניך מכאן ולהבא, אכתי הו"ל בא עליה ואח"כ נתן לה, וי"ל דאף אי מכאן ולהבא מ"מ כיון דמשעבד לה מעיקרא באפותיקי חשיב אתנן. (עד כאן).

כ"ט ב' והתניא בא עליה ונתן לה ואפילו עד י"ג חודש אתננה אסור כו' בזונה עכו"ם כו' הא יהצית לה מעיקרא כו', יש לעי' בזונה כותית היכי מיתוקמא לה, הא יהצית לה מעיקרא, והא לא מוקמינן לה באפותיקי אלא

כן אם היו שווים אצל כיון דהכלל שוי טפי משהו
תו דמי למחיר כלל, ואף אם יצרור שנים עדיין
מיחזי כמחיר כלל דיאמרו ללא שקל הך שכנגדו,
דכיון שאינם שוים מינכרא ההערמה.

ברשב"א קדושין י"ז ב' הקשה זהא דפריך
תמורה ל' א' ונצרו חד כו' הא בשני
מינים אין צריה ותיך דשמא הך סוגיא דתמורה
פליגא, ותימא דהא בסוגיין מיייתין לה אהא דגדיים
כנגד תיישים אין צריה, ועוד דסברא דשני מינים
שייך בחלוקתם, אצל בגמ' לא פרכינן שאין כאן
מחיר כלל כלל אלא שיהי לזרורי ומשום דחשיב
כהתנה כמש"כ תו', ולזה אין שייך לחלק בין מין
אחד לשני מינים. (דמאי ס"י ס"ק י"א).

בגיטין מ"ז ב' רש"ג אומר של נכרי פטור ושל
ישראל חייב, פשטא משמע שאינם חולקים
אלא הפירות ולא הקרקע, ויש לעי' והא לכשיחלקו
הקרקע נימא צריה למפרע שזהו חלקו והא לא
תחלים הצריה ההיא עם הפירות שאנו אומרים
שהם שלו מכא צריה, וי"ל שכשהם שותפים לחלוק
צפירות חשיבא חלוקת הפירות כחלוקת הקרקע,
ואמרינן הוצר הדבר למפרע שיניקת פירות אלו
משל ישראל ושל פירות אלו משל עכו"ם ואפי'
שניהם עולים בשבולת אחת, וכשיחלקו בקרקע לא
תחצטל חלוקה זו, אלא מכאן ולהבא תחשב חלוקתם
החדשה, אצל בזמן גידול הפירות חשיבא חלוקתם
צפירות כחלוקה בקרקע.

ועוד יותר שזמן שהסכימו להשתתף בקרקע
ע"מ לחלוק צפירות הרי שיתופן בקרקע
במוחלט ולא שייך לצטלו ע"י צריה שתחצור
כשתחצטל שותפותן ויחלקו ביניהם, שאין צריה
אלא דדבר ספק כגון אחים שחלקו שאין מציאותם
לפני החלוקה מציאות מוסכמת מציניהם, אלא
הנכסים בספק עד שיחלקו וזה אמרינן צריה,
וכן בשנים שלקחו חצית, וכן צע"ה שאומר לחצר
קח לי אגודה של ירק, משעת לקיחה עומדים
לחלוק, אצל ראובן ושמעון שנשתתפו בשתי פרות
לחלוק בחלבן ובוולדותיהם לא שייך לומר שעכשיו
ספק איזה פרה של זה ואיזה של זה ולכשיחלקו
יתצור, אלא שותפותן מוחלטת ע"מ לחלוק
צפירות.

ולדאמור מבואר הא דתן תמורה ל' א' צורות
נ"ז א' שכנגד הכלל אסורין, וצמ'

יש צריה אף בגדיים כנגד תיישים היה ניחא,
אצל לא מסתבר כן, גם לא מסתבר למימר דצד
כלל שאני כיון שאינם יכולים לחלקו ביניהם וע"כ
דאחד יטלנו תו' הוי כגדיים נגד גדיים, דמ"מ
כיון שהן שני מינים נחתי לשומא, ולמש"כ מרן
זללה"ה בשביעית ס"ד ס"ק י"ט וצכורות ס'
כ"ז ס"ק ט"ו דדוקא לענין מעשר בהמה מחלקינן
צדכי ניחא, דפריך דהא בעלמא אף בגדיים כנגד
תיישים יש צריה, אצל ק"ק דלא נזכר בגמ' לחלק
בין אלא בצריכותא דר"י, וכן ברשב"א קידושין
י"ז ב' וצרש"י ותו' חגיגה כ"ה ב' משמע דלעולם
דינא הכי דצד' מינים אין צריה, וצ"ע.

עוד שם ואי אמרת יש צריה ליצרור חד מינייהו
לצדדי כלל כו', יש לעי' אי יש צריה הלא
אין כאן מחיר כלל כלל, דאיגלאי מילתא דהכלל
שייך לבעל הט', וכדאמרינן בישראל ועכו"ם שלקחו
שדה בשותפות גיטין מ"ז ב' דאי יש צריה של
ישראל חייב ושל עכו"ם פטור, וכן צע"ה הארץ
שאמר לחצר קח לי אגודה של ירק א"צ לעשר
כדאמר עירובין ל"ז ב', וכן בסוגיין אמרינן זהו
חלקו המגיעו משעה ראשונה ולא הוי לקוח, וכן
בשנים שלקחו חצית בשותפות צינה ל"ז ב', ושמא
משום דהא"נ דהכא הוי כגדיים נגד תיישים, לכך
אין צריה בסתמא אצל פריך דליהני לזרורי חד,
(דצוה לא שייך חילוק דגדיים כנגד תיישים), ועי'
להלן נתיישב, ועו"ק כמשה"ק תו' שאם לא נתצור
בשעת חלוקה איך יועיל מה שמצור עכשיו,
ולתירוץ דחשיב כהתנו שיוכלו לצור קשה דא"כ
כי שוה הך כלצא חד ומשהו נמי, ואין לומר
דהו"ל כחלקו ט' כנגד י' דאין צריה דכי היכי
דמהני הא דחשיב כהתנו לצור אחד מן העשרה
שהוא כנגד הכלל אע"ג דחשבינן להו כמחיר כלל
בשעת חלוקה שהרי צל צריה חד כולהו אסורין,
ה"נ ליהני לזרורי הך משהו טפי צאיזה גדי הוא,
דסברא דט' לגבי י' אהני למימר שלעולם לא היו
שותפין, אצל אם יש כאן מחיר כלל דלא חשבינן
להו כמזורין חלק כל אחד ואחד תו' שוה צריה
דט' לגבי י' כמו ט' לגבי ט', ואפשר אולי לפרש
דבאמת אי יש צריה אין כאן מחיר כלל כלל
אלא דמדרבנן מיהא יש לאסור דדמי למחיר כלל,
ואהא פריך דליהני אי נצור חד לצדדי כלל
ונישרינהו לאינך, ומשני דהא"נ דהיה ראוי לעשות

עוד בפסחים נ"ו א' בחיפוי ההיכל שהיו מקפלין אותן ברגל. (כתובות ק"ו ב' מתו"ד).

שם החייהו משה מכדי אכילה ולא מכדי מקח כו', ע"י חו"צ פסחים ז' א'.

ל"א א' משכחת לה כגון שעיצרה ולצקוף נטרפה כו', הגרע"א ז"ל בתשו"ס ר"ד כתב להוכיח דטריפה זכר אינו מוליד מהא דבחולין נ"ח ובתמורה ל"א מוקמינן פלוגתא דר"א ור"י אי וליד טריפה כשר למזבח למ"ד טריפה אינה יולדת בעיצרה ולצקוף נטרפה ופליגי אי עובר ירך אמו, ואמאי לא מוקמינן דפליגי בזה וזה גורם כמו למ"ד טריפה יולדת, וכשהזכר טריפה, ונראה ללשון ולד טריפה מתפרש שהאם טריפה, דסתמא דמילתא האז אינו ידוע, הלכך שפיר מפרשינן דפליגי בעובר ירך אמו, (גם עיקר הדין כשהזכר טריפה אם יש לאסור מדין זה וזה גורם אינו פשוט ויש בזה מקום עיון, ע"י תמורה ל"א א' לענין אפרוח בינת טריפה, והיא דזכורות ז' א', י"ל דלענין מין שאני דע"כ יש גם ענין בזה לזכר, משא"כ לענין טריפות), גם מה שהביא מע"ז ה' ב' דממעטין טריפה מלחיות זרע, ולא מזכרין מיעוט לזכר, י"ל דהתם מדכתיב שנים ידעין שיהיו שוין, וכשנתמעט נקבה טריפה ממילא נתמעט גם זכר טריפה.

שם מ"ט אלימא דמפטמא מינה כו' הואיל ויכולה לעמוד עליה מעת לעת, הרבה יש לתמוה דמה צריך שקיומה ע"י חלב טריפה, אטו טריפה אסורה בהנאה, ולמה לא יניק לה לכתחלה חלב טריפה, ועוד דאף באיסורי הנאה כגון שפטמה בכרשיני ע"ז אמרו בע"ז מ"ט א' דתרזה למ"ד זה וזה גורם אסור, ולא אמרו תמות, ומשמע דאף בשיכלה לעמוד מעת לעת מחמת הכרשיני, ואף בשלא אכלה דברים אחרים כפי הצורך לקיומה, ומיהו י"ל דהכא לרצ"א קיימינן ורצון פליגי עליה, וסוגיא דהתם כרצון, אבל עיקר הדבר קשה, ואם נימא דהוא מדרבנן נמי צריך טעם מה ראו חכמים לגזור בזה, ודוחק לומר דס"ל לולד טריפה אסורה, וגזר יניקה מן הטריפה אטו ולד טריפה, דסתמא היונקים הם הולדות כדתנן בזכורות כ"ג ב' אין חוששין שמא בנה של זו בא לו אלל זו, דא"כ למה תלו הדבר ביכולה לעמוד עליה מעת לעת, ואם נימא דלא אסר

פרכינן דאי יש צרירה נזרור חד, ונתקשינו לעיל ל"ל צרירת חד הא אי יש צרירה אין כאן מחיר כלל כלל, אבל למש"כ ניחא דהתם שהיו משותפים וחלקו ברווחיהם לא שייך לבטל מציאות זו, ואין חלוקתם עכשיו מצררת שלא היו שותפים, וממילא ע"כ יש כאן מחיר כלל, שצעת שותפותן חלקו צריות שבה מחמת הכלל ג"כ, והיה לכל אחד זכות גם בכלל, ולא פרכינן אלא דליהני צרירת חד וכמש"כ תו' בזכורות שם טעם הדבר. (דמאי ס"י ס"ק י"ג וע"ש).

ל' ב' כל שאתה מהיה ממנו כו', ע"י מש"כ בחו"צ שביעית ס"ט סק"א. מתני' שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, ע"י מש"כ בזה בחו"צ שזועות י"א ב'. שם כשרה שינקה מן הטרפה כו', בספרי ראה והוצא צהגר"א יו"ד ס' ס', איתא מרבה אני ולד טריפה שינקה מן הכשרה ועדיין לא ארבה את ולד טריפה שינקה מן בהמה כשרה עם הטרפה ת"ל כל צהמה, ולא נתפרש מה יתרון לולד טריפה, ולמה לא שנה הדין סתם צהמה שינקה מן הכשרה עם הטרפה, ועוד דאם הוא ולד טריפה הרי כבר כל יניקתו היה מן הטרפה, ומה צריך אם הוסיף לינוק מן הטרפה גם לאחר לידתו, ואולי אפשר לפרש דס"ל עובר לאו ירך אמו, ואם נטרפה מעוברת ותוך מעת לעת נולד הולד, חשיב ליה שינקה מן הכשרה, אבל אם שהה יותר חשיב שינקה מן הכשרה ומן הטרפה, ומרבה ליה להכשר, ולפ"ז אפשר דמה שינק הולד לאחר לידתו לא פסל כלל, דכרצון ס"ל, אבל אם בעודו עובר נתקיים ע"י אמו הטרפה בזה איצטריך ליה לרצוי, וצ"ע.

גמ' לרבות את הריקועין, נראה דריקועין אין דינן כצנין, דא"כ לא הוו איתו ממותר תרומה, דצדק הצית לא אחי מתרוה"ל, אלא הוא נוי המקדש, וכנראה אינו מחובר לכותל אלא תלוי עליו, ולכך אינו ממעט במדת הצית, וכ"מ ברמב"ם פ"ד מא"מ הי"ח שכתב דאתנן ומחיר מותרין לצדק הצית שהרי נשתנו אבל גופן של אתנן לא יעשה רקועין לצית, והנה השינוי שצדק הצית הוא ע"י החיצור, דאל"ה הרי שפיר משכח"ל צלי שינוי כגון אצנים, ומצואר דריקועין לאו מחוברין, ונתרצו לאיסור מקרא, וכן מצואר

יש בקדשי מוצח

ל"א ב' מתני' ואין נותנין מהן לאומנים בשכרן, נראה שהוא דינא דאורייתא, שאין קדשי מוצח יוצאים לחולין בלא חילול, דהא בקדשי צדק הבית אינצטריך קרא, ובקדשי מוצח ליכא קרא, והנידון בקדשי מוצח הוא בקדושת דמים למוצח כגון צהמה שהוממה או דמים שהוקדשו לקרבן, ואומנין היינו שהוצרכו לצורך קדשי המוצח עצמם, כגון שצריך לשכור שליח להציא הצהמה או לקנותה, או לרפאותה, וצוה אמרינן שאין נותנין מהן.

ולבאורה משמע מהך מתני' דקדשי צדק הבית נותנין לאומנים בשכרן, וכו"ע בשקלים פ"ד מ"ד דהקדש מתחלל על המלכה, אבל הרמב"ם בפ"ח מה' מעילה ה"ג פסק שאין הקדש מתחלל על המלכה, וכן בפ"ה מה' ערכין ה"י, ואולי ס"ל דאין לחלק בין קטורת למקדיש נכסיו, וא"כ מתני' דקטורת כגון עזאי, וכיון שהוצאה בגמ' בשבועות ובכריתות ובמעילה ש"מ דהילכתא היא, אבל אין נראה לפרש דקדשי מוצח אין נותנין לאומנין בשכרן אף כשנתחללו על מעות האומנין, ורק צה"ג הוא דנותנין מצדק הבית, ואחיא ככו"ע, דכשנתחללו לא עדיפי מקטורת שגם היא קדשי מוצח, ואין סבירא שלא יתנו מהם לאומנים, שהרי נמכרים להדיא.

שם יש בקדשי צדק הבית כו' הקדש צדק הבית חל על הכל, אמרינן בגמ' דאחי לאחוי שיפוי נבייה, ור"ל שאם הקדיש חורש לעני המערכה אין מועלין בשיפוי ונבייה, דבקדשי מוצח אין ענין של ריבוי ממון, וממילא לא הקדיש אלא את הראוי למערכה, ואם הקדיש ענין לדמי עולה נראה דדינו כקדשי צדק הבית, וכדמפרשין למתני' מעילה י"ב ב' דקדושת דמים למוצח נעשה כאילו הקדישו לצדק הבית, ה"ג יש לפרש במתני' דהכא,

ומיהו צרישא דמתני' איכא דינים דקדשי מוצח שנוהגים אף בקדושת דמים למוצח, כגון הא דאין נותנין מהן לאומנים בשכרם דהיינו בקדושת דמים למוצח, דקדושת הגוף פשיטא שהרי אין לו פדיון, אבל בצדק הבית יש ענין של ריבוי ממון וממילא

רחצ"א אלא למוצח, וכ"ה בפסקי תו', וכ"מ מלשון פסולה דנקט, ולא נקט לא יקרב, [ע"י חולין נ"ח א' דהיינו נמי להדיא], ופסול שייד רק גבי מוצח, י"ל דהטעם משום דצויה מילתא, וצוה מסתבר כמ"ס צפיה"מ דהיינו רק תוך מעט לעת, אבל בתו' נסתפקו דשמא אף להדיא, וכו"ע.

וגראה דלרחצ"א ולד טריפה שנטרפה ואח"כ נתעברה פסולה לגבי מוצח אפילו אי זה וזה גורם מותר, דלא עדיפא מכשירה שינקה מן הטריפה, כיון שכל קיומה הוא ע"י הטריפה, וא"כ ר"א ור"י דפליגי בולד טריפה אי פליגי בנטרפה ואח"כ נתעברה, ע"כ פליגי ארחצ"א, ובלא"ה נמי כיון שנשנה בלשון יחיד ש"מ דפליגי רבנן עליה, וכ"כ צפיה"מ דלית הילכתא כרחצ"א, ומש"כ בתו' דה"ה בכרשינין ולפ"ר אף להדיא, כ"ו לרחצ"א, אבל לא קיי"ל כוותיה, וכמ"ס בפשיטות במדרכי פ' אלמנה מהא דאכלינן תרגולות המתפטמות משרצים, וע"י להלן בדברי הרמ"א.

שו"ע יו"ד סי' ס' ס"א צהגה"ה אבל אם לא נתפטמה כל ימיה רק בדברים אסורים אסורה יעוי' ש"ך סק"ה, והנה לקמן סי' קמ"ב סי"א פסק המחבר דצהמה שנתפטמה בכרשיני ע"ז תאכל וכן לקמן סי' ע"ט ס"ג פסק המחבר דהנולד מן הטריפה מותר, ואף שכל גידולו מן הטריפה ומשמע אף בשחטו מיד אם ידוע שכלו לו חדשיו, או בהמשך לינק ממנה עד שמונה, וכן בסימן רצ"ד סי"ב פסק דנטע פרי של ערלה הפירות מותרין, וצהמה שנתפטמה להא דמי, דאם נטיעה חשיב זה וזה גורם כש"כ פיתוס, ואם באנו לומר דהתו' בתמורה נסתפקו לאסור אף להדיא לדינא אף לרבנן דרחצ"א, ע"כ ז"ל דלשיטתייהו אזלי דס"ל בע"ז מ"ט א' דנטיעת אגוז של ערלה לא חשיב זה וזה גורם דאין פעולת הקרקע שזה לפעולת האגוז, ודכוותה אין פעולת הצהמה שזה לפעולת הכרשינין, ולא חשבינן לה זה וזה גורם אלא צאכלה גם של היתר, ולכך נסתפקו דצאכלה רק של איסור שמא אסור, אבל לפי מה שפסק המחבר בכל הדינים הנ"ל דכה"ג חשיב זה וזה גורם, א"כ כש"כ בנתפטמה רק באיסורי אכילה דמותרת, וכבר כ"כ בפר"ח ע"י"ש.

לכרז הונא חרמי צדק הצית בקדשי מוצח תפסי
 בגוף הקרבן, דהשתחא אכתי לא מפרשין דאיכא
 הקדש עילוי מדרבנן ומתפרש בפשוטו דמדאוריתא
 הוא ונתפסין ממנו, ועוד דמדמיט רחמנא קדשי
 מוצח מחרמי כהנים משמע שהם נתפסין בגוף
 הקרבן דאל"כ פשיטא דלא שייך זהו חרמי כהנים,
 ולשון הכתוב משמע דזה פשיטא דשייך חרמי
 כהנים וחרמי צדק הצית בקדשי מוצח, ואמי קרא
 למימר דכל חרם קדשי מוצח לא חייל אלא לצדק
 הצית, ואע"ג דלקמן ב' אמרינן הנ"מ דאין זה
 אלא עיכוב גזברין מדקחני שאם שחטה מה שעשה
 עשוי, נ"ל שאין זה דיוק גמור ור"ה פליג,
 [ואשכחן כה"ג צ"ס דלא חש לפרושי דיחויא
 דהנ"מ], דאע"ג דמדאוריתא תפסה קדושה בגוף
 העולה מ"מ אם עבר ושחטה מה שעשה עשוי,
 א"נ אפשר דהדיוק הוא משום דמשמע ליה לשון
 מה שעשה עשוי דינא ידי נדרו, ומעיקר הדין
 דהוי קרבן כשר ליכא למידק דאף אי יש בו
 קדושת צדק הצית שפיר הוי קרבן כשר דה"נ
 מקריבין עולות לקיץ המזבח, ור"ה לא משמע ליה
 דינא ידי נדרו מלשון זה, ואף למאי דאיתותב
 ר"ה דאיכא חרמי כהנים בקדשי מוצח, מ"מ במאי
 דס"ל בחרמי צדק הצית תפסי בגוף הקרבן לא
 איתותב והיינו דבוצחים ק"ג א' אמרינן ל"מ
 למ"ד קדשי צדק הצית תפסי מדאוריתא, [והיינו
 דתפסי גוף הקרבן כדמוכח התם דמסיק דבעור
 תפיס לכו"ע], והיינו ר"ה דסוגיין, וברש"י שם
 כתב לפרש דהיינו מאן דפריך מיתיבי המקדיש
 עולה כו', וכן בתו' לקמן ב' ד"ה מיתיבי, וזה
 דוחק דלא מצינו דסתמא דגמ' דפריך מיתיבי
 ואידחי, יחשב כמ"ד, ועוד נראה דצרייתא דקחני
 בקדשי מוצח שהחרימם לחרמי כהנים מה שעשה
 עשוי מתפרשא דהוצח עזמו נתפס בקדושה,
 ולר"ה מתפרש דמדאוריתא הוא דלדידיה לא
 אשכחן תקנתא מדרבנן כלל צוה, ותו לא איכפת
 לן אי צרייתא דמיתיבי פליגא, ואע"ג דר"ה ע"כ
 לא ידע הך צרייתא דהא איתותב מינה, איכא
 למימר דאף צרייתא דמיתיבי לא ידע, ולמאי
 דידעינן תרוייהו מתפרשא דפליגי, אליבא דרב
 הונא.

בתו' ד"ה והאמר ועיקר קרא ודאי אמת לומר
 שחל על הקדש לכה"פ להתחייב מטעם

בעין יפה מקדיש והקדיש הכל, [ועי' בשטמ"ק
 צ"ב ע"ט צ"ס תו' הרא"ש]. (מעילה י"ד א' מתוה"ד).
 גמ' ועשו לי משלי, היינו דרשאים לנהוג כן ליתן
 הקדש צדק הצית לאומנין בשכרן, וגם
 דפקעה הקדושה עי"ז, ונראה דכש"כ דבכלל זה
 דהקדש צדק הצית ניתן לקנות צו קרקע או צנין
 שהוא נורך הקדש דודאי ג"ז בכלל ועשו לי משלי,
 והא דאין הקדש מתחלל על הקרקע היינו כשאין
 להקדש נורך בקרקע, ואין הקרקע אלא במקום
 מעות, דצוה ילפינן דאין הקדש מתחלל אלא על
 המטלטלין. (מעילה י"ד מתוה"ד). — א"ה, עי' מש"כ
 בחו"צ צ"ב ע"ו ב' סק"א לענין פדיון הבן אם
 אפשר לפדות בשכר פועל, דממה שבהקדש
 אינטריך קרא דנותנין קדשי צדק הצית לאומנין
 בשכרן, מועשו לי משלי, הא לאו האי קרא אין
 הקדש מתחלל על המלאכה, [והשתא נמי דפליגי
 בהא ר"ע וב"ע צפ"ד דשקלים, דדרבנן פליגי,
 אצל מדאוריתא לכו"ע מתחלל, עי' תו' שבוט
 י' ב' ובספר מרן זללה"ה למנחות סי' כ"ח],
 ובפדיון הבן דליכא קרא צאמת אין נפדה
 במלאכה, ואף שיש לומר דשאני הקדש שאין הקדש
 מתחייב בשכירות פועל, דלא שייך חיוב אלא על
 אנשים המחוייבים בצאוות ודינים, ולכך אינטריך
 קרא, אצל כהן השוכר פועל שפיר מתחייב ושמה
 סגי בהכי לפדה"צ, אין נראה כן, ועי' צמח"ח
 סי' שצ"ב שלא כ"כ, [ועי' צתשו' חת"ס יו"ד סי'
 קל"א הוצא צפ"ת יו"ד סי' ש"ה סק"ז ובספר
 מרן זללה"ה חו"מ סי' ט"ז ס"ק כ"ו].

שם המקדיש נכסיו כו', עי' מש"כ לעיל ב' א'.
 שם חלצ המוקדשין כו', עי' מש"כ בזה בחו"צ
 מעילה י"ב ב'.

בתו' ד"ה ואפילו נידדו לפרש הא דאמרו ואפילו
 למ"ד מועלין בגידולי מוצח כו' דהיינו
 מימרא דרב, ונ"ע דא"כ משמע דצמחלוקת שנויה,
 והיכי חשבינן לה התם צרכות הלכה פסוקה.
 (מעילה י"ב ב').

ל"ב א' מתני' ואם מתו יקברו, עי' מש"כ
 בזה בחו"צ מעילה ב' א' ד"ה ואמר
 עולא.

גמ' אמר ר"ה קדשי מוצח שהתפיסן לחרמי
 כהנים כו' כל חרם קדש קדשים כו', נראה

ליה עולא וכדתנן צהדיא צערכין שם, ודרשא זו פשוטה צפי הגמרא, ועולא רק אשמועינן דקרא דכל לא משמע כר"ה, והשתא מסקינן דקרא דלה' לעולא למעילה אחי.

ובעיקר דצריהם דלא חייל קדשי צדק הצית אקדשי מוצח לעולא כלל ואין כאן אלא חוב כנודר הרי עלי, יש לעי' הא צאמת הנודר הרי זה, אין כונתו להתחייב עליו חוב, ולמה זה נחדש גזירת הכתוב שדעתו להתחייב, ומה בכך דהר"ז אי אפשר לחול, א"כ כש"כ שלא זיקש להתחייב כלום, ואי משום אין אדם מוציא דבריו לצטלה א"כ אינו ענין לגזירת הכתוב, ועוד דצוצחים ק"ג א' מצואר דהעור קדוש צאמת בקדושת צדק הצית, ומשמע שיש כאן צאמת גם קדושת הרי זו וא"כ מנ"ל לחדש שיש כאן גם נדר להתחייב חוב, ואי מגזירת הכתוב משמע דחייב יש לפרש דצאמת חיילא קדושת צדק הצית אקדושת מוצח, ועוד דצמתי' קמני ומקדישין אותן הקדש עליו ומשמע דהוא דין בקדשי מוצח שחל עליהם הקדש צדק הצית ואינו סתם נדר הרי עלי כשאמר לשון זה, וכן לשון המשנה ערכין כ"ח צ' שחל על ק"ק כו' וכן מוכח לשון הרמב"ם פ"ו מה' ערכין ה"ח, ועוד דהמחרים שדה מקנתו לא חייל כלל ואינו מתחייב אפי' מטעם חוב אפי' בהחרים לצדק הצית עי' מש"כ לעיל ערכין כ"ח א', ומ"ש קדשי מוצח דחייל מטעם חוב, ועוד דאם הגזירת הכתוב הוא שיש כאן נדר הרי עלי מה ראו חכמים לומר שתפסה קדושה בגופו דבר דאחי למיטעי צו לומר שאינו אלא הקדש הר"ז ואינו חייב באחריותו, לכך נראה דהקדש עליו הוא סוג מיוחד של הקדש שחידשה תורה לפי שעדיין יש למחרים זכות שימוש בכל הקרבן שהרי כשמקריבו כולו מתיחס לצעליו חשיב עדיין כממונו וחידשה תורה שיכול להחרים זכות זה, אף שצאמת לא יעבור זכות זה לידי הכהנים או הקדש דהמוכר עולתו ושלמיו לא עשה כלום כדאמר פסחים פ"ט צ' מ"מ הועיל הקדש זה לענין שאינו רשאי לשמש בקרבן זה מבלי ליתן לכהנים או להקדש את מה שהחרים והיינו עיכוב גזרים, אבל אם מת הקרבן או נאצד עד שלא הקריבו הר"ז פטור מכלום ל"ש החרים לכהנים ל"ש לצדק הצית ל"ש היה הקרבן נדר ל"ש נדבה שלא חייל חוב אקרקפתא

חוב, צמל"מ פ"ו מה' ערכין הי"א פירש דאף חרמי כהנים חיילי מדאורייתא להתחייב מטעם חוב לפי תירוצם זה, אבל ז"ע דפשטות דצריהם משמע דהא דהוי פשיטא לגמ' דצחרמי כהנים אי אפשר להתחייב מדין חוב קאי למסקנא, דזה לא היה צגדר דיון כלל, אלא דגזירת הכתוב צא לחייב מטעם חוב בהקדש צדק הצית או חרם צדק הצית ומדרבנן עשו כאילו חל החרם בגוף החפץ, ולכך תיקנו שיחול אף חרמי כהנים כיון דמדרבנן חייל בגוף החפץ וא"כ אף חרמי כהנים תפסי, אבל מדאורייתא מטעם חוב לא חיילי אלא חרמי צדק הצית.

ופירוש הסוגיא לפי תירוצם זה נראה דהכי מתפרש דר"ה הו' סבר דחל חרם אגוף הקרבן ומיעט רחמנא חרמי כהנים שלא יחולו ואיתותב מצרייתא דקמני דחרמי כהנים חיילי ומתפרש דחיילי אגוף הקרבן מדאורייתא ופרכינן מקרא דר"ה ומשני עולא דאדרבא ליגנא דקרא דכל חרם לא דייקי כר"ה אלא לרצוי אחי דאף חרמי כהנים חיילי וצאמת דרשא זו היא דרשא דתנן צמתינן ערכין כ"ח צ' דמכל חרם קדש קדשים דרשינן דחייל חרם אקדשי מוצח, והנה לא נתפרש דצרי עולא אי החרם חייל בגוף החפץ או רק מטעם חוב וכן תלוי צוה אי איתרבי אף לחרמי כהנים או דדוקא חרמי צדק הצית איתרבו, גם עדיין לא נתפרש קרא דלה' מאי דריש ציה, אלא דעדיפא פריך ושצקא לפרושי צתר הכי, ולפי דעולא קאי צתר דאיתותב ר"ה מצרייתא ושמעין מהך צרייתא דאף חרמי כהנים חיילי אקדשי מוצח ומתפרש נמי דחיילא אגוף הקרבן וכמש"כ לעיל דלשון מה שעשה עשוי הכי משמע, ממילא נקטו בגמ' דעולא סבר דחיילי צין חרמי כהנים וצין חרמי צדק הצית אגוף הקרבן, [והשתא אחי שפיר הא דפרכינן אדעולא אף אי נימא דשייך נדר הרי עלי צחרמי כהנים, עי' מש"כ צמתי' כ"ח א', דמ"מ משמע להש"ס דחייל אגוף הקרבן], ופרכינן דהא עולא סבר דלא חייל אגוף הקרבן כלל ומתרינן דצאמת ס"ל לעולא דלא חייל אגוף הקרבן כלל, והא דמשמע צצרייתא דחרמי כהנים חיילי אגוף הקרבן ואף עולא לא חלק צוה, היינו מדרבנן, אבל מדאורייתא לא חיילי אלא חרמי צדק הצית ורק מטעם חוב וזה מגזירת הכתוב דכל חרם וכדדריש

מדרכנן הוי כאילו תפיס גוף הקרבן ואינו נשחט עד שיפדה, ועור הקרבן ודאי נתפס בקדושה מדאורייתא, ואם מת הקרבן או נאצד לדדנו דפטור לגמרי ואף מדרכנן, וחרמי כהנים לא הוכרע צידנו אי חיילי מדאורייתא למ"ד דאינו נתפס בגוף הקרבן, ומדרכנן ודאי חייל, [דהא תניא בהדיא תמורה ל"ב א' דאף חרמי כהנים חיילי], ואעור נראה דודאי חייל מדאורייתא דהא גוף העור נתפס, ולפ"ו מסתברא דנריך לתת הקרבן עצמו לכהן דהא חרמי כהנים אין להם פדיון ומדרכנן הרי זה כאילו הגוף עצמו נתפס והעור מדאורייתא נתפס, וכן החוב עצמו אי חייל מדאורייתא מסתברא דנריך ליחד הדמים לשם חרמי כהנים תמורת הקרבן ואח"כ לתת לכהן, שאם יתן מיד נמא' שלא חל שם חרם על הדמים כלל, ונ"ע צכ"ו.

ל"ב ב' אין מעילה מפורשת מן התורה אלא בעולה בלצד, א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ בזה בחו"צ מעילה ט"ו א' ועי"ש. מימרא דר' ינאי יש לפרש דה"ק דאי נפרש קרא בקדשי מוצח אין לנו לכלול אלא עולה, [וכש"כ פרים הנשרפים ואידך דאין בהן כלל לכהנים, ואף עולה קאמר], ואפשר ללד דנפרש בקדשי מוצח, לא נרצה קדשי צדק הצית למעילה, דאף דכולהו לה', אצל קדשי מוצח קדושת הגוף נינהו ועדיפי, [וכ"מ בחו"צ דמעיקרא קמריצה קדשי מוצח וזמר הכי קדשי צדק הצית], וללד דנפרש קרא בצדק הצית, יש לומר דקדשי מוצח לא יהא בהם מעילה כיון דסתם קדשי מוצח אית בהו לכהנים ולזעלים, הלכך לית לן לאוקמי קרא אלא בקדשי צדק הצית ולכך אף צפרים הנשרפים י"ל שלא ימעלו וכמש"כ בחו"צ מעילה שם ממשמעותא דסוגיא, והנה קאמר ר' ינאי דמחזורתא לאוקמי קרא רק בקדשי צדק הצית, והיינו לשון מחזורתא, וא"נ נוקמיה נמי בקדשי מוצח אין לנו לפרש צו אלא עולה, אצל חטאת ואשם לא נפקי אלא מכל חלב, ולפ"ו עולה נמי חשיב דבר שהלדוקין מודים בו, ונראה דרבי דמרצה אימורי קדשים קלים מקרא דכל חלב לה', הוא משום דהאי קרא בשלמים כתיב, אצל שפיר מצי סבר כר' ינאי דאף חטאת ואשם רק מהך רבויא נפקי, ונ"ע צרש"י בתמורה שם שפירש דר' ינאי פליג ארבי. (עד כאן).

דגברא, אלא אזכות השימוש בקרבן חייל החוב, וכן נמי אם אומר שאינו חפץ להקריב את הקרבן אי אפשר לתבוע ממנו כלום, [ועי' לקמן שכ"מ ברמב"ם], וניחא שפיר דאעור שיכול לחול קדושה בגופו שפיר חייל דעיקר קדושתו היא קדושת הרי זו, ולפ"ו אפשר גם לומר דאף חרמי כהנים חיילי מדאורייתא בחוב זה כמו צדק הצית אף אי נימא דהרי עלי חרמי כהנים לא הוי נדר, [עי' מ"ש כ"ח א'], וכ"מ פשטא דמתני' ערכין שם דאף חרמי כהנים חיילי דהא מפרשינן דסתם חרמים לכהנים, וקרא דכל חרם קדש קדשים קאמר דחייל חרם אקדש קדשים, ומשמע דהיינו סתם חרם ודרשא גמורה היא כמש"כ תו' וכמבואר בסוגיא שם, וכדעת המל"מ בדעת תו', אם כי רהיטת לשונם ל"מ כן וכמש"כ לעיל.

ויש להסתפק למ"ד תפסה קדושת צדק הצית בקדושת מוצח מדאורייתא, אי יכול אחר לפדות הקרבן מיד הקדש ולהתכפר צו או לא, וכן בחרמי כהנים נמי יש להסתפק אי יכולים הכהנים להתכפר בקרבן הזה, וגם אי חרמי כהנים תפסי בגוף הקרבן ראוי שיתחייב ליתן הקרבן עצמו לכהנים ולא דמיו דהא חרמי כהנים אין להם פדיון עד שלא צאו לידי כהן, ול"מ כן, ונ"ע.

ברמב"ם פ"ו מהלכות ערכין ה"י כתב דהמתפס עולה לצדק הצית אין זה אלא עיכוב גזרין בלצד וצחי"צ כתב בהחריס נדבה דכל הנותן את טובתה יקריב אותה נדבה כמו שהיתה, ומבואר מזה דאין כאן חיוב הרי עלי כלל שהרי כתב דגם אחר יכול ליתן, ומבואר דהמקדיש אינו חייב ליתן כלום אם אינו חפץ לשמש בקרבן וכמש"כ לעיל, אצל עיקר דברי רבנו דמשמע דאחר זוכה בקרבן ע"י פדייתו ומקריבו לעצמו קשים דהא קיי"ל המוכר עולתו ושלמיו לא עשה כלום וכמש"כ רבנו פ"ד מה' מעילה ה"ח, ואולי צאמת מקריבו לשם הצעלים הראשונים אלא שהפודה זוכה בצשרו לאכלו ע"י פדייתו ונ"ע.

בערכין כ"ח ב' מתני' שחל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים כו', ממה שקדם נתבאר דחרמי צדק הצית ודאי חלין מדאורייתא על קדשי קדשים ואי תפסי בגוף הקרבן או שאינו אלא חוב, קיי"ל דאינו אלא חוב, ומ"מ

ר"מ ומצואר דאף קדשי צדק הצית ס"ל דהיו בכלל העמדה והערכה.

שם לימא אם מתו יפדו, ואנא ידענא דבקדשי מוצח אם מתו יקצרו, דהא ודאי קרא כתיב דבעי העמדה והערכה, ואם לא בצדק הצית הרי ע"כ בקדשי מוצח.

שם ר"ש לא הוה ידע מאי דאמר ת"ק כו', יתכן לפרש דר"ל נמי מספקא ליה וה"ק דאי פליגי רבנן עליה הרי בצדק הצית הוא דקאמרי דאם מתו יקצרו ולא בקדשי מוצח, ובתרתיה פליגי עליה דהיינו חכמים דר"מ לקמן ל"ג ז', ולית לן לחדש פלוגתא נוספת, ומיהו רהיטת לשון הגמ' ר"ש לא הוה ידע משמע דאין ידעינן, ונראה דסידורו דרבי כלשון המשנה משמע דר"ש לפלוגי אחי, ואפשר דר"ש לא שמיע ליה אלא סיפא דאם מתו יקצרו, ואפשר דבאמת נשנית בפ"ע, ולכך הוה מספקא ליה אי בקדשי מוצח איירי או בקדשי צדק הצית, אבל רבי ששנאו בתר רישא דאחד קדשי מוצח ואחד קדשי צדק הצית כו', הרי רהיטת הדברים דאתרוייהו קאי וכו"ל, וממילא מתפרש דר"ש לפלוגי אחי, והלכך אף אם באנו לומר דלאו אתרוייהו קאי, מיהו הא דמשמע דפליג אר"ש ודאי ראוי לקיים, וע"כ דרבי ידע דת"ק אצדק הצית קאמר, ואפשר נמי דמה"ט ר"י לא אמר כר"ל, דקשיא ליה דאם איתא דת"ק לא קאי אתרוייהו, מנ"ל לרבי באמת דת"ק פליג אר"ש, דילמא ת"ק היינו ר"מ דצרייתא דלקמן וכו"ל, ודומיא דהקדש עילוי דלא קאי אלא אקדשי מוצח.

יעזרי' צמוד"ה אלא, ונראה דכונתם להקשות אמאי לא קאמר ר"ל נמי כפשטיה דמתניתין דאם מתו יקצרו אתרוייהו קאי, אלא דטעמא דקדשי מוצח יפרש משום שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, ולכך הוצרך ר"ש לפרש דבקדשי צדק הצית קאמר.

שם תניא כוותיה דר"י כו', מש"פ רש"י משום דסתם ספרא ר"י דהוא צר פלוגתיה דר"ש, קשה דמה צריך אם צוה ס"ל כר"ש, והיכי מוכח מכאן דאיכא תנא דסבר דהכל היו בכלל העמדה והערכה, אבל בשטמ"ק הביא גירסא דמהא דקאמר הרי צהמה טמאה אמור קדייק, דמזה משמע דדינן שוה אלא שכבר הוא אמור, ומצואר

שם אמר ר"י לרבנן אחד קדשי מוצח כו' ור"ל אמר לרבנן קדשי צדק הצית היו בכלל העמדה והערכה כו' וד"ה בעל מוס מעיקרו לא היה בכלל העמדה והערכה, הך דצרי הכל דבעל מוס מעיקרו, לאו דליכא דסבר דגם בעל מוס מעיקרו בכלל העמדה והערכה, דהא תנא דבי לוי הכי ס"ל, אלא ר"ל דתנא דמתני' הכי ס"ל, דבעל מוס מעיקרו לא היה בכלל העמדה והערכה צין אליבא דת"ק וצין אליבא דר"ש, ואף דמתניתין אין ראייה לדין זה, י"ל דסמכו אמתני' דחולין ק"ל א' זכורות י"ד א' דקתני דבקדס מומן אם מתו יפדו, ולא מסתבר דרבי יסתוס צמתניתין נגד הני תרתי סתמי, והלכך ע"כ מתני' דלא כתנא דבי לוי.

והנה פשטא דמתניתין כוותיה דר"י דאם מתו יקצרו קאי צין אקדשי מוצח וצין אקדשי צדק הצית וכמ"ס צמוד"ה ורשב"ל, וגם מדאינטריך ר"ש לאדכורי צדק הצית, וכדפרכינן בגמ' ודחקינן למימר דר"ש לא ידע מאי דאמר ת"ק, ור"ל ס"ל דכיון דלא אשכחן צדק צרייתא תנא דסבר הכי, היינו דגם קדשי מוצח וגם קדשי צדק הצית היו בכלל העמדה והערכה לבר מצעל מוס מעיקרו, ואילו תנא דסבר דקדשי צדק הצית היו וקדשי מוצח לא היו, אשכחן חכמים דר"מ צצרייתא ל"ג ז', ראוי לן לדחוקי ולפרושי מתני' כהנך חכמים דאשכחן, ולא לחדש דעה רביעית מלבד חכמים דר"מ ור"ש ותנא דבי לוי, ואפשר עוד דר' יוחנן נמי לא הוה מחדש דעה רביעית, אלא דס"ל דנידון דבעל מוס מעיקרו הוא ענין לעצמו, ולא תלי צהא דמוקמינן לקרא גם בצדק הצית וגם בקדשי מוצח, והו"ל כעין דתנא דידן ס"ל כוותיה דתנא דבי לוי צחדא ופליג עליה צחדא דלא תליא הא צהא, ולא חשיב כ"כ כדעה מחודשת, ועי' ל"ג ז' צמוד"ה כדתניא שכתבו דלישנא דמתני' דחקיה לר"י לחדש דאיכא דעה רביעית, ואפשר עוד דניחא ליה לר"י לאוקמי לסתם מתני' כר"מ, ור"מ הרי אית ליה לקמן שם דקדשי מוצח הוה בכלל העמדה והערכה, והיינו דאמרינן חולין פ"ד א' דלר"מ הכל היו בכלל העמדה והערכה, ולכאורה לא שמעינן ליה אלא בקדשי מוצח, אלא יש לפרש דלר"י מתני'

לאו צר פדיון נינהו כיון שאין זהם מוס, הלכך קילי טפי, א"נ קדושת צדק הבית רשות גבוהה הוא, אבל קדשי מזבח ענין הממון שזהם הוא לצעלים, ומה"ט בעל מוס מעיקרו בקדשי מזבח לא צעי העמדה והערכה לרצון ור"ש, אע"ג דקדשי צדק הבית בעל מוס מעיקרו צעי, דבעל מוס מעיקרו בקדשי מזבח אין צו אלא ענין דמים שהוא של הצעלים.

ומהא דקאמר אפילו חיה ואפילו עופות ולא קאמר אפי' בהמה טמאה היה נראה דבהמה טמאה לא צעי העמדה והערכה, עי' בירושלמי פ"ג דמע"ש ה"ו שדנו בזה, אבל מהא דמסקינן דאותה ללוי קשיא, ולא מוקמינן ליה למעט בהמה טמאה משמע דאף בהמה טמאה צעי העמדה והערכה, ואפשר דבחייה ועופות יש צדד נד חידוש טפי מבהמה טמאה, דחיה ועופות שאין בהן שימוש מחיים יש מקום לומר דשחיטתן אינה מפסדתן וקרינא בהו ששה שעת פדיון לשעת הקדשן, עי' בירושלמי שם, משא"כ בהמה טמאה שיש בה שימוש מחיים והוה עיקר שימושה.

מע"ש פ"ג מי"א נצי שלקחו בכסף מעשר ומת יקבר ע"י עורו, לכאורה היה אפשר לפרש הטעם משום דכיון דהשתא לאו דבר הראוי ליקדש בקדושת מעשר שני הוא, לא התירו חכמים לפדותו, דיש לחוש שיאמרו דמותר לקנות נבלות ממעות ממעשר שני, ואשכחן דכוותה בתוספתא פ"ג דאם עשה כלים ממעות זהב של מע"ש אין לו פדיון, [ומיהו התם קתני צתר הכי אם היה של כסף הר"ז מותר, ולא נתפרש מה בין זהב לכסף, ושם ר"ל בשעדיין נורתן עליהן ואפשר להחזירן ונ"ע, ועי' מש"כ בזה בחו"צ שביעית סימן י' ס"ק י"ז], ובפשוטו היינו מהאי טעמא דלא מנאנו כלים של מעשר שני, ואם יתירו לפדותן יאמרו דאפשר לחלל מע"ש על כלים, והיה מקום לדון דמדאורייתא תפקע קדושתן כיון שאינם ראויים למזבח, אלא דמהא דחזינן דמעשר שני שנטמא הרי הוא בקדושתו עד שיפדה, הרי דאע"פ שאינו ראוי למזבח לא פקעה קדושתו וחייבין לפדותו, ואף דהתם עדיין תורת אוכל עליו, מ"מ לא מסתברא לחלק מחמת זה, כיון דסו"ס לא חזי למזבח. — גם היה אפשר לפרש דכיון דלקוח בכסף מעשר שני אינו נפדה, אלא דבנטמא

דתרוייהו צעו העמדה והערכה, וצוה נמי ניחא דמשמע דכו"ע מודו דהאי קרא בצעל מוס שיפדו איירי, דלא אשכחן קרא אחרינא דאיכא פדיון בצעל מוס, ואף רצון דר"מ דסברי דהדיא דקדשי מזבח לא צעו העמדה והערכה נמי ע"כ מודו בהך דרשא.

שם בצעלי מומין שיפדו הכתוב מדבר, יש לעי' אימא דבצעל מוס מעיקרו דוקא, ומגלן דתם ונעשה בעל מוס יש לו פדיון, ושםא מדכתיב כל בהמה טמאה משמע דכולן צכלל ואף כשקדם הקדשה את מומה, א"נ מדכתיב אשר לא יקריצו משמע דהוקדשה להקרבה איירי, א"נ בעל מוס מעיקרו לא צריך קרא, אבל הרי גם בהמה טמאה ממש כתיב בה פדייה, ושםא קדושת דמים למזבח פשיטא טפי, ורש"י בחומש פירש דמהאי קרא שמעינן דתמימין אינם נפדין, [דכלל קרא הו"א דבהמה כמנחה דעד שלא קידשה צכלי אינה אלא קדושת דמים ויש לה פדיון], ולפ"ז פשוט דלא שמעינן אלא דבעודן תמימים אינם נפדין.

ברמב"ן בחומש פירש דה"ק קרא ואם כל בהמה טמאה או בהמה אשר לא יקריצו ממנה דהיינו בעל מוס, וגמלא דהאי קרא כייל גם צדק הבית וגם קדשי מזבח שהוממו, ולפ"ז ניחא שפיר הא דמשמע מהך צרייתא כר' יוחנן, דכיון דתרווייהו כלולין דהאי קרא ממילא ע"כ והעמיד והעריך נמי אתרווייהו קאי, אבל לשון הצרייתא הרי בהמה טמאה אמור ל"מ כן, וכן במנחות ק' צ' מצאנו דהאי קרא קרייה רחמנא לצעל מוס טמא, ועי' בשטמ"ק ל"ג א' אות ד', ואפשר דגירסא זו מתפרשת כפי' הרמב"ן דמיייתי מההוא קרא דאם צבהמה הטמאה ופדה בערכך דבהמה טמאה היינו טמאה ממש, וה"נ טמאה דהאי קרא צצדק הבית איירי, ואשר לא יקריצו בקדשי מזבח, ואתרווייהו קאי והעמיד והעריך. (ס"ו סק"א).

ל"ג א' הכל היו צכלל העמדה והערכה ואפי' בעל מוס מעיקרו כו' ואפילו חיה ואפילו עופות כו', ענין העמדה והערכה שצא למעט צע"ח שמתו הוא הנהגה של כבוד והרחבה, והיה ראוי מסביר לומר דיטנו בקדשי מזבח טפי מבקדשי צדק הבית, כיון דקדושתן חמורה, אלא דכיון דבקדשי מזבח לא שייך לדון אלא בהוממו וכבר יצאו לקדושת דמים, [דתמימים שמתו הרי

העמדה והערכה, אבל ישמש בהן הקדש לזכרי
בדק הבית, כדתן שלהי קנים כשהוא מת קולו
שבעה, ועוד שימושים דמשכחת לה בבדק הבית,
ושמא אה"נ ויקצרו לאו דוקא אלא לאפוקי שאין
נפדין ואיירי בשאין להקדש נורך בהן, ודוחק
דמשמע דומיא דתמימים, וגם בלא"ה אין ראוי
לשנות יקצרו כשהקדש יכול לשמש בהן, ואפשר
דמדרבנן חששו לעשות דברים לבדק הבית מהקדש
שאין לו פדיון, דברצות הימים הכל נשכח ואמו
לפדותן, ולכך יקצרו.

ובזה ניחא משה"ק תו' מעילה ט"ו א' בהא
דאמרין שם דקדשי בדק הבית שמתו יש
בהן מעילה, דלא גרע מאשפה, והקשו תו' הא
גרע דאשפה בר פדיון, וקדשים שמתו אי צעו
העמדה והערכה לאו בר פדיון נינהו, ונתקשינו
בזה בספר מעילה דהא מ"מ חזו להקדש בדק
הבית לזרייהם, ומה בכך דלאו בר פדיון הוא,
אבל למש"כ ניחא דלא שרינן להקדש לעשות מהן
מידי, ובלא"ה נמי דברי תו' סמוכים אסוגיין
דקמני יקצרו יהיה מאיזה טעם שיהיה, ועוד
דסתמא בתמימים איירי התם, והני יקצרו כדין
קדשי מוצח כדאמרין לקמן ב', ומיהו סוגיא
דמעילה ראוי לפרש מדאורייתא דהא יצאו מידי
מעילה דבר תורה קאמר, וזה לא יתכן בקדשי
בדק הבית כיון דסתמא יש להקדש אפשרות
שימוש בהן בלא פדיון, ושפיר פרכינן לא יהא
אלא דאקדיש אשפה, ודברי התו' ז"ע, ועי' מש"כ
במעילה שם. — ובשטמ"ק שם הקשה דהא
אמרין דמתו יקצרו, ותיירך דהיינו בקדשי מוצח,
וז"ע דהא בסוגיין אמרינן כן בקדשי בדק הבית.

(ס"ו סק"ב).

מהא דאמרין חולין קל"ה א' דלמ"ד קדשי בדק
הבית היו בכלל העמדה והערכה, לא נריך
קרא למעוטי הקדש מראשית הגז, כיון דאף בגז
נשאת הגיזה דהקדש, מוצא דאף דברים שאין
להם פדיון נשאתים ברשות הקדש, וכמ"ש בספר
מנחת ברוך סי' פ"ו, וכן מוצא דהא דאמר מעילה
ט"ו א' דקדשי בדק הבית שמתו אינם יוצאין מידי
מעילה מן התורה, דלא יהא אלא דאקדיש אשפה,
ומצא דאף למ"ד קדשי בדק הבית היו בכלל
העמדה והערכה, נמי קדשי בדק הבית שמתו
קדושים מדאורייתא, דאל"כ הרי שפיר מיתקמא

נתרצה לפדותו, ואין לך צו אלא חידושו בנטמא,
ולא בנתנבלה.

אבל צירושלמי אמרו דצבי עשו אותו כקדשי
בדק הבית לטעון העמדה והערכה, והיינו
דחכמים תיקנו לנהוג ענין זה של כבוד דהעמדה
והערכה גם צמע"ש, ומשמע דמן הדין שפיר
מהני פדיון אף צמת, וכן משמע מהא דר"ש
אמר יפדה, והיינו לטעמיה דקדשי בדק הבית
לא צעו העמדה והערכה, ומצא דפדיון, ונריך
טעם מה ראו חכמים להפקיד למע"ש משום
העמדה והערכה שלא אמרה תורה בו, ואפשר
דהוא צירוף הטעם שכתבנו דאמו למיטעי
שאפשר לחלל מעשר שני על נבלה, והרמב"ם
צפיה"מ פירש הטעם משום שאין פודין את
הקדשים להאכילן לכלבים, אבל א"כ הו"ל לתנא
למיתני צבי שלקחו בכסף מעשר ונטרף, וכדפרכינן
כה"ג בבורות ט"ו א', ומיהו י"ל דלרבותא דר"ש
נקט צמת, ובפשוטו מע"ש יש לדנו כקדשים
שקדם מומן את הקדשן, דלא אשכחן קדושה
צמע"ש לאחר פדיון. — לכאורה משמע ק"מ
מכאן דאין דין העמדה והערכה בהיותו חי, ולא
נאמר אלא למעט מת, עי' מל"מ פ"א מאיסורי
מוצח ה"י, דאם איתא דלעולם המצוה צחי
להעמידו ולהעריכו ומפני זה נתמעט מת שא"א
לקיים בו מצוה זו, א"כ הרי לא שייך ענין זה
צמע"ש שני כיון שצעדו חי אינו נפדה דהא
לקוח בכסף מע"ש אינו נפדה.

נראה דתרנגולת של מעשר שני שמרדה נשאת
בקדושתה, אף למ"ד חולין קל"ט א'
דתרנגולת של הקדש שמרדה פקעה קדושתה,
דמע"ש שני קדושת הגוף הוא ולעולם במצותו
קאי, ולא צעלות גבוה גורמת דינו. (ס"ו סק"ה).

שם איזהו דבר שחלוק בין טוב וצין רע הוי
אומר זה קדשי מוצח, ק"ק דה"נ גבי
מקדיש בית כתיב צין טוב וצין רע. — ובתו"כ
דריש מהני צין טוב וצין רע שאין פודין את
ההקדש אכסרה.

שם אבל בקדשי בדק הבית צין תמימין צין צעלי
מומין יקצרו, יש לעי' בשלמא תמימין יקצרו
דבקדשי מוצח דיינינן להו, כיון דמתפס תמימין
לבדק הבית אין יוצאין מידי מוצח, אלא צעלי
מומין אמאי יקצרו נהי דלית להו פדיון דצעלינן

התם דלמ"ד קדשי צדק הצית היו בכלל העמדה והערכה לא יאלו לחולין ע"י מעילה, הרי צהדיא דמעילה לא עדיפא מפדיון, וע"י צמנחת צרוך שם שלא כ"כ.

ולפ"ז אשכחן מועל אחר מועל בקדשי צדק הצית, דכיון דאין יואל לחולין ע"י מעילה, דין הוא שגם השני ימעול, ונ"ל דהא דתנן מעילה י"ט ז' אין מועל אחר מועל צמוקדשין אלא צצהמה וכלי שרת צלצד, הוא לאו דוקא, אלא דצסתם הקדשות הדבר כן, והו"מ לאוקמי פלוגמא דרבי ורבנן התם בקדשי צדק הצית, אלא דקושטא הוא דצקדשי מוצח צעל מוס פליגי כדמיימי התם צרייתא.

ומ"מ כשאין להקדש צורך צהן שפיר פקעה קדושתו, דלא עדיפי מקדשי מוצח דצמתו יאלו מידי מעילה, כיון שאין צהן צורך להקדש. (ס"ו סק"ג).

בשעה"מ פ"י מה' צכורים ה"צ נסתפק צהני דצעו העמדה והערכה ומשום הכי אס מתו יקצרו מה הדין צעבר ופדאן, ולא נתפרש מקום הספק צזה, דודאי כיון שאינם ראויים להעמדה והערכה לא אמרה תורה צהם דין פדיון כלל, [וגרע מאינו ראוי לצילה], ובקדשי מוצח שמתו הרי פקעה קדושתן מדאורייתא משום שאינם צהעמדה והערכה, [דאף צעלי מומין שמתו יאלו מידי מעילה דבר תורה, דמתני' מעילה י"ח א' דכשהיא מתה כיון שנהנה מעל, מוקמינן שם ז' ז' מדרבנן, אע"ג דאיירי צצעל מוס כדאמר שם י"ט א'], וכן צחולין פ"ד א' צשצינן לה שחיטה שאינה ראויה.

ומה שראוי להסתפק הוא צצהמה שהיא צת העמדה והערכה דצפשוטו מנזה לכתחלה להעמידה ולהעריכה, ע"י מל"מ פ"א מאיסורי מוצח ה"י, וצתו"כ מיעטו שלא יפדנה אכסרה מקרא דצין טוב וצין רע, וצזה יש לדון אס עבר ופדאה שלא צפניה צלא הערכה מהו, דאפשר דאין זה אלא מנזה לכתחלה, והכי מסתברא. (ס"ו סק"ד).

חולין פ"ד א' יאל זה שמחוסר שפיכה פדייה וכיסוי, אע"ג דלר"ש קיימינן דכל העומד לפדות כפדוי דמי, וא"כ חייב צכיסוי אף אס לא יפדה, מ"מ חשיב מחוסר פדייה, כיון דרק משום שהוא צר פדיון הו"ל שחיטה ראויה.

הא דר"י התם צרבנן דקדשי צדק הצית היו בכלל העמדה והערכה, [ואמנם צתו' שם הקשו צהא דפריך לא יהא אלא דאקדיש אשפה, דלא דמי דהכא אין לנצלה פדיון, והצברים נ"ע דהא חזינן נמי צסוגיא דחולין שם דגס גיזה שאין לה פדיון נשארם דהקדש, אלא דצברי צתו' סמוכין אהא דאמרינן צסוגיין דיקצרו, אצל יש לפרש דהיינו כשאין להקדש צורך צהן, או דמדרבנן תיקנו כן וכמש"כ לעיל], וכן יש ללמוד מהא דתנן מעילה י"צ ז' דצצדק הצית הקדיש חמורה מועלין צחלצה הקדיש תרנגולת מועלין צצינחה, אע"ג דצפשוטו החלצ והצינחה כגיזה דאמרינן צחולין שם דלמ"ד קדשי צדק הצית היו בכלל העמדה והערכה אין להם פדיון, וצתלמודן לא מוקמינן להך מתני' כמ"ד קדשי צדק הצית לא היו בכלל העמדה והערכה, כמו שהציא צמנחת צרוך שם מהירושלמי פ"ג דמע"ש ה"ו דמוקים לה הכי, אלא דיתכן לומר דכל זה כשיש לצדק הצית צורך צהן לשמש לצרכי ההקדש צגופן, אצל כשאין להקדש צורך צהן, שפיר פקעה קדושתו, דגס הקדש רשאי לצרוך דברים לאשפה, וכדחזינן צתרגולת שמרדה חולין קל"ט א' דפקע הקדשה, ואף למ"ד התם דכל היכא דאיתא צי גזא דרחמנא איתא, מ"מ הכא דאין לגזא דרחמנא צורך צה שפיר ראוי לומר דפקעה קדושתה, ולפ"ז יתכן לומר דס"ל לירושלמי דסתמא דמילתא אין להקדש צורך לשימוש צחלצ חמורה וצצינחה תרנגולת, והלכך אס אין להם פדיון ראוי שחפקע קדושתו, וע"כ דאיתא כמ"ד דקדשי צדק הצית לא היו בכלל העמדה והערכה.

ולזה אמור דאף הקדש שאין לו פדיון משום דצעו העמדה והערכה, מ"מ קאי צקדושתיה, עכ"פ כשיש לצדק הצית צורך צו, יש לדון אס יואל לחולין ע"י מעילה, מי אמרינן לא עדיפא מעילה מפדיון, וכיון דלאו צני פדיון נינהו, ה"נ אין יואל לחולין ע"י מעילה, או"ד מעילה עדיפא, והדבר מצואר צתו' הרא"ש חולין קל"ה א' צהא דפרכינן התם דקדשי צדק הצית שגזון דליפרוק וליציב לכהן, וכבר תמנו צתו' שם דמהיכי תיתי נחייצו לפדותו, ופירש צתו' הרא"ש דצגזון צשווג קאמר ונפקי לחולין ע"י מעילה, ופריך דישלם מעילתו להקדש ויתן מהגיזה ראשית הגז לכהן, ולשון לפרוק לאו דוקא, וע"ז אמרינן

שם מזכיר את אמר כו' מה חיה אינה קדש כו', לכאורה ילפותא זו אינה אלא למעוטי קדשי מוצת, דקדשי צדק הצית שפיר משכח"ל גם צחיה, וא"כ נריך טעם מה יתרון צדקשא זו, כיון דמתניתין ממעטה גם קדשי צדק הצית, והתם ע"כ הטעם משום שמחוסר פדייה, ודכוותה שייך נמי למעוטי מחוסר גרירה, ותו ל"ל היקשא דחיה, ולא משמע לומר דמזכיר אתי לפלוגי אדרשא דמחוסר פדייה, וסבר דמתניתין רק בקדשי מוצת איירי, ושם לא משמע ליה למעוטי מחוסר גרירה.

שם תוד"ה צעינן וא"ת והא כל זמן שמפרכסין כו' ודומק לומר דהכא איירי צעוף דאין זו חיות כ"כ כו', ר"ל דנפרש דהא דקמני מתני' שאינו נוהג במוקדשין היינו רק צעוף, אבל צחיה נוהג גם במוקדשין, וכמו שהוא לס"ד דהוי מוקמינן לה בקדשי מוצת. — וצריך קושיתם למאי דלא פסיקא להו חירון ר' שמעיה, כמבואר בדבריהם ב"ק ע"ו א' ד"ה שחיטה ושם ב' ד"ה בשוחט, נראה דיש לפרש דרבי לא ס"ל כל העומד לפדות כפדוי דמי, והלכך אם באמת לא נפדה בשעת פרכוס הו"ל שחיטה שאינה ראויה, והיינו מתניתין דאינו נוהג במוקדשין שהם עדיין מוקדשים בשעה שצא לכסות, וסתמא כשצא לכסות כבר לאו צת העמדה והערכה היא, וכיון שהם עדיין מוקדשין, הרי איגלאי מילתא דהו"ל שחיטה שאינה ראויה, וגם בלא"ה באופן רחוק הוא דמשכח"ל שיעמידה ויעריכוה ויספיקו לפדותה אחר שחיטה צעוד שהיא צת העמדה והערכה, הלכך שפיר אפשר למיתני בסתמא דמוקדשין אין כיסוי נוהג בהן.

ל"ג ב' מתני' ואת שדרכן להקצר יקצר, בקדשים פסולים שמלותן בשריפה, הרי גם משקין חייבין בשריפה כדאמר וצחים ז"צ א' צדס ושמן ונסכים, [ושם איתא שעושה להן מערכה צפ"ע ושורפן ופרש"י משום שדבר לה אין ניכר שריפתו אלא צפ"ע, ור"ל שאם ישפכום אצל כל הפסולים לא ידעו שמלותן בשריפה ולא יקפידו שלא ישפכו על הרצפה אילך ואילך בלא שריפה, וקשה דבצרייתא התם קמני נמי מנחות, אע"ג דמינכרא שריפתן, [אח"כ ראיתי צח"נ בשם הר"פ, דרש"י ל"ג מנחות מה"ט], ולו"ד ז"ל היה

אפשר משום דמשקין טמאין מטמאין כלים, וצקל נשפכין וניתזין לכל עבר, וצריכין זהירות יתירה בהן, וצחיה הדשן של קדשים פסולין, אין נוהרין מלגעת צנינורא וצג"כ או בשאר כלים, ולכך עשו להם מערכה צפ"ע, וכן צמנחא שנטמאת יש צה שמן שמטמא כלים, וצוה ינחא דרך צנטמאו עושין להן מערכה צפ"ע, אבל לא צלן ויונא, דאילו לפרש"י היה ראוי בכל הפסולין לעשות להם מערכה צפ"ע, [נ"ב, ומיהו רהיטת הגמ' משמע דהא דצפ"ע הוא דבר המתחייב מעיקר מלות שריפתן, דאל"כ אין מקום להזכירו בנאן, דעיקרו לומר שהן בשריפה, ולפרש"י ינחא], וצמנצ"ס פ"ו מא"מ ה"ה כתב שעושה להן מערכה צפ"ע במוצת, והדבר תימא דמה מקום לזה במוצת, ועוד דלמ"ד ריש המוצת מקדש דנסכים ודס אם עלו לא ירדו, א"כ אם העלם למוצת כבר נתחייב לנסכם, וכן צדס נתחייב לזרוק, [ומנחות ושמן דקמני התם אפשר לומר דאיירי קודם קמינחא], ולשון מערכה מתפרש שפיר גם כפרש"י, ועי' סוכה מ"ט א' דמשמע דגם צנסכים שכבר נעשה מלותן יש ענין לחזור ולשרפן בקדושה, ויתכן דענין זה יש גם צנטמאים, ואפשר דמשום כך קרי ליה מערכה], וע"כ מוכח מכאן דקים להו לחכמים דמלות שריפה דערלה וכלאי הכרס אינו כמלות שריפת קדשים פסולים, דהתם השריפה ענמה ענין, משא"כ בכלאי הכרס וערלה אין השריפה אלא לאיצוד, ולכך צמשקין שאיצודן כליל גם צשפיכה ליכא מלות לשרפן, ורשאי לשפכן.

[עיקר מימרא דר"ה צוצחים שם אין נראה לפרש דאחי לאשמועינן דשריפתן בקודש, דכיון דמיפסלי ציונא כמ"ש תו' סוכה נ' א' דמשקידשו צכלי נפסלין ציונא, והכא ודאי לאחר קידוש כלי קאמר, א"כ פשיטא דנשרפין בקודש, [ומנחות דקמני התם בצרייתא אפשר דנמי איירי דוקא לאחר קמינחא שכבר נפסלין ציונא], אלא יש לפרש דאחי לאשמועינן דאף שהן משקין מ"מ טעונין שריפה, והיינו דשייכי צההיא סוגיא דאמר שמואל התם דיין מזלפו ע"ג האשים, וכן צתוספתא שלהי תמורה קמני דנותנן ע"ג מדורה כמות שהן, ולפ"ו עיקר חידושו דלא דמו לכלה"כ וערלה דמשקין דידהו צשפיכה אלא צעי שריפה דוקא, והא דקמני בצרייתא מנחות, היינו נמי משום

הכרם וערלה למה שזדדנו דשריפתן היא מזד
ההנהגה באיסור ההנאה ואינה מזה מיוחדת,
[ואינו מצרך עליה וגם נדחית מפני כל מזה
עשה אחרת], י"ל דאין המזה על הצעלים דוקא,
שהרי איסורי הנאה נינהו ולא דרשותיה קיימו,
ושמא יש ליישב צוה קצת מה שנתקשה בחת"ס
או"ח סי' ק"פ למה לא נהגו כן, אבל אין צוה
כדי יישוב דעכ"פ מזה איכא, וי"ל דצח"ל
הקילו, וי"ע, ועי' צחו' הר"א ע"ז כ"א שזידד
דצחו"ל א"ל שריפה.

תוד"ה הנשרפין ה"נ כיון שנעשית מזה הלך
איסוריה, אין כאן ממש ענין נעשה
מזה, דזה שייך גבי הקדש דהאיסור צא משום
שיש להקדש צו שימוש, וכשנעשה מזה שצב
אין להקדש צו שום צורך פקע איסורו, אבל
בערלה וכלאים אין האיסור מחמת שצריך לקיים
מזה שריפה, אלא לפי שאסורין לכך ניתנה צוה
מזה שריפה, אלא כונתם דכשחמרה תורה לשרוף
כלאים ומזה אנו מצינים דאסורים בהנאה, הרי
זה כאילו נתפרש צהדיא דלאחר שריפתו מותר,
שהרי לא אמרה צו תורה איסור אלא חיוב
שריפה, ומהיכן נלמד איסור לאחר שריפה, ובאמת
היה ראוי למילף מזה דכל איסורי הנאה אפרן
מותר, ולמש"כ צחו"ב פסחים כ"ז א' סק"א
אמנם כן, וגם מסבירא משמע דפשיטא לגמ'
דזיעה בעלמא שרי, וה"ה אפרן, ולכך צהני שיש
מזה לשרפן אמנם לא אמרו חכמים צהם כלום
שהרי ישראל, אבל צהני שאין מזה לשרפן אמרו
חכמים שהן באיסור ההנאה לעולם, ואף אם אירע
ששרפן, או שנעשו אפר ע"י קבורתן נמי נשארו
באיסורן, שאם יתירו אפרן זימנין דמשהי להו
עד שיאצדס או עד שישרפם באופן שיוכל ליהנות
מאפרן, וזימנין שיקצרם ויחשזו שהן כבר כאפר
קודם שנעשו לגמרי פנים חדשות, והלכך אסורם
חכמים לעולם שלא יהא דעתו עליהן כלל, ולא
שקדו חכמים לתקן חיוב שריפה בכל איסור"נ כדי
להתיר אפרן, דסתמא דמילתא אין האפר חשוב,
וגם בלא"ה אין לחדש חיובים. — [ואף שאין
האיסור אלא מדרבנן מ"מ החמירו חכמים שלא
לשרוף את הנקצרים משום דילמא אחי להקל
באפרן ואח"כ יקל אף כשלא ישרפם]. (פסחים כ"ז
א' סק"ב).

השמן כשלא נתערב וכדקתני שמן ומשמע
דבכלה"כ וערלה אף שמן בשפיכה, וגם לאשמועינן
דצפ"ע.

ובזה ניחא מש"כ רש"י לקמן ל"ד א' דלכך
הנשרפין לא יקצרו משום דילמא אחי אינש
ומשכח להו, ותמה הגרע"א ז"ל דמה צריך לטעם,
הרי מזה שריפה, ואסור לקצור משום שמצטל
מזה שריפה, ולמש"כ ניחא דכיון דמשקין דאיבודן
מושלים בשפיכה לא מחייבין שריפה, א"כ ה"נ
באוכלין אם היה איבוד הקצורה כאיבוד השריפה,
היה אפשר לקצור, ואם התך האוכלין עד שנעשו
משקין היה שופכן ודי צכך, ולכך פרש"י דהקצורה
אינה איבוד כשריפה, ועי' כלאים פ"ה מ"ז וצ"ש
שם דלפעמים גם בכלה"כ סגי בהיפוך או צניפוך
כשדרכו לאצד צכך.

ובריטב"א סוכה ל"ה א' כתב דערלה אינו
צחיו שריפה אלא שעומד לכך,
ואפשר דס"ל דהא דחשיב צמתני ערלה צהדי
נשרפין אינו אלא מדרבנן, וכן צחו' סוכה שם
משמע דלא צריח להו אם הוא מדאורייתא עי"ש,
ולפ"ז מוכח דהא דנקצין אפרן אסור אינו אלא
מדרבנן, וראו חכמים להשוות ערלה לכלאי הכרם
למזה שריפה כמו שהשוו למאיתים וכן מטטרפין
זע"ז כדתנן פ"ב דערלה, וכיון שמזה שריפה
הרי צדין הוא שיותר אפרן כמו כל הנשרפין
וכמש"כ לעיל, ואפשר דבאמת מדאורייתא הוא,
אלא כונתו ז"ל שאין זו מזה כשריפת ע"ז
וכציעור חמץ ושריפת קדשים פסולים דכל הני
נתחדשה מזה שריפתן, אבל ערלה הרי השריפה
היא בהנהגת איסור ההנאה, ולכך את שדרכו
ליקצר יקצר, וכן בכלאי הכרם נמי השריפה היא
בהנהגת איסור ההנאה, וקרא דפן תוקד אש נמי
הכי מתפרש דאם תורע תצטרך לשרפה שלא תוכל
ליהנות ממנה, דהא מהאי קרא הוא דשמעין
דאסורה בהנאה כדאמר חולין קט"ו א' קדושין
כ"ז ב', שו"ר צהגר"א אה"ע סי' קכ"ד סק"ב
כעין זה.

ויש להסתפק אם מזה שריפה דכלאי הכרם
וערלה הוא על הצעלים, דבכל הני
שנתחדשה מזה מיוחדת בשריפתן נראה דמזה
על הצעלים, דלדידיה אזהר רחמנא, אבל בכלאי

תדע דהא השורף זכונה שצריך לאפרו ודאי דנשאר שלו, וה"נ זנפלה לליקה אם דעתו עליו, או אם זסתמא ראו שיהא דעתו עליו, ועי' באזני מלואים סי' כ"ח ס"ק נ"ו שהציא זשם הריטצ"א דהאפר של איסורי הנאה הפקר עי"ש, ול"ע. — ועי' מש"כ זזה זחו"ז פסחים כ"ט ז'.

שם ושמו זנחת ושמו כולו ושמו שלא יפזר, הא דתרומת הדשן יש זו מעילה גם לאחר שנעשה מזותו ילפינן מהא דדרשינן ושמו זנחת ושמו כולו ושמו שלא יפזר, וזפסחים כ"ו א' גרסינן ושמו אלל המזבח שלא יפזר ושמו שלא ינהא, ופרש"י ואסורה זנהא ומועלין זה דכתיב ושמו אלל המזבח אלמא זעונה גניזה, ויש לעי' היכי משמע זעונה גניזה, הא פשטא דקרא דשימה אלל המזבח היא ממזות ההרמה, ואם לאחר שהרים הפריחתו הרוח מידו זדין הוא שיחזור ויתרום וישים אלל המזבח, ואם לאחר ששם הפריחתו הרוח לית לן זה, וא"כ השימה אלל המזבח היא גמר המזבח, ולאחר מיכן שפיר י"ל דאין מועלין זה דכבר נעשה מזותו, ולא דמי להא דזגדי כהונה דדרשינן והניחם שם, שם תהא גניזה, דהתם סברא הוא דליכא מזות הנחה כלל, וא"כ ע"כ דאחי לאשמועינן איסור הנאה, וכן וערפו שם דעגלה ערופה נמי מייחר הוא לגמרי דהא כבר כתיב והורידו, וע"כ דגניזה אחי לאשמועינן, אלל הכא דתרומת הדשן שהשימה מזות מנלן זעונה גניזה ושמועלין זה, ואפשר דלשון ושמו הוא משורש שם ושי"ן שמאלית וימנית מתחלפים, וא"כ תרתי משמע גם שישים וגם שישאר שם, וכן נראה מלשון רש"י חולין קי"ז א' שכתב ושמו אלל המזבח מלמד שטעון שימה וגניזה אלמא אסור זנהא, משמע דר"ל דזככלל ושמו גם שימה וגם שישאר שם, ומזה הוא דילפינן גניזה, ועי' זתו"י יומא נ"ט ז' ד"ה אין, וזירושלמי יומא פ"ז ה"ז יליף דתרומת הדשן אסור זנהא מהא דכתיב אל מקום הדשן, דמשמע שהדשן ישאר לעולם זמקומו. (מעילה י"א א').

שם ושמו כולו ושמו זנחת ושמו שלא יפזר, יש להסתפק אם גם זדישון מזבח הפנימי אמרינן כן.

ל"ד א' מתני' חטאת העוף זבהא על הספק תשרף כו', א"ה, עי' מש"כ זחו"ז כרייתות כ"ו ז' אם נשרפת מיד או דזעי עיבור זורה, וכן זהא דאר"י יטילנה לאמה דהיינו אף לאחר שנפסלה זלינה.

שם וכל הנשרפין לא יקברו, זמש"כ רש"י משום דילמא אחי אינש ומשכח להו, עי' מש"כ לעיל ל"ג ז' ד"ה וזזה.

גמ' האורג מלא הסיט מנמר זכור ידלק זבגד, פשטא משמע דזפחות ממלא הסיט מנמר הזכור ושער נזיר וזטר חמור הרי זבגד מותר, ונ"ל דהטעם דפחות ממלא סיט זבגד לא חשיב כנהנה ממנו, ואפי' זבגד קטן, ויש זזה כדי לסייע מש"כ להלן דגם זמלא סיט כשיש מאתים כנגדו לא ראו חכמים להחמיר כדין יבש זיבש לאכול הכל זיחד. (ערלה ס"ד סק"ה).

שם ליצטל שק זרזא, וזרש"י, א"ה, ראיתי להעתיק כאן מש"כ זזה זחו"ז ערלה. ערלה פ"ג מ"ז הזזע מלא הסיט זקליפי ערלה וארגו זבגד וא"י איזה הוא כו' וחכ"א יעלה זאחד ומאתים, הקשה מרן זללה"ה זערלה סו"ס ט' לדעת הרשז"א זיו"ד סי' ק"ט דיבש זיבש חד זתרי שנזצטלו אסור לאדם אחד לאכלן כאחד, א"כ אמאי שרינן הכא ללזוש זבגד שיש זו חוט האסור, ונראה דיש לחלק זין איסור דאכילה לאיסור הנאה, דגם להרשז"א מדאורייתא שרי לאכלן כאחד, ומדרבנן הוא דאסור, וזמידי דאכילה גנאי הדבר טפי, א"נ אף אם גם זמידי דהנאה אסור, מ"מ ה"מ זבגד זין זבגדים דכוליה זגד דאיסורא. אלל חוט מלא הסיט כשהוא לעזמו אם יתכסה זו אינו נהנה כלל, ורק זצירוף כל זבגד אמרינן דגם חוט זה מהנהו, זזה לא גזרו חכמים, ואפשר דגם זניכר החוט אין כאן איסור דאורייתא ול"ע זזה. (ערלה ס"ד סק"ה).

שם ארמז"ח כגון דנפלה לליקה זעאי הקדש מאליה כו' דלא הוי איניש דלמעול, יש לעי' אם איכא למילף מהכא להדיוט דאפר הנשרף שייך לזעלים, או דיש לחלק דהקדש שאני, ומסתברא דגם זהדיוט אם דעתו עליו הר"ז נשאר שלו,

ברוך רחמנא דסייענ

חדושים ובאורים

תמורה

סימן א

א"ה, הדברים שנספר הזה יש מהם שנכתבו בדרך לימוד מצלי עיון וזירור בעומק הסוגיות

ענין תמורה הוא המצקש להחליף מתנה שנתן וליתן מתנה אחרת, וזה זלזול בכבוד המלך אף אם בא להחליף רע בטוב, ואינו ענין כלל למצקש להעביר קדושת הקרבן, כמבואר לקמן כ"ו ב', שזה עוסק בהלכות הקרבן, בין אם אהנו מעשיו ובין אם לא אהנו, ועי' מש"כ בזה עוד לקמן ט' א'.

ב' א' מתני' הכל ממירין כו', בגמ' מפרש לה רב יהודה דה"ק הכל מתפיסין בתמורה, ובאמת דמתני' גופה דקתני אלא שאם המיר מומר, הרי מפורש דממירין היינו שמתפיס בתמורה, ור"י אשמועינן דאף בלא סיפא הכי מתפרש מתני', דהכל מתפיסין בתמורה קאמר, ומ"מ תני סיפא לאשמועינן דאינו רשאי וסופג את הארבעים. — ונראה דמ"מ קושטא הוא דבכלל הכל ממירין נמי איסור דתמורה, דהתפסה בתמורה ואיסור תמורה תליין הא בזה, ובדליכא איסור תמורה גם אין התמורה נתפסת, וכדמסקינן לקמן ב' בקטן ועכו"ס, וכן רבותא דנשים הוא גם על הלאו וכדדיינינן בגמ' מהא דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה.

גמ' לאיתויי יורש, דאע"ג דלית ליה אלא כפרה מקופיא, אפ"ה חשיב כבעלים לענין תמורה, ונראה דה"ה גם אם אמר כל הרוצה להמיר ימיר, דנמי מהני, דכבעלים חשיב לענין תמורה.

ויש להסתפק יורש שירש קרבן שותפים כגון שהיו אציו ואמו שותפים בקרבן, ומתו, אם הוא

מימר, מי אמרינן כיון דעיקר הכפרה דמתים הוא הר"ז בקרבן שותפים, או"ד כיון דהשתא יחיד הוא דמצי להמיר הר"ז מימר, א"נ כי היכי דמסקינן לקמן ב' בהקדיש עכו"ס לכפרת ישראל דשמא צעי דתיקו מתחלה ועד סוף ברשות מאן דעמיד תמורה, ה"נ הכא כיון דבשעת הקדשה לא היתה ברשות דעצדה תמורה, הרי גם השתא לא עצדה תמורה, וצ"ע. — א"ה, עי' מש"כ בחו"צ זבחים ה' ב' דבקרצן גר הזוכה בו אינו מתכפר כלל אף לא מקופיא ואינו סומך ואינו מימר.

תוד"ה וסופג וי"ל דלא נחת למנין מלקיות כו', נראה דס"ל לקושטא דמילתא דמלשון וסופג את הארבעים אין ראיה דלא לקי שמונים, לכך פירשוהו, אבל הכא כיון דבגמ' ט' א' עבדינן זריכותא לתרתי לאוי, תו לא יתכן לומר דלוקה שמונים, אח"כ ראיתי בלח"מ פ"א מה' תמורה ה"א שנתקשה בזה.

שם ב' אשה מנין כו', נראה דאיצטריך רבותא לאשה צין כשהקרצן שלה, ובין כשהיא ממירה בקרבן אחרים שאמר כל הרוצה להמיר יבא וימיר, דאם הפרשה לא קאי אאשה, יש למעטה אף מקרבן אחרים, וכ"מ מהא דפריך מהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה.

שם אבל הכא כיון דעונש שאינו שוה בכל הוא דתנן אין הציבור והשותפין עושין תמורה כו', אם רק קרבן ציבור וקרצן שותפין אין עושין תמורה, לא שייך לקרא לזה לאו שאינו שוה בכל לענין אשה, וגם שלא תלקה אם המירה בשל אחרים, דהא רק סוג קרבן זה אימעט, ולכן נראה

לימא לן דגם לכך איתרבי מופלא הסמוך לאיש, ומדלא הזכירו בגמ' נד זה, משמע דקים לגמ' לכל עניי הקדש נתרצה, ולפ"ז י"ל דגם לענין מקדיש צעל מוס נתרצה מופלא הסמוך לאיש, אף דהקדשו עצירה, ומיהו יש לחלק דתמורה עדיפא דכאילו מאיליו קדוש ע"י תמורתו, אבל מקדיש צעל מוס גרע טפי, וי"ע.

לכאורה היה נראה דתמורה חשיבא כהקדש ראשון של הצעלים, ואם הוממה וצא לפדותה מוסיף חומש, ואף שהוא לא נתכוין להקדיש אלא כחל זו ותכנס זו, אבל רש"י בסוגיין ד"ה המקדיש כתב דתמורה כהקדש שני ואינו מוסיף חומש, וכ"כ לקמן ט' ב'.

שם עכו"ם מהו שימיר כו', אף בקרבן ישראל קמיציעא ליה אם עכו"ם יכול להמיר, וכדמפרש טעמא כיון דלא אחי לכלל עונשין, ונראה דמ"מ איסורא איכא גם על העכו"ם אם צא להמיר, דהא צא להקדיש קרבן כישראל, וכיון דבישראל איכא איסור להמיר, הרי גם על העכו"ם חייל ענין זה, אלא דמ"מ אינו לאו וזיווי, דהתורה לישראל ניתנה, ולכך קמיציעא ליה, אבל אם משכח"ל גוונא דמותר להמיר, צוה פשיטא דלא מיתפסא התמורה.

שם קתני מיהא אין עושין תמורה, לכאורה זה דין בקרבנות העכו"ם וכמו שאין צוהן מעילה ואין חייבין עליהן משום פגול נותר וטמא, ואף ישראל אין מימר צוהן, ואכתי תיבעי לך אם עכו"ם מימר בקרבן ישראל, ואפשר דאדרשא סמך, דהא אמרינן לקמן ג' א' דהא דאין עושין תמורה נפקא לן מהא דמקמי הא דלא יחליפנו כתיב בני ישראל, א"נ דאיתקש תמורת צהמה למעשר צהמה ומעשר צהמה למעשר דגן, ומהנך ילפותא איכא למעט עכו"ם שאינו ממיר כלל, אף לא צשל ישראל, ויש לפרש דהכי ילפינן לה דכיון דעכו"ם אינו צאיסור תמורה, הרי מסתבר דגם קרבנו אין צו איסור תמורה, ואף לא לענין ישראל אם ימיר צו, והיינו דקתני סתמא שאין עושין תמורה, ונמצא דשמעינן מינה דעכו"ם אינו ממיר כלל אף לא צשל ישראל, דהיינו מיעוטא דבני ישראל.

יעריין בתוד"ה קתני דלר' יוסי צאמת נפשטה צעיין דעכו"ם מימר, וי"ע דא"כ הו"ל לרבא למימר כחנאי, ואמאי שצקיה לר"י ופשיט

מזה דשותפין צבהמת חולין נמי אין יכולין לעשותה תמורה על קרבן יחיד [שאמר כל הרוצה להמיר יצא וימיר], דשותפין אין ממירין, וכ"מ בתוספתא פ"א דאיתא התם השותפין אין עושין תמורה ובהמת השותפין אין עושין תמורה, ומשמע דהשותפין אין עושין תמורה אפי' בקרבן יחיד, ולכך חשיב ליה עונש שאינו שוה בכל.

וכן בפסולי המוקדשין שנפדו דעושין תמורה כדתנן בכורות י"ד א', נמי אם נימא דזה שפדאן עושה תמורה, אם פדאוהו שנים לא יהא צוהן דין תמורה אף צאמרו כל הרוצה, דכדין קרבן שותפין יש לדונם, ומיהו יש צוה מקום עיון דכיון דכל הקדושה שנשארה צוהן הגורמת להן לדין תמורה, אין לפודה שום שייכות צה, א"כ למה שיעשה תמורה, ואף אם יעשה י"ל דהוא משום דסתמא דמילתא ע"י הפדיון הרי הצעלים מסר כל כמו לפודה, אבל לא משום שהוא כצעל הקרבן, וי"ע צוה.

שם אשה נמי כי עבדא לא לקיא קמ"ל, מזה מצואר דצבור ושותפין אם המירו אינם לוקין, ויש לתמוה מזה על הרמב"ם צפ"א מה"ת ה"א שכתב דלוקין, וגם צסצרא צפשוטו גם מלאו נתמעטו הצבור והשותפין, וצטמ"ק ד' צ' אות ה' הציא גירסא שכתוב צה דלאו דתמורה שוה בכל דאיתיה גם צצבור ושותפין ועשה דיליה אינו שוה בכל דאיתיה צצבור ושותפין, וכנראה זהו מקורו של הרמב"ם, אבל מסוגיין נראה דאין גירסא זו עיקר, דהא אמרינן דס"ד דגם אשה לא לקיא כי היכי דאינו צצבור ושותפין, ועי' צטמ"ק י"ז א' אות א' דכתב לפרש לשון לקיא על כונה דהתמורה קדושה, ולא על מלקות, וסתמא הרמב"ם מפרש הכא נמי דכוותה.

שם צעי רמי צר חמא קטן מהו שימיר כו' או"ד כיון דלאו צר עונשין הוא כו', נראה דפשיטא לגמ' דאי משכח"ל תמורה דלית צה לאו, דאף לא תוקדש התמורה, דרק צמקום שאמרה תורה לא יחליפנו ולא ימיר צוה נאמר והיה הוא ותמורתו יהיה קודש, אבל צקטן מיציעא ליה כיון דהוא גם צמזה זו, אלא דאכתי לאו צר עונשין הוא, הלכך סמא כיון דהקדשו הקדש דה"נ תמורתו קדישה. — וצאמת היה מקום לומר דנהי דאיתרבי קטן למצות הקדש, אבל לתמורה דעיקרה עצירה מאן

עכו"ם הוא דאינו עושה תמורה, אבל אכתי תיבעי לך אם עכו"ם עושה תמורה בקרבן ישראל שיש בו תמורה, אבל לפ"ז לא היה צריך שיהא המקדיש עכו"ם, וגם מאי האי דאמרין מי בעינן מתחלה ועד סוף דתיקו כו', ול"ע.

שם דאר"י המקדיש מוסיף חומש כו', בפשוטו מתפרש שהמקדיש קרבן לכפרת חבירו והומם, וזה המקדיש לפדותו הר"ז מוסיף חומש, וכן פרש"י יומא נ' ב' וצ"ח, וכן מבואר לקמן י' א', וכבר תמה הגר"א ז"ל בהגהותיו למה נאיד רש"י בכאן מזה.

ג' א' לא נהנין מדרבנן, יעוי' בחו' שדנו למה ליכא איסור הנאה דאורייתא כמו בקדשים קלים לדידן, והנה אם עכו"ם מתנדב שלמים, באמת ראוי לשאול שיהא איסור הנאה דאורייתא בשלמיו כמו בשלמי ישראל, דהא ליכא מיעוטא אלא ממעילה, אבל אם אין עכו"ם מתנדב אלא עולה, לכאורה אין לחדש איסור בעולה מלבד מעילה, וכיון דעכו"ם נתמעט ממעילה, לית לן לחדש איסור דאורייתא מחודש בעולה, [עי' מש"כ בחו"צ ריש מעילה במקור האיסור הנאה דשלמים], ומדברי התו' נראה דאף בשלמי עכו"ם לא יהא איסור הנאה דאורייתא, ול"ע.

שם דומיא דתרומה דקדוש קדושת הגוף כו', מסבירא ראוי להחמיר בקדושת הגוף טפי מקדושת דמים, ואם נתמעט מעילה מקדושת הגוף היה ראוי למילף דכש"כ קדושת דמים, אבל נראה הטעם משום דקדושת הגוף מישך שי"ך ציה העכו"ם, דאין קרבן בלא בעלים, וכיון דהקדושה מתיחסת לעכו"ם הרי היא פגומה ונתמעטה ממעילה, אבל בקדושת דמים אין לקדושה שום יחוס למקדיש, והלכך אין חשיבותה נפגמת מחמת שהמקדיש הוא עכו"ם, ושפיר מועלין בה כמו בכל קדושת בדק הבית.

שם אר"י אמר רב כל לא תעשה שבתורה עשה בה מעשה כו', מהא דלא קאמר כל לא תעשה שיש בה מעשה, משמע דבא לומר דאף לא תעשה שיש בה מעשה אם עשה בלא מעשה כגון שחסמה בקול או הנהיג בקול אינו לוקה, ואם נחשוב זה כצדיצורא אהעביד מעשה, א"כ ניחא קושית תו' בזה דלא משנינן דשאני מימר

מר"ש, ועו"ק דא"כ לר' יוסי כש"כ קטן דמימר, והו"ל למימר דבקטן אף ר"ש מודה, דלמעוטי בפלוגתא עדיף, ורהיטת הסוגיא דבעיא דקטן לא נפשטה, וכן פסק הרמב"ם, ולו"ד ז"ל היה אפשר לומר דאע"ג דלר"י קרבן עכו"ם עושה תמורה, מ"מ היינו רק בישראל דמנזוה על איסור תמורה, דהא משמע דמסבירא הוא דמספקינן דשמא עכו"ם אינו ממיר כיון דלאו בר עונשין הוא, ולענין ספק זה לא מהניא דרשא דלה' דמרבה תמורה בקרבנו, דאכתי י"ל דהיינו צבר חיובא, ואף דהעכו"ם עצמו אינו ממיר מ"מ באמר כל הרוצה להמיר יבא וימיר, שפיר ישראל מימר בו, ולפ"ז שפיר פשיט רבא מר"ש דחזינן דדריש בני ישראל למעוטי עכו"ם מתמורה, ודכוותה אית לן למימר דר' יוסי נמי דריש לה למעוטי עכו"ם, אלא דר"ש ממעט נמי קרבן עכו"ם ור' יוסי מרבה ליה מלה, והיינו לענין דישראל מימר בו, אבל עכו"ם תרוייהו שוין שאינו ממיר, בין בקרבנו ובין בקרבן ישראל.

שם כי קמיבעיא לי בהקדיש עכו"ם ומתכפר ישראל כו' מי בעינן מתחלה ועד סוף דתיקו ברשות מאן דעביד תמורה, למאי דמתפרש הנידון אם ישראל המתכפר עושה תמורה, יש לפרש דלעולם גם למקדיש זכות בקרבן, וגם הוא הגורם שיש דין תמורה, אלא דלענין להמיר הרי המתכפר העיקר ולכן הוא המימר, אבל כשהמקדיש עכו"ם אפשר דליכא כלל דין תמורה בקרבן זה, והיינו דקמיבעיא ליה, ולפ"ז ז"ל דלא אמר רמב"ם כלל הא דאח"ל קטן עביד תמורה דהא אחי לכלל עונשין, דהא לא שייכא כלל להך בעיא, דהא פשיטא ליה דעכו"ם לא עביד תמורה, ולא מיבעיא ליה אלא דעכו"ם שהקדיש לכפרת ישראל אם הישראל עושה תמורה.

והרמב"ם בפ"א מה' תמורה ה"ו פירש צענין אם העכו"ם מימר, ול"ל דהיינו כשאמר הישראל המתכפר כל הרוצה להמיר יבא וימיר, דבלא זה הרי אין המקדיש מימר, ולא מתפרש מה הדין בקרבן שהקדיש ישראל לכפרת ישראל ואמר כל הרוצה להמיר אם עכו"ם מימר בו, ואם אינו מימר, מה יתרון בזה שהקדישו עכו"ם, ואם בזה מימר, א"כ גם בשהקדישו עכו"ם יש להשוותו לישראל, ואם ישראל מימר בו, ה"נ עכו"ם, והיה אפשר לפרש דה"ק דהתם קרבן

תהיה מעושרת, שהרי השאיר צראשונה טבל כשיעור מעשר השנייה, ואם נימא שהטבל נחצטל ברוב החולין, וא"ל לעשותו מעשר על השנייה, אכל אכתי למה הראשונה מעושרת הרי מעורב זה טבל או מעשר שנתצטל, וצר"ש פ"ז דדמאי הביא דבירושלמי מוקי למתני' כר"מ דתפוס לשון ראשון, אכל ז"ע דהכא אין שום סתירה בין דבריו הראשונים לאחרונים, ולעולם כשאדם מפריש מעשרותיו הרי מתפרש על השירים שדעתו עליהן, והרי נתכוין להשאיר טבל בכלכלה הראשונה כשיעור שהוא צריך לשניה, ול"ע כעת דדברי הר"ש שם, וז"ע.

שם ב' א"ר אבין שאני התם ללאו שניתק לעשה הוא דכתיב מכל מתנותיכם כו', ואע"ג דבהקדים תרומה לזכורים, אינו יכול לעשות את התרומה בזכורים, דממון השבט הוא, מ"מ עדיין במנות זכורים קאי להציא משאר פירותיו, ועי' שטמ"ק אות ז' דדמי ללאו שקדמו עשה.

שם א"ל אביי וכל לאו שניתק לעשה כו', יעוי' בתו' שתמחו דמשניות מפורשות ללאו הניתק לעשה אין לוקין, ואפשר דהכא לא דמי לשילוח הקן ואונס שגירש, דהתם ע"י שילוחו והחזרתו הרי מתקן הלאו מכאן ולהבא, ונמצא שלא עבר עליו אלא לפי שעה, וכן בגזילה כשהשיב, אכל הכא שעיקר הלאו אינו אלא על הקדמת המאכיל, הרי לאו זה כבר נגמרה עבירתו ולא יתוקן כלל במה שעתידי להפריש עכשיו זכורים או מעשר ראשון, והלכך לא דמי להני ניתק לעשה, [ונותר סוג ענין אחר הוא דכיון דחידשה תורה מנות עשה שלא תתכן אלא א"כ עבר הלאו, הרי לאו כזה לא דמי ללאו דחסימה], אכל מממנר פריך שפיר דהתם נמי אין העשה מתקנת הלאו כלל, וזו נראה כונת הגר"א ז"ל בליקוטים הנדפסים בסוף מס' נדה, והא דפריך מאונס צריך לפרש כמ"ש תו' דבא לומר דניתק למקצתו לא חשיב כולו כניתק לעשה, וז"ע בליקוטי הגר"א שם במש"כ דבאונס אין העשה מתקן הלאו], ומסיק דאע"ג דלא מחמירין במקדים זכורים לתרומה טפי ממקדים שני לראשון כיון דתרווייהו צדד לאו נינהו, אכל לענין כהנים כיון דריצה בהן הכתוב מנות יחירות שפיר י"ל דכיון דצדידהו לא הוי ניתק לעשה, שפיר לוקין, וז"ע.

דצדיצוריה אלתעציד מעשה, דהא משמע דרצ לא ס"ל הך סברא, אכל א"ל לומר כן דהא ריה"ג בסמוך נמי נקט כי האי ליטנא אף שהזכיר מימנר משום דצדיצוריה אלתעציד מעשה, אלמא דמהאי ליטנא ליכא למידק מידי.

שם לאיתויי יורש ודלא כר"י כו', הו"מ לשנויי דאחי לאיתויי עכו"ם וכו' יוסי לפי' תו' לעיל ז' דלדידיה עכו"ם מימנר, א"כ לאיתויי קטן, אלא דאין כאן דוחק כלל לומר דסבר לה כוותיה צדדא ופליג עליה צדדא כיון שאין שייכות ז"ל.

שם ב' א"ל ר"י לתנא לא תתני ומימנר משום דצדיצורו עציד מעשה, ע"כ גם טעמא דתנא דצרייתא דס"ל דלקי הוא משום דצדיצורו אלתעציד מעשה, דהא לא מצינו שום ילפותא לומר דלוקין על תמורה אף דאין זה מעשה, אלא דמ"מ חשיב לה צהדי הללו שאין בהם מעשה ולוקין, ור"י חשיב לה כמעשה גמור. — מהא דחשבינן לה צדיצורא אלתעציד מעשה, חזינן דהקדשת התמורה היא עיקר העצירה, וכמו מקדיש בעל מוס וכיו"ב, ולא חשבינן עיקר העצירה הרצון להוציא ההקדש הראשון לחולין, וכן מצאנו בגמ' ה' ז' דדיינינן על הקדשת התמורה דנימא אי עציד לא מהני, וגם מזה קשה לדעת הרמב"ם דליצור ושותפין לוקין על התמורה אע"ג שאין התמורה קדושה, וכבר הקשה כן הגרע"א ז"ל.

ד' א' ההוא אזהרת עשה הוא, יתכן לפרש דכיון דאזהרת עשה לא מהני למלקות, וממילא תו' א"ל לאוקמי לקרא דמלקות צמוציא שם שמים לצטלה, תו' לא מוקמינן להאי קרא צהדי כלל, וליכא אף אזהרת עשה צוה, אכל פשטא דגמ' משמע דקושטא הוא דהאי קרא הוי אזהרת עשה למוציא שם שמים לצטלה, וכ"מ בתו' ר"ה ל"ג א', וכ"מ ברמב"ם פ"ב מה' שצעות הי"א, ומיהו בצרכה שאינה צריכה, כיון שמוכירו דרך שבה משמע דליכא איסור דאוריתא, וכמ"ש מרן זללה"ה באו"ח סי' קל"ז סק"ו, עי"ש.

שם של זו ושל זו ושל זו הראשונה מעושרת, בפשוטו איירי דלכך נתכוין מתחלה ואמרן תוך כדי דיבור, וא"כ לא נתכוין שיהא בשניה מעשר על כל הראשונה, אלא חוץ ממנה שצריך ממנה לעשר השנייה, וא"כ צדין הוא שגם השנייה

דהא שפיר שיך מלקות גם בעבר אמימרא דרחמנא, וכמו מקלל חזירו וכיו"ב, וה"נ זהני דגלי קרא דלא מהני כמו לא ימכר ולא יגאל דחרמים ולא תפדה דזכור נמי נימא דלקי, ותו י"ל בכולהו דלא מהני ואפ"ה לקי, ועו"ק דאמרינן לקמן דלאציי אי לאו דכתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קדש הו"א דהחליפין מהני והיה יוצא הראשון לחולין והשני מתקדש תחתיו, ולמה נחדש דאיכא קדושת הגוף דנפיק לחולין, ואמאי לא נימא דבאמת לא מהני, ולא ילקה, דמאן לימא לן דגם אי לא הוי כתיב והיה הוא ותמורתו וגו' הוי לקי אלא יחליפנו, וכן פרכינן מתורם מן הרעה דלאציי ראו לומר דמהני אע"ג דאין צו מלקות שאינו אלא לאו הבא מכלל עשה.

ומכל זה נראה דמלקות דנקט אציי לאו דוקא, ועיקר פלוגתתם כיצד ראו לפרש כונת התורה באזהרות בסתמא, דאציי ס"ל דכשארמא תורה לא תפדה או לא ימכר, יש להבין דשיך בזה ענין פדיון ומכירה והתורה אסרתן, ואין לנו לפרש לא תעשה מעשה פדיון או מכירה אף שאינו כלום, אלא"כ יש ליה הכרח מכח הפסוקים, ואז באמת יתכן דגם ילקה משום דעבר אמימרא דרחמנא, ורצא ס"ל דלכתחלה אפשר לפרש האזהרה על מעשה זה אף שאינו מועיל, ומסביר לעולם ראו לומר דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני, והלכך כל שאין הוכחה דמהני מפרשינן דלא מהני, והאזהרה והמלקות על דעבר אמימרא דרחמנא, וכבר כתב כן מרן זללה"ה בצכורות סי' כ"ב סק"ד, וישב צוה קושית תו' לקמן ו' א' ד"ה והשתא דנימא דאציי ורצא פליגי אס לוקין זהני דגלי קרא דלא מהני, עי"ש.

ה' א' מיתבי אונס שגירש כו' ואי אמרת כיון דעבר אמימרא דרחמנא לקי הא נמי לילקי כו', יעוי' צפרש"י ותו', ולכאורה אפשר לפרש דלרצא דפשטא דקרא היה ראו לפרש דלא מהני גירושין, ולפ"ז היה לוקה משום דעבר אמימרא דרחמנא, ולא הוי חשיב ניתק לעשה, דהא לא אהנו מעשיו ואינו צריך להחזירה, ופריך דהשתא נמי דאמרינן גירושין דומיא דמיתה כמש"כ תו' ואהנו מעשיו, [א"נ אפשר דכיון דאי אמרה לא בעינא ליה הרי אהני הגט, הלכך לית לן לפרושי דקרא אחי למימר דאין הגט מועיל, דלא מפרשינן

שם הו"ל תרי לאוי וחד עשה כו', למאי דמנרכינן להו לקמן ט' א', א"כ ליכא תרי לאוי, וכמ"ש תו' צ' א' בחירון בתרא דאין לוקה אלא ארבעים, ואפשר דבאמת בתמורה הרי העשה חלק מן העצירה, וכדדיינינן בה לקמן ה' צ' לומר דאי עביד לא מהני, דהקדשת התמורה הוא מאיסור התמורה, אלא דמ"מ מדמינן לה ניתק לעשה דמכל מתנותיכם, וכיון דהכא כתיב תרי לאוי תו' י"ל דלא דמי להחם ולא חשבינן לה ניתק לעשה כלל, והלכך אף דלקושטא דמילתא לענין מלקות אין כאן תרי לאוי מ"מ לענין ניתק לעשה חמירי טפי, [והרי משום צריכותא דלקמן ט' א' הו"מ למיכתב לא יחליפנו וימירנו, ומדכתב לא תרי זימני, יש כאן תוספת חומרא], וכאילו איכא תרי לאוי דיינינן להו ולא סגי בחד עשה, וי"ע.

שם ר' יעקב אומר לא מן השם הוא זה אלא כו', יש לדקדק הא קושטא הוא דהו"ל לאו הניתק לעשה, אלא דר"י סבר דצלא"ה נמי אינו צדין שילקה עליו כיון שאין צו מעשה, והו"ל אינו צריך, אצל לשון לא מן השם הוא זה משמע דבא לפוקי שאינו לאו הניתק לעשה, וי"ל דלמש"כ דכל הילפותא דניתק לעשה הוא מן הסמיכות בקרא, ומפרשינן דלהכי סמיכה קרא לומר שאין לוקין עליו, א"כ אס לאו שאין צו מעשה אין לוקין, הרי ע"כ דהא דסמיכה קרא אינו לפוקיה ממלקות דהא צלא"ה אין לוקין עליו, ועי' בתמורה ד' צ' דבאמת מפרשינן התם טעמא למה סמיכה קרא אי לאו שאין צו מעשה אין לוקין, וכמש"פ שם בתו', ועי' צרמז"ס פי"ח מפסה"מ ה"ט שהזכיר טעמא דניתק לעשה, וצמז"כ שם צכ"מ ומל"מ.

בזבחים כ"ט צ' אמרינן דלרבי יהודה דלאו שאין צו מעשה לוקין עליו, הרי המחשב בקדשים לוקה, ולכאורה הרי קדשים פסולין מלאתן בצריפה, והיה ראו לחושבו כניתק לעשה כמו נותר, וכן אמרינן שם ל"ג צ' לר"ל דמטמא קדשים לוקה, ומשמע דרק נותר מחמת סמיכותיה דקרא חשבינן ליה ניתק לעשה, וי"ע, שוב הראוני בתו' כתובות ל"ב צ' ד"ה שלא דכשלא נכתב צממוך ללאו לא חשיב ניתק לעשה כהאי גוונא.

שם אמר אציי כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני דאי ס"ד לא מהני אמאי לקי, יש לעי' ומנ"ל אמנם דלקי אהני דלא מהני, ועו"ק

[ואע"ג דבצורות נ"ג ז' דיינין צמעשר צהמה ממין על שאינו מינו ושם נ"ז ז' ילפינן ממשער דגן, י"ל דבעלי חיים שאני והענין להקריב קרבן אחד מעשרה וצוה שפיר י"ל דכל הראויים לקרבן מטריפין], אבל רהיטת הדברים ל"מ כן, אלא דכל מצות תרומות ומעשרות היא כללית על זרע השדה וחלוקת המינים אינה חסובה לחלק אי לא דרבי רחמנא כל חלב יפה וגו', ועי' להלן דאפשר דלצטרך דילפינן מראשיתם חשיב תנאי בעיקר המנחה. — א"ה, עי' חו"צ חלה ס"ה סק"ח דאפשר דכל דין מינו דנפקא לן מתרומה דכתיב חלב לזה וחלב לזה, אינו אלא דין בשעת הפרשה, אבל לא חל דין על הטבל באיזו הפרשה להיות נותר, וכל שמנורף עמו בשעת הפרשה ומתחייב מחמת צירופו חשיב כמינו. — ועי' מש"כ בחו"צ בצורים ס"א סק"ד צידודן אס מציאין בצורים ממין על שאינו מינו.

שם אמר לך אצ"י שאני התם דאמר קרא ראשיתם כו', כבר הקשו בתו' דבצורות נ"ד ז' מצואר דאיצטריך ראשיתם לדגן ודגן דלא נימא דודגן משמע כל דגן אחד, ומה שחירטו דהך דהתם מראשית ז"ע דהתם נמי מתפרש ראשית לזה וראשית לזה, ואי הוה כתיב ראשית מנא הוה ידעין דלאו כל דגן אחד, ובצורות פירשו משום דסמך ראשיתם לודגן דרשינן לחלק צדגן וקאי נמי אכולהו דכתיב בקרא ומהא ילפינן לעיכובא, וגם לפי זה קשה מה שהציאו בסוגיין הא דר' אילעא דצפשוטו הא דר' אילעא אסוגיא דבצורות איתנייא דהקשו בגמ' דנימא ודגן כל דגן אחד וע"ז תירץ אצ"י וכן ר' אילעא דראשיתם כתיב, [ולכאורה ר' אילעא כרבא ס"ל מדמצריך קרא לתורם מן הרע על היפה שתורמתו תרומה, אס לא דנימא דאחי לאשמועינן שאין זה תנאי עיקרי צמנות הפרשה כמו חדש ויכ"ו צ], ומה מקום להזכיר לדר' אילעא הכא, דהא אדרבה אי לא דרשינן כדר' אילעא דאדגן קאי כש"כ דאיכא למימר דלעיכובא הוא, דהו"ל מופנה להך דרשא, והשתא ז"ל דתתי ש"מ, וז"ל דלא מייתי לדר' אילעא אלא לומר דראשיתם מידרש ראשית לזה וראשית לזה, ולכאורה דרשא פשוטה היא, ואפשר דאי הוה כתיב ראשית דגן וראשית תירושך וראשית יצהרך הוה פשיטא לן דלעיכובא הוא אף צלא קרא דכל חלב וראשיתם, דהו

כן אלא כשצכל גווי אמרינן דלא מהני, ואף צמקדים תרומה לצבורים הרי עכשיו צכל גווי יתכן לפרש דלא מהני], מ"מ לית לן למיחשציה כניחא לעשה, דלא הוקטן חטא עי"ז דאהנו מעשיו, ומשני דקרא דכל ימיו אחי צהדיא לנחקיה לעשה, וכמש"כ תו'.

שם דאר"א מנין לתורם מן הרעה על היפה שתורמתו תרומה כו', לכאורה משמע מזה דר' אילעא כרבא ס"ל דאי עמיד מהני צצלא קרא ראוי לומר דלא מהני, [ואע"ג דצסמוך קאמר ראשית לתרוצי לאצ"י, י"ל משום דהך דרשא קושטא אף לרבא דמסקינן צתר הכי], ויתכן היה לומר דמכל חלבו הוה מפרשינן ליה לתנאי בעיקר המנחה, וכמו כל דבר עיקרי דלא צעי שנה עליו הכתוב לעכב, [עי' מש"כ וצחים ד' צ'], ולא משום דלא מהני, אבל מהא דפרכינן לאצ"י ל"ל ולא תשאו עליו חטא ומשנינן לומר דחשיב חטא, משמע דלאצ"י פשיטא דתורמתו תרומה, וע"כ דר"א כרבא.

שם אס אינו קדוש נשיאת חטא למה כו', יעוי' בתו' שהקשו דנימא דנשיאת חטא משום דעבר אמימרא דרחמנא, ולכאורה פשטיה דקרא קאי על השירים הנאכלים, ועל זה קאמר דלא תשאו עליו חטא אס הרמתם את חלבו ממנו, אבל אס לא הרמתם ממנו את חלבו תשאו עליו חטא, ומשמע דשייך לשמש צשירים גם אס לא הרימו את חלבו, אלא שיש צזה חטא, והיינו דאמרינן דאס אינו קדוש וצהכרת יהיה לחזור ולהרים את חלבו ועד אז לא שייך לשמש צו, א"כ נשיאות חטא למה על השירים.

שם והרי ממין על שאינו מינו כו', מצואר דס"ל להש"ס שאין זה תנאי בעיקר המנחה כמו חדש וישן וכמו מן הפטור על החיוב, אלא הוא כעין מצות מן היפה, ולכך אין זה מעכב אא"כ אי עמיד לא מהני, והיה אפשר לומר דדוקא צתורמה גדולה אמרינן הכי דכיון דאין לה שיעור שפיר ס"ד דראשית דגןך תירושך ויצהרך מתפרש שיתן מראשיתם ואף ממין אחד מהם סגי צדיעצד, וכעין מצות צבורים, [אע"ג דתורמה גדולה טובלת], אבל מעשר ותורמת מעשר כיון שהקפידה תורה צשיעורם אף צמינס הקפידה, דעשירית מאותו המין צעינן, ולא שייך עשירית יין על דגן,

דהשינויים לענין תרומה הם צבוג האוכל ואינם תלויים בהלכות כלאים, וממילא אפשר דתירוש וינהר חלוקים טפי מתירוש ודגן או מדגן ודגן והיינו דמנרכינן ראשיתם לרצא, ופליגא אסוגיא דצבורות דדריש ק"ו, וצוה ניחא דדוקא דדיעבד הו"ק ד"ד דשפיר דמי אצל לכתחלה פשיטא דכיון דחזינן דקפיד רחמנא אחרי מיני, דאית לן להפריש מאותו המין ממש, ומיהו לצמר דדרשינן ראשיתם שפיר קים להו לחז"ל לתלות הדבר בכלאים כדתנן פ"ב דתרומות מ"ו, ומסביר הכריעו כן, תדע דהא בחולין שם איכא תנא דפליג.

שם והרי חרמים כו', ר"ל דלא ציי הו"ל לן למילף מדכתיב לא ימכר ולא יגאל דמהני מכירה וגאולה, וכן מתפרש הא דפריך להלן מצבור ומעשר, וכמש"כ לעיל.

שם ב' לימד על צבור ומעשר שנתערב דמן בכל העולין כו', פשטיה דקרא צבור שור וכש ועו דעלייהו כתיב את דמס תזרק וגו' ומשמע אף צמערבין, אלא לפי דקים לגמ' דאין לחלק בין תערובת צבור צבור לצבור צמערבין, דאם עולין מצטלין הרי גם צבור ראוי שיתצטל צמערבין ממנו, לכך נקטו שנתערב דמן בכל העולין.

שם ולא ציי מיבעיא ליה כו', כלומר דלאחר שהקדימו צמערבין מיפטר, שפיר היה מקום לומר דאף הקדימו צמרי מיפטר.

שם והרי אלמנה לכהן גדול כו', אע"ג דבקידיש ולא בעל ס"ל לרצא קדושין ע"כ א' דאינו לוקה, מ"מ פריך דלאחר שבעל יוסקעו הקדושין, א"כ אף עד שלא בעל חשיבי הקדושין כעבר אמימרא דרחמנא, דרחמנא אמר לא יקח, אע"ג דמלקות ליכא עד שיבעול, והיה ראוי לומר לרצא דלא יחולו הקדושין.

שם והרי הקדיש צע"מ למזבח כו', למש"כ תו' לקמן ו' א' ד"ה אפי' דאף צהקדיש צע"מ לעולה לוקה אף דלא חייל הקדשו כלל כדתנן לקמן כ"ז ב', א"כ מאן לימא לן דצהקדיש לדמי עולה יש תוספת איסור צמה שהקדשו חייל, הלא אפשר דכל האיסור הוא להקדיש וצין אס הקדשו חייל צין אס אינו חל איסורו שוה, דצויה מילתא, וממילא לית לן למימר דאי עביד לא מהני, וי"ל דכיון דעל ההקדש איכא איסור, הרי בכלל זה דגם חלות ההקדש הוא מה שאסרה תורה, וראוי לומר אי

מתפרש כן עיקר המלצה, וכמו חיוצ ופטור וחדש וישן, אלא משום דכתיב חד ראשית ס"ד שזו מלצה כללית על תצואת זרעך וחילוק המינים אינו חשוב לחלק, וממילא השתא דדרשינן מקרא דראשיתם ראשית לזה וראשית לזה הו"ל גילוי מילתא שוה תנאי צעיקר המלצה ותו לא איצטריך קראי לעיכובא, ולכך אפי' דרשינן לקרא רק לכדר' אילעא דהיינו לדגן, נמי ממילא שמעינן מינה דלעיכובא הוא צכולהו, דגילוי מילתא הוא דראשית אכולהו לחוד קאי, והא דאיצטריך כל חלב לצמר דכתיב ראשיתם [ולרצא לכו"ע יש לשאול כן], כבר פירשו תו' צצבורות שם דאי לאו כל חלב לא הו"ל מפרשינן ראשיתם אחירוש וינהר כיון שאינם כלאים זה צוה.

שם אצל תירוש ודגן ודגן דחד חלב כתיב צוה כי תרים מהאי אהאי כו', צתו' צבורות שם כתיבו לרצא לא איצטריך ראשיתם אלא משום דמילתא דאחיא צק"ו טרח וכתיב לה קרא, ולפ"ו צריך לפרש דהא דאמרין הכא דס"ד דכיון דכתיב חד חלב שפיר דמי היינו אי לא הו"ל דרשינן ק"ו, ולו"ד ז"ל אפשר לפרש דה"ק דס"ד דכל חלב תירוש ודגן לערובי תירוש צדגן אחי ולומר דצחוד חלב סגי להו ולאפוקי מק"ו קאחי, וכעין דצעין למימר צצבורות שם צצקר וצאן, ולמאי דגרסינן צסוגיין תרי לישני וצב"ק אמרינן דס"ד דצדיעבד מהני צדגן ודגן וצב"צ אמרינן דאף לכתחלה שפיר דמי, אפשר לומר אולי דמילתא דאחיא צק"ו לא אמרינן צה אי עביד לא מהני, והיינו דאמרין צב"ק דצדגן ותירוש ודגן ודגן דאחיא צק"ו כדאמרין צצבורות שם ס"ד דצדיעבד שפיר דמי, [וצב"צ אמרינן דס"ד דאף לכתחלה שרי והיינו כמו שפירשנו דהו"ל מפרשינן דלערב תירוש צדגן אחי], ולפי זה ניחא נמי הא דצעי ראשיתם לרצא, אצל ל"מ כן דמילתא דאחיא צק"ו נמי אמר רחמנא דלא ליעבד וצין הוא דלא ליהני, ואפשר דק"ו דאמרין צצבורות שם אינו מוכרח די"ל דשינוי המינים לענין מעשר אינו תלוי צשינויים לענין כלאים, תדע דהא איכא למ"ד דאף שחורות ולצנות צ' מינים הם כדתניא חולין קל"ו ב', אע"ג שהם מין אחד לענין כלאים, ומתירוש וינהר נמי ליכא למילף דהם צ' מינים לענין הרכבה, אלא דמסבירא קים ליה להאי תנא דאכל שינוי קפיד רחמנא, וה"כ איכא למימר דסוגיא דתמורה סברה דאיכא למימר

קונה, ומאן דסבר אי עבד מהני יותר קרוב
שיסבור שינוי קונה, ואפשר דבאמת צ"ש דסברי
שינוי אינו קונה דהוא משום דסברי אי עבד לא
מהני, והני דסברי שינוי קונה הוא משום דסברי
דאי עבד מהני, אבל אין לזה הכרח דשפיר י"ל
דהנו קראי צין למר וצין למר, ובאמת רבא הכי
ס"ל דבית הלל דסברי שינוי קונה נמי סברי אי
עבד לא מהני, דכשהתנאים דנו צדין שינוי שימשו
גם בסברת אי עבד מהני או לא מהני למשקל
ההכרעה, והיינו דאיכא צינייהו.

בשטמ"ק אות ד' פירש דפריך אמאי משלם
כשעת הגזילה הו"ל לשלם כדהשתא אי
לא מהני, ור"ל דאף אם ע"י השינוי נחשב כאילו
החפץ נאבד מן העולם, אבל אכתי הו"ל לשלם
כשעת השינוי ולא כשעת הגזילה, דעד השינוי
החפץ ברשות הצעלים קאי כיון דלא מהני, ולפ"ז
משמע דמקרא דאשר גזל שמעינן דמשלם כשעת
הגזילה, דהא היינו דמשינין, ולכאורה היכי משמע,
[ועי' חו"צ צ"מ מ"ד ח' סק"א] כתבנו דאפשר
דמסברא קים לחז"ל דיש לשלם כשעת הגזילה שזו
ההשגה המעולה עי"ש, ושמה הכי מתפרש והשיב
את הגולה אם היא כאשר גזל, ואם לאו ישיב דמים
אשר גזל.

שם והרי פאה דרחמנא אמר לא תכלה כו', יש
לעי' אם אית לן למימר דאין פאה אלא
במחוצר, א"כ לרבא נמי תקשה דמה בכך דאי
עבד לא מהני, אבל הרי אין כאן קמה במחוצר,
ואין נראה לומר דאם אי עבד לא מהני, ראוי
לדנו כאילו הפריש פאה וקצרה, והרי הפאה
מעורבת בעמרים, ועוד דא"כ איך אמרינן דמירחו
מעשרו ונותן לו, ובפשוטו היינו מיניה וזיה, והרי
הפאה שהיא פטורה מעורבת בו, ומיהו י"ל דמן
התורה שיעור פאה כל שהוא, ואין אדם מנמנע
מעשרותיו כ"כ, ומ"מ כיון דלא מהני, שפיר
מחייבין ליה להפריש כשיעור שנתנו חכמים, ומיהו
אכתי קשה דא"כ אמאי מה שמפריש פטור מן
המעשר דתנן פאה פ"א מ"ו הרי לא חשיבא פאה
מן התורה, וי"ל דאם אי עבד לא מהני ראוי לומר
דאיכא פאה נמי בתלוש מעיקר המנזה, דמסברא
ראוי לומר שתהא המנזה גם בתלוש כיון דעיקרה
ממון לטובת העניים, אלא דכיון דכתיב לא תכלה,
אין לנו אלא במחוצר, אבל אם אי עבד לא מהני

עבד לא מהני, וגם יתכן דבהקדש לדמי אי הוי
משכחת לה גוונא שאין הקדשו חייל, דלא היה צוה
איסור, דהקדש לדמי לא צוה מילתא דכל שוה
כסף ככסף ואפשר להקדישו, ורק משום דאיכא
צמאיאות עי"ז בע"מ שהוא קדוש לקרבן זה צוה
מילתא, אבל אי לא הוי חייל הקדשו לא היה צוה
איסור, ולא דמי למקדיש גופו לעולה דשפיר צוה
מילתא אף דלא חייל כלל, ועי' בספר מרן זללה"ה
סי' ל"א סק"ז.

ו' א' ותנן המקדיש תמימים לבדק הבית אע"פ
שהוא בלא תעשה כו', מזורע ואכל אף
אי אין משלחין קרבנותיהן, מ"מ אם הקדישו
תמימים לבדק הבית נ"פ דעוברין בלא תעשה כיון
שלמחר יוכלו להקריב, אבל צוה"ו נראה דלא חמיר
ממטיל מום דאינו עובר כדאמר עי"ז י"ג ב'.

שם והרי גזל כו' תיובתא דרבא כו', נראה דלרבא
יש לדון כאילו עשה הכלים והצגדים שלא
בכונת גזילה, והרי הוא כיוורד שלא ברשות, ואינו
קונה כלום, ומתריצין דבפירוש ריבית תורה דאם
אינו כאשר גזל קנה ומחזיר דמים.

שם ולאציי האי אשר גזל מיבעיא ליה כו', נראה
דלרובא דמילתא קאמר לה, ובדומיא דאיך
פירכי, אבל הכא אף לאציי י"ל דמסברא אין שינוי
קונה, דנהי דאי עבד מהני, מ"מ הרי חייב בהשגה
דכתיב והשיב את הגזילה, ושפיר י"ל דאף בנשתנה
אכתי קרינן ביה והשיב את הגזילה, ושפיר אינטריך
לאשר גזל דשינוי קונה, אלא לרובא דמילתא
אמרינן דא"נ נימא דלאציי מסברא ידעינן דשינוי
קונה, אכתי אינטריך קרא למעוטי גזל אציו, ותדע
דהא אציי גופיה אמר צ"ק ז"ג ב' דכמה תנאי
סברי שינוי במקומו עומד, וכי פליגי עליה צהא
דאי עבד מהני, ומיהו י"ל דאינהו סברי דוהשיב
את הגזילה מרבה דאין שינוי קונה, וכדאמר צ"ק
ס"ז ח' באיכא דאמרי, והא דאמרינן בשלהי
שמעתין שינוי קונה איכא צינייהו, ופירש רש"י
בלשון שני דפליגי צדין שינוי קונה, נראה דאין ר"ל
דרבא כצ"ש, ועוד דהא קושטא הוא דאפשר
למידרש אשר גזל כעין שגזל אף אי נימא דאי עבד
לא מהני, אלא לפי דכל פירכי דפרישין בכוונתן הם
מהלכות פסוקות שאין בהם מחלוקת, משא"כ שינוי
דבמחלוקת שנויה, ושפיר אמרינן דמאן דסבר אי
עבד לא מהני יותר קרוב שיסבור דשינוי אינו

זוה, ולמש"כ ניחא דאף אי מעיקרא משמע מ"מ מרבינן נמי מיתורא דחייב להפריש גם מן העמרים.

שם והשתא דשנינן כו' אציי ורצא במאי פליגי כו', יש לעי' נימא דפליגי בשוחד אם יוצא דיינין, דבהא ליכא קראי כמו צרצית, ושמא עד שלא דן עדיין לא איקבע איסוריה, ולאחר שדן שוב לא יתוקן האיסור בחזרה, ועי' צנה"מ חו"מ סי' ט' סק"א.

עוד יש לעי' דנימא דאיכא ציינייהו אם אפיק לטלה מיוחד צעשירי, דאיכא זוה לאו דלא יבקר כדאמר בצורות נ"ג ז', דלאציי חייל עליה שם מעשר, כיון דאי עביד מהני, ולרצא לא חייל, ואפשר דגם לרצא איתקש לתמורה דחייל.

שם ב' התם בקראי פליגי כו', יעוי' צשטמ"ק שכתב דלאציי אינטריך למורא ניתן ולא להשבון דלא נדרוש מוחי אחיך לחייב לאהדורי, ולמאי דמיייתין ללישנא אחרינא דאף לאציי מהדרינן, יתכן לומר דהוי ס"ד למידרש מוחי אחיך דחייב לאהדורי כדין אי עביד לא מהני, והוי מפקינן מיניה גלימא וגם מצריה הוי מפקינן, להכי אינטריך למורא ניתן ולא להשבון דאי עביד מהני, וחיוז ההשצה הוא רק מדין וחי אחיך, ואינו חייב להחזיר החפץ שלקח, וגם לצריה לא אזהר רחמנא, וכן לרצא אינטריך למורא ניתן ולא להשבון דאי עביד מהני, וחיוז ההשצה הוא רק מדין וחי אחיך.

שם ולא במאי קמיפלגי אציי ורצא צשינוי קונה, יעוי' צפרש"י, ולכאורה היה אפשר לפרש דקמיפלגי אי שינוי קונה בשלא נכחין לגזול, כגון בלצבוע לו אדום וצבעו שחור, או צראשית הגז שלא הספיק ליתנו לו עד שצבעו, עי' מש"כ בחו"צ צ"ק ס"ה ז', ושמא נמי צאתנו, וכן לענין פאה צעשה עיסה כדתינא לעיל א' צ"ק ז"ד א', דאי ס"ל דבעלמא אי עביד לא מהני, וגלי קרא בגזילה צשינוי קונה, שפיר ילפינן מיניה דבעלמא נמי שינוי קונה, אצל אי בעלמא אי עביד מהני, א"כ לא דרשינן אשר גזל לשינוי, ולית לן מהיכן למילף צשינוי קונה.

שם אם כל תשחטו הרי כבר אמור למטה כו', ואמור נמי צפ' שופטים, אלא דניחא ליה למימר דבהאי פרשתא גופא איתא, וצכורות י"ד ז' מוקמינן לקרא דשופטים צצמת יחיד.

מסתבר לפרש דלא תכלה היינו לכחולה, וצדיעבד יפריש מן העמרים, א"כ גם צחד תעזוב ראוי לדון אם מעיקרא משמע או השתא משמע כדפליגי תנאי יומא ל"ו ז', ואהני הא דאי עביד לא מהני למידרש דתעזוב השתא משמע.

יש לעי' דצפאה פ"א מ"ו תנן לעולם הוא נותן משום פאה ופטור מן המעשרות עד שימרח כו' דצרי ר"ע, אלמא דס"ל לר"ע דלא הפריש מן הקמה מפריש מן העמרים, וציומא ל"ו ז' מסיק אציי דס"ל לר"ע דתעזוב מעיקרא משמע, ולא הוי לאו דלא תכלה ניתק לעשה, וכן ר' יהודה ס"ל חולין קמ"א ז' דלקי אלא תכלה דלא הוי ניתק לעשה משום דתעזוב מעיקרא משמע, וצחוספתא הוצאה צר"ש וצרא"ש פ"א מ"ג קאמר ר' יהודה לא נתן מן הקמה נותן מן העומרים כו', ומיהו לרצא דמפריש מן העמרים משום דאי עביד לא מהני ניחא דלא חשיב ניתק לעשה, אצל לאציי מאי איכא למימר, ואציי גופיה הוא דמפרש ציומא שם דר"ע ס"ל תעזוב מעיקרא משמע, ואפשר דאף דמרבינן מתעזוב יתירא דלא הפריש מן הקמה יפריש מן העמרים, מ"מ כיון דר"ע ור"י ס"ל דתעזוב מעיקרא משמע, הרי גם תעזוב יתירא מעיקרא משמע, אלא דאתי לאורוי דגם לאחר שקצר עדיין צתעזוב דמעיקרא קאי, דתעזוב לא קאי דוקא אקמה, והר"ז כמו וישלחו מן המחנה מכות ט"ו א' דחשיב לאו שקדמו עשה, אע"ג דודאי איתא לעשה גם לאחר שנכנס למקדש, וה"כ תעזוב יתירא כתעזוב קמא ושניהם מעיקרא משמע, ומיתורא שמעינן דגם השתא עדיין צתעזוב קאי, ורק למ"ד דתעזוב השתא משמע לדידיה חשיב ניתק לעשה. — ור"ל דס"ל צמכות שם ז' דגם לאו שקדמו עשה אין לוקין עליו, ע"כ ינטרך לומר דר"ע ור"י ס"ל דתעזוב רק מעיקרא משמע, ואמאי מפריש מן הקמה, ושמא כרצא ס"ל ומפריש משום דאי עביד לא מהני, וצני מאיר נ"י העיר די"ל דתעזוב גלי דהכא אי עביד לא מהני, ומפריש מן העמרים משום דאי עביד לא מהני, ולא חשיב ניתק לעשה, וצ"ע.

ובזה ניחא נמי משה"ק צתו"י יומא שם לר' ירמיה דמוקי דפליגי צלאו דנצלה, דמשמע דלפ"ז לכו"ע תעזוב מעיקרא משמע, וכי"ז יתיישב הא דמפריש מן העמרים, דמשמע דליכא דפליגי

אבל הכא כיון דאינכר שם לא לקי קמ"ל, יש לפרש דלאו דוקא מלקות קאמר, אבל קשה מהא דאמר רבא כגון שהומם וחיללו על אחר, ולמה הושרך שחיללו על אחר, וע"כ כמ"כ רש"י ותו' ובשטמ"ק דהוא כדי לאשכוחי מלקות במקדיש, וא"כ מצוה דגמ' צעי לאשכוחי איסורא במקדיש בעל מוס, ולא רק לפוסלו להשתלח, ושם י"ל דעד השתא באמת לא הוי איירינן באיסור מקדיש, אבל כיון דבאוקימתא דרבא דמיירי בגזר [ועי' להלן] משכח"ל איסורא גם במקדיש שפיר נקטיה, וצ"ע.

שם רבא אמר לא נכרח כגון שהומם צו ציוס וחיללו על חצירו, יש כאן חידוש דאף שאינו מקדיש צע"מ בתחלה אלא מחלל צע"מ על צע"מ אפ"ה קעבר משום מקדיש צע"מ. — לכאורה חילול צע"מ הקדש לא משכח"ל אלא בגזר, וא"כ הרי הוא כמחלל צע"מ של חצירו על צע"מ של חצירו, ולא מסתבר שיהא חייב, וי"ל דשאני גזר דכצעלים חשיב עי' ירושלמי ריש תרומות, משא"כ מחלל של חצירו, דחצירו צעלים, וצ"ע.

ד' א' אורחיה דקרא משתעי הכי, לכאורה משמע דר"ל דעל המזבח אורחיה דקרא הוא דכיון דכתיב ואשה לא תחנו מהם שפיר מפרש על המזבח, ולא אתי לרצוי זריקה, וכ"ה צפי' רגמ"ה הנדמ"ח, אבל מהא דצרייתא לעיל קתני זריקת דמים מנין ת"ל על המזבח, משמע דקושטא הוא דילפינן זריקה מעל המזבח, וצ"ע.

שם נפקא ליה מהא ומיד בן נכר כו' סד"א הואיל ולא נטוו צ"נ כו', לכאורה ע"כ אף ריבז"י מודה דאינכרין קרא לעכו"ם, דהא בזה"א כתיב ומיד בן נכר, וגם ס"ד דאמרין דנשוה מקדש לצמה לענין עכו"ם סברא אלימתא היא, ובאמת צריך קרא, וי"ל דריבז"י ס"ל דהו"מ למיכתב ומיד בן נכר גבי לא תקריבו דמעיקרא, ולמיכתב וגם מיד בן נכר, והלכך אייתר ליה הך לא תקריבו לקבלת הדם, ורצנן ס"ל דשפיר כתב קרא לא תקריבו צבן נכר.

ויתכן עוד שתהא נפקותא צין רצנן לריבז"י אם גם צע"מ עכו"ם עובר משום כל השמות הללו, דלרצנן שהוא לאו מיוחד צע"מ עכו"ם, לית לן מהיכן לרצות לאוין זריקה והקטרה, והו"ל חד לאו צע"מ וזריקה והקטרה, אבל לריבז"י דלא

שם מכדי אין הגורל קובע כו', יש לעי' ומה צכ, אבל אכתי אם הקדיש שניהם צעלי מומין הרי אם אין חייבין על שער המשתלח, אינו חייב אלא אחת, ואם חייבין גם על שער המשתלח משום מקדיש בעל מוס הרי הוא חייב שמים, ושפיר אינכרין לה' לרצות שער המשתלח, ודוחק לומר דאף אם אין חייבין על שער המשתלח משום מקדיש צע"מ, מ"מ חייב שמים כיון דכל חד ראוי לפנימי, ולא גרע מהקדיש צע"מ לאחריות לפנימי דחייב, דסו"ס לא הקדיש אלא אחד לפנימי, והשני למשתלח, ומיהו לגירסא דידן ו' א' צעלמא מעיקרא לא ידענא אי האי מיקבע לשם כו', משמע דר"ל דצספק שיקבע לשם חייב עליו צודאי משום בעל מוס, ועי' יומא ס"ב צ' דעד שלא הגריל חייב על שניהם צחון משום דראוי לשער הנעשה צחון ושם מה"ט נמי יש לחייבו במקדישו בעל מוס, וצ"ע, וי"ל דניחא לגמ' לפרושי דאי לאו דמרבינן שער המשתלח הו"א דהוא כשר צעל מוס, ולא רק דאין לוקין עליו.

והנה יש מקום עיון במקדיש שער המשתלח בעל מוס אם חייב משום מקדיש בעל מוס, אף לצמר דרבייה קרא, דנראה דמי שאינו חייב חטאת והקדיש בעל מוס לחטאת דפטור, דכיון דאף אם היה חס לא היה חל הקדשו, הרי אין זה אלא פטומי מילי ולית לן לחייבו, וא"כ המקדיש בעל מוס לקרבן חצירו י"ל דאינו עובר, דכיון דאינו יכול להקדיש אלא צרצון חצירו, ואולי צעי נמי שליחות, אף דזכות מקדיש נשאר ציד המקדיש, וא"כ צעל מוס ודאי לא ניחא לחצירו, וגם אין שליח לדבר עבירה, וצ"ל ציבור נוסף נמי דאף במקדיש חס לקרבן ציבור, צריך שימסור גם זכות המקדיש לציבור כיון שצריך שיהא משל ציבור, וכמ"כ מרן זללה"ה באו"ח סימן קכ"ו ס"ק ל"ד, והציבור ודאי לא ניחא להו להקדיש בעל מוס, וא"כ לא יתכן לחייבו משום מקדיש בעל מוס, חדא שהרי לא נתכוין שיהא מקדיש, אלא שימסור לציבור והציבור יחשב כמקדיש, ועוד דצעל מוס דציבור לא ניחא להו, לא שייך כלל שיקדיש צעלם, ואין כאן אלא פטומי מילי, ואם כנים אנו צזה ניחא הא דבגמ' לא פירשו ריבז"א דמשתלח לענין מלקות, דצ"ל ציבור לא שייך מלקות, וע"כ ריבז"א לעיקר הדין דצעל מוס פסול, [ולשון הגמ' לגירסא דידן

במזרח עובר שפיר משכח"ל דעובר בכל החמשה שמות גם לר"ל, דהא חלה קדושה עליו כדתנן בכורות י"ד א', ודינו כחם ונעשה צל מוס, ושפיר יתכן דאתקפתא דר"ל היא דלוקי לצרייתא רק צמוס עובר, וניחא הא דפריך ליה ר' יוחנן בתר הכי מהא דצחצורה נמנו וגמרנו, דהתם צידוע דלאו צמוס עובר איירי, ולפ"ז גם יתכן לומר דצבע"מ קצוע גם אהקדש לא מחייב לפי אתקפתא דר"ל כיון דלא חייל הקדשו, אלא דדוחק הוא לאוקמי איסור כל תקדישו רק צבע"מ עובר, וגם הרי מומין הנוכרין בקרא התם צאיסור שחיטה וזריקה לאו מומין עוזרים נינהו, ולכך נקטו תו' דצמקדיש מודה ר"ל דאע"ג דלא חייל הקדשו אפ"ה מחייב דצויא מילתא צמעשה ההקדש, אבל צזריקה והקטרה דבתר הכי ס"ל דליכא למיסר כיון דצהמה חולין, ומיהו לשון הגמ' בתר הכי דיקלח לאו זילא מילתא מין עניס הוא כו' כיון דשציק תמימים ואקדיש צע"מ מיחייב קשה לפ"ז, דהא ר"ל נמי מודה דצויא מילתא ומקדיש צע"מ חייב אף דלא חייל הקדשו, ורק צזריקה והקטרה הוא דס"ל דליכא לחיובי כשלל חל ההקדש, וזוהי משמע דר"ל גם צאקדיש צע"מ לא מחייב אלא צצבע"מ עובר דחייל הקדשו, א"נ צתמורה, וז"ע.

שם אמר רצא השתא דאמור טעמא דבע"מ דלקי
משום דצויה מילתא אפי' אקדיש ליה לדמי
נכרים נמי לקי, לפירוש תו' ק"ק הא דאמר השתא
דאמור כו', דהא לענין מקדיש בע"מ גם ר"ל הוה
ידע טעמא דצויה מילתא, ורק לענין זריקה
והקטרה הוא דחידש ר"י דגם צויה מילתא
אע"ג דלא חייל הקדשו, מיהו לפי מה שזכרנו
דאפשר דלר"ל לא מחייב המקדיש אלא בצע"מ
עובר א"נ בתמורה דחייל קדושת הגוף ניחא,
דהשתא לפי מה שחידש לו ר"י דאף בלא חל
הקדשו צויה מילתא, הרי בכלל חידוש זה נמי דגם
מקדיש בע"מ קבוע חייב משום דצויה מילתא,
ואפי' מקדישו לדמי דחייל הקדשו כדאמר לעיל ה'
ב' המקדיש בע"מ לגבי מזבח אע"פ שהוא בל"ת
מה שעשה עשוי, נמי צויה מילתא, וחידש רצא
דאף לדמי נכרים נמי צויה מילתא אע"ג שאין
הצהמה ראויה לזה.

תוד"ה אפילו וה"ה מקדיש לדמי עולה, צטמ"ק
גרס כש"כ מקדיש לדמי עולה, [ועי' כ"מ

תקריבו לקבלת הדם, וא"כ מתפרש דמיד בן נכר מרצה לקרבן עכו"ם דקרבן ישראל חשיב לעינין בע"מ, וא"כ הרי הוא נכלל בכל השמות הללו.

שם מפקין לזמנת יחיד כו', ז"ע דצצכורות י"ד
 ב' מפקין לזמנת יחיד מקרא דשופטים לא
 תזבח וגו', ושמא אי מהתם לא שמעינן אלא
 שחיטה, וז"ע, שוב הראונו שכבר העיר בזה ברש"ש
 וזחים ק"כ א' עי"ש.

שם מתקיף לה ר"ל שמא לא שנינו כו', לפרש"י קשה היכן מצינו חילוק בין נולד בע"מ לנעשה בע"מ, כל שהקדשו כשהוא כבר בע"מ, [ואף דלגבי דרשא דממשקה ישראל חילקו צדק לענין טריפה מנחות ו' א', אבל אינו ענין לכאן], ועו"ק וכי לא ידע ר"ל קרא דשרוע וקלוט, ועו"ק לישנא דמתקיף דהא לאו אחתפתא היא, והול"ל בעי ר"ל.

ולפירוש תו' אתקפתא דר"ל אצרייתא היא
דמנ"ל לתנא דצמקדיש בע"מ חייב גם
על זריקתו והקטרתו, דילמא לא חייבה תורה זורק
ומקטיר וה"ה שוחט אלא בתם ונעשה בע"מ דחיל
עליה מעיקרא קדושת הגוף, ודמי כמקטיר בע"מ,
אבל בצע"מ מעיקרו דמעולם לא הוקדש אלא
לדמים, הרי זריקתו והקטרתו כזריקת והקטרת
חולין, ואף דחייב על הקדשתו, אבל לא על זריקתו,
ולשון שמה לא שנינו קלמ דחוק לפ"י, דהא אקרא
קאי, דשמה לא איירי קרא אלא בתם שנעשה
בע"מ, ובאמת דמהא דפריך ליה ר' יוחנן בתר
הכי מהא דבצורה נמנו וגמרו נמי משמע דר"ל
לאו אצרייתא קפריך, [אף שכתב צשטמ"ק שם
דמהא דבצורה נמנו וגמרו אליס ליה טפי, הדבר
דחוק], ויתכן לפרש דצרייתא לא מכרעא דבאמת
משכח"ל צד קרבן כל החמשה לאוין, דאפשר
לפרש דיך צד חמשה שמות מיהו לא משכח"ל
צדא, אלא דצני הישיבה פירשו לצרייתא צדא
גברא קאמר, ואהא הוא דאתקיף לה ר"ל.
— לשון התו' אסיק אדעתיה כו' דלא מסיק
אדעתיה כו', ק"ק דהא לא ניחא להו דהכי
לפרש"י, משום דכיון דהתרו ציה ע"כ אסיק
אדעתיה, ולפירושם השתא הוה טעמא משום דכיון
דצהמה לא נתפסה בקדושה הרי דינה כצהמת
חולין ולא אסרה תורה צד זריקה והקטרה, ולאו
משום דאסיק אדעתיה ולא אסיק אדעתיה.

אם צאה לומר שהכהנים אין ממירין בצבור דדוקא בשלהן ממירין, והיינו צמה שהם הקדישו או צבור שנולד ברשות, או דצא לרבות דכהנים ממירין בצבור דשפיר חשיב שלהן, ובישראל לא חשיב שלהן, דהא אין לישראל בצבור אלא טובת הנאה.

נראה דהמתכפר בצבור הוא הכהן, דאין לישראל בצבור אלא טובת הנאה, וכן פרש"י כאן שאין לישראל מתכפר צו, ואם חשב הכהן צוריקה לשם לישראל דינו כשינוי צעלים, וישראל שהקריב הצבור עד שלא נתנו לכהן, חשיב שבט הכהנים הצעלים, ולפ"ז היה מקום לומר שהישראל לא יוכל להמיר צו אף כשהוא עדיין ברשות, דחשיב אז כקרבן שותפים, ובשטמ"ק אות ט"ו כתב דאפשר דאין תמורה בצבור אלא כשנולד ברשות כהן, [ומיהו לאו מטעם שותפים, אלא משום דאין לישראל צעלים], אבל רהיטת הדברים דתמורת הצבור משכחת לה בכל צבור ואף הנולד ברשות ישראל, וכמש"כ רש"י במתני', וכן בשטמ"ק שם בשם י"מ, ויש לפרש דכיון דכשיתנו לכהן יהא שלו ולא של השבט, הלכך לא חשיב קרבן שותפים, [ומיהו אם נתנו לשני כהנים, דללא מצינו שיהא חייב ליתנו דוקא לאחד, וכ"מ בירושלמי דמאי פ"ו ה"ב], מסתבר דחשיב קרבן שותפים, אם כי הדבר ז"ע דסו"ס עכשיו עד שלא נתנו הרי קושטא הוא דשייך לכל שבט הכהנים, ואף דאשכחן בקרא דאיכא תמורה בצבור, וכדדרשינן לעיל ה' ב' לקמן כ"א א' הם קריצין ואין תמורתן קריצה, מכלל דעושין תמורה, הא אפשר לאוקמי קרא בצבור שנולד ברשות כהן, וז"ל דכיון דמפרשינן אף תמורה צבית הצעלים לומר שהישראל עושה תמורה אף שאינו מתכפר, וצעלמא רק המתכפר עושה תמורה, הרי ע"כ דחשבינן להישראל צבאן יותר מסתם מקדיש, וכן נגרע זכות הכהנים דאין דינם כמתכפר צעלמא דעושה תמורה, דאם היה להם זכות מתכפר לענין תמורה, היה זה גורם שהישראל לא יוכל להמיר, וגם הרי לר"ע אף הכהן שזכה צו אינו ממיר, [וגם כיון דסתמא ניתן לכהן אחד], הלכך לא חשבינן ליה כקרבן שותפים.

שורש הדבר דהישראל עושה תמורה אף שאינו מתכפר, וצעלמא רק המתכפר עושה תמורה, נראה דהוא משום דענין תמורה שייך לבעל הדורון שהוא צעל דבר להחליפו ולהמירו, וצכל

ריש הלכות איסורי מוצח ובלח"מ שם], ובאמת רהיטת הדברים דחידושיה דרצא הוא רק במקדיש לדמי נסכים אבל במקדיש לדמי עולה פשיטא דלקי, וכדאמר נמי לעיל ה' ב' המקדיש צע"מ לגבי מוצח אע"פ שהוא צל"ת מה שעשה עשוי, והיינו שהוקדש לדמי.

בא"ד והא דאמר לקמן המקדיש נקצה לעולה כו' ז"ל דלקי, ז"ע מנין פסיקא להו ז"ל כן, דכיון שהיא תמימה וראויה לשאר קרבנות מאן לימא לן דצויה מילתא, דאטו המקדיש זכר לחטאת נמי נימא דצויה מילתא ולקי, ועי' מש"כ לקמן י"ט ב' דל"מ כן.

שם ב' רבי אומר לא ירצה בהרצאת גופו הכתוב מדבר היינו ת"ק כו', יעוי' בהגהות הגר"א וכנראה ר"ל דת"ק מרצה מקדיש צע"מ לדמיו, ורבי מפרש דקרא במקדיש צע"מ לגופו ואף דכבר איכא צל תקדישו אינטריך חד לנדר וחד לנדבה, [נראה דר"ל דצנדה צויה מילתא טפי שמנדב צע"מ, משא"כ במפריש צע"מ לנדרו לא צויה מילתא כולי האי, שאינו אלא כרוזה להפטר מנדרו צע"מ], וכן רש"י פירש הרצאת גופו שלא יקריבנו, ויש לתמוה לפ"ז א"כ מאי פריך היינו ת"ק הלא בהדיא מפורש בצרייתא דמקדיש לדמי איכא צינייהו, ומאי אמרינן מאי לאו בהא קמיפלגי והיינו במקדיש לדמי הא בהדיא דצהכי פליגי, ועו"ק דהא לעיל ה' ב' מיייתין צרייתא המקדיש צע"מ לגבי מוצח אע"פ שהוא צל"ת מה שעשה עשוי והיינו שקדוש לדמיו, [דבמקדיש לגופו לא חייל הקדש לדמיו כדתנן כ"ז ב' הרי אלו עולה לא אחר כלום], אלמא דבמקדיש לדמיו איכא לאו ואמאי לא מסייעין לרצא מהך צרייתא, ואם היה אפשר לפרש בהרצאת גופו הכתוב מדבר דר"ל דהקדישו לקדושת מוצח ולעולם לדמי, היה ניחא הכל, דלפ"ז באמת רבי היינו ת"ק ממש ושפיר דייקנן מאי צינייהו כדדייקנן צעלמא בדלא מסיימי ומוקמינן דפליגי צדמי נסכים והיינו צדמי נסכים דוקא הא צדמי עולה דכו"ע לקי וכצרייתא לעיל ה' ב', וכמו שפירשנו דחידושא דרצא הוא רק צדמי נסכים.

מתני' הכהנים ממירין בשלהן וישראל ממירין בשלהן, יש לדקדק דמשנה שאינה צריכה היא, ואפשר שזו משנה קדומה, ונחלקו בפירושה

הכהנים רשאים להמיר בחטאת ואשם, לפי שהצעלים מסרוהו לידן שיקריבוהו כפי הצנחם, ולכן שייך להזכיר שאין ממירין בהן, ומ"מ אינטריך ליה לר"ע היקישא, דכלאו הכי היה מקום לומר דלאחר נתינה הרי הכהן במקום ישראל קאי.

גמ' אר"נ אר"ב"א לא שנו אלא בזה"ו כו', נראה דזכור שנולד בזמן הזה דשפיר יקרב לכשיצנה ביהמ"ק ואין דינו כבא מחו"ל, וכ"מ בכורות נ"ג ב' דקאמר ה"נ דזכור בהמה מהרה יצנה בית המקדש ובעינן בהמה להקריבה, וגם לא חשיב דחוי, וכ"כ מרן זללה"ה בכורות סכ"ד סק"ג, ומ"מ שפיר מחלקינן דזמן הזה מוכרין אותו וכמו שאמרו ע"ז י"ג ב' דזמן הזה ליכא איסור להטיל מוס, [ומ"מ זכור שנולד בזמן שהמזבח פגום, לא מסתבר שיהא מותר להטיל בו מוס מדאורייתא, וכן שיהא זכאי למוכרו, ויש לחלק דהא דצידו לתקן המזבח מהני], ואפשר גם דזה שרשאי להטיל בו מוס מדאורייתא מהני שיהא חשוב ממונו למוכרו, שהרי צידו לעשותו ממונו.

ובזמן הצית דאמרינן דלית ליה זכייה בגווייה למוכרו, הרי בכלל זה, א. שאין הכהן יכול למוכרו לכהן אחר שיהא הוא בעל הקרבן. ב. ושאין הכהן יכול למוכרו לכהן או לישראל שיזכה בו אם יפול בו מוס, דאף שכשיפול בו מוס יהא חשיב ממונו, מ"מ השתא לאו ממונו הוא. ג. דאף ישראל שירש זכור מצית אצי אמו כהן אינו יכול למוכרו לכהן, דזכות הכפרה נשאר ציד המוריש, דהמפריש שלמיו ומת מקריצין אותו, והיורש מתכפר רק מקופיף, ולא ניתן למכירה, ואכילת הבשר נמי לא שייך למכור דמשולחן גבוה קא זכו, [ומיהו לאחר שחיטה אפשר דרשאי לתת הבשר לאיזה כהן שירצה, אבל לא למוכרו, דאף שאינו בחיוב נתינה מ"מ הרי אף אין חולקין מנחות כנגד מנחות, ואפשר שהוא לאנשי משמר, דכל שאין לצעלים אלא טוהת הנאה בקרבן, הרי המשמר זוכה בו בהקדשות, וכמו בשר חטאת ואשם, ויתיישב בזה הא דאיתא בירושלמי פ"ד דחלה ובתוספתא דסוכה דהצבורות לאנשי משמר, ע"י מש"כ בזה בחו"ב בכורות הועתק להלן], ומיהו יש לדון אם רשאי לעכבו עד שיפול בו מוס, ואם עובר בצל תאחר, וזה מבואר בסוגיא לקמן ח' א' בכהנת שנתערב ולדה בולד שפחתה ובשטמ"ק שם, וע"י מש"כ שם.

הקרבנות החשיצו את המתכפר כצעל הדורון, והרי המקדש צעד חצירו, הרי הוא נותן לו גם הזכות להחשב כצעל הדורון, אבל בזכור שקדוש מאליו במזות התורה, הרי החשיבה תורה את זה שנולד ברשותו שהוא צעל הדורון, והלכך הוא הממיר.

וישראל שירש זכור מצית אצי אמו כהן, אם הזכור נולד ברשות הכהן, שפיר מימר בו ישראל מדין יורש, והרי ירש גם זכותו במה שיש לו בו ממה שנולד ברשותו, אבל אם הכהן קיבלו מישראל, לא עדיף הישראל מן הכהן שאינו מימר בזכור, ומיהו לריב"נ דהכהנים ממירין בזכור, אפשר דהישראל יש לו דין יורש גם לענין זה, וז"ע.

עיקר הדבר שכתבנו שהכהן חשיב המתכפר בזכור, יש לסייע מזה שהזכור ניתן לכהן מחיים כדמתן במתני', וכן במתני' דבכורות כ"ו ב' עד כמה הישראל חייב לטפל בו, ואם היה לישראל זכות מתכפר, היה ראוי לחייב הישראל להציאו לבית הצחירה להקריבו, והיה אסור לכהן לקבלו מחיים משום כהן המסייע בצית הגרנות, שהרי מוליכו לבית המקדש כדי שיזכה בצשרו, וכיון שהכהן קיבלו מחיים ומקריבו הרי הוא המתכפר, ראוי לומר דאף עד שלא קיבלו, אם הקריבו הישראל דנמי חשיבי הכהנים המתכפרים, דלית לן לחדש בזכור שני מתכפרים אפשריים.

שם אין הכהנים ממירין לא בחטאת ולא באשם ולא בזכור, יש להצין מאי ס"ד שיהיו הכהנים ממירין בחטאת ואשם שאין להם בהן לא זכות מקדיש ולא זכות מתכפר, ורק זכאין באכילת הבשר, ויותר קשה בזה דר"ע יליף בסמוך זכור מחטאת ואשם, ומה ענין זה לזה, הרי זכור הוא קרבן הכהנים וכמש"כ לעיל, משא"כ חטאת ואשם, ואפשר דבאמת לא הוי ס"ד כלל שהכהנים ימירו בחטאת ואשם, ולא שייך ענין תמורה אלא בצי שחציא דורון למקום שהוא יכול להיות נפגש ברצון להמיר ולהחליף, ואסרתן תורה, משא"כ צמי שקיבל דורון משולחן גבוה דלא שייך כלל בו ענין החלפה, והיינו דקמדמי ר"ע זכור לחטאת ואשם, (ויתכן עוד דאם לא היה איסור תמורה, דשפיר היו

דהפטורים מנתינה אינם עוצרים בצל תאחר וכמו שהביא כן בשטמ"ק שם, והלכך לא יקריצוהו עד שיפול בו מוס, וראוי לגזור להשתדל שיקריצוהו אם לית להו זכייה בגוייהו.

ברם עיקר הדבר ז"ע דהא אף צמער איכא צל תאחר כדאמר ר"ה ה' ב', אע"ג דלית צהו מנות נתינה ונאכלין לצעלים צמומן, וה"נ צכור שצעליו ספק כהן למה יהא רשאי להשהותו עד שיפול בו מוס ולצטל מנות הקרבתו, ומיהו לא דמי דמעשר גם כשהוא חס נאכל לצעליו, ואינו מפסיד אם יקריצוהו, משא"כ כאן שאם יקריצנו יהא נאכל לכהנים, ומ"מ ליטנא דצרייתא וכן ליטנא דמתני' יצמות ז"ט ב' דמשמע דלכתחלה יהא צכורן רועה, קשה, דאף צדליכא צל תאחר, אין לצטל מנות הקרבת הצכור משום שיטתך ליתן הצכור לכהנים, ולכן נראה דהו"מ לאקשו"י ולטעמך דאף אם אית ליה לכהן זכייה בגוייה נמי אין ראוי להשהותו, אלא דבלאו הכי מפרש קושטא דמילתא דצומן הזה איירי.

ולפ"ז נראה דישראל שירש צכור מצית אצי אמו כהן, דאין לו לכתחלה להשהותו עד שיפול בו מוס, אלא יש לו להקריצו, ואף דצירש ליכא צל תאחר כדאמר ר"ה ו' ב', ולמאי דקיי"ל כר"ג, אף אתי גוזר וסקיל ליה.

רש"י יצמות שם כתב דהא דצכורו רועה איירי אף צומן המקדש, וז"ע למה לא פירש כמסקנא דסוגיין, [וכבר הקשה כן הגרע"א ז"ל שם], ומיהו דרכו ז"ל לפרש כפי הס"ד כי היכי דלרשיט שמעתתא דס"ד, [ומיהו זה טעם כשהס"ד בדוכתא], והגרע"א ז"ל שם הביא דבקרצן עדה הקשה דהא איכא צל תאחר, וז"ע דאסוגיין הו"ל למיפרך, דא"כ אף אי אית ליה לכהן זכייה נמי לייתי גוזר ולסקליה, וכבר נתבאר לעיל.

שם אלא אי אמרת לית ליה ל"ל מזהמתה תיפ"ל משללה כו', לכאורה עיקר הנידון הוא אם בעודו חס יש לכהן צו זכות ממון משום שאם יומם יהא ממון, או דהשתא ממון גבוה הוא, ואין לכהן צו זכות כלל, ורק לכשיומם יזכה צו, ויש לעי' דהא לר"ש קיימין דס"ל דבר הגורם לממון כממון דמי, ואמרינן בסנהדרין קי"ב ב' דלדידיה קדשים שחייב באחריותן חשיב שללה, וא"כ נהי דבעודו חס לית ליה זכות ממון, אצל מי גרע מדבר הגורם לממון

בהא דאין הכהן יכול לתמו לכהן אחר שיהא הוא בעל הקרבן, יש צוה חידוש, דבשלמא בעלמא דלא שייך לחול קדושת הגוף על הקרבן אלא צלירוף צעלים, דליכא עולה או שלמים צלא צעלים, הלכך שפיר צבר נקבע הקרבן כעולת ראובן ולא ניתן להעצירו, אצל צכור שחלה עליו קדושת הגוף צלא כהן שהוא צעליו או שהצטו הוא צעליו, ומ"מ ניתן לתמו אח"כ לכהן מסוים, מנלן שהכהן הראשון שקיבלו צבר נקבע כשלו ולא יוכל לתמו לחצירו, ואשכחן צפסח דנמנין ומושכין את ידיהם ממנו, אף שגם הוא אינו קדוש צלא צעלים, כש"כ הכא, ומיהו י"ל דפסח חידוש הוא דחדית רחמנא, ואין למידין ממנו, וז"ע.

ח' א' אלא לאו צתם, בשטמ"ק הקשה ח"כ פשיטא דלא אשכחן פדיון צתמימים, וז"ע מאי קשיא להו ז"ל הרי לא תפדה חשיב לאו על מעשה הפדייה אף דלא מהני, וגם למסקנא דמיירי צצע"מ נמי יש לשאול ל"ל, לאציי דנפק"ל לעיל ה' ב' מקרא דהם דלא מהני פדיון, וע"כ דקרא ללאו אחי, וה"נ למאי דס"ד דאיירי צתם. וצי' צתוד"ה צכור שפירשו דלא תפדה צצע"מ אחי לאשמועינן דלא מהני ליה פדייה שיהא נמכר צאטליו ונשקל צליטרא, ור"ל דלענין גיזה ועבודה פשיטא דלא מהני פדיון דלא גרע משאר פסולי המוקדשין דאסורין בגיזה ועבודה גם לאחר פדיון, והנה זה יתכן אי הא דאינו נמכר צאטליו ונשקל צליטרא הוא דאורייתא, אצל לדעת רש"י והרמב"ן [וכן צתו' זכאים ע"ה ב' כתבו דסוגיא דהתם לא משמע דהוא מדאורייתא], דאינו אלא מדרבנן הדרה קושיא לדוכתה למאי איצטרך למעט מפדיון, וגם צוה יתכן דלא נאמר אלא ללאו, אצל אפשר דצכור שקדושתו מאליו שפיר הו"ס"ד שיועיל לו פדיון גם להחירו בגיזה ועבודה, וגדולה מזו כתב מרן זללה"ה צצכורות סכ"צ סק"ג, דמה"ט אף צכור חס הו"ס"ד שיועיל לו פדיון.

שם לייתי גוזר ולישקלא, צכל צכור לא מנאנו דאחי גוזר וסקיל כל זמן שאינו עובר צצל תאחר, וא"כ אם איתא דה"נ עובר צצל תאחר עי' שטמ"ק אות ו', א"כ עד שלא הגיע לצל תאחר אין לגזור למשקליה, וכשיגיע לצל תאחר צבר יציאוהו מעממן דלאו צרשיעי עסקינן, ולכאורה משמע מזה

לא ממעטינן זכור ומעשר וכן שאר פסולי
המוקדשין משום דאסורין בגיזא ועבודה, וי"ל דאין
זה גורע מלהקרא בהמתה, דשפיר הוי כשלו לכל
מילי, אף שאסורין בגיזא ועבודה.

שם ב' אלא לאו בזה וקמתי זכין זו בחייו, יש לתמוה מה ענין זה לנידון דר"ג, הרי חטאת ואשם לכו"ע לאו ממזנה דבעלים ניהו, ומ"מ ממירין בהן, כיון שמתכפרין בהן, ואף כשחזירו הפרש בצבילו, וה"נ בכור כשנתנו לכהן והכהן המתכפר זו שפיר ס"ל לריב"ז דממיר זו, אבל זכות ממון שיוכל למוכרו, לעולם אימא לך דלית ליה מחיים וכדר"ג, וי"ל דבחטאת ואשם שהמקדיש אינו ממיר אלא המתכפר, והיינו שהמתכפר חשיב בעל הדורון, וכמש"כ לעיל במשנה, שפיר ממיר המתכפר אף שאין לו זו זכות ממון, דע"י ההקדש נחשב הוא כבעל הדורון, אבל בצבור שהישראל שגולד ברשותו הוא ממיר זו עד שלא נתנו לכהן דהוא חשיב בעל הדורון, וכמש"כ לעיל במשנה, א"כ לא יתכן שהכהן ימיר זו אלא"כ יחשב כבעל הדורון, וזה לא יתכן שמקבל מהישראל זכות להחשב בעל הדורון, שהישראל אינו נותן לו משלו כלום, אלא חובת נתינה, והלכך אם יש זו זכות ממון והכהן זוכה זו, שפיר נחשב עי"ז כבעל הדורון, אבל אם הוא ממון גבוה א"כ לא זכה זו הכהן שום זכות להחשב כבעלים, ואינו צדין שימיר זו, ומשנינן בצבור בחו"ל דאית ליה זכייה בגווייה כיון דלאו להקדשה קאי, ומ"מ ר"ע ס"ל דאף זזה אינו ממיר שאין הכהן בעל הדורון שאינו אלא כמקבל מתנה מגבוה ולא כנותן וכמש"פ במתני'.

וצ"ע בצבור בעל מוס אי מודה ר"ע שהכהן ממיר, דכיון דהוא חולין, שפיר נתרופן כח בעה"ז לכהן ובחריקאיה קאי, או"ד הכהן לעולם אינו אלא מקבל, ולא שייך זו ענין תמורה, גם י"ל דדרשא דר"ע היכן קדושה חלה עליו בצית הבעלים אף תמורה בצית הבעלים, מתפרשא אף בצע"מ, ומהא דאמרין אילימא בצע"מ, אין ראיה דאף למסקנא פליגי נמי בצע"מ, ומ"מ רהיטת הדברים דלר"ע לעולם אין הכהנים ממירין בצבור ואף לא בצע"מ, וז"ע.

בפסולי המוקדשין שיש בהן תמורה נראה דלכו"ע
זה שפודה מיד ההקדש הוא הממיר, ואם
מכרן לאחר הרי הלוקח במקומו.

כיון שאם יום־א' ממנו, וי"ל דלא חשיב גורם לממון אלא אם יש בו השתא גורם לממון לצעלים, אבל מה שיכולים לזכות אם יום־א' חשיב גורם לממון, וגם מאן יימר דיומא.

ובסנהדרין שם מתרץ שמואל דכיון דאם יומם
יזכה צו הצעלים, לא מימעט
משללה, ונראה דלא פליג אר"נ דהכא, ומודה דלית
ליה זכייה בגויה מחיים, אלא דס"ל דבעינן שיהא
שלל שמים מכל וכל, אבל אם משכחת לה שיהא
שללה צדד אחד, שפיר קרינא ציה שללה, ונראה
דהיינו משום שהוא כגורם לממון, וצכה"ג אף
לרבנן דר"ש, לא מימעט משללה, דבגמ' התם לא
אדכרו הא דגורם לממון לר"ש.

ונראה לפסח שצעיר הנדחת ימות משום דחשיב
שללה, כיון דיכול למנות אחרים על פסחו
ומעות שצידו חולין כדאמר פסחים פ"ט ז', ואין
צריך בזה לטעם דזבח רשעים תועבה, ואף לר"ל
בסנהדרין שם דלית ליה זבח רשעים תועבה לענין
ירעו, מ"מ ימותו.

שם מי שנאכל בתורת זהממה כו', כבר נתקשו
בתו' זכאים ע"ה ז' אם הא דאינו נמכר
באטליו ושקל בליטרא אינו אלא מדרבנן כדמשמע
התם, א"כ היכי ממעטינן להו מזהממה, אבל רש"י
בסנהדרין שם פירש שאינו נאכל בתורת סתם זהמה
אלא דזהממה זכור ומעשר מיקרי, והוא מעין
דממעטינן בעלמא בזית ליה שם לווי, והתם ל"ג
הא דתנן כל פסולי המוקדשין כו', ואפשר שיש ענין
בזכילת זכור ומעשר בע"מ, דהא לזיתא תורה
לעשר גם בע"מ, וכן חייבה בנתינה זכור בע"מ,
והרי לז"ש בזכורות ל"ז ז' אסורין למי שטומאה
יוצאה מגופו, והלכך אף דקיי"ל כז"ה שם דשרי
אף לעכו"ם, היינו שאין זו מלוא חיוזית ורשאי
לזטלה, אבל מ"מ כשאוכלו הכהן וכן הישראל
במעשר יש זה ענין מלוא, ושפיר אמרינן דאינו
נאכל בתורת זהממתך, וי"ע, ועי' מש"כ בזכורות כו'

לכאורה משמע מסוגיין דכל פסולי המוקדשין אף לר"ש ימותו, ורק בזכור ומעשר קאמר, וגם לפרש"י בצנהדרין שם ניאח, דזכור ומעשר מלותן גם כשהן זע"מ, דחייב לעשר גם זע"מ, ובזכור זע"מ ניתן לכהן, ושפיר נאכלין בתורת זכור ומעשר, משא"כ פסולי המוקדשין, ויש לעי' אמאי

דנפיל ציה מומא, ומת, והלכך לעולם יש לחוש שמוזיל גציה כדי שיתן לו צעתיד, ואע"ג דלא אסרו לישראל שיקח מכהן דברים שאין להם שער ידוע, מ"מ צמתנות כהונה יש לחוש טפי דדעתו צמתנות צעתיד.

והנה משמע מכאן דאיסור מסייע צצית הגרנות הוא משום שמפסיד לכהנים אחרים, ע"י שמשחל שיתנו לו, וכמש"פ רש"י צכורות כ"ו צ', וה"נ מוזיל כדי שיתנו לו צעתיד, אבל לפמש"פ רש"י צכוגיין דמיחוי כמאן דשקיל צמתנות צתורת שכירות, וכ"נ דעת הרמב"ם צפי"צ מה' תרומות הי"ח י"ט שהוא משום שאינו נוטל צמתנות דרך כבוד, א"כ האיסור יהיה צכורות העתידים אם יתן לו, ולא צמכרת צכור זה, והיה ראוי לומר דמותר למכור לישראל וצלצד שהישראל לא יתן לו צכורות אחרים, וי"ל דלעולם אסרו גם את הקיוע, שהוא הגורם, ולא רק את הנמינה אחר הקיוע, ועוד דאם היה ראוי למכרו לישראל, יש לחוש דצתחלת נתינתו את הצכור הראשון צכר יתפשרו על מכירתו צתורה לישראל עי' תוד"ה לשון.

הא דתנן צכורות כ"ו צ' דאם היה צע"מ וא"ל הבהן תן לי שאוכלנו, או תס צזה"צ וא"ל תן לי שאקריצנו, מותר, לכאורה אתי שפיר אם איסור מסייע הוא משום כבוד צמתנות, דכה"ג לא שייך לומר שנותנו לכהן צכרו, אבל אם הטעם משום שיתנו לו צמתנות צעתיד, הרי גם צכאן יש לחוש לזה, דסו"ס נהנה הישראל צמה שחוסך לו לטרוח צו ולזונן, וי"ל דמידע ידיע דכהן לרווחא דנפשיה עביד, ואין הישראל חייב לו טובה צזה.

שם א"ל תס מוכחא מילתא כו' ל"א כו', לכאורה י"ל דאיכא צין הני תרי לישיני, דלל"ק אפי' אם מוזיל שרי כיון דלא מוכחא מילתא, ולעולם איכא דמוזיל, אבל לל"צ שרינן רק משום שאין לחוש שיוזיל, ומיהו י"ל דאף לל"צ כיון שאין לחוש שיוזיל משום צמתנות, שוב שרי להוזיל, דאית לן למימר דגם לכהן היה מוזיל.

ויש להסתפק צכהן שאמר צתוך הזמן תנהו לי, ותן לי גם שבר טרחא ומוזני לזמן ההקדמה, אם שרי, או דחיישינן שמא יוזיל לו, ושמא איכא למימר דלל"ק דלא אסרינן אלא צדמוכחא מילתא, הכא לא מוכחא, אבל לל"צ הכא איכא למיחש דמוזיל

שם אמר רבינא הא נמי צכור צחו"ל ור"ש היא כו', נראה דאגב דאמר אציי הכי לעיל ור"ש היא, אמר רבינא נמי הכי, אבל הכא שפיר הו"מ למימר נמי ור"ע היא, דהא ר"ע איירי צמתני, ומצוה דאף למאי דס"ל דאף אם צאו אינס קריצין, ס"ל נמי דאין הבהן עושה תמורה, וגם אין לומר דדומיא דחטאת ואשם קאמר, כמש"כ צתוד"ה ור"ש דדומיא דשלמים קאמר, דהא ר"ע הוא דמייתי מחטאת ואשם, [ו]י"ע צשטמ"ק שהזכירו תירוצ זה], א"נ נקט ור"ש היא, לרבותא דאע"ג דאם צאו תמימים יקרצו, אפי"ה ס"ל לריצ"נ דהכהנים ממירין, ולא דמי לצכור צארץ.

שם אלמא אית ליה לכהן זכייה צגווייה כו', לכאורה אם הוי קיימינן דצהכי פליגי, היה ראוי לפרושי פלוגתא דריצ"נ ור"ע נמי צהכי, וא"כ הול"ל ה"נ צכור צחו"ל, דהיינו הא דמשני וכמש"כ תו', וצשטמ"ק אות ח' הביא גירסא דלס"ד תרווייהו כר"ע ס"ל, וי"ע אין אפשר דס"ל כר"ע, הרי אמרי דהבהן עושה תמורה. — מסתימת הצרייתא משמע קנת דאף צכור צע"מ אין עושה תמורה צצית הבהן, וכבר כתבנו צזה לעיל.

שם צכור זה נתן לי כהן צמומו כו', י"ע אמאי לא חיישינן שיאמר שהבהן נתנו לו כשהוא תס ועכשיו נפל צו מוס, ויהא הישראל נאמן דהא לא נחשדו, וגם כשיציא הבהן עמו יאמת דבריו שמכרו או נתנו לו כשהוא תס, ומנא אתי שצבר הקשה כן צשטמ"ק, ותירץ דאף למ"ד דישאל לא נחשדו על ספק צכורים, מ"מ ישראל שלקח צכור מכהן, ודאי נחשד הוא, ולא יתירוהו צלא עדים, דלמה זה קנהו מן הבהן לטפל צו עד שיפול צו מוס, אלא ודאי דעתו להטיל צו מוס, ורק כשאומר שקנהו מן הבהן לאחר שנפל צו מוס, צזה ס"ד להאמינו, ולפ"ז ראוי לקיים כן גם למסקנא שאין רואין צכור לישראל האומר שקנהו מן הבהן תס, ואפי' הבהן עמו, ויתפרש הא דא"ר אין רואין צכור לישראל אא"כ כהן עמו, דהיינו דוקא כהן שעמיד לתמו לו, ולא כהן שהישראל לקחו ממנו, וצבהגר"א אות ד' לא פירש כן, וי"ע.

שם אמר ר"ה צריה דר"י ה"ט דישאל אסור מפני שנראה ככהן המסייע צצית הגרנות, היינו משום שהוא צכר שאין לו שער, דמאן יימר

שותף קצת בחטא, והו"ל מעין שנים שעשו, א"נ כשבעל הדורון צא להחליף הוא ולזול טפי, דמחשיב עצמו כבעל דבר צוה למשא ומתן על חליפין.

שם אצל ממיר דתרווייהו קא מקדיש להו כו', צריך פירוש הרי כל ממיר היינו להחליף שזה כל ענין תמורה וכמו ההמיר גוי וגו' ועמי המיר וגו' וימירו את כבודם וגו', ובמקדיש תרווייהו, מזה קעציד ואינו ענין לתמורה, ונראה לפרש דחליפין היינו שרצונו להחליף זה צוה, שחפץ להוציא לחולין את ההקדש, והרי הוא מחליפו צאחר, ובשל אחרים לעולם כן הוא, אצל תמורה ענינו שרוצה לתת קרבן אחר, דהיינו שחפץ שזה שנותן עכשיו ישמש לקרבנו, ומה שעי"ז יוחזר הקרבן הראשון, הוא כפועל יוצא כיון שאין צריך שני קרבנות, אצל אף אם לא יוחזר הראשון הרי חפצו בתמורה קיים, [שהחזרת הראשון לחולין לא שימש כלל את רצונו להמיר, ואף אם לא חשב שיפסיד שניהם, ואם היה יודע אפשר שלא היה ממיר, מ"מ אין עיסוקו בהוצאת הראשון לחולין], והיינו דקרינן ליה דתרווייהו קא מקדיש, על אף דבסתמא חשב שיצא הראשון לחולין, דאל"כ לא חשיב תמורה. — וחתי הרי"מ נ"י העיר דאולי אפשר לפרש דאי הוי קתני לא יחליפנו הו"א דלא עבר אל"כ חשב דאחזנו מעשיו, עי' י"ז א', אצל אם ידע דהוא וחילופיו יהיו קודש לא עבר, אצל לא ימיר מתפרש אף כשידע דתרווייהו יהיו קדושים, דלשון תמורה משמש על הרצון להמיר.

— נמצאו צוה עוד דברים —

ענין חליפין ותמורה שוין כדאמר צ"מ מ"ז א' תמורה זו חליפין וכה"א לא יחליפנו ולא ימיר אותו, ובמקם וממכר ענינם להחליף חפץ בחפץ, כמחליף פרה בחמור, ולקמן כ"ו ב' תניא דאם העמיד בהמת חולין אצל קדשי צדק הבית ואמר זו חליפי זו זו תמורת זו לא אמר כלום, אצל אם אמר זו תחת זו או זו מחוללת על זו דבריו קיימין, ולמדנו מזה דחליפין ותמורה כמתנה תמורת מתנה הם, ולא כחילול, והרי כונת המחליף שתהא נתינתו כהקדש ראשון ולא כהקדש שני, ושיהא הוא נחשב כמקדיש, ולא זה שהקדיש חילופו, וענין זה הוא שאסרה תורה בקדשי מזבח, ואף בצע"מ שקדם הקדשן את מומן, דאע"ג שיש להם פדיון, מ"מ צלי להעביר קדושתן אינו רשאי

דבזינא הוא ולא קרא, ומיהו י"ל דהכא שכר טירחא ומזוני ידוע, וליכא למיחש כ"כ דמוחיל, וצ"ע.

ט' א' מתני' ממירין מן הצקר על הצאן כו', בכלל זה אף בקרבן שאינו צא אלא מן הצקר, דאפ"ה אם המיר על הצאן נתקדש, וכן באינך, ונראה דאם המיר אשם על נקבה דנתקדשה הנקבה, אף לר"ש לקמן י"ט ב' דמפריש נקבה לאשם תמכר שלא במום, דתמורה עדיפא כדתנן ט"ז ב' לענין צע"מ.

שם ואיזהו טוב צרע בעלי מומין שקדם הקדישן את מומן, ככאן מפורש דטוב צרע מתפרש טוב דחולין צרע דקודש, ומתפרש קרא שלא ימיר אותו אפי' לתת טוב תמורת הרע, וכן בגמ' אמר אביי ומה טוב צרע דעלויי קא מעלי ליה, ולפ"ז קרא מתפרש זו ואצ"ל זו, [וצ"ע אם אורחיה דקרא בהכין], וכן רש"י פירש דהראשון שבקרא הוא החולין, אצל צחו' פירשו איפכא דהראשון הוא הקודש, וסיפא דאיזהו טוב צרע נקט התנא שלא כלשנא דקרא, ונראה דהכריחם לזה גירסא דידן בצכורות י"ד ב' השתא רע צטוב אמרת לא טוב צרע מיבעיא, ובשטמ"ק שם באמת הקשה ממתני' והציא גירסת ר"ח דגריס התם איפכא השתא טוב צרע אמרת לא כו' עי"ש, ובאמת דהדבר דחוק לומר דהתנא נקט איפכא מלישנא דקרא.

שם ח"ר לא יחליפנו בשל אחרים, בפרש"י חילוף משמע ע"י ב' אנשים, ולכאורה ענינו להחליף דבר בדבר וכמו והחליף את משכורתו, ושייך גם באיש אחד, וכמו גזעו מחליף, ואף אם נאות יותר בצ' אנשים, אצל עכ"פ בשתי רשויות ודאי שייך הלשון כמו בצ' אנשים, וא"כ אם צא להחליף עם ההקדש ושתכנס זו ותצא זו, הרי זה ממש כשני אנשים, שהחולין מחליף עם ההקדש, ואין לפרש דמיתורא מפרשינן לה בשל אחרים, דאל"כ נכתוב רחמנא לא ימיר ולא צעי לא יחליפנו, והרי הצרייתא צאה לדרוש הקרא ולאוקמיה בשל אחרים, דהא אמרינן בחר הכי לכתוב רחמנא לא יחליפנו ולא צעי לא ימיר, אלמא דאי הוי כתיב לא יחליפנו לחוד נמי הוי ידעינן בשל אחרים, וע"כ צ"ל דלענין תמורה נאות יותר לשון תמורה, ומדשינה הכתוב למיכתב לא יחליפנו, שמעינן בשל אחרים. שם ולכתוב לא יחליפנו ולא צעי לא ימיר, יש לפרש דבשל אחרים קיל טפי משום דבעל הקרבן נמי

נראה דנמעשר שני אם אמר הרי מעות הללו חליפי או תמורת פירות הללו, דנתחללו, דכיון דאין אדם יכול להתפס מעות למעשר שני, ע"כ כונתו לחילול, ואף דשימוש בלשון חליפין או תמורה אינו נכון על כונה זו, מ"מ איהו דחיק ומוקי אנפשיה, ולא גרע מידות או מעסוקין באתו ענין, ודוקא בהקדש שאדם יכול להקדיש ולהתפס אמרינן בלשון חליפין ותמורה מתפרש הקדש עצמי ולא חילול. (עד כאן).

שם אי נימא בהמה דהקדש ידיה וחולין דעלמא כו', ולא מצי לאוקמי כשאמר בעל הבהמת חולין כל הרוצה להמיר על בהמתי ימיר, דכה"ג אם נתכוין שהבהמת הקדש תכנס לרשות בעל בהמת החולין [אם היה אפשר להחליף] הרי חשיב שבעל בהמת החולין הוא הממיר, ובעל ההקדש שממיר שליחותיה קעביד, ואין שליח לדבר עבירה, ואף אם היה חל, היינו בשל אחרים, וכבר עדיף טפי לפרושי בשל אחרים כשאמר כל הרוצה כו', ואם נתכוין שהבהמת ההקדש אם תאכל לחולין תכנס לרשותו, הרי נחשב הוא הממיר, וכאילו בעל בהמת החולין נתן לו את הבהמת חולין שימיר עליה, ואין כאן המרה בשל אחרים כלל.

מתני' ממירין אחד בשנים, [ואם השנים הם עולה ושלמים, הר"ז כחמורת עולה ושלמים], בגמ' אשכחן דרבנן דעו קרא לרצוי ור"ש דעי קרא למעוטי, ויש לדעת בלא קרא מאי אית לן למימר, וקראי י"ל דאינטריך כל חד לאפוקי מדרשא דאידך.

שם אחד במאה ומאה באחד, לכאורה אין בזה חידוש יותר משנים, ואפשר דאשמועינן בלא נימא דפטומי מילי בעלמא הוא, בלא דרך תמורה הוא, שאין דרך להמיר אחד במאה או מאה באחד. גמ' אמר להו איהו מהתם נמי מצינן למילף טעמא ידי, נראה דעיקר דרשא דר"ש הוא מהוא ותמורתו, וכדדריש מעיקרא, וכמו שהוא במתני', ורק כד אמרו ליה רבנן טעמא דידהו מזהמה בצמהה, אמר להם דאדרבה מהאי קרא נמי איכא משמעות כותיה.

שם אמר ר"ל מודה ר"ש שממירין וחוזרין וממירין מ"ט קדושה ראשונה דהקדש להיכן הלכה, בטעמא דאיכא למימר דאין ממירין וחוזרין וממירין, יש להסתפק אם הוא משום דתמורה הו

להקדיש אחר במקומו, ואף בקדשי צדק הציט היה מקום לאיסור זה אלא דנתמעטו מקרא י"ג א', והא דאמר ה' ב' דאי לאו דאמר קרא והיה הוא ותמורתו הו"א תאזו ותכנסו, היינו דהיינו למידין מהאי קרא דאף ע"י חליפין הקדש יוצא לחולין, דפשטא דקרא בלא יחליפנו משמע דאהני מעשיו, ואף דאין חליפין ענין חילול, וע"כ ענין מחודש הוא, דהא בקדשי מוצא תמימין נמי איירינן דאין להם פדיון, ואפ"ה הו"א דתאזו ותכנסו, ולבשר דכתיב והיה הוא ותמורתו אמרינן בלא נתחדש דבר בהלכות פדיון בהאי קרא, והא דהוא נשאר בקדושתו פשיטא דהא לא חיללוהו וגם הוא קדושת הגוף, ורבותא דקרא דגם תמורתו קודש אף שלא נתכוין להקדישה אלא אם תאזו הראשונה, ואף בלא אהנו מעשיו מ"מ אסרה תורה דיבור זה.

והא דאמר דאי כתב רחמנא לא יחליפנו לחוד הו"א תאזו ותכנסו זו הוא דתילקי אצל מימר דתרווייהו קא מקדיש להו אימא לא לקי, כריך פירוש דהא תמורה היינו חליפין כדאמר ב"מ מ"ז א', [ולא משמע דהיינו רק לבשר דכתיב לא יחליפנו ולא ימיר, דודאי פירוש ענין תמורה בלשון הקודש ידוע בקבלה], ובתרווייהו כונת האדם דתאזו זו ותכנס זו, שזהו פירוש תמורה וחליפין, אלא שאינו בדרך חילול, וצ"ל דאף דתמורה ג"כ ענינו חליפין, מ"מ לשון חליפין מורה טפי דהא בזה תליא, וכיון דאין כאן ענין חילול, אלא דמוקים לאחר בחריקאיה שישמש במקומו וממילא יצא הראשון, הלכך בחליפין מתפרש כאילו התנה שנותן חליפיו בתנאי שיצא הראשון, אצל בתמורה אפשר להתפרש שאין כאן תנאי אלא דכיון דהפריש אחר במקומו ממילא לא יוכל הראשון לשמש, אצל אם עי"ז עדיין אין הראשון יוצא לחולין וישאר בדין מותר או למיתה או לרעייה, לא איכפת ליה, והיינו דתרווייהו קא מקדיש להו, קמ"ל דאף כה"ג הוא בדין איסור תמורה ולקי. — והיה אפשר לפרש דה"ק דאי הו כתיב רק לא יחליפנו דהיינו בשל אחרים, הו"א דדוקא התם לוקה משום שהוא לא הקדיש כלום ורק רוצה שתאזו ותכנסו זו, אצל מימר בשל עצמו דאיהו הוא דמקדיש לתרווייהו, הו"א בלא לקי, דבהקדש של עצמו שפיר רשאי להחליף, קמ"ל, אצל לשון הגמ' ל"מ כן.

מזרייתא דזכורות ס' ז' דראצ"ש לא מיתוקס התם
אל"כ אין ממירין וחוזרין וממירין.

שם ת"ל והיה הוא ותמורתו אפי' במאה, ר"ל
משמע דמסבירא קאמר דממירין וחוזרין
וממירין, דהא טעמא קאמר דקדושה ראשונה להיכן
הלכה, ומהך זרייתא דמזכרא קרא להכי משמע
דמסבירא היה ראוי למעט גם שאין ממירין וחוזרין
וממירין, ודלא כר"ל, ואפשר דאינו אלא אסמכתא,
א"נ תניא כוותיה זעיקר הדין. — הך דרשא לא
מפקעא מדרשא דמה הוא מיוחד, דר"ש תרוייהו
דריש, [וא"ל לומר דהך זרייתא ס' ל' דר"ש דריש
רק מזהמה צהמה], דהו"מ למיכתב ואם המר
ימיר והיו קדש, והו' מקשינן להו נמי להדדי דמה
הוא מיוחד, ומדכתיב הוא ותמורתו משמע דכל
תמורתו ואפי' טובא.

שם זעי ר"א לדברי האומר כו', העיר חתני רד"ח
הכהן נ"י דהא דלאידך לישראל קאמר לר'
יוחנן, והכא קאמר לדברי האומר, אולי הוא משום
דלקמן י"ג ז' אמרינן דלא מיתוקמא הך זעיא
אליבא דר"ש, אלא אי איכא תנא דסביר כוותיה
בחדא ופליג עליה בחדא, ולכך קאמר לדברי
האומר, משא"כ בלישנא בתרא דפלגיניהו לתרתי
זעי, הרי זעיא קמיייתא אחיא שפיר אף אליבא
דר"ש לכך קאמר לר' יוחנן דאליבא דר"ש איירי.

שם ב' אמר אביי מאי קא מיבעיא ליה כו',
לא מסתבר ליה לאביי למימר דלא
קמיבעיא ליה אלא שמי קדושות ושני גופין ביחד
אבל ז' קדושות וגוף אחד או ז' גופין וקדושה
אחת פשיטא ליה דאינו חוזר וממיר, וגם כל כי
האי אי הוי פשיטא ליה, היה ראוי להקדים ולפרש
ז' גופין לא קמיבעיא לי, ז' קדושות נמי לא
קמיבעיא לי, כי קמיבעיא לי ז' קדושות וז' גופין,
והיינו דמפרשינן דבאמת תרוייהו איבעיא ליה,
ואת"ל קאמר, ועי' שטמ"ק.

הא דנקט בהמיר והומס, ה"ה בהומס והמיר, שאין
נפקותא מחמת שהראשונה תמורת זע"מ
והשניה תמורת חס, דאי אין ממירין וחוזרין וממירין,
אף בזה כן, ונקט המיר והומס לרבותא דאף בזה
קמיבעיא ליה שיחזור וימיר אף דשניהם שוין.

שם אמר אביי הי קמיבעיא ליה כו', פיי
בשטמ"ק דפשיטא ליה דלאו שקולין נינהו

כעין התפסה מקדושת הראשון וכמש"כ רש"י לקמן
ז' דכהקדש שני חשיב, ואין צרכו להתפס אלא
אחד, וכן משמע קצת מהא דאמר ר"ל דקדושה
ראשונה להיכן הלכה, כלומר דצמילתיה קיימא
ושפיר חוזר ומתפס, מכלל דר"י סבר דלאו
צמילתיה קאי, ולפי טעם זה אף שני בני אדם
אינם יכולים להמיר בזה אחר זה באותו קרבן, כגון
שאמר בעל הקרבן כל הרוצה להמיר יבא וימיר,
והמירו שנים בזה אחר זה, או בפסח שהמירו
הצועלים ומשכו ידם ונמנו אחרים, א"נ בפסולי
המוקדשין שמכרו ראשון לשני, או"ד טעמא משום
דכיון שכבר ביקש להמיר והוקדשו שניהם, תו לא
שייך לבקש פעם נוספת להמיר, וכמו אילו היתה
התמורה מועלת להוציא הראשון ולהקדיש השני,
דמו לא הו' שייך לחזור ולהמיר, ה"נ גם כשאין
התמורה מועלת להוציאו, דמ"מ מאי דאפשר
למיעבד כבר עבד, ואין שייך לחזור ולמיעבד, [זכר
לדבר אפשר זמי שעבר והקדיש זע"מ לגופו, דאף
דלא חיילא קדושתו, מ"מ י"ל דשוב לא יעבור אם
יחזור ויקדישו פעם נוספת, עכ"פ אותו המקדיש],
ולפי טעם זה אפשר דאדם אחר שאני ויכול להמיר,
ואפשר עוד דגזירת הכתוב הוא דאין תמורה אלא
פעם אחת, וכ"מ מהא דאמר זכורות ס' ז'
דראצ"ש ס"ל דצמעשר בהמה אין קדוש אלא או
תשיעי או אחד עשר ולא שניהם משום דס"ל
כאבזה דאמר אין ממירין וחוזרין וממירין, וס"ל
דטעות מעשר תמורה, והתם לא שייך לומר
דקדושת המעשר מתפסה, דהא התשיעי קדוש עד
שלא הוקדש העשירי, וגם לא שייך התם הסבירא
שכבר המיר, כיון דאין שם כונה להמיר.

שם ורי"א כשם שאין ממירין שנים באחד כן אין
ממירין וחוזרין וממירין, משמע דפשיטא
דקרא מתפרש למעוטי שנים באחד, ומסבירא
אמרינן דה"ה בזה אחר זה.

שם תניא כוותיה דר"י כשם שאין ממירין אחד
בשנים כו', אפשר דלאו דוקא קאמר ור"ל
כשם שאין ממירין שנים באחד, וכדקאמר ר' יוחנן,
ואי דוקא קאמר יש לפרש דה"ק דגזירת הכתוב
הוא דרק אחד באחד ותו לא, וכמו שאין ממירין
אחד בשנים דלא שייך לחלק בזה בין צנת אחת
לצנה אחר זה. — הו"מ נמי לסייעה לר"י

שני, חייבתו תורה בחומש, וכמ"ס הרמב"ם שלהי הלכות תמורה שהאדם חשוד לזלזל בפדיונו, והלכך צמער שני שגם בפדיון פדיונו הרי האדם שליט לפדותו בעצמו, ללא גזר, שפיר חייבתו תורה חומש גם בפדיונו, אבל הקדש דהקדש שני נריך גזר לפדותו, לא חייבתו תורה חומש, שהגזר כבר יסתדל שיסומו אותו כראוי, וכיון דצמער שני לעולם מוסיף חומש, תו לא הקפידה תורה על החומש לחייבו בחומש, משא"כ בהקדש שאינו מוסיף חומש אלא על הקדש ראשון, שפיר החמירה תורה לחשוב החומש כתחלת הקדש, וזה נמי מיושז הא דצמער שני אינו מוסיף חומש כשאין הפירות והמעוה דחד, דכל כה"ג שיש כאן שנים בעסק החילול, ליכא למיחש לזלזול דכל חד מדקדק על של חזירו שישה זה כנגד זה. — ולפי זה מהא דחזינן דהמקדיש קרבן לפרת חזירו מוסיף חומש, יש לדקדק דבהומס הרי הרשות לפדות ציד המקדיש, וכן נטריך לומר לפי זה דהמקדיש קרבן לעצמו והומס ופדהו על אחר והומס השני, דינטריך גזר לפדותו, דהא הוא צדין הקדש שני, וצ"ע צכ"ז. — מלשון הגמ' להלן דבהיה קדושה איתוסף זה חדא זימנא חומש, משמע דהיינו טעמא דבהקדש שני אין מוסיף חומש, משום דבהקדש זה כבר ניתוסף פעם אחת חומש, וסגי בהכי, ולפ"ז י"ל דהיינו טעמא דצמער שני לעולם מוסיף, כיון שהוא לעצמו, ומיהו ע"כ טעמא דכבר הוסיף חומש לאו דוקא, דהא המקדיש ציתו ופדהו אחר אין המקדיש מוסיף חומש אם יבא לפדות את הפדיון, אע"ג דעדיין לא הוסיפו חומש בהקדש זה.

י' א' צעי רמב"ם מקדיש מוסיף חומש כו', יש לעי' המקדיש קרבן צעד חזירו כעין מסירה לציבור, דהיינו שיחשז כאילו המתכפר הקדיש משלו, [דצקצנות ציבור דינן שיבאו משל ציבור, ונריך שהמקדיש ימסור לציבור גם זכות ההקדשה, עי' מש"כ לעיל ו' צ'], אם צכה"ג המתכפר מוסיף חומש דכמקדיש חשיב, ולכאורה הכי מסתברא.

ולפ"ז נראה דהמקדיש לא יוסיף חומש צכה"ג, כיון דחשבינן למתכפר כמקדיש, ויש לעי' לפ"ז דהא דאמר רבא צסמוך דאם מקדיש עושה תמורה מצינו ציבור ממירין, כגון דאקדיש יחיד

הני תרתי איבעי, והיה ראוי למיבעיא צחדא וכש"כ צאידך, ומתרינין דצאמת צאת"ל קאמר. — לכאורה נראה דאע"ג דלהך ליסנא לא אשכחן דמיבעיא ליה צשני גופין ושתי קדושות יחד, מ"מ קושטא הוא דצוה נמי קמיבעיא ליה, וכדחזינן לל"ק דלא צעי אצי לפלוגי צינייהו וכמס"כ, ומיהו ליסנא דגמ' או"ד אף על קדושה אחרת כיון דאותו הגוף הוא אין חוזר וממיר, משמע דצשני גופין שפיר ממיר, וכן רש"י פירש דלהאי ליסנא לא צעי מיד צשני גופין וצ' קדושות, וצ"ע. — שם צגמ' אי גוף אחר צאותה קדושה כו' אבל צגוף אחר אע"ג כו' כצ"ל.

שם אמר ריב"ל הקדש ראשון מוסיף חומש ואין הקדש שני מוסיף חומש כו' מקדיש ולא המתפס, נראה דכל הנידון כשהמקדיש עצמו פדה הקדשו, דיש מקום לומר דגם על השני חשיב כמקדיש כיון שזה צא מכח הקדשו הראשון, אבל אדם אחר הפודה הקדש פשיטא דלא חשיב מקדיש, שאינו אלא כקונה מהקדש, וצרייתא דצ"מ נ"ה אי דמייחנין לסיועיה לריב"ל נמי מייירי צמקדיש, חדע דהא פרש"י התם דהקדשו פדוי מדין הקדש שזה מנה שחיללו על שזה פרוטה וזה לימא אלא צמקדיש כמ"ס תו' לקמן כ"ז צ', ומיהו אין לצבר הכרע ויתכן דגם כל פודה מהקדש ס"ד דיהא דינו כמקדיש, דסו"ס חפץ זה צא מידו להקדש.

יעוי' צתו' צ"מ נ"ד צ' ד"ה הקדש דמעשר שני והקדש הפוכים זה מזה, דבהקדש אינו מוסיף חומש על הקדש שני, ואילו צמעשר שני הרי גם כצא לחלל פדיון המעשר שני נמי מוסיף חומש, ואילו לענין חומש הרי צמעשר שני אינו מוסיף חומש על חילול החומש, ואילו בהקדש חומש כתחלת הקדש דמי ומוסיף חומש.

ויש להסתפק למס"כ תו' לקמן כ"ז צ' וצש"ד דהקדש שזה מנה שחיללו על שזה פרוטה מחולל, לא נאמר אלא על המקדיש דרשאי לפדותו צלא גזר, מה הדין בהקדש שני, אם גם צזה עדיין זכות המקדיש קיים לחללו צלא גזר וכן שזה מנה על שזה פרוטה, או"ד רק על הקדש ראשון צעלותו קימת, ומסתברא דרק על הקדש ראשון, דהקדש שני לא חשיב איהו המקדיש וכמו לענין חומש, ודאחאן עלה יתכן לומר דלעולם כל שהאדם רשאי לחלל צעצמו אם הקדש או מעשר

אם שיירו אינו משוייר ואף אם עובר ירך אמו, דהא תנן במתני' האומר ולדה של זו עולה והיא שלמים דבריו קיימים ולא מוכחין מינה דשיירו משוייר, אלמא דאף אם שיירו אינו משוייר, מ"מ בקדש והקדיש את הולד שפיר קדוש בפני עצמו, ולפ"ז בהקדיש צבת אחת את האם ואת הולד נמי יש מקום לומר דאף אם שיירו אינו משוייר ועובר ירך אמו דמ"מ יוקדש הולד כאילו קדמו והקדישוהו, וכדס"ל אמנם לר' יוסי, אלא דזה דוקא כשהזכיר בהקדשו גם את הולד, ולר"מ משכח"ל כגון שאמר על המעוברת אלו לחטאתי, אבל כשהפריש מעוברת סתם מתפרש שהולד יהא דין ולד, ורק האם תשמש כקרבת, אם שיירו אינו משוייר.

ובראיה דאף אי אין קדושה חלה על העוברין, דמ"מ אם הפריש העובר לחטאתו שפיר מתכפר זו כשילד ואין צריך לחזור ולהקדישו, דהא תנן לעיל כ"ד ב' מצברת שהיתה מעוברת אומר מה שבמעיה של זו אם זכר עולה ילדה זכר יקרב עולה, ואם אין קדושה חלה על העוברין חייל עליה קדושת דמים כדאמר לעיל י' ב', וכשנולד אמרינן מגו דנחתא קדושת דמים נחתא קדושת הגוף, והיינו דקתני יקרב עולה, עי' תו' לעיל י' ב' ד"ה כי, וזה דין אם שיירו משוייר ודין אם שיירו אינו משוייר, וה"ל בחטאת.

ויש לעי' לפי זה היכי מוכחין לעיל י' א' מהך מימרא דר"י דס"ל קדושה חלה על העוברין, ופי' תו' שם דמהא דאין צריך לחזור ולהקדישו לולד כשנולד קדייק, ומאי ראייה לעולם אימא לך אין קדושה חלה על העוברין, ובהפרשת האם לא נתקדש הולד אלא קדושת דמים, ואפ"ה שפיר מתכפר זו כשנולד מצלי לחזור ולהקדישו כדחזינן במצברת דאמרינן מגו דנחתא, וי"ל דכ"ז דוקא בשקדיש העובר, אבל כשהקדיש האם סתם, אין חלה קדושה על העובר כלל אם אין קדושה חלה על העוברין, אף לא קדושת דמים, והו"ל חולין, דכל שאינו שוה לקדושת אמו, הרי הפרשת האם לא חשיבא הפרשה לולד, דכשני גופין נינהו, ורק אי קדושה חלה על העוברין אמרינן דהוקדשו תרוייהו.

ב) שם מ"ט קסבר ר"י שיירו משוייר כו', היינו שאם הקדיש את האם לקרבן והתנה

עבורם, והא צ"ל ציבור ע"כ שיהא הקרבן משל ציבור, וא"כ הרי יש למסור גם זכות מקדיש לציבור, ובכה"ג אין המקדיש ממיר, וי"ל דבקיץ המוצא מתכפר דלא צעי מסירה לציבור, [אם אפשר להקדיש לציבור עי' מלחמות ברכות כ"א], ושפיר קאמר דצוה מנינו צבור ממירין, א"נ עיקרו אשותפין פריך ולישנא דמתני' י"ג א' נקט.

יש להסתפק המוכר שלמיו לרבי יוסי הגלילי, [אם גם זכות הכפרה נמכר], או בפסח שמשכו המקדישים את ידם וגמנו אחרים, אם הלוקח והאחרונים חשיבי כמקדישים לענין חומש, דמה מכר ראשון לשני כל זכות שבאה לידו, או דלא שייך מכירה בזכות מקדיש, [ומיהו אכילת הבשר ודאי ללוקחים אע"ג דמקדיש אוכל בשר כמש"כ בחו"ב מנחות ע"ג ב'], ומסתברא דקמא נסתלק לגמרי, וי"ע.

שם אלא לענין תמורה, לכאורה קרא לא איירי בדעבד עזירה, ומהיכא תיתי נימא דלענין תמורה קאמר, ואפשר דה"ק דקרא מתפרש דגם מה שהפרישו לו אחרים חשיב כקרבתו על נזרו והיינו שהוא בעל הדורון, וממילא שמעינן מזה לענין תמורה, דבעל הדורון הוא הממיר, וכמש"כ לעיל ז' ב' לענין בכור.

שם תורם משלו על של אחרים טובת הנאה שלו כו', צמער עני דילפינן חולין קל"א להזהיר עני על שלו דחייב ליתן לעני אחר, יש מקום לדון בעישר משלו על של חבירו אם רשאי ליתנם לחבירו או ליקחם לעצמו, ועי' בזה בספר מרן זללה"ה דמאי ס"ט סק"ג ומעשרות ס"ז ס"ק כ"ב, ולכאורה לא שייך כאן על בעל הפירות להזהירו על שלו, כיון שאין צידו ליקח דהא אין טובת הנאה שלו, וגם על בעל המעשר יתכן דלא הוזהר כאן על שלו כיון שאין חיוב ההפרשה עליו, [וזולת על עשירית שבזה המעשר החיר את עצמו], ואין תימא אם כה"ג שניהם מותרים, וי"ע.

סימן ב

א) כ"ה א' אמר ר"י הפריש חטאת מעוברת וילדה רעה צה מתכפר כו' קסבר ר"י אם שיירו משוייר עובר לאו ירך אמו הוא כו', לכאורה אם קדם והפריש את הולד ואח"כ את האם, דין הוא דיתכפר עם איזה מהן שירעה, אף

שיירו משוייר הרי הולד חולין, שהרי אינו קדוש מחמת האם, ויש לעי' אמר היא שלמים חוץ מולדה מהו לר"מ, ונ"ע בזה בסוגיא דנדרים כ"ו א'.

שם ואי ס"ד שיירו משוייר הר"ז ולד שלמים הר"ז שלמים צעי מיתנא כו', דולד שלמים דינו חלוק משלמים דהא אינו עושה תמורה, ובאמת יתכן לפרש הר"ז ולד שלמים דר"ל הרי זה הולד שלמים, ואפשר דהכי נמי קאמר תני הרי זה שלמים, דר"ל דהרי הולד שלמים, והנה צקיפא דמתני' קתני דדברי ר' יוסי הר"ז ולדה שלמים, והיה ראוי למירמי מקיפא לרישא דהא ולדה שלמים מתפרש שהוא שלמים, ולא ולד שלמים, וגם היה ראוי לסייע לר' יוחנן מקיפא, ונ"ל דלשון זה דהר"ז ולדה שלמים יתכן גם לפרשו דולדה שלמים מתורת ולד שלמים, והרמב"ם בפט"ו ממעה"ק ה"א העתיק לשון המשנה דדרי' הרי ולדה שלמים, דהא לא אשכחן בגמ' דתיקנו גם דדברי ר"י למיתני הר"ז שלמים, דודאי מתפרש שפיר הרי ולדה שלמים שהוא הקדש ראשון לשלמים, ואדרבה פשטא הכי מתפרש, ובלח"מ פ"ד מפסקה"מ ה"ו נתקשה בזה, וכנראה נקט דהא דאמרו בגמ' תני הר"ז שלמים קאי גם אדברי ר"י, דולדה דנקט מיותר, דהא איירי ביה, ומ"מ פשטא דמילתא כמש"כ דלא משצטין לקיפא כלל, אח"כ ראינו דבמשניות הגירסא גם דדברי ר"י הר"ז ולד שלמים, ומסתברא דגירסא זו עיקר ולכך לא הזכירו בגמ' מקיפא, דרישא וקיפא חדא נינהו, דבתרוייהו א"ל רב לתנא תני הר"ז שלמים, ולפ"ז לשון הרמב"ם מיושב, ודברי הלח"מ לא נתיישבו.

ג) שם מיתני האומר לשפחתו הרי את שפחה וולדך בן חורין כו', נראה דאם שיירו אינו משוייר אין הכרח אם יש לדנו כמשחרר חזי עבדו ויועיל השחרור לולד, או דיש לדנו כמשחרר רגל העבד, דלא מנאנו שחרור כזה, דרק חזי מכללות העבד שייך לשחרר ולא חלק מסויים, [ולשון הגמ' גיטין כ"ג ב' ל"ד, ועי"ש ברמב"ן], וגמ' לא קאמר אלא דאם שיירו משוייר ודאי א"א לשחרר העובר לחוד דאין אמו יכולה לזכות לו את השטר שחרור, [ולאו דוקא אמו אלא אף אדם מן השוק אין יכול לזכות לעובר, ועי' להלן], וממילא מוכח דהאי תנא קצר שיירו אינו משוייר, וגם מוכח דס"ל דלפ"ז אפשר לשחרר את העובר לחוד.

שהולד ישאר חולין, הרי הוא חולין, ואם הקדיש גם את הולד, הרי הולד קדוש כדין הקדש ראשון, ולא כולד, ויש לתמוה לפ"ז אמאי ס"ל לר"מ במתני' דהיא שלמים וולדה עולה דהולד שלמים, הרי שייר את הולד להקדישו לעולה, ומה ענין כאן לתפוס לשון ראשון, הרי בלשון ראשון לא התיחס לולד, ואף אם נימא דלא הקדישו בלשון היא שלמים דמשמע לאפוקי הולד, אלא אמר סתם הרי זו שלמים, מ"מ כיון דקיים והולד עולה הרי לא הקדישו כשאמר הר"ז שלמים, והיינו דין שיירו משוייר, בשלמא בתמורת עולה ותמורת שלמים, הרי תמורת עולה מתיחס לכל הבהמה, וכיון דתפוס לשון ראשון תו לא חייל תמורת שלמים, אצל כאן בלשון הר"ז שלמים לא נכלל הולד כשלא נתכוין לו ושפיר מקיים והולד עולה, והרי גם אם היה מכוין שגם הולד יהא שלמים הרי הו' חשבינן ליה כהקדש נוסף לולד בפ"ע, ועי' לקמן כ"ו א' בתוד"ה האומר שכתבו דמיד שאמר היא שלמים חיילא קדושה אולד, וזה יתכן רק אם שיירו אינו משוייר, אצל אם שיירו משוייר הרי לא חיילא קדושה האם אולד.

וצ"ל דמ"מ כיון שאם היה אומר וולדה עולה לאחר כדי דיבור, הו' מחזקינן ליה כנמלק, דסתם הר"ז שלמים מתפרש שמקדיש גם העובר, [והרי מבואר בפרש"י ותו' לקמן ב' דאף דשיירו משוייר וחשבינן כהקדש מיוחד לעובר, מ"מ כשנשחטה מעוברת הרי הולד נאכל בקדושת חטאת לכל מילי, וחזינן דנחשב כקרצן אחד עם אמו], הלכך שפיר שייך גם בזה לדון תפוס לשון ראשון, כיון דולדה עולה צא לאפוקי מפשטיה דהיא שלמים דבסתמא כולל גם העובר, והרי גם בתמורת עולה ותמורת שלמים יתכן שיחולו שניהם כגון באומר לא תחול זו אלא"כ תחול זו, וה"נ היה ראוי לומר גם באמר תמורת עולה ותמורת שלמים כשנתכוין מתחלה לכך, אלא דהיתרון של תפוס לשון ראשון מכריע שיחול הראשון, וה"נ צהיא שלמים וולדה עולה כיון דהיא שלמים כולל בסתמא גם הולד.

ושויירו משוייר משכחת לה לר"מ כשאמר ולדה חולין והיא שלמים, דלמ"ד שיירו אינו משוייר גם כה"ג נתפס הולד צדין ולד שלמים, ואין תנאו מועיל, דהו"ל מתנה על מה שכתב בתורה שיהווג בולד דין ולד שלמים, אצל למ"ד

דתנאי היא, תו י"ל דלכו"ע שיירו אינו משוייר, שוב הראני בני יעקב נ"י דבשטמ"ק בסוגיין אות ט"ו הביא גירסא אחרת בסוגיין, וברמב"ן חולין שם מצואר שהיתה לפניו הגי' כפי שהיא בשטמ"ק, ולפ"ו לבתר תיובתא דר"י לא מיייתין אלא צרייתות דשוחט את החטאת כו', ואתיין דברי הר"ן כפשטא דהתם שפיר איכא למימר נמי דכו"ע שיירו אינו משוייר, ומ"מ מהא דאסקו בתיובתא לבתר דכבר אייתו פלוגתא דרבי יוסי הגלילי ורבנן, משמע כמש"כ דאין מזה הכרח דרבנן סברי שיירו משוייר, ועי' ברמב"ן שם, וז"ע.

עוד הביא שם מש"כ הר"ן דצרייתא דהרי את שפחה וולדך בן חורין דזכתה לו מיתוקמא שפיר גם אי שיירו משוייר דידה כידו, ותמה הגרע"א ז"ל שזה נגד הסוגיא דמסקינן תיובתא לר"י מהא, וכן בגיטין כ"ג ב', ואפשר דס"ל להר"ן דעד כאן לא מותבינן לר"י מהא, אלא כל כמה דלא אשכחן תנא דס"ל שיירו משוייר, דלכתחלה עדיף טפי למימר דמהא דמהני קבלת האם לעובר מוכח דירך אמו הוא ושיירו אינו משוייר, אבל לר' יוחנן דמוקי דכולי תנאי כוותיה ס"ל דשיירו משוייר, שפיר אית לן לדחוקי נפשין למימר דאף אי שיירו משוייר, מ"מ מקבלת גיטו, כדין חצי עבד, ולא לחדש דאיכא תנא דפליג וס"ל שיירו אינו משוייר, והרי אף אי שיירו משוייר, ואין אדם יכול לזכות לעובר, מ"מ אם אמו משוחררת ודאי זוכה גט לעברה לכו"ע, וה"נ י"ל דאף בעודה שפחה שפיר זוכה לו.

שם לימא כי הני תנאי דתניא השוחט את החטאת ומנא זה בן ד' חי כו', וא"ת אמאי לא משני דכו"ע שיירו משוייר וכאן בששיירו דאמר ולדה חולין והיא חטאת דהו"ל חולין וגאכל לכל אדם, וכאן בשלא שיירו דהו"ל חטאת, וי"ל דלשון ומנא זה משמע דעד השתא לא הוו ידעי ביה או דעכ"פ לא איעסקו ביה, וע"כ דבהקדישו סתם איירי.

שם ותניא אידך נאכלת לכל אדם כו', ואין כאן משום חולין בעזרה, כיון דהעובר לאו בר שחיטה הוא דהא אינו אלא בן ד', וכמש"כ בשטמ"ק לעיל י"א ב' אות ל"ח דמהאי טעמא לא פשיט אב"י התם מהך צרייתא, ומיהו אף בצן קיימא הדין כן כדפשיט ליה ר"י התם. — הא דבעי אב"י התם למ"ד ולדות קדשים צהוייתן הן

כ"ה ב' אמאי זכתה לו והתניא נראין כו', הו"מ למימר הא אין זכין לעובר דאף בן חורין אין יכול לזכות לו, ולאו דוקא משום שזה מן האדון של אמו, אלא לפי דכשמשחרר את השפחה עם ולדה, או אפילו כשמשחררה סתם, הרי משתחרר גם העובר, ונמנא שאמו זוכה את השחרור גם לעובר, לפיכך מפרש דהשתא אינה יכולה לזכות לו מן האדון שלה שידה כידו.

שם ותיובתא דר"י תיובתא לימא אם שיירו משוייר תנאי היא דתניא האומר לשפחתו הרי את בת חורין כו', לכאורה מסקנא דגמ' דהך צרייתא דדבריו קיימין ע"כ סברה דשיירו משוייר, ואפשר דגם רבי יוסי הגלילי הכי סבר, וא"כ ע"כ תנאי היא, וקשה לפ"ו אמאי מסקינן לדר"י בתיובתא, הו"ל אמר לך ר"י אגא דאמרי כי האי תנא, וגם הו"ל לגמ' למירמי צרייתות אהדדי, דהא הך צרייתא סברה שיירו משוייר, ולכן נראה דאין הכרח אם רבנן דסברי דבריו קיימין סברי שיירו משוייר, דאפשר דאף אם שיירו אינו משוייר נמי דבריו קיימין, דהא לא שחררו ואינו צדין שיהא נגרר אחר שחרור אמו, וכמו דבשחרר הולד לחוד אמרינן דהו"ל כמשחרר חצי עבד והוא משוחרר, ה"נ בשייירו שפיר נשאר עבד, אף כשאמו נשתחררה, [והרי גם צקדשים אשכחן דולדה עולה והיא שלמים דבריו קיימין], ורק למאי דהו"ל ס"ד דטעמיה דרבי יוסי הגלילי משום דסבר שיירו אינו משוייר, ומשום זה הו"ל ס"ל נמי דהולד נגרר אחר האם לשחרור, לפ"ו הו"ל מפרשינן טעמייהו דרבנן משום שיירו משוייר והו"ל כתנאי, אבל למאי דמסקינן דרבי יוסי הגלילי אף אם שיירו משוייר קאמר דטעמיה מקרא, תו י"ל דרבנן נמי סברי שיירו אינו משוייר ולית להו קרא דרבי יוסי הגלילי, ומסבירא ס"ל דאין הולד נגרר אחר שחרור האם, כמו משחרר חצי עבדו, ותו ליכא תנאי, ושפיר איתותב ר"י, ועי' בתו' סנהדרין פ' ב'.

אח"כ ראיתי בתשובות הגרע"א ז"ל סי' ר"ב שהביא דברי הר"ן צפ"ג דחולין שכתב דאע"ג דר"י איתותב ודחינן הא דאמרינן תנאי היא, מ"מ ר"י מצי סבר כהני תנאי, ותמה הגרע"א ז"ל דהא למאי דדחינן הא דאמרינן תנאי היא, נמנא אדרבה דכו"ע סברי כר"י דשיירו משוייר, ולמש"כ ניחא דבאמת למאי דדחינן הא

להתכפר בולד, דעשו תקנה בקדשים שלא לגרום
שילך למיתה, ור' יוחנן דוקא בהקדישה מעוברת
קאמר, דבזה אף אם שיירו אינו משוייר וטעמיה
משום דאדם מתכפר בשבח הקדש, נמי לא ילך
הולד למיתה אף אם יתכפר באמו, ולכך רצה זה
מתכפר רצה בולדה מתכפר, ועי' בתו' מנחות פ'
א', וז"ע.

תוד"ה ואת אמרת תימא דהכא משמע דאית ליה
לר"י אין אדם מתכפר בשבח הקדש כו',
וכן כתבו ג"כ במנחות פ' א' ע"ש באורך, וז"ע
היכי משמע דסבר ר"י אין אדם מתכפר בשבח
הקדש, הרי שפיר י"ל דס"ל אדם מתכפר בשבח
הקדש, אלא דס"ל נמי דשיירו משוייר דעובר לאו
ירך אמו, והו"ל כמפריש שתי חטאות לאחריות,
ור' אלעזר הצינ מדברי ר"י דהכי ס"ל, ולכך אקשי
ליה ממתניתין דהיא שלמים וולדה עולה, אבל אה"נ
דאף אי הו"ל ס"ל שיירו אינו משוייר נמי היה יכול
להתכפר בשניהם משום דאדם מתכפר בשבח
הקדש, אח"כ ראיתי שכבר הקשה כן מרן זללה"ה.

במנחות פ' א' תוד"ה מאי נראה לפרש דדוקא
בחטאת כו' ומתיישב בכך שמעטא
דבסמוך אמר שמואל כל שצחטאת מתה כו', נראה
כונתם דסוגיין פליגא אדרבא דתמורה וס"ל
דבחטאת לא יתכן להתכפר בולד אם שיירו אינו
משוייר או אם נתעברה לאחר הקדש, אף אם
בעלמא אדם מתכפר בשבח הקדש, דהכא נאמרה
הלכה דולד חטאת למיתה, והלכך שמואל דקאמר
כל שצחטאת מתה בתודה אין טעונה לחס ע"כ
ס"ל דאין אדם מתכפר בשבח הקדש, דבחטאת לא
יתכן להתכפר בולד דהא הלכה למשה מסיני הוא
דולד למיתה אזיל, ודכוותה בתודה אין הולד טעון
לחס, אף אם צא להקריבו ראשון, וע"כ דאין אדם
מתכפר בשבח הקדש, אלא דק"ק דגם במכילתין
לקמן פ"א א' מדכרינן סברא דרבא דילמא ס"ל
לר"י דשיירו אינו [כז"ל וצדריהם ט"ס] משוייר
ובחטאת ה"ט דמתכפר בולד משום דאדם מתכפר
בשבח הקדש, ולא השאירו הדבר בתימא אלא
בק"ק, משום דאכתי איכא למימר דסוגיין לא ס"ל
הך סברא דגם בחטאת מצי להועיל אם אדם
מתכפר בשבח הקדש.

אבל הדברים קשים דגם בסוגיא דתמורה לא דחו
להא דרבא מסברא, אלא דמסתמא קים ליה

קדושין, ולא צעי לכו"ע ובהקדישה מעוברת ושייר
העובר, ואף למ"ד שיירו אינו משוייר, משכח"ל
שפיר צבהמה דחד וולד דחד, י"ל דלרבותא נקטיה
דאף כשהולד עומד להיות קדוש צהייתו, ונמנא
דעיקוב קדושתו היא רק מצד ההלכה, אפ"ה
מספקא ליה דשמא הו"ל חולין בעורה, וכש"כ
כשהולד ישאר חולין.

שם מאי לאו תנאי דת"ק סבר שיירו משוייר כו'
בגירסת רש"י ותו', ולמדנו דאע"ג דקדושת
הולד כקדושה ראשונה בהקדש פיו, ולא מכא האם,
אפ"ה תורת חטאת עלה להיות כחד עם האם
ולהכלל בקדושת חטאת, ואפשר דזה דוקא צבן ד'
דעדיין לאו צר קיימא הוא אבל צבן ה' לא, דלא
מנאנו שתי צהמות קריבות לחטאת אחת, ומיהו אי
שיירו אינו משוייר, או אי אירי בהקדישה ולצסוף
נתעברה, וולדות קדשים צמעי אמן הם קדושים,
שפיר י"ל דאף צבן ה' נאכל בקדושת חטאת, דכיון
דקדושתו מכא האם הר"ז כירך אמו, והא דקתני
צבן ד' י"ל כמ"ס תו' לעיל י"א א' ד"ה ומנא
כי היכי דתיקום גם אליצא דר"מ.

שם דמר סבר ולדות קדשים צהייתן הן קדושים,
מבואר לפ"ז דאף קדושת דמים ליכא עלייהו
צמעי אמן, ואף לא מדרבנן, דהא משמע דנאכלין
לכל אדם בלא שום פדיון, ואף שהם גדולי הקדש.

ד) שם מתקיף לה רבא ממאי דטעמיה דר"י אם
שיירו משוייר דילמא ה"ט דר"י דאדם
מתכפר בשבח הקדש, פרש"י וכי אמרינן ולד
חטאת למיתה היכא דלא רצה להתכפר בולד אלא
באמה, ומשמע דאף צהפרישה מעוברת אם שיירו
אינו משוייר הרי הולד למיתה, וקשה דא"כ אמאי
קאמר ר"י רצה זה מתכפר רצה בולדה מתכפר,
הרי היה ראוי לחייבו להתכפר בולד כדי שלא ילך
למיתה וכדס"ל לרבנן לעיל כ"ג א' דעשו תקנה
בקדשים צבה"ג, ועו"ק דא"כ למה נקט ר"י
הפריש חטאת מעוברת, ולא נקט סתם הפריש
חטאת וילדה, דהא אף בהקדישה ואח"כ נתעברה
נמי כך דינו, ולו"ד רש"י ז"ל היה אפשר לפרש
דלפי האי טעמא נימא דאין ולד חטאת למיתה
אלא צנתעברה לאחר הקדשה, [וכ"ה צשטמ"ק
מנחות פ' א'], ואפשר דהתם לכו"ע אינו מתכפר
בולד, דהלכה למשה מסיני הוא דלמיתה אזיל,
ואת"ל דגם התם מתכפר בולד, הרי צאמת נחייבו

זמן, ואף אם נימא ליה שיקדישונו לאחר ח' ימים, יש לחוש דלא ניית, כיון דיודע שחייב להקדישו, וגם הוא כבר קדוש מספק, ולא מסיק אדעתיה לחלק בין עובר למחוסר זמן, ע"י תו' תמורה י' ב' ד"ה ואזדא, וגם י"ל דלא רצו חכמים שתשהה בהמה ספק תודה, דשמא מחמת ספיקה יזלו בקדושתה, ואם יאמר שתקדוש סמוך ללידתה, כש"כ שיש לחוש שישתמשו בה ותלד פתאם ואיגלאי מילתא שעבד בקדשים.

ברם אכתי צריך ליישב משה"ק בשטמ"ק דאף אי שיירו אינו משוייר, אכתי יקדים להקדיש הולד לתודה אם הך דקיימא תמורה, ואח"כ יקדיש האם, ואם הך דקיימא תודה יקדיש רק האם, ומרן זללה"ה בתמורה סי' ל"ג סק"י כתב להוכיח מזה דכשחוזר ומקדיש האם פקע קדושת הולד כתודה בפני עצמה והרי הוא חוזר להיות כולד תודה, והדברים מחודשים שתפקע קדושת הולד שנתחייב בלחם להיות כולד תודה, ועוד דאכתי יכול להתנות דאם הך דקיימא תמורה היא הרי הוא מקדיש את הולד עכשיו לתודה, ואת האם יקדיש לאחר שחלד, וע"כ ז"ל דלא רצו חכמים שתהא כהמת חולין ועוצרה קודש, דיש לחוש שיעשו בה מלאכה ולא יחושו לכחש עובר, ע"י תמורה י' ב', והשתא דאחית להכי תו' י"ל דאף להקדיש תיכף זוא"ז לא רצו חכמים, כיון דסו"ס מקדים קדושת העובר, ואף למש"כ סק"א דגם אם יקדישם כאחד שפיר דמי כל שזכיר בפירוש שמקדיש גם הולד לעצמו, אכתי י"ל דחשו חכמים שמא לא ידקדק בלשונו ויקדים קדושת האם, ומיהו מהא דמערמין על הזכור כדתנן תמורה כ"ד ב' חזינן דלא חשו חכמים אם יהא הולד קדוש ואמו חולין כש"כ הכא דמספק תהא האם קדושה מיד, שהרי אם הך דקיימא תודה הרי הוא מקדיש האם מיד, וכבר יפרשו מלעבוד עמה מספק, ומיהו למש"כ לעיל דלא רצו חכמים שתהא בהמה ספק קדושה, י"ל דה"נ אם לא שזו תמורה לא יקדיש האם עד לאחר הלידה, א"כ נמצא שתהא האם ספק קדושה עד הלידה, ומיהו הכא עדיף דהא צודאי מיתסרא האם בעבודה משום כחש עובר דהוא ודאי קדוש ממ"נ או מחמת עצמו או מחמת אמו, ומסתברא דלהקדים קדושת העובר חשיב כטעמא, וגם יש לחוש שיטעה ויקדים להקדיש האם, וגם יש חשש

לר"א דר"י ס"ל שיירו משוייר, ולקמן שם נמי פרכינן כדרכא, וא"כ מנ"ל לגמ' דשמואל פליג אדר"י, דילמא שמואל כרצא ס"ל וגם בחטאת מועיל הא דאדם מתכפר בשבח הקדש שיהא יכול להתכפר בולד, ורק בנתכפר באם הולד למיתה, וכמש"פ רש"י בתמורה, ושמואל נמי לא קאמר דאין הולד טעון לחם, אלא בנתכפר באם.

ולפמש"כ לעיל דלרצא מחלקינן בין הקדישה מעוצרת להקדישה ואח"כ נתעברה, מתיישבת הסוגיא שפיר, דלכו"ע בהקדישה ואח"כ נתעברה הולד למיתה, דהיינו ההלכה למשה מסיני, אבל בהקדישה מעוצרת יש מקום לומר דאף אם שיירו אינו משוייר, מ"מ אין דינו למיתה ואפשר להתכפר בו אם אדם מתכפר בשבח הקדש, והיינו קושיא דרצא, והלכך שפיר דייקנין מדשמואל דאין אדם מתכפר בשבח הקדש, דהא קאמר דכל שצחטאת מתה בתודה אין טעונה לחם, ובהקדישה ואח"כ נתעברה דלכו"ע הולד למיתה, ע"כ שאין טעון לחם אפילו אם בא להתכפר בו בתחלה, ולענין תודה אין מקום לחלק בין הקדישה מעוצרת להקדישה ואח"כ נתעברה, ואם אדם מתכפר בשבח הקדש, יש להצריך לחם אף בהקדישה ואח"כ נתעברה, אם מתכפר בולד תחלה, וכיון דבהקדישה ואח"כ נתעברה אין הולד טעון לחם, ש"מ דאין אדם מתכפר בשבח הקדש, וה"ה בהקדישה מעוצרת אם שיירו אינו משוייר.

שם גמ' אמר שמואל כל שצחטאת

ה) מנחות פ"א א' א"ל מאן לימא לן דאר"י אם שיירו משוייר כו', נראה דשפיר הו' ידעי הא דא"ל רב המנונא לרצא בתמורה כ"ה ב', דודאי ידע ר"א דטעמיה דר' יוחנן משום דשיירו משוייר, אלא דאפ"ה ליכא קושיא מהך ברייתא, דהא מסקינן התם דתנאי היא, ושפיר ס"ל להך ברייתא דשיירו אינו משוייר, אלא דלריוחא דמילתא קאמר דדיניה דר' יוחנן לא איתותב מהך ברייתא, דהא אפשר לקיימו משום דאדם מתכפר בשבח הקדש.

וא"ת ואי נמי שיירו אינו משוייר נמי אכתי ליתי בהמה מעוצרת ולימא אי הך דקיימא תודה היא, הך נמי תודה, וולדה ולד תודה, ואם הך דקיימא תמורה היא, ליקדשו שניהם לאחר שחלד כל חד כתודה לעצמה, וי"ל דאסור להקדיש מחוסר

עליו, וחזינן דקבעה תורה ולד בהלכות אחרות, והרי אם יקדיש עכשיו את האם ראוי שיחול על הולד הלכות ולד, אבל אם שיירו משוייר דנמנא שהולד נידון לעצמו, למה לא יוכל לחול עליו קדושת הגוף, ואם תאמר משום שעכשיו א"א להקריבו וכמחוסר זמן דמי, הרי מצוה לקמן כ"ה ב' לפרש"י ותו' דאם שיירו משוייר אם שחט חטאת ומנא זה בן ד' ח', הרי הולד נאכל בקדושת חטאת, וא"כ כי היכי דאפשר להקדיש רגל בהמה לעולה וחייל עליה קדושת הגוף כדאמר י"א ב' יכול תנא לחולין כו', והיינו יכול תנא רק קדושת דמים, וכדפרש"י חולין ס"ט ב', ת"ל יהיה קודש דחל עליה קדושת הגוף, אע"ג דכל זמן שלא הקדיש בהמה לא יתכן להקריב הרגל, מ"מ כבר חל עליה קדושת הגוף, וא"כ ה"נ למה לא יחול קדושת הגוף על העובר כיון שאם אח"כ יקדיש את האם יאכל העובר בקדושת חטאת, ואם חל על העובר קדושת הגוף שפיר יקרב אף כשנולד ואמו חולין.

ולפי זה יתכן לומר דקים לגמ' מסברא דאם שיירו משוייר, דקדושה חלה על העוברין, ואע"ג דעבדינן נריכותא לתרתי מימרי דר"י, דהיה מקום לומר דאין עובר קדוש כשאמו חולין, דלא דמי כ"כ לרגל דלאו למיפרש קאי, א"נ דאפשר שאף אם יקדיש אמו ויקריבנה לא יאכל העובר בקדושת אמו, דכיון דשיירו משוייר הרי הוא כחטאת לעצמו ואינו נותר בזריקת אמו, וממילא לא תחול עליו קדושת הגוף בעודו עובר, מ"מ כ"ז אינו אלא לנריכותא, אבל לקושטא דמילתא למאי דמסקינן דאם שיירו משוייר הולד נאכל בתורת חטאת, שפיר חייל עליה קדושת הגוף אף כשאמו חולין, כדין רגלה של זו עולה, ואף צר פדא מודה בזה, ולא פליג אלא משום דס"ל שיירו אינו משוייר.

ברם לפי זה קשה דמנ"ל למישוי פלוגתא בדין קדושה חלה על העוברין, הרי י"ל דע"כ לא קאמר ר"י דקדושה חלה על העוברין, אלא למ"ד שיירו משוייר, וצר פדא הרי לא קאמר אלא למ"ד שיירו אינו משוייר, ורהיטת הגמ' דפליגי נמי בדין קדושה חלה על העוברין, וכמו שהוא למסקנא, דפליגי בתם במעיי בע"מ, וכן אמאי איתותב צר פדא מהא דמקדיש ולד ונא דרך דופן, הרי שיירו משוייר פלוגתא דתנאי היא כדמסקין לקמן כ"ה ב',

שיעבדו צאמו, ואף צכור י"ל דאינו לכתחלה אף שמעלו מצכור לעולה, והרי הוא גם ספק קדוש דהא אם נקבה היא אינו מקדישה, וי"ע.

ולמה שזדדנו לעיל י' א' דלמ"ד שיירו אינו משוייר מודו כו"ע דאין קדושה חלה על עוברין, ומתניתין דולדה עולה והיא שלמים דצריז קיימין מיתוקמא בקדושת דמים, ניחא, דהכא צעינן דתיחול עלה קדושת הגוף ולא יתכן אלא אם שיירו משוייר.

(ו) י' א' אתמר צר פדא אמר אין קדושה חלה על עוברין, לפ"ז הא דתניא לקמן כ"ה א' משיבוכר לה' אי אתה מקדיש אבל אתה מקדיש צבטן, יש לפרש בקדושת דמים, וכ"ה בשטמ"ק לקמן ב' אות ל"ו, ויש לעי' באיסור להקדיש מחוסר זמן דתניא יומא ס"ג ב', אם גם קדושת דמים למזבח בכלל, ואם נימא דלדמי לא מיתסר, יש לעי' מנ"ל לר' יוחנן דשרי להקדיש עובר קדושת הגוף ואין צו משום מחוסר זמן, דהא כתבו תו' בד"ה ואזדא דילפינן לה מהאי קרא דצכור דאתה מקדיש צבטן, והרי שפיר אפשר לאוקמיה לקרא במקדיש קדושת דמים, דאין צו משום מחוסר זמן, ולכאורה משמע מזה דאף קדושת דמים למזבח אסור להקדיש מחוסר זמן, ובאמת אם נימא דשרי, ולא חייל קדושת הגוף, דלא אמרינן מגו דנחתא כיון דיש איסור להקדיש מחוסר זמן, א"כ מנאנו תם נפדה, ומיהו משה"ק דהיכי נפק"ל דשרי להקדיש עובר קדושת הגוף לר"י, אפשר לומר דקרא דשרי להקדיש משמע כל קדושה דחייל על עובר, וממילא לר"י מתפרש אקדושת הגוף.

שם ואזדא רבי יוחנן לטעמיה כו', יעוי' בתוד"ה ואזדא שנתקשו מנ"ל דסבר צר פדא שיירו אינו משוייר, ומה שחירא דהוא ממתני' דלקמן כ"ה א', אכתי הרי מסקינן התם צסוגיא דפלוגתא דתנאי היא וא"כ אף אי מתני' מוכחא דשיירו אינו משוייר אכתי אפשר דצ"פ סבר כאידך תנא, ולכאורה יש מקום לשאל מה הנידון אם קדושה חלה על עוברין, ובשלמא אם שיירו אינו משוייר דעובר ירך אמו, וקבעה תורה הלכות בקדושת הולד אם צמעי אמו קדוש או בהוייתו, וגם אין דין הולד ממש כדין האם, דאין הולד עושה תמורה, שפיר יש מקום לומר דא"א להקדיש הולד בקדושה עצמית, אף כשהאם חולין, דתורת ולד

וכן מתני' דולדה עולה והיא שלמים דצריז קיימים יש לפרש בקדושת הגוף, ולית לן לאוקמה דוקא כמ"ד שיירו משוייר, וכן מתני' דאין ממירין בעוצרין, ומקדישין עוצרים, ראוי לפרש למסקנא כפשטא דעוצרין קאמר ולא צולדות קדשים, ואף למ"ד שיירו אינו משוייר.

טעמא דפלוגתתם בתם צמעי צעל מוס למ"ד שיירו משוייר, אפשר לפרש דהוא צעיקר הטעם דקדוש תם צמעי תמימה, דבר פדא סבר דהעוצר לעצמו חשיב כמחוסר זמן ואינו צדין שיוקדש ורק אגב אימיה קדוש מידי דהוה ארגלה של זו עולה נחית עלה קדושת הגוף משום שאם יקדיש המותר תקרב כולה עולה, וה"נ דכוותה אם יקדיש את האם לאחר שהקדיש העוצר הרי יקרבו כקרבן אחד כדאמר כ"ה ב' לפרש"י ותו' דלמ"ד שיירו משוייר נאכל העוצר בקדושת חטאת, והאי טעמא ליבא בתם צמעי צע"מ, ור"י סבר דהעוצר שפיר קדוש לעצמו אף דמחוסר יציאה לאויר העולם, ולא חשיב כמחוסר זמן, והלכך אף צמעי צע"מ קדוש.

י"א א' ואצט"א חד תנא הוא חדא מהלין מתנייתא כו', הא דלא קאמר ואצט"א דכו"ע צהוייתן הן קדושין, י"ל דהוא משום דלא הוזכרו שני תנאים מעיקרא, אלא שתי צרייתות ואמרין מאי לאו תנאי הוא ומשני לא חד תנא הוא, וממילא מובן דסבר צהוייתן הן קדושים לתמי דמוקי הא דקתני דנאכלת לכל אדם צהקדישה ואח"כ נתעברה, והא דלא קאמר כאן צהקדישה ואח"כ נתעברה כו', וקאמר חדא מהלין מתנייתא נראה דלישגא דירושלמי הוא דאשכחנא ליה צמכילתין טובא, וגם לישגא דחד תנא הוא נראה דהוא לישגא דירושלמי, דבתלמודן צ"ק פ"ט ב' גס צתרי צרייתות שימשו צלשון דכו"ע, אצל הדבר נראה רחוק לומר דנקטו האי לישגא לכלול צו תרמי אוקימתות הפכות, ויתפרש לר"י דכו"ע צהוייתן הן קדושין וצרייתא דלכל אדם צהקדישה ואח"כ נתעברה, וצרייתא דלזכרי כהונה צהקדישה מעוברת, ולבר פדא יתפרש דכו"ע צמעי אמנן הן קדושין, ולזכרי כהונה איירי צהקדישה ואח"כ נתעברה, ולכל אדם איירי צהקדישה מעוברת ומשום דאין קדושה חלה על עוצרין, או שלא נתכוין לקדשה ע"י צשטמ"ק, דאין זה שיטת הש"ס ולא

ושפיר מצי אמר לך בר פדא דהאי תנא סבר שיירו משוייר, אלא משמע דמדנקטו סתמא הרי מתפרש דבר פדא ס"ל אין קדושה חלה על העוצרין אף למ"ד שיירו משוייר, ולר"י קדושה חלה על העוצרין אף למ"ד שיירו אינו משוייר.

ויותר נראה דר' יוחנן דס"ל שיירו משוייר לא איירי כלל אי שיירו אינו משוייר, ואפשר נמי דר"י לא שמיע ליה כלל צרייתא דהרי את שפחה וולדך צ"ח אם היתה מעוברת זכתה לו, ולא מוקי למילתיה כתנאי, אלא ס"ל דלכו"ע אם שיירו משוייר, ולפ"ז לא אמר ר"י דחלה קדושה על העוצרין אלא אי שיירו משוייר, ומיהו בר פדא דלא אשמועינן היכי ס"ל צדין אי שיירו משוייר, ראוי לפרושי למילתיה אף אי שיירו משוייר, וגם כיון דלפלוגי אר"י קאתי ור"י ס"ל שיירו משוייר ראוי לומר דגם אי שיירו משוייר קאמר דאין קדושה חלה על העוצרין, וכש"כ אם שיירו אינו משוייר.

ולפי זה גם למסקנא דמודה בר פדא דקדושה חלה על העוצרין, ולא פליג אלא בתם צמעי צע"מ, יתכן לומר דהיינו דוקא אי שיירו משוייר, דבזה מודה לר"י, אצל אם שיירו אינו משוייר דבזה לא איירי ר"י, תו י"ל דגם בתם צמעי תמימה ס"ל דאין קדושה חלה, ואף ר"י י"ל דמודה בזה, ואמנם לפ"ז יהיה מוכח דהאי תנא דאמר צמקדיש ולד ויזא דרך דופן, ס"ל שיירו משוייר, והא דלא מיייתין ליה צסוגיא דשיירו משוייר, משום דאין לדבר הכרת, דשפיר י"ל דאף אם שיירו אינו משוייר נמי חלה קדושה על העוצרין, ועי' לעיל דסוגיא דמנחות מתיישבת שפיר לפ"ז.

מסקנא דמילתא למ"ד שיירו משוייר מודו כו"ע דחלה קדושה על העוצרין בתם צמעי תמימה, ובתם צמעי צע"מ פליגי בר פדא ור"י, ולמ"ד שיירו אינו משוייר נראה דבתם צמעי צע"מ לכו"ע אין קדושה חלה, דלא אשכחן דפליג ר"י אבר פדא למ"ד שיירו אינו משוייר, ובתם צמעי תמימה יש להסתפק, [ולא דמי לרגלה של זו עולה, דהתם לאו למיפרש קאי, והוא צדין גוף הבהמה, משא"כ ולד דלמיפרש קאי, וגם נאמרו צתורה הלכות ולד לחלקו מגוף הבהמה], ויותר נראה דאליבא דכו"ע מודה בר פדא דתם צמעי תמימה קדושה חלה עליו, ואף למ"ד שיירו אינו משוייר,

מה שמתנה, ודכוותה צאם תלד אשתי זכר יטול מנה ונקבה מאתים צ"צ ק"מ צ' דילדה זכר ונקבה הזכר נוטל מנה ונקבה מאתים, דרזנו לתת גם לבנו וגם לבתו, וכמש"פ בשו"ע חו"מ סי' רנ"ג סכ"ז, אבל צבהמת חולין אמרינן שאין דעתו להקדיש אלא אחד, דלא אסיק אדעתיה שתלד שנים, וכמו בילדה שני זכרים צסיפא דרק אחד קדוש, וימכר למי שחפץ לנדב ספק עולה ספק שלמים.

ולזה אמור ע"כ מוכח מהאי צבא דרישא דמתני' צבהמת הקדש, [ומה"ט נמי הדר ומי אס זכר עולה אס נקבה זכרי שלמים, ולא סיים אצבי דרישא ילדה זכר ונקבה, דרישא לאו צבא גוונא איירי, דילדה זכר איירי בחולין, וילדה נקבה איירי צבהמת הקדש, ומיהו צב"צ ק"מ צ' נמי נקט כי האי לישנא אף דהתם ליכא האי טעמא], ויש לתמוה דצבו' הקשו דנוקמה לכולה מתני' צבהמת חולין, ודחקו לתרוי' משום דצבי לאוקמה אכיצד מערימין, ור"ל דגם הא דילדה נקבה משמע דאיירי בהערמה, וא"כ ע"כ לאוקמה צב"ל הקדש, ואמאי לא תירצו דהך צבא דילדה זכר ונקבה לא מיתוקמא אלא צב"ל הקדש, וכיון דהך צבא איירי צב"ל הקדש, הו' פשוט לאוקמי נמי לרישא דילדה נקבה דכוותה צב"ל הקדש, ואפשר דכונת תו' בתיירוצא אינו דראוי לפרושי כיצד מערימין דרישא גם בילדה נקבה והיינו צמעים להוציא הולד מקדושת אמו, אלא כונתם דלא יתכן למיתני כיצד מערימין על הזכור כו' ולסיים שהמערס גם אמר ואס נקבה זכרי שלמים, דכיון דהקדיש הנקבה לשלמים אף שאינה קדושה בצכורה, א"כ כונתו סתם להקדיש הולד, וא"כ גם מה שהקדיש את הזכר לעולה לא מתפרש להערים על קדושת הזכור, אלא כשם שהקדיש הנקבה כך הקדיש הזכר, והלכך ע"כ לפרושי דמה שאמר ואס נקבה זכרי שלמים לא קאי אצבהמת חולין המזכרת, והאי שינויא עדיף טפי מלאוכוחי מסיפא.

אבל הרמב"ם בפט"ו ממעה"ק ה"ח העתיק לדינא דמשנתנו דילדה זכר ונקבה הזכר יקרב עולה והנקבה שלמים צבהמת חולין, וצ"ע מ"ש משני זכרים דאמרינן דהאחד חולין משום שלא נתכוין להקדיש שנים, איצרא דמהא דפרכינן בסוגיין צשני זכרים אי צבהמה דהקדש היאך דאקדיש עולה להוי עולה איצד נהוי בקדושתיה

אשכחן דכוותיה, וכל כי האי הוו מפרשי לה צגמ' צתירתי אצב"א, ולפ"ז נראה צאמת עיקר כפרש"י, דהך אוקימתא פשוטה ומוכרת, דודאי למ"ד צהוייתן הן קדושין לא יתכן שהולד יהיה קדוש צהקדישה ואח"כ נתעצרה, וצהקדישה מעוצרת ודאי הולד קדוש לר"י, ואיך יתכן שצגמ' לא יזכירו אוקימתא זו כלל, ורק יזכירו אוקימתא מחודשת לצר פדא דצהקדישה מעוצרת אין הולד קדוש אפי' בקדושת ולד שצהקדישה ואח"כ נתעצרה, וכיון דגמ' מתפרשת צבד אוקימתא הרי ראוי למינקט הפשוטה, ואיך יתכן שיסתמו צגמ', ויסמכו שצבין לא לפרש את הפשוט אלא את המחודש, ולפ"ז אין לנו לחדש דלצר פדא צהקדישה מעוצרת לא יוקדש הולד אף לא בקדושת ולדות קדשים.

הא דשרינן לאכול צשר העובר לכל אדם צלא פדיון אס ולדות קדשים צהוייתן אס קדושים, ולא אסרינן ליהנות מהן עכ"פ מדרבנן כדין כל גידולי הקדש, אפשר משום שלא רצו חכמים לתקן צהס פדייה, דאתי לאחלופי ולומר דמהני פדיון לצשר קרבן, א"כ אתי לאחלופי ולומר דולדות קדשים צמעיי אמן אס קדושים, וגם הוא מילתא דלא שכיחא כ"כ ולא גזרו צו רבנן.

בתו' זצחים ל"ה א' הרחיקו מה שפי' רש"י שם דהשוחט לאכול שליל צחוץ לא פיגל, משום דלאו גופיה דזיצחא הוא, דהא פיגל צוצח נתפגל השליל, ולכאורה היה מקום לומר דצהקדיש מעוצרת למ"ד שייירו משוייר, דאף דנתחדש דזריקת אמו מתירתו ונאכל בקדושת חטאת, דמ"מ אס פיגל צו לא נתפגל הזבח דלאו גופא דזיצחא הוא דהא קדוש לעצמו ושיירו משוייר, זכר לדצר לחמי חודה מנחות ט"ו א' דאין מפגלין החודה והחודה מפגלתן, ורק למ"ד שייירו אינו משוייר או צהקדיש ריקנית ונתעצרה למ"ד ולדות קדשים צמעיי אמן הן קדושים צזה ראוי לחשבן כגופיה דזיצחא, ולא קאימנא האידנא צעיון צזה ורשמתי לפו"ר, ועי' חולין ע"ה א'.

(ז) **ב"ד ב'** מתני' ילדה זכר ונקבה זכר יקרב עולה והנקבה תקרב שלמים, לכאורה נראה דדין זה ליתא אלא צבהמת הקדש דכיון דכונתו לאפוקי לולד מקדושתיה דאימיה וכגון חטאת כמו שפרש"י דצבי לאפוקיה ממיתה, הלכך אמרינן דבילדה שנים דעתיה להקדיש שניהם כפי

את הזכר ונולדו תאומים מה טעות יש כאן, הרי אדרבה הרווח שיש לו ג"כ נקבה לעצמו, וה"נ כשהקנה גם לשמעון, וה"נ עולה ושלמים כראובן ושמעון דמי, ולא דמי למצשרני דהתם הנידון איזו לידה יצשרנו ואמרינן דלידת תאומים הוא סוג שלישי שלא התנה עליו, [וגם לפי הרמ"ה צ"צ] שם הוצא לקמן צאמת גם התם וזכה גם בתאומים, וכן לפי מה שגדלנו עוד לפרש לקמן], והלכך אף צצהמת חולין שפיר מתקיימא מתני' דהזכר יקרב עולה והנקבה שלמים, משא"כ צצני זכרים או שתי נקבות הרי לא הקדיש אלא אחד, והאומר לחצירו מה שצמעה של זו אם זכר הרי הוא לך צצמנה וילדה שני זכרים אין לו אלא אחד, ומש"כ רש"י צצמני' על שניהם חלה קדושת עולה, ר"ל מספק דלא ידעינן איזה הוקדש, והרי שניהם קדושים כדין ארבעים מתוך שמונים, אצל לא יתכן לפרש ששניהם קדושים צודא, דלא יתכן להקדיש עולה צלא צעלים, ואם המקדיש הוא הצעלים לא יתכן למוכרו לאחר.

ומיידו צנתן צצמנה לאחד ואמר אם זכר הרי הוא שלך צצמנה, וחזר ואמר גם אם נקבה הרי היא לך צצמנה, וילדה זכר ונקבה יש מקום לדון, דלא הקנה לו אלא אחד, ודכוותה צצקדש אם אמר מה שצמעה של זו אם זכר שלמים, ואם נקבה שלמים, ויש מקום לומר דאף צצה"ג קדשי תרוייהו, דהא זה שהקדיש ראשון ראוי להיות קדוש צודאי, שהרי אם לא היה מקדיש את השני, וילדה זכר ונקבה, אין כאן טעות, דאדרבה ראוי לומר דכש"כ אם היה יודע שיוולדו תאומים שהיה מקדיש את הראשון שהקדיש, וכיון שהראשון קדוש צודאי, חו אין כאן נידון אלא על השני, וראוי לדון כאילו היו שני אנשים, ויש מקום לומר דצצה"ג קדוש הראשון ולא השני, דהראשון הרי קדוש צודאי ולעולם הקדש השני קאי על הראשון שכבר הקדישו אם הוא זכר, וכן צצמנה, ואכתי יש לדון כשנתן צצמנה צצ"א צין אם הוא זכר צין אם הוא נקבה, וכן צצקדיש כאחד לשלמים, ויש גם מקום לומר דהקדש לעולם אם הקדיש צוא"ז יש לדונו כלשני צנ"א, אף כשהקדיש שניהם לשלמים, וצ"ע צצ"ו.

(ח) בב"ב קמ"א צ' והא זכר ונקבה לא אמר כו', צ"ע מאי פשיטתא דזכר ונקבה אין דעתו לתת למצשר כלום, הרי צפשוטו ראוי לומר

דאימיה, משמע דאף צצהמה דהקדש אם ילדה שני זכרים אין שניהם קדושים, אצל יש לדחות דהכי פריך דלפי מאי דקתני מתני' שרק אחד קדוש צצממת הקדשו, א"כ אידך ליהוי צצקדשה דאימיה, ולא חולין, אצל אה"נ צצאמת יש לשאול נמי דליקדשו תרוייהו צצקדושת פיו, ולמאי דמסיק דמתני' צצהמת חולין י"ל צצאמת צצהמת הקדש קדשי תרוייהו.

ולבאורה הרי מצוה צצ"צ קמ"א צ' צצשרני צצאמר זכר ונקבה לחוד אין צכלל זה אם ילדה תאומים זכר ונקבה, והא צצמתני' שם ק"מ צ' נוטלין כדצריו גם צילדה תאומים זכר ונקבה הוא משום דאמדינן דעתו דהיה חפץ לתת לצנו וצתו ואין צצרא להפסידם משום שגולדו שניהם כמש"כ הראשונים ז"ל שם, ולפי זה נראה דגם צילדה שני זכרים או שתי נקבות לוקחין כדצריו, דהאי טעמא איתא גם צהם, ודכוותה צצמתני' צילדה זכר ונקבה אין לומר דשניהם קדושים צצממת שהזכיר כל אחד לחוד דהא חזינן צצשרני שאין תאומים צכלל, וע"כ משום דזיל צצת טעמא צצהמת הקדש דצעי לאפוקי לולד צצמיתה, וא"כ דכוותה צצני זכרים נמי, וסיפא רק צצהמת חולין, וצוה אף צצזכר ונקבה לא קדוש אלא אחד, דצצמא היה דעתו להקדיש רק אחד, [ולא דמי למצשרני דלא נתכוין לתאומים כלל ואין לו כלום, דהתם משום צצרא דאיתתא או דלא יכול למיקם צסיפוקייהו או שחושש שאינם צני קיימא כמש"כ הרמב"ן צצ"צ שם, והני טעמי לא שייכי הכא, דגם חשש שאינם צני קיימא ליכא הכא שהרי חשב שיהיה רק אחד ומקדישו, וא"כ גם אם לא יהיו צני קיימא לא הפסיד כלום], והלכך שפיר חד מייהא קדוש], ודצרי הרמב"ם צ"ע.

ונראה דעת הרמב"ם דהאומר לראובן מה שצמעה של זו אם זכר הרי הוא נתון לך צצמנה והקנה לו צקנין, ואמר לשמעון מה שצמעה של זו אם נקבה נתונה לך צצמנה והקנה לו צקנין, וילדה זכר ונקבה, דזכו שניהם, ואינו יכול לטעון שלא חפץ ליתן צצמנה אלא אחד, שאין זה חשוב טעות, [ורק צצנדר שייך להחשב כצצתח], דאף שלא עלה בדעתו לידת תאומים, מ"מ לכל חד הקנה מה שהקנה ומה שגולד עוד אחד אינו עושה טעות, שהרי אם לא היה מקנה אלא לראובן

אם אמר סתם המצשרני צמה נפטר כו' יטול מנה, שפיר נוטל גם צילדה וזכר ונקבה, וכן אם אמר המצשרני זכר או נקבה יטול מנה נמי גם ילדה שניהם בכלל, ועכ"פ אית ליה מנה, ומשני דאמר נמי אם זכר ונקבה נמי יטול מנה, ור"ל שאמר לשון שצידוע שלא בא למעט תאומים, ואמירתו אם זכר מנה ואם נקבה מנה מתיחסת אף אם ילדה שניהם, ואשמועינן דרייתא דאין לו אלא מנה, ולא מאתיים, ומשכחת לה כי האי לישנא באמר סתם המצשרני צמה נפטר כו' הן זכר הן נקבה, יטול מנה, דלשון זה לא מתפרש למעט אם נולדו שניהם, דהלשון מתפרש כאילו אמר סתם המצשרני צמה נפטר כו' יטול מנה, ולא הזכיר לא זכר ולא נקבה, דמה שהזכיר אינו אלא כמפרש יותר, ולא בא למעט אלא נפל, אבל לא איירי בהזכיר גם זכר וגם נקבה וגם תאומים, ולפי זה בשלא השווה הזכר לנקבה אף בהזכיר כל אחד לחוד נמי תאומים בכלל, דהא לית לן למידק בלישניה דנתכוין למעט תאומים, שהרי היה צריך להזכיר לחלק צין זכר לנקבה, ובתשו' הרא"ש סוף כלל פ"א לא מבואר כן, וי"ע.

(ט) תמורה כ"ד ב' עולה אין שלמים לא, נראה דאף כהן אינו רשאי להקדיש הזכור לשלמים, דאין הטעם משום שמפקיעו מלינתו לכהן, דהא מוכחין מזה לאסור להטיל בו מום עד שלא יא' לאויר העולם, ומום זה אינו מפקיעו מלינתו לכהן, דגם זכור צע"מ ניתן לכהן, וא"ת א"כ מאי הורדה מקדושה איכא מצבור לשלמים הרי קדושת שלמים חמירא מקדושת זכור כדתנן זכרים ז' א' לשם נמוך מהן כו' שלמים ששחטן לשם זכור כו', וי"ל דמ"מ איכא נמי חומרא בצבור שאינו נאכל אלא לכהנים כדתנן זכרים נ"ו ז', וגם זה שיש בו מנות נתינה י"ל נמי דחשיב חומרא, ואפשר דאף זכור שיש בו מום אינו רשאי להקדישו לשלמים, משום שמפקיעו מנתינה לכהנים, ומ"מ קים לגמ' דגם כהן אינו רשאי להקדישו לשלמים משום שמורידו מקדושתו, ומוה פרכין לאסור להטיל בו מום.

ויש להסתפק אם גם צולדות קדשים אסרינן להוריד מקדושתן, כגון ולד תודה אם רשאי להקדישו לשלמים, דאפשר דדוקא בצבור אסרינן משום דמפקיע מנות זכור, ואף לעילויי היה ראוי

אדרבה דשמח בתאומים יותר, ואף היה מקום לומר שיתחייב לתת מאתים דהא התחייב מנה לזכר ומנה לנקבה, אבל לומר שהדבר פשוט שאין לו ליטול כלום עד דקשיא דרייתא זה ודאי תימא, והטעמים שכתבו הראשונים ז"ל משום שמה אינם בני קיימא או שאינו יכול למיקם בסיפוקיהו או נערה דאיתתא כולם טעמים דחוקים, ועוד דהא פרכינן בסמוך ולימא ליה במצשרני, אלמא דשפיר איכא לאוקמי מתני' במצשרני אע"ג דקתני ילדה זכר ונקבה זכר נוטל מנה ונקבה מאתים ול"ק ליה וכמש"כ הרמב"ן עי"ש, ועוד דבתוספתא וירושלמי תניא המצשרני זכר יטול מאתים נקבה מנה וילדה זכר ונקבה אין לו אלא מנה בטלה נרת הנקבה שמחת הזכר, אלמא דאף צילדה תאומים מקבל מיהא מנה, גם תירוצ הגמ' דאמר נמי אם זכר ונקבה יטול מנה קשה דא"כ פשיטא ומאי קמ"ל, ומה שחיראו הראשונים ז"ל דהוי ס"ד דמנה מנה קאמר קשה דהא התנא בכלל לא הזכיר הלשון שאמר, וגם מה שחיראו דאמר סתם אם זכר ונקבה נמי יטול ולא פירש כמה, גם לפ"ז קשה שלא נזכר הלשון שאמר, וגם צריך להגיה לשון הגמ' ולמחוק מנה.

ויתכן לפרש דרייתא מתפרשא באמר רק אם זכר מנה, ולא אמר על נקבה כלום, או שאמר רק על נקבה מנה ולא אמר על זכר כלום, וזה ס"ל לגמ' דצילדה זכר ונקבה אין לו ליטול כלום, דכיון שנולד אחד שלא היה חפץ בו בטלה שמחתו, ומשני דאיירי באמר גם על זכר מנה וגם על נקבה מנה, והלכך צילדה שניהם יש לו עכ"פ מנה, וכנראה שלפירוש זה נתכוין הרמב"ן להחלים סוגיין עם התוספתא והירושלמי, [והגירסא שלו צירושלמי, אינה תואמת עם התוספתא וגירסא שלנו, ונראה דגירסא דידן עיקר דהתוספתא והירושלמי חד], וקיים שאין פירוש זה נכון, ועי' ציד רמ"ה שכנראה פירש כן.

ואפשר לפרש דהא דפרכינן והא זכר ונקבה לא קאמר, דהוא מדוקיא דלישנא דכיון דמשוה זכר ונקבה לא הו"ל להזכירם אלא לומר סתם המצשרני צמה נפטר רחמה של אשתי יטול מנה, דהשתא אכתי לא ס"ל להש"ס לומר דלמעוטי נפל קאתי, ומדקאמר אם זכר יטול מנה אם נקבה יטול מנה, ע"כ למעוטי זכר ונקבה קאתי, אבל

שאני קדושת דמים למזבח דבהוייתו נהפך לקדושת הגוף כמש"כ תו' שם, והר"ז כהקדישו לקרבן, אבל לבדק הבית לא מנאנו, ואף להקדישו לעולה לראובן היה נראה דאינו יכול, דכי היכי דאינו יכול למוכרו כך אין יכול להקדישו לו, ורק לקרבן לעצמו יכול להקדישו, אבל כל זה נסתר מגמ' ערוכה זכאים קי"ד א' דיכול לעשות הולד אתנן ומחיר, הרי מבואר שזה ממנו ממש, ויכול למוכרו ולתמו במתנה.

נראה דדאיכא מקדיש ומתכפר, הרי המתכפר הצעלים לשנות קדושת הולד, שהולד עתיד לשמש לו לקרבן, ולא המקדיש, ויש להסתפק בכל מקדיש שהוא זוכה בצשר הקרבן כמש"כ בחו"ב מנחות ע"ג ב', אם גם בצשר הולד הוא זוכה, ואת"ל דגם צשר הולד של המקדיש, אם המתכפר הקדיש הולד מהו, מי אמרינן הך קדושה אחריתי היא, או"ד כוליה צטר מקדיש גריר, ולפ"ז בשחט חטאת ומנא צה בן ד' חי דהצשר נאכל לכל אדם נמי יש מקום לדון צאם החטאת הזו הקדיש אחר, שיהא צשר הולד הזה למקדיש, וצ"ע בכ"ו.

נראה דמתניתין הכי מתפרשא, כיצד מערימין על הצבור, אומר מה שבמעיה של זו אם זכר עולה, ואם הוא מערים על ולד הקדש צריך שיוסיף נמי ואם נקבה זבחי שלמים, וצטר הכי קתני בצהמת חולין שאם אמר אם זכר עולה ואם נקבה זבחי שלמים וילדה זכר ונקבה הרי הזכר יקרב עולה והנקבה שלמים, דתרוייהו קדושים וכמש"כ לעיל טעמא דמילתא, וכש"כ בצהמת הקדש, וצטר הכי מפרש דין ילדה שני זכרים או שתי נקבות בצהמת חולין.

וצריך טעם אמאי לא דקדקו בגמ' הכא דקסבר האי תנא ולדות קדשים דבהוייתן הם קדושים, ורש"י פירש בסמוך דכולה מתני' רש"ב"ג היא, ור"ל דצגמ' דקדקו צסיפא וה"ה צרישא, וכ"ה צמו' זכאים קי"ד א', ואפשר דלפי דלא מפרשא צהדיא צמתני' דצהמה דהקדש איירי, לכן העדיפו צגמ' לפרש צסיפא.

נראה דהא דלמ"ד צמעי אמן הן קדושין א"א לשנות הולד לקדושה אחרת כמש"פ רש"י, אינו משום שקדמה קדושת הולד, דאף אם יקדים להקדיש עד שלא נוצר מאומה נמי לא עשה כלום, ואף אם אדם מקדיש דבר שלא צא לעולם, ואף

לאסור, אי לאו דרשינן מקרא לקמן כ"ה א', אבל ולדות קדשים אין מנזה שיהיו ולדות קדשים ורשאי אף להורידן מקדושתן שעתידין להיות, דהא עכשיו עדיין אינם קדושים כלל, או"ד גם ולדות קדשים קיימי למצותן ואסור להורידן מקדושתן, והא דבולד חטאת שרי להקדישו לשלמים כמו שפרש"י צסוגיין הוא משום דולד חטאת למיתה אזיל, ואף את"ל לחומרא, מ"מ נראה דולד שלמים רשאי להקדישו לשלמים, ואף אי צעלמא צעינן עילויי ולא שרינן צדכותה עי' מגילה כ"ז, דהכא מה שמקדישו קדושת פה לשלמים צבר יש צו עילוי, דהא ולד אינו עושה תמורה, וגם יש חומש צהקדש ראשון.

וצ"ע צרמנ"ס פ"ד מה' תמורה הי"ב שכתב שאינו יכול להקדיש הצבור לשלמים שאינו יכול להפקיעו מקדושתו כדי ליהנות צו, ומשמע דהאיסור משום שמפקיעו מלינתו לכהן, וקשה דא"כ היכי ילפינן מזה צסוגיין לאסור להטיל צו מוס הרי צהטלת המוס אינו מפקיעו מן הכהן, דגם צע"מ ניתן לכהן, וצ"ל דהוא מעין ק"ו אם אסור להפקיעו מן הכהנים כש"כ דאסור להפקיעו מלשמש כקרבן, ולפי צברי הרמנ"ס אין לנו מקור לאסור הורדה מקדושה צולדות קדשים, דאף דאסרינן להטיל מוס הוא משום שמצטלו מלהיות קרבן, משא"כ צהורדה מקרבן לקרבן, וגם י"ל דלהטיל מוס גרע, וכן צבור גרע, וצ"ע.

(י) שם סיפא אתיא לצהמה דהקדש, מבואר דאף שהולד נוצר לאחר שהצהמה צבר הוקדשה, אפ"ה ציד הצעלים לשנות קדושת העובר כיון דבהוייתן הן קדושים, ולכאורה היה נראה דמ"מ אין ציד הצעלים למכור הולד לאחר, דצמה זכה צו, והרי אינו יכול לשיירו חולין, דצבר הוא צדין קרבן לכל צבריו, ואע"ג דחזינן לקמן כ"ה ב' ולעיל י"א א' דאי ולדות קדשים דבהוייתן הם קדושים אם שחט חטאת ומנא צה בן ד' חי צשרו נאכל לכל אדם, וא"כ מסתברא דיוכל גם למוכרו, היינו דוקא לאחר שחיטה כשצבר הוחלט שאינו יכול לשמש צקודש, אבל מחיים כיון שהצהמה קרבן והולד עתיד להיות צדין ולד קרבן, לא מסתבר שיוכל למוכרו, ואף להקדישו לבדק הבית יש להסתפק אם יכול, ואע"ג דלקדושת דמים למזבח שפיר מקדישו, דהא למ"ד אין קדושה חלה על העוברין ע"כ אין הקדשו אלא לקדושת דמים, עי' י' ב' תוד"ה כי,

לאם הרי הולד חולין, מ"מ כבר א"א לשנות קדושתו וע"כ יהא שלמים זהויותו, אבל בסתם ולד שאינו קדוש אלא זהויותו ראוי שיהא אפשר לשנותו כ"ז שלא נולד.

ועיקר הדבר מחודש לומר שהעובר נקבע בקדושת ולד שלמים וא"א לשנותו, ומ"מ אם שחט האם הרי הולד חולין, ונראה הענין כאילו בכה"ג מפרישין תחלה למותרות, שאפשר להקדיש העובר לקדושת ולד שלמים כיון שמקדישו בעודו עובר ומקדישו יחד עם אמו, והרי חל עליו מיד קדושת ולד שלמים מחמת הקדש פיו, ואף שהוא חולין עד שילד כדן ולד, מ"מ כבר הוקבע בדין ולד, וא"א לשנותו לקדושה אחרת.

ומה שדחקס ז"ל לחדש כן הוא משום דמבואר בסוגיא לקמן דאי שייך אינו משויר ניחא הא דהיא שלמים וולדה עולה דהוי הולד ולד שלמים לר"מ, ומשמע להו דאית לן לפרושי למתני' אי זהויותן הן קדושין כמבואר במתני' דריש פירקין, ונמצא מפורש דא"א לשנות קדושת הולד לעולה, אע"ג דזהויותן הן קדושים, ואם שחט האם הולד חולין כדמוקמין לזרייתא דהשוחט את החטאת ומלא בה בן ד' חי כו', ולו"ד ז"ל לכאורה היה ראוי טפי לומר דלגד דשיירו אינו משויר, הוי אמרינן דס"ל לר"מ דבמעט אמן הן קדושין, וז"ע. נראה דמסבירא ראוי לומר דולדות קדשים ממעי אמן הן קדושין, דתפסתינהו קדושה דאמן, אבל לומר שבמעט אמן הם חולין ומתקדשין זהויותן הוא מחודש, ונראה דלכך אינטריך קרא להכי כדנפק"ל מאשם בזבחים ז"ח א' ובמנחות פ"ג א', [ובתר הכי מפרשין נמי יהיו לך דדרשין מיניה ולדות בצבורות י"ד ב', דזהויותן קאמרי], והאי תנא דריש מאך, דלא נדרוש מאשם, אח"כ ראיתי בשטמ"ק אות ו' ע"ש, וז"ע.

לכאורה נראה דראוי למיפסק דולדות קדשים זהויותן הן קדושים, דסתם מתני' כ"ד ב' הכי, וכן סתם מתני' זבחים קי"ב א' כדמוקי לה שם קי"ד א', וכן מימרא דשמואל משום ר"א זבחים ז"ח א' ומנחות פ"ג א', ומתני' דשלהי מכליתין ל"ג ב' דקדשים שהפילו בקצורה, כבר יישבו תו' זבחים פ"ד ב' נדה מ"א א' אף למ"ד זהויותן הן קדושין, אבל הרמב"ם בפ"ד מתמורה ה"ג פסק דבמעט אמן הן קדושין, ושם בכה"ג

אם לא נימא דדברי הרב שומעין כדלקמן כ"ה א', דאי במעט אמן הם קדושים הרי כל משהו המתהוה דינו כהשמינה והר"ז כגוף הבהמה, ולא שייך להתפסוק לקדושה אחרת, והיינו דאמרינן לקמן כ"ה א' דאי במעט אמן הן קדושים, תפסתינהו קדושה דאימייהו אף בטומטום ואנדרוגינוס.

שם אמרי אי בהמה דהקדש היאך דאקדיש עולה להוי עולה כו', בבהמה דהקדש ודאי אין יתרון לזה שינא ראשון, ומתפרש היאך דאקדיש עולה היינו אחד מהם, שהרי חשב שיש רק אחד, והרי אחד מהן קדוש בכח ארבעים מתוך שמונים, וה"נ בבהמה דחולין אי לא איירי במזכרת, ואף במזכרת נמי נראה דאין יתרון לראשון, דהא בשעה שהקדיש לא אסיק אדעתיה דאיכא תרתי דנימא דנתכוין לזה שינא ראשון, ועוד דחשיב צריכה כמו איזו שחנא צפתח תחלה גיטין כ"ד, ולפ"ז אין לפרש במזכרת דחולין, דא"כ כל אחד ספק זכור ספק עולה ואין להם תקנה, אלא איירי בסתם חולין כדמוכח מהא דאקדיש נמי נקבות, וז"ע בשטמ"ק דמשמע דיש יתרון לראשון בין בדהקדש בין בדחולין ומוקים דוקא דללא ידעינן הי נפק ברישא, ואפשר דבכח ארבעים מתוך שמונים לא סגי להחשב לשמה בקרבנות, כיון דבאמת אין כאן אחד מיוחד אלא שמיזין השנים יש אחד בזדאי, הא למה זה דומה לכותב שני גיטין ואומר שהאחד יהא להתלמד והאחד לשמה, מבלי שיכוין איזה לשמה ואיזה להתלמד, די"ל דכה"ג לא חשיב לשמה, וה"נ דכוותה, ומה"ט ע"כ לפרש שנתכוין לאחד אם זה שנוצר ראשון או שינא ראשון, ולא ידעינן איזהו, וז"ע.

יא) כ"ה א' ת"ל אך חלק אלמא ס"ל ולדי קדשים ממעי אמן הן קדושין, יש לעי' לפמ"ש"כ תו' לקמן ב' דלמ"ד שייך אינו משויר אם הקדיש בהמה מעוברת א"א לשנות קדושת הולד אף אם זהויותן הם קדושים, א"כ מנ"ל דס"ל להאי תנא דבמעט אמן הן קדושין, אימא דאך חלק צא ללמד שאינו יכול לשנות קדושת הולד אע"ג דזהויותן הם קדושים, וי"ל דלא שייך ענין זה אלא בקדושת פה, שעל ידי הקדשתו הבהמה המעוברת לשלמים כבר קבע גם את הולד שישמש כולד שלמים, והלכך אף דזהויותן הם קדושים ועדיין לא חלה קדושה על הולד ואם שחט

ומ"מ מסתברא דגם כזה איכא משום דברי הרב, דכל שצבת אחת ראוי לחול על הולד קדושה מעצמו מלד ההלכה, הר"ז דברי הרב.

נראה דהא דמיבעיא ליה הך בעיא דאמר על הזכור כו' הכא, הוא משום דבעי לאשכוחי גוונא דקעבר בלא יקדיש כשמועיל הקדשו, דלעולם בסתמא איסור דלא יקדיש איש אותו הוא כשצא לשנותו אחר שנולד כמ"ש הרמב"ם בפ"ד מתמורה הי"א, ואז אין הקדשו מועיל כלום, אבל אם היה הדין דבאמר עם יציאת רובו כו' דהוי עולה, היה כזה איסור דלא יקדיש בגוונא דחייל דמשיבוכר הוא, ולמאי דמסיק דזכור הוי, פשיטא דעבר אלא יקדיש, כמו במקדיש אחר יציאת רוב.

חולין ס"ט ז' תוד"ה ר"ה ההיא סוגיא דלא כר"ה דלר"ה דמייעוט ראש נמי איכא איסור כו', לכאורה י"ל דלא חיישין שיטיל מוס במה שיצא, דמידע ידע דלא שריין אלא עד שלא יצא לאויר העולם, אלא דחיישין שמה יצא רובו וחזר ואז אף מה שצפנים כבר נתקדש ואסור להטיל בו מוס, אבל צינא מיעוטו לא נתקדש מה שצפנים ורשאי להטיל בו מוס, ולכן יש לפרש כונתם שיש לחוש שהמקום שיחתכנו צפנים כבר היה בחוץ ונאסר להטיל בו מוס, אף שיצא מקצתו, כיון שעתידי להתקדש למפרע, ול"ד לחשש דיציאת רובו דאז כולו נאסר, א"נ שמה אף כשיצא מקצת ס"ל שיש לאסור להטיל מוס אף במה שצפנים, כי המוס פוגם גם בחלק שיצא והוא כבר נתקדש.

עוד שם דאמר ההיא נמי דלא כר"ה כו', כבר נתבאר לעיל מה שקשה בזה כמשה"ק הגרע"א ז"ל, דהתם הרי הוא מקדיש גם מה שצפנים.

עוד שם ע' א' תוד"ה מאי א"נ מחתך קודם שיצא לאויר העולם, ז"ע דא"כ אף אם מחתך ומניח ואף אם למפרע הוא קדוש, ראוי להיות מותר, דכיון שנחתך קודם שיצא הרי הוא כיוצא דופן, דהוצאת אבר חתוך לאו לידה היא, ובעיקר קושיתם יש מקום לומר דכשנתקדש רק מקצת מן הזכור אין עדיין איסור להטיל בו מוס אף באותו מקצת, וז"ע.

(ג) י"א א' לא נחלקו אלא בתם דבעי דע"מ כו', היינו צבהמת חולין שהקדיש עובר, דלר"י נתקדש העובר קדושת הגוף ואין

נתקשה בכ"מ מהא דכל מקום ששנה רשצ"ג דמשנתנו הלכה כמותו, ואפשר דהרמב"ם לא ס"ל תירוצ' התו' ומוקי למתני' דקדשים שהפילו כמ"ד דבעי חמון, וחשיב כמחלוקת ואח"כ סתם, כיון דמעיכרא נשנה בשם רשצ"ג, וכ"כ מרן זללה"ה בסל"צ סק"ח דהך מתני' ומתני' דחולין ע"ז א' וכן סוגיא דחולין ע"ה א' הכריעו למיפסק כמ"ד דבעי חמון, ע"י לעיל ד"ה ולפ"ז.

(יז) ב"ה א' א"ל ר"ע לר"ש אמר על הזכור עם יציאת רובו עולה כו', יעוי' דאם אמר עם יציאת מיעוטו לא קמיבעיא ליה דודאי עולה חייל, ולכאורה איכא למיבעי לר"ה דס"ל חולין ס"ט ז' דלמפרע הוא קדוש, אם הקדיש רק את המיעוט שיצא, כגון יצא שליש והקדישו לעולה ואח"כ יצא רובו מהו, מי אמרינן כיון שהקדיש השליש מיד פשטה קדושה בכולה והוי עולה, ותו לא מתקדש בצכורה, או"ד כיון דהוא לא הקדיש אלא שליש ומכי נפק רובא איגלאי מילתא למפרע דהאי שליש כבר נתקדש בצכורה, וכדאמרינן התם לגבי מכירה לעכו"ם דלאו ידיה זצין ונתבטל ההקדש והוי זכור, ומסתברא דכיון דאם יחול הקדשו בשליש יוקדש כולו ונתבטל הצכורה, דשפיר חייל הקדשו והוי עולה, דדין פשטה כהקדיש כולו חשיב.

ובמש"כ תו' דבהקדיש לעולה עם יציאת מיעוט לא קמיבעיא ליה דודאי עולה הוי, היינו אף לר"ה דחולין שם דלמפרע קדוש דהא צינא מתקדש לעולה גם מה שצפנים ועדיין לא יצא, ונתקדש כולו לעולה וכבר לא יתקדש בצכורה כלל, ודכוותה יצא שליש ומכר לעכו"ם את כל העובר, נמי לא תיחול עליה קדושת זכור, וכי אמרינן שם דחולין דמכר לעכו"ם צינא שליש מתבטלת מכירתו משיצא רובו, היינו כשמכר לעכו"ם רק את השליש שיצא, ודברי התו' דחולין שם ז"ע, אח"כ ראיתי שכבר נתקשה בזה הגרע"א ז"ל דחולין שם, ובגליון דיו"ד סי' שי"ט.

נראה דולדי קדשים למ"ד בהוייתו, נמי אין מתקדשין אלא צינא רוב, ולפ"ז הוי מצי ר"ע למיבעיא גם בולדות קדשים שהקדישן לעולה עם יציאת רובו, וז"ע אם גם כזה שייך למימר דברי הרב ודברי התלמיד, דהא אין מנא שיהיו ולדות קדשים, ואין לחשוב הקדשן כהפקעה ממנא,

חלה על העוברין, היינו דלא חל עליו קדושת הגוף, אבל קדושת דמים חייל כמצואר בסוגיא שם, וכיון דחייל קדושת דמים הרי מיד כשנולד נימא מגו דנחתא קדושת דמים נחתא קדושת הגוף, כמ"ש תו' תמורה י' ז' ד"ה כ', והכא לא שייך שלא יהא טפל חמור מן העיקר דלמ"ד שיירו משוייר הר"ז כהקדיש הולד בפ"ע, [אלא שיש לדון אם צ"פ ס"ל שיירו משוייר].

והנה אשכחן הכא תמים שקדוש קדושת דמים למזבח, ומסתברא שאם יאמר שיתחלל על עצמו ויוקדש קדושת הגוף דשפיר דמי, ומיהו ק"ק א"כ אמאי לא אמרינן שיעשה כן, ורש"י לעיל א' כתב דאינו קרב דמכח קדושה דחווה קאתי דאמו לא הוקדשה למזבח, ומשמע דלא יועיל אף אם יאמר עכשיו שיתחלל על עצמו, וצ"ע, ועי' מש"כ לקמן כ"ו ז' סק"ו, ולקמן ט"ו ז' תניא דמתפסו לכל זבח שירצה, ונראה הענין דשפיר חייל קדושת הגוף על דבר הקדוש קדושת דמים, ויתחייב לפדותו מקדושת הדמים ולהקריבו כקדושת הגוף שהקדישו, כגון שהקדיש את הצע"מ לדמי עולה, שפיר יכול להקדיש הולד קדושת הגוף לשלמים ויתחייב לפדותו מקדושת העולה, דמה שהוא קדוש לדמי עולה אינו מוציאו מרשותו, דהא העולה היא קרבנו, [ועי' תמורה ל"ז בכל הקרבנות דמקדישן הקדש עילוי], וקדושת הגוף חמירא מקדושת דמים ושפיר חיילא, והרי הוא מחוייב להקריב שלמיו ולפדות דמי עולתו, והיינו דתניא התם דהרי הוא כחולין ואין לו בהן אלא מצות עילוי, כלומר שאין בולד קדושת הגוף והרי הוא כחולין אלא שצריך לפדותו מקדושת הדמים שבו.

שם ט"ו ב' הא לפני פדיון מיקדש נמי קדשי כו' איכא למ"ד קדשי ליקרב כו', מלך הדרשא דקרא היה ראוי לומר שיקרב, דהא מרבינן ליה מהאי קרא דמרבינן ולד תם, וע"כ דמשום הלכות דחייה הוא דס"ל דירעה, והנה אם נתעברה עד שלא הוממה, יש כאן נראה ונדחה למ"ד ולדות קדשים צמעי אמן הם קדושים, אבל אם נתעברה משהוממה הו"ל דיחוי מעיקרא, ולמ"ד דהוייתן הם קדושין גם צנתעברה עד שלא הוממה יש לחשוב כדיחוי מעיקרא, וצ"ל דהך דיחוי גרע דצעודו צמעי אמו דינו כבעל מוס לכל דבר, והרי הוא נפדה מדאורייתא אגב אמו כמו שפרש"י,

מועיל לו פדיון, ולצ"פ לא נתקדש אלא קדושת דמים ומהני לו פדיון, דהא כתבו תו' לעיל י' ז' ד"ה ואזדא דהא דתנן כ"ה א' ולדה עולה והיא שלמים דבריו קיימין, לצ"פ מתפרש לדמי, אלמא דכל שהקדיש גופו ולא חייל, קדיש מיהא לדמי, וה"נ תם צמעי בעל מוס לצ"פ, ולאחר שנולד מסתברא דגם לצ"פ שפיר קרב וא"ל לחזור ולהקדישו, דמגו דנחתא קדושת דמים נחתא קדושת הגוף וכמש"כ תו' לעיל י' ז' ד"ה כ', ומיהו צמתפס צע"מ לגבי מזבח וילדו אמרינן בכורות י"ד ז' דנפדין תמימין שלא יהא טפל חמור מן העיקר, אלמא דלא אמרינן דהו מגו דנחתא, אלא שיש לחלק דשאני התם שלא הקדיש את הולד, והוא קדוש רק אגב אמו, ולפ"ז בהתפס צע"מ מעוברת למ"ד שיירו משוייר לא יפדה הולד, ועי' מש"כ בחו"צ בכורות י"ד ז' ולעיל י' ז'.

ונראה דהקדיש חטאת מעוברת לר' יוחנן דשיירו משוייר וכמקדיש שתי חטאות לאחריות דמי, דגם אם הוממה האם דשפיר מתכפר בולד, לא שנה אם נולדה עד שלא נפדית האם, לא שנה אם נולדה משנפדית, ולא חשבינן לה כקדושה דחווה, כיון שהולד נתקדש לעצמו ואין פדיון האם מתחם אליו, דכשם שאם היה מקדיש רק את הולד צע"מ שהאם כבר הוממה, דלא היה מועיל לולד פדיון, וכמש"כ לעיל דהיינו דקאמר ר"י דקדושה חלה על העוברין, ה"נ כשגם הקדיש את האם, אבל אם הקדיש חטאת ריקנית ונתעברה והוממה בזה אם צא לפדותה הרי גם העובר נפדה על גב אמו מדאורייתא כמ"ש רש"י בכורות ט"ו ז', וכש"כ בהוממה ואח"כ נתעברה, וצ"ע ה"ל גוונא חשיב הולד כקדושה דחווה, ואף אם יפרש צע"מ פדיון שאינו פודה אלא את האם ולא את הולד.

יד) בבכורות י"ד ז' ת"ש המתפס צעלי מומין קצועין לגבי מזבח וילדו ימכרו וא"ל מוס כו', נראה דלמ"ד שיירו משוייר תמורה כ"ה, איירי דוקא כשנתעברו לאחר שהקדישן, דצוה אין קדושת הולד אלא מחמת אמו ואמרינן שלא יהא טפל חמור מן העיקר, אבל אם הקדישה מעוברת למ"ד שיירו משוייר הר"ז כהקדיש את הולד בפ"ע ולר"י תמורה י"א א' דקדושה חלה על העוברין בתם צמעי בעל מוס כבר חל קדושת הגוף על העובר, ואף לזר פדא שם דאין קדושה

אותו שלא ישנה אותו לקדושה אחרת, [ולענין דיעבד אם הקדישו לזבח אחר, אם חייל הקדשו, יש מקום לדון, ואפשר שזה תלוי בדין כל מילתא דאמר רחמנא לא תעבד אי מהני בדיעבד], ואין זה ענין להא דמצואר תמורה כ"ד ב' דאפשר להערים על זהמת הקדש להקדיש עוברה לקרבן אחר, דהתם בקרבן תמים ולמ"ד בהוייתן הן קדושים, דבזה לא חלה קדושה על העובר כלל, ואם שחטו האם נאכל הולד בתורת חולין כמצואר שם י"א א' כ"ה ב', משא"כ בצעל מוס דשפיר נתקדש העובר קדושת דמים, וזו כונת תו' שכתבו דד"ז הוא גם למ"ד בהוייתן הן קדושים, דקדושת צעל מוס שפיר חיילא אגב האם.

ומיהו לאותו זבח שפיר מקדישו, אע"ג שכבר חל עליו קדושת פסולי המוקדשין, דכיון שהוא תם ואפשר להוסיף בו קדושת הגוף לאותו זבח, שפיר חייל כ"ז שלא נפדית אמו, ונראה דהיינו דוקא עד שלא נולד, אבל משנולד כבר נקבע בדין פסולי המוקדשין למ"ד ירעה, ולא יועיל להקדישו שיקרב, ובלא"ה נמי לא מנאנו שהתפתחו לאותו זבח מועיל אלא שלא ימות וירעה, אבל לא להקריבו, כמש"פ רש"י, [ועי' ברמב"ם פ"א מא"מ הי"א, דמשמע קצת דלאחר שהתפסו יכול להקריבו אף כשנולד לאחר פדיית אמן]. — ולדן אסור דקמני במתני' מתפרש לר"ח אם לא התפסו לאותו זבח, ובזה שוין ר"ח ור"ה, אלא דלר"ה אין תקנה בהתפסה.

יש להסתפק איעבד קודם שהוממה למ"ד במעי אמן הן קדושים, אם בזה מודה ר"ה דאין פדיון אמן מועיל להן מן התורה, ושפיר יהיו אלימי למיתפס פדיון כשיוממו, וגם י"ל לאידך גיסא דבזה אף לר"ח לא יועיל להתפסן לאותו זבח, דכיון דפתיכי זהו קדושת הגוף ונדחו אגב אמן, תו לא שייך להשלים להן קדושת הגוף, ואם בלא התפסן לא אלימי לר"ה, הרי גם לר"ח לא יאה להן תקנה.

בשטמ"ק אות ב' הקשה איך מועיל תוספת קדושה שיהא יכול לפדות, וז"ע מאי קשיא הרי כיון דאינו נפדה משום דלא אליס למיתפס פדיונו, הרי כשניתוספה קדושה שפיר אליס למיתפס פדיונו, וצויתר דהא קודם פדיית אמו שפיר אליס למיתפס פדיונו, דהא איכא למ"ד

הלכך ירעה, ואפשר עוד דצעל מוס שקדם הקדשו את מומו, הוא סוג קדושה מיוחד שקבעה תורה הלכותיה, ואינו רק העדר קדושה כמו כל דחוי דעלמא, וכיון שהוקבע בדין הזה אינו חוזר לדין קרבן מעצמו.

שם אר"ה כונסן לכיפה כו' מכח קדושה דחויא כו' לא אלימי כו', לפמש"פ רש"י דהא דולדן אסור הוא משום גזירה שמא יגדל עדרים, יש לפרש דמדאורייתא אהני להו פדיון אמן, והרי הם כדין האם, ומדרבנן גזרו שלא יועיל פדיון האם לולד, והלכך לפדות הולד לעצמו אף לכשיומם, לא אליס למיתפס פדיונו, ולהקריבו א"א דמכח קדושה דחויא קאמי, ואף אם יתנה בפירוש בפדיון האם שאינו פודה את הולד נמי לא יועיל שיכול לפדות את הולד, כיון דמדאורייתא בפדיון האם נפדה הולד, דאל"ה אמאי לא עבד הכי לר"ה.

שם מתפסן לשם אותו זבח כו' מהו שמתפסן לכל זבח שירצה כו', נראה דהכא לא שייך נידון במעי אמן או בהוייתן, שלא נאמר אלא בקרבן שקדוש קדושת הגוף, והרי הנידון אם גם הולד אותו הקרבן, או שהוא חולין, אבל בצע"מ שאין קדושתו אלא קדושת דמים, פשיטא דגם הולד קדוש קדושת דמים, וכמו בקדם מומן את הקדשן, דפשיטא דגם הולד קדוש קדושת דמים כדלעיל י"ד ב' דדיינין רק אם נפדה תם, ה"נ בקדם הקדשן את מומן כיון שאין כאן אלא קדושת דמים פשיטא דהולד והאם חד, [ומיהו צנוולד לפני פדיון דנתרצה לקדושת הגוף אם להקריבה או לרעייה, בזה יש לדון אם קדושה זו באה במעי אמן או בהוייתן, ועי' בזה בשטמ"ק אות ה' ונתבאר להלן ד"ה ברס].

והנה בקדם מומן את הקדשן שפיר חייל קדושת הגוף על הולד אם יקדישונו, וכמשנ"ת לעיל, דקדושת הגוף חייל אקדושת דמים, אבל בקדם הקדשן את מומן כיון דבזה כבר נקבע בצעל מוס גם קצת קדושת הגוף דהא עושה תמורה ואינו יוצא לחולין ליגזו ולהעבד, שפיר יש מקום להסתפק אם שייך להחיל עליו קדושת הגוף של קרבן אחר, ולפדותו מקדושתו דעד עכשיו, דהא גם אחר פדיון נשאר בו הלכות קדושה מסוימים, והיינו דמיציעא ליה רבינא מר"ש, ואהדר ליה דגם בקדושה זו של פסולי המוקדשין, איכא איסור דלא יקדיש איש

דמ"מ חשיצי דחויין כשאמן נפדית, ואף דקדושים
 בהוייתן, היינו קדושת הגוף, אבל קדושת דמים
 דקדם הקדשן את מומן שפיר חייל צמעי אמן,
 והלכך אין מתפסן לכל זבח שירצה, אע"ג דתם
 צמעי תמימה מתפסו, דהתם ליכא קדושת דמים
 לא באם ולא בולד, וכיון דקדושת הגוף לא חייל
 אלא בהוייתן, הרי הולד חולין ושפיר מתפסו לכל
 זבח שירצה כמבואר תמורה כ"ד ב', משא"כ בצעל
 מוס דהולד קדוש קדושת דמים כאמן, [עי' מעילה
 י"ב ב' דמחלקין לענין חלב המוקדשין וביצי תורין
 בין אם הם קדושין קדושת הגוף לבין אם קדושין
 קדושת דמים למזבח, דקדושת דמים שפיר חייל על
 הכל], וכש"כ אם נימא דקדוש קדושת הגוף צמעי
 אמן דודאי א"א להתפסו לזבח אחר, אלא דכבר
 כתבנו דמהא דמהני ליה פדיון אמן, משמע שלא
 נתקדש קדושת הגוף צמעי אמן.

והשתא מתיישבין שפיר דברי התו' שצטמ"ק
 אות ה' דפשיטא להו ז"ל דלא שייך
 לומר לא אלימי למיתפס פדיונו אם ליכא אלא
 קדושת דמים, וקשיא להו דא"כ למ"ד בהוייתן הן
 קדושין, נריך שתחול קדושת הגוף על העובר
 בהוייתו, והרי הוא נולד לאחר פדיון אמן, ואיך
 תגרום לקדושת הגוף הוייתו מזהמת חולין, ואם
 לא חיילא קדושת הגוף ראוי שיעיל להם פדיון,
 והיינו דכתבו דראוי לאקשינהו לצבי ואיל
 ולמפרקינהו, דכלא פדיון פשיטא להו דאסורין,
 [ולא דמי לולדות תמימין דמבואר תמורה י"א א'
 כ"ה ב' דאף בלא פדיון נאכלין כחולין קודם
 הוייתן, דהתם ליכא קדושת דמים וכמש"כ לעיל],
 ולכך נמי א"א להתפסן לכל זבח שירצה, ותיירא
 דאף הויה מפסולי המוקדשין מקדשתן, כיון
 שאסורה בגיזה ועבודה, וכל קושיתם שיעיל להן
 פדיון כשיוממו, אבל צמעי אמן שפיר מפרשי
 כפרש"י דמשום גזירה תיקנו חכמים שלא יועיל
 להם פדיון, א"נ כיון שקדושין בקדושת פסולי
 המוקדשין אף לאחר פדיון, לא שרינן לפדותן
 תמימים אף דאיכא טעמא שלא יהא טפל חמור
 מן העיקר.

ולפי דבריהם ז"ל דגם בהוייתו אחר פדיון אמן
 מתקדש קדושת הגוף, היה מקום לומר דהא
 דילפינן מצעעריך בשעריך מצבור דאין מתפסו
 לזבח אחר, דהיינו דוקא לאחר שנולה, דנתקדש

דרועה ופודהו כשנופל צו מוס, וא"כ ע"י הוספת
 קדושה שמתפסו הרי הוא גורם דפדיון אמן לא
 מהניא לדידה, והרי הוא כקודם פדיון דאליס
 למיתפס פדיונו.

עוד שם צאות ה' משמע דנקטו דלמ"ד בהוייתן
 הן קדושים גם תם צמעי צעל מוס אינו
 מתקדש אלא בהוייתו, וחדשו דגם הויה לאחר
 שנפדית האם מקדשת, כיון דעדיין אסורה בגיזה
 ועבודה, וצ"ע דאם צמעי אמן אינם קדושים אמאי
 אין מתפסן לכל זבח שירצה, ומ"ש מתם צמעי
 תמימה דמתפסו כמבואר תמורה כ"ד ב'.

ברם נראה ליישב, וגם נראה דסוגיין אולא כמ"ד
 בהוייתן הן קדושין, והנה קדשים שקדמו
 מומן את הקדשן, פשוט לגמ' דגם הולד מתקדש
 באותה קדושה ונריך פדיון, ואף נפדה תם שלא
 יהא טפל חמור מן העיקר, ודכוותה קדמו הקדשן
 את מומן ראוי לקיים מסבבא נמי שהולד יהא דינו
 כמו האם, דבקדושת דמים לעולם ראוי להשוות את
 הולד לאמן, ואף בזה היה ראוי לומר שיהא נפדה
 תם שלא יהא טפל חמור מן העיקר, [ועי' מש"כ
 בחו"צ בכורות י"ד ב' אמאי לא אמרינן הכי],
 ומיהו לענין אם אפשר להתפסו לכל זבח שירצה
 בזה יש מקום לדון, דכיון דבקדם הקדשו עושה
 תמורה וגם נשאר באיסור גיזה ועבודה גם לאחר
 פדיונו, תו י"ל דא"א להחיל עליו קדושה נוספת,
 ולא דמי לקדם מומו דלאחר פדיונו הרי הוא חולין
 גמורים, והיינו דצעי רבינא מר"ש, וכל זה בלא
 שום קרא, אבל לאחר דאמי קרא דאם זכר לרצוי
 דולד צעל מוס קדוש ליקרב [ואף למ"ד לרעיה
 היינו מהלכות דיחוי, אבל קדושת הגוף שפיר
 שמעינן מהאי קרא], בנולה לפני פדיון, הרי נתחדש
 כאן דולד צעל מוס קדוש קדושת הגוף, ושפיר
 ראוי לדון אם צמעי אמן מתקדשין הקדושת הגוף
 או בהוייתן, ומסתבר דמחלוקת בתם ה"נ פליגי
 בצעל מוס, והשתא אם איתא דצמעי אמן הם
 קדושין, איך פקעה קדושתן בפדיון אמן, כמש"פ
 רש"י דמדאוריתא יוצאין לחולין בפדיון אמן, ואמאי
 לא אלימי למיתפס פדיון כשיוממו, אלא משמע
 דסוגיין כמ"ד בהוייתן הן קדושים, אא"כ נימא
 דצעל מוס לכו"ע לא אמרינן דצמעי אמן קדושים
 קדושת הגוף, [מתניתין דולדן אסור לאחר פדיון
 שפיר מיתקיימא אף אם צמעי אמן הן קדושין

ושמענין לפי זה דאף באמר צהדיא שמקדישו קדושת הגוף נמי ס"ל לר"ש דתמכר שלא צמוס, [ועי' לקמן סק"ה], דהא לס"ד דרצא הוי מתפרשא מתני' דכהדישה קדושת הגוף לאשם דמי, ואפ"ה פליג, וכן שמעינן נמי דאף באמר צהדיא שמקדישה רק קדושת דמים, נמי חיילא קדושת הגוף לרצנן, דהא למאי דהדר ציה רצא מתפרשא מתני' שלא נתכוין להקדישה אלא לדמים, ודומיא דהקדיש זכר לדמיו דאיירי ציה רצא, ואפ"ה אמרינן דקדוש קדושת הגוף, וכן שמעינן דבאמר צהדיא שמקדישה קדושת הגוף נמי מתקדשת לרצנן, ולא דמי להדיא דלקמן כ"ז ב' דאמר על צע"מ הר"ז עולה לא אמר כלום, כיון דהני מתקדישין קדושת הגוף, ולר"ש עי' לקמן סק"ה.

ונראה דענין מגו דנחתא הוא דקדושת דמים וקדושת הגוף חד קדושה היא, וכל דאפשר לקדושת הגוף לחול, לא שייך להקדיש רק קדושת דמים, וכמו דלא שייך להקדיש עולה תמימה שמהא קדושה רק בקדושת שלמים, או שלא יהא צה איסור הטלת מוס, דכבר קצעה תורה הלכות קדושת העולה, וה"נ אס צא לומר שמהא קדושה רק קדושת דמים, הר"ז כאומר שהוא מקדישה לעולה ושיוכל לפדותה, דאין קדושת דמים לעולה צבהמה הראויה לעולה, וכשמקדישה קדושת דמים נחית לה קדושת הגוף, אבל אי משכח"ל צהמה דצשעה שמקדישה א"א לחול עליה אלא קדושת דמים, שפיר חייל עליה קדושת דמים, ואף אס אח"כ יוכל לחול עליה קדושת הגוף, לא יחול מעצמו, והיינו דאמרינן בכורות י"ד ב' דמתפס צע"מ קצועין לגצי מוצח וילדה הרי הולד נפדה תמים שלא יהא טפל חמור מן העיקר, ולא אמרינן צזה מגו דנחתא כיון שצשעה שהקדישה לא היתה ראויה אלא לקדושת דמים. — ואפשר דהא דמיצעיא התם מעיקרא אס נפדין תמימין, דהיינו דוקא צנולד ולד הראוי לקרצן שהקדישו לאמו, אבל אס הקדיש אמו לעולה ונולדה נקבה, י"ל דפשיטא דנפדית תמימה, אף דמפריש נקבה לעולה צעיא מוס, דציה ודאי לא אמרינן מגו דנחתא כיון שצשעה שהקדיש לא היה ראוי לחול קדושת הגוף, ורק צילדה זכר דדינו להמכר ולקנות צדמיו עולה,

קדושת הגוף, אבל עד שלא נולד דקדיש רק קדושת דמים, עכ"פ למ"ד צהוייתן הן קדושין, שפיר מקדישו לכל צזה שירצה, אבל מדר"ה מוכח דאף צמעי אמן אין מתפסו אפילו לאותו צזה, וה"ה לר"ם לצזה אחר, וכדנקטו צתוד"ה מה.

בכורות ט"ז א' הא לאותו צזה מתפסין כו', הו"מ לאקשווי מהכא לצר פדה תמורה י"א א' דאין קדושה חלה על עוצרין צמעי צע"מ, דלדידה אף לאותו צזה אינו יכול להתפסו, וע"כ יתרח צדמתרנין אליצא דר"ה.

סימן ג

(א) י"ט ב' איתמר הקדיש זכר לדמיו כו' רצא אמר אינו קדוש קדושת הגוף כו', נראה דלמאי דהוי סבירא ליה לרצא דאינו קדוש קדושת הגוף, דהיה מוכרו שלא צמוס, ודינו כקדם מומן את הקדשן, ויש להסתפק אס אמר שמקדישו הקדש צע"מ שקדם הקדשו את מומו מהו, מי אמרינן דאמנס מתקדש בקדושה זו, וכמו מקדיש רוצע ונרצע דתניא לקמן כ"ח ב' דדינס כקדם מוס עוצר להקדשן וה"נ הכא כיון דלית לן מגו דנחתא, או"ד לא מנאנו קדושה זו צקרצן הראוי להקרצה, והלכך לא חייל עליה אלא קדושת דמים דקדם מומו, או דצכה"ג כיון דנחית לקדושת הגוף, מודה רצא דאמרינן מגו דנחתא וחייל עליה קדושת הגוף גמורה.

ויש לעי' היכי הוי מתרח רצא למתניחין מקמי דהדר ציה, ונראה דהוי ס"ל דכשאמר סתם הרי נקצה זו לאשמי מתפרש שכל קדושת אשם שיכולה לחול עליה יחול, והר"ז כהקדישה קדושת הגוף, ואע"ג דמסתבר דטפי ניחא ליה שיוכל למכרה מיד ולהציא אשמו ממנה שיצטרך להמתין עד שיפול צה מוס, אין זה אלא כפתח לנדרו ויכול להשאל ע"י פתח זה, אבל לא חשיצ עי"ז כטעות צהקדשו, ושפיר חייל עליה קדושת הגוף כדין קדם הקדשו את מומו, ולמאי דהדר ציה אמרינן דצאמת הנודר לא נתכוין אלא לקדושת דמים, אלא דאמרינן מגו דנחתא קדושת דמים נחתא נמי קדושת הגוף, והרי הוא מתקדש צדין קדם הקדשו את מומו, ונריך מוס להפדות עליו, וכן כל הדינים השנויים צמתני' בכורות י"ד א'.

העוברין, דצכה"ג ראוי לחשבו כאילו אמר שתחול עליו קדושת הגוף מיד כשתוכל לחול, והלכך כשנולד נחתא עליה קדושת הגוף, ואף אי בעלמא לא אמרינן מגו דנחתא קדושת דמים נחתא נמי קדושת הגוף, דהכא כהקדיש העובר קדושת דמים מעכשיו וקדושת הגוף משילד, משא"כ צהיהא דזכורות שלא הקדיש כלל את הולד והוא רק מתקדש מחמת אמו.

בכורות י"ד ב' שלא יהא טפל חמור

(ג) י"ז א' אמר שמואל המקדיש את הטריפה נריכה מוס קצוע לפדות עליו כו', נראה דשמואל סברא דנפשיה קאמר דטריפה לא גריעא מנקבה לעולה ולאשם, א"נ מרובע ונרבע דחלה עליהם קדושת הגוף, והלכך צהא מסתברא דפליגי רבנן עליה דר"א, וקיי"ל כותייהו, אבל בכלאים ויוצא דופן וטומטום ואנדורוגינוס אפשר דלא פליגי רבנן עליה, א"נ אף אי רבנן פליגי עליה בכולהו [ע"י תוספתא פ"א, ובכ"מ פ"א מתמורה ה"ז], לא קבע שמואל הלכתא כמאן, אלא בטריפה, דצוה ס"ל דרבנן דנקבה לעולה ולאשם נמי פליגי עליה דר"א, והלכתא כותייהו, אבל באינן אין ראיה דהנך רבנן פליגי עליה דר"א, ור' אושעיא סבר דליכא מאן דפליג עליה דר"א בטריפה, דלכו"ע דמי לענין ואצנים, ומיהו לגירסת הילקוט לקמן כ"ח ב' גרסינן התם צברייתא נמי כלאים וטריפה ומצואר דאיכא תנא דסבר דחלה קדושת הגוף אטריפה, וצ"ל לפ"ז דהיינו טעמא דשנה ר' אושעיא משנתו כמימרא בפ"ע ולא אמר הלכה כר"א, משום דלא קים ליה דגם בתמורה אינם קדושים, דשם לא גריעי מצע"מ דאע"ג דאינו מתקדש קדושת הגוף צפה מ"מ בתמורה מתקדש, א"נ שם לא קים ליה אי הלכה כר"א באינן דשרו באכילה, ורק בטריפה קים ליה הלכתא דכענין ואצנים דמי.

אבל הרמב"ם בפ"ג מא"מ ה"י ובפ"א מה' תמורה ה"ז פסק כר' אליעזר דמתני', וכמש"כ בפיה"מ דליכא חולק עליו, ומשמע ליה כן מהא דתנאי ואמוראי מפרשין דבריו, ואע"ג דשמואל ע"כ ס"ל דאיכא תנאי דפליגי עליה, וכן צברייתא דלקמן כ"ח ב' לגירסת הילקוט, יש לפרש דמ"מ תנא דמתני' שנה דבריו שלא צפלוגתא, וכן בגמ' יישבו דברי שמואל ממתני' בלשון דילמא, ומשמע דדיחויא הוא ועיקר כר' אושעיא.

מיבעיא ליה, דשם הפוכי מטרחת ל"ל, והרי הוא עממו מתקדש בדמיו.

במציעו למידין המקדיש צהמה לעולה או לאשם וכיו"צ הרי היא נתפסת בקדושה היותר חמורה שיכול לחול עליה, ואפי' אם המקדיש פירש שאינו חפץ להקדישה אלא בקדושה קלה של עולה או אשם, והלכך אם היא ראויה להקרבה, חייל עליה קדושת הגוף להקרבה, ואם אינה ראויה להקרבה אבל ראויה לחול עליה קדושת הגוף של צע"מ שקדם הקדשן את מומן, הרי חל עליה קדושת הגוף זו, ואפי' המקדיש אמר שמקדיש רק לדמים, ורק בשא"א לחול עליה אלא קדושת דמים, צוה חל רק קדושת דמים, ורבנן ור"ש נחלקו באיזה סוג פסול אפשר שיחול קדושת הגוף דקדם הקדשן את מומן.

(ב) י' ב' תוד"ה כי הא קמני התם והשני ימכר כו' וצ"ל כיון דנחת צראשון קדושת דמים נחת ציה נמי קדושת הגוף, בשטמ"ק נתפרשה קושיתם דהיינו למה לא ימכור שניהם לחולין ויקח דמי היפה שבהן עולה כדין נתערבו צע"מ דחולין ודקרבן, וע"כ דהאחד שנתקדש אין מועיל לו פדיון, ומזה הוכיחו דאמרינן מגו דנחתא, אבל צ"ע דהא חזינן בזכורות י"ד ב' דמתפס צע"מ קצועין לגבי מוצא דהולד נפדה תם אלמא דכה"ג שצטעה שנתקדש א"א היה שיחול עליו קדושת הגוף לא אמרינן מגו דנחתא וכמש"כ לקמן י"ט ב', וכבר נתקשה צוה מרן זללה"ה בצכורות ס"ח ס"ק ט"ז, ולכאורה י"ל דאף צהיהא דזכורות נהי דנפדה תם, אבל אינו יוצא מידי מוצא מידי דהוה אמתפס תמימין לצדק הצית דאין יוצאין מידי מוצא כדאמר לקמן ל"ג ב', וצריך שימכרנו למי שלוקחו לקרבן, [אלא שיש לדון אם הקדישו לדמי עולה אם יכול למוכרו לשלמים], וא"כ ה"ה הכא שהתפס העובר לעולה דראוי לומר שאין יוצא מידי מוצא, וכיון שכן תו כבר ניחא ליה למכור לחייבי עולה שלא יצטרך לפדות את שלו ולחזור ולהקדישו, אבל אכתי הדבר דחוק דהא צכה"ג דלא ידעינן הי עולה ידידה והי דחצריה, ע"כ לאוקמה בקרבן נשים כדאמר זבחים ע"ד ב', דאל"ה הא צעי סמיכה, ואילו אי הוי מוכרן וחזור ולוקחן לקרבן, שפיר יכול לצרורי לדידה ולדחצריה ולסמוך, אבל אפשר דהכא שחפץ להקדיש העובר קדושת הגוף, אלא דאין קדושה חלה על

קדושת הגוף גם בפסולי הקרבה, כהלכות פסולי המוקדשין, ותלוי בחומר הפסול, דהא צבע"מ לא חל עליו קדושת הגוף, וכן נחלקו בטריפה לעיל י"ז א' וצנקה לאשם י"ט ז', ולכאורה כיון דחזינן דקדש מומן את הקדשן אינו עושה תמורה כדלפינן בכורות י"ד ז' דרע מעיקרו אינו עושה תמורה, ובקדש הקדשן את מומן נאמרו כל הלכות פסולי המוקדשין, הרי ראוי לפרש דקדושת הגוף דקרצן דמעיקרא היא הגורמת, ומנלן לחדש דאף בקדש פסולין איכא קדושת הגוף ברובע ונרצע ועוד, ואפשר דמהא דחזינן דאיכא קדושת הגוף בצכור ומעשר אף כשקדש מומן, וכן בהתפס צע"מ בתמורה כדתנן ט"ז ז', חזינן דשייך למיחל קדושת הגוף דפסולי המוקדשין אף באינו ראוי לקרצן מתחלתו, ואמרינן דלעולם אין קדושת הגוף דמעיקרא גורמת, אלא דשייך למיחל קדושת הגוף דפסולי המוקדשין גם בפסולים, ונחלקו באיזה פסולים, ולר"ש בן יהודה משמיה דר"ש כ' ז' ס"ל באמת דלא שייך למיחל קדושת הגוף דפסולי המוקדשין על שום פסולים, ורק בקדש הקדשן הוא דאיכא קדושת פסולי המוקדשין.

(ד) י"ז ב' למאי הלכתא אמר שמואל ליקרב ואליצא דר"א כו', יש לעי' במאי קמיפלגי, הו"ל לכולהו למימר דלר"א ליקרב ולרצנן לרעייה, ולכאורה משמע מזה דלצר פדא ור"פ הרי אף לר"א לא מיתוקמא אלא לרעייה, והיינו דקאמרי לרעייה וד"ה, ולא קאמרי ורצנן, דאף לר"א לא מיתוקמא אלא לרעייה, וטעמא דס"ל כס"ד דאמרינן לשמואל, דעד כאן לא קאמר ר"א דהולד קרב שלמים אלא בעולה דאיכא שם עולה על אמו, אבל לא בולד צע"מ, ובהכי נמי א"ש טפי ליטנא דגמ' בכורות ט"ו ז' דאיכא למ"ד קדשי ליקרב ואיכא למ"ד קדשי לרעייה, דמשמע דהוא פלוגתא דאמוראי אליצא דכו"ע, ולא שהוא פלוגתא דר"א וחכמים, ובאמת מזה משמע נמי קצת דלמ"ד ליקרב הוא אף לרצנן, וכמש"פ הרמב"ם.

ונראה דשמואל ורצא דמוקמי לצרייתא כר"א, הוא משום דמשמע להו דדרשא דצרייתא ראוי לפרשה ליקרב, דבשלמים הקרבים איירי קרא, ודומיא דולד ותמורה דתמימים, וע"כ דכר"א אתיא, ואף צדליכא שם עולה על אמו קאמר, וצר

רמב"ם פ"א מה' תמורה ה"ז הממיר בכלאים או בטריפה ויוצא דופן או צטומטום ואנדרוגינוס אין הקדושה חלה עליהן הר"ז כמי שהמיר בגמל או בחמור לפי שאין צמינן קרבן כו', נראה כונת רצנו שהמיר קרבן על צהמת חולין שהיא כלאים או טריפה וכו' וכן מצאנו ממש"כ אין הקדושה חלה עליהן, לשון רצים, וכן הר"ז כמי שהמיר בגמל או בחמור, ואם הכונה שהמיר טריפה בגמל, אין כאן הוספה על צהמת חולין סתם, דכך לי המיר צשור חולין או בחמור חולין, אלא ר"ל כמי שהמיר קרבן על גמל וחמור, ולשון הממיר בכלאים כו', גם מתפרש שפיר שהמיר קרבן בכלאים, ולגודל הפשיטות דהא לא משכח"ל כלאים וצטומטום ואנדרוגינוס בקדושת קרבן, וגם טריפה ויוצא דופן רק צמאורע, הלכך לא חשש למינקט לשון הממיר בכלאים, אף שהוא מתפרש צרהיטות כשהקרצן כלאים, וגם כשהקרצן כלאים וכו' נוח טפי למינקט שאין עושין תמורה, וצ"ע צלח"מ למה נטה מזה ונתקשה צדברי רצנו ז"ל.

רמב"ם פ"ג מהלכות איסורי מוצא ה"י המקדיש צטומטום ואנדרוגינוס כו' ה"ז כמקדיש עצים ואצנים כו' וימכרו ויציא צדמיהם כל קרבן שירצה, צ"ע אם כשהקדישן למוצא פירש לאיזה קרבן, הרי באמת יש לחייבו להציא צדמיהם רק אותו קרבן, וכדתנן כ"ז ז', ואם נדר סתם למוצא, מה מקום יש שלא יוכל להציא קרבן שירצה, ושמהא אם היו אלו הצהמות נקבה היה מקום לומר שלא יוכל להציא צדמיהם עולה, דלא נחבין אלא לקרבן שהם כשרים צו, קמ"ל דכעצים ואצנים דמו.

ויש לעי' דצמנחות ק"ו ז' תניא הרי עלי למוצא יציא לצונה שאין לך דצר שקרב לגבי מוצא אלא לצונה, ופסקה רצנו צפט"ז ממעה"ק ה"א, וצ"ל דהתם כשאמר סתם הרי עלי למוצא, אבל כשאמר על צהמות פסולי הקרבה הרי אלו למוצא, אמרינן דסתמא לקרצנות צהמה קאמר, ולפ"ז אפשר שלא יוכל להציא צדמיהן לצונה או מנחה, וצ"ע.

כ"ח ב' דתניא הרוצע והגרצע כו' הם כקדשים שקדם מוס עוצר להקדשן כו', חזינן מהכא דקים לגמ' דקדושת פסולי המוקדשין שאמרה תורה אינו משום שהיו קדושים קדושת הגוף מעיקרא עד שלא הוממו, אלא דשייכא

פשיטותא, וליכא למימר דהך סוגיא אולא אליבא דרבא לעיל י"ח ב' דר"א מודה בולד תמורת אשם דאינו קרב, ומשום כך פריך פשיטא, דא"כ כד משני דהו"א טעמא דר"א משום בולד חזי להקדשה, היה צריך לפרושי לפ"א אמאי בולד תמורת אשם לא קרב.

שם אמר רבא זאת אומרת הקדיש זכר לדמיו כו', אפשר דנקטו זכר כלפי מתני' דאירי בנקבה, וכן בפלוגתא דבסמוך, ועי' בתו' בכורות י"ד ב' שדקדקו בזה.

שם ר"ש אומר כל עמנו אינו קדושין, לכאורה נראה דר"ל דאף קדושת דמים לא חל עליהן, ואפשר משום דאירי דאמר הר"ז אשמן, והו"ל כההיא דתנן לקמן כ"ז ב' דאמר על זהמה טמאה ובע"מ הר"ז עולה לא אמר כלום, א"נ הכא בטעה כסבור כשרים, והו"ל הקדש טעות, (ואף משום מתפס תמימים לבדק הבית ליכא הכא להצריך למוכרם לקרבן, דהא לא הקדישם כלל), אבל מתני' אירי דאמר לאשמי או לשון כיו"צ דמתפרש מיהא לדמי, ולכך אף לר"ש קדוש לדמים אלא שא"צ מוס, ומיהו קשה דהא למאי דס"ד דרבא דלא אמרינן מגו דנחתא ע"כ הוי מפרש למתני' דאירי במפרש בהדיא שמקדיש הנקבה קדושת הגוף, וכמש"כ לעיל סק"א, וקשה א"כ אמאי קאמר ר"ש דתמכר שלא במוס, הו"ל דכל עממה אינה קדושה, ושמא למאי דס"ד הוי מתיר דמדרבנן קדושה מיהא קדושת דמים כיון דכשרה בשאר קרבנות, ודכוותה צבן שנה וצבן שנים, נמי הוי מפרש כל עמנו אינם קדושים מדאוריתא, אבל מדרבנן מיהא קדושים, אבל למאי דהדר ביה דאמרינן מגו דנחתא ומתפרשא מתני' בהקדישה לדמים, תו י"ל דבהקדישה קדושת הגוף אינה קדושה כלל לר"ש אף לא קדושת דמים, וי"ע.

שם ת"ר המקדיש נקבה לעולתו כו', נראה דלרבנן אין הטעם משום דאיכא שם עולה בעולת העוף, או שלמים נקבה בפסח, ומותר באשם, דהא אף ברובע ונרבע ואינך חייל קדושת הגוף לרבנן כדתיבא לקמן כ"ח ב' אע"ג דפסולין בכל הקרבנות, וכן מוכח נמי מהא דלקמן כ' א' אמרינן קס"ד טעמא דר"ש משום דאיכא שם עולה בעולת העוף, ופרכינן אלא מעתה בכה"ג שהפריש פרה

פדה ור"פ סברי דאפשר לפרושי ברייתא דלרעיה קאמר וממילא א"צ לדחוקי דאחיה כר"א, ולפ"ז גם אין ראיה דר"א ס"ל דקריבה אף בדליכא שם עולה על אמו, ולפ"ז לענין הלכה אשם ראוי לפסוק כשמואל ורבא, דרבא בתרא ור"פ תלמידיה, וגם שמואל מרי דתלמודא טפי מזר פדה א"כ יש לפסוק כר"א, אבל הרמב"ם פסק כרבנן וכבר נתקשה בזה בלח"מ סופ"ד מתמורה, וי"ל דס"ל להרמב"ם דאע"ג דשמואל ורבא אוקמוה לברייתא כר"א, היינו דלדידיה אחיה טפי בפשיטות אבל אין הכרח דרבנן פליגי, והיינו דבכורות נקטו סתמא כאילו הדבר בפלוגתא דאמוראי, ודחקינן בהכי כדי לא לפוקי לסתם מתני' דפליגא אר"א לבר מהלכתא, דהנך ברייתות דמרבי לולדות ודאי יש לקיימם להלכה, דסתמא דגמ' מייתי להו הכא ובכורות ור"ע ור"י, ולשמואל ורבא הרי מתפרשין להקדשה. — מש"כ בלקוטי הלכות דלתנא דמייתי לה מהכא מתפרש דקרא דועשית עולותיך וגו' קאי אולד בע"מ, לא נתפרש דפשטא דגמ' דהאי קרא בתמימים אירי וזכר ונקבה לולד ותמורת בע"מ.

י"ח א' תוד"ה אפילו הואיל ואינו תחלת הקדש כו', נראה כונתם דהאדם לא הקדישם, דאירי בהפרישה ריקנית, וכן תמורה לא נתכוין להקדיש תרומתו, והלכך היה מקום לומר דאינם בכלל כי תדר נדר וגו' לא תאחר וגו' ואף לא בעשה דוהבאתם שמה, לכך אינן צריכין קרא דתשא ובאת, ומה שהוסיפו בגמ' ממרעיהו וממורגיהו הוא להוסיף גם כשהדבר טורח מרובה, ואפשר דמלשון תשא קדיין דמשמע אף כשצריך לישאנה על כתפו, אבל שפיר אינן צריכין קרא אף בצריחים, ולצטרך דנתרבו מתשא ובאת, כללינן להו נמי צבן תאחר כדפריך לקמן ב' אע"ג דר' פפייס.

ה' י"ט ב' אמר ריב"ז ומודה ר"א במפריש נקבה לאשם דאין צנה קרב אשם כו', מכאן קשה למש"כ תו' לעיל ז' א' דבמפריש נקבה לעולה לקי כדן מפריש בע"מ, דלפ"ז ה"ה במקדיש נקבה לאשם, וא"כ פשיטא דאין צנה קרב אשם, דהא אין אדם מתכפר בדבר הבא בעצירה כדאמר לקמן כ' ב', ועיקר דצריהם ל"ע מנין פסיקא להו ז"ל כן, והא לא דמי כלל לבע"מ. שם פשיטא ע"כ לא קאמר ר"א אלא במפריש נקבה לעולה כו', יעוי' בתו' שנתקשו מאי

חיילא קדושת הגוף, עי"ש], אבל קדושת דמים למה לא תחול, ויתכן לדחוק דאירי דהקדישן קדושת הגוף, וכגון שאמר הר"ז חטאתי, דכה"ג בצע"מ לא אמר כלום כדתנן כ"ז ב', וה"ה בשאר פסולין בחטאת אם לא חייל קדושת הגוף, עי' לעיל סק"א, וי"ע.

ב' א' שאין לך דבר עושה תמורה אלא הרועה להסתאב, ק"ק לשון זה דהא דין תמורה ודין דנפדה רק צמוס שוין, והם דיון אחד, ומה שיך לתלות זה בזה, ועי' בתוד"ה רבי, ואפשר דכבר קדם ר"ש ונחלק ארבען במחנה דתמכר שלא צמוס, וקאמר להו דכיון דא"צ מוס אין עושין תמורה.

שם רבי סבר לה כרבנן דאמרי מותרות לנדבה ציבור אזלי ואין תמורה ציצבור, בזה דאזלי לנדבה צבור כבר סגי דתו לא דמי לפסח, דנדבה ציבור הוא קדושת דמים בעלמא לקרבן של אחרים, ולא שיך שתחול קדושת הגוף מחמת זה, ויש לפרש דהא דאמר ואין תמורה ציצבור שזה כהוספה, דגם בקדושת הגוף של ציבור ליכא ענין תמורה, ועי' תוד"ה רבי, וי"ע.

שם קס"ד ה"ט דר"ש כו', לגירסא דידן מתפרש דס"ד דסגי במה דאשכחן בעלמא עולה בנקבה, אבל למסקנא נריך שמהא אפשרות של נקבה באותו קרבן שמקדיש הנקבה, אבל לגירסת תו' דגם השתא איירי במצורע דביה גופיה איכא אפשרות של נקבה, ק"ק לשון ס"ד, וי"ל דהשתא ס"ד דסגי בזה דאי צעי מפקר נכסיה, ובמסקנא צעי שכבר עכשיו יוכל למיפטר נפשיה בנקבה.

(ו) **כ"ה א'** קס"ד רש"ג ולדות קדשים צהוייתן הן קדושין כו' אמאי אין קדושה חלה עליהן כו', מדשצקינן להוכיח מרישא דילדה זכר יקרב עולה ש"מ דצהוייתן הן קדושים, דאל"ה הא תפסתינהו קדושה דאימייהו, וממילא הוי מוכח נמי דרש"ג הכי ס"ל, דהא ודאי דצרי רש"ג ארישא קאי ואשמועינן דרק צילדה זכר או נקבה קדשי ולא צילדה טומטום ואנדרוגינוס, ע"כ מוכח דס"ל לגמ' דמדרש"ג מוכח טפי, והיינו דאף אם נימא דגם אם צמעי אמן הן קדושין, מ"מ יכול לשנות קדושתן עד שלא נולדו, ואשר לפ"ז אין ראייה מרבנן דצהוייתן הן קדושין, מ"מ מדרש"ג

כו' יחיד שהפריש שער כו', ואם איתא דטעמייהו דרבנן נמי משום דאיכא שם עולה על אמו וכיו"ב, א"כ לרבנן נמי תיקשי, אלא טעמייהו דרבנן דפסולין ללא מיינכרי או דאית להו הכשירא בקרבנות אחרים, לא גריעי מצע"מ שקדם הקדשן את מומן דעושין תמורה, [ועי' לעיל סק"ג], ומיהו אכתי צעי טעמא לרבנן כה"ג שהפריש פרה או יחיד שהפריש שער אמאי אינם קדושים, ומ"ש מנקבה לאשם דקדושה, ומפני זה פירש הראב"ד בפ"ד מפסולי המוקדשין הי"ח, דבאמת לרבנן גם כה"ג שהפריש פרה, ויחיד שער, או נשיא שעירה, קדושים, ורק לר"ש פרכינן דיקדשו גם לדידיה, ולפי דרבנן שנו בכולם דעושין תמורה גם באשם ופסח, שפיר י"ל דה"ה שער לחטאת ואינך ולא נחית לפרושי לכולהו, אבל לר"ש דכולם אין עושין תמורה לצד מנקבה לעולה, לדידיה אם איתא דגם שער לחטאת ואינך עושים תמורה, היה ראוי למיתנינהו, ומדלא תנינהו ש"מ לדידיה אין עושין תמורה, ואפשר נמי דמהא דקאמר ר"ש באשם בן שנה והציא בן שנים דכל עצמן אינם קדושים, משמע לגמ' דכש"כ צשינה להציא שער במקום שעירה, ושקלינן וטרינן לפרושי טעמיה, אבל דעת הרמב"ם שם ובפ"א מה' תמורה הכ"א דגם לרבנן אין קדוש שער לחטאת ביחיד, ואף קדושת דמים אין בו, והוא משום דמדפרכינן כ"כ בפשיטות לר"ש דתיקדוש, ש"מ דקים לגמ' ללא קדיש, וע"כ דאף לרבנן כן, וכמ"ש בכ"מ בה' פסולי המוקדשין שם, אלא דטעמא צעי אמאי, וכש"כ קדושת דמים, דאף עדים ואבנים קדישי, וכבר נתקשה בזה בלח"מ, וכן מרן זללה"ה בצכורות סי' י"ח סק"ג, ועי' מש"כ לעיל לענין אשם בן שנה והציא בן שנים לר"ש, אם קדוש קדושת דמים, ולענין קדושת הגוף יש מקום לומר דהא דקים לן דחיילא קדושת הגוף אפשרות מעיקרן, הוא מהא דאשכחן דחיילא תמורה ארע מעיקרו כדתנן ט"ז ב', ואמרינן דבפסולין דקילי טפי חיילא שפיר קדושת הגוף גם בקדושת פה שלא ע"י תמורה, עי' לעיל סק"ג, וכיון דבחטאת לא חיילא קדושה ארע מעיקרו ע"י תמורה, דהא תמורת חטאת למיתה, תו לית לן מהיכן למילף דתחול קדושת חטאת אפשרות, [ועי' צירושלמי פסחים פ"ט ה"ו דנחלקו אמוראי בהפריש נקבה לחטאת ציבור או נשיא אם

ומיהו למ"ד צמעי אמן הן קדושין שפיר דיינין להו כקדם הקדשן את מומן, כיון שנתקדשו צמעי אמן קדושת הגוף, והיו ראויין לקרבן אם היתה אדם נקרבת עד שלא ילדמן.

ולפ"ז יש לפרש הא דפריך ר"ז בכורות י"ד ב' אימא תנהו ענין לולדות צע"מ דהואיל וקדשי אגב אמן כשהן צע"מ דנמי נקרבו צע"מ, דהיינו למ"ד ולדות קדשים צמעי אמן הן קדושין, דלמ"ד צהוייתן הן קדושין, הרי מצואר צסוגיין דאין טומטום ואנדורגינזם מתקדשין, וה"ה שאר בעלי מומין, ולכאורה מדנקט לה ר"ז סתמא משמע דהכי ס"ל, ויש מזה סמך למש"פ הרמב"ם כמ"ד צמעי אמן הן קדושין, עי' להלן ד"ה לכאורה], ועי' צתו"י יצמות פ"ג ב'.

ברם יש לדון בכל הני פסולין דקדשי קדושת הגוף אף בקדם פסולן כמו רוצע ונרצע ואינך דתניא תמורה כ"ה ב', אם מתקדשין בולדות קדשים צהוייתן, דאפשר דרק קדושת דמים לא שייך למיחל בולדות דקדושת הגוף, שאין לקרבן ענין בדמים, אבל קדושת הגוף שפיר חייל אף ללא חזי למזותן, ושפיר מתקדשין לכך צהוייתן, ולא דמי לטומטום ואנדורגינזם דלרש"ג אין קדושת הגוף שייכא בהן, דכצע"מ חשיב, ושמא אף גריעי, דכיון דלא חשבינן להו כספיקי, הרי הם או כצע"מ או כצריה, ואף לשמואל י"ז א' דטריפה מתקדשא קדושת הגוף, בטומטום ואנדורגינזם מודה, או"ד לעולם אין מתקדשין צהוייתן אלא אם כן ראויין למזותן, ולכאורה מסתברא דקדושת הגוף הוא מהלכות הקרבן ושפיר שייך שתחול קדושה זו על הולדות, והרי אם גם האם נפסלה מליקרב ועדיין יש בה קדושת הגוף כגון שנרצעה, הרי שפיר ראוי לומר דולדה יאה כמות, ויתקדש צהוייתו בקדושה זו, וא"כ למה יגרע כשצאמו איכא קדושה ליקרב.

ועל פי זה מתישב שפיר סוגיא דגמ' וצחים קי"ד א' דאמרינן דאתנן ומחיר וכלאים משכחת לה בולדות קדשים למ"ד צהוייתן הם קדושים, ולא מימעטי מאל פתח, ונתקשו צתו' שם דהא חולין נינהו כמצואר צסוגיין בטומטום ואנדורגינזם ומה שייך לדון בהו על חיוב שחוטי חוץ, ולמש"כ ניחא דרק בטומטום ואנדורגינזם דדינן כצע"מ אמרינן דאין מתקדשין קדושת הגוף צהוייתן, דלא עדיפא

אכתי מוכח כן, דהא קאמר שהולדות טומטום ואנדורגינזם חולין נינהו, וע"כ צהוייתן הן קדושים, דאל"כ נהי דלא קדשי מחמת הקדשו דלא נתכוין אלא לזכר ודאי ולנקבה ודאי, אבל אכתי ליקדשו מחמת אמן, וכן מצואר צתו"ד קסבר שהקשו דילמא טעמיה דרש"ג משום שלא נתכוין אלא לזכר ונקבה ודאי, ולעולם קסבר צמעי אמן הן קדושין, ולכאורה תמוה דהא מ"מ מוכח מרש"ג דזכר ודאי נתקדש בקדושת פיו, וש"מ צהוייתן הן קדושין, דאל"כ הא תפסמינהו קדושה דאימיהו, וע"כ דיש לפרש הוכחת הגמ' מרש"ג, אף אם מת"ק ליכא הוכחה, והיינו אף אם נימא דאפשר לשנות קדושת הולד עד שלא נולד אף אם צמעי אמן הן קדושין, ולפ"ז מפורש בגמ' דצדצרי רש"ג מצואר דאף מחמת אמן אינם קדושים, אף למאי דמתפרשא מתנייתן כמ"ד צהוייתן הם קדושים, וכדנקטו רש"י ותו', [ועי' בספר מרן וללה"ה סי' ל"ב סק"ו שצידד לנטות מזה].

במציענו למידין דלמ"ד ולדות קדשים צהוייתן הם קדושים, אם נולד טומטום ואנדורגינזם, הרי הם חולין, ואף קדושת דמים לא חייל עלייהו, וכמש"כ תו' וצחים קי"ד א' נדה מ"א א' דאי הוי חיילא עלייהו קדושת דמים, היה ראוי לומר מגו דנחתא קדושת דמים נחתא נמי קדושת הגוף, ומיהו הוכחה זו ז"ע דהא ודאי המקדיש צע"מ לדמי עולה לא אמרינן מגו דנחתא, דצע"מ שקדם מומו לאו צר מיקדיש קדושת הגוף הוא, ולא מאלו מגו דנחתא אלא בפסולים דשייך בהו קדושת הגוף כמו נקבה לעולה, וכן רוצע ונרצע, או טריפה לשמואל, וזכר לדמיו, אבל צע"מ דלא שייך ציה קדושת הגוף לא שייך נמי למידן ציה מגו דנחתא, וא"כ ה"ה טומטום ואנדורגינזם אי כצע"מ חשבינן להו או כצריה צפ"ע לא שייך צהו מגו דנחתא, ותו שפיר י"ל דקדשי מיהא קדושת דמים, אלא דלא אשכתן קדושת דמים צצאין מקדושת הגוף כדאמר מעילה י"ב ב' דציני תורין לא מועלין כיון דהתורין קדשי קדושת הגוף, ורק צתרנגולת הקדושה לדמים למזבח מועלין צצינתה, והטעם דקדושת הגוף הוא חפלא דמזבח ולא שייך שיוקדש הצא ממנה אלא למזותה ואין בה ענין דמים, והלכך טומטום ואנדורגינזם דלא חזיין לקרבן אינם מתקדשים כלל למ"ד צהוייתן הן קדושים,

דמקדיש את הטריפה עושה קדושה למות, נקט טריפה וה"ה כלאים ויואל דופן וטומטום ואנדרוגינז דנקט התם ר"א במתני', וא"כ מצואר דס"ל דטומטום ואנדרוגינז לא דמי לבע"מ, ועי' בתו' לעיל פ"ד ז' ד"ה ומוציא.

שם וא"ת ולוקמה נמי הכא כמ"ד במעי אמן כו' ושייר העובר כו', לכאורה י"ל דאם העובר אינו מתקדש כלל מחמת אמו, לית לן למימר דקרינא ציה ואל פתח אהל מועד וגו' משום שאפשר שתשחט אמו עד שלא יולד, כיון שאין לו שום שייכות לקדושת אמו וכמאן דמנח דיקולא דמי, ורק אם מתקדש מחמת אמו או עכ"פ גם מחמת אמו אפילו בהוייתו צוה אהני הא דאפשר שיצא לאהל מועד בשחיטת אמו.

ז' תמורה י"ז א' תניא אמר ר"מ ומאחר שאין קדושין מהיכן מקדישין אלא חי אתה מוצא אלא במקדיש בהמה ואח"כ נטרפה כו' אלא בולדי קדשים כו', לכאורה משמע דה"ק דמקדיש ואח"כ נטרפה דחייב עלה קדושת הגוף עד שלא נטרפה, הרי היא בקדושתה גם לאחר שנטרפה, ואינה נפדית בלא מוס, וגם לאחר שנפדית אסורה בגיזה ועבודה, ככל פסולי המוקדשין שקדם הקדשן את מומן, וכן בולדי קדשים בכלאים וטומטום ואנדרוגינז עכ"פ למ"ד במעי אמן הן קדושין, ובהני שקדושתן עליהן אינטריך ליה לר"א לאשמועינן דאין מקדישין והיינו שאין עושין תמורה.

אבל קשה לפ"ז דמהיכן קים ליה לר"א דדין תמורה שאני מכל הלכות פסולי המוקדשין, ובעלמא לא אשכחן לפלוגי צינייהו, וכל דאסור בגיזה ועבודה עושה תמורה, ועוד דבגמ' מפרשין טעמיה דר"א משום דחשיב להו כבהמה טמאה, וא"כ צדין הוא דלא ליהוי צהו שום דין מהלכות פסולי המוקדשין דומיא דבהמה טמאה, ועוד דברמז"ס פ"ד מה' תמורה ה"ח משמע דכל הני דמתניתין אם אירעו בולדות קדשים הרי הן נפדין בלא מוס וכמ"ש בלח"מ שם, אע"ג דהרמז"ס פסק שם בה"ג והי"ג בולדות קדשים במעי אמן הן קדושין, ועוד העיר בני יעקב נ"י דבתו' זכחים קי"ד א' ד"ה וקסבר כתבו דלר"ש דכל מידי דלא חזיא לגופיה לא נחתא ליה קדושת הגוף, לא נחתא נמי קדושת הגוף לולדות במעי אמן כשהם טומטום

הוייתן מאילו הקדישן בפיו דאין מתקדשין קדושת הגוף, וקדושת דמים לא שייך בולדות דקדושת הגוף, דאין בקדושת הגוף ענין דמים, אבל אמתן ומחיר וכלאים דאם הקדישן בפיו חייב עליהו קדושת הגוף ועושין תמורה, וכדתניא כ"ח ז' כגירסת הילקוט שהוצא שם בגליון, [ורק בכלאים פליג ר"א במתני' י"ז א'], שפיר מתקדשין בהוייתן בקדושה זו, וכיון דקדושין קדושת הגוף ועושין תמורה, שפיר אינטריך למיפטרינהו משחוטי חוץ, ונ"ע למה מיאנו התו' בדרך זה, וציצמות פ"ד א' כתבו בתו' שם דנרצע ומוקצה ואמתן ומחיר עדיפי מטומטום ואנדרוגינז וקדושין ומקדישין והציאו כן מן התוספתא, והיינו צרייתא דלקמן כ"ח ז', ובתו' זכחים פ"ד ז' צאמת נקטו דאמתן ומחיר ניחא דחייב עליהו קדושת הגוף אבל כלאים יש לדמות לטומטום ואנדרוגינז, וצאמת צסצרא נראה כן, אבל הרי צצרייתא דלקמן אשכחן דאף בכלאים חייב קדושת הגוף, ושפיר אפשר דסוגיין מוקי למתני' כהאי מנא. — צהא דלא מימעטו מאל פתח שפירשו רש"י ותו' משום שהיו ראויין לצא אל פתח אגב אמן, מסתצרא דהיינו כשהיו קדושים קדושת הגוף אגב אמן, דצעודן חולין לא מסתצרא לומר דקרינן צהו ואל פתח אהל מועד לא הציאו, דאין שום ענין בהצאת חולין אל פתח אהל מועד, [בכל פסולין שחייבין עליהן צחוך כגון הני דאם עלו לא ירדו, קרינא צהו אל פתח אהל מועד לא הציאו עד שלא נפסל כמש"כ רש"י זכחים קי"ד א' ד"ה צשלמא], ושפיר מיתוקמא צשהקדישן צפה עד שלא נולדו כמש"כ תו' שם, וכיון שאם היה מקריב האם עד שלא נולדו היה גם עליהם דין קרבן שהרי הם קדושים קדושת הגוף אף שהם פסולין, הוי מיקיים צהו שפיר שהוצאו אל פתח אהל מועד, והלכך לא מימעטי מהאי קרא.

בזכחים קי"ד א' תוד"ה וקסבר צהא אפילו צטריפה אשכחן דאמרין מגו כו', ר"ל וא"כ ע"כ דצטומטום ואנדרוגינז בהוייתן אף קדושת דמים ליכא דאם היה קדושת דמים היה נמי קדושת הגוף, ורשצ"ג קאמר דאין קדושה חלה עליהן, אבל נ"ע דטומטום ואנדרוגינז לרשצ"ג דלא חשיב להו ספיקא, ראוי לדמותן לבע"מ, וצצע"מ לכו"ע לא שייך לומר מגו דנחתא, וע"כ דצע"מ גרע מטריפה, ושמא ס"ל דשמואל דקאמר

שם אמר שמואל המקדיש את הטריפה זריכה מוס קצוע לפדות עליו כו', לכאורה תיבת קצוע נראית כמיותרת, דסתם מוס נמי מתפרש קצוע, ואפשר דבא לומר דאף שיש מוס עובר שלא יעבור עד י"ב חודש לטריפתה וטריפה אינה חיה, ונמצא שהמוס לא יעבור, אפ"ה אין פודין עליו, עד שיהיה מוס קצוע.

שם ת"ש ר"א אומר כו' ותניא אר"מ כו', ינחא לגמ' למיפרכ מהא דמוכח האי דינא ממש דמקדיש את הטריפה, דלא חל עליה קדושת הגוף, ולכך אייתי הא דר"מ, אבא בלא"ה נמי הו"מ להקשות דכיון דאין טריפה מתקדשת בתמורה, כש"כ דאינה מתקדשת בקדושת פיו, דהא בצע"מ חזין דאין מתקדש בפיו, ובתמורה מתקדש.

סימן ד

א) ט"ו א' מנין למקדיש חטאתו ואצדה כו' מנין שאיזו מהן שירצה יציא כו' יכול יציא שתייהן כו', ודכוותה תניא לקמן י"ח ב' ובמנחות ע"ט ב' גבי תודה שאצדה והפריש אחרת תחתיה מנין שאיזו מהן שירצה יקריב ולחמה עמה כו' יכול תהא שניה טעונה לחם כו', ויש לדעת מה מקום היה לומר אי לאו קרא שיקריב איזו שירצה, הרי שתייהן קדושים בקדושת חטאת ולמה לא יוכל להתכפר באיזו שירצה, ואם משום דיש מקום לומר דמנזה בראשון וכדס"ל לר"י יומא ס"ה א', א"נ דיש מקום לומר דמנזה בשני כדאיכא מ"ד הכי צירושלמי פסחים פ"ט ה"ו, הרי ע"כ האי קרא לא אחי לאפוקי מזה, דהא לבתר ילפותא דהאי קרא אכתי ס"ל לר"י דמנזה בראשון, וגם משמעות הדברים דעיקר הדין אחי לאשמועינן דיכול להתכפר באיזו שירצה, והא דמנזה בראשון או בשני פשיטא שאינו ענין אלא לכחלה, והאי קרא לא אחי לאורויי הלכות ההנהגה לכחלה, ועו"ק הא דקאמר יכול יציא שתייהן, ומהיכי תיתי נימא דאדם יכול להקריב שתי חטאות על חטא אחד.

ונראה דאף דאפשר להתנות שאינו מפריש השניה אפ"כ לא תמצא האצודה עד שיתכפר בשניה, וזוהי אס נמצאת האצודה תלא השניה

ואנדרוגינוס אף למ"ד צמעי אמן הן קדושין, ובסוגיין הרי מסקינן אליבא דשמואל דר"א כר"ש ס"ל דכל מידי דלא חזי לגופיה לא חייל עליה קדושת הגוף, ואפ"ה קאמר ר"מ אליבא דמאחר דאין קדושין מהיכן מקדישין, ומוקי לה בולדות קדשים, הרי מפורש דאע"ג דלא חזיא לגופיה אפ"ה חייל עליה קדושת הגוף צמעי אמן, וע"כ ז"ל דבאמת לא חייל עליהו קדושה, והא דקרי לכו קדושים הוא משום שבעודן צמעי אמן הוי מחזקינן להו בקדושה, ומיהו החס גופא בסו"ד נקטו בפשיטות דמהא דאמרינן בסוגיין אי אתה מוצא אלא בולדות קדשים כו' מצואר דכלאים וטומטום ואנדרוגינוס קדשי בולדות עכ"פ למ"ד צמעי אמן הן קדושין, ואף לכשנולדו קדושתן עליהן וטעונין קצורה, וא"כ הרי מוכח מזה דאף למ"ד דכל מידי דלא חזי לגופיה לא חייל עליה קדושת הגוף, מ"מ צמעי אמן חל עליהן קדושה דהא לשמואל הכי ס"ל לר"א.

ובאמת דפשיטא דשמעתתא מתפרש דצמקדיש בהמה ואח"כ נטרפה או מקדיש ולד וינא דרך דופן, וכן כלאים וטומטום ואנדרוגינוס בולדות קדשים עכ"פ למ"ד צמעי אמן הן קדושים, חייל עליהו קדושת הגוף והרי הם כקדם הקדשן את מומן לכל דבר, מלבד לענין תמורה לר"א, וטעמא דתמורה שאני אפשר משום דאיסור גיזה ועבודה וכן מה שאינם נפדין בלא מוס כל אלו שייך למירמי עליהו מחמת שהיו קדושין מעיקרא, משא"כ תמורה לא שייך שיעשו תמורה אפ"כ הם קדושים עכשיו, והא דמדמינן להו לבהמה טמאה, היינו לענין למיחל עליהו קדושה לאחר פסולן אם בהקדש פה או בתמורה, ודברי הרמב"ם ז"ע, ואין לדחוק דלאחר שיפול בהן מוס קאמר דפודין אותן, דהא פסק בפ"ב מא"מ ה"י דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, וא"כ אם בעודן צמעי אמן חל עליהו קדושת הגוף, הרי אף כשנטרפו אין לפדותן, וגם דברי התו' בזבחים זריבין י"שוב, ואולי אפשר לדחוק שלא כתבו כן לקושטא דמילתא, אלא דמנ"ל לגמ' דסבר רשב"ג בהוייתן הן קדושים דילמא סבר צמעי אמן וסבר דאפ"ה אין קדושת הגוף חלה עליהן כיון שאינם ראויין למנחתן, וז"ע, ועי' בספר מרן זללה"ה סל"ב סק"ט.

כ"ג ז', דכל מותר חטאת לנדבה, ולפ"ו היה זהן מעילה מדאורייתא כדין דמי עולה, ויש לעי' לפ"ו זהא דאמרינן בזכרות ט"ז א' דאיטריך קרא דממפריסי הפרסה טמא לחמש חטאות הממות ואיטריך הלכתא, דאי מקרא הוא אמינא לרעייה, והשתא אם דינס לרעייה מאי איטריך קרא דממפריסי הפרסה למיסרינהו באכילה, תיפ"ל דהקדש נינהו ככל קדושת דמים למוצת, כדנפקא לן ממדרשו של יהודע, ושמא הוי מוקמינן קרא דממפריסי הפרסה דאחי לאוסרן באכילה, אפי' בפחות משוה פרוטה דליכא מעילה, א"נ הוי מוקמינן ללאוי יתירי, א"נ שמא באמת לפ"ו לא הוי מוקמינן לקרא דממפריסי הפרסה לחמש חטאות הרועות, אלא דגמ' לא צעי לאורוכי ומפרש קושטא דמילתא דקרא אחי לזתר הילכתא למיסרינהו בלאו, וכדמפרש התם, דממפריסי הפרסה לא הוי ילפינן דמתות, א"נ תמורה לית לן למילף ממדרשו של יהודע דלאו מותר הוא, ושמא ולד נמי לא הוי שמעינן ממדרשו של יהודע, ועי' מנחות ע"ט ז' לענין ולד תודה.

ובזה נמי ניחא הא דאיטריך הלכתא גבי אשם דרועה, ולא סגי במדרשו של יהודע, דתמורה ליכא למישמע מינה, (וכן בזכרות שם נקטו לפרושי קרא דממפריסי הפרסה לתמורת אשם, וועי"ש צפרש"י ותו' דלפ"ו לא הוי אחי ללאו, אלא לומר דירעה), ומיהו קשה דאם איתא דלא צעינן הלכתא לאשם אלא לתמורה, א"כ אם אחת ניתנה להן כדס"ל לר"נ לקמן ט"ז ז', אמאי לא פשטו דתמורה היא שניתנה להן, דהא משמע בזכרות שם דהילכתא הואי דכל שצחטאת מתה באשם רועה, ולא איטריך הלכתא לאשם אלא לתמורה, דאינך ממדרשו של יהודע נפקא, ולמש"כ תו' דהלכתא הואי דכל שצחטאת מתה באשם קרב עולה, יתכן לומר דממדרשו של יהודע לא הוי שמעינן דהוא עזמו קרב עולה, א"נ שמא לא קים לגמ' דהילכתא זהאי לישנא דכל שצחטאת מתה באשם רועה ניתנה, תדע דהא משמע דגם ולד חטאת בכלל הספק שהוא אחת שניתנה להן, וזוהי הרי לא שייך לומר דכוותיה באשם, שהוא זכר, ועי' לקמן כ"ג ז' נתיישב.

ברם הרי בקוגיא ט"ז ז' מצואר דגם הרועות צחטאת אם ארבע או אחת ניתנו מהלכה

לחולין, אצל מ"מ כל שלא התנה, הרי השניה קדושה בזדאי, אף שלא יתכן לשמש בשתי חטאות, דמ"מ תקדוש אחת כדין מותר חטאת, וזה ידעינן בלא קרא, ואולי מהלכה, או ממדרשו של יהודע עי' תו' פסחים ט"ז ז' ד"ה הפריש, ובמש"כ לקמן כ"ג ז', וועי' צ"ק ק"י ז' דפרכינן צחטאת שמתו בעליה דנימא דאדעתא דהכי לא אקדשה ומשנינן דהתם הלכתא גמירי לה דלמיתה אזלא, והיינו דבכלל הלכות חטאת גם דין זה, ועי' מש"כ בזה בשבועות י"א ז' (הועתק להלן), והיינו דהוי ס"ד למימר דכשנמצאת האצודה הרי ראוי שההלכה תקבע איזו קדושה בקדושת חטאת ואיזו קדושה כדין מותר חטאת, ולא יהיה אפשר להתכפר אלא בזו שראוי לומר שהיא קדושה בקדושת החטאת, ואשמועינן קרא שאין הדבר כן ושניהם ראויים להתכפר בהן, וזוהי נמי יש לפרש הא דס"ד שיקריב שתייהן, והיינו שיהא דין מותר חטאת להקרב כחטאת כדין מותר, וכדאשכחן דקרבנה תמורה כקרבן הראשון בדליכא הלכתא דתמות, ואמנם עיקר החטא יכופר צראשון, אלא שיהא גם השני צר הקרבנה, כשם שקדושתו צמוחלט, וכן צמודה יהא טעון לחם, וילפינן מקרא שאין השני קרב, ואפשר דרק מקרא דיציא הוי ס"ד לרבות שיקריבו שניהם, ומיהו פשטא ל"מ כן.

ויתכן עוד דכל ענין זה שאפשר להקדיש לאחריות שנתקשו בזה צמו' צכמה דוכתי, ילפינן מהאי קרא דיציא, ואשמועינן קרא דאפשר להקדיש לאחריות קדושה מוחלטת, והיינו דאמרינן דאיזו שירצה יקריב, ולא אמרינן דקדושת השניה היה רק אם לא תמצא האצודה דאי אפשר להקדיש שנים, אלא גם השניה קדושה צהחלט, ומיהו פשטא נראה דמסבירא יש לקיים שאפשר להקדיש לאחריות ובמש"כ לקמן כ"ג ז'.

ז) שם ואותה שניה מה תהא עליה כו', לישנא דסתמא דגמ' הוא ומשום דצעי לאסוקי דאיכא צרייתא דפליגי תנאי בזה, א"נ שמא לישנא דרב המנונא הוא, [עי' תו' ז"מ כ"א א' שכתבו כה"ג], אצל אין כאן צעיא מה באמת דין השניה, דהא טובא משניות נשנו כדין חטאת שכיפרו בעליה.

ולבאורה נראה דאי לאו הילכתא אית לן למיכלל כולהו גווני במדרשו של יהודע לקמן

מיציעא כשהפרישו ביחד ומתו מקמתן, אלא אף כשצאין הנשאים להפריש לאחר מיתת האחרים, דכיון דהקרצן משמש לכולם, ויש מהן שמתו, הרי א"א להקרצו, אבל אם לא נאמרה הלכה שמתו, א"כ אין כאן פסול חיובי, אלא דהמתים פטורין ודין חלקם כדין מותר חטאת, הרי אין זה מעכב בעד הנשאים החייבין מלהקרצו, [וכמבואר בהוריות שם לענין מת אחד מן הצ"ד שזה תלוי אם בקרצן צ"ד איכא להלכה למשה מסיני דמתו בעליה עי"ש], וגמ' השתא נמי ידע דאיכא דנשאר עדיין בחיים, [לא מיציעא לגירסא דידן והא הכא דאיכא דמתו בעליה, אלא אף אי ל"ג דאיכא, מ"מ קושטא הוא דלאו כולם מתו], וכן בסוגיא דיומא דמת רק הכהן גדול, שפיר מקריצין. — ולפי דברי תו' בשעיר נשיא, לפמש"כ בוצחים קי"צ אי דלר"ש לית ביה דין מיתה כיון דלא משכחת לה גביה ולד, [וג"ז צ"ע דל"ד ז"ל לא דמי לציבור שהם סוג אחר], א"כ יהיה קרב לאחר מיתה, והוא תימא.

ולבאורה משכחת לה כהאי גוונא גבי פסח שמת אחד מן המנויין, ויורשיו מנויין על פסח אחר או שכבר הקריצו פסחם, ולא מכרו מה שירשו חלק אציהן לאחר לפסח, דנשאר חלקן דדין מותר פסח, ואין זה מונע משאר המנויין להקרצו, אף דמעורב בו חלק של מותר פסח, [ומיהו התם נראה דסתמא כך הותנה דהקיימים בשעת שחיטה יזכו בחלקן של המתים או שמשכו ידיהם או שנטמאו, עי' תו' פסחים ע"ח ב' ד"ה שאני, וכ"ה בתוספתא דפסחים פ"ז ה"ז דהקיימים אוכלים כולו], ונפ"מ גם בהלכות ממון אם היורשים יכולים לחבוע מצני החצורה תמורת חלק אציהן, דפסח כיון שניתן למוכרו הרי הוא ממון גמור לגבי ירושה.

ובענין זה נראה לדקדק בלשון המשנה פסחים צ"ח א' דקתני המפריש פסחו ומת לא יציאו בנו אחריו לשם פסח אלא לשם שלמים, ובפשוטו לא היה צריך למיתני אלא המפריש פסחו ומת קרב שלמים, ונראה דבא לומר דהבן ירש את הקרבן והוא הבעלים, ואין דינו כיורש קרבן אציו דאינו מתכפר אלא מקופיא כדאמר זכאים ו' א', ואין בו שינוי בעלים כדאמר שם ד' א', ולר' יהודה אינו סומך ואינו ממיר, אלא חשיב קרבן של הבן

למשה מסיני, אלמא דגם רעייה צעי הלכה ולא סגי במדרשו של יהודע, ולא משמע לומר דמשום דאיכא למיתה לכך אינטריך הלכה לרעייה, דאל"ה הוי אמרינן דכולן למיתה, דצפשוטו ההלכה נתפרשה באיזו מהן נאמרה, ואין למידין מהלכה לאינך, ולכן י"ל דממדרשו של יהודע ליכא למילף לכל הני שכבר נתקדשו קדושת הגוף, חדע שהרי ס"ד בסוגיין שיהיו קרצין לחטאת, ואינטריך קרא דיציאה למעוטינהו, ואכתי י"ל דיקריצו עולה או ימותו, ומדרשו של יהודע שפיר איכא לאוקמי רק לכסף חטאת וכסף אשם, והלכך אינטריך הילכתא לחטאת ואשם לרעייה, ועי' מש"כ לקמן כ"ג ב'.

בחסאת העוף יש להסתפק אם נאמרה ההלכה דחטאות המתות, דהא תמורה וולד לא שייך בהו, ושמא גם בזה אמרינן דבחד מקום גמיר, ועי' בזה בשטמ"ק מנחות ד' ב' אות כ"ה, [וע"ע במאירי קדושין י"ג בזה], ואף אי לא נאמרה ההלכה, מ"מ כיון דאין לעוף פדיון, ע"כ דיזיל למיתה, אלא דנפ"מ לענין לאו דממפריסי הפרסה, וכן אם מיתתו מנזה, והלום ראיתי בשער המלך פ"ד מפסח"מ שהאריך צדין עופות בחטאות המתות, ונתקשה שם טובא במה שהציא מדברי תו', והוא צפי' הרא"ש לקנים שלהי פ"ב, לקיים גירסא דהאשה שהציאה עולתה ומתה יציאו יורשין חטאתה דמיירי בחטאת העוף דלא גמירי דמתות, דאיך תתפרש מתני' דקינין רפ"ב דפרח לבין המתות, ולכאורה י"ל דשפיר מתפרש בנתכפרו בעלים באחר, ואף אם אין בזה הלכה דמתות, מ"מ ודאי למיתה אולא, דלהקריצה אי אפשר, וגם רעייה לא שייך בזה, ואף אם נימא דאין בזה איסור הנאה מדאורייתא, כדין קדשים שמתו, כיון שאין להקדש שום כורף בהן, מ"מ כיון דאי אפשר להקריצה מדאורייתא, שפיר יש לדון צדין מערובתה.

ג) ט"ו ב' תוד"ה וקא וי"ל דודאי כיון דלא אזיל למיתה אפילו לאקרובי נמי ראוי כו', הדברים מחודשים לומר דחטאת שותפין קרבה לאחר מיתה, ועד כאן לא דיינינן בהוריות ו' א' אלא במת אחד מן הצ"ד, אבל מתו כל הצ"ד משמע דאין יורשיהן מציאין, ולו"ד ז"ל היה אפשר לומר דכל הנידון כשנשאר שותפין החייבין, דבזה אמרינן דאם נאמרה הלכה דמתו בעליה תמות, הרי השותפין שמתו מעכבין את הקרבן, לא

של אציו אף כשהיה אחר מנוי עמו ולא נפסל במיתתו, ולמש"כ אין כונת התו' רי"ד כן, וממילא פשוט שאם היה אחר ממנוה עם אציו דשפיר צנו יורשו ומתמנה עליו.

לכאורה נראה דגר שמת ערב פסח אחר חלות דאין פסחו קרב שלמים, דכל זמן שהיה חי תורת פסח עליו, ופסח אינו קרב לאחר מיתה, וכשצא להיות שלמים כבר אין לו צעלים, ואין נעשה שלמים בלא צעלים, ולכן ימות, אבל אין לדבר הכרע די"ל דפסח שמתו צעליו קרב שלמים, ואין כאן צורך לבעלים בשעה שנפסל מפסח ונעשה שלמים, דהכל דין בפסח, והכי מסתברא, וכן גר שהפריש אשמו ומת לענין אם יקרב עולה, וי"ע.

כל קרבן אין הבעלים יכולים למשוך את ידם ממנו, ובפסח נתחדש שהבעלים יכולים למשוך ידם, והנה המקדיש פסח ואח"כ משך ידיו ממנו, הרי הפסח נשאר בצעלותו כקרבן שלמים, כדין מותר פסח, ואע"ג שמשך ידו לא יצא הפסח מצעלותו, ויש לעי' מ"ט, הרי כל המושך ידיו מסתלק לגמרי מן הפסח, ומה צרך שהפסח נעשה שלמים כשנשאר בלא צעלים, האם כח זה של השלמים יש בו לגרום שהבעלים לא יוכל למשוך ידו, ואם לא היתה ההלכה שהפסח נפסל בלא צעלים, מה היה הדין כשמשכו ידיו ממנו, האם היה נשאר פסח הפקר או חולין, ונראה הענין דפסח הרי הוא ככל הקרבנות שהוא מתקדש בצעלים, ולא יתכן לעקור הבעלים ממנו, אלא שנתחדשה הלכה שהבעלים יכולים להתחלק, והלכך כשהאחרון צא למשוך ידיו, אמרינן ליה דפסח ככל הקרבנות שא"ל לבעלים להסתלק ממנו, ואם היה הדין דפסח שנשאר בלא צעלים אינו נפסל, הרי היה נשאר בצעלותו של האחרון שמשך ידיו ממנו, כדין צעלים בכל הקרבנות, והיה צדין פסח שצריך עדיין למנות עליו מנויים, ועכשיו שהוא נפסל ונעשה שלמים, הרי הוא ג"כ נשאר בצעלותו של האחרון שמשך ידו ממנו, כשלמים שלו, וי"ע.

יש להסתפק לרבי יוסי הגלילי דקדשים קלים ממון צעלים ויכול למוכרו, [אף עם זכות הכפרה, כדעת מרן זללה"ה], מהו שיוכל להפקירו, ואח"ל דיכול להפקירו, מהו שיוכלו לזכות בו מן ההפקר, או שנפסל בהעדר צעלים, ואף אם אפשר לזכות

לכל מילי, דכיון דפסח ניתן למכירה, הרי הוא גם ניתן לירושה, והרי אם היה אדם מן השוק מנוי עם אציו, שלא היה הפסח נפסל, הרי ודאי יורש הבן כל זכות אציו ויכול למוכרו לאחרים לפסח, וה"נ כשרק אציו היה מנוי, והרי הא דקתני לא יציאנו צנו אחריו לשם פסח, ודאי מתפרש כקרבן של הבן לכל מילי, [וה"נ תנן כריתות כ"ז ב' גבי חטאת כי האז ליטנא דלא יציאנו צנו אחריו, ומתפרש כקרבן של הבן כמבואר שם בגמ' ובפרש"י], וה"נ הא דמסיק אלא לשם שלמים היינו נמי כקרבן של הבן לכל מילי, דאע"ג דשלמים אין הבן יורש, אבל פסח הבן יורש, וה"נ אף שקרב שלמים מ"מ ירושת הבן היא עד שלא נעשה שלמים, והרי הוא כיוורש פסח, ומיהו אין לדבר הכרע ואפשר דמשום פסח נקט צנו אחריו, אבל כיון שהוא שלמים הרי הוא נשאר קרבן אציו, ואף אם היה אחר ממנוה עם אציו דשפיר ירש הבן זכות אציו, מ"מ אם לא נמנה עליו ואח"כ מת המנוי, י"ל דהו"ל שלמים של המנוי שמת ולא של הבן של הראשון, וי"ע, והיינו דקתני לא יציאנו צנו אחריו כו' שהוא המציאו, ואשמועינן נמי דאע"ג דהבן יורשו כדין פסח, מ"מ נפסל מלשמש בפסח דחשיב כהיה בלא צעלים.

והלל ראינו בתוספות רי"ד פסחים שם שכתב דלכך לא יציאנו צנו לשם פסח, משום דאין ירושה בקרבנות וכמו שאמרו בזבחים שאין הבן מתכפר אלא מקופיאו, נראה דעתו ז"ל שאם היה דין ירושה בקרבנות, לא היה נחשב הפסח כנשאר בלא צעלים, ורק משום שאין ירושה בקרבנות, ואין הבן יורש אלא זכות הממון, לכך חשבינן ליה כנשאר בלא צעלים, ולו"ד ז"ל אין לזה הכרע דשפיר י"ל דכל שנתחלפו הבעלים חשיב כנשאר בלא צעלים באמצע, ועי' בספר מרן זללה"ה בהערות פסחים סי' קכ"ד צפ' האשה סק"ה.

מהא דאמר פסחים ז"ח א' דמת קודם חלות אין צנו ממנוה עמו יציאנו לשם שלמים, מבואר דאף קודם חלות אם נשאר הפסח בלא צעלים נפסל, ומשמע דאף לר' יהושע זבחים י"א ב' דבנשחט שלא לשמו כשר, דמ"מ כל כמה דלא עקר שם פסח מיניה הרי הוא צדין פסח, ובמלבושי יו"ט פלפולים סכ"ח כתב לנטות מזה ע"פ התו' רי"ד הג"ל כאילו שאין הבן יכול להמנות על פסחו

מתפרשא המפריש חטאתו ואזדה והקריב אחרת תחתיה ואח"כ נמנאת הראשונה תמות לדברי הכל, והמפריש מעות ואזדו והפריש אחרים תחתיהן ואח"כ נמנאו הראשונות יציא מאלו ומאלו חטאת והשאר יפלו לנדבה לדברי הכל, ונמנאת חטאתו או מעותיו עד שלא כיפר, ולא הציא משניהם, פלוגתא דרבי ורבנן.

תוד"ה וטעמא ואומר הר"י דאמתניתין לא מצי למיפרך כו' אבל נמנאת קודם כפרה ירעו שניהם עד שיסתאבו וימכרו ויציא מאלו ומאלו כו', הדברים קשים מאד, דהא איכא כל תאחר ויניד ימתין עד שיסתאבו, וגם בלאו הכי אין אדם משהה חטאתו כדתנן מה"ט דחיצי חטאות אין ממשכנין אותם, וגם בלשון המשנה מצוה דרבנן לא פליגי אלא אמאי דקאמר רבי והשניה תמות ולא על הא דאחת מהן תיקרב חטאת, וגם במאי פליגי רבי ורבנן לפ"ו, וגם קשה למה הוצרכו לזה הרי כיון דפירשו דלר"ה ניחא, א"כ שפיר הקשו בגמ' לר' אבא דמתניתין דיומא מוכח כר"ה, ולעולם דברי חכמים יתפרשו כפשוטן כמו לר"ה, ואפשר דהכריחם לכך הא דפרכין לקמן ב' טעמא דמתכפר מאלו ומאלו הא מחד ילכו לים המלח, והתם קשה נמי דתקשה ליה מתניתין דקתני דאין חטאת מתה אלא שנמנאת מאחר שכיפרו הצעלים, ור"ה ור"א רק הקילו מן הקושיא במה שאמרו דאיכא גווי דמודים חכמים דתמות, והקושיא היא דמתניתין ולא עליהם, והתם לתרויהו קשה, וע"כ לפרש דאי לאו דר"ה ור"א הוי מפרשין דטעמייהו דרבנן משום דלעולם מורין ליה להציא מתרויהו, הא אם הקריב אחד לעולם השני ימות, והא דברישא קתני דוקא הקריב הא לא הקריב ירעה, ומשמע בכל גווי, דהא איירין מקמי דמתרצין דלא תני אלא מאי דפסיקא ליה, ל"ק, דהא דמשמע בכל גווי היינו אי אירי רבנן בהקריב אחד מהן ומשכח"ל דהשני ירעה, דלפ"ו ראוי ללמוד מסתימת הדברים דלעולם כן הוא, ל"ש משך ל"ש נתכפר בשאינה אבודה, אבל אי טעמייהו דרבנן דלעולם לא שרינן אלא להקריב משניהם, לית לן לדיוקי אלא דטעמא דקדם והקריב עד שלא נמנא האבדה, הא נמנא האבדה לעולם לא שרינן להקריב אלא מדמי שניהם, ואז המותר יפול לנדבה, ועי' להלן מש"כ ביישוב הסוגיא דלקמן.

מה דינו כשלא זכו בו, האם יקרב כדין מתו צעלים, או דהפקר גרע.

ד' ט"ז ב' וכי דנין אפשר משאי אפשר אמר ר"ל ארבעה ניתנו להן כו' רנ"א אחת נתנה להן כו', לפרש"י ותו' עיקר התירוצ' הוא דר"ש צדק מקום גמיר להו, וכדאמרין בהוריות ו' ב', וכש"כ אם חמש ניתנו להן דטפי מסתבר דצדק מקום גמירי, אלא אף אי ארבע או אחת ניתנו להן נמי אפשר לומר דצדק מקום גמירי, וקשה טובא דא"כ הא דר"ל ור"נ רק מאלמי אלומי לקושיא דוכי דנין אפשר משא"א, ואין צדציהם כלל ליישב, ואמאי סדרו בגמ' את דצריהם כתירווא, ועיקר הדבר דצדק מקום גמיר לא הזכירו, גם יש להבין מאי פירושא דצדק מקום גמיר, דאם פורש דצדק מקום גמירי, א"כ הר"ז מפורש למעט ציבור וכיו"ב, ומי פליגי ר"ש ורבנן אם נאמר דמפורש דביחיד דברים אמורים ולא בציבור, והא ודאי לא משמע כן דהא ר"ש קאמר ילמד סתום מן המפורש, ומה מצינו בולד חטאת כו', וע"כ ז"ל דר"ש מסבירא קאמר דראוי לומר דצדק מקום גמיר, ויש להבין היכי משמע הכי, ואולי אפשר לומר דכו"ע מודו דנאמר בהלכה דאיכא חמש הלכות בחטאת, [וכ"מ ברש"י], ואם היו כולן למיתה, לא היה מקום לדייק כ"כ דצדק מקום גמירי, אבל כיון דאיכא מינייהו לרעייה ואיכא למיתה, יש לדייק למה כללינהו לומר דאיכא חמש הלכות, לא הול"ל אלא דהני למיתה וזה לרעייה או איפכא, וס"ל לר"ש דכללינהו למימר דצדק מקום גמירי, ולפ"ו ניחא דהא דר"ל ור"נ לפרושי למשמעותא דצדק מקום גמיר קאתו, (ושמא י"ל עוד בלשון ילמד סתום מן המפורש לא מתפרש כ"כ על צדק מקום גמיר, דלא שייך בזה סתום ומפורש, לכך פירשו דד' או אחת ניתנו להם וה"ק לפי דהד' קים ליה דצדק מקום גמירי, לכך יליף מינייהו לאחת נמי דביחיד דוקא, והד' חשיב כמפורש משום דצדק מקום גמיר, ואיכא צינייהו עכ"פ חדא דשייכא נמי בציבור, ותו לא הוי אפשר משאי אפשר, אף אי האי חדא משכחת לה גם בציבור).

ה' ב"ג א' הא קמשמע לן דבר זה מחלוקת רבי ורבנן, נראה דלפ"ו מתניתין הכי

א' דאף לר"מ דמקדיש אשם תלוי ונודע לו שלא חטא ילא וירעה צעדר, מ"מ בהפריש שמים לאחריות מודה], וצמו' פסחים ט"ז ב' נתקשו כיצד חיילא קדושה על השניה, הא אין אדם מציא שמי חטאות על חטא אחד, וע"כ דהשניה לאחריות וא"כ אם לא הוצרכו לה תיפוק לחולין ותירצו דכל כה"ג גמירי לה דרועה, ומשמע דצעי הילכתא לכך, וצ"ע דהא צמחני' דשקלים משמע דמסבירא קים לן דמותר קדוש, ואין זה דומה להא דפריך צ"ק ק"י ב' דחטאת שמתו צעליה תיפוק לחולין דאדעתא דהכי לא אקדשה, דהתם לא נחית לספיקא ולא אסיק אדעתיה שימות, ושפיר חשיב כטעות, אבל מקדיש מותר הרי הוא יודע שזה מותר, וכל שאינו מפרש שמקדישו על תנאי, הרי"ז הקדש ודאי, ולא מסתבר לחלק בין קדושת דמים לקדושת הגוף, שהרי אם לאחר שהקדיש אחת לחטאתו מציא נאה הימנה וחפץ להתכפר בה, הרי שפיר דמי, והראשונה ע"כ תשאר בקדושתה, וה"נ צנתכפר בראשונה, ועי' מגחות ס"ד א' דאפי' לאחר שחיטה ובשבת אומרים לו הציא שמינה, ובמגחות ק"ח א' אמרינן לחד מ"ד דמותר עשירית האיפה של כהן גדול ירקב, והיינו משום דהמותר קדוש מסבירא, והוא קדוש בקדושת הקרבן שלשמו הוקדש, וכל שהקרבן צא צנדבה שפיר אפשר לשמש צמותר לאותו קרבן כמו מותר מנחה למנחה ושלמים לשלמים ועולה לעולה כדתנן שקלים פ"ב ה"ד, אבל בעשירית האיפה של כהן גדול שאינו צא צנדבה ולא נאמרה הלכה מה לעשות צמותר ע"כ ירקב, ומדרשו של יהודע צא לחדש דמותר חטאת ואשם לצדקה, ואי לאו האי דרשה היה דינו נמי כמותר עשירית האיפה של כהן גדול דהיינו לאיצוד כיון שהוא קדוש בקדושת חטאת ואשם והם אינם צאים צנדבה. — [ועי' מש"כ כריתות כ"ז ב'].

ונראה דשלמים שאצדה וכיפרו צעליה צאחרת ואח"כ נמנחת הראשונה, דהיא צדין מותר שלמים מסבירא, והדבר מצויר צמנחות ע"ט ב' גבי תודה דאמרינן יכול שתהא שניה טעונה לחם ת"ל יקריצנו אחד ולא שנים, מכלל דהא דשניה קרבה אין צריך קרא, דרק צולדות ותמורות צעי צתר הכי קרא לומר דקריצין, [וג"ז רק לאחר שמצינו שמייעט הכתוב כדקתני התם], ובחטאת נתחדשה הלכה דאצודה שכיפרו צעליה מתה, ואינה

כ"ג ב' תוד"ה הא תימה דלעיל פריך מינה וקאמר כו' וצ"ל דלית ליה השתא כסוגיא דלעיל כו', כמדומה דצחד סוגיא וסתמא דגמ' אין הדבר מצוי למיפרך סתמא כשהדבר מיושב למסקנא דלעיל, ועו"ק דהא דל סוגיא דלעיל הרי אמתניתין קשיא, דהא ר"ה ור"א לא צאו אלא להוסיף גווי דתמות, ואנן דייקין השתא דאי לא מיייתי מאלו ומאלו תמות, ומשמע דצכל גווי, וקשיא אמתניתין דקתני דלרצנן אין חטאת מתה אלא כשנמנחת משכיפרו הצעלים, אבל לא חר"ה ור"א, ומש"כ תו' דאפשר לפרושי דרצנן רק מנרכי שניהם ירעו ויציא משניהם קשה מאד וכמש"כ לעיל, אבל צאמת שפיר אפשר לפרושי סוגיין למסקנא דלעיל דרישא רצנן וסיפא רצי וכמש"פ דר"ל דרישא שהקריב עד שלא נמנח האצוד, תמות לצברי הכל, וסיפא דהציא משניהם ירעה לצברי הכל, והנה הקושיא מרישא פשוטה דמשמע דלרצנן צכל גווי ירעה אם לא קדם להקריב, וסיפא אי אחיא כרצי והיינו דרק כשהציא משניהם ירעה, משמע הא אם הציא אחד או מדמי אחד לעולם ימות וקשיא לר"ה דלדידיה אף לרצי משכח"ל שלא ימות צנמלך ונתכפר צאצוד, וגמ' לא צעי לאורוכי ופריך לתרווייהו אי אחיא כרצנן, כדפרכין מרישא, וגם התירוצ פשוט כדמתרנין ארישא דלא תני אלא מאי דפסיקא ליה, ואמנם ראוי להוסיף בקושיא דלמאי דמוכח דאחיא כרצי אמנם ל"ק לר"א, אבל אכתי קשיא לר"ה, ולר"ה הרי אוקמינן גם לספא כרצנן, אלא דכיון דהתירוצ דלא קתני אלא מאי דפסיקא ליה, הוא פשוט וכמו דתרינין ארישא, לכך קיצרו צגמ' צזה.

(ו) כ"ג ב' זה מדרש דרש יהודע הכהן כו', נראה דכל מותר קדוש מסבירא כדתנן שקלים פ"ב ה"ג אלו לחטאתי שוין שהמותר צדבה כו' חר"ש מה צין שקלים לחטאת כו' ולחטאת אין לה קצבה, והיינו דמטעם זה המותר קדוש, ואף כשהפריש הרבה יותר מן הצורך, דוימנין דהוקרו כצשים או דמונא משוצחת ציותר, ווימנין דצהמה נפסלת, והלכך צתחלת הקדשו גמר ומקדיש הכל, וכן כל מקדיש לאחריות גמר ומקדיש אף אם לא יצטרך לו, לא מיציעא בקדושת הגוף דהא לא יהא לו פדיון, אלא אף צמעות נמי מקדישן לדמי חטאת צהחלט, [ועי' כריתות כ"ד

למיתה, דאפשר לפרש דאיכא שום עדיפותא באצדה מבגניצה וגזילה, [דהתם עכ"פ ידוע אם לצעלים אם לגנב], לאפוקה מתורת מותר, שפיר מקיימין כן, אבל אי הלכתא לרעייה הואי ולמיכלל אצודה בכלל מותר א"כ כש"כ גנוזה וגזולה, הרי ע"כ דאצודה לאו דוקא.

(ז) ב"ד א' אמר רב הושעיא המפריש שתי חטאות לאחריות מתכפר באחת מהן וחצירתה רועה כו', בכלל זה בין בהפרישן בצת אחת ובין בהפרישן צוה אחר זה, [אף אי ס"ל מזהו בראשון ע"י להלן], ואפי' אם כשהפריש הראשונה לא היה דעתו להפריש השנייה, ואין חילוק בין נתכפר בראשונה או בשנייה, וכמו במעות אחד קידרא דאפי' נמלך להוסיף מעות אח"כ, נמי הכל שוה צדין חד קידרא, ה"נ בשתי בהמות גם כשנמלך אח"כ, הכל שוה צדין שתי קידרי בהפרישן בצת אחת, דכל שאין ההפרשה מחמת אצוד הרי זה צדין לאחריות, ואע"ג דכשהפריש הראשון לא הפרישו בספק אלא ע"מ שיתכפר בו בודאי, מ"מ כשהפריש השני לאחריות הושוו שניהם להיות שוין, וכ"מ מהא דקאמר כי קאמר רבי באצוד אבל באחריות לא, משמע דאחריות דומיא דאצוד דהיינו שמפרישן בוא"ז שפיר חשיב כלאחריות וכן מוכח מהא דאצודה ולא גנוזה ולא גזולה, וכן מאצודת לילה.

וטעמא דמילתא משום דהא ילפינן ממדרשו של יהודע דמותר חטאת לנדבה, ולעומת זה ילפינן מהלכה דחטאת שאצדה וכיפרו בעליה באחרת מתה, ושמעינן דזה לא חשיב מותר, [ועי' מש"כ לעיל סק"ו דאי ההלכה היתה לרעייה מוכח דמסבירא ידעינן דאצדה וכיפרו באחרת לא חשיב מותר], וראוי לדון בכל הדרגות שבאמצע אם הם צדין מותר או כאצדה, והקרוצ ציור להחשב מותר הוא מעות אחד קידרא, או צתרי קידרי והציא משניהם, ואח"כ מעות צתרי קידרי והציא מאחד מהן, דענין תרי קידרי במעות אינו אלא דברים שבלבד, ואח"כ שתי חטאות לאחריות בין כשהפרישן בצת אחת ובין צוה אחר זה, ואח"כ מפריש לאצוד שבשעה שהפרישו ידוע שיש אצוד ושיחבן שימנא ויהיו שניהם ראויין, ונתכפר באצודה, ואח"כ אצודה בשעת הפרשה ונתכפר באצודה.

צדין מותר חטאת, ונראה דאף דאין למידין מהלכה, מ"מ אם לא היתה הלכה באשם דכל שבחטאת מתה באשם רועה או קרב עולה, הוי מספקין אם אשם שכיפרו בעליו הוא צדין מותר אשם, דדין מותר חטאת ומותר אשם מחד קרא נפקי, ואם מותר חטאת אינו כולל אצד ונתכפרו באחרת, מאן לימא לן דאשם אינו כן, ונהי דלא הוי ילפינן אשם מחטאת דימות, אבל גם לא הוי ידעינן דיפול לנדבה, ולכך אינטריך הילכתא.

ובמיהו למאי דאמרינן ט"ז ב' דארבע או אחת ניתנה להן, מבואר דאפשר שניתנה הלכה דחטאת שאצדה וכיפרו בעליה באחרת רועה, ומבואר דמקרא דיהודע דמותר לנדבה לא הוי ידעינן לה, ואילו בשלמים כתבנו דמסבירא ידעינן לה, י"ל דשלמים דמותרת שלמים ידעינן מסבירא, [דלא אשכחן ילפותא להכי], דכיון דראויה למה שהוקדשה הרי היא בסתמא עומדת לכך, הלכך אף באצדה ונתכפרו באחרת כן, אבל בחטאת דמותרת בקדושת הגוף אינו קרב חטאת ילפינן ט"ו א' מקרא, וממדרש יהודע ילפינן דמשתנה לעולה, צוה י"ל דאין לנו אלא היותר פשוט להחשב מותר, והוא מעות אחד קידרא א"נ אפי' צתרי קידרי, אבל יותר מזה לא, ושפיר אינטריך הילכתא.

יש לציין בזה דאמר אצ"י כ"ב ב' דנקטינן אצודה ולא גנוזה אצודה ולא גזולה, והיינו דמפרישין דמה שנאמר בהלכה למשה מסיני דחטאת שאצדה וכיפרו בעליה באחרת מתה, דדוקא אצדה, ומנלן לפרושי הכי, הרי מהא דמספקין דשמא הילכתא לרעייה הואי, [אם נימא דאף לרבנן כן ולאו דוקא לר"ש, דהא לא אשכחן ילפותא אחריתי למעוטי ציור], מוכח דמסבירא יש מקום לומר דאצדה ונתכפרו באחרת אינה בכלל מותר חטאת דילפינן מקרא דיהודע דיפול לנדבה, והיינו דאינטריך הילכתא לומר דגם אצדה וכיפרו באחרת רועה, ובסבירא ודאי אין לחלק צוה בין אצודה לגנוזה, [ואם נחלק נחלק לאידך גיסא דגנוזה וגזולה קרוצין יותר למותר כדמחלק אצ"י לקושטא דמילתא], וא"כ לפ"ז אצודה שנאמר בהלכה הוא לאו דוקא, וה"ה גנוזה וגזולה, וא"כ מנלן לומר דאי הילכתא למיתה הואי, הרי אצודה דוקא, וי"ל דכל דאפשר לפרושי ההלכה למשה מסיני דדוקא הוא ראוי לפרש כן, והלכך אם ההלכה היתה

דאין זה מונע מלחשוב את השני כמותר, ורק בשני שעירים ומת אחד מהן, דהפרשת השני אינה לאחריות אלא מחמת ההכרח להציא את חזירו במקום המת, וזה אמרינן דמ"מ אם היה גם השני ראוי להקרבה, היו מתאחדין וזה שניהם להחשב כלאחריות, אבל כשרק אחד ראוי להקרבה, אין מתערבין זה עם זה, ולא חשיב חד מותר דחזריה, אבל כשמפרישו לאחריות הרי הפרשה זו מערבתן להחשב הנותר כמותר חטאת.

הפריש שתי חטאות לאחריות ומת, נראה פשוט דשניהם למיתה כדין חטאת שמתו בעליה.

(ח) כ"ב ב' גופא אמר רבא אצודה דלילה לא שמה אצודה, פשטא משמע דרבא מסבירא קאמר לה, ונראה הענין דחידוש ההלכה באצודה הוא דאצודה כמאן דליתא, דמסבירא הוא דיינינן לה כאיתא צי גזא דרמנא כל היכא דאיתא, וכשמפריש אחרת הר"ז כמפריש לאחריות, והרי שתייהן משותפות כמו מעות, ומהיה האצודה כדין מותר, ואחאי הילכתא לומר דאצודה כמאן דליתא, וממילא המופרש תחתיה אינו כמופרש לאחריות אלא כמופרש לעצמו, והרי האצוד כדין נתכפרו בעליה באחר, והנה מסבירא ראוי לומר דלא נתחדשה הלכה זו אלא בחטאת שאצדה, אבל אם אצדה לו כצשה והקדישה לחטאת בעודה אצודה אחורי הדלת דחשיב צרשותו וחל הקדשו, דעל זה לא נאמרה ההלכה דאצודה, ואם הפריש אחרת ונתכפר בה ואח"כ נמצאת הראשונה דתרעה כדין לאחריות, דכל שמעשה האצדה לא אירע בקרבן לא נתחדשה וזה הלכה, ומסבירא ראוי לומר דאצוד כמאן דאיתא והמופרש תחתיו כמופרש לאחריות, ואשמועינן רבא דאף אצידת לילה כן דלא חשיבא כאצדה בקרבן ולא נתחדשה וזה ההלכה לחשבו כלייתה, והלכך אף צנמסכה אצידתו ציוס והפריש אחר תחתיו ציוס נמי יש מקום לומר דאינו צכלל ההלכה דאצוד, וכדאמרין צחד לישנא.

ובזה נמי מובן הא דאמר אציי נקטינן אצודה ולא גנובה אצודה ולא גזולה, דאין לך צו אלא חידוש, ובאצודה הוא דנתחדשה הלכה לחשבו כלייתה.

והיינו נמי דיינינן ה"ד אצודה, דכיון דנתחדשה הלכה מיוחדת באצודה לחשבה כמאן דליתא, ראוי לדון באצודה נתחדשה ההלכה,

הפריש חטאת ואצדה ונמצאת והפריש אחרת הר"ז כמפריש שתי חטאות לאחריות, כיון שהפריש צשעה שהראשונה קימת, ואין לנו ענין צמה שהיתה אצודה, כיון שלא היתה אצודה צשעת הפרשה, אבל כשהיתה אצודה צשעת הפרשה נראה דאפי' יפרש שמפריש השניה שמהא קדושה צדין לאחריות לא אמר כלום, דצוה נאמרה ההלכה למשה מקיני דאצודה מתה ולא חשיבא מותר.

בההיא דשני שעירים שעס הפרשת השני יוכשר הראשון, יש מקום לומר דחשיב כהפריש השני לאחר שנמצא הראשון, דלא חשיב כאצוד צכה"ג, ויש לדונו כמפריש לאחריות, ונראה דהיינו דפרינן דלרב דאפשר להתכפר צראשון הוא ליה אידך כלאחריות, וזו נראה כונת תו', והא דלעיל כ"ג א' חשיבין ליה כמפריש לאצוד, י"ל דהיינו משום דלא פסיקא ליה דכה"ג כלאחריות דמי, כיון דסו"ס צשעה צבא להפריש השני, עדיין הראשון כאצוד, ופריך דאף אם נימא דכה"ג כמפריש לאצוד דמי, נמי לא איתא כרבנן אליבא דר' אבא, ולמאי דמסיק ציומא דכיון דס"ל לרב דמנא צראשון מעיקרא כמפריש לאצוד דמי, היה מקום לומר דאיתא אף כרבנן, דהאי מפריש לאצוד לא דמי למפריש לאצוד דפליגי ציה רצי ורבנן, דפלוגתא דמפריש לאצוד יש לפרש דהנידון משום שכשמפרישו יודע שיתכן וימצא האצוד, ולד זה הרי הפרשתו לאחריות, והלכך יש מקום לחשבו כמותר חטאת, ומאן דסבר דמפריש לאצוד כאצוד דמי, ס"ל דכיון דצשעה שמפרישו הרי האצוד אצוד, הרי זה כמפרישו יחידי, וכמו שהפריש את האצוד, ולא חשיב כמותר, אבל הא דמנא צראשון עושה את השני כמופרש לאצוד, הוא ענין אחר, דכיון דצידוע שלא ישמש לחטאת לא שייך לחשבו כמותר, והרי הוא צדין חטאת שכיפרו בעליה באחר, וכן צגמ' ציומא ס"ה א' לא הזכירו דאיתא כרבי, אבל רש"י שם ותו' צסוגיין לא נקטו כן, ובאמת דצסוגיין מוכח כן דהא ידעינן דרב ס"ל דמנא צראשון, ומ"מ מוקמינן לה רק כרבי.

נראה דהפריש שני שעירים לאחריות ונתכפר צראשון דהשני רועה אף לר' יהודה דגם חטאת צבור מתה, ואף לר' יוסי דמנא צראשון, דכיון שמפריש לאחריות הרי הם צחד וחשיב מותר חטאת, ואף צשעת הפרשתו יודע שמנא צראשון,

כלילה א"ה להפרישו לאחריות, אף שאם היה מופרש לאחריות היה מתכשר לאחריות גם כיום, דענין לאחריות סברא הוא שניהם מתאגדים יחד שיהא הנקרב בשליחות שניהם, וזה לא יתכן כשידוע שבשעת הקרבה לא יהיו צמצם שיוכל האחד לשמש גם בשליחות חבירו.

שם אר"ה אפי' אחת צעדרו, יש בזה חידוש דאף כה"ג חשיבא אבודה, אף שידוע שהיא צין אלו שצעדרו, ונראה הטעם דס"ל לר"ה דכל איבוד שמונע הקרבה בכלל ההלכה, דחטאת שאצדה וכיפרו בעליה באחרת מתפרש בכל אצדה שגרמה שיתכפרו באחרת, והלכך אף שיש לו תקנה שימכרו לנרכי חטאת וכל אחד יקרב לשם מי שהוא, אפי"ה אם לא המתין ונתכפר באחרת יש כאן דין אבדה, ואפשר דר' יוחנן דקאמר אחורי הדלת אחי לפלוגי דתערוצת לא חשיב אבודה, דסתם אבודה היינו אבודה ממשי, וכ"נ ממה שהרמב"ם השמיט הא דר"ה וכ"כ בכ"מ פ"ד מפסח"מ הי"ג, ובשטמ"ק הביא ליסנא אחרינא דמיציעא ליה אי ר"י פליג אר"ה.

ובהא דאחת באחת יש חידוש אע"ג שלא נתבטלה מן הדין, ואע"ג שאם יפריש המעורצת ימצא גם את האבודה, דמ"מ עכשיו אינו יכול להקריבה, ואין לנו לחייבו להפריש המעורצת, ומ"מ אם הפריש המעורצת אפשר דחשיבא כלאחריות וכדמשמע כ"ד א' גבי שני שעירים דאמרינן דאידך הו"ל אחריות, ומ"מ הראשון אפשר דנשאר צדין אבודה, וא"ע.

ט) מבחורת פ' צ' אמר ר"ז וכן לענין חטאות הפריש חטאתו ואצדה כו' נתכפר בראשונה כו', מכאן מוכח דאיכא חטאת שנתכפרו בעליה ואינה לאחריות, ואפ"ה רועה, וזה דלא כמו שגדדנו לעיל כ"ז צ', והטעם דכיון דההלכה נאמרה כשנפריש אחר במקום האבדה, וזוהי ההפרדה ציניהם מוחלטת ביותר שהרי מפריש זה שיהיה במקום האבדה, ולא שיהיו שניהם יחד, הלכך לית לן למילף מזה כשאין ההפרשה לאבדה, והשלישית ס"ל לר"ז דאינה במקום הראשונה, ויתכן דה"ה כשלא ידע שנאצדה והפריש לאחריות, אע"ג דכשידוע שנאצדה מסתבר דאינו יכול לומר שמפריש לאחריות, דההלכה קבעה דאבדה כמאן דליתא, ואפשר דגם כשא"י שנאצדה לא מהני, דחשיב

וכן יחא לפ"ז הא דמיציעא לן בקיבל דמה בשתי כוסות ונאצד אחד למ"ד כוס עושה חבירו שירים אם גם באבד כן, ועי' בשטמ"ק דהקרבן כשר, ואין הנידון אלא אם הכוס נשפך ליסוד או לאמה], ולכאורה מה ענין זה לדין חטאות המתות, אבל למש"פ דחידוש ההלכה הוא לחשוב את האבד כליתא, שפיר יש מקום למיציעא אם גם בכוס אבד כן דיש לחשבו כליתיה, לענין שזריקת הכוס השני לא תתיחס אליו לעשותו שירים, ואפשר דדוקא בחטאת קמיציעא ליה, [ומה שאמרו בגמ' לעולם אליצא דרבי היינו אף אליצא דרבי], ועי' לקמן כ"ג א' סק"ט.

ואפשר דבכלל ההלכה, דכל חטאת שא"ה להקריבה ואינה צדין מותר דתמות, וכדאמרינן לעיל א' צמת אחד מן השעירים דביחיד הרי השני ימות, כשנתכפרו בעלים באחר, ולא מנאנו הלכה למשה מסיני דדחויין למיתה, אלא די"ל דכל חטאת שא"ה להקריבה בכלל ההלכה, וה"נ אמרינן נזיר כ"ה צ' באשה שהפר לה בעלה דהחטאת תמות כדין חטאת שמתו בעליה, אלא דבכיפרו בעליה באחר לעולם יש לדון דהאחר כלאחריות הוא והרי הנשאר צדין מותר, ולא משכח"ל כיפרו בעליה באחר דתמות, אלא"כ א"ה ליחס את השני כלאחריות, וזה משכח"ל בדחוי כי ההיא דשעירים, [אבל דחוי דנפגם המזבח ואיך כיון דחויין לדמי אם יסתאבו, הרי הם כדמי חטאת, ושייך לחשבן כמותר כשאינן אבדין], וכן חידשה ההלכה דבאבד לא חשיב כלאחריות דכמאן דליתיה דמי, ועי' לקמן כ"ג א' סק"ט דל"מ כן.

שם אילימא אליצא דרצנן מאי איריא אבודה דלילה כו', הקשה מרן זללה"ה צסי' ל"ה סק"ד הרי המפריש לאחריות אפי' אצדה אח"כ נשאת צדין לאחריות כמש"כ תו' פסחים נ"ז צ', וא"כ אם אצדה כלילה ואצדות לילה לאו שמה אבודה והפריש אחרת כלילה הר"ר כמפריש לאחריות, ואפי' לא תמצא עד אחר כפרה דין הוא שתרעה, ושפיר איכא נפקותא בזה לרבנן, ושמה י"ל דהא דאמרינן דבמפריש לאחריות אפי' נאצד אח"כ אין עליו תורת אבד, דהיינו רק כשבשעת הפרשה היו ראויין לכפרה, אבל כשהפריש לאבד כלילה ונמשכה אצדתה ביום בזה לא אהני מה שהופרשה כלילה לחשבה כלאחריות גם כיום, דהראוי לאחריות רק

(י) ב"ג א' גופא אמר ר"ה א"ר הכל מודים שאלו משך אחת והקריבה שהשניה מתה כו', הא דאזודה בשעת הפרשה קילא ולדעת תו' לפי סתמא דגמ' אף צנתכפר בשאינה אזודה אזודה רועה, הוא משום דכי היכי דצמפריש שניה כשהראשונה קימת חשיבי לאחריות ומתאגדין יחד להיות הנשאר דדין מותר וכמו מעות אחד קידרא, ה"נ לאחר הפרשה כשנמצא האזוד הרי הם עכשיו נעשים זל"ז כללחרייות, ולר"ה ור"א מחלקינן בזה דהאזוד שהופרש יחיד אינו חוזר להיות נחשב כמותר של האינו אזוד, אבל המופרש תחת האזוד כיון שהופרש בשעה שכבר הופרש האזוד לפניו ואפשר שימצא, הרי הוא יכול להחשב כמותר וכללחרייות של האזוד, והיינו מפריש לאזוד לאו כאזוד דמי, דאף שהאזוד אינו יכול להחשב כללחרייות של המופרש, אבל המופרש יכול להחשב כללחרייות של האזוד, ולר"א ס"ל לרבי דמפריש לאזוד כאזוד דמי, כלומר דדינו נמי כאילו הופרש יחידי, ואינו חוזר להיות נחשב כללחרייות גם כשנמצא האזוד קודם כפרה.

וס"ל לר"ה דענין זה להחשיב את המופרש כללחרייות של האזוד לאחר שנמצא, נריך דעת, ואינו נעשה מעצמו, והו ענין צא לימלך, ומודה רבי דאם נתכוין ליקח האזוד משום דהמופרש ניתן להחשב כמותר, דאמנם המופרש ירעה, ופליגי רק אם מוריין ליה כן לכתחלה, וכשהמופרש מוצח כמ"כ תו', ואע"ג דצמנחות ס"ד א' אמריין דאף לאחר שחיטה אמריין ליה הבא שמינה לכתחלה ושחוט, אע"ג דמפסיד את השחוט שהרי יצא לצית השריפה, ז"ל דליצור שאני, גם משום שאין המקריב אלא שליח, ולעולם הליצור חפץ במוצח, וגם משום דצקרבן ליצור ראוי טפי להדר, וגם משום שאין עניות במקום עשירות.

הא דאמרי רבנן ואין המעות הולכות לים המלח אלא שנמצאו לאחר שכיפרו הצעלים, ומשמע דרבי פליגי, אע"ג דלפי' תו' דטעמיה דרבי רק משום דמוצח עדיף, א"כ צמעות ראוי שיודה, ואף באין שני הצבורין שוין, דהא יכול להציא משניהם, י"ל דא"ה, ורק כשנמצאו המעות לאחר שכבר הופרשה חטאת אחרת פליגי, וכשלא יכול להשיג צמעות הנמצאות מוצח כזה, א"נ שמא כל

כטעות, אבל כשהפריש שניה ונאצדה ומפריש בצבילה, אין זה מפריש לאזוד כלפי הראשונה, דההלכה דאזוד כמאן דליתא לא נאמרה אלא על זה שמפריש במקום האזוד, אבל ז"ע לפ"ז א"כ מאי קמיצעיא ליה תמורה כ"כ צ' צכוסות, הרי התם אין הכוס הנשאר במקום האזוד, ועו"ק התם דהא צהפריש לאחריות ונאצד כתצו תו' פסחים ז"ל צ' דרועה, וכוסות יש לדמות לזה, וז"ל דהתם הרי איכא למ"ד דגם באינו אזוד כוס עושה חצירו דחוי, והלכך כל שניתוסף אזוד סגי צהכי לספוקי שיהא דחוי, כיון דצחטאות המתות חזינן דהחשיבה תורה אזוד כמאן דליתא עכ"פ כלפי המופרש תחתיו, וז"ע.

ויש לעי' למה שנה ר"ז בשלשטן עומדות, דהו"ל אזודה בשעת הפרשה, ומיתוקמא כרבי לר"א א"ר תמורה כ"ג א', ואמאי לא נקט באזודה בשעת כפרה וככו"ע, וכגון שנתכפר בשלישית צעוד הראשונה והשניה אצודין, והדבר מספק לן לומר דשמא צהיו אצודין בשעת כפרה אמנם מתים, ורק באצודין בשעת הפרשה, אמריין דהשלישית או הראשונה נחשבין זה כלפי זה כללחרייות, דכיון דלא הופרשו צגינה, אין כאן הלכה למשה מסיני דאזודה, וכיון ששניהם קיימין שפיר מתאגדים להיות כאחד וכדין לאחריות, וכמו דס"ל לרבנן דרבי צכל אזודה צצנתכפר באזודה שאינה אזודה רועה, ה"נ ס"ל לרבי באזודה ושלישית כיון שהשלישית לא הופרשה לאזודה, וז"ע.

נראה דאם מתה שניה והפריש אחרת, דמודה ר"ז דראשונה תמות.

ויש לעי' הפריש אחת ונאצדה והפריש שניה וחזר והפריש שלישית לאחריות לשניה, ואח"כ נתכפר צה, מה דין הראשונה, ומסתצרא דמתה. איתא צתוספתא פ"ג עי"ש צאור הגנוז וכ"ה צתוספתא מזיר פ"צ דאם אחר הפריש לו חטאת ואח"כ הפריש לעצמו ונתכפר, דדין הראשונה כחטאת שכיפרו הצעלים, ונראה דהיינו כשהאחר הפריש לו שלא מדעתו, רק מדין זכין, עי"ש צתוספתא, וז"ל דס"ל דצשעת כפרה נריך דעת, אבל לא צשעת הפרשה, וזה דלא כדאמר ערכין כ"א, א"נ צמחוסרי כפרה דא"צ דעת, והלכך הרי' כאזודה, כיון שהצעלים לא ידעו ממנה צשעה שהפרישו שלהם, וז"ע.

מה שנקטו תו' דפליגא אר"א ור"ה, אבל לר"ה מיתוקמא כרבנן ואשמועינן דדוקא במשך פטור באחת צפנים ואחת בחוץ, אבל צנמלך והקריב האצודה צפנים חייב על שאינה אצודה בחוץ, וכש"כ בהפריש שנים לאחריות, ור"ע בתו' שם דנקטו דלר"ה מתפרשא מתני' בנתכפר בשאינה אצודה דוקא, ונתקשו לפ"ז א"כ מאי חידושא הרי לא פליגי בזה רבי ורבנן, וקשה דסתם אחת צפנים ואחת בחוץ משמע במשך וגם משמע שאין חילוק איזו צפנים ואיזו בחוץ.

ויש לעי' מג"ל לרב לאפוקי למתניתין מפשטה דרבנן בכל גווני אמרי ירעה ואפי' בנתכפר בשאינה אצודה, ולרבי בכל גווני תמות אפי' נתכפר באצודה, ולר"ה י"ל דלא ניחא ליה לאוקמי למתני' רישא רבנן וסיפא רבי כדמוקמינן לה לעיל אליבא דר' אבא, וכן מתני' דיומא לפירוש תו' לר"ה אחיא נמי אליבא דרבנן, וה"ק לפי שאין חטאת ציבור מתה הא דיחיד מתה במשך, אבל לר' אבא קשה, וי"ל דר' יהודה דקאמר במתני' דיומא תמות, ולדידיה מתכפר בשני שצוג שני כמבואר ציומא ס"ד ב' דמודה רב אליבא, והו"ל מתכפר בשאינה אצודה ואמאי אצודה תמות, הא ר' יהודה לא ס"ל כרבי בצרייתא ט"ו א', וע"כ לחלק דנתכפר בשאינה אצודה גרע, ומיהו י"ל דכיון דס"ל בע"ח נדחין הו"ל השני שצוג ראשון כאצוד גם בשעת כפרה והלכך ימות אף לרבנן, דכין נמצא אחר כפרה, והיינו סוגיא דלעיל כ"ב א' למש"כ שם, אבל אכתי תניא יומא ס"ה א' דשעירי ע"ז שאצדו והפריש אחרים תחתיהם דימותו לר' יהודה, [וכן לר"א ור"ש שם אי הוו דיחיד, ומיהו ר"ש לטעמיה], ומשמע אף צנמלאו קודם כפרה, דהא והפריש קתני, וע"כ דמודה ר"י דנתכפר בשאינה אצודה דאצודה תמות וכדמפרשין אליבא דר' יוחנן יומא ס"ה א' כרבי אבא א"ר, וצרייתא דלעיל ט"ו א' תפרש רק בנתכפר באצודה, [דצרייתא דאיזה שירצה יקריב אינה רישא דפלוגתא דר"י ור"ש], ואפשר דלכך דחקו שם בגמ' לומר ואצ"א אידי ואידי בשעת הפרשה ול"ק הא ר' יהודה אליבא דרבי הא ר"י אליבא דרבנן, אף שהוא דוחק, ובמתני' דהתם אין שום דוחק לפרשה באצודה בשעת כפרה, כדמתרין שם בל"ק, משום דידע הש"ס דמתני' דיומא דר"א תמות וכן צרייתא

שיש קרבן מזומן לא עשו תקנה לרבי להמתין עד שילך ויקנה כיו"צ במעות הנמצאות.

כשהאבוד מוצחר אע"ג דחייב להתכפר צו מחמת מוצחר שצו לרבי, מ"מ לא חשיב עי"ז כמשך, אם דעתו גם שע"ז יהא המופרש רועה, ומ"מ אף ששורת הדין כן הוא, אבל לפ"ז נמצא דע"י מחשבה גרידא משתנה הדין ממיתה לרעייה, וגם המחשבה אינה על דבר מסוים אלא על הדין אם תמות או תרעה, וכל כה"ג הדבר קרוב שיחשו חכמים לטעות, והיה אפשר לומר דאמנם כן דלרבי לעולם מוריין ליה להיות מושך אחת והשניה תמות, דדוקא לרבנן דמוריין ליה לעולם להתכפר באצודה, הרי מעשה זה קוצע את האיזו אצוד לרעייה, אבל לרבי דלעולם מתכפר במוצחר, הרי מוריין ליה להיות מושך, ואחי שפיר בזה טפי לישנא דרבי אחת מהן תקרב חטאת והשניה תמות, דהיינו שיהא מושך אחת ויכל ענין שניה תמות, אף אם נודמן שנתכפר באצוד, אבל ל"מ כן ברש"י ובתו', [כ"ד א' זבחים קי"ב א'], וי"ע.

שם והתניא יאכלו מה ת"ל כו', נראה דודאי לא איירי בדאיכא חשש נותר, דלזה לא צריך קרא, דפשיטא דחייבין להשתדל שלא לעצור על לאו דלא תותירו, וגם על הגסה דקאמר לאו אכילה גסה קאמר, דזה לאו אכילה היא, וכמאצד קדשים צידים דמי, [ול"ע ברמב"ם פ"י ממעה"ק הי"א שכתב אכילה גסה], אלא דכל שהוא טפי מעל השובע מיקרי על הגסה, אע"פ דאכילה גמורה היא לכל דיני התורה, והנה מלות אכילה לכחילה הוא על השובע ולא אליבא ריקנא ולא על הגסה, ואשמועינן קרא דראוי להקדים ולאכול אליבא ריקנא אף שיכול לאכול על השובע, משום שלא יצא לאכול אח"כ על הגסה דגריעא טפי מאליבא ריקנא, וחזין דעשו תקנה בקדשים לגרוע מן ההוה משום העמיד, ודכוותה הכא לרבנן לא מקריבין מוצחר כדי להגיל את השני ממיתה, אבל לרבי דאזיל בתר השתא וכיון דאיכא מזה דמוצחר לא מצטליין לה משום הזלת השני, א"כ דכוותה התם לא היה לן לאכול אליבא ריקנא כיון שיכול לאכול על השובע, אף שע"ז יצטרך אח"כ לאכול על הגסה.

הא דמוקמינן צבחים קי"ב א' מתני' דהתם כרבי, היינו לר' אבא, א"נ לפי סתמא דגמ' כפי

דשעירי ע"ז שאבדו דר"א ימותו ע"כ אליבא דרבי,
אבל רב לא ניחא ליה בהכי, ולכן מחלק בין נתכפר
באבודה לנתכפר בשאינה אבודה.

כתבו תו' לעיל כ"ז ב' דסוגיא דהתם דלא כר'
אבא, וכן נמי דלא כר"ה, וכ"כ לעיל כ"א
ב' דסוגיא דמנחות פ"א א' ופסחים ז"ז א' דלא
כר"א, וכן נמי דלא כר"ה, [ומה שלא הזכירו תו'
ר"ה, הוא משום דדין נתכפר בשאינה אבודה
דאבודה מתה לרבנן, הוא נתפרש בהדיא בדברי
ר"א, ור"ה עיקר חידושיה שהוסיף במשך, לכן
הזכירו ר"א, וכש"כ ר"ה], ויש להוסיף דה"כ
סוגיא ט"ו א' מתפרשא דלרבנן בכל גווני דנמנא
קודם כפרה רועה, דהא קצבו הדברים אצרייתא
דאיזה שירצה יקריב, וכן צרייתא דתני רשב"ז קמיה
דר"פ כ"ד א' דאבודה בשעת הפרשה לרבי מתה
לרבנן תרעה, מפרש דאאבודה קאמר, והיינו
בנתכפר בשאינה אבודה, ואפי' הכי לרבנן תרעה,
ואף שלא הקשו ממנה לר"א ור"ה, היינו משום
דאפשר לדחוקי דהאי תנא סבירא ליה מנזה
בראשון וממילא מתפרש שנתכפר באבודה ועל
שאינה אבודה קאמר לרבנן תרעה, אבל סתומת
הגמ' משמע דאאבודה קאמר, ומ"מ לענין הלכה
ז"ע אחרי שצגמ' קצבו דברי ר"ה ור"א ולא
פירשו בהדיא דאיכא דפליג עלייהו, והרמב"ם פסק
כר"ה, עי' בזה להלן, וז"ע.

ברם צעיא דר"פ כ"ז ב' באבודה זכום לל"ק לא
יתכן לא לר"ה ולא לר"א, דהא לכו"ע
בנתכפר בשאינה אבודה אבודה מתה, והרי הדבר
כמפורש דר"פ מפרש למתני' כפשטה דלרבנן כל
שנמנא קודם כפרה תרעה, [ולא דמי לסתמא
דגמ' באבדות לילה וצפסחים וצמנחות, דהתם י"ל
דסתמא דגמ' מפרשא למילתיה בלא הא דר"ה
ור"א], ואפשר דאיכא נפקותא בצעיא דר"פ אם
יכול עכשיו להתכפר באבודה, דאם כזרוק דמי וכבר
נקבע האבד למיתה, שוב א"א להתכפר זו, ואין
חייבין עליו בחוץ, ואין זו מעילה, אבל אם לאו
כזרוק דמי אכתי אפשר להתכפר זו, וחייבין עליו
בחוץ ויש זו מעילה, אבל אם זרק דם המופרש
לכו"ע דהאבודה תמות, וכדר"ה ור"א, וז"ע.

דברי הרמב"ם צפ"ד מפסה"מ ה"א וה"ח
מפורשין דבנמנא קודם כפרה אפי'
נתכפר בשאינה אבודה, הרי האבודה רועה, שהרי

כתב זה"ח [כג' הכ"מ והלח"מ] דכל חטאת
שאבדה ונמנא קודם כפרה אינה מתה אלא תרעה
עד שיפול זה מום ויפלו דמיה לנדבה, הרי
בנתכפר בשאינה אבודה איירי, וקאמר דאבודה
תרעה ויפלו דמיה לנדבה, וכן זה"א כתב דנמנא
אחר שכיפרו הצעלים תמות ונמנא אחר שחיטה
קודם זריקה הרי הדבר ספק, הרי מפורש נמי
דאף שמתכפר באינו אבד דהיינו השחוט אפ"ה
אם דינו כנמנא קודם שחיטה הר"ז תרעה, ולפ"ז
צריך לפרש דמש"כ זה"ג דין משך דהשניה תמות
וצבא להמלך מורינן ליה להתכפר באבודה, דהוא
דין מיוחד כששתיהן לפניו, דזוה כשמושך אחת
הו"ל כדחייב צידים לאידך ולכן ימות, ולכן כתב
והרי שתייהן עומדות והוא לשון הגמ' כ"ג א', וכן
זה"ד כתב והרי שלשתן עומדות, והוא לשון הגמ'
מנחות פ' ב', וצבא להמלך מורינן ליה להתכפר
באבודה ותו אין כאן דחייב צידים לאידך כיון
דדינא הוא להתכפר בראשון, ולכן ירעה, אבל אם
יתכפר בשאינו אבד תו הו"ל כמשך והשני ימות,
וכ"ז בששתיהן לפניו, אבל כשאינם לפניו, אף אם
יתכפר בשאינו אבד, הרי האבד ירעה כיון שנמנא
קודם כפרה, דר"ה לית ליה דר' אבא דהכל מודים
בנתכפר בשאינה אבודה דאבודה תמות, כ"ז כתבו
כפי מה שמתפרש בלשון הרמב"ם, אבל פשטות
הסוגיא כפרש"י ותו, וז"ע.

יא) כ"ג א' רש"י ד"ה הכל הלכך תנא הך
תקנתא יציא מאלו ומאלו והך
תקנתא ניחא ליה טפי מלומר יבא ויטרח לב"ד
וימלך בו, לפמש"פ לעיל טעמא דנמלך דהוא
משום שמאגד עכשיו את המופרש ואת האבד
שישמשו כחד וכלאחריות וכאילו חוזר ומקדיש את
המופרש לאחר מציאת האבד, א"כ ראוי לומר
דכשאפשר ליקח מזה ומזה דהכי עדיף טפי שהוא
ממש מערבן להיות כחד, והנקרב ישמש בשליחות
שניהם צמאיאות, ולא רק צמחצתו, ואדרבה היה
מקום לומר דכל שיכול ליקח משניהם ואינו לוקח
דיחשב כמשך, דהיינו שאינו מחדש זהם דבר
וישאלו כפי שהיה המופרש עד שלא נמנא האבד,
ואף אם לא אמרינן כן, אבל הא ודאי דלכתחלה
הכי עדיף. — ומש"פ רש"י יטרח לב"ד, ז"ע
דבפשוטו צא לימלך היינו לאפוקי משך אחד מהן
סתם, ור"ל שצא לחשוב ומכוין להתכפר באבד כדי

שהמפורש יחשב כמותר, אבל אין צריך צ"ד לכך, [וכמו צ"א צכה הנמלך רפ"ג דקנים], ונ"ע.

כ"ג ב' א"ר אמי המפריש שני ציבורי מעות לאחריות מתכפר באחד מהן ושני יפלו לנדבה כו', מסקינן דלר"ש אינטריך, ויש לדקדק אמאי נקט לה סתמא, וגם הא"ר ש' יחידאה ולא קיי"ל כוותיה, ונראה דבאמת גם לרבנן קאמר, דעיקרו אשמועינן דמעו' בשני צבורין כחד ציבור חשיב, דאי הוו חשיבי כשנים, היה ראוי לכתחלה שיקח משניהם, כדי שישמשו שניהם לקרבן ומותריהן כמותר, ואשמועינן דיכול לכתחלה להתכפר באחד מהן והשני יחשב כמותר, דכחד חשיבי, ונפ"מ לר"ש דלית ליה לאחריות צהמות, דמ"מ צמעות אית ליה, דתרי סידרי כחד סידרא. ואפשר דאיכא עוד נפקותא צוה דחשיבי כחד, דנראה דאם הפריש שתי צהמות לאחריות ואצדה אחת והפריש אחרת תחתיה ונתכפר צה, ואח"כ נמנאת האצודה, דהאצודה תמות, דאין לחשבה כמותר מן החטאת שנתכפר צה, אבל צמעות כהאי גוונא שהפריש שני צבורין ונאצד האחד והציא אחר תחתיו, אם יתכפר משני הצבורים הנמנאים, נראה דהאצוד ירעה, כיון דנתכפר גם מן הצבור שהופרש עמו לאחריות, [והמופרש לאחריות ירעה גם אם נאצד כמ"ש תו' פסחים ז"ז צ'], והרי הוא מותר, והשתא לפמש"פ דשני צבורין כחד, א"כ גם אם יתכפר רק מן המופרש לאצוד, נמי יהא דין האצוד לרעייה, דכאילו נתכפר גם מן המופרש עמו לאחריות, דצמעות הכל משותף וכחד סידרא, כל שהופרשו לאחריות, צומן שכולם קיימים.

במעילה ט' צ' יוסיף וציא חטאתו, נראה דכל שהוסיף עד שלא קנה חטאתו, הרי אף אם קנה חטאתו רק מהדמים הקודמים, נמי יפלו לנדבה, ואפי' לא עירב המעות שהוסיף עם המעות הראשונות, דהו"ל כמפריש שני צבורי מעות לאחריות דאף לר"ש המותר לנדבה, אבל אם הוסיף המעות לאחר שכבר קנה חטאתו עד שלא הקריבה, צוה צאנו למחלוקת ר"ש ורבנן דמעו' וצהמה כשתי צהמות לאחריות דמי, דאמרין תמורה כ"ד א' דלר"ש תמות ולרבנן תרעה, ויטען לומר דרק משום זה מוקמינן לה כר"ש, דבכלל דין הצרייתא כשהפריש המעות לאחר שכבר קנה חטאתו קודם

שהפריש משיקנה חטאתו עד שלא קרבה. **משה"ק תו'** צמעילה י' א' מהא דמודה ר"ש בצבורי מעות, לכאורה ה"נ כל שהוסיף לדמי חטאתו באמת יפלו לנדבה, דהיינו בכלל מה שאמרו יוסיף וציא חטאתו, דבכלל זה גם כשמעות הראשונות יש צהן כדי החטאת היותר מוצחרת, וגם כשלא עירב המעות, דה"ק יוסיף מעילתו למעות הראשונות ויקנה חטאתו, והמותר לנדבה כדין מעות צחד סידרא, גם מה שחירצו ז"ע דהא אצדה כל שמוסיף לדמי חטאתו הו"ל חד סידרא דפשיטא דמודה ר"ש דיפלו לנדבה.

יב' כ"א ב' מתני' ושעיצרה שנתה ושאצדה כו', מפרשין בגמ' דה"ק ושעיצרה שנתה ואצדה, ואצדה ונמנאת צע"מ, ונראה דלכך שנה התנא חד אצדה אחריוהו, למימר דכי היכי דבאצדה ונמנאת צע"מ איירי שאצדה עד שלא הפריש אחרת תחתיה, דכיון דהיא תמימה וראויה להקריבה למה זה יפריש אחרת, ה"נ צעצרה שנתה ואצדה נמי איירי שאצדה עד שלא הפריש אחרת תחתיה, דאם קדם להפריש אחרת תחתיה ואח"כ אצדה, תרעה, דהו"ל כהפריש שתי חטאות לאחריות דאפי' אצדה אחת אינה מתה כמס"כ תו' פסחים ז"ז צ', ואי הוי קתני עצרה שנתה ואצדה היה מקום לומר דאף צשכבר הפריש אחרת תחתיה קודם שאצדה נמי מתה, דהא משעצרה שנתה כבר הוצרך להפריש אחרת תחתיה.

ולכאורה יש כאן חידוש צהא דמהני אצדה צעצרה שנתה צין לרצי וצין לרבנן, דהא פשיטא דאצדה ונמנאת עד שלא הפריש אחרת

אחרת אין שום ענין באצדתן, והו"ל למיתני חטאת שעברה שנתה יכול להמתין עד שתומם ולהציא בדמיה אחרת, ודין סתם חטאת שהוממה תנן לקמן ב' דמוכרה ויציא בדמיה אחרת, וגם רישא דמתני' איירי בהפריש אחרים תחתיהן עד שלא נמצאו ובתר הכי קתני אם כפרו הבעלים אח"כ, וכמו שפרש"י, וה"ל בסיפא אם לא כיפרו היינו נמי לאחר שכבר הפריש אחרת, והא דקתני יציא בדמיה אחרת, היינו עיקר הדין דראויה לכך, וגם אם אירע פסול במופרשת, וגם בכלל זה אם עדיין לא הפריש, ויש בזה גם חידוש דאף בעומד להתכפר במופרשת מ"מ כל זמן שלא התכפר הרי זו שעברה שנתה וזו שנמנאת בע"מ עושין תמורה ומועלין בהן, דהא יכול להציא בדמיהן אחרת.

גמ' אמר ר"ל חטאת שעברה שנתה רואין אותה
כאילו עומדת בצית הקצרות ורועה, הא דלא
אר"ל למילתיה אמתני' דעברה שנתה ואזדה קאמר
אזל עברה שנתה לחוד רועה, נראה משום דמזה
אכתי לא הוי ידעינן דחשיבא בעומדת בצית
הקצרות, דהיינו ממנ' כמפריש שתי חטאות
לאחריות, דהא בעומדת בצית הקצרות פשיטא
דחשיבא מפריש לאחריות, ונפ"מ אס נאזדה לאחר
שהפריש האחרת, ואח"כ נתכפר זה, דנמי רועה
כדין מפריש לאחריות ונאזדה, [כמ"ש תו' פסחים
נ"ז ב'], והנה אשמועינן ר"ל דעברה שנתה לא
חשיבא כנאזדה ולא כדחוייה, אלא כדזכר נדדי
המעבד כמו עומדת בצית ק"ס.

ואפשר דיש ללמוד נמי מהא דכאילו עומדת בצית הקצרות, דאס עברה שנתה ומלכו צ"ד לעבר השנה ואשתכח דעדיין היא בתוך שנתה [דהא נעשית בן שנה צאדר השני כמ"ס צא"ח סי' נ"ה ס"י], דחזרת להכשירה אף אי צע"ח נדחין, דעומדת בצית הקצרות לא חשיב דיחוי, וצ"ע. — ולפ"ז ניחא דלא אר"ל רואין אותה כאילו היא צע"מ דלכאורה זהו עיקר הטעם.

(יג) חטאת שעברה שנתה מזוחר במתניתין דדמיה הולכין לאותה חטאת כל זמן שלא כפרו הצעלים, ויש להסתפק בחטאת שנפסלה מחמת דיחוי כגון נפגם המזבח או שנשטפו צעליה וחזרו וגשתפו, דדמיה לא נדחו, כדמוכח סנהדרין קי"ב ב' דרך בוצה רשעים תועבה ס"ל לר"י דגם לנדבה פסולין, וגם בזה פליג התם ר"ל, ומשמע

תחתיה, לאו שמה אצודה, דמה צ'ך שנעלמה ממנו
שעה אחת, וכל דין אצודה היינו רק כשהפריש
לאצוד, וצוה לרבי ממה אף כשנמצאת בשעת כפרה,
ולרצון רק בהיתה אצודה גם בשעת כפרה,
[לסתמא דגמ' לפי' תו' דלית ליה דר"א ור"ה],
ובהיתה אצודה בשעת כפרה ולא בשעת הפרשה
לכו"ע רועה, כמ"ש תו' פסחים שם, והנה צעזרה
שנתה לעולם הפרשת האחרת מחמת שעזרה שנתה
היא, ולא מחמת אצדתה, דאין אצדתה גורמת כלום
[דסתמא דמילתא אין אדם מעכב חטאתו עד שזו
שעזרה שנתה תסתאב ויציא צדמיה אחרת], והיה
מקום לומר דגם באצדה דינה כלא אצדה, כיון
שלא נעשה כלום מחמת אצדתה, ותרעה, וזריך
טעם למה לא שימשו בגמ' בצצרה זו בצריכותא,
וצ"ל דק"ל לגמ' דכל שהפריש בשעה שהשנייה
אצודה הרי הוא כמפריש לאצוד, אף דגם בלא
אצדתה היה צריך להפריש האחרת, דסו"ס בשעת
הפרשתו א"א לזרפס, והלכך אין האצודה נחשבת
כמותר מן המופרשת.

שם ושאלה ונמצאת בע"מ כו', יעו"י ברש"י ותו'
בטעמא דנקט שנמצאת בע"מ, ולכאורה י"ל
דמשום דבעי למיתני סיפא דעד שלא כיפרו
הבעלים עושין תמורה ומועלין בהן, והיינו אף
כשהבעלים עומדים להתכפר באחרת שהפרישו
והיה דין אלו למיתה, דזהו בכלל החידוש דמתני'
וכמ"ס להלן, לכך הוצרך למינקט בנמצאת בע"מ
בנמצאת תמימה פשיטא דמועלין בה ועושה
תמורה דהא יכול להתכפר בה, והשתא הוי דומיא
דעברה שנתה, דתרווייהו לא חזו להקרבה וחזו
לדמי, ובהקרבת השניה, יקבעו למיתה.

שם אם כפרו הצעלים תמות, הא דנקט לשון יחיד, ולא ימותו כדקמני רישא, נראה דהוא משום דבצי לאסוקי בסיפא תרעה בלשון יחיד, דהא לא קאי אגמלאת בע"מ דמסאבא וקיימא, הלכך נקט גם ברישא לשון יחיד, וכשם דברישא קאי אתרוייהו ודינן שוה, ה"נ בסיפא דינס שוה, משא"כ אי הוי קמני ברישא לשון רבים ובסיפא הרי בהכרח היה שונה לשון יחיד, היה הדבר מציא להסתפק דשמא בסיפא דינס חלוק.

כ"ב א' ואם עד שלא כיפרו הצעלים כו' ויביא
בדמיה אחרת כו', נראה דכלל זה אף
כשהפריש אחרת עד שלא נמארו, דכלל הפריש

והכי מסתברא דכשכר הוחלטו לנדבה, פקע מהם תורת חטאת וגם כזר אינתקו מצעליהם, ואף לר"י התם דזבח רשעים פוסל גם הדמים מנדבה, היינו דוקא כשתחלת הדיחוי מחמת זבח רשעים, אבל קרבן שנדחה מחמת שנפגם המזבח או נוגח וכיו"ב, וכזר נתכפרו צעלים באחר והוחלט לנדבה, שז אף אם המיר הצעלים אח"כ שפיר קרב דמיו לנדבה, דכזר אינתיק מן הצעלים, וכן באשם למ"ד דקרב לנדבה ניבזר.

ובנידון אם חטאת דחוי שהומם מציאין מדמיו חטאת, נראה להציא ראה מהא דבסוגיין מדמיין מת אחד מן השעירים לעברה שנתו, ובעברה שנתו הרי תנן במתני' דעד שלא כיפרו ירעה ויציא אחרת בדמיו, וש"מ דאף בשעיר שמת חצירו ונדחה, נמי דמיו ראויין לאותו קרבן, דאל"כ אין שייך לדמותם.

(יד) כ"ב א' תנן השני ירעה כו' ואידך קמא הו"ל כי עיברה שנתה כו', בפשוטו משמע דפריך מ"ש דיחוי דשעיר מדיחוי דעברה שנתו דלר"ל הרי היא כעומדת בצית הקצרות ורועה, אבל לפ"י הו"ל לתרץ דלא דמי עברה שנתו לדיחוי דשעיר, ולא לחלק בין דחויין לאזדין, וכזר נתקשו צוה דרש"י ותו', ויעוי' בצעהגר"א אות ג' ואפשר דכוונתו ז"ל דאי מפרשין מתני' דעברה שנתה בלא אצדה, א"כ מבואר במתני' לדיחוי דעברה שנתה גורם שיהא לה דין חטאות המתות לכשיתכפרו באחרת, ודכוותה בשני שעירים מה שהשעיר נדחה במיתת חצירו הרי זה כמו עברה שנתה, וכשנתכפר באחר הרי דינו למיתה, א"כ ניחא שפיר הא דהשני ימות דכיון דנדחה במיתת חצירו הרי הוא כעברה שנתה וכשמתכפר באחר ימות, והיינו דאמרין דאידך קמא הו"ל כעברה שנתה, אבל אם מפרשין למתני' דעברה שנתה אינה מתה אלא באצדה, ומתפרש לרבנן באצודה גם בשעת הפרשה וגם בשעת כפרה וכמ"ש תו' במתני', דהא צהדי דאצדה ונמנאת בע"מ קתני לה, והתם לרבנן צעינן אצודה בשעת כפרה, [לפוס סוגיא דגמ' דלא כר"א ור"ה], (והנה אצודה בשעת הפרשה יש זה ענין גם בעברה שנתה, דהא אם לא היתה אצודה היה אפשר להמתין עד שתסתאז ולהציא בדמיה אחרת, והרי אצדה גורמת להפריש

דבשאר דיחויים שפיר לא נדחו הדמים, [עי' בתו' סנהדרין מ"ז א', ולקמן כ"ו ב' ס"ק י"ד ט"ו], אם אפשר לשמש בהם לאותה חטאת, והיינו דירעו עד שיתאזזו ויציא מהם חטאתו, או דכזר נפסלו ונקצו דינם כמותר חטאת דאזיל לנדבה, [וכן בנפסל מחמת רוצע ונרצע או נוגח].

ואת"ל דיכול להציא מהם חטאתו, נראה דאם מתו הצעלים ילכו דמיהם לים המלח, דכיון דהדמים הם לחטאתו הרי הם כדמי חטאת דבמיתת הצעלים ילכו לים המלח, אבל אם נימא דא"ל לשמש בדמים לחטאתו, שכזר נקצו דדין מותר חטאת לנדבה, יש להסתפק אם במיתת צעלים הולכים לים המלח, דמ"מ עדיין שם חטאת עליהם, או דכזר אינתקו לנדבה ואין לצעלים בהם שום ענין.

וכן יש להסתפק בכל חטאת שכיפרו צעליה ואינה למיתה אלא לנדבה, מה הדין במתו הצעלים אח"כ, אם חל על הדמים דין חטאות המתות, או דכל שכזר נקצו לנדבה תו לית בהו תורת חטאת, ואין להם ענין עם הצעלים.

ולבאורה יש להציא ראה מהא דאמרין סנהדרין קי"ב ב' לר"ל דס"ל התם דמשום זבח רשעים תועבה לא נדחו הדמים מנדבה, ומוקי הא דקתני התם דקדשי מזבח ימותו, בקדשים קלים ואליבא דרבי יוסי הגלילי, דלכך לא קתני דד"א בקדשים קלים אבל בקדשי קדשים ירעו, משום דלא פסיקא ליה דהאיכא חטאת דהו"ל חטאת שמתו צעליה, הרי מבואר דחטאת שנדחת מלשמש כחטאת מחמת שהצעלים המירו דהו"ל זבח רשעים תועבה, ועדיין הדמים ראויים לנדבה, דמ"מ אם מתו הצעלים הרי החטאת תמות, אלמא דאף לאחר שכזר נדחת מחטאת לנדבה, אפ"ה עדיין תורת חטאת עליה להיות נקצעת למיתה במיתת הצעלים, ושמא יש לדחות דאף דבתחלת הסוגיא התם פרכין דילכו דמיהם לנדבה, היינו לרווחא דמילתא דמנדבה ודאי אין ראוי לדחותם, ועוד דהא הצעלים עומדים להרג ולא יוכלו להציא מהם חטאת לכשיתאזזו, אבל מ"מ לר"ל דס"ל התם דהדמים אינם נדחים, הרי אם חזר למוטב יכול להציא חטאתו מהדמים, ולכך שפיר הו"ל חטאת שמתו צעליה כשנהרגו אח"כ.

שם דחויין לא הדרי מתחזיין, כל הדחויין דחויין לדמי כגון נשתטה והמיר ונפגם המזבח ורובע ונרבע ונוגח, מסתברא דירעו דדין עברה שנתה, דכיון דחויין לדמי הרי הם כזע"מ, וחטאת שהוממה והקריב אחרת תחתיה, רועה, [כשלל היתה אצולה], ויש לעי' דשעירים לכאורה נמי חזיין לדמי כגון שמת הלעזאזל והציא שנים והגריל עליהם ואח"כ מת של שם מהזוג השני והומם השל שם מווג הראשון, דלכאורה יכול לחללו על אחר שיזווג עם הלעזאזל של הזוג השני, דזהומם וחיללו א"ל הגרלה כדאמר לעיל ו' ז' וזיומא ס"ג ז', ואם אמנם כן קשה אמאי דיחיד ימות, ולר' יהודה גם ציצור, ושמא י"ל דהא דכל הדחויין אינם פוסלים דמיהם ויכול להציא מהם אותם קרבן, היינו דדיינין לקרבן הצא מהם כהקדש עכשיו מתחלה, אבל בשעיר שנדחה לאחר הגרלה ואנו צאים לחללו על אחר הרי אנו צריכים לשמש בהגרלה הקודמת, וזה א"ל, דכשנדחה במיתת חזירו הרי נבטלה ההגרלה, ורק זהומם אפשר לחללו על אחר, ולא נדחה ואח"כ הומם, אבל לפ"ז יש לשאול דאם לא חזי למידי, אמאי לא פקעה קדושתו כדין קדשים שמתו, כיון דלא חזי למידי, ואמאי חייל עליה דין חטאות המתות כשמתכפרין באחר, ולא משמע לומר דמה שהוא ראוי למיחל עליה דין חטאות המתות, מקיים קדושתו, דיש להקדש חפץ גם צדין חטאות המתות, דלא משמע דחטאת שנעשית טריפה יהא זה דין חטאות המתות, עי' י"ז א', וי"ע.

סימן ה

(א) יומא ס"א ז' צעא מיניה רבא מר"נ כמה שעירים משלח כו', מצואר מזה דכל השעירים נתקדשו בקדושתן צוריקת הדם של הפנימי שלהן, וכן מצואר מהא דאר"ש משמיה דרבא דאחרון משלח הואיל וגמר צו כפרה, הרי דזריקת הדם של האחרון מתחכמת לשעיר שעלה בגורלו אחר, ולא לאחרים, וגם אם היה אפשר שכל הזריקות של הפנימיים יתיחסו לשעיר הראשון, היה ראוי לעשות כן, והיה משלח רק הוא, והטעם נראה דלא יתכן שיהיו שלש פנימיים ואחד לעזאזל, דמנותן שיהיו שוין צבל, והלכך אם יש שלש פנימיים ע"כ שיהיו כנגדן שלש חינונים, וכשם שהפנימיים מתקדשין צוריקה אחת או צפנים או

אחרת, אבל אצולה בשעת כפרה אין לה ענין בעברה שנתה, דהא גם אם היתה קיימת לא היה מתכפר זה אלא במופרשת, אלא דאפ"ה נאמרה הלכה למשה מסיני שצריך שתהיה אצולה גם בשעת כפרה, וכן צע"מ, דתרווייהו כדמים חשבינן להו וכיון דאפשר ליקח זהם אחר שפיר יש ענין באצלתו, וס"ל לגמ' דשעיר שמת חזירו אפשר לדונו כעברה שנתו ואצדה בשעת הפרשה, דהא ע"כ להפריש אחר, (וגם אם היה השעיר הקיים נאצל לא היה מוסקף בצורך להפריש אחר ולהגריל עליהם), וגם אם היה מסתאב לא היה אפשר להשתמש בדמיו להציא אחר, דהא האחר צריך שיהא ראוי לשניהם, והלכך יש לדמותו לעברה שנתו ונאצל, [אע"ג דלא דמי כ"כ, דהכא הצורך להציא אחר אינו מחמת פסולו של הקיים, אלא מחמת המת, דהא אף לרצ דהקיים אינו נדחה צריך להציא אחר, ואילו לעולם האצולה גורמת את הצורך באחר, דה"נ כל זמן שהקיים אינו ראוי להקרבה הרי הוא כאצוד, והרי הוא הגורם להציא אחר], ומיהו כ"ז בשעת הפרשה, אבל בעת כפרה אין כאן אלא דיחוי ודמי לעברה שנתו לחוד, דלאחר שהגריל על אחרים שפיר יש צראשון חורת דמים אם יסתאב, ובטלה אצלתו, והיינו דפרכינן דאמאי ימות הלא אין כאן אלא כעברה שנתו בשעת כפרה ולא באצדה, ור"ל ורבא אמרי דעברה שנתו צלא אצדה בשעת כפרה רועה, ומשנינן דאצודין לחוד ודחויין לחוד, דאצודין דעתו עליהם בשעת הפרשה שמה ימצאו, והלכך כשנמצא קודם כפרה חזינן מתחלה כאילו הופרש לאחריות והו"ל מותר, אבל דחויין לא הדרי מתחזיין והלכך תחלת הפרשתו שישמש לעצמו, ולכך אף כשצעת כפרה אינו בתורת אצוד, נמי לא חשיב מותר, והרי הוא צדין חטאות המתות, והא דחשיב לא דר מתחזיין, אם גם כשהומם לאחר הגרלה א"ל לשמש צו לחללו על אחר עי' להלן, ניחא בפשיטות, ואם אפשר לחללו, צ"ל דחשיב לא דר מתחזיין כיון שאינו צהוה שיומם צו ציוס ושיחללוהו, [ולא דאי אפשר לחללו ק"ק דא"כ הו"ל כאצוד גם לאחר כפרה, ולא משמע דהיינו דקאמר לא דר מתחזיין, וי"ע], ומש"כ הגר"א וקמני דמתה אפי' קודם כפרה ר"ל אפי' נמצאת קודם כפרה, וי"ע.

בשילוח מסתברא דמשלחין הקודם לר"ש משמיה דרבא וכמ"כ לעיל.

משה"ק תו"י שם מהא דמתני' ס"ב א' דדיקא כוותיה דרב דמנא בראשון, אהא דר"ש משמיה דרבא דאחרון משלח, ז"ע דהתם עד שלא התחיל שום מעשה בהם, והרי שניהם שוין להתחיל בהן, ושפיר יש יתרון לראשון, דלמה זה נדחן ממנא, אצל הכא דכל חד הוא דין שער המשלח מחמת הזאה אחת, שפיר יש מקום לומר דזה שגמר בו כפרה עדיף, ומה שתירצו דאפשר לפרושי למתניתין כר' יוחנן, קשה דהא אליבא דרבא קיימין ואיהו אמר לקמן ס"ד ד' דדיקא מתני' כוותיה דרב.

נראה דהשעירים שאינם משתלחים כונסן לכיפה, והפריש שאינם נשרפים לחכמים תעבור נורתם ויאלו לבית השריפה, אח"כ ראיתי צריטצ"א ובש"י שהביא בשם המאירי דהשעירים האחרים ירעו, והדבר תימא, דכיון דשימשו דין שעירים מה שייך רעייה, ומה יעשה בדמים.

הרמב"ם לא פירש איזה משלח, ונראה דסמך על מה שלא הזכיר דכשמציא שער אחר הרי הוא מציא שנים ומגריל, וכיון שלא הזכיר הרי מתפרש שהשער הראשון נשאר במקומו, וממילא מובן שהוא המשלח, והיינו דפסק כמ"ד ראשון משלח דמנא בראשון, ומה שלא הזכיר דלעולם מציא שנים ומגריל, ושגם השעירים האחרים משמשים דין שעירים אלא שאינם משתלחים, הוא משום שהדברים לא נתפרשו בגמ' בפירוש, וכדרכו ז"ל.

ב' ס"ב א' מתני' אס' עד שלא הגריל מת כו', נראה דאם הפריש כמה זוגות שעירים לאחריות, והגריל עליהם, דשפיר נתקדשו כולם, וכדין מפריש שתי חטאות לאחריות, ויכול ליקח לשם מזוג זה ולעזאזל מזוג אחר, אצל בסתמא כששחט של שם נתקדש זוגו לעזאזל, ונראה שאינו יכול לומר בשעה ששחט לשם שיהיה צידו לצרור אח"כ איזה שיחפוץ לעזאזל, לא מיבעיא למ"ד אין ברירה, דלא ידעין הי נתקדש, אלא אף למ"ד יש ברירה, אפשר דבעי שיהא מצורר בשעתו.

שם ויאמר אס' של שם מת כו', ז"ע אמירה זו למה, ולרב יתכן דאמירה זו באה לזווג את הבא מזוג השני לזה שנשאר מזוג הראשון,

בהיכל או צמזבח הזהב, כמו"כ מתקדשים החיצונים כל חד בזריקת הדם של הפנימי שלו, וכיון שאין הפנימי ממשיך, הרי גם החיצון גמר מנא, ושפיר מיבעיא ליה אס' כולן חייבין בשילוח, וכמו שהפנימיים כולן מתקדשין בדין הפנימי, להקריב אימוריהן, ולחד מ"ד אף לשריפתן.

ולאמור לא שייך להזכיר כאן נידון בע"ח נדחין, דכל חד שימש דין שער בשעת זריקת הדם של הפנימי שלו, ויותר מזה לא יתכן שימש, והנידון אס' נתחייב בשילוח מחמת שימוש בזה שעה, וכדפליגי נמי תנאי אס' הפנימיים מטמאין בגדים ונשרפין לבית הדשן, אף דבשחוטין לכו"ע שייך דיחוי, ועי' זבחים ע"ג ד' דמשמע דסבר רבא בע"ח נדחין.

ונראה דאס' מת הלעזאזל מן הזוג השני שהגריל להזאות ההיכל, עד שלא הזה, דמציא זוג אחר ומגריל, דהלעזאזל הראשון לא יתכן שימש בשביל הזאות הפנימי מן הזוג השני, והרי הוא דין המשנה דלקמן ס"ב א' אס' משגריל מת.

ובמה דמשמשינן בגמ' בטעמי דמנא בראשון או דגמר בו כפרה, משמע דמעיקר הדין כולם כשרים לשילוח, ולא דיינין אלא את מי להעדיף לכתלה, ולפ"ז נראה דאס' מת הראשון, דגם לר"פ משמיה דרבא משלחין האחרון, הואיל וגמר בו כפרה, א"נ משלחין השני דגם הוא כראשון לגבי האחרון, ואס' מת האחרון גם לר"ש משמיה דרבא משלחין הראשון, או דאיזה שירצה.

הא דר"פ משמיה דרבא ס"ל דראשון משלח אף לחכמים דאין מטמאין בגדים ואין נשרפין לבית הדשן אלא האחרון הואיל וגמר בו כפרה, נראה דהוא משום דטעמא דגמר בו כפרה דאמרי חכמים היינו דלא נאמרה בתורה מנא שריפה אלא לאחר הזאה אחרונה, והלכך זה שממנו הזוה באחרונה הרי הוא במנא שריפה, ולא אלו שלא הזוה מהם באחרונה, אצל הכא אין ההזאה אחרונה גורמת צמזח של הלעזאזל טפי מן ההזאות הראשונות, וסברא דהואיל וגמר בו כפרה דר"ש משמיה דרבא הוא כעין סברא דמנא בראשון, דאינו אלא יתרון קל, וזו נראה כונת התו"י ס"ב א' ד"ה אלא, והרי פשיטא דנאצד האחרון קודם שריפה, דאין שורפין את הקודם לחכמים, ואילו

דכשאומו שזה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחת זה שמת, הרי בכלל זה שידווג עם זה שהמת נדווג, וכן כשמת של עזאזל אע"ג דכאן ממילא ידווג של עזאזל לזה שישמש לשם, דהא ליכא אלא חד של עזאזל, מ"מ י"ל דמנחה לזווגן עד שלא יתחיל צעצועה, ומיהו לר' יוחנן משנה שאינה נריכה היא, וגם אין האמת כן שהרי אין החדש צא במקום המת, אלא שצא זוג חדש לשמש צענמן, ואף דאמרינן בגמ' דדיקא מתני' כוותיה דרב, אבל אין זו דיקא אלא שהדבר כמפורש, ולא משמע דר"י נמי מוקי למתני' כמ"ד צע"ח אינן נדחין, ואמנם שני שצווג ראשון קרב, ולא קאמר אלא דאיהו ס"ל לדינא דצע"ח נדחים, ולכך משמטין רק החדשים, דההיא דדברים דפירושא דמתני' נחלקו, וכן צברייתא דמייתין ס"ד צ' כוותיה דר"י קתני שני איני יודע אם שני כו', ופרש"י דאשני דמתני' קאי, ומשמע דמתני' לא מכרעא, אם כי לישנא דפלוגתא דרב ור"י נשנה כאילו דדינא פליגי ולא דוקא בפירושא דמתניתין, ושמא י"ל דר' יוחנן לא קאמר דמתני' מכרעא כוותיה דשני שצווג ראשון ירעה, דהא ודאי מתני' אפשר לפרושי כדרב, אלא דר"י קאמר דהכי הילכתא ומתני' לא מכרעא לא לכאן ולא לכאן, דהא תמות דקאמר ר"י ע"כ אשני שצווג ראשון קאמר, ואילו הא דזה שעלה כו' יתקיים תחתיו משמע כרב, וכן צרייתא דתניא כוותיה דר"י פרש"י דאמתני' קאי, וקתני דשני איני יודע אם שני שצווג ראשון אם שני שצווג שני, וזוהי ניחא נמי הא דקאמר רבא ס"ד צ' הא אמרינן דייקא מתני' כותי' דרב, וכבר תמיהו בתו' מה תשובה היא זו, אבל למש"כ י"ל דכיון דהתנא ברישא לא הכריע, לכך שפיר פירש בדר' יהודה, וז"ע.

שם והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה שאין חטאת נצור מתה, לרב ניחא שפיר דהו"ל מחטאות המתות, דנתכפרו צעליו באחר, אבל לר"י דעד שלא נתכפרו כבר נפסל מדין דיחוי, לכאורה אינו ענין לחטאות המתות, וגם ז"ע בכל הדחויין מחיים כגון שנפגם המזבח כדאמר זכאים נ"ט א' לר"י, אם המעות משמשות לקרבן או לנדבה, כיון דהזבח פסולו בקודש, וראוי שגם המעות יקבעו בפסול, [ועי' לקמן ס"ק ט"ו], ואם היינו אומרים דדיחוי דהכא אינו אלים למיפסל

דדיעבד, ואינו אלא לכתחלה, ניחא דשפיר חייל עליה דין חטאת שנתכפרו צעליה, וגם היה ניחא לפ"ז הא דקתני מתני' דיאמר שזה שעלה עליו הגורל יהא תחתיו של המת, ונתקשינו בזה לר"י דהשני גם נפסל מדין דיחוי, א"כ אמירה זו למת, אבל אם לא נפסל אלא לכתחלה שפיר ראוי לקצוע מי ישמש, ויתפרש לר"י דזה יהא תחתיו דמת, וממילא זה שעלה עמו בגורלו ישמש כשני, אבל רהיטת הדברים דדחוי פסול דדיעבד, וכן בתו' זכאים שם נקטו דראוי שיהיו פטורין עליו צחוק, וי"ל דבתמורה כ"ז א' אמרינן דאף צעורה שנתה מהני אצודה ונתכפרו צעלים באחרת למיהב לה דין חטאות המתות, כיון דהוא עדיין ראוי לדמי, וגם בדמים הרי איכא דין חטאות המתות, והתם מפרשין נמי דהשני כעצרה שנתה דמי, עי"ש וצמש"כ לעיל כ"ז א'.

ג) ס"ד א' מ"ט דרב דיליף ממחוסר זמן כו', מבואר דמסבירא ראוי לומר דצע"ח נידחין, ואע"ג דאשכחן חנן המזרי לעיל ס"ג צ' דלית ליה דיחויין, שמא איהו נמי מצע"מ עובר הוא דיליף, אלא דיליף גם לשחוטין.

ויש לעי' בזה דצעי למילף ממחוסר, דמאי דחוי הוא, אטו קרבן דצעי שיהא בן שמים מי שיך לחשבו דחוי כשהוא בן שנה, וה"נ דכוותה, [ועי' תו' זכאים י"ב א' ד"ה הג"ה], ומה צריך דמיפסל לכל הקרבנות, ושמא היינו דדחין דהתם לא איתחזי כלל, א"כ שמא מלילה לקדושה ויוס להרצאה יליף דחוינן דאפשר להקדישו מחוסר ולא חשיב דיחוי, וכשהקדישו שפיר יש מקום לחשבו כדחוי, עי' תו' דלר"י באמת חשיב דיחוי כשהקדישו אף בדיחוי מעיקרא דלא איתחזי כלל, א"כ קים לגמ' דחיילא קדושה גם אמחוסר זמן תוך ח', ואפ"ה לא חשיב דחוי.

יעזרי' בתו' בטעמא דלילה לא משוי לקרבנות כדחויין, ולכאורה י"ל דכל דיחוי שהוא בידוע בשעת הקדשו שכן הוא עמיד להיות צמנהגו של עולם, לא חשיב דחוי, דענין דיחוי הוא הנהגה של כבוד דזה שנדחה משולחן המלך אין חוזרין לקחתו, וזה לא שיך בדבר שזהו בכל הקרבנות, וה"נ שבת ויוהכ"פ לא משוי לקרבנות כדחויין, אע"ג דחויין לשאר קרבנות שקצוע להן זמן, [ומיהו בזה י"ל דאף קרבנות יחיד אם הקריבין י"ל דכשרין

משמש לקרבן בזה, והלכך גם המשתלח נקבע כקרבן, וכיון דעכשיו יש להביא פנימי אחר, ה"נ יש להביא משתלח אחר, דיש להשוותן וכמש"כ סק"א, אבל הכא דאירי בנשפך הדם עד שלא התחיל להזות, דבזה הפנימי לא שימש כקרבן כלל, ושפיר המשתלח נשאר במקומו להטריף לפנימי הבא, ועוד דלשון ימות המשתלח אינו נופל על קרבן שהוא משמש בהכשר, אע"פ שאינו משתלח וממילא ימות, והרי אם מת האחרון יתכן שמשתלח את הראשון וכמש"כ סק"א.

(ד) זבחים י"ב א' מגדף זה ר' אבהו כו' אי דאפרשיה האידנא דחוי מעיקרא כו' נראה ונדחה כו', בעלמא כה"ג לא חשיב דחוי דאטו שעירי הרגלים א"ל להקדישם קודם הרגל, וכן כל קרבנות היחיד שעברה עליהן השבת מי חשיבי נראין ונדחין, וכמש"כ תו' יומא ס"ד א' בטעמא דלילה לא משוי דיחוי, ונמצא לעיל סק"ג דכל דבר שצוה וידוע מתחלה שכן הוא סדר הדברים לא חשיב דיחוי, אלא הכא דטעם הדיחוי אינו משום דאכתי לא מטי זמניה, אלא אדרבה משום דפתיכי ביה זמן שלמים וזמן פסח, וכל חד דחי לחצריה, הלכך חשיבין ליה כדחוי, וזו כונת תוד"ה הגה"ה.

י"ב ב' צעי ר' ירמיה אכל חלב והפריש קרבן והורו צ"ד שחלב מותר וחזרו צהן מהו כו' כי פתח ר"י בדחויין מהא פתח כו', נראה דאכל כסבור חלב והפריש קרבן ונמצא שאל היה חלב, דתנא ותראה בעדר, כדין אשם ודאי כרימות כ"ג צ' דהרי זה הקדש טעות, וגם לאו כל כמיניה להפריש חטאת כשאינו חייב צו, ואם חזר ונמצא שהיה חלב הרי החטאת בקדושתו, ואין הטעות עושה דיחוי, דגם בשעת הטעות היה קדוש וראוי להקרבה, אלא שטעותו מנעו מלהקריב, ואם באותה שעה שחטו אדם בחוץ חייב חטאת, והכא הנידון בהוראת צ"ד משום דהם קובעים את ההלכה, ובשעה שהורו שחלב מותר הרי האמת כן, וכשחזרו צהן הרי חזרתם רק מכאן ולהבא ולא למפרע, והלכך נמצא שהקרבן היה באמת דחוי, דעד שלא הורו דחלב מותר הרי היה חייב בקרבן ושפיר נתקדש, וכשהורו דמותר נדחה מכאן ולהבא, וכשחזרו צהן נריך שיוכשר מכאן ולהבא, ושפיר הוי דחוי.

ורק משום מלוא הבאה בעצירה שייך לפסולן, ומה"ט אם הקדיש השעירים קודם לפר לא חשיבי כדחויין, דבשעת הקדשן ידוע שיש להקדים שחיטת הפר, [ומיהו סדרן של קרבנות אינו עושה דחוי אף במאורע, עי' לקמן סק"ז], ואפשר גם ליישב בזה משה"ק בתו"י מאותו ואת צו דלא חשיב דחוי כשחטו את אמו, דכיון דאם הקדיש שתייה, הרי בתחלת הקדשו צידוע שא"א יהיה לשחטן ביום אחד, הלכך אין כאן דיחוי, דכהלכות עצומה הקרבנות חשיב, וה"נ כשהקדיש אחד מהן, דאין פגם בכבוד הקרבן ע"י דיחוי זה.

שם ור"י מיעט רחמנא בהם הם הוא דכי עבר מומן יראו הא כל דחויין הואיל ונדחו נדחו, והא דלקמן צ' יליף צברייתא מיעמד חי ולא שכבר עמד, נראה דהוא משום דשעיר דעזאזל אינו ככל הקרבנות, וכדחויין דאינטריך קרא לפסלו מחו"ז ובע"מ לעיל ס"ג צ', וה"נ היה מקום להכשירו אף כשנדחה, וא"ת א"כ נילף השתא משעיר המשתלח לכל הקרבנות לפסול דיחוי, ול"ל בהם, וי"ל דאדנילף משעיר המשתלח לפסול נילף מצע"מ עובר להכשיר, לכך אינטריך בהם, וצ"ע בתו' לקמן צ' ד"ה יעמד דלא פירשו כן ונדחקו לומר דתנא צברייתא דיעמד חי ולא שכבר עמד פליג אדר"י.

תו"י ד"ה מי וא"ת ר"י מיהא אמאי לא יליף ממחור"ז כו', צ"ע דדיחוי מעיקרא בחולין דומיא דמחור"ז אין סבירא כלל לחשבו כדחוי, וכמו צן שנה דלא חשיב כדחוי לקרבן שזריך צן שחיס וכמש"כ לעיל, ורק בהוקדש ס"ל לר"י דדיחוי מעיקרא הוי דיחוי וכמש"כ בתו', וצוה מסבירא קים ליה לר"י דיש לחשבו כדחוי, דהא דיחוי מסבירא ידעין ליה כדפרכין מ"ט דרב, גם מה שחירצו דיליף מצע"מ דמי לא עסקינן בנולד במום עובר, קשה, דכיון דאפשר לאוקמי מיעוטא דבהם במאי דמסתבר לאסור דלא נילף מצע"מ להחיר, מנלן לחדש דבהם אחי לאשמועינן דין דחוי מחודש במאי דלא מסתבר לן מסבירא לחשבו כדחוי.

ס"ד ב' אלא לרב דאמר בע"ח אינן נדחין אמאי ימות המשתלח, אע"ג דבנשפך הדם לאחר הזאת כפורת, שפיר ימות המשתלח למ"ד יומא ס"ב א' דאחרון משלח, וכמש"כ סק"א, היינו משום דהפנימי עבד מלואו בהזאה אחת והרי הוא

חיים נדחים לרבנן דר"י, וכדנקטו תו' פסחים ע"ג ב'.

(ה) הרמב"ם ז"ל בפט"ו ממע"ק ה"ד ופ"ג מפסח"מ הכ"ג ופ"ג משגגות ה"ח פסק דבע"ח אינם נדחין, וז"ע דהא רב ור' יוחנן הלכה כר"י, וגם לא אשכחן שום אמורא דסבד כרב, ולעומת זה בזבחים י"ב א' משמע דר' אבהו ואב"י ור"פ ס"ל כר"י, ושם ב' ס"ל נמי לעולא ור' ירמיה דבע"ח נדחין, ובכריתות כ"ז ב' ס"ל הכי לר' אלעזר ור' אושעיא, ושם כ"ח א' קאמר ר"ה בריה דר"י דש"מ תלת, [וכן קאמר נמי בפסחים ז"ח א', אלא דהתם דעת הרמב"ם דרב נמי מודה], וכן נמי קאמר בפסחים ע"ג ב' דבע"ח נדחים, וכן סתמא דגמ' בתמורה כ"ו ובקדושין ז' אסקו לש"מ תלת מהא דר' יוחנן דבהמה של שני שותפין, ולא הזכירו בזה פלוגתא, וכן מתני' פסחים ז"ו ב' דנמצא קודם שחיטת הפסח יביא בדמיו שלמים, כמ"ד בע"ח נדחים, וכמ"ס רש"י שם ז"ח א', וכן בזבחים ע"ג ב' משמע דרבא הכי ס"ל, וכן בכריתות כ"ז א' משמע דנידון בע"ח נדחים הוא כולל כולהו גווני, וא"כ לרב מתני' דפסחים ז"ו ותמורה י"ח ב' צריך לאפוקיהו מהילכתא וכמ"ס תו' פסחים ע"ג ב', וכמ"ס לעיל סק"ד, ומש"כ הכ"מ דר"ש ברבי משום ר' ישמעאל בר"י הכי ס"ל זבחים נ"ט א', אין בזה כדי להכריע, דה"נ איכא ר"ש דסבד הכי כדאמר כריתות כ"ח א', ולא מיפרך ר"י מזה, דטובא תנאי איכא כוותיה, ובזבחים שם נמי מייחין ברייתא כוותיה, ומה"ט נמי לא מכרעא הא דאמר רבא יומא ס"ד ב' דדיקא מתני' כוותיה דרב, דאף אי משנה זו כרב, אכתי אשכחן טובא משניות כר"י בפסחים ז"ו וז"ו ותמורה י"ח, ור' יהודה דיומא שם, וז"ע, אה"כ ראיתי צצהגר"א יו"ד ס' ק"י סק"י שכבר השיג בזה על הרמב"ם.

(ו) תמורה כ"ו ב' ש"מ קדושת דמים נדחה, קדושת דמים ממש שנפדה בלא מוס ואינו עושה תמורה, אינו עושה דחוי, כמבואר בכורות ט"ו ב' דמקדיש בע"מ למזבח ולדה נפדה חס ומתפיסו לכל זבח שירצה, ואף שהקדיש אמו לשלמים יכול להקדיש הולד לעולה, וחזין דקדושת הדמים לא דחתה, והכא בקדושת דמים של קדם הקדשן את מומן אייריגן, דעושה

ונראה דספיקיה דר' ירמיה הו' אס ביטול ההלכה משוי דיחוי, דהא ללד שהוא קרבן אינו דחוי, וללד שהוא דחוי יש לדנו כלא היה קרבן מעולם, אבל מודה ר' ירמיה דאס גם ענין זה יש לחושבו כדחוי, דשפיר גרע טפי משאר דיחויין דהכא קרבן נמי אידיחי, ומיושב בזה משה"ק בשטמ"ק לפרש"י.

והנה אשכחן שם מימרות דר' יוחנן בענין דיחוי בע"ח, בהורו ב"ד, ובשותף שהקדיש חלקו, ובהמיר, ובנשתטה, ובנפגם המזבח, ובשני שעירים שמת אחד מהם, ובהוראה כבר נתפרש החידוש, ובשותף שהקדיש חלקו היה מקום לומר דאין זה דיחוי כשמקדישו לחצאין, וכמו רגלה של זו עולה, כמ"ס תו' לעיל א' ד"ה הג"ה, וכן מקדיש חצי עשרון למנחה וחוזר ומקדיש חצי עשרון, [ואם חצי עשרון אינו מתקדש קדושת הגוף ע"י מנחות ח' א', אכתי מצינו גם בקדושת הגוף כגון שנתחייב מנחה של שני עשרונים, ומקדיש עשרון וחוזר ומקדיש עשרון, והיה דעתו להוסיף], ובהמיר ונשתטה כבר פירשו בגמ' הנריכותא, ובנפגם המזבח היה מקום לומר דלא חשיב דיחוי, וכמו בזמן שגעולים דלחות ההיכל, דאף שאין שוחטים בשעה שהם געולים כדאמר לקמן נ"ה ב', מ"מ לא חשיב הקרבנות כדחויין באותה שעה, ובשני שעירים שמת אחד מהן נמי היה מקום לומר דלא חשיב דיחוי, כמו אס מת הפר של הכהן גדול, דאע"ג דדינו שיקדים, מ"מ לא חייל שם דיחוי על המאחז.

מפריש נקבה לפסחו או זכר בן שתי שנים דתנן פסחים ז"ו ב' חשיב דיחוי טפי מכל הני, דדחייה צידים מלשמש למה שהוקדש, והרי קדושתו דחיייתו, וכמ"ס תו' יומא ס"ד ב' דאף רב מודה בזה.

ויש לעי' בזה דבעי ר"א כריתות כ"ז א' אי בע"ח נדחין, ומה שיך למיבעיא סתמא, הרי אשכחן במתני' דפסחים שם דבע"ח נדחים, וכן בדברי ר"י יומא ס"ב א' דנשפך הדם ימות המשתלח, והוא ליה לפרש בזה גוונא מיבעיא ליה, וקצת משמע מזה דמאן דס"ל בעלי חיים אינם נדחים, מוקי למתניתין דפסחים כר' יהודה דיומא, ומפיק לה לזכר מהלכתא, ולא ס"ל כלל דאיכא גוונא דבעלי

מגו דנחתא ותחול עליו קדושת הגוף, הרי אם יתקדש קדושת הגוף דין הוא שתפקע קדושתו לגמרי כדין קדשים שמתו, דהא לא חזי למידי.

ושמא יש לפרש דהא דאמר בכריתות שם דהואיל ונדחה ידחה, דהיינו רק אם צא להתכפר צו עד שלא פדהו, דצוה מכח קדושה דחווה קאתא, שהרי לא הוקדש אלא לדמים, אצל אחר שפדהו שפיר מתפסוק לכל זבח שירצה, וכן משמע בפרש"י בכורות י"ד א' שכתב דהא דאמרין התם דולדות בע"מ שקדם מומן אסירי לפני פדיון, דמיקרב לא קרבי דמכח קדושה דחווה אמו דאמס לא הוקדשה למזבח, ועל אלו הרי אמרין שם ט"ו ב' דלאחר פדיון מתפסוק לכל זבח שירצה, אלמא שיש לחלק בין קודם פדיון לאחר פדיון, וקצת משמע כן מעיקר הדין דאם אפשר היה להקריב הולד היה ראוי לחכמים לחייב לעשות כן, ולא לפדות תם הראוי לקרבן, עי' לעיל כ"ה א' ד"ה והנה, ומיהו למ"ד בע"מ אינם נדחים ע"כ שיכול להקריבו, ומ"מ אמרין דנפדין תמימין, אלא"כ נאמר דהך ברייתא כמ"ד בע"מ נדחים, ול"מ כן.

ולפירושו תו' משמע מסוגיא דכריתות דאע"ג דאי צעי מפקר נכסיה חזי ליה הקן לקרבנו, אפ"ה כיון דהשתא עשיר הוא לא חייל עליה קדושת הגוף, [ועי' תו' זבחים י"ב ב'], ואע"ג דמשמע צירושלמי נזיר פ"ג ה"ב [והובא בחו"ב מעילה י"ב א'] דאי לאו קרא היה אפשר להפריש קרבנות נזיר קודם הנזירות, שמא התם מיירי לאחר שכבר קיבל לנהוג נזירות, ואפי' אם גם בלא קבל, יש לחלק דנזירות מזהה היא, אצל מפקר נכסיה אינו דהוה.

ז) יש לעי' נפגם המזבח דלילה אם עושה דיחוי, מי אמרין כיון דבלא"ה לא חזו להקריבה אין כאן דיחוי, או"ד כיון דלילה אינו עושה דיחוי, שפיר אהני נפגם המזבח למידחינהו, ומהא דתנן יומא ס"ב א' דאם משהגדיל מת יציא זוג אחר ויגדיל עליהם בתחלה, ומתפרש לר"י שם ס"ד א' דשני שזוג ראשון נדחה, אע"ג דמשהגדיל מתפרש אף קודם שחטת הפר, דאכתי אין השעירים ראויים לשום מעשה, ואפ"ה חייל עליהו דיחוי, אין ראיה, דשאני התם דאין שום דבר המעכב דהם אלא קדר העבודה, והוא צידו, וחשיבי ראויים לכל מנחות, וכשמת אחד מהם שפיר נדחו.

תמורה וקדוש קדושת הגוף, אלא שיש לו פדיון כשיומס, דהמקדיש חזי דהמה אינה נפדית בלא מוס כדאמר לעיל י"א ב' באומר רגלה של זו עולה יכול תנא לחולין ת"ל יהיה קודש כו', [ומיהו אם עושה תמורה ז"ע דהא אין ממירין באזרים, וכש"כ הכא שאין כולה קדושה, ועי' תו' לעיל א' ד"ה מהו], וקדושת דמים זו היא שעושה דיחוי.

ולפי זה ר"ש דס"ל לעיל כ' א' דמפריש נקבה לפסחו אין עושה תמורה ונפדית נמי בלא מוס, פליג אמתני' דפסחים ז"ז ב' וס"ל דהיא ענמה תקרב שלמים, דקדושת דמים בעלמא אינה עושה דיחוי, וה"נ באמת קאמר ר"ש בכריתות כ"ח א' דמפריש נקבה לפסחו וילדה זכר הוא ענמו א' יקרב פסח, ועי' להלן.

ויצוין בתו' בסוגיין ובשטמ"ק כריתות שם שכתבו לפרש דעשיר שהפריש קן לכבשתו לא חייל עליה קדושת הגוף, כיון דאם נימא מגו דנחתא קדושת דמים נחתא קדושת הגוף לא יוכל לשמש צו כלל לקרבנו דהא אין לעוף פדיון, והלכך לא הו"ל אלא קדושת דמים ממש והרי הוא נפדה ויציא בדמיו כבש, [ובתו' בסוגיין בתחלת דבריהם דמשמע דנקטו דאפי' קדושת דמים אין בה, ז"ל דהיינו להצריך מוס, אצל קדוש כעצים ואבנים, דאל"ה ודאי לא שייך ענין דיחוי כיון דלא חייל עליה שום קדושה כלל, והרי הפרשתו פטומי מילי בעלמא], ואפ"ה ס"ל לר' אושעיא דנדחה, ולכך פרכין התם מר"ש דס"ל נמי דבנקבה לפסח לא אמרין מגו דנחתא וס"ל דילדה זכר יקרב לפסח, אלמא דלא הוי דיחוי, ורבנן לא פליגי עליה אלא משום דסברי מגו דנחתא, אצל בקן לכבשתו דלכו"ע לא אמרין מגו דנחתא, ראוי לומר דגם לרבנן לא הוי דיחוי, ודחי דר"ש לטעמיה דס"ל דבע"מ אינם נדחים אף בקדושים קדושת הגוף, ולפ"ז קיימא למסקנא דלר' אושעיא אף קדושת דמים בעלמא עושה דיחוי, וז"ע לפ"ז אמאי במקדיש בע"מ למזבח אמרין בצכורות ט"ו ב' דמתפסוק לולדה לכל זבח שירצה ולא חשבינן ליה כדחוי, וגם בסברא הדבר קשה דעוף שהוא כחולין לכל דבריו יחשב כדחוי לענין קרבן, דהא כיון דלא אמרין מגו דנחתא הרי הוא נפדה כבעל מוס שקדם מומו את הקדשו דהוי כחולין לכל דבריו, ולמה לא יוכל לשמש צו לקינו, ומיהו לאידך גיסא איך יתכן לומר

ולכאורה יש להציא ראיה מהא דאמר סוכה ל"ג
 ב' דמהא דתנן ואין ממעטין ציו"ט
 משמע דאם עבר ומיעטן כשר מוכח דאין דיחוי
 אצל מנחות, ואם איתא דכלילה לא חשיב דיחוי, הרי
 איכא לפרושי דאם מיעטן כלילה כשר, אצל ציוס
 באמת הוי דיחוי, ומשמע דגם כלילה חשיב דיחוי,
 וכן ברש"י שם כתב דמשקידש היום חשיב דיחוי,
 ומיהו התם בגמ' ס"ד דאף באגדו ערב ציו"ט חשיב
 כדחוי מעיקרא כשענביו מרובין, דאיגדו משוי ליה
 כדבר מנחה דשייך צו דיחוי, ואילו בקדשים לא
 אשכחן דליהוי דיחוי ע"י הזמנה בעלמא, וע"כ
 דמנחה שאני, דלעולם אין החפץ נתפס במנחה,
 ולשנה הבאה לעולם יוכשר, ולעולם יש לאחד את
 הצעלים עם החפץ לשווייה דיחוי, וענין זה שפיר
 סגי גם כליל ציו"ט.

הא דמת אחד מן השעירים חשיב השני כדחוי,
 ואף כשמת של שם, דעדיין הלעזאזל לא היה
 ראוי למנחתו, אע"ג דבמת הפר לא חשיבי השעירים
 כדחויין אף שאינם ראויין למנחתן עד שישחט הפר,
 הוא משום דכחד חשיבי דבשעה שעוסקין בפנימי
 צריך שיהיה החיזון קיים, וההזאות של הפנימי
 קובעות את הלעזאזל למנחתו, וכדחויין דבנשפך דמו
 של הפנימי חוזרין ומציאין שנים להמשך ההזאות
 כדאמר יומא ס"א ב', וכולן צדין שעיר עזאזל
 כמבואר שם וכמש"כ סק"א, והלכך כשחטר אחד
 הרי השני דיחוי, [וכן צפורי מזורע וכדחנן נגעים
 פי"ד מ"ה נשפך הדם תמות המשתלחת מתה
 המשתלחת ישפך הדם], ומה"ט אף לר"ש דבמת
 אחד מציא חצרו שלא בהגרלה, וגם בתחלה ס"ל
 בהגרלה לא מעכבא, אפ"ה צמת אחד חשיב חצירו
 כדחוי, כמבואר כריתות כ"ח א' דמוכחין דסבר
 ר"ש צע"ח אינם נדחין מהא דס"ל דבמת אחד
 מציא חצירו שלא בהגרלה, אצל מה שהפר מעכב
 את השעיר אינו אלא משום סדר העבודה, ואין
 שייך בזה דיחוי.

ח זבחים ל"ד ב' רב אשי אמר כל שצידו לא
 הוי דיחוי, וה"נ אמר במנחות נ"ט
 ב' במנחת חוטא שנתן עליה לבונה דילקטנה ולא
 הוי דיחוי כיון שצידו, וצריך טעם אמאי צנפגם
 המזבח חשיב דיחוי לקמן נ"ט א' אע"ג דצידו
 לתקן, וכן בהמיר לעיל י"ב ב' ועי"ש בתו', ובתו'
 סוכה ל"ג א' כתבו דצריך לחלק בצדדים הללו,

ונראה דהא דאר"א הכא דכל שצידו לא הוי דיחוי,
 ר"ל דאין חיוצ שיהא הדם או המנחה כל הזמן
 צנפגם שאפשר מיד לזרוק או להקטירה, ואם נותן
 לכלי חול לפי שעה אין נתינה זו דיחוי, כיון שצידו
 בכל עת להעביר לכלי שרת ולזרוק ולהקטירה, וכן
 להסיר הלבונה מן המנחת חוטא, וכן נשפך על
 הרצפה כנתינה לכלי חול, והנה הענין שאין כאן
 דיחוי כלל, ולא שיש כאן דיחוי, ומה שצידו לתקן
 מכשירו, והיינו ליטול דר"א כל שצידו לא הוי
 דיחוי, אצל נפגם המזבח או המיר הרי פעולה זו
 היא דיחוי מוחלט, שכשהמזבח פגום א"א להקריב
 קרבנות, [ועי' מש"כ לקמן ס"ק י"א דאפשר
 דהיינו דוקא לבתר דילפינן מקרא דעליו דבצי מוזב
 שלם], וכן מומר, ודיחוי לא מהני מה שצידו
 לתקן, וכדמפרשין לעיל י"ב ב' דהיינו חידושא
 דר"י בהמיר דאף שצידו לחזור מ"מ חשיב דיחוי.

ט סוכה ל"ג א' צעי ר' ירמיה נקטם ראשו
 מעיו"ט ועלתה צו תמרה ציו"ט מהו
 יש דיחוי אצל מנחת כו', יש לעי' אם גם בהושענא
 דעכו"ם או דהפקר קמיצעיא ליה, ולכאורה לא
 מצינו להצריך שיהא ההושענא מוכנה מצדוד יוס,
 ובעודה הפקר או ציד עכו"ם לכאורה לא שייך
 לחשבה כדיחוי ממנחה, ואף בישראל דאית ליה
 הושענא אחריתי נמי צ"ע אם שייך למיחשבה
 כדחויא, ואף דלית ליה הושענא אחריתי עדיין אין
 ההושענא חפצא דמנחה, כמו בקרבנות או בציסוי
 הדם שהדיחוי צגוף המנחה, ועד כאן לא נחלקו
 בקרבנות אלא אם יש דיחוי צדמים, אצל בהזמנה
 בעלמא בלא קדושת דמים פשיטא דלא שייך דיחוי,
 והכא בהושענא אין כאן אלא הזמנה בעלמא, וכל
 זה נוטה לפרש דצעיא דר"י אינה אלא דצרבנן,
 [עי' צ"ח ס' תרמ"ו], אף אי יש דיחוי אצל מנחת
 מדאורייתא כגון ציסי, ומיהו באשרה שציטלה
 דמיצעיא ליה צע"ז מ"ז א' יש מקום לומר דהוא
 נידון דאורייתא, דבשעה שהיה איסורי הנאה,
 שפיר חשיב כדחוי מדאורייתא, [אם באותה שעה
 פסול מדאורייתא].

הא דמסקינן בעיין צחיקו, אע"ג דבבב הכי
 אמרינן לימא כתנאי, ועכ"פ איפשיטא בעיין
 לחכמים דמכשירין, דלית להו דיחוי, ושמא אף
 ראצ"ל לא פליג, אפשר לפרש משום דאכתי צנראה
 ונדחה לא איפשיטא וכדאמרינן לקמן ב' דרק דיחוי

וליקטן, והיינו משום דפקקו כר"פ דפשיטא ליה ולא כר' ירמ' דמיבעיא ליה, [ואף דאסקו בגמ' בחיקו הא בחר הכי אמרינן לימא כחנאי, ואף למאי דדחי מ"מ דיחוי מעיקרא מיהא איפשיטא], וכן בפרק כיסוי הדם ברא"ש שם סימן ח' כתב דאע"ג דכשהיה מכוסה נדחה מכיסוי אין דיחוי אלל מלות, והיינו דר"פ, ובתורת ודאי שנאה, ולומר דמזכרין על כיסוי זה, [עי' במאירי צוקיין שהביא פלוגתא לענין צרכה, ובחולין כתב לזכר, ועי' בפ"ת יו"ד סי' כ"ח סק"ד שהביא בשם הפר"ח שלא לזכר], ובצ"י סי' תרמ"ו נחקקה בדעת הרא"ש וכתב לפרש טעמו משום ההיא דרב אשי זבחים ל"ד ב' דכל שצידו, ולמש"כ לעיל סק"ח אין משם ראייה, גם בלא"ה אין דרך הראשונים ז"ל לדחות סוגיא שלימה במקומה מכח מימרא לדדית במקום אחר, וכל כי האי לא הוו שחקי מלמישקל ולמיטרא ולפרושי, אבל למש"כ ניחא, ועי' בזהגר"א או"ח שם מש"כ עוד ליישב. — ועי"ש בצ"ח שכתב דכל נידון דיחוי במלות אינו אלל מדרבנן, ונ"ע דנהי דבאתרוג יתכן לפרש דאחמרו רבנן שיקח אתרוג שאינו דחוי, אבל בכיסוי למה יתקנו חכמים לעקור מלות כיסוי דאורייתא, וא"כ מה ראייה מכיסוי לאתרוג, ועי' מש"כ בזה לעיל. — א"ה, וע"ע מש"כ בזה בחו"צ סוכה ל"ג ב'.

(י) הא דמיבעיא לן במוטה ט"ו ב' בכלי חרס שנתאכמו והחזירן לכבשן ונתלכנו אם אמרינן כיון דאידחו אידחו, יש לדמותן לדיחוי מעיקרא וכמיעטן לפני יו"ט, דפשיטא דשפיר דמי, דהכא הנידון בכלים סתם עד שלא הגיעו למוטה, והרי זה כמו הדם קודם החג, וטעמא דמיבעיא ליה הוא משום דילפינן מה מים שלא נשתנו אף כלי שלא נשתנה, ויש מקום לומר דאף שחזר ע"י הכבשן, מ"מ חשיב כנשתנה כיון שבאמצע נתאכס, ואינו ענין לנידון דיחוי אלל מלות, ונ"ע בזה שם שדימו נידון דהכא לנראה וחזר ונראה דסוכה לענין הדם. — גם משה"ק שם מהא דזבחים פ"ח א' דמכבשין בגדי כהונה, אף שהם פסולין קודם כיבוס, ולא חשיבין להו כנראה ונדחה וחזר ונראה דלא איפשיטא, י"ל דזה דמי לנתן לכלי חול או לנתן לבונה ע"ג מנחת חוטא, דכיון דצידו לא חשיב כדחוי, וכמש"כ לעיל סק"ח, ואף דבעודן מגועלים פסולין, ה"נ התם בעוד הלבושה על המנחה אינה

מעיקרא איכא למישמע מהא דעבר וליקטן, ועוד דלענין כסוי עדיין צעין במקומה עומדת, דהתם הדיחוי בגוף המלוא, ולא דמי להדס שנקטם או שענציו מרוצין וכמש"כ לעיל, ובזה כתבו דאיכא למידחי דשאני ענציו מרוצין שצידו ללקטן, משא"כ תמרה שבראשו, ואם כונתם להיחזק דרב אשי זבחים ל"ד ב' הנה לפמש"כ לעיל סק"ח לא דמי דהתם תחלת הנתינה לכלי חול לא חשיבא דחייה, אבל הכא ענציו מרוצין שפיר משוי ליה דחוי כיון שהוא פסול, ואם כונתם להיחזק דזבחים י"צ ב', הנה לא שימשו בזה אלל לשם כריכותא דאשמועינן ר"י דאף כשצידו חשיב דיחוי, ועוד דהא בגמ' אמרו לימא כחנאי ולא דחו משום דצידו.

שם ואר"פ זאת אומרת אין דיחוי אלל מלות דר"פ גופא מיבעיא ליה כו', נראה דר"פ דאמר זאת אומרת אין דיחוי אלל מלות היינו אף לקולא, דאי מספיקא ולחומרא אין כאן זאת אומרת כלל, ובחולין פ"ז א' הביאו מימרא דר"פ כמות שהיא, ולא הזכירו כלל דד תנא ספוקי מספקא ליה, וסתמו כפירוש דבדאי אין דיחוי, וטעמא דלא מסתבר ליה למימר דתנא ספוקי מספקא ליה ולחומרא הוא דקאמר דחייב לכסות, דסתמא לית לן למימר דלתנא נמי מספקא ליה, וגם מדשנה סתם חייב לכסות משמע בתורת ודאי ומזכרין עליו, וגם בעלמא לא אשכחן דכד פשטינן בעיא ממשנה או ברייתא דנימא שמה איהו נמי מספקא ליה ולחומרא הוא דקאמר, והא דאמרינן דר"פ גופא מיבעיא ליה היינו דר' ירמ' מיבעיא ליה בזהך ראייה דר"פ, דשמה ספוקי מספקא ליה לתנא, אבל ר"פ פשיטא ליה, והלכך הא דמסקינן לקמן ב' דנראה ונדחה וחזר ונראה לא תפשוט היינו ממתני' דמשמע דעבר וליקטן כשר וכצרייתא דחכמים מכשירין, והיינו אליבא דר' ירמ', אבל לר"פ פשיטא ליה דאין דיחוי אלל מלות אף בנראה ונדחה וחזר ונראה כמו שהוא בכיסוי, וה"נ אר"פ בזבחים ע"ח א' בנפל דם לתוך מים דלענין כיסוי אינו נדחה לפי שאין דיחוי אלל מלות, ומשמע נמי דבתורת ודאי קאמר.

וזו נראה דעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש שהעתיקו סתם דעבר וליקטן כשר, והשמיטו הא דאמרינן דנראה ונדחה וחזר ונראה לא תפשוט, וסתמו כפירוש דאף באשחור צי"ט נמי מהני עבר

תוד"ה עד דחוי מעיקרא הוי דיחוי כו' אין צידו לתקן כו' מידי דהוה אמתוסר זמן כו', לכאורה סברא דצידו לתקן וסברא דמתוסר זמן הם ענינים שונים, דהא מתוסר זמן אין צידו לתקן, ואפ"ה לא חשיב דחוי, דכאלו תחלת הפרשמו לכשיצא זמנו, ואילו צידו לתקן ענינו שאין הקרצן כדחוי באותה שעה, שהרי יכול לתקנו ולהקריבו וכמש"כ לעיל סק"ח, ושמה כונתם דכל שהתיקון עומד לצא אם משום שאינו אלא מתוסר זמן אם משום שצידו לתקנו לא חשיב דיחוי.

ובעיקר קושיהם נראה דדיחוי מעיקרא לא שייך לחשבו דיחוי אלא כשהוא פסול חיוצי בגוף הקרצן, כגון מפריש נקבה או זכר בן שתי שנים לפסחו, שנתפסו בקדושת דמים לפסח דשז אינם חוזרים להיותם גוף הקרצן, וכן צבחה של שני שותפין חזינן כאילו אין אפשרות להקדיש החצי השני, והרי הוחלט צבחה זו לקדושת דמים, וכן בקן לבצתו, וכיון שנתפסה צבחה קדושה שאינה להקרבה, שז אינם חוזרים להיותם צבחה קרצן, אבל עד שלא נצנה המוצח לא נתפסה צבחה שז קדושה פגומה שאינה להקרבה, שאין צבחה וצבחה קרצן שז פגם, ושפיר מתקדשין כפי האפשר להן להתקדש, אלא שצריכין להמתין לתיקון המוצח, וכן צמתוסר זמן, ולכך פשיטא לגמ' דעד שלא נצנה המוצח שפיר דמי אף לר"י, משא"כ צנראה ונדחה, הרי הדיחוי הוא מחמת שכבר היה אפשר להקריבו ונדחה מהקרבה וצוה אין לנו ענין בצבת הדחיה, שאין הסבה גורמת להיותו דחוי, אלא מה שהיה נראה ונדחה, ולכך גם נפגם המוצח עושה דיחוי, דסו"ס היה נראה ונדחה, וצ"ע למה לא פירשו ז"ל כן, ועי' צדצריהם לעיל י"ב צ' צמה שהוצרכו לדחוק לפי הטעם דצידו.

בא"ד וק"ל דצפ"ק פריך לצ"צ פסח היכי משכחת לה כו' מה צריך כיון דצידו להשהותו כו', ציומא ס"ו א' מצואר דפסח שהקדישו לפסח ראשון שפיר מקריבו צבחי ולא חשיב כדחוי צמה שא"א היה להקריבו כפסח צין ראשון לשני, ויותר מזה מצואר התם דלרצו דשנה דצן שנה היינו שנת החמה, הרי הוא כשר לשנה הצאה, ומיהו י"ל דשאני פסח שהוא ראוי לשלמים צין פסח לפסח, והרי תחלת הקדשו שיהא משמש צפסח לפסח וצין הפסחים לשלמים, ומעולם לא נדחה, משא"כ לצן

כשרה כמצואר מנחות נ"ט צ', ומ"מ אינו דחוי, דכנתנה לכלי חול דמי דאין צוה דיחוי וכמש"כ לעיל שם, אח"כ ראיתי בצפר מרן זללה"ה לידים ס"ה ס"ק ט"ו שכבר כתב דנתאכמו היינו אפילו קודם מתן תורה ואינו ענין לדיחוי, וגם כתב שם דצגדי כהונה מכשירי מצוה נינהו ואפשר דלא פסל צוה דיחוי, עי"ש.

יא) זבחים נ"ט א' מנין למוצח שנפגם שכל הקדשים שנשחטו שם פסולין כו', מהאי קרא שמעינן דהנשחטין צעשה שהמוצח פגום פסולין, וגם לשון שנשחטו שם מתפרש שפיר שנשחטו שם באותה שעה, אלא לפי דקושטא הוא דמה"ט גם שנשחטו עד שלא נפגם נפסלין דהו"ל דחויין, לכך שנה לשון זה שנשחטו שם סתם דאפשר לכלול צוה גם שנשחטו עד שלא נפגם, ולא הו"מ למיתני שאין שוחטין דהו"א רק לכתחלה, והיה צריך להוסיף ואם נשחטו פסולין, [והא דלא צעי שנה עליו הכתוב לעכב, צ"ל דמשמע ליה דקרא אשמועינן דכליכא צית דמי, דהמוצח עיקר, וזה פשיטא דמעכצ], גם לשון שנשחטו אחי לדיוקי דאלו שלא נשחטו אינם נפסלין דצעלי חיים אינם נדחין, וזה מצואר מלישנא דר"י אחד זה ואחד זה כו', מכלל דצלישנא דרב נתפרש שהצב"ח אינם נפסלין.

ויש לעי' אי לאו קרא דעליו דמשמע דהוי מכשירין צח שמוצח צעוד המוצח פגום, וגם הדם לא הוי חשיב כדחוי, דתחלת צביחתו על מנת לזרוק לכשיתוקן המוצח, [וכ"כ מרן זללה"ה צקמא סל"ד סק"ד דהוי חשיב כדיחוי מעיקרא], אם גם צח שמוצח כשהמוצח שלם ואח"כ נפגם הוי מכשירין, או דכה"ג הוי דיחוי צדס, דנראה ונדחה, ואפשר דהדבר תלוי צתירוצא דרב אשי ל"ד צ' דכל שצידו לא הוי דיחוי, וה"נ הכא, ורק לצתר דגלי קרא דעליו שהוצחים הנוצחים כשהמוצח פגום פסולין, שמעינן דמוצח פגום עושה פסול הלכך חשיב דחוי, דסברא דצידו לא מהני אלא לומר דגם צעשה שהוא דחוי, אינו דחוי, ואינו אלא כמשהה מלתקנו ולהקריבו וכמש"כ לעיל סק"ח, אבל כיון דילפינן מקרא דנפגם המוצח פוסל מלוצות, ע"כ דעושה דיחוי באותה שעה, ותו הו"ל דחוי אף שצידו לתקנו.

נפסל בדיחוי זה למ"ד בעלי חיים נדחין, ובאמת היה מקום לומר דאף למ"ד בעלי חיים אינם נדחין יהיה פסול, דכאן אף לאחר הקרבתו הוא עדיין בדיחוי עד שיקריב את השני, ואז יוכשר אחד מכח ממ"נ, אלא דממתינתין דקנין מוכח דכשר, וע"כ לאוקמה כמ"ד בעלי חיים אינם נדחין, ומוכח דלדידה כשר, והנה רצא אשמועינן דלאחר דמדרבנן חשיב כקצוע ודיינינן ליה כספק, הרי דינו כתערוצת חד בחד מדאורייתא, ולמ"ד בעלי חיים נדחין אי אקריב לא מרזי, ונראה דאף כבשניהו וניידי קאמר דכיון דאמור רבנן לא נקריב גס ע"י כל דפריש, הרי הם צדין ספק, גס כד כבשניהו וניידי.

ולדאמור שפיר מודה רצא דאיכא גווי טובא דאמור רבנן לא נקריב ואי אקריב מרזי, ולא הוי דיחוי כיון דלכתחלה דינו דאי אקריב מרזי, וכהיה דתנן לקמן ע"ט ב' בניתנין למטה שנתערבו בניתנין למעלה דחכ"א ישפך לאמה ואם לא נמלך ונתן כשר, דהתם כשנתן למטה ידעין דהוכשר הקרבן שדינו למטה, וכשנתן למעלה ידעין שהוכשר הקרבן שדינו למעלה, ונמנא דהקרבנות לא הודחו, דמעיקרא ידעין שאם לא ימלך ויתן יוכשרו, משא"כ כאן דאף לאחר שהקריב אחד יש להחזיקו בפסול מכח ספק, ולכך הוי דחוי, וכן במתני' מנחות כ"ג א' בקומץ שנתערב במנחה שלא נקמנה או נתערב קומנה בשיריה או בשיריה של חצירתה דלא יקטיר ואם הקטיר עולה לצעלים, דמעולם לא נדחו, כיון שהם מתחלה צדין שאם יקטיר ירצה, ובטו"א באצני שהם ר"ה כ"ח הקשה מהנך מתנייתין לרצא, ולמש"כ ניחא שפיר, דאין דברי רצא אלא בגוונא דאף לאחר הקרבה לא יוכשר דזה חשיב דיחוי, ולא מהני מה שלאחר הקרבת חצירו יוכשר אחד ממ"נ.

ברם מהא דפריך רהצ"י לרצא ממתינתין דקנים אף דאירי בתערוצת שוה בשוה, כדקתני מחנה כשר ומחנה פסול, מצוה דס"ל דאף בתערוצת חד בחד לא חשיב דחוי ומשמע דאף למ"ד בעלי חיים נדחין, והטעם נראה דנהי דאינו ראוי לשמש בתורת קרבן ודאי, אבל לא אידחי מלשמש בתורת ספק, לענין דיעצד אם עבר והקריב, ולפ"ז י"ל דרצא נמי מדרבנן הוא דחשיב ליה דחוי אף בתערוצת חד בחד, ולפ"ז יש טפי מקום לומר דעד כאן לא החמירו חכמים לחשבו

בתירה דצ"ד שחרית נדחה לגמרי, אבל אכתי אשכחן בשעירי הרגלים בשבועות ב' ב' דקריבין ברגל הצא, אף צדין הרגלים לא היו ראויין ליקרב, ולא חשבינן להו כנראו ונדחו, ולא משמע דהיינו דוקא לר"ש דלית ליה בעלי חיים נדחים, ולרבנן משום לב צ"ד מתנה, דלא מוכחינן מהך במתני' דר"ש אית ליה בעלי חיים אינם נדחין, אלא י"ל דכל שבתחלת הקדשו צידוע שימש או לרגל זה או לרגל הצא, לא חשיב דיחוי וכמש"כ לעיל סק"ג, והרי חשיבות הקרבן דמנחתו קאי לשמש כשעירי הרגלים היא המונעתו מלהקרב עד שיגיע הרגל הצא, ואין כאן דיחוי, והא דפסח לב"ב חשבינן ליה כדחוי יש לפרש משום דסבת דחייחו צ"ד שחרית היא משום שקדושת שלמים וקדושת פסח שולטין בו, והר"ז כפסול חיוצי, שנתפסה בו קדושה שאינה ראויה להקרבה, והלכך אף אם אקדשה בצפרא חשיב דיחוי לר"י דדיחוי מעיקרא הוי דיחוי, וצ"ע אמאי הניחו הדבר בקושיא.

יב' זבחים ע"ג ב' אמר רצא השתא דאמרי רבנן לא נקריב אי נקריב לא מרזי כו' הא כמ"ד בעלי חיים נדחין כו', יש לעי' מה ענין בעלי חיים נדחין לכאן, הרי התם הנידון לאחר שעבר הדיחוי אם חוזרין להכשרו, ואילו הכא הרי הנידון בעודן בדיחויין, וכיון דמתני' דקנין מכשרא, יש להכשיר אף למ"ד בעלי חיים נדחין, וי"ל דהכא לאחר שקרבנו הרי ידעין דמלכד אחד היו כולם כשרין, ואפשר לדונם כאילו עבר הדיחוי, ושפיר תליא בפלוגתא דבעלי חיים נדחין, ומ"מ נראה דאין מזה הכרח שאם הוכר הפסול, דהכשרים נשארים בפסולן למ"ד בעלי חיים נדחין, די"ל דדוקא בקרבנו בתערוצת קאמר, אם כי מהא דתלינן לה בבעלי חיים נדחים, משמע דהדיחוי חל בהן מחיים, ועי' להלן בטעמיה דרצא, ועי' צפרש"י דאיכא נוסחא דאף בהוכר התערוצת קאמר, אבל כנראה אין גירסא זו עיקר.

ונראה דטעמיה דרצא משום דבתערוצת חד בחד ראוי למידן כן מעיקר הדין, דהא אף לאחר שקרב אחד, יש להחזיקו בפסול מכח ספק, וא"כ הרי הוא נדחה בודאי מלהקריב, והלכך אף לאחר שהקריבו גס את השני, והשתא ידעין דחד מינייהו כשר הוה, א"א להכשירו כיון שהיה דחוי באופן דאף לאחר הקרבתו יהיה פסול, והרי הוא

ענים כדלעיל א', ומיהו ר"ה שמא באמת ק"ל
דמשום תערובת שרי ר"א.

שם א"ה אפילו צעינייהו, ור"פ י"ל דקצר
דלרבותא דחכמים נקטיה בתערובת, דאף
בתערובת וכבר עלו ק"ל דלא יקרב, ועי' להלן
מש"כ בדברי התו'.

שם הא ע"י תערובת ירנו כו', אם ר"א ק"ל
כר"ע דבעל מוס אם עלו לא ירדו, וכדק"ל
ר"מ אליבא דמנחות ע"ט א', ניחא בפשיטות הא
דילפינן למישרי בתערובת, דכיון דאין האיסור אלא
ההעלאה לכתחלה, שפיר מהני התערובת להתיר
ההעלאה כיון שעוסק גם בדבר שמוזה להקריבו
ואין כוונתו להעלותו בעל מוס, אצל אם בעל מוס
אם עלו ירדו, וא"כ אין בהקרבנות מזה, נריך
להצין מה סברא להתיר בתערובת חד בחד כשהבעל
מוס לא בטל, אם לא דמעלו לשם ענים ולא לשם
הקטרה, ובתערובת הדבר מוכח דמחמת הכשר
מעלה לשיניהם, ואין כוונתו להקטיר בעל מוס, אצל
לשון הגמ' א"ה רואה הא רחמנא אכשריה משמע
דמעלה שניהם לשם הקטרה, ונפ"מ שאם הוכר
אחר העלאה לא ירד, דאל"כ מאי קושיא הא שפיר
מפרש טעמיה דקרא משום דרואה את הבעל מוס
כאילו הן ענים, אצל בתוד"ה אודו כתבו דר"א לא
חייש לטעמא דלשום ענים מדמנריך קרא, משמע
דקרא לא גלי אלא דלשום ענים שרי, דאל"כ הרי
שפיר איננריך קרא לומר דחשיבא הקטרה, ונפ"מ
בהוכר לאחר העלאה, ונריך לפרש דהא דפריך א"ה
רואה הא רחמנא אכשריה, דרואה משמע דמסבירא
קאמר, אצל אה"נ דטעמא משום דמעלה לשם
ענים, וז"ע.

שם לדבריהם קאמר להו כו', לכאורה נראה
לדקדק מזה דגם באיברי חטאת שנתערבו
באיברי עולה לא שרי ר"א אלא שנים שנים, דאם
איתא דבאיברי חטאת שרי אחד אחד, א"כ לימא
ר"א לנפשיה דיהא בשר בעל מוס כעצים ואף אחד
אחד לישתרי, וכמו בחטאת, אלא ודאי אף כד שרינן
מטעמא דכעצים חשיב נמי לא שרינן אלא שנים
שנים.

תוד"ה אי תימה דלישני דלדבריהם קאמר להו
כדמשני לבסוף, הגרע"א ו"ל תמה דהא
ר"א לא שרי אלא בעלו על הכבש, וא"כ לא מהני
ליה סברא דלשם ענים להתיר להעלותן לכתחלה,

כדחוי אלא כשנשחט עד שלא הוכר, אצל לא אם
הוכר מחיים, אם כי מהא דתלינן לה בפלוגתא
דבע"ח נדחים משמע דדחייתו מחיים, ולפ"ז כל
שנים שנתערבו אפילו הוכרו לאחר שעה פסולין,
ומסתברא דכל שעדיין עוסקים להכירם, לא הוקצעו
בפסול.

ונראה דכיון דמימרא דרבא חידוש הוא, דע"י
שנדחה מכח ספק, נעשה פסול ודאי מדין
דיחוי, הלכך אין לך צו אלא חידושו בספק זה שע"י
תערובת, ובנראה ונדחה, אצל מי שמסופק אם
הקריבו חטאתו או עולתו, והפריש פרידה אחת
לחובתו, כיון דדיחוי מעיקרא הוא, וגם אין כאן
מעין איקבע איסורא ע"י תערובת כחתיכה אחת
משתי חתיכות, אלא ספק בעלמא, צוה לא אמרינן
דהוי פסול ודאי מדין דיחוי כיון דאמרינן ליה שלא
יקריב, אלא הרי הוא צדין ספק, ואם הקריבו
ואח"כ נודע דאמנם הקריבו כפי חובתו שפיר דמי,
וכש"כ אם הוכר עד שלא הקריבו.

ובזה יש ליישב משה"ק הגרע"א ו"ל דמאי מהני
הא דק"ל לתנא דקנים דבע"ח אינם נדחים,
הא מיד כשמלק הו"ל דחייה בשחוטאים, דהא
אמרינן ליה שלא יזה משום ספק עולה ספק
חטאת, והו"ל דחוי, אצל למש"כ ניחא דדיחוי
דשחוטאים דיחוי מעיקרא הוא, וצוה י"ל דלא אמר
רבא דחשבינן ליה כודאי מחמת דחייתו מכח ספק,
גם בלא"ה י"ל דק"ל לתנא דקנים דדיחוי מעיקרא
לאו דיחוי הוא, וכ"כ מרן זללה"ה בקמא סל"ד
סק"ד.

ויש מקום להסתפק גם בנראה ונדחה בספק שלא
ע"י תערובת, כגון שהיתה לו פרידה אחת
ושכח אם היא חטאת או עולה, אם חשיב דיחוי,
כיון שאין כאן ספק כחתיכה אחת משתי חתיכות,
וגם לא אירע כאן מעשה המספק.

יג) זבחים ע"ז ב' אימר דאמר ר"ע דאי עצד
לכתחלה מי אמר, ז"ע מאי קושיא
הלא בשר חטאת אף צדיעצד לכו"ע אם עלו ירדו,
ואפ"ה בתערובת שפיר דמי, וא"כ כש"כ בעל מוס
לר"ע דשלא בתערובת אם עלה לא ירד, דשפיר
דמי לכתחלה בתערובת, וי"ל דק"ל לגמ' דאין שום
קולא מחמת תערובת, ובשר חטאת היינו טעמא
משום דבפירוש ריבתה תורה דשרי להעלותן לשום

קדושין ו' שהביא גירסת ר"ח בפסחים נ"ו ב' דיציא בדמיה נדבה, ולפ"ז אשכחן מותר פסח לנדבת יציור, אבל לגירסא דידן לא מנאנו, ואפשר דכל זמן דיתכן להביא בדמים עולה, וכן שלמים מדמי שלמים, לא נדחין לנדבת יציור, אבל זכאן אס נדחו מכל קרבן יחיד, יתכן דיפלו לנדבה, ומיהו לשון הגמרא דר"ל דלכך שרי כיון דאשחתי אשחתי, משמע דר"ל כיון דהקרבת איל ליה וקרבת אחר בא מדמיו שפיר דמי, ולא משמע דסבת ההיתר משום שאינו קרבן של אנשי עיר הנדחת אלא קרבן יציור, וגם מומר יכול לנדב קרבן לציור לקיץ המזבח, [עי' מנחות ע"ג ב' צעכו"ס שהפריש קרבן לכפרת ישראל], דא"כ הול"ל דלאו זבח רשעים הוא דקרבת יציור הוא.

ולכן נראה דאף אעולה ושלמים פרכינן שיציאו בדמיהן עולה ושלמים לנדבת יחיד, ומשום דאיקטול והוי להו כפרה אס מכי חזו נערא דקצרא פורתא אס כשנתעכל הצפר, וס"ל לגמ' דמה שנדחו אף אי צע"ח נדחין אינו אלא בגוף הקרבן ולא בדמיו, ונקטו דיפלו דמיהם לנדבה שזה לשון כולל אף אשם, וממילא מובן דבעולה ושלמים יפלו הדמים לנדבת יחיד, ובאשם לנדבת יציור, ולר"ל אמנם כן בעולה ושלמים ירעו ויציאו בדמיהן עולה ושלמים לנדבת יחיד, ור' יוחנן חידש דזבח רשעים תועבה מדחה אף הדמים וגם שלא ישמשו אפילו לנדבת יציור, והיינו דזבח רשעים תועבה דוחהו מלשמש בשום דין של קרבן אף לא דין מותר, [ולפ"ז אין מזה ראיה לדין אס מומר הקדיש עולה לנדבת יציור לקיץ המזבח אס מקצלין ממנו,] אס אפשר להתנדב לקיץ המזבח, דשאני הכא שהמומר הוא הצעלים של הקרבן וזה המתעבד מלשמש בו בקודש לגמרי, ובחדושים על שם הר"ן בסוגיין ולעיל מ"ז א' הביא בשם הרמב"ן דהא דאמרין לעיל שם והוינן זה אמאי ימותו כיון דאיקטול הו"ל כפרה וליסקו לגזובה, היינו הך קושיא דפרכינן דירעו עד שיסתאצו ויפלו לנדבה, והיינו דהכי פרכינן אמאי ימותו הרי נתכפרו אס בדמיה אס צעכו"ס דכפר נדחו, ואס תאמר שכבר נדחו, אכתי יציא בדמיהם עולה או שלמים או נדבה, וזה על הדרך שפירשנו.

סנהדרין מ"ז א' תוד"ה הואיל וקצת תימה גצי המיר דתו או נשתטה לא יועיל בזה

אע"ג דס"ל דבעל מוס אס עלו לא ירדו, ואיך יאמר לחכמים דראוי דקצרא דלשם עזים תועיל להעלותם לכתחלה אע"ג דבעל מוס לרבנן אס עלו ירדו, אבל באמת ע"כ עלינו ליישב דברי ר"פ, ונהי דגמ' פריך אפילו צעינייהו נמי, ודחו לדר"פ מחמת זה, אבל מ"מ לא איתותב ר"פ, דמצי למימר דהא"ג, ולרבותא דרבנן נקט צתערוצת דאף צתערוצת לא שרו, אבל מהא דר"א קאמר דרואה אני את צפר בעל מוס כעזים, הרי איתותב ר"פ, דאס איתא דס"ל דבעל מוס אס עלו לא ירדו, הרי הקטרתן הקטרה, ואיך קרי לה לשם עזים, וע"כ דלדצריהם קאמר להו, ויש לפרש דהכי פריך דבעלו על הכבש ואנו צאים להורידן ונמנא שנוריד גם קרבן כשר שכבר עלה, דצוה ראוי לשמש בקצרא שיהא מותר להעלות את הבעל מוס לשם עזים מיהא ולא יטערך להורידן, ולפ"ז הרי ע"כ דאפשר לפרושי גם אליבא דר"פ דר"א לדצריהם דרבנן קאמר להו, ורק צעלו, ושפיר הקשו דלפ"ז גם קושיא דאפילו צעינייהו נמי ל"ק כיון דלדצריהם דרבנן קאמר.

(יד) סנהדרין קי"ב א' ואמאי ימותו ירעו עד שיסתאצו ויפלו דמיהם לנדבה כו', סתם קדשי מוצח היינו עולה ושלמים, וכמבואר לעיל מ"ז א' דפרכינן דיקצרו לאחר מיתה אס מיחתן כיפרה, ומבואר דאיירי בקרבנות הצאים לאחר מיתה, והיינו עולה ושלמים, וקשה דמותר עולה לעולה, ומותר שלמים לשלמים כדתנן בפ"ב דשקלים, והיינו דיציא בדמיהם עולה ושלמים לעצמו כקרבת יחיד, ולא אשכחן צו דיפלו לנדבה דהיינו קרבנות צבור לקיץ המזבח, ואין לומר דרק אשם פריך, דמדקתני סתמא קדשי מוצח ימותו, משמע דאף אשם צכלל, ואשם הרי מותרו נדבה, וכמ"ק בחדושי הרמ"ה, דא"כ מאי קשיא ליה לר"ל וצעי לדחוק בקדשים קלים ואליבא דרבי יוסי הגלילי, הרי שפיר מצי איירי בעולה ושלמים ואליבא דכו"ע, דכיון דלא שייך צו נדבה, הרי שפיר ימותו, דלהביא בדמיהם עולה ושלמים של יחיד א"א דכבר נדחו, דהא לא פרכינן אעולה ושלמים שיציא בדמיהם עולה ושלמים, ורק אנדבה פרכינן, ולנדבת יציור לא שייכי ולכן ימותו, אלא ודאי לר"ל אפשר להביא מדמי העולה ושלמים עולות לקיץ המזבח שהם נדבת יציור, ועי' ברמב"ן

רעייה כמו בעיר הנדחת כו', ז"ע כונתם ז"ל
דבהמיר לר' יוחנן היינו באמת כמו עיר הנדחת
דזבח רשעים תועבה ומה תימה בזה, ואילו
בנשתטה מהיכא תיתי נימא דגם הדמים ידחו,
ושמא מהא דאינטריך לר"י לאשמועינן בהמיר
דהקרצן נדחה משמע להו דרק הקרצן נדחה ולא
דמיו, וז"ע, ועי' לקמן ס"ק ט"ו כתבנו לחלק בין
המיר וחזר לעיר הנדחת.

(טו) סנהדרין קי"ז א' והכא בקדשים שחייב
באחריותן ור"ש היא כו', ואע"ג
דר"ש ממעט אפילו בכור ומעשר זע"מ, י"ל
דשאי התם דבמנותן קיימי כדינם להאכל צומון,
משא"כ הכא דהקרצן נפסל מדין זבח רשעים, הלכך
שפיר חיילא מנות איבוד דעיר הנדחת על זכות
הממון של הצעלים.

שם הא מדסיפא ר"ש היא רישא לאו ר"ש כו',
הו"מ לשנויי דהאי תנא סבר לה כוותיה
בחדא ופליג עליה בחדא, אלא דעדיפא משני,
ואפשר דבאמת קושטא הוא דרישא לאו ר"ש,
דר"ש לית ליה דרבי יוסי הגלילי, ואף דאיירי ר"ש
בסיפא למעוטי בכור ומעשר, מ"מ אין מזה ראייה
דבאידך דינים דרישא מודה, ועוד דהא אף אם
ס"ל כרבי יוסי הגלילי אכתי מוסיף הוא גם ק"ק
שחייב באחריותן דגם הם ימותו, ומו אפשר דמפרש
דקדשי מזבח ימותו דוקא בחייב באחריותן, בין
בק"ק ובין בקדשים קלים.

וראיתאן עלה י"ל דאף לר"י דמפרש טעמא משום
זבח רשעים תועבה, דנמי לא אחיא רישא
כר"ש דהא עיקר הטעם משום דהואיל ונדחו ידחו
כדאמר מ"ז א', ור"ש הא ס"ל זע"מ אינם נדחין
כדאמר כריתות כ"ח א', וא"כ צדין הוא דהזבח
עצמו יקרב מכי חזו נערא דקצרא פורתא דהו"ל
כפרה, ואח"ל דמודה ר"ש ברישא יש לפרש דהיינו
בקדשים שחייב באחריותן ומשום דממון צעלים
מינהו, ולפ"ז ז"ע בדעת הרמב"ם שפסק בפ"ד
מה' עכו"ם הי"ג דקדשי מזבח ימותו משום דזבח
רשעים תועבה אע"ג דפסק זע"מ אינם נדחים.

ונראה דעתו ז"ל דכיון דכל דחיית זע"מ לא פסיל
אלא גופייהו, אצל לא דמיהם, וכדפרכינן
בסוגיין דירעו ולא פרכינן דיקרבו, משום דלענין
גופייהו ידעינן דנדחו, אצל הדיחוי אינו מועיל
לדמים, וכן צימא ס"ז א' תנן והשני ירעה אף

שהוא דחוי, הלכך כיון דמסיק ר"י דזבח רשעים
תועבה פוסל נמי הדמים, ה"ה דפסיל נמי למ"ד
זע"מ אינם נדחים, ואפשר דטעמא דזבח רשעים
תועבה דקאמר ר"י, היינו דכיון דא"א להפריש
קרצן בשביל מת, דלא אשכחן קרצן בלא צעלים, ורק
מי שנתחייב קרצן ומת נתחדשה הלכה דמציאין
לאחר מיתה, הלכך אף שנתכפרו במיתה וקצורה,
מ"מ אם אנו באים להקריב קרצנם אנו נריכים
לשמש גם צמה שנתחייבו בהם מחיים, וזוהי איכא
משום זבח רשעים תועבה, והלכך א"א להקריב
קרצנותיהם וה"ה דמיהם גם לאחר שנתכפרו
במיתתן, דאכתי איכא משום זבח רשעים, והיינו
דסתם ר"י וקאמר זבח רשעים תועבה, ולא פירש
דדיחוי זה גרע מכל הדיחויים שדוחה גם שלא
לשמש בדמים, דבאמת אין דיחוי זה חמור משאר
דיחויים, אלא דאכתי קיים הדיחוי גם לאחר
שנתכפרו כיון שאנו נריכים לשמש בחיוב הקרצן
שלהם צעודם ברשעותם בחיים, ולא שייך לשמש
בחיובם עד שלא הודחו זע"מ, דכיון דצעודם חיים
כבר נתבטל מהם אפשרות ההקרבה, ע"כ להתחשב
בזה.

ולפ"ז סוגיא דלעיל מ"ז א' אולא אליבא דר"ל,
א"נ מקמי ידיעין הא דר"י דזבח רשעים
תועבה, ודיינינן רק למה א"א להקריב את הקרצן
עצמו לאחר שנתכפרו, וזוהי אמרינן משום שנדחה,
ובסוגיין פרכינן דנהי שנדחה גופו אצל למה א"א
לשמש בדמיו לקרצן עצמו או לנדבה, [והיינו נמי
לאחר שנתכפרו במיתה וקצורה, דראוי לפרש סוגיין
כמסקנא דלעיל דבמיתה וקצורה נתכפרו], וחידש
ר"י דגם לענין דמיו אכתי יש כאן משום זבח
רשעים, כיון שא"א להקריב אלא מחמת שנתחייבו
בו מחיים, ולפי טעם זה אין ראייה דהואיל ונדחה
נדחה, דאכתי הדיחוי קיים גם עכשיו, ור"ל סבר
דכיון דאשתני אין כאן משום זבח רשעים, ואפשר
דלית ליה כלל טעמיה דר"י דהדיחוי קיים, ורק גופו
נדחה כדין זע"מ נדחים, אצל דמיו לא נדחו, והיינו
כסוגיא דלעיל דמוכחינן מהכא דהואיל ונדחה ידחה,
ואפשר דגם ר"ל אית ליה סברא דר"י דהדיחוי קיים
גם לאחר שנתכפרו כיון שא"א להקריבו אלא מחמת
חיובו מחיים, אלא דס"ל דזה רק בגוף הקרצן אצל
לא בדמיו, דכיון דאשתני אשתני, ולפ"ז אין ראייה
מכאן לדין הואיל ונדחה נדחה דהמיר ונשתטה,

ונתכפרו באתר בכלל ההלכה דקרב עולה, ומשום
דפסולו רק לאשם.

ובן בפסח אם נדחה מחמת שפגם המזבח או
שנשתטה בעליו או המיר, נמי נפסל אף
לשלמים, למ"ד דע"ח נדחים, דפסח פסול אינו קרב
שלמים, וכ"ז בפסול הפוסל גם בשלמים, אבל עברה
שנתו או שמשכו בעלים את ידיהם ממנו שפיר קרב
שלמים, וכמבואר בסוגיין דפרכין אמתניתין דשחטו
ונודע שמשכו בעלים את ידיהם ממנו או שמתו,
דמרישא הו"ל שלמים.

פסח שמשכו בעלים את ידם ממנו שהוא נפסל
כמבואר במתני' ז"ח ב' וצגמ' ז"ט א',
אינו משום שנדחה ובע"ח נדחין, דהא מבואר ז"ח
א' דאף לר"ש דבע"ח אינם נדחין נמי מפריש
פסחו ומת לא יציאונו בנו לשם פסח, אלא גזיה"כ
הוא דאם נשאר בלא בעלים נפסל, כדיליף ז"ט א'.
ע"ג ב' אלא אר"ה בריה דר"י ה"ע כגון
שהפרישו קודם חלות ומתו בעלים אחר
חלות דהו"ל נראה ונדחה כו', וה"נ אמרינן לקמן
ז"ח א' דצמת אצו אחר חלות קבעתי חלות ואין
בנו מקריבו שלמים, ויהיינו אף צמת קודם תמיד
שלצה"ע, ובלא"ה אין כאן ענין משום איסור אחר
תמיד, ונריך להצין מה צין זה לכל אשם שמתו
בעליו דקרב עולה ולא חשבינן ליה כנראה ונדחה,
ולמ"ד התם חלות קובע ואם הפרישו אחר חלות
שפיר קרב שלמים כדאמר התם, ניחא דאשם לעולם
כהפרישו אחר חלות דמי דלית ביה זמן הקובעו,
אבל למ"ד קודם שחיטה ואחר שחיטה שנינו
ואפ"ה בפסח נקבע, א"כ אשם נמי, וע"כ דפסח
שאני, ולמ"ד קודם שחיטה ואחר שחיטה שנינו,
הרי כל זמן הפסח כחלות דמי, וענין זה ליתיה
באשם, ולכאורה הטעם דכיון דזמנו קבוע וחיוצו
חמור, הרי זה קובעו לפסח, וצמיתת בעלים חשיב
כפסח שנפסל ואינו חוזר להיות שלמים, אף שאין
הפסול אלא בפסח ולא בשלמים, וכמש"כ לעיל
בנפסל בדיחוי דנפגם המזבח וכיו"ב, משא"כ באשם
שאין זמנו קבוע שפיר נעשה עולה צמיתת בעלים,
וכדין פסח קודם חלות, ואפשר עוד דבאשם ליכא
פסול צמיתת בעלים, ורק שאין מי שיתכפר משא"כ
פסח שנקבע בפסול, וכמ"ש להלן.

אבל קשה דבשזועות י"ב א' אמרינן נמי צמת
אחד מן השעירים דמציא שנים ומגריל

דשאני הכא שהדיחוי קיים כיון שנריך לשמש בחיוצו
שבשעת הדיחוי כדי להקריבו.

ולא אמור שפיר י"ל דבהמיר וחזר צו לא נדחו
הדמים, דהכא כיון שלא חזר צו אלא
שנתכפר צמיתתו, ואי אפשר להקריב קרבן למת
אא"כ נתחייב צו מחיים, הרי אנו נריכים לשמש
בחיוצו דמחיים כדי להקריבו, והו"ל זבח רשעים
תועבה, אבל בחזר צו מחיים שאפשר להקריב קרבנו
מחמת חיוצו עכשיו שפיר אין כאן חסרון אלא
מחמת שנדחה, וזה אין פוסל את דמיו, וניחא מה
שנתקשו בתו' לעיל מ"ז א'.

ברמב"ן קדושין ז' כתב דהפריש מעות לחטאתו
והמיר וחזר צו הואיל ונדחו ידחו ולא
יקרבו לעולם, ונראה דמסוגיין הוא דכתב כן, דחיוצו
דזבח רשעים תועבה דוחה גם הדמים, ומבואר דאף
בחזר צו מחיים נדחו גם הדמים, והיינו כמש"כ
לעיל ס"ק י"ד, ומ"מ אף לפ"ז יש מקום לומר
דגם למ"ד בעלי חיים אינם נדחים מ"מ בהמיר
נדחים, דדמי חטאת גריעי מצעלי חיים, ואם הם
נדחים כש"כ בעלי חיים, וטעמא דמילתא דכל
הדיחויים הרי רק משום שכבר היו קרובים לקרבן
ונדחו, וזה הגורם לדחותן, ואף בדיחוי מעיקרא,
אבל זבח רשעים הוא פסול חיוצי שזה תועבה,
ושפיר דוחה לכו"ע גם בעלי חיים. ונ"ע.

טו) פסחים ע"ג א' אר"ה אמר רב אשם שניתק
לרעה ושחטו סתם כשר לעולה כו',
יעוי' בתו' דההלכה למשה מסיני נאמרה דכל
שבחטאת מתה באשם קרב עולה, והיינו דאשם
שנתכפרו בעליו באתר או שמתו קרב עולה, ונראה
דאשם ששהה בשעה שנפגם המזבח לר"י זבחים
כ"ט א' דע"ח נדחין ונפסלו, דפסול אף לעולה,
וכן בנשתטה בעליו או המיר, דכיון דהקרבן נפסל
מדין דיחוי, לא מצינו הלכה דאשם פסול יהא
קרב עולה.

ובמיהו נראה דזה דוקא בשנדחה מחמת פסול
הפוסל גם בעולה, אבל אי משכח"ל דיחוי
מחמת פסול הפוסל רק באשם, בזה עם דיחוי
נעשה עולה, דגם מתו בעליו או נתכפרו באתר יש
לחשוב בדיחוי, ועל זה הרי נאמרה ההלכה דקרב
עולה, ומשום דעולה קריבה גם לאחר מיתה, או
דקריבה לקיץ המזבח, וכן אשם שעברה שנתו

נדחין שפיר קרב שלמים, ואם איתא דפסח פסול מיקרי א"כ אף למ"ד אין בע"ח נדחין מ"מ כיון דלפסח הוא פסול כמבואר שם דאין צנו מציאו פסח, א"כ אף לא יקרב שלמים, אלא ודאי כיון דמתו בעליו אינו פוסל בשלמים, שפיר אפשר שיקרב שלמים, ולא דמי לנפגם המזבח וכיו"צ וכמש"כ לעיל.

ולכן יש לפרש סוגיין כפשטה דכיון דפסח זמנו קבוע הרי חלות או זמן שחיטה קובעו לפסח, והרי חזינן דאבוד מדחיהו מפסח אף שעומד בקדושתו, כיון שלמעשה נצטר מלהשתמש בו, וה"נ לאידך גיסא כששעתו קבועה והוא מוכן לכך הרי"ז מאגדהו לפסח, וכשנדחה ע"י מיתת בעלים או כפרתו באחר חשיב כקרבן שנדחה, ואם בע"ח נדחין הרי"ז פוגמו גם מלשמש בשלמים, ולא דמי לאשם שאין לו זמן קבוע וצבא שעה שנדחה מלשמש כאשם הרי זה קובעו לעולה, ולא חשיב כקרבן דחוי.

ומשה"ק מההיא דשני שעירים בשבועות י"ב א', נראה דרצא לשיטתיה דאמר ציומא ס"ד צ' דדיקא מתני' כוותיה דרצ' דשני שבזוג ראשון קרב ושני שבזוג שני ירעה, ושני שבזוג שני מעיקרא כמפריש לאיצוד דמי כדאמר תמורה כ"ג א', ותחלתו לעולה קאי, ושפיר קשיא ליה דיקרב הוא עצמו עולה, [ואע"ג דרצא ס"ל בע"ח נדחין בזבחים ע"ג צ', מ"מ מתני' ציומא דדייקא כוותיה דרצ' ע"כ סברה בע"ח אינם נדחין מדמקריב לשני שבזוג ראשון], וצוה ניחא נמי הא דאצ"י בשבועות שם אייתי צרייתא דפר ושעיר של יוהכ"פ שאצדו, ולא אייתי הך מתני' דאייתי רצא דהשני ירעה, משום דרק לרצא לטעמיה דשני שבזוג שני ירעה קשיא ליה, אצל אי שני שבזוג ראשון ירעה שפיר ניחא דאינו קרב בעצמו כיון שנדחה, והא דלא אייתי אצ"י מתני' דאשם שמתו בעליו דמיייתי רצינא התם, י"ל משום דבעי לאתויי מקרבן ליצור דביה איירינן התם.

ויותר נראה דטעמא דפסח שאני מאשם הוא משום דפסח קודם הפסח שלמים הוא, ובחלות או צומן שחיטה שנתחלף משלמים לפסח הוקצע דינו, וכ"מ בספר מרן זללה"ה, וע"י להלן. ירושלמי פסחים פ"ט ה"ו ר"י צעי אף בתמורת אשם כן תמורת אשם קריבה ותמורת

עליהם, דהשני צדין הוא שיקרב עולה אי לאו דגזירה אחר כפרה אטו לפני כפרה, והתם כיון שזמנו קבוע וגם כבר הגריל עליו יש לחושצו יותר כאיקצע למזותו מפסח אחר חלות, והיה ראוי לחושצו כדחוי מן הדין כשנתכפר באחר, וי"ל דהתם אין פסול בשעיר הנשאר אלא שכבר נעשית מזותו ועי"ז הוא נדחה, ודיחוי זה שפיר דוחהו להיות עולה, משא"כ הכא בפסח שבמיתת בעלים הפסח נפסל משום שהוא צבא בעלים, וכמש"כ לעיל דאף למ"ד אין בע"ח נדחים נמי איכא פסול זה, ושפיר אמרינן דקדם להיות פסח פסול, ותו אינו משתנה להיות שלמים.

וא"ת והא תנן לקמן ז"ו צ' דפסח הנמנא קודם שחיטת הפסח אינו קרב שלמים, אע"ג שאין דחייתו אלא משום שנתכפרו באחר, וי"ל דהתם נמי כיון שאין נמנין על שני פסחים כדאמר פ"ח צ', הרי עם שחיטת האחד חשיב כמשכו ידיהם מן השני, [וכמ"ש רש"י במתניתין ז"ח צ'], והו"ל פסח שנפסל ותו אינו חוזר להיות שלמים, ומיהו דוקא צנמנא קודם שחיטת הפסח דנקצע לפסח, אצל נמנא אחר שחיטת הפסח כיון שלא נקצע לפסח בחלות וצומן שחיטה, שפיר אהני מה ששחטו אחר ומשכו ידיהם מזה, לדחותו לשלמים, וכמו קודם חלות.

מש"כ דפסח צבא בעלים הוא פסול מיוחד משא"כ באשם וכן בשני שעירים, לכאורה יש לזה משמעות בסוגיין דאמרינן דאי פסח צעי עקירה הו"ל פסולו בגופו כיון דלית ליה בעלים וישרף מיד, והיינו צמשכו בעלים את ידם קודם שחיטה כמ"ש בתוד"ה צדס, ואילו באשם שמתו בעליו, לכאורה הרי זה צכלל הא דאמרינן דפסולו צבעלים צעי עיצור צורה, ומיהו למש"כ תו' דחשיב כשלא לאוכליו, אין ראיה דלפ"ז רק בשחיטה הוא נפסל, ומיהו לשון הגמ' כיון דלית ליה בעלים משמע דהיינו הא דאמרינן ז"ט א' וצלבד שלא יניחו את הפסח כמות שהוא, ומחיים הוא נפסל, וגם צתו' אפשר לכיון כן, וז"ע.

ברם עיקר הדברים שכתבנו דהיינו טעמא דצקצעתיה חלות או זמן שחיטה אינו קרב שלמים, משום דפסח פסול הו', וכמו נפגם המזבח וכיו"צ, דצוה לא משתנה לשלמים, לא יתכן, דהא אמרינן בסוגיין וכן לקמן ז"ח א' דלמ"ד אין בע"ח

חולין ל' א', ומיהו רש"י שם פירש משום דתחלת השחיטה הוי מוס, וז"ע, ורצ אשי חשיב דוחק לאוקמה כחנא דבי רב"א דאפילו פיגול טעון עיצור נורה, דא"כ למה שנה התנא דין זה כאן, וצפרט דלא איירי בחול, אבל לר"א ניחא דעיקרו אחי לאשמועינן דלא צעי עקירה.

(י) פסחים י"ו ב' מתני' אר"י שמעתי שתמורת פסח קריצה כו', מדלא קאמר קריצה שלמים דהא בהכי איירי כמבואר מדברי ר"ע, משמע דליכא תמורת פסח שקריצה פסח, וממילא סתם קריצה מתפרש שלמים, וזה כדעת ר"י בתוד"ה קמ"ל, וגם בצבצא נראה כן דלא מנאנו שום תמורה בקרבן חובה, דצחטאת מתה ובאשם קרב עולה ובכור ומעשר נמי אין תמורתן קריצה, ואין לנו לחדש דאיכא תמורה שקריצה פסח, וכש"כ פסח שנתרצו בו מנאות יתירות, וגם קרב אחר התמיד, וצ"ע בכורות ט"ז א' ד"ה לתמורת כתב דאשם לא קרב נדבה הלכך תמורתו לא קריצה, ועוד דאם איתא דתמורת פסח עד שלא נשחט הפסח קריצה פסח, א"כ למה הוצרך ר"ע לומר דאחר שחיטת הפסח קרב שלמים, ואמאי לא אמר בקודם שחיטת הפסח גופא דעד שלא נשחט הפסח הרי התמורה קריצה פסח, ולאחר שנשחט יציא בדמיה שלמים, וגם לא מישתמיט בשום דוכתא שמהא תמורת הפסח קריצה פסח, וקרוצ הדבר דאף רש"י לא נחכוין שמהא התמורה קריצה פסח, אלא דחשבינן לה כפסח לענין זה שמהא נדחית ע"י שחיטת הפסח, וחיליה דרש"י מהא דאמרין כי קצעה שחיטה מידי דחוי ליה, דמשמע דר"ל דלכך בהמיר קודם שחיטה אינו קרב משום שהשחיטה דחאתו, ואם הוא שלמים, למה שחיטת הפסח מדחאו, אבל בתו' זכחים ל"ו ב' נסתפקו אם יכול להקריב התמורה לשם פסח קודם שחיטה, ובתו' יומא נ' ב' מבואר דתמורת פסח קריצה כפסח, וגם פירשו וכן תמורתו דמתני' דהיינו רק בנשתתירה אחר הפסח, וז"ע.

והנה מתניתין בהמיר באצוד ונתכפר באצוד, אצוד, אצוד המיר באצוד ונתכפר בו או שהמיר באצוד ונתכפר בו, או שצכלל לא היה אצוד והמיר בפסחו ונתכפר בו, לא נתפרש דינו, ובתו' זכחים שם נקטו דאם המיר בזה שנתכפר בו אח"כ, הרי תמורתו קריצה, דאל"כ אמאי איתותב

אשם אינה קריצה, ר"ל האם גם באשם נימא כמו בפסח דאם נמנא קודם שחיטת האשם יציא בדמיו עולה, ובנמנא אחר שחיטה יקרב הוא עצמו עולה, ומסיק אר"י פסח שהקריצו בשחרית אינה פסח, אשם [כ"נ ד"ל אשם במקום עולה], שהקריצו בשחרית אשם הוא, ור"ל דדוקא בפסח שזמנו קובעו דעד חלות הוא שלמים ובחלות נקבע כפסח בזה אמרינן דצנחא ונדחה חשיב דחוי אף משלמים, אם בחלות או בכל זמן שחיטה, אבל אשם שאין לו זמן קבוע, אף כשמתו בעליו דנדחה מאשם לא נדחה מעולה, והרי דיחוי זה גורם לו להיותו קרב עולה, והוא כמבואר בסוגיא דלמ"ד חלות קבע, הרי גם צנחא אחר חלות עד שלא נשחט הפסח הרי הוא עצמו קרב שלמים, ודכוותה אף למ"ד קדם שחיטה ואחר שחיטה שנינו, הוא דוקא בפסח שזמנו קבוע, אבל אשם לעולם יש לחשבו כאחר חלות למ"ד חלות קבע, ויקרב הוא עצמו עולה.

שם גמ' מידי הוא טעמא אלא לרצ הא אמר רב בע"ח אינם נדחים, במשה"ק תו' אמאי לא מוקי הך ברייתא דבחול כה"ג ישרף מיד כמ"ד בע"ח נדחים, י"ל דכיון דמסבירא אית ליה דבע"ח אינם נדחים, א"כ אין לנו לחדש דדר' יהודה דסבר בע"ח נדחים אלא צמה דאשכחן דהיינו שנדחה ממה שהיה, אבל אין לנו לחדש דכשנדחה מפסח נדחה אף מלהקרב שלמים, ועכ"פ היה מקום לשאול כן אימור דשמעת ליה לר"י, ועו"ל דלפרושי מתני' דוקא צמתו בעלים ומשכו ידיהם ונטמאו אחר חלות הוא דוחק, דהא לעיקר דין המשנה לפוטרו אין נפקותא בין קודם חלות לאחר חלות, ואם ברייתא דבחול כה"ג ישרף מיד היינו דוקא באירעו אחר חלות, היה מן הראוי לפרש, והלכך אם גם לפ"ז עדיין צריך להוסיף ולאוקמה כיחידאה דהיינו כר"י דבע"ח נדחין, לא ניחא לגמ' בהכי.

שם דאי לא תימא הכי נטמאו בעלים מא"ל כו', ורצ אשי לא חש להך פירכא, דהא שפיר משכח"ל כשאינו ראוי לפסח שני כגון שכבר יהיה בן שתי שנים, וברייטא אחי לאשמועינן דלא צעי עקירה והו"ל שלמים וצעי עיצור נורה, וממילא מובן דנטמאו בעלים דומיא דמתו ומשכו ידיהם דלא חזי לפסח שני, ומיהו הערני בני אי"ש נ"י דאכתי חזי לדמי, וסגי בהכי להצריך עקירה כדאמר

שאין התמורה קריבה קודם שחיטת הפסח שעדיין לא נדחית, ואם גם זה מדרשא דהוא, א"כ תו מנלן דגם צנמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה דאינו קרב, ושמא כיון דלעולם ראוי להקדים הפסח שזמנו קבוע ויש בו חיוז כרת וכש"כ אם הוא אחר תמיד, ואז התמורה תדחה, תו אית לן לומר שתחלת התמורה לידחות, ולא צת הקרבה היא, וי"ע.

יש לעי' צהא דמשמע דר' יהושע לא היה לו לפרש גם מתי קריבה, ואמאי והא אמרינן דנמצא אחר שחיטה והמיר אחר שחיטה פשיטא דקרב שלמים, ולא אינטריך קרא להכי, ושמא הו' ס"ל דלאחר שחיטה לא מיקרי תמורת פסח אלא תמורת שלמים כיון דכבר נקבע דין שלמים, וכש"כ אי לא צעי עקירה.

שם אמר ר"ע אני אפרש הפסח שנמצא קודם שחיטת הפסח כו', לא הו"מ למיתני הפסח שנמצא קודם חלות, או קודם זמן שחיטת הפסח ירעה לר"ז, דאז הו' משמע שדינו לרעות ואינו ראוי להקריבו לפסחו, אבל השתא מתפרש כשאירע ששחטו את השני, [ואף לר"י דמזוה צראשון, משכח"ל כשהשני מוצטרף], וצרייתא לא חששו לכך כיון שכבר נשנה בדברי ת"ק קודם שחיטה.

שם אחר שחיטת הפסח קרב שלמים וכן תמורתו, נראה דאף צנמצא צע"מ, נמי תמורתו קריבה, כדין תמורה צעלמא דאף צהמיר צע"מ התמורה קריבה, וצנמצא צע"מ קודם שחיטה והמיר בו קודם שחיטה, הרי התמורה תרעה, דהתמורה נתקדשה כדין תמורת תם, וצחיטת הפסח נדחית, אבל אם המיר בו אחר שחיטת הפסח, צה יש מקום עיון אם חשבינן ליה כאתי מכח קדושה דחוייה ולא קרבה, או"ד כיון דצע"מ הוא לא נדחה כלל צחיטת הפסח דדחוי ועומד הוא, ושפיר תמורתו קריבה כדין תמורת צע"מ דעלמא, וי"ע.

אם נתכפר צאצוד, לכאורה השני קרב שלמים, כדין הפריש שחיס לאחריות לקמן ז"ז צ', דהשני לעולם תחלת הפרשתו צספק ולא חשיב דחוי, ועי' תמורה כ"ג דנחלקו אי מפריש לצאצוד כאצוד גבי חטאת, [ויש להסתפק אם המיר בו קודם שחיטת האצוד מה דין התמורה, מי אמרינן לא גריעא מיני' ותקרב שלמים לאחר שחיטת

רצא צלישנא צתרא, הו' לן לאוקמי מיעוטא דהוא צהכי דהיינו צהמיר צזה שנתכפר בו, אבל נמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה לעולם אימא לך כרצא דקרב שלמים, [וכ"מ צרש"י ז"א א' ד"ה ת"ל], והנה לפ"ז נמצא דלאחר שהמיר צאצוד עדיין דין התמורה מיתלי תלי וקאי מה יהא צזה שהמיר בו, שאם יתכפר בו הרי התמורה תקרב, ואם יתכפר צשאינו אצוד והאצוד ידחה הרי גם תמורתו תדחה, והדבר צ"ע דלעולם דין התמורה נקבע צשעה שממיר, ותו אין לנו ענין צזה שהמיר בו אם ימות או יתכפר בו, שכבר הוחלט דין התמורה, ולו"ד ז"ל היה נראה דאף צנתכפר צזה שהמיר בו, נמי התמורה תרעה, דהתמורה כפסח נוסף חשיבא, וכשנתכפר צפסח אחר הרי התמורה נדחית, והלכך אף צנתכפר צזה שהמיר בו נמי התמורה נדחית, וזו נראה דעת הרמב"ם שכתב צפ"ג מה' תמורה ה"א שאם המיר צפסח קודם חלות תרעה ואם המיר אחר חלות תקרב שלמים, ולא הזכיר כלל אצוד ונמצא, ועי' פ"ד מה' קרבן פסח ה"ו, ולקמן ס"ק י"ח, [אלא שצ"ע למה פסק כר"ז דחלות קבע וכמו שתמהו שם צכ"מ וצלח"מ], הרי דאף צהמיר צזה שנתכפר בו אח"כ נמי ירעה, [ומיהו עיקר דבריו צ"ע דלא מצאנו צסוגיין דין המיר קודם חלות, ולא דין המיר אחר חלות קודם שהקריב פסחו, צפסח יחידי, וגם אם איתא אמאי לא פירשו ר' יהושע ור"ע צכה"ג וצלא אצוד, ועי' לקמן ס"ק י"ח], ומה שלא אוקמו קרא דהוא צהכי, נראה משום דזה נמי פשיטא כמו צנמצא קודם שחיטה והמיר קודם שחיטה, דלעולם שחיטת הפסח דוחה את התמורה שקדמה.

ובזה ניחא מה שנתקשו צתו' שם דממעטינן מהם תמורת מעשר ותמורת פסח שאינם קריבין, ולא דמו אהדדי דתמורת מעשר לעולם אינה קריבה ואילו תמורת פסח צכל מקום שהפסח קרב אם לשם פסח אם לשם שלמים הרי גם התמורה קריבה, דלמש"כ צאמת אין הדין כן, אלא דלעולם כל שהמיר צפסח הראוי לשמש כפסח אין התמורה קריבה, לא קודם שחיטת הפסח ולא אחריו, אלא עם שחיטת הפסח הרי היא נדחית לראייה, ומה דצהמיר צנמצא אחר שחיטת הפסח התמורה קריבה, הוא משום דתמורת שלמים מיקרי, ומיהו ק"ק מהיכן ידעינן שאם המיר קודם שחיטת הפסח

המוצחר, דנראה פשוט דגם חכמים מודים לר"י שחס היה אחד מוצחר שיציאנו, ורק בשוין ס"ל דיקריב איזה שירצה, וא"כ היה ראוי להרמז"ס לכתוב שיקריב המוצחר, ובשוין יקריב איזה שירצה, אבל למש"כ ניחא דזמן ששניהם עומדים להקריב לא מחייבין להציא המוצחר לפסח.

(יח) פסחים פ"ו ב' תוד"ה קודם וטעמא דדחייה בידים כו', סברא דדחייה בידים גרע מאלו בוצחים י"ב ב' גבי המיר, ופשוטא משמע דגם בזה ר' יוחנן הוא דקאמר לה ולטעמיה אזיל דבע"ח נדחים, אבל רב גם בהמיר פליג, וכן בירושלמי גיטין פ"ו ה"א והוריות פ"א ה"ב פליג ר"ל על ר"י גם בהמיר, ולא מסייעין בסוגיין לר' יוחנן ממתניתין דתמורת פסח אינה קריבה, ולא מותצין מינה לר"ל בירושלמי, ורק לזריכותא שימשו בגמ' בסברא זו דדחייה בידים.

גם מש"כ דמשכו בעלים את ידם לא חשיב דחייה בידים, קשה להבין, דפשוטא אין לך דחייה בידים גדול מזה, ואם בסוגיא ע"ג ב' מוכח דאף במשכו בעלים את ידם קרב שלמים לרב דאין בע"ח נדחים, דהא לסוגיא זו נתכונו וכמ"ש מהרש"א, הרי באמת מוכח משם דאף בדחייה בידים ס"ל לרב דאין בע"ח נדחים, אלא דלכאורה אין ראיה משם די"ל דמשום מתו בעלים או נטמאו פריך דבאלו נמי קתני דישקף מיד, ובה קשיא ליה לרב דאין בע"ח נדחים הו"ל שלמים, אבל ממשכו בעלים את ידם י"ל דלא פריך דשאני משכו דהו"ל דחייה בידים, ועו"ק דלכאורה כל נתכפרו באחר ראוי לומר דקדמו למשוך ידיהם מן השני, דהא אין נמנין על שני פסחים כאחד, ולאחר שכבר משכו ידיהם ממנו ונפסל מלשמש כפסח, אין סברא דשחיטת האחר תחשב כדחייה בידים, לאחר שכבר הוא דחוי ועומד.

ברם אף דאין הכרח לפרושי מתני' אליבא דרב דבע"ח אינם נדחים, דהא מודה רב דפלוגתא דתנאי היא כדאמר יומא ס"ה אליבא דר' יהודה לא קאמינא, ושפיר מצי אחיא מתני' כר"י, אבל בשטמ"ק זבחים ע"ג ב' דהא דאמרין התם דתנא דקינין סבר בע"ח אינם נדחים, הקשו דהא קינין ר' יהושע תני לה, וא"כ איך מוקים ר"ע הא דשמע ר' יהושע דתמורת הפסח אינה קריבה בנמצא קודם שחיטת הפסח, הא לר' יהושע

האבוד, או"ד בתמורה לא שייך ענין ספק כמו לאחריות, והרי היא נדחית עם שחיטת האבוד, וי"ע לעי' לפ"ו אמאי לא מחייבין ליה להתכפר באבוד כדי שהשני יקרב שלמים, עכ"פ למ"ד תמורה כ"ג א' דעשו תקנה בקדשים, וי"ל דשאני התם דהשני למיתה אזיל, משא"כ הכא דרועה, וכיון דהשני מוצחר, דבהכי איירי כמ"ש תו' תמורה שם דאל"ה למה לא יעשה תקנה, שפיר יש להעדיפו, עי' מנחות ס"ד א' דאף בשחט חטאת נזכר בשבת ומנא נאה הימנו דחוזר ושוחט, אבל קשה דהא נחלקו חכמים ור"י ביומא ס"ד א' גבי פסח שאבד דחכמים סברי איזה שירצה יקריב ור"י סבר מנא דבראשון ואם היה השני מוצחר ממנו יציאנו, מכלל דפלוגתא בשוין, ואפ"ה סברי רבנן איזה שירצה יקריב, ואמאי לא נימא ליה להתכפר באבוד כדי שהשני יקרב ולא ירעה, ושמא ס"ל לחכמים דאין בע"ח נדחין, ואף אם יתכפר בשאינה אבודה אבודה תקרב שלמים, אבל בתוספתא מסיים בה והשני ירעה ומשמע דס"ל דבע"ח נדחין, ואף דבתר דברי ר"י קתני לה, מ"מ לא משמע דפליגי בהכי, וי"ל דאף בנתכפר באבוד השני ירעה דלא חשיב כהופרש לאחריות כיון דבשעה שהופרש היה הראשון אבוד, וכ"מ קצת בתוספתא דגם לר"י דמנא דבראשון השני ירעה, ולא רק בזה השני מוצחר, אבל קשה דכ"י יתכן דשניהם נחשבים כפסח דקבעינהו חלות או זמן שחיטה להחשב השני כדחוי עם שחיטת אחד, יותר מאשם אחד שמתו בעליו או נתכפרו באחר, וכל מש"כ בסק"א ליישב הדבר, אינו עולה יפה על שנים שבדאי אחד לא ישמש כפסח, וי"ע.

והרמב"ם בפ"ד מהלכות קרבן פסח ה"ו כתב דיקריב איזה מהן שירצה והשני יקרב שלמים, והוא לשיטתיה דבע"ח אינם נדחים, אבל במש"כ שיקריב איזה שירצה נתקשו שם בכ"מ ולח"מ דהא הרמז"ם פסק כר"י דמנא דבראשון, ולכאורה י"ל דס"ל להרמז"ם דעד כאן לא פליגי אלא כשהשני ירעה דכיון דהגידון אם יקרב או ירעה דס"ל בע"ח נדחין, בזה ס"ל לר"י דמנא דבראשון, אבל בזמן ששניהם קרבים אחד לפסח ואחד לשלמים בזה לכו"ע יקריב איזה שירצה פסח ואיזה שירצה שלמים, וכבר כ"כ הח"ז בקי' מ"ה עי"ש, ובה נמי ניחא מה שלא הזכיר שיקריב

נדחים, יש מקום לחלק בין פסח יחידי שמתו בעליו או משכו ידיהם לפסח שאצד והופרש אחר תחתי ואח"כ נמצא, דבדליכא אלא פסח אחד ונדחה אין כאן שום דיחוי ופגם בכח השלמים שבפסח, ושפיר אמרינן דאי אין צע"ח נדחים הרי כשצא עכשיו לשמש בשלמים שפיר דמי, משא"כ פסח שאצד ונמצא לאחר שכבר הופרש אחר, הרי פתיכי ציה כבר השתא כח שלמים דהא אפשר שהשני ישמש כפסח, [וגם יש כח שלמים בפסח אף קודם פסח], וכיון דפתיכי ציה כח שלמים הרי כשנדחה מפסח חשיב פגם גם בכח השלמים שבו, דקו"ס בהמה זו המשמשת כקרבן נפגמה בדיחוי, ולכך תרעה, ולא דמי למפריש שני פסחים לאחריות, דהתם כיון דמתחלה אחד לשלמים לא חשיב דיחוי כשמקריבין אחד, משא"כ הכא שהאצד הופרש לפסח כיחיד, ורק כשנאצד הפרישו אחר, וגם האחר שהופרש כצוה אצד הרי הופרש לפסח, והלכך כשנדחו מפסח חשיב דיחוי, וכיון דמעורב צוה כח שלמים נחשב גם השלמים כנדחה, וצ"ע. (כל הדברים שבס"ק ט"ז י"ז י"ח נכתבו מקופיא, ועדיין צ"ע בכל הקוגיא).

(ט) פסחים פ"ט א' תוד"ה ונטרחו וי"ל הכא כשהפריש צ' פסחים לאחריות וניתותר לו אחד דאינו נפסל משום שהניחואו יחיד, הדברים מחודשים, דאם ילפינן מקרא דפסח בלא בעלים נפסל, מנלן דבהפריש לאחריות ליתא להאי דינא, ולו"ד ז"ל נראה דלאחריות אין לו שום יתרון, וחשיב כמנוי על שניהם, דפסח בלא בעלים ליתא, וכשם שאדם יכול להפריש לעצמו שתי חטאות אע"פ שלא יתכפר אלא באחד, אע"ג דא"א להפריש חטאת בלא בעלים המחויב, דמ"מ השתא חזינן לשניהם כמיוחדים לכפרתו, ובשחיטת אחד ידחה חצירו, ה"נ בפסח הרי הוא מנוי על שניהם ובשחיטת אחד ידחה חצירו, והא דאמרינן לעיל פ"ח צ' דאין נמנין על שני פסחים כאחד, היינו כמש"כ רש"י שם שיוכל לצרור לאחר שחיטה מאיזה שירצה, אבל עד שחיטה שפיר חשיב בעלים על שניהם, וסוגיין אס לא איירי במעות כמו שהזכירו רש"י ותו' [בזרם שמעתי להעיר דבתוספתא וירושלמי מבואר דאף מעות נפסלים במשכו בעלים את ידם או נתכפרו באחר, ול"ע צוה כעת], יש לפרש דר"ל שימצא מי שיש לו מותר פסח ועדיין

דצע"ח אינם נדחים ראוי שתהא התמורה קריבה כמו הפסח, ואפשר שזה דחקו להרמז"ס לקיים דברי ר"ע בתמורה אף דבפסח עצמו לא קיי"ל כוותיה אלא יקרב שלמים כיון דצע"ח אינם נדחים, [וכמצוה בגמ' ז"ח א' ע"ג צ' דלפ"ז במתו בעלים קרב שלמים, ובפשוטו ה"ה בנתכפרו באחר] וכמו שפסק בפ"ד מה' ק"פ ה"ו, והיינו דר"ע אליבא דנפשיה פירש אף בפסח דזימנין קרב וזימנין ירעה, ואליביה פרישין דאס כן אמאי קיבל ר"י דתמורת הפסח זימנין קריבה וזימנין תרעה ולא קיבל כן בפסח עצמו, ומשנינן דלרבותא נקטו תמורה, אבל ר' יהושע לטעמיה דצע"ח אינם נדחים באמת הפסח לעולם קרב שלמים ורק התמורה זימנין דאינה קריבה, והיינו בהמיר באצד או בשאינו אצד דכיון דפתיכי צוה גם פסח וגם שלמים דהא ראויים לתרויהו הלכך אין התמורה קריבה, דאית לן לקיים דברי ר"ע אף אליבא דר' יהושע דהא צא לפרש לו קבלתו, ואף שהדבר דחוק לפרש בדברי ר"ע טעם נוסף ברעייא התמורה אף כשהפסח קרב, מ"מ איהו דחיק ומוקי אנפשיה כיון דר' יהושע ס"ל צע"ח אינם נדחים, ומש"פ בפ"ג מה' תמורה ה"א דהמיר קודם חלות ירעה ולאחר חלות יקרב, לכאורה אין לו ענין עם סוגיין דלא איירי כלל בפסח יחידי שממיר צו, וגם לא איירי בממיר קודם חלות, ובסברא הדבר ניתן לקיים לפמש"פ הרמז"ס בפט"ו מפסה"מ ה"ב כגון בחירא זבחים י"א צ' דפסח ששחטו צי"ד שחרית שלא לשמו פסול, דאלמלא גם קודם חלות כבר פתיכי ציה פסח ושלמים, וכדחשבינן ליה דחוי שם י"ב א' אס הפרישו קודם חלות, ולפ"ז שפיר י"ל דאין תמורתו קריבה כמ"ס בהלכות ק"פ שם כיון דראוי לתרויהו, ואחר חלות שפיר תמורתו קריבה, מדלא ממעטינן לה מהוא, ודחקינן לפרושי בנמצא קודם שחיטה והמיר אחר שחיטה, מכלל דתמורת פסח סתם קריבה, והא דלא פירשו כן לשמועתו דר' יהושע, הוא משום דר' יהושע פליג אצ"צ בזבחים שם ומכשיר כאילו נשחט צי"ג, אלא דלא נתפרש מקור לדבריו ז"ל צוה, וגם כל הדברים יגעים.

ואם ננקוט מכח קושית השטמ"ק מדר' יהושע דע"כ לקיים מתניתין אף למ"ד אין צע"ח

מוס מעיקרו, ואילו תנא דסצר דקדשי צדק הבית
היו וקדשי מוצח לא היו, אשכחן חכמים דר"מ
צברייתא ל"ג ז', ראוי לן לדחוקי ולפרושי מתני'
כהנך חכמים דאשכחן, ולא לחדש דעה רביעית
מלצד חכמים דר"מ ור"ש ותנא דבי לוי, ואפשר
עוד דר' יוחנן נמי לא היו מחדש דעה רביעית,
אלא דס"ל דנידון דבעל מוס מעיקרו הוא ענין
לעצמו, ולא תלי זהא דמוקמינן לקרא גם בצדק
הבית וגם בקדשי מוצח, והו"ל כעין דתנא דידן
ס"ל כוותיה דתנא דבי לוי בחדא ופליג עליה
בחדא דלא תליא הא זהא, ולא חשיב כ"כ כדעה
מחודשת, ועי' ל"ג ז' בתוד"ה דתניא שכתבו
לשינא דמתני' דחקיה לר"י לחדש דאיכא דעה
רביעית, ואפשר עוד דניחא ליה לר"י לאוקמי
לסתם מתני' כר"מ, ור"מ הרי אית ליה לקמן
שם דקדשי מוצח הוו בכלל העמדה והערכה,
והיינו דאמרינן חולין פ"ד א' דלר"מ הכל היו
בכלל העמדה והערכה, ולכאורה לא שמעינן ליה
אלא בקדשי מוצח, אלא יש לפרש דלר"י מתני'
ר"מ ומצואר דאף קדשי צדק הבית ס"ל דהיו
בכלל העמדה והערכה.

שם לימא אם מתו יפדו, ואנא ידענא דבקדשי
מוצח אם מתו יקצרו, דהא ודאי קרא כתיב
דבעי העמדה והערכה, ואם לא בצדק הבית הרי
ע"כ בקדשי מוצח.

שם ר"ש לא הוה ידע מאי דאמר ת"ק כו',
יתכן לפרש דר"ל נמי מספקא ליה וה"ק
דאי פליגי רבנן עליה הרי בצדק הבית הוא
דקאמרי דאם מתו יקצרו ולא בקדשי מוצח,
ובתרתיה פליגי עליה דהיינו חכמים דר"מ לקמן
ל"ג ז', ולית לן לחדש פלוגתא נוספת, ומיהו
רהיטת לשון הגמ' ר"ש לא הוה ידע משמע דאנן
ידעינן, ונראה דסידורו דרבי כלשון המשנה משמע
דר"ש לפלוגי אתי, ואפשר דר"ש לא שמיע ליה
אלא סיפא דאם מתו יקצרו, ואפשר דבאמת נשנית
בפ"ע, ולכך הוה מספקא ליה אי בקדשי מוצח
איירי או בקדשי צדק הבית, אבל רבי ששנאו בתר
רישא דאחד קדשי מוצח ואחד קדשי צדק הבית
כו', הרי רהיטת הדברים דאתרוייהו קאי וכו"ל,
וממילא מתפרש דר"ש לפלוגי אתי, והלכך אף אם
באנו לומר דלאו אתרוייהו קאי, מיהו הא דמשמע
דפליג אר"ש ודאי ראוי לקיים, וע"כ דרבי ידע

לא שחט אחד מהן, ויתמנה עמו על אחד, ואח"כ
ההוא יתכפר עם השני וישאר זה מותר, אבל לאחר
שחטת פסח אחד, כבר נפסל השני מלשמש כפסח
כדין משכו ידיו, ואף בהופרש לאחריות, ויקרב
שלמים, וי"ע.

הא דאמרינן יומא ס"ו א' דפסח שלא קרב
בראשון יקרב בשני, משכח"ל שפיר כשנטמאו
בעלים אחר חלות, וכן לשנה הבאה, היינו נמי
באירע שלא הקריבוהו, ואין מזה ראייה דפסח
שנתכפרו בעליו באתר לא נפסל, ורש"י שם פירש
ימכר לטמא, ויתכן נמי לפרש שימכר ב"ד בעוד
שלא משכו כל הבעלים את ידם ממנו.

ושמא דעת תו' דמפרש לאחריות חשיב כמנוי
רק על האחד, והשני שלאחריות אינו מנוי
עליו, ואפ"ה נתקדש צדין פסח להיות כמותרו, אם
לא יתמנה עליו, וכן עדיין אפשר להתמנות עליו,
אבל ז"ע מנין לנו לחדש דמשכח"ל פסח בלא
מנויין, וי"ע.

סימן ו

(א) ל"ב ב' אמר ר"י לרבנן אחד קדשי מוצח
כו' ור"ל אמר לרבנן קדשי צדק
הבית היו בכלל העמדה והערכה כו' וד"ה בעל
מוס מעיקרו לא היה בכלל העמדה והערכה, הך
דברי הכל דבעל מוס מעיקרו, לאו דליכא דסצר
דגם בעל מוס מעיקרו בכלל העמדה והערכה,
דהא תנא דבי לוי הכי ס"ל, אלא ר"ל דתנא
דמתני' הכי ס"ל, דבעל מוס מעיקרו לא היה
בכלל העמדה והערכה בין אליבא דת"ק ובין
אליבא דר"ש, ואף דמתניתין אין ראייה לדין זה,
י"ל דסמכו אמתני' דחולין ק"ל א' בכורות י"ד
א' דקתני דבקדש מומן אם מתו יפדו, ולא
מסתבר דרבי יסתוס דמתניתין נגד הני תרתי
סתמי, והלכך ע"כ מתני' דלא כתנא דבי לוי.

והנה פשטא דמתניתין כוותיה דר"י דאם מתו
יקצרו קאי בין אקדשי מוצח ובין אקדשי
צדק הבית וכמ"ש בתוד"ה ורש"ל, וגם
מדאינטריק ר"ש לאדכורי צדק הבית, וכדפרכינן
בגמ' ודחקינן למימר דר"ש לא ידע מאי דאמר
ת"ק, ור"ל ס"ל דכיון דלא אשכחן בשום צרייתא
תנא דסצר הכי, היינו דגם קדשי מוצח וגם קדשי
צדק הבית היו בכלל העמדה והערכה לצד מצעל

הא דמשמע מהך זרייתא כר' יוחנן, דכיון דתרוייהו כלולין זהאי קרא ממילא ע"כ והעמיד והעריך נמי אתרוייהו קאי, אבל לשון הזרייתא הרי זהמה טמאה אמור ל"מ כן, וכן במנחות ק' ז' מצואר דזהאי קרא קרייה רחמנא לצעל מוס טמא, ועי' בשטמ"ק ל"ג א' אות ד', ואפשר דגירסא זו מתפרשת כפי' הרמב"ן דמיימי מההוא קרא דאם בזהמה הטמאה ופדה בערכך דזהמה טמאה היינו טמאה ממש, וה"נ טמאה דהאי קרא בצדק הבית איירי, ואשר לא יקריבו בקדשי מזבח, ואתרוייהו קאי והעמיד והעריך.

ל"ג א' איזהו דבר שחלוק בין טוב וזין רע הוי אומר זה קדשי מזבח, ק"ק דה"נ גבי מקדיש בית כתיב בין טוב וזין רע. — וכתב"כ דריש מהני בין טוב וזין רע שאין פודין את ההקדש אכסרה.

ב) שם אבל בקדשי צדק הבית בין תמימין בין בעלי מומין יקברו, יש לעי' בשלמא תמימין יקברו דבקדשי מזבח דיינין להו, כיון דמתפס תמימין לצדק הבית אין יוצאין מידי מזבח, אלא בעלי מומין אמאי יקברו נהי דלית להו פדיון דבעינן העמדה והערכה, אבל ישמש בהן הקדש לצרכי צדק הבית, כדתנן שלהי קנים כשהוא מת קולו שצעה, ועוד שימושים דמשכחת לה בצדק הבית, ושם אה"נ ויקברו לאו דוקא אלא לאפוקי שאין נפדין ואיירי בשאין להקדש צורך בהן, ודוחק דמשמע דומיא דתמימים, וגם בלא"ה אין ראוי לשנות יקברו כשהקדש יכול לשמש בהן, ואפשר דמדברבנן חששו לעשות דברים לצדק הבית מהקדש שאין לו פדיון, דברבות הימים הכל נשכח ואתו לפדותו, ולכך יקברו.

ובזה ניחא משה"ק תו' מעילה ט"ו א' זהא דאמרינן שם דקדשי צדק הבית שמתו יש בהן מעילה, דלא גרע מאשפה, והקשו תו' הא גרע דאשפה צר פדיון, וקדשים שמתו אי בעו העמדה והערכה לאו צר פדיון נינהו, ונתקשינו בזה בספר מעילה דהא מ"מ חזו להקדש צדק הבית לצרכיהם, ומה צרך דלאו צר פדיון הוא, אבל למש"כ ניחא דלא שרינן להקדש לעשות מהן מיד, ובלא"ה נמי דברי תו' סמוכים אסוגיין דקתני יקברו יהיה מאיזה טעם שיהיה, ועוד דסתמא בתמימים איירי התם, והני יקברו כדין

דת"ק אצדק הבית קאמר, ואפשר נמי דמה"ט ר"י לא אמר כר"ל, דקשיא ליה דאם איתא דת"ק לא קאי אתרוייהו, מנ"ל לרבי באמת דת"ק פליג אר"ש, דילמא ת"ק היינו ר"מ דזרייתא דלקמן וכר"ש, ודומיא דהקדש עילוי דלא קאי אלא אקדשי מזבח.

יעוי' בתוד"ה אלא, ונראה דכונתם להקשות אמאי לא קאמר ר"ל נמי כפשטיה דמתניתין דאם מתו יקברו אתרוייהו קאי, אלא דטעמא דקדשי מזבח יפרש משום שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, ולכך הוצרך ר"ש לפרש דבקדשי צדק הבית קאמר.

שם תניא כוותיה דר"י כו', מש"פ רש"י משום דסתם ספרא ר"י דהוא צר פלוגמיה דר"ש, קשה דמה צרך אם כזה ס"ל כר"ש, והיכי מוכח מכאן דאיכא תנא דסבר דהכל היו בכלל העמדה והערכה, אבל בשטמ"ק הציא גירסא דמהא דקאמר הרי זהמה טמאה אמור קדיין, דמזה משמע דדין שזה אלא שכבר הוא אמור, ומצואר דתרוייהו בעו העמדה והערכה, וזה נמי ניחא דמשמע דכו"ע מודו דהאי קרא צעל מוס שיפדו איירי, דלא אשכחן קרא אחרינא דאיכא פדיון צעל מוס, ואף רבנן דר"מ דסברי דהדיא דקדשי מזבח לא בעו העמדה והערכה נמי ע"כ מודו בהך דרשא.

שם צבעלי מומין שיפדו הכתוב מדבר, יש לעי' אימא דצעל מוס מעיקרו דוקא, ומנלן דתם ונעשה צעל מוס יש לו פדיון, ושםא מדכתיב כל זהמה טמאה משמע דכולן בכלל ואף כשקדם הקדשה את מומה, א"נ מדכתיב אשר לא יקריבו משמע דזהוקדשה להקרבה איירי, א"נ צעל מוס מעיקרו לא צריך קרא, אבל הרי גם זהמה טמאה ממש כתיב זה פדייה, ושםא קדושת דמים למזבח פשיטא טפי, ורש"י בחומש פירש דמהאי קרא שמעינן דתמימין אינם נפדין, [דבלא קרא הו"א דזהמה כמנחה דעד שלא קידשה בכלי אינה אלא קדושת דמים ויש לה פדיון], ולפ"ז פשוט דלא שמעינן אלא דבעודן תמימים אינם נפדין.

ברמב"ן בחומש פירש דה"ק קרא ואם כל זהמה טמאה או זהמה אשר לא יקריבו ממנה דהיינו צעל מוס, ונמצא דהאי קרא כיל גס צדק הבית וגם קדשי מזבח שהוממו, ולפ"ז ניחא שפיר

היכא דאיתא צי גזא דרחמנא איתא, מ"מ הכא דאין לגזא דרחמנא נורכ צה שפיר ראוי לומר דפקעה קדושתה, ולפ"ז יתכן לומר דס"ל לירושלמי דסתמא דמילתא אין להקדש נורכ לשימוש בחלב חמורה וצנינת תרנגולת, והלכך אם אין להם פדיון ראוי שחפקע קדושתן, וע"כ דאיתא כמ"ד דקדשי צדק הצית לא היו בכלל העמדה והערכה.

ולאחאמור דאף הקדש שאין לו פדיון משום דצעי העמדה והערכה, מ"מ קאי בקדושתיה, עכ"פ כשיש לצדק הצית נורכ צו, יש לדון אם יוצא לחולין ע"י מעילה, מי אמרינן לא עדיפא מעילה מפדיון, וכיון דלאו בני פדיון נינהו, ה"נ אין יוצאין לחולין ע"י מעילה, או"ד מעילה עדיפא, והדבר מבואר דא"ר הרא"ש חולין קל"ה א' צהא דפרכינן התם דקדשי צדק הצית שגזון דליפרוק וליחזי לכהן, וכבר תמחו דא"ר שם דמהיכי תיתי נחייבו לפדותו, ופירש דא"ר הרא"ש דבגזון צשווג קאמר ונפקי לחולין ע"י מעילה, ופריך דישלם מעילתו להקדש ויתן מהגזיה ראשית הגז לכהן, ולשון לפרוק לאו דוקא, וע"ז אמרינן התם דלמ"ד קדשי צדק הצית היו בכלל העמדה והערכה לא יצאו לחולין ע"י מעילה, הרי צהדיא דמעילה לא עדיפא מפדיון, וע"י צמנחת צרוך שם שלא כ"כ.

ולפ"ז אשכחן מועל אחר מועל בקדשי צדק הצית, דכיון דאין יוצא לחולין ע"י מעילה, דין הוא שגם השני ימעול, וס"ל דהא דתנן מעילה י"ט צ' אין מועל אחר מועל צמוקדשין אלא צצהמה וכלי שרת צלצד, הוא לאו דוקא, אלא דצסתם הקדשות הדבר כן, והו"מ לאוקמי פלוגתא דרבי ורבנן התם בקדשי צדק הצית, אלא דקושטא הוא דצקדשי מוצח צעל מוס פליגי כדמיייתי התם צרייתא.

ומ"מ כשאין להקדש נורכ צהן שפיר פקעה קדושתן, דלא עדיפי מקדשי מוצח דצמתו יצאו מידי מעילה, כיון שאין צהן נורכ להקדש.

(ד) בשע"מ פ"י מה' צכורים ה"צ נסתפק צהני דצעו העמדה והערכה

ומשום הכי אם מתו יקצרו מה הדין צעצר ופדאן, ולא נחפרש מקום הספק צוה, דודאי כיון שאינם ראויים להעמדה והערכה לא אמרה תורה צהם דין פדיון כלל, [וגרע מאינו ראוי לצילה], וצקדשי

קדשי מוצח כדאמרינן לקמן צ', ומיהו סוגיא דמעילה ראוי לפרש מדאוריתא דהא יצאו מידי מעילה דבר תורה קאמר, וזה לא יתכן צקדשי צדק הצית כיון דצסתמא יש להקדש אפשרות שימוש צהן צלא פדיון, ושפיר פרכינן לא יהא אלא דאקדיש אשפה, ודברי התו' צ"ע, וע"י מש"כ צמעילה שם. — וצשטמ"ק שם הקשה דהא אמרינן דמתו יקצרו, ומירץ דהיינו צקדשי מוצח, וצ"ע דהא צסוגיין אמרינן כן צקדשי צדק הצית.

(ג) מזהא דאמרינן חולין קל"ה א' דלמ"ד קדשי צדק הצית היו בכלל העמדה והערכה, לא נריך קרא למעוטי הקדש מראשית הגז, כיון דאף צגזו נשאררת הגיזה דהקדש, מצואר דאף דצרים שאין להם פדיון נשארים צרשות הקדש, וכמ"ש צספר מנחת צרוך סי' פ"ו, וכן מצואר צהא דאמר מעילה ט"ו א' דקדשי צדק הצית שמתו אינם יוצאין מידי מעילה מן התורה, דלא יהא אלא דאקדיש אשפה, ומצואר דאף למ"ד קדשי צדק הצית היו בכלל העמדה והערכה, נמי קדשי צדק הצית שמתו קדושים מדאוריתא, דאל"כ הרי שפיר מיתוקמא הא דר"י התם כרצנן דקדשי צדק הצית היו בכלל העמדה והערכה, [ואמנם צה' שם הקשו צהא דפריך לא יהא אלא דאקדיש אשפה, דלא דמי דהכא אין לצלה פדיון, והדברים צ"ע דהא חזינן נמי צסוגיא דחולין שם דגם גיזה שאין לה פדיון נשארת דהקדש, אלא דדברי התו' סמוכין אהא דאמרינן צסוגיין דיקצרו, אצל יש לפרש דהיינו כשאין להקדש נורכ צהן, או דמדרבנן תיקנו כן וכמ"ש צלעילן, וכן יש ללמוד מהא דתנן מעילה י"צ צ' דצצדק הצית הקדיש חמורה מועלין צחלצה הקדיש תרנגולת מועלין צציתתה, אע"ג דצפשוטו החלצ והציתתה כגיזה דאמרינן צחולין שם דלמ"ד קדשי צדק הצית היו בכלל העמדה והערכה אין להם פדיון, וצתלמודן לא מוקמינן להך מתני' כמ"ד קדשי צדק הצית לא היו בכלל העמדה והערכה, כמו שהציא צמנחת צרוך שם מהירושלמי פ"ג דמע"ש ה"ו דמוקים לה הכי, אלא דיתכן לומר דכל זה כשיש לצדק הצית נורכ צהן לשמש לצרכי ההקדש צגופן, אצל כשאין להקדש נורכ צהן, שפיר פקעה קדושתן, דגם הקדש רשאי לצרוך דברים לאשפה, וכדחזינן צתרנגולת שמרדה חולין קל"ט א' דפקע הקדשה, ואף למ"ד התם דכל

מוצח שמתו הרי פקעה קדושתן מדאורייתא משום שאינם צהעמדה והערכה, [דאף צעלי מומין שמתו ינאו מידי מעילה דבר תורה, דמתני' מעילה י"ח א' דכשהיא מתה כיון שנהנה מעל, מוקמינן שם צ' צ' מדרבנן, אע"ג דאירי צבעל מוס כדאמר שם י"ט א'], וכן צחולין פ"ד א' חשדינן לה שחיטה שאינה ראויה.

ומה שראוי להסתפק הוא צהמה שהיא צת העמדה והערכה צפשוטו מנה לכתחלה להעמידה ולהעריכה, עי' מל"מ פ"א מאיסורי מוצח ה"י, וצח"כ מיעטו שלא יפדנה אכסרה מקרא דצין טוב וצין רע, וצוה יש לדון אם עבר ופדאה שלא צפניה צלא הערכה מהו, דאפשר דאין זה אלא מנה לכתחלה, והכי מסתברא.

ה) ל"ג א' הכל היו צכלל העמדה והערכה ואפי' צעל מוס מעיקרו כו' ואפילו חיה ואפילו עופות כו', ענין העמדה והערכה צצא למעט צע"ח שמתו הוא הנהגה של צכוד והרצחה, והיה ראוי מסבא לומר דיחנו צקדשי מוצח טפי מצקדשי צדק הצית, כיון דקדושתן חמורה, אלא דכיון דצקדשי מוצח לא שייך לדון אלא צהוממו וכבר ינאו לקדושת דמים, [דחמימים שמתו הרי לאו צר פדיון נינהו כיון שאין צהם מוס], הלכך קילי טפי, א"נ קדושת צדק הצית רשות גצוה הוא, אצל קדשי מוצח ענין הממון שצהם הוא לצעלים, ומה"ט צעל מוס מעיקרו צקדשי מוצח לא צעי העמדה והערכה לרבנן ור"ש, אע"ג דקדשי צדק הצית צעל מוס מעיקרו צעי, דצעל מוס מעיקרו צקדשי מוצח אין צו אלא ענין דמים שהוא של הצעלים.

ומהא דקאמר אפילו חיה ואפילו עופות ולא קאמר אפי' צהמה טמאה היה נראה דצמה טמאה לא צעי העמדה והערכה, עי' צירושלמי פ"ג דמע"ש ה"ו שדנו צוה, אצל מהא דמסקינן דאותה ללוי קשיא, ולא מוקמינן ליה למעט צהמה טמאה משמע דאף צהמה טמאה צעי העמדה והערכה, ואפשר דצחיה ועופות יש צחד נד חידוש טפי מצהמה טמאה, דחיה ועופות שאין צהן שימוש מחיים יש מקום לומר דשחיטתן אינה מפסדתן וקרינא צוה ששה שעת פדיון לשעת הקדשן, עי' ירושלמי שם, משא"כ צהמה טמאה שיש צה שימוש מחיים וזהו עיקר שימושה.

מצ"ש פ"ג מי"א צצי שלקחו צכסף מעשר ומת יקצר ע"י עורו, לכאורה היה אפשר לפרש הטעם משום דכיון דהשתא לאו דבר הראוי ליקדש צקדושת מעשר שני הוא, לא התירו חכמים לפדותו, דיס לחוש שיאמרו דמותר לקנות נצלות ממעות ממעשר שני, ואשכחן דכוותה צתוספתא פ"צ דאם עשה כלים ממעות זהב של מע"ש אין לו פדיון, [ומיהו התם קחני צתר הכי אם היה של כסף הר"ז מותר, ולא נחפרש מה צין זהב לכסף, ושמה ר"ל צשעדיין נורתן עליהן ואפשר להחזירן וצ"ע, ועי' מש"כ צוה צח"צ צציעת סימן י' ס"ק י"ז], וצפשוטו היינו מהאי טעמא דלא מנאנו כלים של מעשר שני, ואם יתירו לפדותן יאמרו דאפשר לחלל מע"ש על כלים, והיה מקום לדון דמדאורייתא תפקע קדושתן כיון שאינם ראויים למצותן, אלא דמהא דחזינן דמעשר שני שנטמא הרי הוא צקדושתו עד שיפדה, הרי דאע"פ שאינו ראוי למצותו לא פקעה קדושתו וחייצין לפדותו, ואף דהתם עדיין תורת אוכל עליו, מ"מ לא מסתברא לחלק מחמת זה, כיון דסו"ס לא חזי למצותו. — גם היה אפשר לפרש דכיון דלקוח צכסף מעשר שני אינו נפדה, אלא דצנטמא נתרצה לפדותו, ואין לך צו אלא חידושו צנטמא, ולא צנתנצלה.

אבל צירושלמי אמרו דצצי עשו אותו כקדשי צדק הצית לטעון העמדה והערכה, והיינו דחכמים תיקנו לנהוג ענין זה של צכוד דהעמדה והערכה גם צמע"ש, ומשמע דמן הדין שפיר מהני פדיון אף צמת, וכן משמע מהא דר"ש אמר יפדה, והיינו לטעמיה דקדשי צדק הצית לא צעו העמדה והערכה, ומצואר דפודין, וצריך טעם מה ראו חכמים להפסיד למע"ש משום העמדה והערכה שלא אמרה תורה צו, ואפשר דהוא צצירוף הטעם שכתצנו דאתו למיטעי שאפשר לחלל מעשר שני על נצלה, והרמז"ס צפיה"מ פירש הטעם משום שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלצים, אצל א"כ הו"ל לתנא למיתני צצי שלקחו צכסף מעשר ונטרף, וכדפרכינן כה"ג צכורות ט"ו א', ומיהו י"ל דלרצותא דר"ש נקט צמת, וצפשוטו מע"ש יש לדנו כקדשים שקדם מומן את הקדשן, דלא אשכחן קדושה צמע"ש לאחר פדיון. — לכאורה משמע קצת

מלכסות מלמעלה, ולא דמי להפריש זכורים ועזר החג, דהתם כיון שאינו יכול להציאם כמנחות שנתחייבו בקריאה עדיף שירקבו, אבל כאן שהוא מולק העוף למה יפטר מכיסוי, ונראה הטעם דמנחות כיסוי היא שיהא הדם מוקף עפר מכל סביביו, וכשאירע שא"ל להקיפם מנז אחד אחת במנחות קאי לכסותו מנז השני, אבל דם שחללת מנחות נריכה להיות לכסותו רק מנז אחד, סברא הוא שלא אמרה תורה זו מנחה זו.

תוד"ה שחט חיה תימא דליגרייה ולכסייה וכן דהמה ואח"כ חיה דליגרייה ולכסייה כו', לכאורה י"ל דאיידי בשאי אפשר לגרור שנדבקו והיו לבשר אחד ולא יתכן לכוין להפריד בין שניהם, וכן מצואר במשמרת הבית בתחלת שער החמישי שכתב דלא איירי בנקרש דאם נקרש ואפשר לגרור היה חייב בגרייה, הנה מצואר דאיירי בשאי אפשר לגרור, וסתמא כן הוא, ואע"ג שכתב דלא איירי בנקרש, מ"מ נראה דגם לא איירי בלת, דאם היו שניהם לחים, היה ראוי לדון בזה דינא דמתני' דלקמן פ"ז א' דנתערב בדם הבהמה רואין אותו כאילו הוא מים, אלא איירי בקרש מעט באופן שאין כאן תערובת לם בלת וגם א"ל לכוין ולהפריד ביניהם.

ויתכן עוד דאף בשאפשר להפריד דנמי לא מחייבין לגרד ולהפריד ולכסות, דהא כסהו הרוח לא מחייבין לגלות ולכסות אע"ג דבנתגלה חייב, ולא דיינין ליה כדס הניתז, וע"כ הטעם משום דהשתא מכוסה הוא, ואף שנתכסה שלא במנחות כיסוי, מ"מ לא אמרה תורה לכסות דם מכוסה, ודכוותה אפשר דאף אם כסהו הרוח בדבר שאין מכסין בו, דנמי אינו חייב לגלותו כיון שסו"ס השתא הוא מכוסה, וה"ל כשנתכסה בדם בהמה, ועי' בגליון הגרע"א ז"ל ציו"ד סי' כ"ח ס"ז ובפמ"ג שם בש"ך סק"כ, ואף דבכיסה בידים בדבר שאין מכסין, מסתברא דראוי לו לגלות ולחזור ולכסות כדי לתקן מה שעיוות, מ"מ אינו אלא לצורך תיקון, אבל כל עוד שהדם מכוסה ליכא מנחת כיסוי, ועי' בדברי תמודות אות כ"ח, ולא קאימנא בעיון בדברים הללו.

שם פ"ד א' תוד"ה צעין וא"ת והא כל זמן שמפרכסין כו' ודוחק לומר דהכא איירי בעוף דאין בו חיות כ"כ כו', ר"ל דנפרש דהא דקתני מתני' שאינו נוהג במוקדשין היינו רק

מכאן דאין דין העמדה והערכה בהיותו חי, ולא נאמר אלא למעט מת, עי' מל"מ פ"א מאיסורי מוצח ה"י, דאם איתא דלעולם המנחה צחי להעמידו ולהעריכו ומפני זה נתמעט מת שא"ל לקיים בו מנחה זו, א"כ הרי לא שייך ענין זה במעשר שני כיון שצעדו חי אינו נפדה דהא לקוח בכסף מע"ש אינו נפדה.

נראה דתרנגולת של מעשר שני שמרדה נשאת בקדושתה, אף למ"ד חולין קל"ט א' דתרנגולת של הקדש שמרדה פקעה קדושתה, דמעשר שני קדושת הגוף הוא ולעולם במנחות קאי, ולאו בעלות גבוה גורמת דינו.

(ו) חולין פ"ג ב' ליחיד וליבטליה קמוסיף אבנין כו' לא ליבטליה קא הוי חזינה כו', אע"ג דמיעוט המקפיד אינו חוץ מדאורייתא כדאמר סוכה ו' ב', הכא לא סגי במה שאינו חוץ, כדמניא בתוספתא והוצאה בר"ש פ"ט דמקואות מ"ד ושאמרו חולצין ושאמרו אין חולצין לא טמאין ולא מיטמאין, והיינו שאינם נעשים כגוף האדם, והכא צעין שיגיע הדם למוצח עצמו, וכשמצטלו נעשה מוצח ממש, [ולמש"כ בחו"ב זבחים י"ח א' ד"ה או שהיתה] דהא דמיעוט המקפיד אינו חוץ מדאורייתא הוא רק בצטילה, בלאו הכי ניחא], ויש לעי' לפ"ז מה צריך ששיעור המוצח קצוע עי' תו' ובשטמ"ק אות ד', אבל הרי אפשר שיהא המשהו האחרון משיעור המוצח עשוי מעפר, ותתקיים מנחת כיסוי, דהא העפר כשמצטלו הו"ל מוצח ממש, ושמא י"ל דכיון דכתיב בקרא מוצח אבנים, וכתיב נמי אבנים שלמות וגו', הלכך משמע דשיעורו של המוצח נאמר בצנין אבנים, וא"כ כשעשו האבנים ששים אמה תו א"ל להוסיף, אבל לו"ד ז"ל היה אפשר לפרש דקמוסיף אבנין והכל בכתב כו' בא לומר דלורת המוצח שעשוי מאבנים וקוניא כדאמר זבחים נ"ד א', הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל, וא"ל לשנות ולהוסיף עפר, ואף לא בתוך שיעורו של המוצח.

שם למעלה אפשר כו' כדר"ז דאר"ז כל הראוי לצילה כו', יש בזה חידוש דכה"ג מיפטר משום דר"ז, דלכאורה היה ראוי לחשוב דמה שא"ל להקדים עפר הר"ז כאנוס, ואין בזה כדי לפוטרו מלכסות מלמעלה, דאין נצין ממה שהתורה אמרה תצנית המוצח שאין עליו עפר, דיס לפטור גם

כל שאין במקוה יותר מזה, והרי על ג' לוגין אין שייך לקרוא לפי חשבון, ואף דהכא בעינן שהכשרים יהיו מיעוטא מ"מ אין זה בלשון לפי חשבון, אלא ודאי לעולם כל שהשאובין רוצה נפסלין הכשרים, ושפיר קמני שאין פוסלין אלא לפי חשבון ר"ל לפי ערך הכשרים כנגד הפסולים.

י"ב ב' מכלל דרבנן קצרי דצרבייה ובהמשכה לא, לפרש"י לא מצינו כלל בסוגיין קצרה לחלק בשאובין בהמשכה בין להטטרף למ"ס בין לענין שלא לפסול, ולעולם מיעוט גם מטטרף, ומחצה על מחצה גם פוסל לראצ"י, וכן רבנן דפליגי אראצ"י, בין אי פליגי להחמיר בין אי פליגי להקל, פליגי בין לענין צירוף לצרעים קאה בין לענין לפסול הכשרים, וסוגיין קמדייק מדמכשר ר"י כולה בהמשכה ע"כ רבנן דפליגי אראצ"י הכי ס"ל, וא"כ אין לפרש מתניתין דמשמע דאחי לאשמועינן קולא, דכראצ"י אחיא, דא"כ חומרא אשמועינן, ומבואר דס"ל לגמ' דליכא תנא דלא מכשר מיעוט בהמשכה, דאי איכא שפיר תני מתניתין בלישנא דקולא לאפוקי מההוא תנא, ומדנקטו בגמ' לעיקר דברי רבין משמיה דר"י, משמע דס"ל שדבריו עיקר, [דלא משמע לשון הגמ' דלרבין אחד פריך היכי מתפרשא מתניתין], ומשמע דלית ליה דארי" הלכה כסתם משנה, דהא תנן במקואות פ"ד מ"ד שאין שאובין נטהרין בהמשכה אלא במיעוט.

והא דתנן התם אימתי בזמן שנתערבו עד שלא יגיע למקוה היו מקלחין בתוך המים כו', ע"כ צריך לפרש כמש"כ תו' בסו"ד דהמים השאובין מקלחין בצניורות שחקקים ולצסוף קצעום, וה"ק אימתי בזמן שנתערבו עד שלא יגיע למקוה שאז צאין בהמשכה, אבל היו מקלחין לתוך המקוה והיינו שהצינור מגיע עד למקוה דליכא המשכה אם ידוע כו', [ואע"ג דפשי טא הוא דמים שאובין פוסלין את המקוה בג' לוגין, מ"מ אשמועינן כאן חידוש דלריך שכבר יהיו במקוה המ"ס אבל מה שמחוצרין ע"י ניצוק אין מועיל, וכן השאובין אינם פוסלין אלא כשנפלו למקוה אבל קודם לא אף שמחוצרין למקוה ע"י ניצוק, וגם הוא דבר רגיל במים שמתערבין בחצר לפיכך שנה הדין בצדר הרגיל אף שהוא פשוט], דבענין אחר ליכא לפרושי דהא מבואר בסוגיין דליכא תנא דפוסל מיעוט בהמשכה, ועי' חו"צ מקואות ס"ד ס"ק י"א.

בעוף, אבל בחיה נוהג גם במוקדשין, וכמו שהוא לס"ד דהוי מוקמינן לה בקדשי מוצח. — ובעיקר קושיתם למאי דלא פסיקא להו תירוצ' ר' שמעיה, כמבואר בדבריהם צ"ק ע"ו א' ד"ה שחיטה ושם צ' ד"ה בשוחט, נראה דיש לפרש דרבי לא ס"ל כל העומד לפדות כפדוי דמי, והלכך אם באמת לא נפדה בשעת פרכוס הו"ל שחיטה שאינה ראויה, והיינו מתניתין דאינו נוהג במוקדשין שהם עדיין מוקדשים בשעה שצא לכסות, וסתמא כשצא לכסות כבר לאו בת העמדה והערכה היא, וכיון שהם עדיין מוקדשין, הרי איגלאי מילתא דהו"ל שחיטה שאינה ראויה, וגם בלא"ה באופן רחוק הוא דמשכח"ל שיעמידוה ויעריכוה ויספיקו לפדותה אחר שחיטה צעוד שהיא בת העמדה והערכה, הלכך שפיר אפשר למיתני בסתמא דמוקדשין אין כיסוי נוהג בהן.

שם גמ' יא' זה שמחוסר שפיכה פדייה וכיסוי, אע"ג דלר"ש קיימין דכל העומד לפדות כפדוי דמי, וא"כ חייב בכיסוי אף אם לא יפדה, מ"מ חשיב מחוסר פדייה, כיון דרק משום שהוא בר פדיון הו"ל שחיטה ראויה.

שם מצר"א אמר כו' מה חיה אינה קדש כו', לכאורה ילפותא זו אינה אלא למעוטי קדשי מוצח, דקדשי צדק הציט שפיר משכח"ל גם בחיה, וא"כ צריך טעם מה יתרון צדרשא זו, כיון דמתניתין ממעטה גם קדשי צדק הציט, והתם ע"כ הטעם משום שמחוסר פדייה, ודכוותה שייך נמי למעוטי מחוסר גרירה, ותו ל"ל היקישא דחיה, ולא משמע לומר דמצר"א אחי לפלוגי אדרשא דמחוסר פדייה, וסבר דמתניתין רק בקדשי מוצח איירי, ושמא לא משמע ליה למעוטי מחוסר גרירה.

סימן ז

(א) **י"ב א'** מאן תנא אמר רחצ"א אר"י ראצ"י היא כו', נראה לפי זה דלעולם כל שרצו השאובין על הכשרים נפסלין הכשרים, ואפילו אין בשאובין כ' קאה, מ"מ כל שרצו השאובין [שנמשכו] על הכשרים או אף במחצה על מחצה נפסלין הכשרים וצריך שינא מלואן, דאי דוקא בדאיכא עשרים קאה שאובין פוסלין, אבל בפחות מזה אין פוסלין אף כשהן רוצה, לא שייך למיתני שפוסלין לפי חשבון כיון שחשבון מסויים כ' קאה,